MAGYAR MANNHEIMER GUSZTÁV: A VÁG VÖLGYE

Magyar Mannheimer Pantár

GLATZ OSZKÁR: A ROKKA

MAGYAR-
MANNHEIMER:
TÉR CAPRIBAN
HOLDFÉNYNÉL

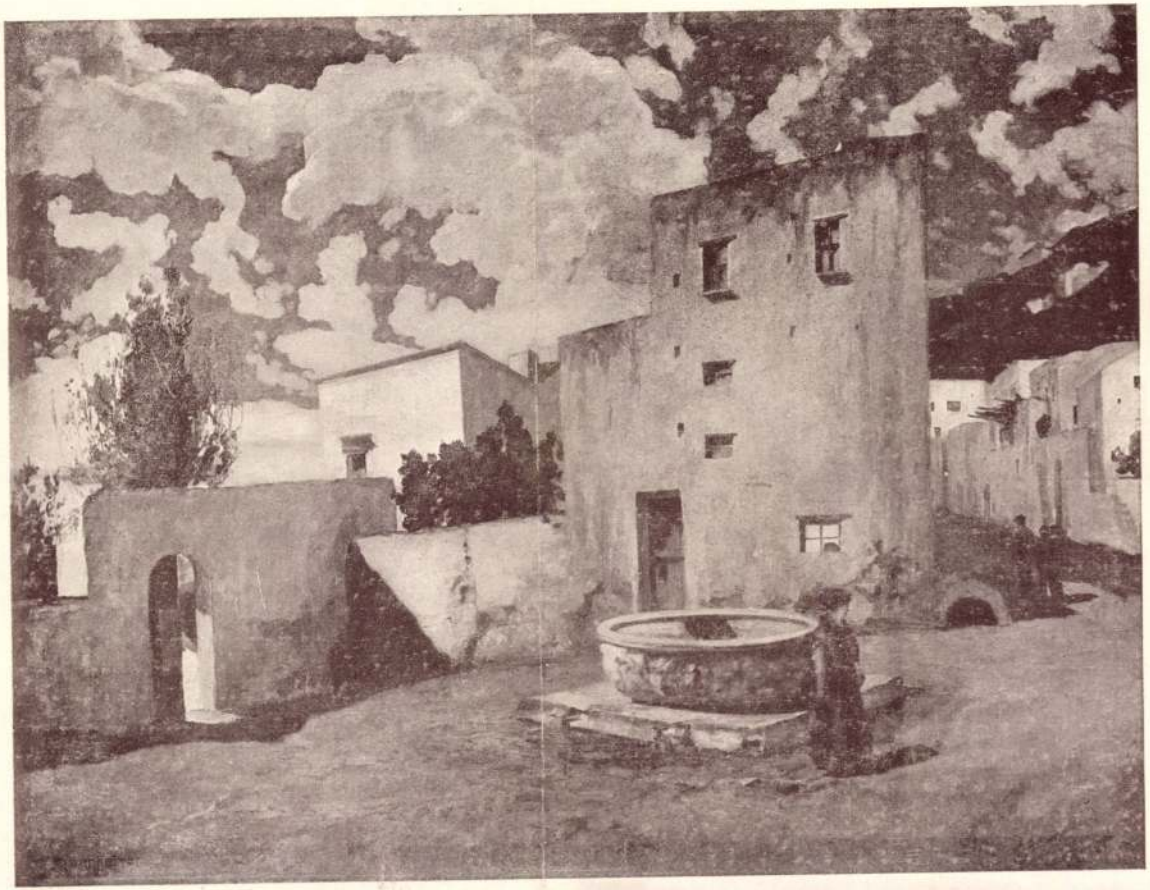

Művészi Ipar
1906. 28. l.

Magyar Mannheimer Gy.

Magyar-Mannheimer G.

MAGYAR-
MANNHEIMER
TOSZKÁNAI TÁJ
ANDRÁSSY GY.
GRÓF
TULAJDONA

Művészi Ipar 1906. 38. l.

Magyar-Mannheimer G.
Mennyezetkép - részlet.

— **Freystaedtler Makart képet ajándékozott Székesfehérvárnak.** Lovag *Freystaedtler* Jenő ma levelet intézett *Csitáry* G. Emil székesfehérvári polgármesterhez, amelyben bejelenti, hogy Székesfehérvár számára ajándékozza *Makartnak*, a híres osztrák festőnek egyik képét. *Freystaedtler* levelében azt írja, hogy figyelemmel kíséri azt a magas kultúrát, amelyben Székesfehérvár lakossága már századok óta él, ezért határozta el, hogy a múzeuma számára ezt a Makart képet adományozza. A kép a pénzügyminisztériumban rendelkezésre áll. A polgármester intézkedett, hogy hétfőn a város megbizottja vegye át a képet, egyben pedig köszönetét fejezi ki *Freystaedtler* Jenőnek az ajándékért.

— **Amanullah leánya és a zsidó diák.** *Londonból* jelentik: Az angol lapok római tudósítói azt jelentik, hogy *Amanullah volt afgán király leánya, Amena, eljegyezte magát egy Edvard Wolman nevü lengyelzsidó diákkal.* A diák a lengyel numerus clausus miatt Rómában tanul. Néhány hónappal ezelőtt *házitanítónak szerződtették a volt afgán király 18 éves leánya mellé* s a királyleány hamarosan beleszeretett. Amanullah király a »News Chronicle« római tudósítója előtt *megcáfolta az eljegyzés hírét* és kijelentette, hogy lánya még túlfiatal ahoz, hogy férjhezmenésre gondoljon.

— **Terméketlenítés vagy számkivetés.** *Londonból* jelentik:: *O'Ryan* tábornok, Newyork város rendőrfőparancsnoka kijelentette, hogy az amerikai bűnözési hullám egyetlen hatásos ellenszere *a megrögzött gonosztevők kötelező terméketlenítése, vagy a számkivetés.* Mindazokat, akiket legalább kétszer ítéltek el jogerősen bűntett vagy vétség miatt, *terméketleníteni kellene.*

— **A Magyar Általános Ingatlanbank Részvénytársaság** igazgatósága megállapította az 1933. évi zárszámadásokat. A közgyülésnek előterjesztendő jelentés előadja, hogy az elmúlt üzleti évben az általános gazdasági pangás az ingatlanüzlet terén is érezhető volt. A bank tevékenysége igy folyó üzleteinek lebonyolítására és vagyonállományának kezelésére szorítkozott és újabb számottevő ingatlanüzleteket és parcellázásokat nem bonyolított le. A bérjövedelmek köztudomás szerint tetemesen hanyatlottak, a kamatmarge pedig az általános viszonyok folytán lényegesen megcsappant.

E körülmények, valamint az ingatlanokra nehezedő közterhek súlyosbodása az üzleteredményt kedvezőtlenül befolyásolták. A viszonyoknak megfelelően eszközölt leírások után a tiszta nyereség 71.965.54 P. — *A bank saját tőkéje változatlanul 7,420.000.— pengőt tesz ki.* Az igazgatóság a közgyülésnek javasolja, *hogy a 71.965.54 pengő nyereség a jövő év számlájára vitessék át.*

x **Északafrikai utazások.** Csodás élmény minden utazás, de különösen világhirűek a French Line francia hajóstársaság évek óta megrendezett északafrikai utazásai. Aki Algir, Tunisz, Marokkó romantikáját és mesébe illő, egzótikus tájait és a Szahara oázisait meg akarja ismerni, annak a French Line hajóstársaság utazásai kapcsán kiváló alkalma van erre ép most, mikor az időjárás a legalkalmasabb a szép utazásra. Kérjen prospektust. (Baross tér 3. Telefon: 376—41.)

x **Fürdőszobás luxuskabinok a turistaosztályon.** A Norddeutscher Lloyd részesíti utazóközönségét ebben a páratlan kedvezményben. A *Bremen* és *Európa* luxusgőzösökön a második osztályt megszüntették és a másodosztályú kabinokat, valamint az elsőosztályú kabinok egyrészét is a turistaosztály rendelkezésére bocsátották az eddigi kényelemmel, de lényegesen mérsékelt áron.

TISZTA VIZET!

Új embert állítanak a fővárosi vízművek élére. Nem vizsgáljuk, hogy a kinevezést az állásért való micsoda versenyfutás előzte meg, a lemaradottak listájával sem fogunk szórakozni, minket az egész kérdésben mint egyetlen és mint legfőbb politikum egy érdekel és ez: *a tiszta víz.* A vízből a víz. A budapesti víz, amelynek idáig fizikai, kémiai, politikai, közigazgatási jellegzője volt, hogy esztendőnként háromszor-négyszer megzavarodott. Szürkébe, agyagsárgába, de olykor feketébe is öltözött. Átváltozott hol folyékony köddé, hol rendes humuslerakattá, olykor lazább kötésű homokbányává. Mi azt szeretnők, ha ez megváltozna.

Nekünk nem fontos, ki ül a hydraulikus gépeknél, ki a vízintendáns, minket az egész vízkérdésből csak a víz érdekel, hogy a víz tiszta legyen, folyékony, áttetsző, iható, száj, torok és gyomorképes víz legyen, nem pedig bánya és bacillustelep. Tiszta vizet a pohárba, tiszta vizet a teknőkbe, tiszta vizet a csövekbe, tiszta vizet a gyomrokba. Más minden pedig a mi számunkra lényegtelen és másodlagos. Tiszta, tükörtiszta, víztiszta vizet. Vizet vízből és akkor a Vízművek körül minden annyira rendben lesz, amennyire eddig nem volt rendben. Tehát nagyon rendben lesz.

— **Angol lapok felháborodása egy rágalmazó film ellen.** *Londonból* jelentik: Angol sajtókörökben felháborodást kelt egy film, melyet most mutattak be Londonban. A darab címe »*A Warren-ügy*«. Bűnügyi film, *hőse egy lelkes riporter, aki gyilkosságot követ el csak azért, hogy jó riportot irhasson.* Az angol lapok felháborodással utasítják vissza a filmet, amely *súlyosan sértő az ujságírói karra nézve.* A sajtószervezetek hivatalos lapja, a »Worlds Press News« *szigorú intézkedéseket követel*, hogy a jövőben ilyen rágalmazó szellemű filmek ne kerülhessenek a közönség elé.

Egy hét Budapest életéből

Az 1934 március 4-től 1934 március 10-ig terjedő héten

1.	Születések száma	307 (330)
2.	Halálozások száma . . .	327 (337)
3.	Öngyilkos lett	9 (12)
4.	Házasságkötések száma .	166 (170)

(Zárójelben a multheti adatok)

— **Kétdolláros rablásért villamosszék.** *Newyorkból* jelentik: O. C. *Brown* greenwoodi néger ember revolverrel támadta meg egy polgártársát és elrabolta pénztárcáját. Bár *az erszényben mindössze két dollár volt* és a megtámadottnak ennek elvesztésén kívül más baja nem történt, a szigorú törvény alapján *halálra ítélték a néger útonállót.*

— **»Zajongtak a falbontó betörők«** címen *Az Est* március 15-i számában közölt közleményre dr. *Baráth* Elemér, *Wallenstein* Manó nyomdász ügyvédje annak közlésére kért fel bennünket, hogy *Wallenstein* Manó, *Wallenstein* Ödön fivére *soha bélyeghamisitási ügyben letartóztatásba nem került.* Ellene ilyen ügyből kifolyólag *eljárás nem volt*, még idézést sem kapott. *Wallenstein* Manó szakmájában is közbecsülésnek örvendő, fedhetetlen előéletü iparos, akinek a felmentésével és teljes rehabilitációjával végződött u. n. »*Rombach uccai ügy*«-ön kívül *soha büntetőhatósággal dolga nem volt.* A táblai felmentő ítélet óta fivérével *soha bűncselekményekbe nem sodródott, semmiféle bűncselekményt el nem követett.*

Heltai Jenő

Utazás enmagam körül

Irta: Heltai Jenő

Az egyetlen

Fiatalon kerültem Párizsba, kis poggyásszal, semmi pénzzel, francia zsebszótárral és hónom alatt első, de gyönyörü drámámmal, amelyet még Budapesten lefordittottam franciára. A világot akartam vele meghóditani, hogy megvethessem ágyát annak a mérhetetlen vagyonnak, amelyből fennakadás nélkül tartok yachtot, autót és versenyistállót még ma is, azonkivül nyolc elkényeztetett szeretőt, mást-mást a hét minden napján, vasárnap kettőt.

Három-négy hónap is eltelt, mig rászántam magamat arra, hogy drámámat elvigyem egy kis színházhoz. Levélben jelentettem be szándékomat az igazgatónak, válasza udvarias volt: szivesen lát vasárnap kivételével bármely nap délután négy és öt között. Ennélfogva redingotba vágtam magamat, fejembe nyomtam hűséges cilinderemet, hónom alá kaptam a drámát és a Saint-Lazare pályaudvar füst-ázlatta, korom-befútta szomszédságából már délután három órakor elindultam a nagy boulevard felé a kis színházba. Nyár volt, éktelenül forró párizsi nyár, súlyos redingotmra gonoszul tüzelt a nap, bágyadtan vánszorogtam nyomasztó cilinderem alatt, alig vártam, hogy lekaphassam fejemről. Csak a színház pénztárhelyiségében lélekzettem föl. Megtöröltem verejtékes homlokomat, egy pillanatig megpihentem. Emlékezetes pillanat volt... egy-két másodperc mulva az igazgató előtt állok. Boldogan, izgatottan, elfogódottan nyitottam be a hüvös és homályos előcsarnokba.

Óvatosan tapogatózva indultam el a sötétben. Valahol messze, egy oldalfolyosó végéről halvány kis világosság szürődött be a színpadra vezető ajtó résén. Szemem lassan-lassan megszokta a homályt és egy-két lépés után észrevettem, hogy a folyosó mélyéből sötét alak közeledik felém. Körvonalai mindjobban kidomborodtak. Ahogy növekedő biztonsággal iparkodtam feléje, ő is friss, könnyü lépésekkel közeledett. Megemeltem cilinderemet, ő is az övét, kedvesen rámosolyogtam, ő is rám... hiába, a francia udvariasság nem mese! Tessék, leküldenek elém, ismeretlen kezdő elé valakit, alkalmasint a titkárt, hogy biztatón és bátoritón megfogja karomat és a sötét előcsarnokból az igazgatói irodába kalauzoljon. Igen, itt tisztetlik az irodalmat, ajtót nyitnak a tehetségnek! Hálásan hajoltam meg a fiatalember előtt, ő s meghajolt és őszinte, baráti mozdulatta! mind a ketten egyszerre nyujtottuk kezünket egymás felé. Lelkem mélyéig meghatódtam... messze idegenben ennyi melegség, gyöngédség, megértés! Még egy lépés és nyakába borulok ismeretlen jóbarátomnak... de ekkor valami koppant és orrommal nekivágódtam valaminek. Egy arc meredt rám a homályból, egy kicsit rémült, egy kicsit komikus arc, idegenül elváltozott és mégis ismerős... az én arcom! Az a barátságos úr, aki a folyosó mélyéből olyan kedvesen közeledett hozzám, én magam voltam... a sötétben nekimentem egy tükörnek.

Mire benyitottam az igazgatói irodába, büszkeségem és bátorságom jelentékenyen megcsappant. Azon sem csodálkoztam, hogy az igazgató nincs ott... úgy tudják, be sem jön... egész héten nem jön be. Darabomat a szolgának adtam át. Az előcsarnokban félszemmel mégegyszer belenéztem a gonosz tükörbe, sértődött, letört ember nézett vissza rám. Odakint sugárzó derűben tombolt az ucca, elvegyültem szégyenemmel a tömegben. Késő estig kószáltam. Odahaza egy kis meglepetés várt, drámám ott feküdt már iróasztalomon. A szolga visszahozta. Nem tetszett neki.

Nem is búsultam rajta. Többé már azon se, hogy vaktában nekimentem a tükörnek. Mindenki elindul egyszer egy sötét folyosón a titkos tükör felé. Akkor fedezi föl, hogy hála istennek válságos pillanatokban is van valakije, aki barátságosan és biztatón mosolyog rá: ő maga.

— **Vak futballisták.** *Londonból* jelentik: A világ legkülönösebb futballmérkőzése zajlott le a napokban Norwoodban. *A vakok intézetének* csapata mérkőzött *a látóknak egy csapatával.* Teljesen szabályosan játszottak, az egyen újítás mindössze az volt, hogy a futballabda belsejét *szárított borsóval töltötték meg.* Erre azért volt szükség, hogy a vak játékosok *a labda csörgése alapján tájékozódjanak.* Ügyesen, keményen játszottak a vakok, állandóan sakkban tartották ellenfeleiket. Kitünően tudták egymásnak átjátszani a labdát, remek hallásról és tájékozódó képességről tettek bizonyságot. A meccs eredménye 8:7 volt a látók javára, de kis hijja, hogy nem a vakok verték meg a látókat.

A Svábhegyi Szanatórium
ideális magaslati gyógyhely — ideális diétás ellátás.
Mérsékelt pausál-árak.
Kúra, sport, szórakozás

— **A Munkácsy-céh vacsorája.** Tegnap este volt a Munkácsy-céh első »*céhvacsorája*« a *Fészek*-klubban, amelynek keretében megünnepelték *Magyar-Mannheimer* Gusztáv 75-ik, *Pállya* Celesztin 70-ik és *Gerő* Ödön 70-ik születésnapját is. A céhvacsorán felszólaltak többek között *Márk* Lajos elnök, *Kertész* K. Róbert, *Kernstok* Károly és dr. *Lázár* Béla.

Gyönyörűbbnél gyönyörűbb
EZÜST és KÉK RÓKÁK
ELKÁN SZŰCSNÉL
VÁCI UCCA 22
Nagyon előnyös árakon!

A DUCE ÉS VENDÉGEI A RÓMAI LOVASÜNNEPÉLYEN

DOLLFUSS, GÖMBÖS ÉS MUSSOLINI nézi a lovasmutatványokat. A balsarokban a *kis sziámi trónörökös*. Jobboldalt *Gömbös Mussolinival* beszélget

MACDONALD miniszterelnök udvari díszben kilép a miniszterelnökségi palota kapuján és a *Buckingham* palotába megy a *nagy királyi fogadásra*

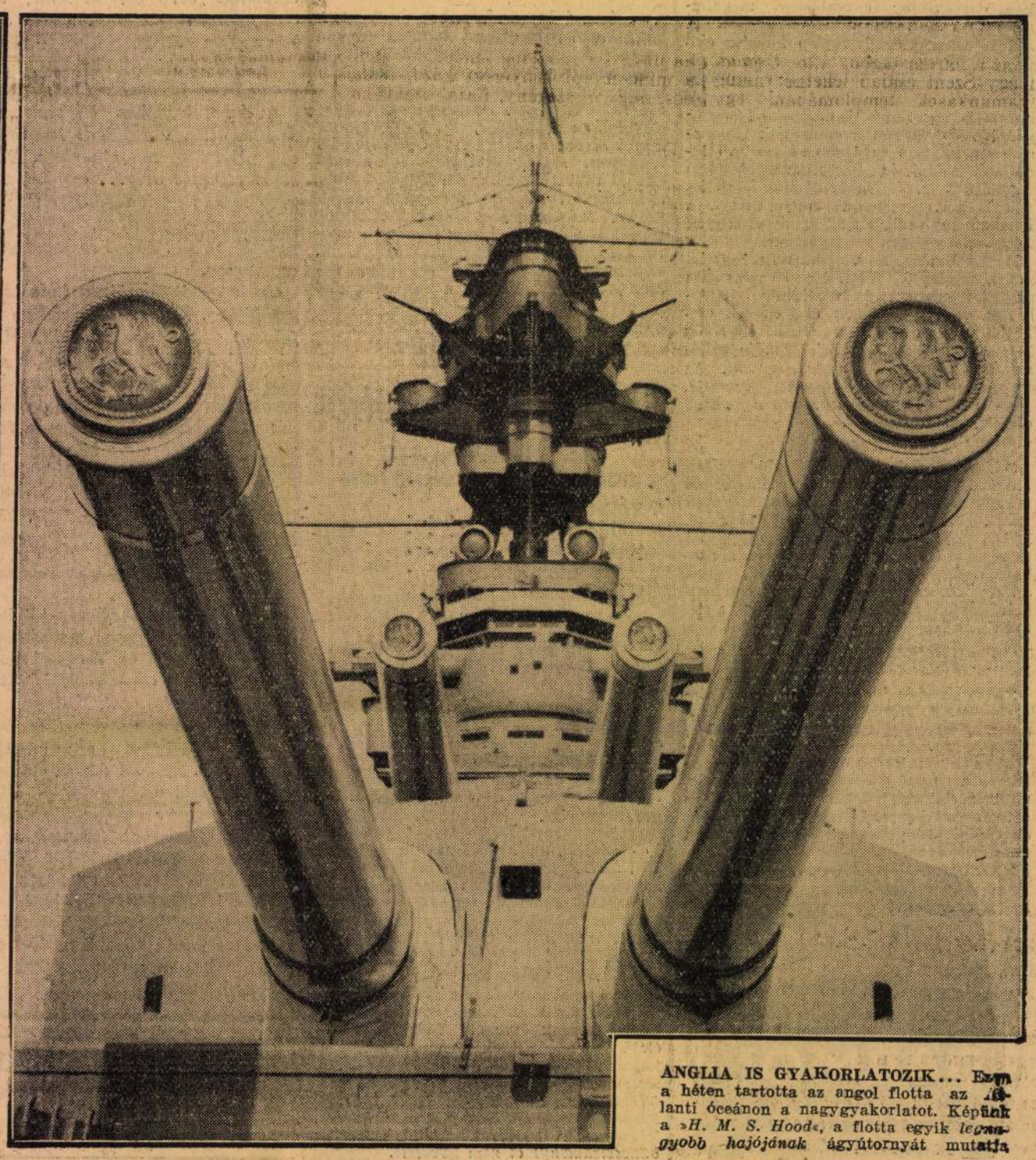

ANGLIA IS GYAKORLATOZIK... Ezen a héten tartotta az angol flotta az Atlanti óceánon a nagygyakorlatot. Képünk a »*H. M. S. Hood*«, a flotta egyik *legnagyobb hajójának* ágyútornyát mutatja

267

1906.

-3236.

3234. Magyar Mannheimer Gusztáv.
Sz. Pesten 1859 február 27-én.

3234. A rőtszakállú.

L pedig

Mellig látható és balra fordultan ábrázolt férfi, a kinek feje kopaszodik, és a kinek haja, szemöldöke, bajusza és szakálla rőt. Fölfelé tekint, jobb kezével mankós botjára támaszkodik. Nemez kalapja, puha, lehajtott gallérú kabátja kettős elejü. Jelzése ~~kettős és e~~ nek szövege: „Magyar Mannheimer Guszt.“.

Vászon, mér. 69.9:50.3 cm.

Vétetett 1906:II. 13-án a 11748 sz. leirattal 4000 Kán (289-906).

Vét. 11708-906

Sz. n 189-906.

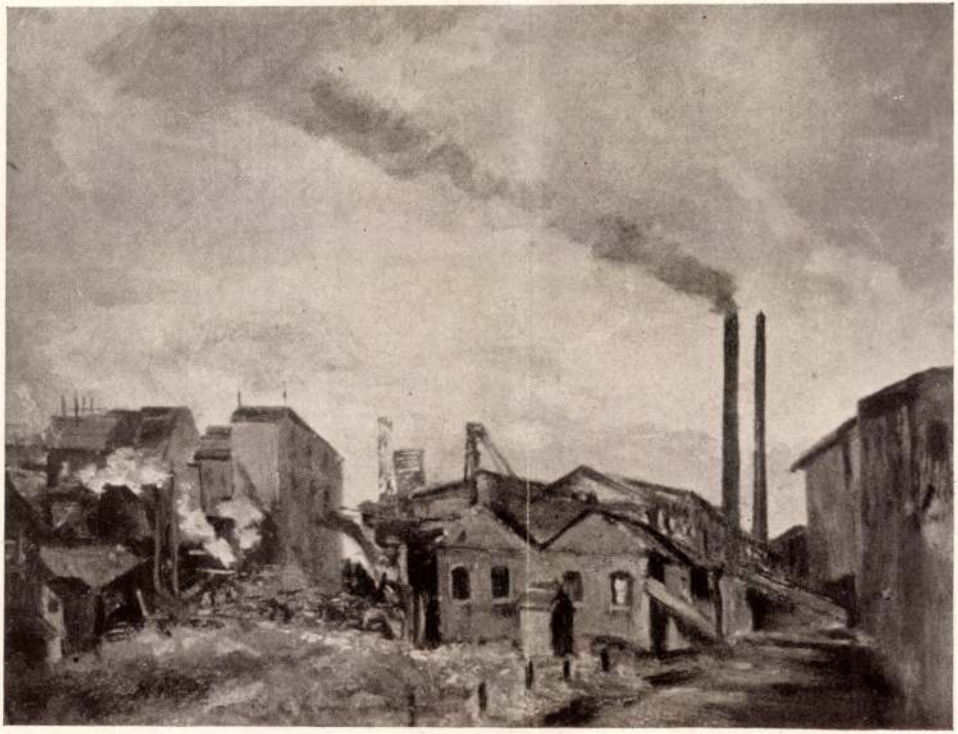

Magyar-Mannheimer Gustavo — *Fabbrica* (106).

Magyar Mannheimer
Gusztáv

Mannheimer

Mannheimer

3236. *Pulykák*

Reájok a mezei virágoktól ellepett gyepes előtérben kis leányka vigyáz. Legelol a jobbrafordult és magát teljesen felfujt hímpulyka járkál a vele szemben álló nőstény előtt. A földre telepedett szőke gyermek főkötőt, kék kabátot és piros szoknyát hord. A közeli fáknak csak törzse látszik. A háttért pedig hegység foglalja el. Az égbolt derült. Jelzése alól balra: »MANNHEIMER«.

Fa, méretei 11·6 : 21·5 cm. — Lelt. sz. 3236. — Vétetett 1906 február 13-iki 11748 sz. engedély szerint 1200 K-án (289–906). — Elszámoltatott 1906 június 5-én (787–906). — Az elszámolást jóváhagyta az 1910 május 11-iki 9458–909 szvsz. határozat (942–910).

Jegyzet. Ideiglenes állami letétül 1908 szeptember 30-án a vasvármegyei kulturegyesület szombathelyi múzeumának adatott (1446–908). — Az átadást jóváhagyta az 1908 november 5-iki 118259 sz. leirat (1844–908).

Lelt.

III

430 (3236)

631 (316).

III : 430

Vétel 1906

Lombath

Mannheimer

3235. *Felhők és mezők.*

Elől a sík vidéket mezőség képezi, míg középütt részint magánosan álló, részint pedig csoportot képező lombos fák szelik keresztbe. Fölötte az égboltot kóválygó felhők borítják, a melyek csak itt-ott feketednek. A kép hátán vázlatban dombos vidék szemlélhető zivataros felhőkkel.

Fa, méretei 15·5 : 25·8 cm. — Lelt. sz. 3235. — Vétetett az 1906 február 13-iki 11748 sz. leirat szerint 600 K-án (289–906). — Elszámoltatott 1906 június 5-én (787–906). — Az elszámolást jóváhagyta az 1910 május 11-iki 9458–909 szvsz. határozat (942–910).

III

430 (3235)

631 (316).

III : 430

Bél
1906

268

1906.

~~3235. Magyar Mannheimer Gusztáv:~~

3235. Felhők és mezők.

Elöl a sik vidéket ~~elől~~ mezőség képezi, míg középütt ~~pedig~~ részint magánosan álló, részint pedig csoportot képező lombos fák szelik keresztbe. Fölötte az égboltot kovalygó felhők boritják, a melyek csak itt-ott feketednek. A kép hátán dombos vidék vázlatán szemlélhető ~~fölötte~~ zivataros felhókkel.

Fa, mér. 15.5:25.8 cm.

Vétetett 1906:II. 13-án a 11748 sz. leirattal 600 Kan. (289-906).

Vét. 11748-906

Sz. n. 190-906

269

1906.

~~3236. Magyar Mannheimer Gusztáv:~~

3236 Pulykák.

Reájól

a mezei virágoktól ellepett gyepes előtérben ~~[illegible]~~ kis leányka vigyáz ~~a reá bizott pulykákra, a melyek [illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~egy~~ a jobbra fordult és magát teljesen felfujt himpulyka járkál a vele szemben álló nőstény előtt. A földre telepedett szőke gyermek főkötőt, kék kabátot és piros szoknyát hord.

Legelőt

A közeli fáknak csak törzse látszik. A háttért pedig ~~balról~~ hegység foglalja el. Az égbolt derült. Jelzése alól balra: »MANNHEIMER«.

Fa, mér. 11.6:21.5 cm.

Vétetett 1906:II. 13-án 11748 sz. leirattal 1200 Kán. (289-906).

Letétképen átadatott a szombathelyi Muzeumnak 1908. szept. 30-án (1446-908).

VIII Vét. 11748-906

Sz. n. 191-906.

4634. Magyar Mannheimer Gusztáv.
Sz.Pesten 1859 február 27-én.

Férfi tanulmány.

Egy mellig, jobbrafordult és meztelenül munkást ábrázol, kinek látható ábrázata, haja, szemöldöke és szeme barna és a ki rövid bajuszt és szakállt viselt. Nyak- és mellizmai duzzadtak. A háttér sötétbarna. Jelzése fölül jobbra: Magyar Mannheimer G.4.

Vászon, méretei 55,2:45,3 cm.-- Lelt.sz.4634.-- Vétetett az 1913 november 29-iki 175522 sz.leirat szerint 2500 K-án (2293-913).-- Kifizettetett 1913 deczember 6-án.-- Elszámoltatott 1914 január 8-án (18-914).

Sz.n. 1555-913.
2293-913-1
Át.lelt.12582.

212

Magyar

1937. Mannheimer Gusztáv:
82. Pesten, 1859. február 27-én
Canalis Chioggian.

E kép, a Brenta torkolatánál fekvő püspöki székhelynek egyik csatornáját ábrázolja az előtérben beszögellő parttal, melynek sarkán két czölöp van reájok támasztott rúddal. A tulsó parton vitorlás hajók kötöttek ki. A vörös fedelü emeletes háztól jobbra, a háttér felé huzódó utáczába nyerünk kilátást. Az égbolt derült.

Fa, méretei 25.8: 15.7 cm.
Vétetett 1901: I. 15-én kelt 1461 sz. leirattal 200 koronán (29/901.) Elszámoltatott 1901: IX. 14-én (488/901.).

Az elszámolást elfogadta az 1902: VII. 16-iki 16026 szvsz. leirat. (569/902.)

904: IV. 30.

a Nemzeti Szalon téli tárlatán

1461—901

166

2591. Magyar Mannheimer Gusztáv: 1904.

Sz. Pesten 1859 február 27-én.

Reggel a Balatonon.

1 hullámzó

A reggeli szürkületben ábrázolt dombos vidéken a part mentén a tó vize fodrozik, míg az égbolton felhők kóválygognak. Jelzése alól balra: MAGYAR MANNHEIMER G. 1904.

Vászon, méretei 71:86.5 cm.

Vétetett az 1904. deczember 10-én kelt 103720 sz. leirattal 1600 K-án (919-904)

Vid. Muz.

103720-904

Magyar

1951. Mannheimer Gusztáv:
Sz. Pesten, 1859. február 27-én.
Viharos a tenger.

Az előtért hegyek foglalják el. Köztük jobbról, a háborgó tengerre nyerünk kilátást, melynek hullámaival egy két árbóczos vitorlás küzd. A benne lévők sorsát a szikla fokán és oldalán, össze verődött halászok kisérik figyelemmel. Balról a hegy tetején lombos fák képeznek csoportot; tövében vörös cseréppel fedett halászkunyhó van előtte tengeri halakkal és gulába rakott rudakkal; a háttér felé vezető út mentén pedig mezei virágok diszlenek. Az égbolt borult. Jelzése jobbra: Mannheimer.

balról emelkedő

Vászon, méretei 50: 70 cm.
Vétetett az 1901: I. 3-án kelt 99318 ex 900 sz. leirattal 1200 koronán (1/901.) Elszámoltatott 1901: VII. 19-én (90/901.).

Az elszámolást elfogadta az 1901: IX. 23-i 64907 sz. rendelet. (554/901.)

Az 1907. augusztus 28-iki 95964 sz. leirat alapján a közoktatási miniszterium államtitkári szobaiban nyert elhelyezést (1366 ex 907).

904: IV. 30.

99318 – 900

Magyar 183

1507. Mannheimer Gusztáv:
(Sz. Pesth 1859. február 27.)
Budapesti külvárosi gyártelep.

E festmény napnyugtakor a fő- és székváros azon részét ábrázolja, a mely a Váczi út mentén, a honnan a kép is fel van véve, a Köszörüs árok, az Ördög malom és a Duna közt terül el. Szemközt az uton, egy puha kalapot, hosszú kabátot és pantallót viselő munkás közeledik kis leánykával, a kit kezénél fogva vezet ésaki piros szoknyát, kék kendőt és fehér kötényt visel. Balról a körvasut robog a város felé, jobbról pedig a rozoga viskón és a deszkaólakon túl meg a háttérben, a környékbeli malmokat, gyári és egyéb ipari telepeket látjuk. Az égbolt, melyet a lenyugvó nap sugarai itt-ott pirosra festettek, felhős. Alól balra a mester jelzése ez: Mannheimer G. 93.

Vászon, méretei 90:130 cm.
Vétetett 1897: I. 7-én 900 frton a 69859/96 sz. leirattal (12/97.)
Az 1897: III. 29-én és X. 14-én kelt 19989 és 62504 sz. leirat alapján (371/97) 1897: X. 18-án a N. Muzeumnak adatott ki, mit 1897: X. 28-án a 67795 sz. tudomásul (381/97.)

L leirat vett

A Képzőművészeti Társulattól átvétetett 1897: II. 5-én, mit a vall. és közokt. minister 1897: VI. 24-én 26876 sz.a. vett tudomásul. (361-97).

Letétképen átadatott a szombathelyi Muzeumnak 1908. szept. 30-án (1446-908).

IX 69859-96

Magyar

1684. Mannheimer ~~Gyula~~ Gusztáv:
Sz. Pesten, 1859. február 27-én.
Est a Campagnában.

jobbra fordult

hajat, nap

A kép ~~[illegible]~~ egy campagnei ~~[illegible]~~ falut ábrázol esti világitásban, lapos tetejü és részben kőkeritésü emeletes házakkal. Az előtérben elhaladó út közepén, egy dombormüves kerek kút medenczéjénél, fiatal asszony áll, ~~[illegible]~~ figyelemmel kiséri a háttér felé menő három férfit, kik közül a középső két társának karjába fogózik. Az asszony ~~[illegible]~~ kontyba tüzött fülbevalót ~~[illegible]~~ és rövid bő ruhát ~~[illegible]~~; a két férfi ~~[illegible]~~ pedig kalapot kis karimával, rövid kabátot és pantallót visel~~[illegible]~~. A szemközt lévő épület udvarából koronás fák emelkednek ki. A háttérben lévő hegy oldalán épületek fehérlenek. Az égboltot sürü felhők boritják. Jelzése alól balra: Mannheimer 4.

és

Vászon, méretei 77.5: 105 cm.
Vétetett 1898: XII. 31-én a 90432 ~~[illegible]~~ sz. ~~[illegible]~~ rendelettel 1000 frtért.
Elszámoltatott 1899: IV. 6-án (14/99).
Az elszámolás elfogadtatott 1899: V. 25-én a 29855 sz. ~~[illegible]~~ alatt. (277/99).
1899: X. 14-én a 76633 sz. leirattal a pétervári és moszkvai kiállitásra engedtetett át (579/99), honnan 1900: IV. 9-én érkezett vissza (188/900).

Az 1907. augusztus 28-iki 95964 sz. leirat alapján a közoktatási miniszterium államtitkári szobáiban nyert elhelyezést. (1366-907)

904: IV. 29.

Magyar

1734. Mannheimer Gusztáv:
Sz. Pesten, 1859 február 27-én
Kora reggel.

A kép nap feljötte előtti szürkületben ~~ábrázolt~~ vasmegyei dombos ~~vidék~~ vidéket ábrázol, melynek előterében, két magánosan álló jegenye közelében, pásztorok ~~[illegible]~~ birkákat őriznek és raknak tüzet. Középütt, a két fiú egyike lehajlott és a tüzet éleszti; másika pedig feléje fordult és botjára támaszkodott ~~[illegible]~~. Öltözetük: pörge kalap, mellény vagy ujjas és bő gatya. A birkák közül hat a fák mellett, ~~[illegible]~~ a többi, a domb oldalán, de a felvivő uton innen, legel. A tájat kékes köd boritja és ~~[illegible]~~ égbolt ozata felhőzött. Jelzése alól jobbra: Mannheimer G.-e.

Vászon, méretei 74:87 cm.
Vétetett 1899: XII. 31-én a 99073 sz. leirattal 450 frton (14/900).
Elszámoltatott 1900: IV. 8-án, (186/900).
Az elszámolást tudomásul vettek 1900: IV. 18-án a 6882 sz. vsz. ~~[illegible]~~ alatt (236/900).

Az 1901: XI. 16-iki felterjesztésre (607/901) az 1902: I. 10-én kelt 92507 ex 901 sz. leirattal (33/902) kiadatott a Szolnok-Doboka megyei irodalmi, történelmi és ethnographiai társulat muzeumának Deésen. (632/902)

Vid. Mus.

Magyar

1731. Mannheimer Gusztáv:

Ft. Pesten, 1859. február 27-én.

Est a Campagnaban.

Az albanoi tó környékének előterében napnyugtakor két leány beszélgetés közben mossa és rakosgatja fehérneműit, hogy minél előbb haza mehessenek. A kővályúnál balról ketten vannak. Közülök a tulsó oldalon lévő fehér kendővel kötötte be fejét, piros ruhaderekat hord, hátra fordul és ruhát tart kezében, míg az innenső rózsaszinü derekat visel, feléje néz és figyeli őt. A középtájon is ketten dolgoznak: az egyiknek kék és a másiknak fehér a fejkendője. Jobbról pedig hárman képeznek csoportot. Az egyik a vizből szedegeti a fehérneműt, a másik a kicsavart ruhát rakosgatja és a szélről álló harmadik, kinek reklije biborpiros, oldalt hajlik. Közelökben kosarakat, gyepre teregetett vásznakat és lepedőket látunk. A kép jobb szélén a domb mögé kanyarodó uton, szamáron ülő pásztor beszélget utassal, kinek kalap van a fején, kabátja piros és vállra vetett köpenye barna. Tőlük nem messze birkák legelnek. A középtérben romok és lombos fák kötik le figyelmünket. Az égbolt felhőzött. Jelzése alól jobbra: Mannheimer G. 91.

Vászon, méretei 90.5: 150 cm.
Vétetett 1900: I. 20-án a 4924 sz. rendelettel 1000 frton
Elszámoltatott 1900: IX. 3-án (29/900.457/900).
Az elszámolást elfogadta 1900: XII. 17-én a 14683 sz. alatt leirat. (689/900).

904: IV. 29.

Magyar Gusztáv

207

1533. Manheimer

Pesten 1859. február 27-én

Zivatar után.

A hegyes vidéken, az elvonult zivatar után, sürü felhők tornyosulnak, jobbra épületcsoportot látunk, a előtérben középütt, a fát vágó asszony, a hasába csapott baltát akarja kivenni. Barna haját simára fésülte, ingvállának rövid ujja bő, dereka piros, szoknyája sötét, köténye kék. Alól balra a mester jelzése ez: Manheimer.

Vászon, méretei 76:130 cm.

Vétetett 1896: X. 8-án az 55291 sz. rendelet alapján 800 frton.

Elszámoltatott 1897: II. 2-án (80/97.)

Az elszámolás tudomásul vétetett 1897: III. 25-én a 13050 sz. leirattal (123/97.)

1899: X. 21-én a 76633 sz. leirattal a pétervári és moszkvai kiállitásra engedtetett át (579/99); de nem küldték el, hanem visszaérkezett 1899: XI. 21-én (616/99).

904: IV. 29.

2184. Magyar Mannheimer Gusztáv:
(Sz. Pesten 1859. február 27.)
Agg szerzetes.

Öltözete a Ferenczrendi szerzetesé sötétbarna kámzsás

Kissé jobbra tekintő Ferenczrendi szerzetes feje elől kopasz, haja, szemöldöke és szeme barna, bajusza és hosszú szakálla őszbevegyült. Kámzsás csuhája sötétbarna. Jelzése fölül jobbra: Mannheimer Gusztáv.

Vászon, méretei 55.5: 45.5 cm.
Vétetett az 1902: IV. 18-iki 26802 sz. leirattal 1000 koronán (372-902-5.)

Az elszámolást elfogadta 1903: III. 21-én az 1047 szvsz. leirat. (255-903).

Elszámoltatott 1902: XI. 14-én. (791-902.)

904: IV. 30.

26802-902.

Magyar Mannheimer ~~Gyula~~ Gusztáv

11001.

Vállig, jobbra fordult és arczélben látható. Fölfelé fésült haja, gyér bajusza és szakalla rövid. Öltözete: álló gallérú ing, és kabát. Jelzése alol balra: Mannheimer ~~Gy~~ Gusztáv.

Czeruzarajz, mér. 19.5:13.0 cm.

1999. Magyar (Mannheimer) Gusztáv:
Sz. Pesten 1859. február 27-én.

Esti hangulat.

Efestmény? hegyes vidéken (et ábrázol, a melyre a) késő esti sötétség borul. A közép-térben, az épületek fölött, gyár kémény uralkodik és a házak némelyikének ablaka ki van világitva; az előtérben pedig, balra a korlátos uton innen, egy asszony és férfi kendőt terit föl. Az előbbi, a ki fejét sárga kenővel kötötte be, kék szoknyát, az utóbbi kalapot, szürke kabátot és kék pantallót visel. Jelzése alól balra: MAGYAR MANNHEIMER 901. kesz?

Vászon, méretei 123·5 : 155 cm.

Vétetett az 1901: V. 15-én kelt 34044 sz. leirattal 2000 koronán. (247/901.) Elszámoltatott 1901: VII. 19-én (247/901.).

Az elszámolást elfogadta az 1901: IX. 23-i 64907 sz. rendelet. (554/901.)

904: W. 30.

34044 – 901

(Magyar

1707. Mannheimer Gusztáv.
Sz. Pesten, 1859. február 27-én
Pásztoridyll.

A kép azt a jelenetet ábrázolja, midőn a pásztor és felesége abban gyönyörködik, hogy kis gyermekök a kutyát czirogatja. A pásztorcsalád egy vén fa árnyékában telepedett le. Elől jobbra fordultan térdel a félig meztelen pásztor és jobb kezével a felfelé néző kutyát fogja, melyet a gyermek simogat, kinek balkezében alma van; hátul meg az asszony ül, vissza nézi és ig szemléli a gyermeket, mi alatt kezeivel a kötényt fogja. A pásztor barna haja rövid és öltözete bal vállon átvetett lepel; az asszony haját sárga szalaggal kötötte át, kivágott ruhájának dereka piros, felgyürt ruhája kékesszürke és kötényе zöld; a kis leánykának pedig göndör haja szőke és ruhája piros.

Vászon, méretei 76.5: 61.5 cm.
Vétetett az 1899: V. 3-án kelt 31153 sz. rendelettel (228/99) 800 frton. Elszámoltatott 1899: V. 18-án (250/99). Az elszámolást tudomásul vették 1899: VIII. 25-én 12993 szvsz. alatt. (521/99).

1899: X. 14-én a 76633 sz. leirattal kiadatott a pétervári és moszkvai kiállitásra (573/99), honnan 1900: IV. 9-én érkezett vissza. (188/900.).

904: IV. 29

Fenyes Adolf

Toll-hegyről

UJ CURIAI ITÉLET A MULT ÉS JÖVŐ — HORNYÁNSZKY-PÖRBEN.

Bocsánatot kell kérnünk a m. kir. Curiától, nem tiszteletlenségből, hanem „Törvényszék" rovat hiányában ebbe a rovatba kell iktatnunk a március 20-ikán hozott curiai itéletet, amely véglegesen és „jogerősen" eldöntötte a Mult és Jövőnek a Hornyánszky-nyomdával négy és fél esztendő óta húzódó pörét. Nem akarjuk és nem is szabad a legmagasabb bírói itéletet kritika tárgyává tenni, csak regisztráljuk egyszerűen a tényeket. 1921 június 15-én a Curia kimondta, hogy „alperes 1919. augusztus 4-én tett azon kijelentésével, miszerint zsidótól megrendelést nem fogad el és felperes lapját többé elő nem állítja, *kétségtelenül szerződésszegést követett el*". Ez a megállapitás nagy megkönnyebbülést idézett elő a lelkekben. Nemcsak a hazai sajtó, de a külföldi lapok is közölték az érdekes pört és a legfelsőbb itéletet, amely az első két fórum elutasításával szemben elégtételt adott a Mult és Jövőnek, az egyedül vesztesnek. Hiszen a proletárdiktatura beszüntette a Mult és Jövő megjelenését és amikor a bolsevizmus bukása után ujra lehetőség nyilott a megjelenésre, Hornyánszkyék azzal tagadták meg a további nyomtatást, hogy új keresztény kurzus van most, zsidóknak többé nem dolgoznak, miután „a zsidók ezrivel keresztre feszítették a parlament pincéjében a kereszténveket". Igaz ugyan, hogy a Mult és Jövő egyetlen egy kereszténvt sem feszített keresztre, sőt a diktatura alatt együtt vártuk Hornyánszkyékkal a vörös uralom eltünését és örültünk, hogy a Mult és Jövő számára gyártott finom műnyomópapirost, az úgynevezett „szellemi termékek tanácsa" nem vette észre és nem rekviráltatta el. De az antiszemitizmus Hornyánszkyéknak igen jó üzlet volt ebben az esetben, mert hiszen ők nem csak a nyomást tagadták meg szerződés ellenére, hanem a Mult és Jövő papirosát sem akarták kiadni, mert — azt ekkor már *sokkal magasabb áron lehetett nekik értékesiteni. Egy antiszemita lapot kezdtek nyomni a Mult és Jövő papirjára* és a Mult és Jövő régi tiz évfolyama pirulva és szégyenkezve nézett egymásra, hogy őket abban a Hornyánszky-nyomdában állitották elő, amely most az ő papirosuknak ilyen meggyalázására tudott vetemedni. Mikor a Curia fenti itélete napvilágot látott, a külföldi sajtóban úgy kommentálták mint a kurzus hanyatlásának szimptomáját. De mi az alsófokú itéletekben is csak bírói tévedést láttunk és semmiképen sem részrehajló tendenciát. A Curia utasitására a kir. Tábla újabb tárgyalásokat tűzött ki és a tanuk vallomásából megállapitotta, hogy 1919 szept. 12-ike után, vagyis, amikor a kormány rendelete értelmében már minden lap ujra megjelenhetett, Hornyánszky még birtokában volt a Mult és Jövő papirosa nagy részének, tehát minden akadály nélkül folytathatta volna a folyóirat nyomását és miután ezt megtagadva, szerződésszegést követett el, kártérítést tartozik fizetni a Mult és Jövőnek, melynek megjelenését akkor hosszú időre lehetetlenné tette. *Erre a Curia 1924. március 20-ikán megváltoztatta a kir. Tábla második itéletét és a Mult és Jövőt elutasította, sőt elmarasztalta a Mult és Jövőt, hogy a négy és fél év óta húzódó pernek költségeit még Hornyánszkyéknak is megfizesse.* A világért sem kritizáljuk a Curiát, csak rezignáltan és tiszteletteljesen regisztráljuk, hogy ez az új curiai itélet merőben szembehelyezkedik az 1921. évi curiai határozattal; indokait az első táblai itéletből meriti, melyet maga a Curia 1921. évi junius 15-iki végzésével megváltoztatott, e végzés alapján tárgyaltunk a táblán ujabb két és fél évig és most ott vagyunk, ahol „a mádi zsidó". Sőt „a mádi zsidó" még tartozik fizetni Hornyánszkynak azért, hogy ő curiai végzésben is megállapított nyilvánvaló szerződésszegésével tetemes haszonhoz jutott és a Mult és Jövőt milliókkal megkárosította.

HOGYAN ITÉLTEK SZODOMÁBAN?

„Egy vitéz doktor leszúrt egy zsidót" — igy szól a kaposvári csendőri jelentés. Leszúrta pediglen *orvosi műtőkésével.* Valószinűleg ez a körülmény adta az impulzust, hogy a bíróság nem a doktort, hanem a zsidót itélte el. Elvégre az ébredő orvos sem tartozik műtőkését ingyen használni.

Nem ezzel kapcsolatban, sem a fent ismertetett itélettel kapcsolatban, hanem csak úgy véletlenül jut eszembe itt egy régi zsidó legenda a szodomai itéletről.

Eleázár, Ábrahám hűséges szolgája — meséli a „széfer hajásár" — bement Szodomába, ahol az akkori fajvédők nem tűrtek meg idegent. Egy szodomabeli „hazafias felbuzdulásában" kővel dobálta meg Eleázárt, akit úgy homlokon talált, hogy menten elborította a vér. A szodomabeli ekkor ruháján ragadta az idegent és követelte a díját, mert hogy vért eresztett rajta és ezt nem teheti ingyen. Eleázár megtagadta a fizetést, sőt követelte, hogy menjen vele a bíróhoz és álljon helyt a súlyos testi sértésért. Elmentek tehát Szodoma bírájához, aki a peres felek meghallgatása után kimondotta csodálatos itéletét, hogy Eleázár tartozik fizetni a szodomabelinek a vérevesztésért és ennek fejében elkobozza a köpenyegét. Eleázár ekkor haragjában felkapott egy követ és a bíró fejéhez vágta. „Mit tettél szerencsétlen?" kérdezte vérbeborult arccal a bíró. „Semmit — felelt ekkor már nyugodtan Eleázár — csak vért eresztettem rajtad, és a díjat, amivel te nekem a vérevesztésért tartozol, fizesd meg ennek a szodomabeli ébredőtársadnak!"

„A TRAGIKUS HORDÁR" MEG EGY S BETŰ.

A régi Budapest albumába irja finom lirai emlékeit Gergely István a tragikus hordárról. Budapest négy-ötezer hordárjából — olvassuk — ma már alig három-négyszáz áll az utcán. És olvassuk, hogy csupa öreg képviseli már a fajtát, amely — igy irja a Nemzeti Ujság, igen, a Nemzeti Ujság — „ismerjük el a mulandóságnak ebben a megragadott pillanatában, a fővárosnak egyik *legbecsületesebb* osztálya volt. Harminc évre visszamenőleg konstatálhatni, hogy *hűtlenség, sikkasztás, lopás nem terhelte hordár lelkiismeretét soha.*" Arról is szól a szép cikk, hogy a hordárcéh egyik tiszteletreméltó nesztora, a nyolcvanegyéves *Fuch*, őszpatriárka szakállával, fején a 350. számú vörös sapkával ma is ott posztol a Kristóf-tér sarkán. A legtisztább szivű lirikusok és irómüvészek közül való Gergely István. Ezuttal prózát ir a hordárról. Honnét van mégis, hogy hiatuszokkal és poetica licentiakkal dolgozik? Kétszer is leirja a 350-es nevét igy, hogy *Fuch*. Egy kis tévedés. A becsületes céh becsületes

RAMSAY MACDONALD,
Anglia miniszterelnöke:

UTAM PALESZTINÁBAN

Zarándokként mentem Palesztinába azon feltevéssel, hogy feledhetem majd a viszályok kínzó gondolatait, de azt tapasztaltam, hogy a mai Palesztina még több mint egy régi dráma színhelye; színpad az, amelyen új és érdekfeszítő darab előadásába kezdtek. Zarándok hangulatomból gyakran kizökkentett ez a tény és az előttem lefolyó események szemlélete magával ragadott.

A Palesztina-utazó láthatja az ország nagyfokú elhanyagoltságát. A föld intenziv művelésével és jobb módszerek bevezetésével nagyfokú javulás lenne remélhető és az ország sokkal nagyobb néptömeget fogadhatna magába. Nyilvánvaló, hogy az arabok nem képesek az ország ujjáépítésére.

Aki, mint én, látta a zsidó és az arab közösségek közötti együttműködést, belátja azt, hogy a zsidó-arab ellentétet mesterségesen hizlalták és kiegyenlíthető. A zsidó bevándorlás arányaitól függ minden. Nem ismerek lélekemelőbb látványt, mint azt a módot, ahogy férfiak és nők utcákon, sárban és a hegyoldalakon dolgoznak. Ellenségeik hanyagságról, tehetetlenségről és energiapocsékolásról adtak számot. Ítélőképességemet elég élesnek tartom, hogy ezt a munkát méltóan értékeljem — és az én megelégedettségemet teljesen kiérdemelte.

Ha orvosok és tanítók rajongásból utaznak Palesztinába, és ott utat építenek, mocsarakat csapolnak, rögöt törnek, magot vetnek, hegyoldalokon erdőt nevelnek, és alávetik magukat munkásosztagok és munkástársadalmak törvényeinek, oly óriási a szociális élet feltételeinek élő ereje, hogy a gazdasági és szociális fejlődés érdekében jogosultnak látszik minden befektetés, a népesedés érdekében. Én láttam ezen bevándorlókat, amint térdeltek kőrakások mellett, amelyeket az útépítéshez megtörniök kellett, láttam, hogy rongyokba burkolózva, sártól piszkosan, puszta marokkal végezték a mezei munkálatokat — és boldogság ragyogott arcukon. Az ilyen ember nem drückeberger, a munkaközösség lelke él benne, hogy Palesztina a zsidó nép lelki és testi otthona legyen.

A bevándorlók a nyugati kultúrától megcsömörülve érkeznek ide. Testük és lelküknek békét kívánva alapítanak teljesen új társasközösségeket. Érzik, hogy elhibázták eddig az életet, itt, ideáljaik országában szeretnék feltalálni mindazt, amit sem Európa, sem Amerika nem nyujtott eddig senkinek sem. Milyen boldogság volt, aratás közben és útépítésnél néznem szorgos munkájukat és örömmel töltött el, hogy a szellemi és művészeti renaissance terveiről beszélgethettem velük. Igy esett, hogy olyan gondolatok leptek el, amelyek semmiképp sem illettek az úthoz, amelyet zarándoklásnak szenteltem; de legalább rájöttem arra, midőn országutakon és mezőkön férfiakkal és nőkkel találkoztam, akik rajongásból jöttek Palesztinába — hogy minden zsidó napszámosban egy idealista lelke van elrejtve.

EGYETLENEGY SEM AKADT, aki legutóbb közölt hirdetésünkre vissza akarta volna adni a Mult és Jövő régi évfolyamait. Amiért is a kiadóhivatal ismételten kéri, hogy 300.000 koronára felemelt díj ellenében ajánlják fel a díszévfolyamok visszaadását, a teljes sorozatot pedig hat millióért vásároljuk vissza.

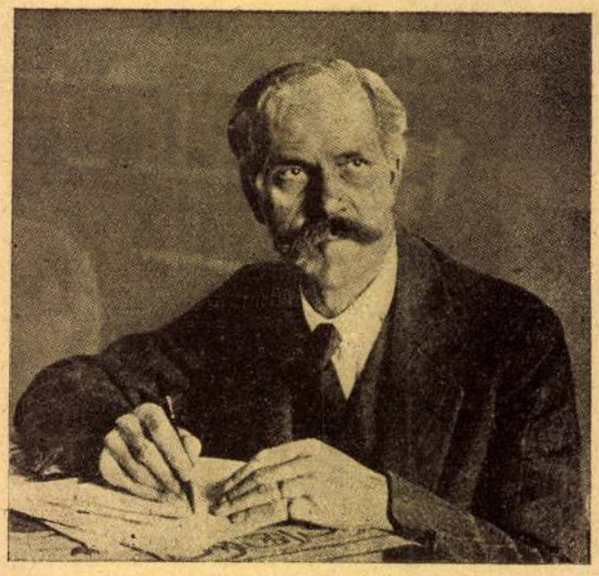

Ramsay Macdonald, Nagybrittánia miniszterelnöke

A BIBLIA KÉPEKBEN

Szeretetteljes, művészi előkészítés után, a legnehezebb viszonyok mostohaságán diadalmaskodva, impozáns, ragyogó köntösben hagyta el a sajtót a Mult és Jövő új kiadványa, az 500 képpel illusztrált remekmű, amelyet a leggazdagabb külföldi könyvkiadóvállalatok is büszkén a magukénak vallanának. Ötszáznyolcvanhét nyelvre fordították le a Bibliát, az Örök könyv a héber eredetiben és az ó és új fordítások magyar nyelvi pompájában minden zsidó család szentélyében otthont talált. A világirodalomnak ez a legnépszerűbb remekműve, minden kultúráknak eme fényforrása ezen alkalommal a képzőművészet klasszikus és modern mestereinek halhatatlan munkái tüzén át vetíti ránk milliófényű sugarait. Rembrandton, Michelangelon, Rodinen, Lilienen, Israelsen, Fényesen, Magyar-Mannheimeren át a képzőművészet valamennyi reprezentánsai, csaknem valamennyi európai kulturnép képviselője találkozik ebben a diszes albumban, mindegyik magával hozza azt a fényességet, azt az isteni áhitatot, emberszeretetet, pátoszt, titáni energiát és ihletettséget, amit a Biblia szelleme sugároztat. A mai mindinkább súlyosbodó gazdasági válságok gondterhes idejében, midőn a nyomda, a papiros, a festék és a postai szállítás napról-napra drágul és a kultura bázisa, a szolid gazdasági rend mondhatnánk teljesen felborult és az egész szellemi életünket anarchiába döntötte — ez a remekmű folyóiratunk áldozatkészségének, a zsidó kultúráért való igaz lelkességének olyan impozáns bizonyítéka, amit az olvasó bizonyára kellőképpen fog honorálni s midőn a könyvet kezébe veszi, szeretetével, megbecsülésével az eddigieknél is szorosabbra fűzi velünk a kapcsolatot. A Biblia képekben Mózes öt könyvét és az összes szentíratokat bemutatja illusztrációkban, bevezetőül dr. Patai József utmutatását adja a Biblia és a képzőművészet viszonyáról, végül A Biblia Művészei c. lexicális összeállításban 137 képzőművész életrajzával ismerteti meg az érdeklődőket. A Mult és Jövő munkássága egyik legfényesebb ünnepének örvendünk, midőn ezen albumunkat megküldjük az olvasónak.

MŰVÉSZI·IPAR

NEMZETI·MŰVÉSZET

Az iparművészet és a művészet érdekeit szolgáló független képes folyóirat ♡ Megjelen minden hónap 15-én ♡ Évi előfizetési ára 8.– kor. ♡ Egyes szám ára 1.– kor. ♡ Szerkeszti Hamvay Ödön ♡ A szerkesztőséget és a kiadóhivatalt érdeklő minden küldeményt Budapest, IX., Üllői-út 33–37. szám alá kell intézni ♡ ♡♡♡♡ Kiadótulajdonos: a Művészi Ipar – Nemzeti Művészet kiadótársaság. ♡♡♡♡

II. ÉVFOLYAM ♡ 2. SZ. 1906. FEBRUÁR 15

♡ GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSOK. ♡

Sűrű egymásutánban gyűjteményes kiállítások élénkitették a művészi életet az elmult négy hét alatt. A műcsarnokbéli téli kiállítás rémei elültek, de csak azért, hogy helyet adjanak újabb rémeknek, melyek annyiban különböznek az előbbitől, hogy egy ember bűneiért vezekeltetik – a szegény közönséget. A rossz nyelvek legalább is igy beszélik!.. ♡

Nem baj! Mi örvendünk a nagy felvonulásnak, melynek még folytatása is következik, mert mi sem alkalmasabb egy művész értékének megbecsülésére, mint a gyűjteményes kiállítás. Egy-egy elszórt kép lehet jó, lehet rossz, de ebből még semmiesetre sem következik, hogy a művész is jó vagy rossz. A vak tyuk is talál, mondja a jó magyar közmondás és ezt semmire sem lehet jobban alkalmazni, mint a művészi meg az irodalmi életre. Ismerek sok-sok »új csillagot«, aki mint az üstökös, feltünt és csakhamar nyomtalanul el is tünt az űrben. Mert nem odavaló volt, ahova sodortatott. Világitott és kialudt. ♡

Aztán elvégre a kritikus szeme sem fotografus lencse, hogy évről-évre megrögzitse itélő széke előtt a több száz magyar művész munkásságát. Az emlékezés pedig néha csalóka, mint a délibáb.

A gyűjteményes kiállítás már más valami! Afféle referálás, melyen de sok felületes diák görbitette háromlábuvá a kalkulusát! Itt nem lehet szédelegni ködös hangulatokkal, édes törökmézzel, bécsi pirositóval és más affélével. Itt tudni kell, mert különben kész a szekunda, mely belekerül a bizonyitványba. Még pedig isten és ember előtt jogosan!

Aztán még más valamire is jó a gyűjteményes kiállítás: a kritikus lelkiismeretének megnyugtatására. Mert hát akad egy-két lelkiismeretes kritikus is, mint az én egyik megboldogult öreg professzorom, aki a matézist tanitotta. ♡

Neki volt az a jó szokása, hogy a harmadév végén thézisekbe foglalta az egész elvégzett tananyagot s kikérdezte belőlük az osztályt. ♡

Történetesen jött közénk egy jól öltözött ifju, aki bár csak ujonc vala, mégis kitalálta a jó öreg professzor rendszerét s kiszimatolta, mikor jön rá a felelés sora. És mindannyiszor jól felelt. A referáláson azonban kitünt, hogy csak éppe[illegible]égyzetgyök, meg hatványozás titkát tanulta meg. A jó öreg professzor pedig, miközben a legnagyobb lelkinyugalommal szekundába pónálta a jól öltözött ifjut, ezt dörmögte magában: »Sejtettem, hogy csak svindler és szamár, de most már legalább biztos vagyok benne!...« ♡

De adjuk át a szót kritikusunknak! ♡

MAGYAR-MANNHEIMER.

A Nemzeti Szalon kezd különb hely lenni a Műcsarnoknál, különösen amióta kollektiv kiállitásait rendezi, emitt meg a független zsűri tevékenykedik, hogy Isten forditotta volna el tőlünk e csapást. De minek beszélek hiába. ♡

... Ez a kiállitás sorrendben immár a hatodik. Intim helyiségben kétszáz vázlat és kép, miniaturák és nagy vásznak sorakoznak, bemutatandók Magyar-Mannheimer Gusztáv művészetét, az egyik legerősebb »magyarországi« koloristáét, aki becsületesen bebizonyitja, hogy: Ime én lehetnék elsőrangú olasz és modern, közepes antik és talián, jobbfajta Böcklin imitátor, barbizoniánus is, ha akarnám, mert birom, – csak magyar nem lehetek, mert se nem birja, se nem akarja a lelkem. Helyben vagyunk, hisz' ezért használtam a magyarországi, s nem a magyar jelzőt. ♡

Egyéb szempontból azonban érdemes ezzel a kollekczióval behatóan foglalkozni. Ilyenekül nézem

a rajztudást, a koncepciót, a színérzést és azt, vajjon hogy és hol készültek ezek a képek.

Megfelelni valamennyire könnyű. Mannheimer rajzban, plasztikában nagyon gyenge, koncepcióban laza, koloritban rendkivül erős, a szinskálája gazdag, a perspektivában a keménysége miatt nem ad annyit, mint a mennyit elvárhatnánk tőle, s a képei legnagyobb részét – bocsánat a triviális szóért, de – hasból festette, egyedül arra vigyázva, hogy tónusban kifogástalan lehessen.

Ezeket állitottam, be kell tehát bizonyitanom is, még pedig a képeivel és nem úgy, mint némelyek teszik, akik kinevezték szegény művészt egy vértes ezred parancsnokának háborús állapotok idejére, megirták róla, hogy nem fogja de megragadja az ecsetet, fejére tevén előbb a victor ingrediens ezüstös Lohengrin sisakját, mint Anthes, aki magabámulhat legjobban, miért került ilyen módon a kritika szines gyékényére. Érti valaki? Mert én nem. Sőt meg merek esküdni rá, hogy Magyar-Mannheimer sem érti, pedig neki elvégre is illenék.

Elegendőnek tartom, ha csupán egyes képeire mutatok rá, amidőn igazolni akarom a tételeimet. A Scherzo, Magyarországi Szent Erzsébet, Tannhäuser, a Sub Rapporte című képek a rajzbeli, plasztikai és koncepcionális gyengeségeknek a legjobb bizonyitékai. Az első rendkivül plump, a másodiknál a dűlöngélő fák, állatok, emberek láttára valósággal fejtörésbe kerül azt kitalálni, hogy miért épen magyarországi, miért szent és miért Erzsébet a képnek a titulusa. Tannhäuser avval a testtartással és anatomiai felépitéssel még csak megmozditani sem volna képes sötétbőrüen szőke, elrajzolt Vénuszát, a Sub Rapporte vöröshajú abszolute rossz aktja pedig úgy lebeg ég és föld között, mint a Mahomet koporsója. Ilyenféle képet egy tucatot fel tudok sorolni.

Szineiben azonban Mannheimer feltétlenül mester. Mestere a csodaszép világitási effektusoknak is, oly mértékben, amilyet keveset láttam.

Apró caprii, tengerparti képein kacag az olasz ég, az olasz napfény, nagy festményein a tüzes, mély szinek hatalmas skálája ragad meg, holdfényes két képe a Csevegés holdfénynél és az Ana caprii tér annyira intenziv hatású, hogy magával ragadja nézője lelkét. Az utóbbin ugyan középső nagyon kemény felhőjével tönkretette az égbolt perspektivájának a mélységét, s a kép szélcsendes hangulatát, de igy is pompás dolog. Vetekednek vele szépségre a Zivatar után és a Mosónők a római Campagnában, mindkettő a szépmüvészeti múzeum tulajdona.

Még van egy tartozásom, adni a képek nagyobb részének »képzeleti« mivoltát. Ez sem nehéz. Vegyünk elő csak úgy találomra egy párat közülök. Ilyenek a Háborgó tenger, a Gyerekek temetője Caprin, a Balaton Kenese felé, a Kazlak, Alföldi tájkép, és a Campagnáról festett vásznai.

Valamikor sokáig jártam a tengert. Ismerem napfényben, szélben, viharban. És tudom, hogy micsoda szinekben fluoreszkál a nagy Oceánok zöldes vize, a lyoni öböl, a mare tyrrhenicum, az afrikai partok sok-sok öblének változó kéksége, – de olyat, mint amit a Magyar-Mannheimer háborgó tengere produkál, a legöregebb tengeri medvék se láthattak soha. Ibolyakék viz és felhőboritotta mennybolt, ... a reflex eredetét kutatom – hiába.

Megyfigyelte-e Mannheimer a piniafenyők igazi szinét, és tud-e különbséget tenni a dércsipte lombok pirosasbarnája, s a nap erejétől elpörkölt tűlevelek szine között? A caprii bambinók temetője azt mondja, hogy nem nézte meg jól azokat a fákat.

A Balaton Kenese felé már csak azért se lehet kék, mert nem sósviz, és mert arról hires, hogy napfénynél smaragdzöld a szine, – a kazlak szalmáját aranysárgára szivja a nap még akkor, amikor lábon áll a vetés, az Alföldön pedig a talaj még derült égnél is nyugodt, s felhők eső idején se gomolyognak a kukorica táblák, friss szántásokon.

Hátra volna még a Campagna ugyebár? Volt-e vajjon a mi művészünk a római Palazzo degli Caesari ormán, és nézett e hajnalhasadáskor, napnyugtával arrafelé, amerre az Aquaduca vezet? Olyan az a tengernyi nagy sikság mint a halottak birodalma, nyugodt, félelmesen csendes, párába burkolt, mint a Mednyánszky mocsaras hangulatai, Bizony nyugodt, csendes és párával burkolt a levegője is, a tónusa, – uram. . . .

Én ezeket vettem észre a kiállitáson, meg egy néhány pikantériát, amelyet rögtön papirra vetek. Az első, hogy az állam képvásárló bizottsága valósággal a sötétben tapogatózott a válogatásnál, s többször megállott a Dada nevezetű miniatura előtt. Már sokkal előbb érthetetlennek találtam a kétezernégyszáz koronában megállapitott túlmagas árat, de látva a sűrű visszatérést, rögtön megértettem mindent. S ha a kritikus percben Kriesch Aladár véletlenül meg nem jelenik, nagyon sokan szintén értenék ma már.

A másik nem érdekes, ám jellemző.

Egy havas udvart ábrázoló kis kép előtt, amelyiknél szebb apróság tömegével van a tárlaton, az elragadtatástól elérzékenyülve állott meg néhány bizottsági tag. Nem tudtam az okát. Hirtelen a katalógus után nyúlok, és megtalálom a feleletet:

129. DÁNOSI UDVAR HÓBAN. Olajf.
A »Művészet« tulajdona.

Így már értem.

Még csak a rendezéshez volna pár szavam. Ha apró fülkékben helyezünk el képet, vigyázzunk arra, hogy egy kis szobára való területen ne adjon három muzeális alkotás egymásnak találkozót. Ezen a módon csak szagolni és nem nézni lehet a piktúrát, amellett megöli a legerősebb művészi kvalitásokat. Ez azonban nem az egyedüli baklövés. Nem lehet szó nélkül hagynom azt, hogy egy magyar művészekből, magyar urakból álló egyesület osztrák iparosnak a termékeit halmozza fel iparművészeti dekorációul a termeiben.

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Előfizetési ára
Egész évre 300.000 K
Félévre 160 000 K

Szerkeszti Herczeg Ferenc

Negyedévre 80.000 K
Egyes szám
ára 7000 K

XXXI. évfolyam | 1925 március 8 | 10. szám

Cenzura

Irta **Rákosi Jenő**

Ismeretes az az adoma — gondolom, a napoleoni háborúkból a magyar huszárról, akinek megmutatták a *Fekete erdőnek* nevezett hegyvidéken a Duna eredő forrását. Ez persze ott csak egy arasznyi szélességű ér volt. A huszár megbámulta, megcsóválta a fejét, hogy ez lenne a Duna, és így szólt: ha én most felfogom a lábommal ezt a kis ért, nosza bámulnának Budapesten, hogy hirtelen elmaradna a — Duna. Egy interpelláló képviselő, meg a mi nagytudományú kultuszminiszterünk a mult héten szakasztott ennek a huszárnak a *„mentalitásába"* estek. Magyarországnak most éppenséggel más baja nem lévén, egy képviselő úr felpanaszolta a szindarabok erkölcstelenségét és segítségért kiáltott a miniszterhez. A miniszter úr pedig megfenyegette a szinházakat és szinműírókat, hogy így, úgy, ha jobb erkölcsre nem térnek, majd ad nekik ő Excellenciája.

Már most az egyszeri huszár históriáját ne úgy tessék érteni, mintha én azt hinném, hogy a kultuszminisztérium nem tudná megrendszabályozni, sőt akár tönkre is tenni a szinházi cenzura otromba lábával Magyarország szinházi életét. De csakhamar tapasztalnia kellene, azért a Duna Budapestnél nem maradna el. A miniszter és a nemzetgyűlés akár apácaruhába öltöztetné a ballettet és frigiai sipkát nyomhatna az operett fejére: a Duna, a világ laza erkölcse csak folyna tovább, mosván az összes világvárosok kőpartjait vígan és feltartóztathatatlanul. Akármilyen szomorú is a szindarabok, sőt a regények, de még a modern lira erkölcse, könnyű lenne bizonyítani, hogy nem különb a közélet, a társadalom, a klubok, a báli termek, a zsúrok, a kávéházak és a pénzvilág erkölcse is. Az angol püspökök hadjáratot indítottak a szemérmetlen női divat ellen. De a divat és hiuság kiállja az egyházi prédikációt, csakúgy, mint a miniszteri cenzurát. Egyszer egy hölgy valami szentenciát kért tőlem emlékkönyvébe. Olyanfélét írtam bele, hogy világveszedelem rejlik abban, hogy manapság a nő inkább kíván szeretőnek, mint ideálnak lenni és a férfinak már nem segítő-, hanem versenytársa. Senki sem mondhatja, hogy az úgynevezett nőemancipáció eszméjében nem korunk egy kényszere jut kifejezésre és bizonyos fontos szükségek próbálnak kielégítést találni. De bizonyos az is, hogy benső összefüggésben van vele a sokat felpanaszolt általános elerkölcstelenedés. Régen is kacérok voltak a nők s a divat mindig hajlandó volt kicsapongó túlzásokra. De mégis régen divat volt kacéron öltözködni; ma a vetkőzés művészetét parancsolja szépeinkre a divat. És már-már közeledni látszunk — a fügefalevélkosztümhöz. Hiszen tisztes családok gyermekei tanulnak az úgynevezett klasszikus tánciskolákban mezítláb és félmeztelenül, hogy a nyilvánosság előtt eljárják poéták verseit és zseniális zeneszerzők kompozicióit. Hol kell ennek a mániának végződnie? Régen táncoltunk a nemzeti táncokból kialakult, néha stilizált táncokat, francia minét és négyes, spanyol fandango, olasz tarantella, német valcer és laendler, lengyel mazur és magyar palotás, sétálós, süveges tánc és csárdás járta. Ma mindez feledve van és modern urak és dámák exotikus ritmusokra a négerek és indiánok Amerikából importált és szalonképessé tett táncait járják, kékvók, foxtrott, simmi és egyéb értelmetlen neveken. Mind buja, érzéki, erkölcstelen izgalom inkább, mint tánc. Régen az a súlyos közmondás volt forgalomban: hosszú haj, rövid ész. Ma Angliában és Párisban is nem fashionable hölgy, aki le nem vágatta (à la pubi) a haját. Azt persze nem hallani róluk, hogy ettől hosszabb lett volna az eszük. De attól tartok, hamarosan igen hosszú lesz tőle a férfiak — orra.

És mit kell mindezzel szemben csinálni? Interpellálni a minisztert? Ez meg nem állíthatja ezt a világáramlatot, amely benső összefüggésben van korunk egyéb megdöbbentő szimptomáival. Azt lehet csak csinálni, amit az ember járványok idején csinál. A járvány kérlelhetetlenül elsodorja azt, aki inklinál rea, vagy akinek a szervezete elvesztette ellenálló képességét. Jellemgyengeség, beteges ízlés, korlátoltfejű hiuság és szilárdabban megalapozott erkölcs hiánya: ez az a bacillustelep, amelyben az erkölcstelenség divatja tenyészik. Ezektől kell megóvni az iskolát, ezt kell irtani a családban, ez kell jó példával pusztítani a közéletben, hogy fölülkerekedjenek a fehéren a piros vérsejtek, a rosszindulatú pusztító bacillusokon a jóindulatú, az alkotó bacillusok.

Azon már régen túl van a világ, hogy cenzúrával, megrendszabályozással erkölcsöt, megelégedést és békét lehessen teremteni. Az erőszak — éppenséggel a múzsák területén — mindig csak nevetséges vagy gyűlöletes tudott lenni. És hiába cenzurázzák meg itt vagy ott, egy-egy országban: ami divat, a szellem, az ízlés, az erkölcs, az irodalom és művészet nem áll meg se határhegyek, se határok és vámsorompók előtt. Azt viszik a levegő atomjai, a szellők szárnyai, a rezgő napsugarak, a titokzatos éji sötétség. Xerxes hada, Nádossy rendőrcsapata, Klebelsberg Jupiter fenyegető villámlása mind gyenge ahhoz, hogy sikerrel szembeszálljon világáramlatokkal. Sodoma és Gomorrha elpusztul a kénköves esőben, hogy egyetlen igaz ember sem találtatik benne. De ha van *egy* igaz, akkor az Úr megkegyelmez neki, mert az az egy elég erős, lévén égi, isteni tartalma, mint a gonosz együttvéve mind és túléli a fesleteket és regenerálni képes az emberiséget.

Tehát semmi cenzura, semmi meggondolatlan erőszak! Hanem mentül több jó példa, mentül hathatósabb segítése a jóknak és igazaknak, mentül több jóság, okosság, tisztaság és igazság és Herodias hiába táncol nekünk és Keresztelő Szent János fejéé a diadal a földön.

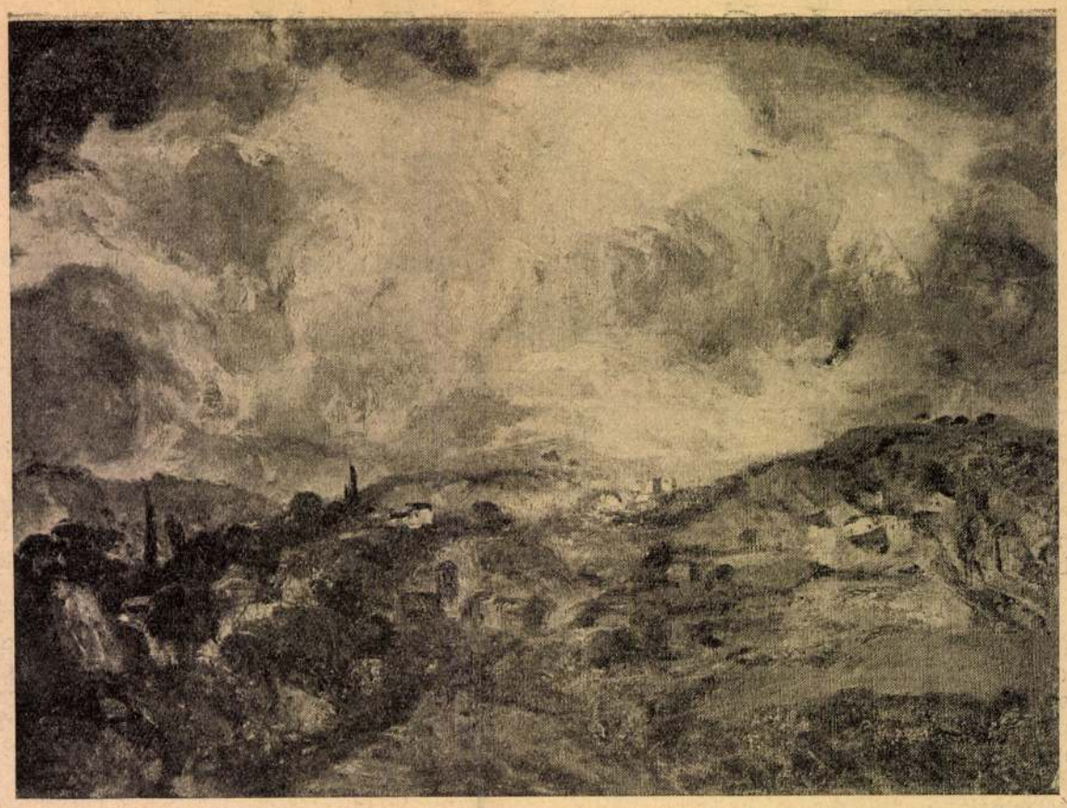

Olasz táj. Magyar-Mannheimer Gusztáv festménye az Ernst-Múzeumban

Leányok, anyák, nagyanyák

— Regény — 10. folytatás

Irta **Csathó Kálmán**

VIII. FEJEZET,

melyben a tánckolon megalakításának nehézségei kiderülnek.

Lujzi másnap délután éppen a francia leckét tisztázta, mikor kocsi állt meg a házuk előtt. Első pillantásra megismerte a Mikolayék üveges hintóját, amelyből azonban ezúttal nem a Ferenc úr szálas alakja lépett ki, hanem egy magyarruhás, karcsú fiatalember, akinek a bepólyált jobbkeze fekete selyemkendővel volt a nyakába kötve. Lujzinak elállt a szívverése és nem mert hinni a saját szemének:

— Mikolay Péter? És idejön? Hozzánk? Talán Pista apához?

Eloszlott azonban minden kétsége, mikor látta, hogy Péter az ép balkezével egy termetes hölgyet segít ki a hintóból: Raabern bárónét, a nagynénjét. Most már tudta, hogy a látogatás neki szól, neki magának és valamiképpen összefüggésben van a bárónénak az intézetben történt megjelenésével. Hogy hogyan és miért, azzal még nem volt tisztában, mert hozzá még nem jutott el a titokzatos válogatás megfejtése, de ennyi azért világos volt előtte.

Első pillanatban nem tudta, mihez fogjon: tintás kezét próbálja-e előbb tisztára mosni, vagy a tanulás közben összeborzolt haját hozza-e rendbe? A következő pillanatban pedig hirtelen rémülettel töltötte el a gondolat, hogy most alighanem szóba fog kerülni az anyja előtt a Sárival való pruszlikelszakítási história, amit ő mindeddig nem beszélt el idehaza. Sőt emiatt még Raabernnénak az intézetben való látogatásáról sem tett említést az anyjának. Érezte, hogy ha ez kisül a báróné előtt, nagyon furcsa világot fog vetni őrá, s egy szempillantás alatt megfogant benne az elhatározás, hogy az anyját értesíti, mielőtt az a vendégekkel találkozik. Kilesett az alkofenből az ebédlőbe, de éppen csak annyi ideje volt, hogy gyorsan visszahúzódjék az ajtóból, mert Raabernné abban a pillanatban lépett be a tornác felől. A mezítlábas Marcsa szolgáló mutatta neki az utat a vizitszoba felé:

— Arra tessík! Mingyán hívom a tekintetes asszonyt!

A vizitszoba ajtaja bezárult és Lujzi kisurranhatott az ebédlőn keresztül a tornácra, majd a kamarába, ahol az anyja éppen a füstről leszedett sonkák, oldalosok és kolbászok felaggatásával foglalatoskodott.

— Mama kérem, Raabernné van itt Mikolay Péterrel...

Siteryné egy pillantást vetett a saját két kezére: bizony ő se mehetett a vendégek elé kézmosás nélkül.

— Tölts csak vizet abba a tálba, — mondta Marcsának, — és adj szappant.

— Nem mondtam még el mamának, — hadarta eközben Lujzi, — hogy a báróné tegnapelőtt ott volt az intézetben és válogatott köztünk. Én is szavaltam előtte, most aztán idejött.

Siteryné már meg is törülte a kezét ekkorára és most azzal foglalkozott, hogy a kötényeket oldozgatta le a derekáról. Először egy konyharuha-szerű dagasztókötényt, utána egy kék vászonból való melles kötényt, aztán egy terjedelmes, színehagyott babos kartont. Akkor aztán maradt előtte egy csipkétlen fekete atlasz, azt is leoldotta és kicserélte azzal a csipkés atlasszal, amit Marcsa időközben a vendégeken keresztül hozott ki számára a hálószobából.

— Nem értem, mit fecsegsz? — felelte Lujzinak. — Mit válogatott közületek?

— Majd elmondom azután az egészet, — darálta Lujzi lázasan, mialatt egy kis kőpor segítségével próbálta a tintafoltokat eltüntetni a kezéről az anyja kézmosó vizében. — Csak azért mondom, hogy akármit beszélnek, mama tegyen úgy, mintha mindenről tudna.

Boris asszony bosszúsan dünnyögte:

Uj Idők 1925 XXXI. 10 sz.

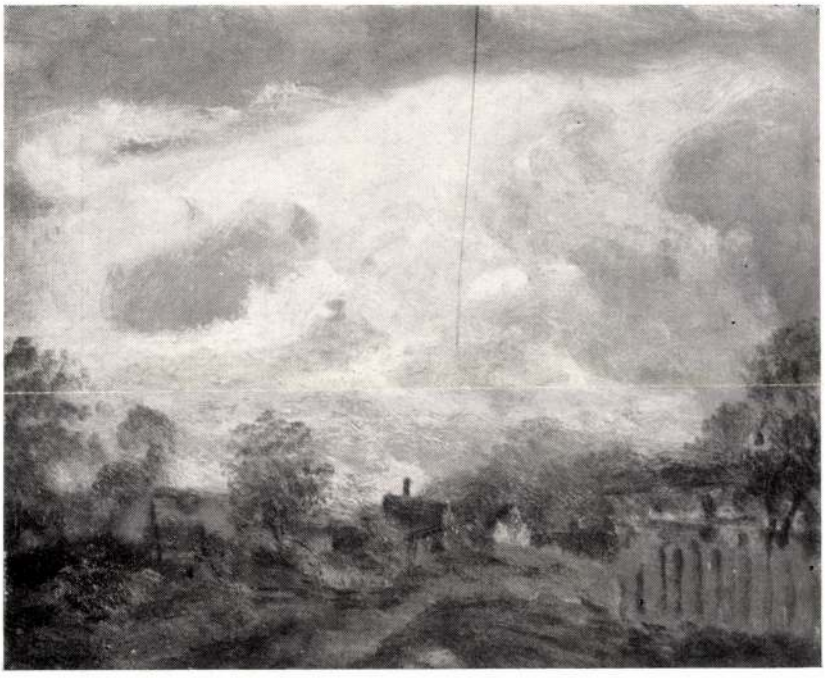

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Tirolban.

Szinyei Társ. III. Kiáll.
(1931)

Lux Elek: Öregember.

58. Magyar-Mannheimer Gusztáv: Mosó nők.

60. Kandó László: Dr. Jeszenszky Sándor.

a nagy körültekintéssel szervezett japáni és kinai gyűjtemények is. Morrison ugyancsak nagy mestere a tollnak, meleg érzésű, lendületes ember, mint honfitársa Binyon. Műveiben igen értékes felvilágosításokat ad. Otthonosan, könnyen kezeli és önti világos, egységes formába az anyagot. Az illusztrációként közölt művekkel azonban neki sincs sok szerencséje. Nagy gyűjteménye, melyet nem rég szerzett meg a British Museum, aránylag kevés festményt mutat fel, mely a jövő szakszerű és objektiv kritikáját győzelmesen állhatná.

Keletázsia művészetének története még igen távol áll a nálunk már szép multra tekintő monografikus feldolgozástól. Nagyjainak fejlődését nem tudjuk még világosan megrajzolni. A kinai és japáni szakértő azonban meg tud felelni ennek dacára is feladatának. Biztos látású, komoly kritikus a távol Keleten sem terem minden bokorban, de az évszázadok, sőt évezredek előtt szilárdan leszögezett szempontok ott kitünő iskolává jegecesedtek.

Mi ezzel szemben természetesen a megértés kezdetén vagyunk s ezért kutatásunkban, valamint gyűjtésünkben, arra kell törekednünk, hogy ítéletünk számára biztos zsinórmértékül szolgáló megállapításokhoz jussunk, gyűjteményeinkben fejlődéstörténeti szempontból érdekes darabokat helyezzünk el.

Bevezető olvasmányul semmi sem ajánlható melegebben, mint William Cohn «Stilanalysen als Einführung in die Japanische Malerei» c., 1908-ban megjelent, mindenkinek hozzáférhető, rendkívül egyszerű és világos nyelven írt kis könyve. Szerző javára írható különösen, hogy igen reális, helyes érzékkel tudja kiválasztani és megvilágítani a festői látás nevelésére alkalmas momentumokat.

E munkával szemben Curt Glaser nagy sikert aratott műve «Die Kunst Ostasiens — Der Umkreis ihres Denkens und Gestaltens» (1913) a távol Kelet művészetének bölcseletét adja. Hasonló céllal írt egy-egy kötetet már megelőzőleg Binyon (The Flight of the Dragon 1911) és Petrucci (La Philosophie de la Nature dans l'Art d'Extreme Orient).

Természetes, hogy ezzel szemben Keletázsia művészetének történetét azok írták meg a Nyugat számára is, kik az anyagot legjobban ismerték. Az úttörő amerikai Fenollosa és lángeszű japáni tanítványa Okakura Kakuzo szerzett legtöbb babért e téren. Az előbbinek nagy munkája csak halála után jelenhetett meg két kötetben. (Epochs of Chinese and Japanese Art. 1912. Német forditása: Ursprung und Entwickelung der chinesischen und japanischen Kunst, 1913.) Okakurának viszont oroszlánrész jutott a maga nemében még mindig páratlan japáni műveszettörténetnek (Historie de l'art du Japon) megírásában, melyet a japáni kormány az 1900-iki párisi világkiállítás alkalmából adott ki. Ő volt eddig nemcsak Nippon, hanem egész Ázsia művészetének legnagyobb, legalaposabb ismerője. Ő jutott ennélfogva a legnagyobb összefoglalásokig. melyeknek «The Ideals of the East» című, rendkívüli szuggesztiv erejű kompendiumában adott kifejezést.

A japáni festészet történetéről írt legrészletesebb munka Seigai Omura tollából jelent meg 1909-ben, a Shimbi Shóin kiadásában. (History of Japanese Pictorial Art with explanatory notes on and critical descriptions of masterpieces selected from the fine arts of the Far East.) Hasonló monumentális művek jelentek meg e nagyszabású kiadóvállalatnál a Shósóinnak nevezett híres kincsesházban lévő műtárgyakról, a kinai festészet történetéről és legjelesebb emlékeiről, egyes nagyobb japáni festőiskolákról és művészekről, az ókori kinai bronzokról stb.

Míg az említett írások és a japáni sokszorosító intézetekből kikerült páratlan reprodukciók kitünő szolgálatot tettek nálunk a távol napkeleti művészet ügyének, fájdalommal kellett nélkülöznünk a nagy kvalitású eredeti alkotásokat. A Kokka és a Shimbi Shóin kiadványai didaktikus szempontból megbecsülhetetlenek, de bizony a szurrogátum akkor se számol be az eredeti alkotás teljes értékéről, ha hetvennél, sőt kílencvennél több dúcról készül, mint akárhány ez eddigelé rekordot képviselő színes fametszetek közül.

Hányan vannak azonban közülünk abban a szerencsés helyzetben, hogy a művészet kedvéért Kinába és Japánba látogathassanak? Hogy megtehessék a nagy pénz- és időáldozattal járó utat a távol Kelet művészetének leggazdagabb tárházain, a japáni budhista templomokon és magángyűjteményeken át? Kinát ugyanis, hol nyilvános muzeumok nincsenek, ázsiai méretű és jellegű belső háborúk seperték végig, rombolva és perzselve minden tönkretehetőt. Ami ingó műemlék ezek után megmaradt, az óriási birodalom egymástól távoleső helyein rejtőzik. A menyei birodalom festőművészetének legszebb emlékeit —

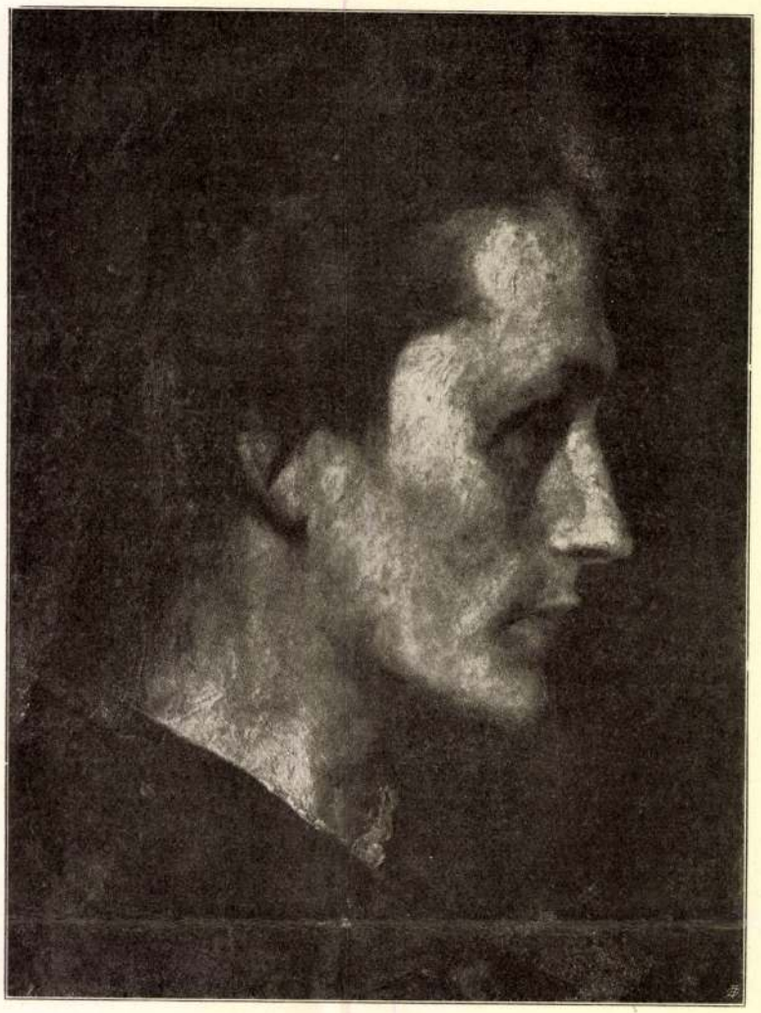

MAGYAR MANNHEIMER GUSZTÁV FESTMÉNYE

TANULMÁNY

eddigi tudomásunk szerint — nem az anyaországban, hanem Japánban őrzik. Ott ugyanis mintaképnek tekintették, szenvedélyesen gyűjtötték s minden belföldi alkotásnál többre becsülték őket.

Mi európaiak azonban nem tudhattuk megérteni a keleti műbarátok nem egyszer vallásos formában jelentkező rajongását, míg csudálatuk tárgyait eredetiben nem láthattuk.

Erre pedig ritkán nyílt alkalom. A keletázsiai utazók programmjából rendesen hiányzott a művészeti emlékek felkeresése. Helyesebben: az odakünt kalandozó európai abban a tarkaságban szokta volt látni a legnagyobb artisztikumot, amit a köznapi élet önként dobott eléje. A benszülöttek nem terelték rá az idegenek figyelmét igazi műkincseikre jó ideig, mert maguk se nagyon törődtek velük. Nem mese, hogy Japánban, miután a meijí-reform (1868) mindekinek tekintetét a távol Nyugat kulturája felé fordította, egy bevándorolt amerikai, a spanyolból yankee-vé s azután japánivá lett Fenollosa adta az első nagy impulzust a hazai alkotótehetség megbecsülésére.

Mikor azután Ázsia is ébredni kezdeit, a sokszor idegengyűlöletté fajuló önszeretet és nemzeti féltékenység erős fallal vette körül a helybeli géniusz nagy alkotásait; a külföldnek csak selejtes munkát vagy utánzatot szánt.

A kinai és japáni műtárgyak hamisításáról könyvet lehetne (sőt kellene) írni. Tudunk azonban már e tárgyról könyv nélkül is sokat. Keletázsia legrégibb művészeti irodalmában már felhangzik miatta a panasz. Európa s Amerika gyűjteményei sokszor igen drasztikus példákkal bízonyitják, hogy mennyire fejlett ez iparág.

Művészet 1915

Tivadar, Iványi Grünwald Béla, Kosztolányi Kann Gyula, Kléh János, Olgyai Viktor, Perlrott Csaba Vilmos, Kunvald Cézár, Zombory Lajos, Herrer Cézár, Jendrássik Jenő, Knopp Imre, Vidovszky Béla stb. a «Független művészek csoportjában» Benczur Gyula, Burghardt Rezső, Rudnay Gyula, Glatter Gyula, Pentelei Molnár János, Frank Frigyes, Szüle Péter, Berkes Antal, Nadler Róbert, Háry Gyula, Márton Ferenc, Edvi Illés Aladár, Kacziány Ödön stb.

Mindkét csoport festményei közt szobrok is kaptak helyet, a kiállítási termek közti csarnok pedig teljesen a plasztikáé volt. Itt kapott helyet Horvai János monumentális Kossuth-szobrának néhány részlete, eredeti nagyságban mintázva. Az interieurre számított bronzok, márványok és gipszmunkák nagyrészt képmások. Plakett ezuttal igen gyéren akadt. A szobrászok sorából megemlítjük Damkó József, Lux Elek, Róna József, Pongrácz D. Szigfrid, Holló Barnabás, Kisfaludi Strobl Zsigmond, Pick Lajos, Murányi Gyula, Szamosi Soós Vilmos, Zsákodi Csiszér János s Wigand Edith — egy először kiállító szobrásznő — munkáit. d.—

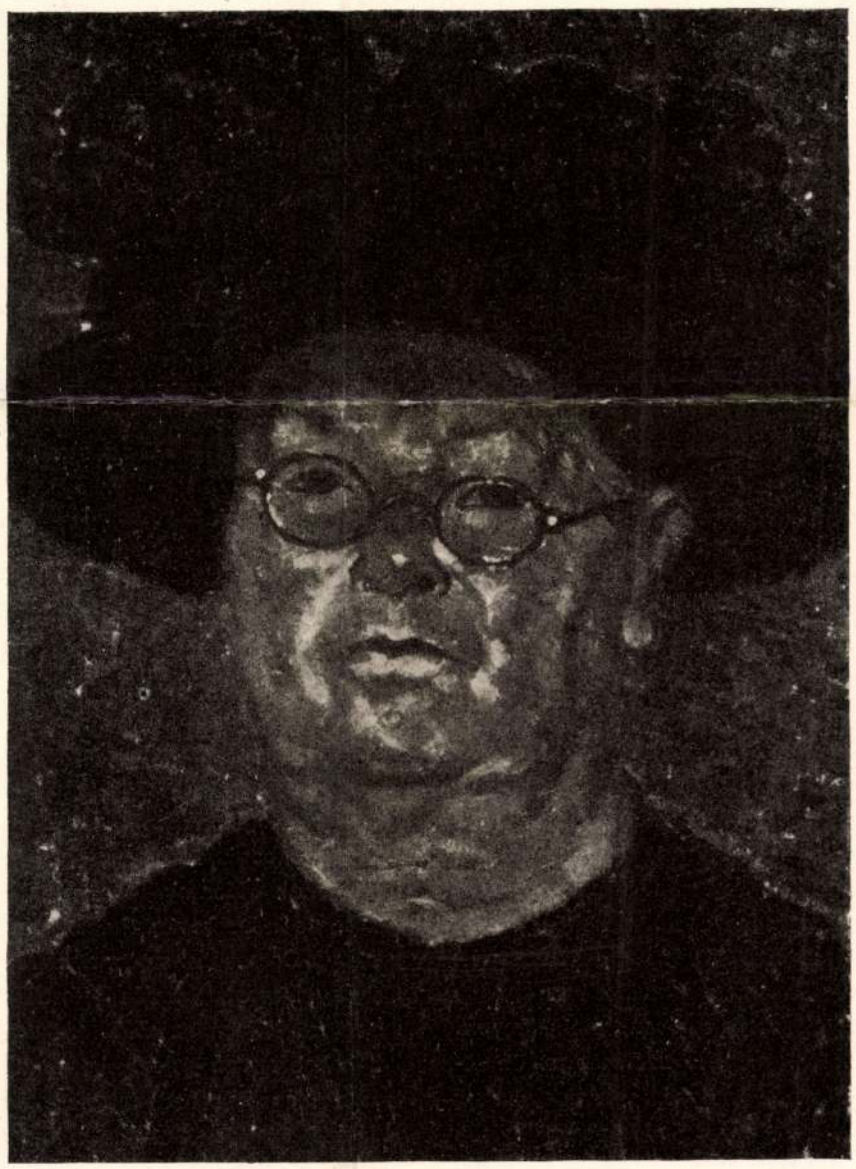

OKULÁS NÉNI
RIPPL-RÓNAI JÓZSEF FESTMÉNYE

A MŰCSARNOK
TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL

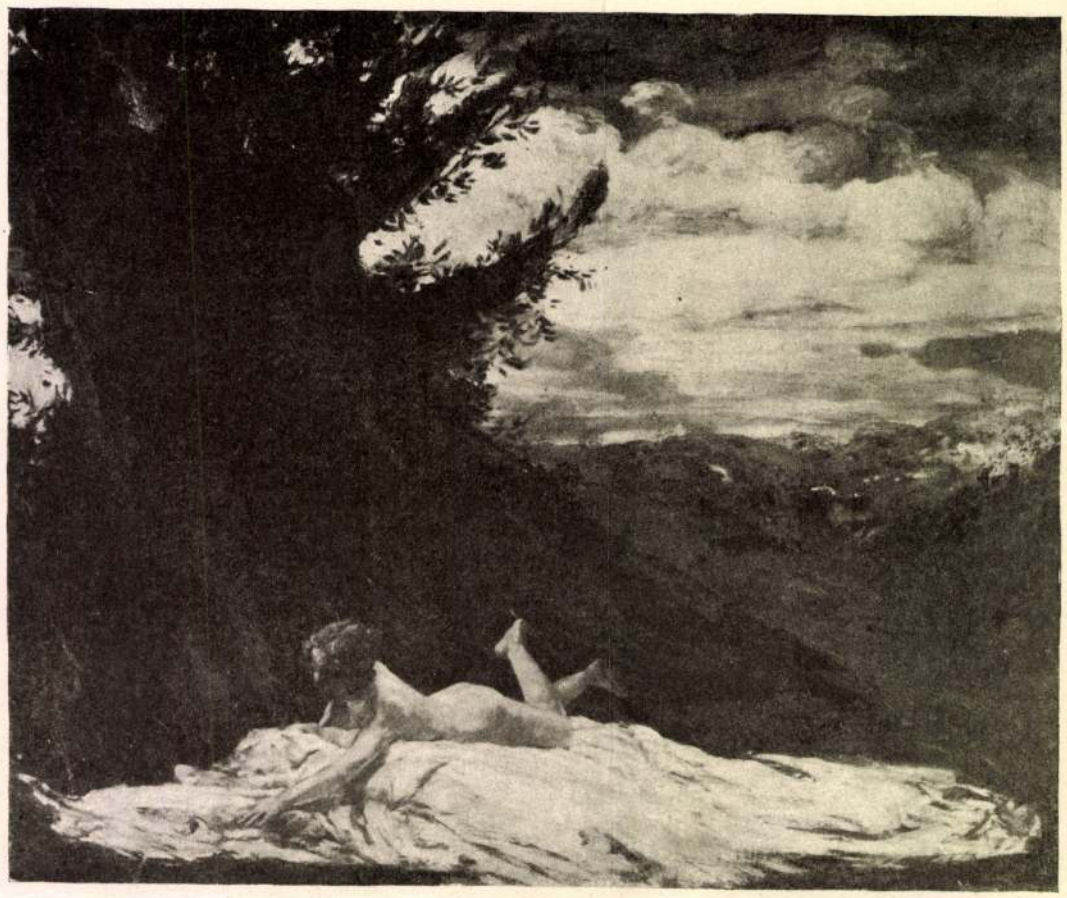

MERENGÉS
MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV FESTMÉNYE

A MŰCSARNOK
TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL

ság egyre múlt, amint a hadi helyzet szívósan átfordulni kezdett abba az irányba, ahol ma áll. A háború és művészet közt itt valóban van összefüggés. Annak, hogy a művészek ismét alkothattak, hogy a téli tárlatra annyi és oly színvonalon lévő kép és szobor került, mint amennyit számlálhatunk: ez a harctér magyarjainak köszönhető. A művészeknek, mint mindenkinek, itt hálával és büszkén kell nézniök a magyar népfölkelőre, aki komoran és diadalmasan áll Szerbia szélső peremén s hideg orosz mezőkön.

A zsüri négyszáz műtárgynak adott belépést a téli tárlatra. Ebből a társaságból, a legjobb nevű festők közül csak kevés az, aki hiányzik. Akik résztvesznek, azok legtöbbször az önmaguk által már régebben megvont színvonalon nem maradnak alúl, nem egy művész pedig legjobb képességeit játsza ki, valóban nobilis konkurrenciát csinál azelőtti műveivel szemben. Ily örvendetes, külön feljegyezni való mű nemcsak a kiforrott generáció «mester» jelzőt igénylő tagjai részéről kinálkozik, hanem a fiatalok közül is, akik általában a szokottnál talán nagyobb számban foglalnak helyet a tárlaton, amit egyébként szivesen konstatálunk. Ezúttal ebben a kategoriában Glatz Oszkárnak egy figurális képét említjük («Nagyapó unokáival»), Koszta Józsefnek tájképét, báró Mednyánszky Lászlónak két háborús élményét, Magyar Mannheimer Gusztávnak «Merengés» c. festményét, a fiatalok sorából Dobrovits Pétert, Hatvany Ferenc arcképét Csernoch hercegprimásról, Tatz Lászlót, Czigány Dezsőt, Kálmán Pétert, Rubletzky Géza szobrászt. Híven az előző tárlatokhoz most is két csoport van jelen. Az említett művészeken kivül a «Szabad művészek csoportjában» jellemző és kiemelni való munkákkal szerepelnek Ferenczy Károly, Rippl-Rónai József, Tornyai János, Karlovszky Bertalan, Szlányi Lajos, Bosznay István, Boruth Andor, Zempléni

Művészet 1915.

A. L. *Virrasztás.* A családjáért való aggódás sötét éjszakájában ott virraszt a szeretet örök mécse. Érezzük e versnek nemes tartalmát, de a kidolgozása nem elég új. Kapunk mi onnan szebbet is, jobbat is.

N. Ö. *Mikor én sírtam . . .* Nem valami jelentős költemény. Az ellentéteknek ilyen szembeállítása különben is olyan gyakori, hogy az ember már torkig van vele. Ne keresse mindig csak az ötletet, fakassza föl az érzés forrását szíve közepéből. Abból aztán meríthet bőven.

Rendes olvasó. 1. A pénzügyőri szemlész és biztos-helyettes napizsoldja két korona nyolcvan fillér; a fővigyázó zsoldja két korona húsz fillér. A szemlész két évi szolgálat után leteheti a pénzügyminisztériumban a pénzügyőri biztosi szakvizsgálatot. A pénzügyőri biztos évi fizetése 1600, 1800, 2000 korona, lakáspénze 350, 420. 490 és 700 korona. 2. Erre a kérdésre nem felelhetünk.

F. Zs. Azok a latin klasszikusok, akiket a középiskolákban olvasnak, már mind megjelentek magyar fordításban.

Barna. Bizony fiatal leányoknak sohasem szabad s nem illik fiatal urakkal levelezniök a szüleik beleegyezése nélkül. Ebből már tömérdek végzetes baj támadt.

Sz. G. *Prága.* 1. Magyarországba ezek az államok hoznak be a fontosabb áruk közül a legtöbbet: Németország és Luxemburg 5,482.595 métermázsa kőszenet és 1,116.594 métermázsa pirszenet; Oroszország 145.355 métermázsa nyers ásványolajat; Románia 2,504,033 métermázsa kukoricát; Szerbia 480.157 métermázsa buzát; Olaszország 917.459 hektoliter bort; Svájc 1783 métermázsa sajtot; Franciaország 6506 métermázsa pálma- és kókuszdió-olajat; Angolország 426,026 métermázsa kőszenet; Belgium 4179 métermázsa kocsikereket; Németalföld 6791 métermázsa lenmagolajat; Bulgária és Kelet-Rumélia 146.480 métermázsa kukoricát; Törökország 19.352 métermázsa dohányt; britt Kelet-India 573.613 métermázsa fejtetlen rizst; Egyesült-Államok 78.422 métermázsa foszfátot és Brazilia 18.128 métermázsa nyerskávét. Ezek az adatok az 1898-diki esztendőről valók. 2. A hatszáz magyar nemzeti dal ajánlható. A könyvet két koronáért kiadóhivatalunkban is megrendelheti. 3. Három és fél kilométer hosszu.

M. L. *Önvád. Vágy.* Hogy újólag bekopogtatott, azzal nekünk nem alkalmatlankodik mert újólag beküldött költeményeiben is látjuk a tehetséget. Igaz alapra: mélyen érző szívre építi verseit, de azt még nem tudja egész biztosan: mennyit kell megírni, mennyit kell elhagyni a mondani valóból. A rímekre se fordít valami különösebb gondot. Ezeket is félretesszük még jobbak reményében.

Joannes. *Ötven év.* Meleg szinekkel festett családi kép. Kár, hogy nem találta meg a témának még szebb színeit. Annak a kisasszonynak az emlékkönyve minden bizonnyal értékesebb lett vele.

Nem közölhetők: Alapvizsga után. Egyszerü a fülemile . . . Üzenet édesanyámnak. Hitvallás. Besorozott . . . A régi fészek. Mikor szívem . . . Az nem az én vétkem . . . Beáta. Húsz év. Eltávoztál tőlem . . . Kikeletnek nyájas napja . . . Béke. Kávéházban. Ha látlak az utcán . . . Utolsó vallomás. Miért teremtett . . . Nem átkozom . . . Búcsu. Ne gondolj rám . . . Ha egykoron . . . Te és én. Sóhajtás. Tudom, leányka . . . Minden este . . . Nem mondtam én . . . Meddig éljen a magyar? Búcsuzó. Csak énnekem nincsen . . . Honfipanasz. Ne sajnáld a vonódat! Itélet. Patak partján. Kedvesemhez. A rab imája. Fakadjatok! Őszi dal. Dal egy nótáról. Életutam. Hol maradtál? Más helyre . . . Kertben. Dalok. Mit beszélnek a habokkal? Hoz a tavasz . . . Nézz csak vissza gondolatban . . . Őszkor. A szerencse. A gyermek. Nők. Az Úr és a végtelenség. Matyikához. Lányka . . . Múzsája az ifjuságnak . . . Vallomás. Az izenet. Az álom. Szomoru dal. Téged kereslek . . . Van egy csillag . . . Ravatal-kép előtt. Dalok. Orgonanyíláskor. Éjjel. Májusi dalok. Anyai látogatás. Ösvényiden bolyongva, ábránd! Egy szép asszony dalaiból. Bölcsészet és madárdal.

—⊹—

Tartalom

Szöveg: *Pogányok.* Irta Herczeg Ferenc. — *Dalaim.* Irta M. Kornis Aranka. — *Kaland.* Irta Szabóné Nogáll Janka. — *Az alvásról.* Irta Igric. — *Dal a rózsaszínü levélről.* Irta Lampérth Géza. — *Vasárnap.* Irta K—e. *Rendjel-vita és más eféle.* Irta Calvus. — *Megháborgatva.* Irta Békefi Antal. — *Rovatok:* Mindenféle. — A szerkesztő üzenetei.

Képek: Szövegkép. — Magyar-Mannheimer Gusztáv (négy kép). — Vasárnap. Az Uj Idők számára rajzolta Bér. — Az országos ifjúsági tornaverseny (hét kép). — Wohl Janka. — A podheringi honvéd-emlék.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Laptulajdonos: Singer és Wolfner.
Szerkesztőség és kiadóhivatal.
Budapest, VI. ker., Andrássy-út 10. szám.

Ha őszül a haja,

használja a *„Stella"* vizet, mely nem fest, hanem a haj eredeti szinét adja vissza. Üvegje 2 korona, Zoltán Béla gyógyszertárában Budapest, Sétatér-utca, Szabadság-tér sarkán.

MEGAY

Bohéme-tortája a legjobb torta! 2 kor 50 fil. beküldése után Megay Róbert cukrász Miskolcon, megküldi önnek bérmentesen. Kapható Budapesten: Szenes Ede cs. és kir. udvari szállító, Seidl József és Szimon István uraknál, Budán: Gaizler Béla, udvari szállító. Aradon: Ring Zsigmond, Szombathelyen: Kikaker János, Fehértemplomon: Stefanovics János, Debrecenben: Geréby utódai uraknál, Nagy-Váradon: Kádár János uraknál.

Köszvényt, reumát, fejszaggatást, ischiast biztosan gyógyit a már sokszorosan kitüntetett

MIRACULIN.

Egy üveg ára két korona. Kapható *Török József* gyógyszertárában, Budapest, Király-utca 12., továbbá az ország összes gyógytáraiban.

Szabadalmazott

viharmentes homlokzatfestéket, épületfestéket épület festéséhez szállit Kronsteiner Károly I. cs. és kir. kizárólag szabadalmazott homlokzatfesték-gyára, Bécs III., Hauptstrasse 120. Ezen épületfesték úgy szépségénél, alapszínénél, esőben is színtartósságánál és szaporaságánál fogva a legjobb és legolcsóbb gyártmány. E homlokzatfesték 40 különböző mintában poralakban kgmonkint 16 krtól feljebb kapható.

Az Én Ujságom

Képes gyermeklap

Előfizetési ára negyedévre 2 kor.

Kiadóhivatal Andrássy-ut 10.

Bródy Sándor,

Egy férfi vallomásai

Ára 3 kor.

Abnormalis olcsó! Legjobb kerékpárok, szenzációs alkalmi vétel. Uj elsőosztályu modellek (uri és női 160 koronától). Nagy raktár mult évi uj, finom gépeknek 120 koronától. Használtak 80, 90, 110 koronától. Pneumatik, futótakaró. Garante-minőség K. 8.—, finomabb K. 9.—, szivattyuk K. 5.—, teleskop-szivatyu K. 2.—. Árjegyzék ingyen. Nagy képes katalogus 60 fillér beküldése mellett.

Rundbakin M., Bécs, IX., Berggasse 3.

Csakis ezen védjegygyel valódi.

Törvényesen védve.

Utánzások miatt nagyon ügyeljünk a SCHAFFER RÓZA névre.

Szépség gazdagság! Szépség hatalom!

Ezt a legdrágább kincset megszerezhetni csakis a

Mme Roza Schaffer szerb kir. udv. és kamarai szállitónő, **Bécs, I., Kohlmarkt No. 6.** által föltalált és használt szépitőszerek által sikerült.

Poudre ravissante cs. kir. kiz. szab. Minden hölgynek, ki egyszer próbálta, nélkülözhetetlen: a bőrt vakitó fehérré varázsolja és pompás zománca alatt a bőrkiütések, anyajegyek és himlőhelyek is eltünnek. — A ráncokat és redőket kisimitja, a káros szépitő-szerek által kitágitott likacsokat összehuzza és az arcnak üde, rózsás, fiatal szint kölcsönöz. Ez az egyetlen puder, melynek használata után mosakodni lehet, anélkül, hogy szenzációs hatása a bőrről eltünnék. Egy doboz ára 2 frt 50 k

Créme ravissante évtizedekkel fiatalit, a bőrt ruganyosan és simán tartja, esténkint minden hölgynek használnia kellene. Egy tégely 1 forint 50 kr.

Eau ravissante megőrzi a bőr üdeségét, erősiti és a legkitünőbb, biztos hatásu toilettviz. Egy üveg 2 forint 50 kr.

A Ravissante créme, puder és viz az 1897. évi párisi és londoni nemzetközi kiállitáson nagy aranyéremmel lett kitüntetve. Minden hölgynek, a ki redőtlen, márványfehér homlokot akar, legjobban ajánlható a cs. kir. szab. **homlokkötő** darabonként 1 frt 50 krért és a **Savon Ravissante** kiváló szépségszappan hölgyek és urak részére, darabonkint 80 krért. **Schaffer** Róza asszony **visszavarázsolja** az ő **Kinoir**-jával minden megőszült hajnak ifjukori szinét, a legpompásabb szőkét, a legragyogóbb gesztenyebarnát, a bársonyszerü feketét. A **Kinoir** egyszeri használata elegendő, hogy a szin örökre szőke, barna vagy fekete maradjon. Semmiféle mosás sem képes az elért szinárnyalatot eltávolitani és a tejbőr tiszta fehér marad. Egy doboz ára használati utasitással együtt 1 frt 50 kr. és 5 frt. Valamennyi készitményem csodálatos hatásáért teljes kezességet vállalok. Számtalan elismerő- és köszönő-irat megtekinthető a legmagasabb körökből és csak diszkréció miatt nem közölhetők.

Központi raktár: **ROSA SCHAFFER, Béos, I., Kohlmarkt 6. szám.** Kizárólag Budapesten: **Török József gyógyszertára, Budapest Király-utca 12. szám.**

Az ifjuság tornaversenye

Pünkösd két napján a főváros joviális nagybácsinak érezte magát, aki a vidéki rokonsága gyermekeit látja vendégül házában. Hát hiszen tudjuk, hogy szokott az ilyen vendégjárás lefolyni. A budapesti bácsi, néni a háznépével, apró nebulóival kimegy a vonat elé. A kis úrfiak, egytől-egyig vékony csontu, pallérozott viseletü, elegáns legényke, nagy örömmel, de némi fölényes gőggel néznek az érkezők elé:

— Hm, vajjon az ebédnél hozzá mernek-e majd nyúlni az osztrigához? Nem iszszák-e meg az öblögetővizet?

A vonat megérkezik. Napsütötte arcu, tagbaszakadt fiúk ugrálnak le róla... A bácsi ölelgeti őket:

— Isten hozott, öcskös! ... Ejnye, te cigány, miféle bandában húzod? No, nézd ezt a mészároslegényt, micsoda ökle van! Repes az ember szíve, ha a magunk sovány verebei után látja őket!

A néni a szemét törülgeti.

— Milyen szép fiúk! Egészen olyanok, mint az édesapjuk, olyan egészségesek, olyan barnapirosak! ...

A kisasszonykák érdeklődő és kissé kacér tekintettel nézik a jövevényeket, míg a budapesti fiúk szárnyaik alá veszik őket. Lelkes és forró barátság fejlődik ki köztük, de alapjában folytonos a versenygés, összemérik erejüket, ügyességüket és — a nóta vége, hogy a gúnyolódó fővárosi pajtikat a vidékiek alaposan lefőzik.

Pünkösd két napján ilyen kedves invázióban volt része a fővárosnak: négyezer középiskolai tanuló sereglett a falai közé, hogy résztvegyen az országos tornaversenyen, melyet a közoktatásügyi minisztérium védősége alatt ötévenkint rendeznek. A jó bácsi gyönyörűséggel nézte a zászlóval, dob- és trombitaszóval bevonuló ifju sereget, mely tarka dresszjében, deli külsejével kedves szint árasztott el az utcákon. Megelevenedett, fölfrissült, megfiatalodott tőlük a főváros.

A verseny az ünnep két délutánján folyt le. A csömöri-uti versenypálya tribünjeit óriás közönség lepte el, a díszsátorban notabilitások nagy csoportja foglalt helyet, élükön Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszterrel, a második napon pedig megjelent József királyi herceg is nejével, Klotild királyi hercegnővel.

A négyezer budapesti és vidéki fiunak a versenytérre bevonuló hatalmas, szemet és lelket gyönyörködtető menetét a közönség folytonos tetszéssel fogadta. Valóságos tombolássá vált a tetszészaj, mikor a fiúk oszlopokba sorakozva, egy jelre a Kölcsey himnuszát kezdték énekelni. Az ének szívet megragadóan szállt az ég felé. A roppant kórus oly szépen, oly szabatosan énekelt, hogy aki hallotta, el nem felejti egyhamar. Az ég is közbeszólt ebbe a földi kórusba. Az énekbe mennydörgés, villámcsattogás vegyült s mikor elhangzott a fiúk dala, keleten gyönyörü szivárvány mosolygott alá...

A tömeges gyakorlat rendkívül tetszett. A fiúk a megadott jelre csodálatosan összevágóan végezték mozdulataikat. Egyszerre emelkedett a levegőbe nyolcezer kar, egyszerre dobbant ki négyezer láb, egyszerre hajlongott, fordult, guggolt és emelkedett föl a négyezer karcsu test — a nélkül, hogy bárki elhibázott volna egyetlen mozdulatot. Lehetetlen valami szebb látványt képzelni! A tapsnak, éljenzésnek vége-hossza nem volt. Azután a tornaszereken megkezdődött a versenygés, szabadgyakorlatokat mutattak be egyes csoportok, aztán volt futó-, mászó-, ugró-, játékverseny. Minden versenyszámot, minden csoportmutatványt érdeklődéssel és a tetszés jelei közt nézett a közönség. Az ezüstérmeket maga Klotild hercegnő vállalkozott kiosztani a győzteseknek, s ő adta át a legnagyobb diadal jelvényét, a selyem-vándorzászlót a legderekabb tornászoknak, a szabadkai községi főgimnázium tanulóinak. A királyi hercegnőnek ezt a kitüntető elhatározását rajongó lelkesedéssel fogadta a diáksereg.

A tornaverseny rendkivüli módon sikerült. Abban azonban, hogy a siker ily óriás legyen, nagy az érdeme Berzeviczy Albert elnöknek, Boncz miniszteri osztálytanácsos alelnöknek és Collaud Ferenc főrendezőnek, különösen pedig Frankl István dr. tanár és miniszteri fogalmazónak, a bizottság titkárának, aki éjt, napot együttéve munkálkodott a verseny előkészítésén és rendezésén.

—⊕—

Magyar-Mannheimer Gusztáv

Végre valahára kitüntették Magyar-Mannheimer Gusztávot is. Az idei tavaszi tárlaton kiállított müveire megkapta a Társulati díjat, az első nagyobbfajta kitüntetést, amely neki kijutott. Ezt tetőzi még az a megtiszteltetés is, amelyben ez a kiváló művész épp most, majdnem egyidejüleg Velencében részesült. Az odavaló, nemrégiben alapított Galleria d'arte moderna, magyarul: modern szépművészeti múzem ezen a héten megvásárolta egyik tájképét, azt, amelyet ebben a számunkban reprodukálunk. Ő tehát az első magyar művész, aki bevonul a velencések e modern képtárába. Ebből kitetszik, hogy Magyar-Mannheimerre fölvirradt a tavasz és csőstül esik rá az áldás. Megérdemelte.

Ő ugyanis mindezideig körülbelül tipikus képviselője volt a mellőzött magyar művésztehetségeknek. A munkáit mindig dícsérték, kiemelték bennük a ritka egyéni vonást, a szokatlant, az erőt és bátorságot, a különleges, intenziv természetszemlélést. De a dicséret mindig itt végződött. A pályadíjakat, kitüntetéseket rendesen mások kapták, akiket kevébbé dicsértek. Így ment ez évek hosszu során át. Nagy erő és jelentékeny makacsság kell ahhoz, hogy valaki ily körülmények közt is kitartson a művészi hitvallása mellett: Ez megvolt Magyar-Mannheimerben s gyümölcsét most látja.

Művészi egyéniségéről már többször bőven írtunk e lapokban. Hangsúlyoztuk azt is, hogy egyike a legjelentékenyebb erejü magyar tájképfestőknek. Vágyai a szomoru, elborult tájakra vezetik, azok különleges hangulata kapja meg leginkább. Széles vonásokban adja elő mindazt, ami [illegible]zést benne az ilyen tájak keltenek. Nagy [illegible]lhők úsznak egén, szinte sziklákba tömörít[illegible]t párák. Lenn pedig barnazöld foltokban hever a táj, hasonlatosan a római campagna szomoru, szaggatott területeihez. Vízmosások, földomlások hevernek egymás mellett, oldalukat kiveri a gaz és gyalogbodza. De mindenekfölött a levegő borús színjátékai adnak életet tájainak. Ezeket frissen ragadja meg, intenziv színekkel adja vissza.

Ámde Magyar-Mannheimer nemcsak éppen tájképfestő. E számunkban közreadjuk egyik női arcképét, amely jelentékeny ebben a zsánerben. Azután bemutatunk egy részt abból a nagy mennyezeti festmény-ciklusból, amelylyel egy budapesti lakás termét díszítette. Ebből az utóbbiból következtethetünk dekorativ érzékére, amely több egyéb kisebb munkájában is kitünően bevált. Mindez tehetségének sokoldalusságáról tanuskodik. Nemcsak most, de évek óta. Hogy mégis mostanáig kellett várnia, amíg művészete látható jelekben is érvényesül kifelé, annak okát aligha lehet fölkutatni. Ha tehát későn jött is a kitüntetés, annál érdemesebb embert talált.

—⊕—

Új könyvek

Az Uj Idők szerkesztőségének a következő új könyveket küldték be:

Hódy Lajos: Spitova Kázmér és utóda. Megjelent Kilián Frigyes utóda kiadásában

Kelemen Géza: A mikádó országa. Wodiáner F. és fiai kiadása.

Iparosok Olvasótára: Hasznos olvasmányok és A kisiparos pusztulása.

Kempis Tamás: Krisztus követéséről. Fordította Pázmány Péter. Bevezetéssel ellátta Bellaagh Aladár. Megjelent a Magyar Könyvtárban.

Mosdossy Imre: Út az ingoványon. Ifjusági elbeszélés.

—⊕—

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI

Hiu asszony. Azt kérdezi tőlünk, vajjon fesse-e a haját s nem fog-e az ártani az arcabőrének? Bizony nagyon is árt s azt hiszszük, jó szolgálatot teszünk, ha meg is okoljuk véleményünket. A párisi Biológiai Társaság nemrég ülést tartott, ahol Laborde dr. adatokkal bizonyította, mennyire ártalmas az ilyen kozmetikai szereknek állandó használata. A hajfestő szer nemcsak hogy a fejbőrön, az arcon és kézen támaszt kiütéseket s a szemhéj megdagad, a szem megvörösödik, hanem a test szervezetét is megmérgezi vegyi alkatrészei révén. Nagyon sokat használják a haj fekete festésére a parafenildiamin klórhidrátját, persze ártatlannak látszó elnevezés alatt, amelyről azonban az orvosok régen tudják, hogy veszedelmes bőrbetegséget okoz. Laborde dr. állatokon próbálta ki ennek a festőszernek mérges hatását. Kutyákba oltotta vagy pedig bekente őket a festőszerrel s valamennyinél azt tapasztalta, hogy bizonyos idő mulva a hányás ingere vett rajtuk erőt, izmaik összehúzódtak s akárhány teljesen megmerevedett. Nagyon nagy adag a kutyát háromnégy hét alatt megölte s a boncolás kiderítette, hogy a vér, a szív, a máj és a vese, sőt az izmok is feketére voltak festve.

K. P. *Viharban.* Szépen, lendületesen indul s hovatovább fokozódnak a viharba dobott szenvedelmek, de a végén teljesen elsekélyesedik. Megérdemelné, hogy az utolsó versszak helyett egészen újat irna, melyben az indulatok elemi hatalma fölragadná lelkünket a dörgő fellegek villamos birodalmába. Így a hegy egeret szült.

Alpár visszaadta a besenyő kiáltást és a part felé kormányozta a sajkát. Egy fekete lovas ugratott a vízbe.

— Ki vagy? — kérdezte a vezér.

— Hurtoba szolgád vagyok! — kiáltotta a lovas.

Az öreg szerdár volt.

— Hurtoba, hol a seregem? — kérdezte Alpár.

— A bokrok közt lappangunk, vagy ötszázad magammal.

— És a többiek, Hurtoba?

— A többiek a Dunán usztatnak nagyuram és a pesti hegy tövében hevernek, halomra ölve.

— Mi történt, Hurtoba? Beszélj, ha kedves az életed!

— Utálom az életemet, nagyuram, de azért engedelmeskedem a parancsodnak. Hiszen csak azért maradtam életben, hogy beszámoljak a vezéremnek.

— Mi történt a seregemmel?

— Parancsod szerint Mosonyból Csepel felé vezettem a sereget, mindig a Duna mellett lovagolva. Három nappal ezelőtt a pesti sziklahegy alá értünk és akkor virradt ránk a szomorúság napja. A fürkészeink hirül hozták, hogy közeledik András herceg hada. A hegy tövében egész sereg újhitüvel találkoztunk, akik zászló és feszület alatt az Árpádfi elé vonultak. Sok papi ember haladt az élükön, köztük a marosvári püspök, Gellért és még három főpap, akiket Bődnek, Beszterédnek és Benetának szólították. Mikor a legényeim megpillantották az újhitüeket, nekikvágtak és ölni kezdték őket. Hiszen András és Levente hercegek nevében parancsolták nekünk, hogy öljük meg az újhitüeket.

— És Gellért püspök? — kérdezte Alpár.

— Őt is megölték a többivel együtt. Csak az egy Beneta tudott elmenekülni.

A vezér nem szólt semmit és a szerdár is elhallgatott. Jó idő mulva újból megszólalt:

— Sok vitézt láttam meghalni, de bátrabban még egyikük sem nézett a halál szemébe, mint az a pap. Az ember azt hihette volna, örül a halálának. Nyájasan mosolygott, mikor már sok sebből vérzett és megáldott bennünket a kereszt jelével. A legényeim földühödtek ezen és fölcipelték a hegy tetejére, ott találtak egy kis talyigát, arra rákötötték és úgy lökték le a mélységbe. Most a pesti templomban fekszik a holtteste és az emberek mind a csudájára járnak.

— És a seregem? — kérdezte sötét arccal Alpár.

— Mialatt a legényeink az újhitüekkel végeztek, megjött András herceg a seregével. Amint észrevette, hogy milyen munkában vagyunk, tüstént megfuvatta a kürtöket és rajtunk ütött. Váratlanul ért minket a támadás, a legényeik szanaszét kalandoztak a vidéken, nagy részük nyeregből is szállt. Nem is volt csata, inkább mészárlás volt. Rongygyá téptek bennünket, halomra tiportak, a Dunába hajtottak bennünket... Mikor már véres volt a torkunk, akkor se tudtuk még, hogy mi a bajunk. Hiszen mi András úrért ontottuk a vérünket, az ő parancsára pusztítottuk az újhitüeket és most kereszttel a kezében ütött rajtunk és halomra vágatott bennünket.

A szerdár elhallgatott, Alpár mellét pedig mély hörgés remegtette meg. Az a rettenetes érzése volt, mintha egy óriás kődarab hengerednék a szívére. Es ettől a tehertől nem is szabadult meg többet életében.

— Amely félelemtől féltem, az jövel rám! — mormogta az írás szavaival a pogány vezér.

— Miután összeszedtem a seregem maradékát, — folytatta beszámolóját a szerdár, — elvezettem őket Levente herceg táborába. Magam pedig idefeküdtem lesbe, mert tudtam, hogy erre kell jönnöd és most már két napja, hogy várlak. Ha pedig úgy találod nagyuram, hogy bűnös vagyok: hát ott a kardod és itt a nyakam.

— Vezess Levente táborába! — szólt Alpár.

Az öreg Ángyikára tekintett, aztán halkabban mondta:

— Őt nem viheted oda, nagyuram. Levente úr kemény vezér és hogy neszét vette az urak dorbézolásainak, parancsba adta, hogy le kell öletni minden asszonyt, aki belép a táborba. A borukat is mind a Dunába öntette és a sok cifra holmit, melyet a németen nyertek, máglyába rakatta. A herceg esküt tett, hogy nem oldja le előbb a kardját, míg nem látja rajta áruló fivérének vérét és most már csak kettőtöket várja Vatha úrral, hogy útnak indítsa a seregét.

Időközben megjelentek a parton a vezér sátoros szolgái is, Ekesével és Omodéval. Alpár kiválogatott a csapatból négy legényt, aztán magához intette Ekesét.

— Tüstént útra kelsz és elviszed Ángyikát a begei besenyő berénybe. Úgy viszed oda, mint Alpár vezér asszonyát. A fejével felel érte minden besenyő!

— Értem, uram! — válaszolt Ekese.

A vezér partra ugrott.

— Vezess Levente táborába! — mondta a szerdárnak.

— Alpár, ne hagyj el! — szólt halkan Ángyika.

Alpár azonban nem válaszolt, hanem nyeregbe ült.

— Alpár, ne hagyj el! — kiáltotta Ángyika másodszor is.

A vezér megsarkantyúzta a paripáját és elvágtatott kopjásaival. Már jó messzire járt, mikor a sötét éjszakából megint a fülébe csengett a kétségbeesett kiáltás:

— Alpár, ne hagyj el! Folyt. köv.

Dalaim

Oly bánatos minden dalom!
Csak lépelődöm s nem tudom,
Miért oly búsak e dalok?
Hiszen boldog vagyok...

De lehet, hogy rég valaha,
Mikor a Mars csillagzata,
Volt még ezüstfényü hazám,
Sokat sírtam talán.

Sápadt, beteg virág valék
A messzelünt századba rég,
Ki nem virult csak egy napot:
Hajnalra megfagyott.

Vagy tán magános pálmafa
Voltam a multban valaha,
S szőttem sóvárgó álmakat
Egyedül, hallgatag.

S ebből a világból maradt,
Mint könyecsepp a pillák alatt,
Dalomban tétova ború,
Sejtelmes, szomorú...

M. Kornis Aranka

Kaland

Írta: Szabóné Nogáli Janka

Lazán fogott gyeplővel, lassu, hosszu léptekkel bandukoltunk egy fehér, hegyi kapaszkodón fölfelé. A gömbölyü lovacska, a széles napernyős kocsi, még a lovászgyerek is, ki pedig a sövényre gubbaszkodó macska sarlószerü alakjában ült a hátsó ülésen, csupa hosszu, vékony vonalakban rajzolt árnyakat vetett a mészköves útra. Az árnyak elnyultak s javarészben belementek a sötét fenyvesbe, mely mereven, némán, titokzatosan állt a csillogó út mellett. A hold nagy, tiszta fényességben ragyogott a felhőtlen, sötétkék égen s ha sokáig néztem föl rá, úgy tetszett, mintha millió ezüstszálból font fátyolt borítana le a völgyre, mely ez alatt a könnyü, fehér káprázat, köd vagy fátyol alatt szeliden elszenderült. Az erdő mellett mámorosan gügyögve, suttogva járta útját a hegyipatak, az irtások felől a gyalog-bodza nehéz, himporos, heliotropszerü illata libbent erre s valahonnan a mély, virágos hegyhasadékból egyre szálldogált föl kékes fényben égő, villós lámpájával a sok szentjános bogár. Az erdőkerülő háza előtt mintha harmónikát búgatott volna valaki, közben negédesen felsikoltott, majd álmosan, zümmögve nevetett egy szerelmes leány . . .

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Arckép

Milyen csudálatos, bűbájos éjszaka ez. Az ember alig mer szólni, lélekzetet venni sem bír, a szíve olyan nehéz, olyan forró s nem tud egyebet, csak emlékezni, csak várni, csak valakit elsiratni. Senki sem gondol ilyenkor az új adósságaira, csak valakire, a régire, akit már elhagyott, megcsalt, megtagadott, de akit egy-egy ilyen éjszakán — hiszen a nóta is úgy mondja — jobban sajnál, mint a török-bársony keszkenőjét.

Amint fölértünk a hegyhátra, egyszer csak meghorkant a lovam, félreugrott, aztán iramodott volna balfelé. Egy hosszúra vetett fekete árny mozdult meg előtte az úton, aztán jött is utánunk, míg a ló valahogy megjámborodott.

— Csak én vagyok, ne féljenek . . .

— Nini, igazán maga az, Berky?

— Csak én.

— Aztán merre?

— Nem tudom.

— Vagy tán vár itten valakit?

— Lehet . . .

Berky Jenő, a szomszédom, aki vagy egy félórányira lakott tőlünk nyáron át, a lovát csillapítgatta, simogatta s onnan felelgetett vissza. Aztán közelebb jött s féllábbal fölhágott a kocsira. Most már láttam az arcát, a szemeit, közelről hallottam a hangját, melyet a fulladtság nehézzé, suttogóvá tett neki is a fehér nyári éjszakán. Az arca most soványabbnak, szürkébbnek látszott s az álla szinte meghegyesedett. Nem tehetek róla: ilyen lesz az olyan ember, aki nagyon sóvárog valami régi gyönyörűség után. Megértettem. Ez sem a török-bársony keszkenőjét bánja most.

Néhány pillanatig messze elnézett az ezüstös káprázatban szendergő völgy fölött, be a sötét erdő felé, melynek alján szélesen és fehéren kanyargott a kocsiút. Aztán felütötte a fejét, mintha végre, röptében mégis elkapta volna azt a gondolatot, mely tán sokáig csalogatta.

— Mondja csak, mit szólna ahhoz, ha én most fölülnék a kocsijára?

— Aztán minek?

— Hajtanám a lovát s maga pihenne azalatt.

— De hát nem arra van magának hazafelé, amerre én megyek.

— Pedig az utam mégis arra lenne, — szólt azon a kedveskedő, hizelkedő hangon, melyről vidékszerte azt tartották az asszonyismerőseim, hogy ez ellen nincs menekülés. Berky Jenő igazán abból a fajtából való volt, melynek sokkal szebb az álla, a szája formája, semhogy bármit is hiába kért volna. A hangja lágy, simogató, könyörgő lett ilyenkor, de a szeme tele volt azzal az akarattal, melynek a gyöngébb fél olyan szívesen engedelmeskedik.

A következő pillanatban már fönt is ült, átvette a gyeplőt. A lovacska szinte föléledt, hogy ügyes, biztos kezek kormánya alá került. Fölvetette büszke fejét s délceg nyakán vígan csilingeltek a csengők, amint szaporán emelgette karcsu lábait.

— És most, — szólt Berky, miután végigperegtünk a hegygerincen s megint lefelé hajlott az út, — mit szól ahhoz, ha a fűzfák felé megyünk?

— De hiszen akkor nem érünk haza. Fűzfák ezen a tájon csak Zobor felé vannak.

— Arra.

— És akkor odamegyünk egyenesen az erdészház elé.

— Hát oda.

— Aztán miért?

— Csak . . . Egyszer már úgyis jártunk errefelé, — szólt s minden igaz ok nélkül jót húzott a lovacskámra.

Igaz, jártunk erre s éppen ő vele. Vasbányákat néztünk a vidéken s egy hirtelen támadt nyári zivatar odahajtotta az egész kompániánkat a zobori erdészház tornáca elé. Vagy három éve lehet már annak. Hogy múlik az idő!

Az erdész éppen akkor jött haza s a vidéki emberek gondtalan és őszinte örömével fogadott. Kitárta az ajtókat, tessékelte a vendégeket s e közben folyton hívta a feleségét. Betolódtunk a nagy ebédlőbe, a lefüggönyözött szalonba. Az erdész tovább ment a feleségét keresni, a társaság asszonyai pedig — de hát tehettek-e mást? — beleskelődtek a szekrények, ágyak alá, megbolygatták a terítőket, a függönyöket, aztán természetes örömmel, de váratlan

megdöbbenéssel jelentették ki, hogy ebben a házban nem tökéletes a rend és tisztaság. Egy erdészházban!

De hát akkor hol legyen? Tán a bankároknál?

Elképzelhető, hogy milyen héjjaszemekkel várták az erdésznét, ki végre csakugyan megjelent.

Fáradtan, álmosan jött s a mosoly, melyet a vendégek tiszteletére szerepeltetett, maga volt a megtestesült savanyúság és kényszerűség. Kicsit kövér volt. A boldogtalan asszonyok mind kövérek, mert nagyon sokat kell sírniok és sóhajtozniok pongyolában a kanapén. Nagyon sápadt s nagyon szőke. Uszályos, fehér pongyola volt rajta, kék szalagokkal s a keblén csipkék közé tűzve — ezt sohasem feledem el — két halvány tearózsa.

Egy öreg parasztasszony — bizonyosan az erdész legénykori gazdasszonya — gondoskodott a vendégek ellátásáról. Az asszonyok természetesen úgy az asztalkendők színéből és hajtogatásából, mint az edények nagy változatosságából s az ételek zsirosságából még súlyosabb vádakat hámoztak ki az erdészné ellen. Határozottan jó napjok volt, titkon diadalmaskodtak és statáriumot ültek s a kedveskedéseikkel majd megölték az erdésznét, ki azonban meglehetősen semmibe sem vette az egész társaságot. A sóvárgó, a meg nem értett, a más világok után vágyakozó asszonyok nézésével merengett maga elé s olykor meg-megsímította gyönyörü kezével a szomoru homlokát.

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Tájkép

Az erdész annál inkább barátkozott, s a magányban élő emberek nagy bizalmával tárta ki egyszerü életének titkait. Öt éve házasodott és nincsen gyermekük. Márta ez után vágyakozik és szomorúságban, üresség ben tölti az életét.

Márta fővárosban nevelkedett és egy nagynéni hozta őket össze kölcsönös komendálások útján. Márta gyönyörüen zongorázik, Márta sokat olvas. A Márta ruháit a néni küldi Pestről. Márta fürdőben is volt már innen a hegyek közül és a kiállításon is természetesen. De Márta mindig szomoru. Hja, így van az, ahol nincs istenáldás. Pedig hát ki tudja: miről jó éppen ez? Az ő boldogult nagyanyja — isten nyugosztalja szegényt, két éve, hogy meghalt, derék asszony volt — mindig azt mondta: minden úgy van jól, amint van, gyarló ember ne próbáljon azon változtatni. De Márta mindig ellenkezett a nagymamával, ő persze városi leány, másként gondolkozik. És Márta mindig, mindig szomoru.

Az erdészné egykedvüen türte, hogy együgyü jó férje miután a süteményt szétkinálgatta, most már az ő szomorúságának okát rakta a tálcára. Úgy látszott, megszokta és már nem tud föllázadni. Az asszonyok nagy hévvel kezdték vígasztalni, én pedig — mai napig sem tudom miért, bár az ördög incselkedéseiben mindig hiszek — Berky Jenőre néztem akkor. Az én derék, ifju szomszédom, kinek olyan szép álla, puha szája s erős nézésü szeme volt, ebben a pillanatban csodálatosan világított. Igen: világított. A szeme úgy tele volt villós fénynyel, káprázatos sugárral, mint az egeret leső macskáé. Jaj, csak meg ne látná az erdész! Az erdész, a férj, természetesen semmit sem látott s áradozó barátsággal kínálta a borát Berky Jenő felé.

Egészen ott vesztünk az erdész-házban, bár a vihar elvonult. De semmiképpen sem lehetett befogni. Ahány kocsis csak volt, mind lépen ragadt a határ korcsmában. A hírvivők azt mondták, hogy egy úr ezért sok pénzt adott nekik.

Az erdész szíve mélyéből kacagott és ott tartott bennünket vacsorára is. Vacsora után kinyitották a zongorát s végigzúgatták rajta az első keringőt. Az elsőt követte a második s az erdészház nagy ebédlőjében valóságos kis házibál kerekedett. Rögtönzött tánc, melynek ősidőktől fogva az a bűne, hogy összehozza azokat, akik egymásra találtak, ha egymást nem is keresték. Az ilyen éjszakákon találja meg az ember — akár kalandvágyból, akár szerencsétlenségből — azt az egyet, akit majd elhagy, megcsal, megtagad, de akit az ilyen másfajta, csöndes, illatos éjszakákon jobban sajnál, mint az elvesztett törökbársony keszkenőjét.

Mikor másnap reggel nagy és vidám áldomás után útrakeltünk, valaki a kocsimban felejtett két gyürött, hervadt, kiszenvedett tearózsát. Az útitársak megnézték, odább dobták, nem szóltak semmit. Berky Jenő vagy háromszor is elmondta, hogy nem ő ejtette el...

Így történt ez ezelőtt vagy három évvel, mikor itt jártunk a füzek táján...

— Hát én nem bánom, Berky, ha megint odamegyünk.

Mire így határoztam, már régen arra mentünk. Még csak egy kis kanyarodást kellett befutnunk, aztán át a hídon és ott vagyunk az erdészház előtt. Az erdészház aludt. Zöld zsalugáterei óvatosan lecsukva, kapuja belakatolva, aludt. Előtte a nyárfák sejtelmes, titkos suttogással álltak őrt. A kapun, az ablakokon belül hangja, fénye sem volt az életnek. Bár tíz óra is alig volt még, az erdei ház úgy aludt, mintha elszállt volna belőle minden élet, el még a reménység is. Ezek a csukott ablakok, melyeknek résein nem villant ki fehér függöny, nem dugta ki fejét cserepes virág, az ajtó rézkilincse, melyet sötétbarnára festett az elhagyottság, szinte elvette a bátorságunkat attól, hogy bekopogtassunk.

Berky mégis csak megdöngette a kaput s szinte föllélekzettünk, mikor erre benn, az udvar mélyén rekedt, öblös kutyaugatás felelt. Most már nekibátorodtunk s addig zörgettünk és okvetetlenkedtünk, míg végre nagy csoszogással, kulcscsörtetéssel kaput nyitott nekünk a régi öreg gazdasszony.

— Jövök már, jövök. De nem maradhattam a gyerektől. Fölijesztette a kutya, meg a zörgetés és ehun van ni, le nem megy a karomról.

Meleg, barnakendőbe burkolva, csakugyan egy kis gyermek ült a karján. Látszott rajta, hogy a nagy, heves sírást, a beteg, ijedős, mesékkel tömött gyerekek végtelen sírását fojtogatja. Fölszeppentését az öregasszony csitította:

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: Menyezet-részlet

— No, ne sírj már, ne sírj. Hát aztán kérem, mi tetszik? Az úr nincs itthon, fönn van az irtásnál két hét óta, ott is alszik a kerülőházban. Magam vagyok a gyereknél.

Eközben a gyermek magához tért, kibújt a kendőből s ujját a szájába dugva, nagy, álmodó, csodálkozó szemével ránk nézett. Lehetett vagy kétéves. Karja, lába olyan hosszu, mint a kétévesé, de a feje nagy és nehéz és az ereje csak annyi, mint az ilyen nagyfejü, vékonylábu verébfióké. Lát ilyet az ember útközben, porba hullva, elnyomorodva, halálraválva, amint kiesett a fészekből, mert a fészket valaki, csak úgy játékból, kiváncsiságból, megbolygatta, elhajította . . .

Ahogy ránéztünk mi is, megint sírni kezdett és az öregasszony eltakarta a fejét.

— Mindig ilyen és én csak magam vagyok vele. Úgy neveltem kanállal s beleesett a szárazbetegség. Az úr soha sincsen itthon . . .

Vártam egy kicsit s miután Berky Jenő csak nem szólt és a megdöbbenés s az utálat sajátságos vegyülékével nézte a nyivákoló gyereket, megkérdeztem:

— Talán az anyja sincsen itthon? A tekintetes asszony?

Az öregasszony leirhatlan csudálkozással és kicsinyléssel nézett rám: micsoda tudatlan kérdést is tesz némely ember!

— Az anya? Az erdészné tekintetes asszony? De hiszen az meghalt még akkor, mikor ez a gyerek született. Aztán csak én neveltem kanállal, anya nélkül s az emberek azt mondják, azért esett bele a betegség, azért lett ilyen. Igen, az anyja meghalt akkor, mikor ez a gyerek született. Hanem azért tessenek csak bejönni.

*

Nem mentünk be, visszafordultunk abban a pillanatban. Az utitársam nem szólt hozzám két szót sem, fülére húzta a gallérját, szemére a kalapját. Hanem a lovamat úgy hajszolta, hogy majd összetörte rajta az ostort. Mert, istenem, úgy van az, hogy mikor az embernek olyan gondolatai vannak, amilyenekért megérdemelné, — hogy jól elpüfölje és összetörje, hát ő maga tör össze két gyönge fehér rózsát s agyonpüföl egy szegény ártatlan állatot.

Magyar-Mannheimer Gusztáv

Az alvásról

— Jer édes álom, borulj szememre! — sóhajt sok ember, mikor este pihenni tér és elfáradt teste hasztalan vágyódik az öntudatlanság után, mely újból megadja izmainak a rugékonyságot, szellemének az üdeséget. A szerves létnek egyik legsajátságosabb, de egyszersmind legnélkülözhetetlenebb megujító forrása az álom. Még a táplálkozás sem annyira szükséges tán neki, mint az alvás. S nemcsak az ember, meg az állat alszik, hanem a növény is. Van annak ideje, hogy minden életmüködése pihen, más szóval, alszik.

Az álom szüksége minden élő lényben megvan, de tartamára nézve különböző. Sok ember beéri a minimumával. Edison Tamás, a híres amerikai föltaláló húsz esztendő óta nem aludt többet naponta négy óránál és ez a sajátság megvolt más híres emberekben is. Napoleon és Wellington beérték ötórai alvással, de viszont megvolt bennük az a tulajdonság, hogy a napnak bármely órájában, minden erőlködés nélkül azonnal el tudtak aludni. Olyan nagy volt az akaraterejük, hogy ebben a tekintetben is parancsoltak önmaguknak.

Nehogy azonban azt higyjék, hogy a kevés alvás mindig a nagy szellemek előjoga. Voltaire, Rousseau és Rossini valóságos nagyalvók voltak és naponta tizennégy, sőt tizenhat órát is töltöttek el alvás közben. De azért a szellemi életük nem pihent együtt a testével, mert mindahárom azt állította magáról egész határozottsággal, hogy legjobb alkotásaikat megálmodták. Voltaire Zaire cimü drámájának eszméjét egy hétfői napon délutáni alvásközben megkomponálta és a rákövetkező éjszaka, szintén álomban, egészen kidolgozta: másnap íróasztalhoz ült és lemásolta emlékezetből.

A legtöbb ember csak úgy tud elaludni, ha egészen kényelembe helyezi magát. De hogy számos halandó, különösen olyan, ki nagy testi munkát végez, nem szorul okvetetlenül erre a kényelemre, ismeretes. Különösen a katonák nevezetesek arról, hogy marsirozás közben vagy állva, egészen jól végzik ezt a szükséges életfunkciót. Ismertem egy őrmestert, ki a bosnyák hadjárat folyamán menetközben mindig aludt, sőt ha az útnak egy fordulójához jutott, gépiesen, mintegy megszokásból hangosan elkiáltotta a helyzet által megkivánt kommandószót.

A rendetlen alvásnak egyik legsajátságosabb formája az afrikai álomkór. Az okára nézve eltérők a vélemények. Némely tudós orvos azt állítja, hogy ezt a betegséget a mértéktelen tubákozás okozza; a benszülöttek ugyanis egy álomgerjesztő növénynek porrá zúzott leveleit szippantják. Mások szerint egy kékszinü rovar csipése okozza, vagy a moszkitok szúrása. Olyan mély ez az álom, hogy nincs az a költögetés, mely véget vetne neki és a legtöbb esetben halállal végződik.

Az alvás mérge sokszor csak évek mulva jelentkezik, de tüneteit a szakértő már jóval előbb fölismeri. A beteg nem érdeklődik semmi iránt, ereje csökken, étvágya hanyatlik, de a szomjusága napról-napra fokozódik és egyáltalában nem csillapítható itallal. A vége az, hogy elsorvadva testében, tökéletesen elcsigázva lelkének és szellemének minden működésében, összeroskad és kataleptikus alvását már csak az örök álom, a halál váltja föl.

Uj Idők 1901. VII.

Székelynél pedig a színharmonizálás tájképfestészetünk fejlődésében igen fontos jelenség.

A hatvanas évek végén és még inkább a hetvenes évek elején, a magyar művészet aranykorának reggelén azután tájképfestészetünk nagy lendületet vesz. Természetesen a figurális piktúra népszerűségével, fontosságával nem versenyezhetik, — a tájképfestészetben ugyanis nem szerepelnek történelmi vagy novellisztikus mozzanatok — azonban több geniális mester áll szolgálatába, hogy a maga egyénisége szerint újat, művészit és magyarosat teremtsen e téren. Három főirányt határozhatunk meg. Az egyiket *Szinyei Merse Pál*, a másikat *Paál László* és *Munkácsy*, a harmadikat pedig *Mészöly Géza* képviseli. Paál és Munkácsy irányát egynek vehetjük, mert kétségtelen, hogy a legnagyobb magyar festő tájképfestészetére Paál gyakorolt döntő befolyást.

Míg Munkácsy inkább a figurálisnak hódol, Paál par excellence tájképfestő, aki művészetéből kivetett minden irodalmi elemet. Csak a hangulati momentum uralkodik képein. A barbizoni iskolához kapcsolódva ő sem festett napfényben úszó tájakat, hanem a fontainebleau-i erdő árnyas utait, barátságos tisztásait, hová a napfény a hatalmas fák lombozatán csak itt-ott tör át élénkebb foltokban. Ha pedig az erdőt elhagyja Paál, akkor sem gyúl föl képein a nap ragyogása, hanem melancholikus párázatot, fénytemésztő felhőzetet borít vásznaira. E sötét tónusú Paál-képeket azonban nem az akadémikus, barnás félhomály uralja, itt a lomb és a fű zöldje már saját igazában érvényesül s az árnyékok sem színtelenednek el. Hasonló tulajdonságok jellemzik nagyjában Munkácsy tájképfestészetét is. Nála azonban mindez vaskosabban, szélesebb előadásban jut kifejezésre. Az ő festői temperamentumához a *paysage intime* nem állott olyan közel, mint Paál szordinósabb lelkületéhez.

A magyar *paysage intime* legnagyobb mesterének régebben *Mészöly Gézát* tekintették. Abban igazuk van e felfogás híveinek, hogy Mészöly művészete a magyar vidéknek, a balatonparti tanyáknak jellegét híven visszatükrözteti, szóval, hogy művészete magyarosabb Paál László piktúrájánál, azonban ennek levegős, a formákat színfoltok gyanánt traktáló stílusával szemben Mészöly festészete kevésbbé egyenletes, a formák rajzos hangsúlyozása miatt kevésbbé festői. Csak kisebb impresszióinak közvetlenebb felfogása árulja el az igazi modern tájképfestőt.

Szinyei Merse Pál legkorábbi éveiben nem nevezhető igazi tájképfestőnek, bár ő maga is már kezdő éveiben felismeri, hogy a tájképfestészet iránt van legösztönösebb hajlandósága. 1865. január 16-án németnyelvű levelében [1] ezt írja atyjának: „Meiner Meinung nach habe ich viel mehr Sinn für Landschaften, als für Historienmalerei." Ebben a nézetében a fiatal festőnövendéket mestere, Piloty is támogatja. A figurális elem azonban még fontos szerepet játszik művészetében. Az emberi alak áll műveinek központjában, de ezt nem a műterem zártságába, hanem a szabad természetbe helyezi. Alak és környezet között elválaszthatatlan a kapcsolat, a tájrészlet nem közömbös háttere az embernek, a kettőnek úgy karakterizálásában, mint szín- és formakompozíciójában igazi egység uralkodik. Ez az egység alak és környezet között egyik lényeges előzménye a *Majális* diadalmas és következetes *plein air*-jének. Az ifjú Szinyei fejlődése egyfelől hallatlanul meglepő, másfelől azonban szigorúan következetes. Sárosi ifjúságából hozta magával Szinyei Münchenbe a szabad természet színeinek imádatát, mely ott *Böcklin* képeinek színfölfokozó idealizmusával és *Courbet* műveinek tónusos naturalizmusával találkozott szembe. Óriási nagy az ellentét a két mester művészi fölfogása közt, mégis Szinyei piktúrája ennek a kettőnek ösztönös és az ő geniejét hirdető kiegyenlítésén épül fel. Csak Szinyei lehetett erre a művészi tettre képes. Mint lélek- és mint optikai benyomásokat felfogó festő erre volt hivatva. A sárosi ősnemes földbirtokoscsaládból származó Szinyei előkelőbb lélek a parasztosan robusztus Courbetnál, viszont földesúri magyarságánál fogva reálisabb érzékű az eliziumi mezőkön vándorló vagy a romantikus szakadékokba tévedő Böcklinnél. Ez a lelki fölépítés a Böcklinhez való piktori közelség ellenére is, mely némely

[1] *Szinyei Emlékkönyv. Meller* Simon: Szinyei rajzai 87. o.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: ESTEFELÉ.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: MOSÓNŐK.

Magyar Művészet 1926.

monumentális festés műve, *Páldy Zoltán* finom reflexekkel játszó nagy pasztellképe, *Udvary Pál* ezüstös tónusú, erős rajzú, spanyol mesterek őszinteségére emlékeztető aktja, *Emőd Aurél* talányokkal játszó színpompája, *Istókovics Kálmán* komoly, a stúdium áhitatáról tanuskodó festménye, *Székely Kovács Olga* indulatos és mégis a formák szigorúságát hirdető kompozíciója, a „Csók", szenvedelmes szobrok festett csoportja az új klasszikusoknak, akik akár új romantikusok is lehetnének, kolorisztikájával. Muzsikáló színek, zúgó színakkordok. A közelében *Korb Böské*nek néhány nagy képe. Az érzékiről való ideális hitvallások. A test szépségébe vetett áhitatos hitnek dokumentumai. Nagy, összefoglaló, csak a jelentőst megrögzítő vonalak beszédessége. Ornamentális dekorációk, romantikus épületek falára, komor áhitat csarnokaiba falfestményeknek valók. Színezésük néhány színre redukált; nem is akkordok, hanem csak triádok zendülnek meg benne. Sárgás, zöldes, barnás tónusok. A világ szépséges tündöklésében semmi egyéb. Búcsúzások az élet szépségeitől az út kezdetén. Megrendülten reklamáljuk a sorstól a fiatalon elköltözött művésznő ígéreteinek teljesítését. A genialitás ígéretei voltak.

Hellebranth Berta fehér ágyon fekvő aktot festett. A kép háttere is ezüstösen fehér, maga az akt csupa fényben vibráló tónus. Még innen van az eleven hús festésén, de már túl van a finoman fokozott hússzínen. A máris boldogultnak mondott impresszionizmus még eleven ebben a festésben: sejtelmes életet él benne. Szépséges lehetőségek sejtelmei kergetőznek benne. *Barcsay Jenő* színnel is, de még inkább a festékkel modellíroz. Pasztóz festett aktján erős világosságok kergetőznek, *Bayer Ágost* a valamikor volt kéken festők igazát vallja. Fekvő aktjainak erős a rajzuk, *Gaál Jánosé* is biztos és bátor. *Szőnyi* érdekes aktja a szobor és a kép közt jár. A fölépítésnek műve s a részletet valószerűn érvényesíti, míg *Aba-Novák* a széttagolás módszerét követi. Nem az elemzését, hanem a szétbontását. De mind a kettő a színek szépségével elárasztja az aktjait. Aba-Novák színjátékot játszik rajtuk. Piros, zöld reflexekkel megvonja azokat a vonalakat, ahol alakjait kubusukra bonthatná. Ebbe a nagy, kábító tarkaságba belefojtja a kubizmus csábítgatását. *Patkó Károly* az új klasszicizmusnak derék ígérete. A kompozíció szépségét szolgálja s érvényre juttatja benne az aktot. Az igazi aktot, az elvonatkozott embert festi. Dekorációra fogja, színes, melegtónusú dekorációra. A szép embert, az emberi szép harmóniáját. *Mellinger Dezső* nagy képében két akt vetekedik egymással. Kendők, drapériák, tükrök, sok buja festék és sok tarka szín egy új pompafestésnek elemei. A rokokó és Velence már nem hatnak ki rája, inkább a hatások aritmetikája érvényesül benne. A technikai ügyesség is számítási faktor ezekben az egyenletekben. *Tardos-Krenner Viktor* még a régi egyenleteit oldja meg. A makarti pompa és Székely Bertalan kompozíciójának egyenleteit. „Megzavart fürdés"-ében szép aktok theatralikusan helyezkednek el.

Kmetty János a monumentális aktot misztikus beszédességgel szólaltatja meg. Érdekes kettős egység, két erős akarásnak egységbeolvadása. *Lampérth* őszinte kubizmust tár elénk. Vajjon az újaknak nincsenek-e ugyanúgy sémái, mint a tegnapiaknak? Az ő megtanulásaik hol határolódnak el a betanulástól? Csak talán a hitük őszintébb s ilyenkor fanatikus. Lampérth aktjából fanatizmus szólal ki.

Jávor Pál nagy, dekorációs aktjaiban sok a csendéleti elem. Maga a szép női test is az. A dolgok mivolta, minden, ami bent van a dologban és az anyag mesteri megfestéssel nyilvánul a Jávor-képekben. Az aktok közvetetlenek pózban, gesztusban, formákban és a hús elevenségében. Ezeket az aktokat szegény Jávor Pál maga tapasztalta és nem hamisította meg a tényeit. Csak éppen megkörnyékezte őket erős szubjektivitásával. *Pap Bertalan* enyhe színű, szelid hangsúlyú aktjaiban érdekes rajzproblémát old meg: szép hullámvonalra fogja fekvő aktját.

Kunwald Cézár nobilis piroshajú és *Glatter Gyula* hangulatos női aktja az egymás ellentétei. Amabban objektív meglátásra törekvés, hangulattól való előkelő tartózkodás, emez nem zárkózik el az édességtől sem. Meleg tónusok, gondos árnyékok, lágy ritmus, dekorációs színezés segí-

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: VÉNUS ÉS TANNHÄUSER.
Holzer Sándor úr tulajdona.

CSÓK ISTVÁN: THAMÁR.
Schatz Tivadar úr tulajdona.

Magyar Művészet
1925

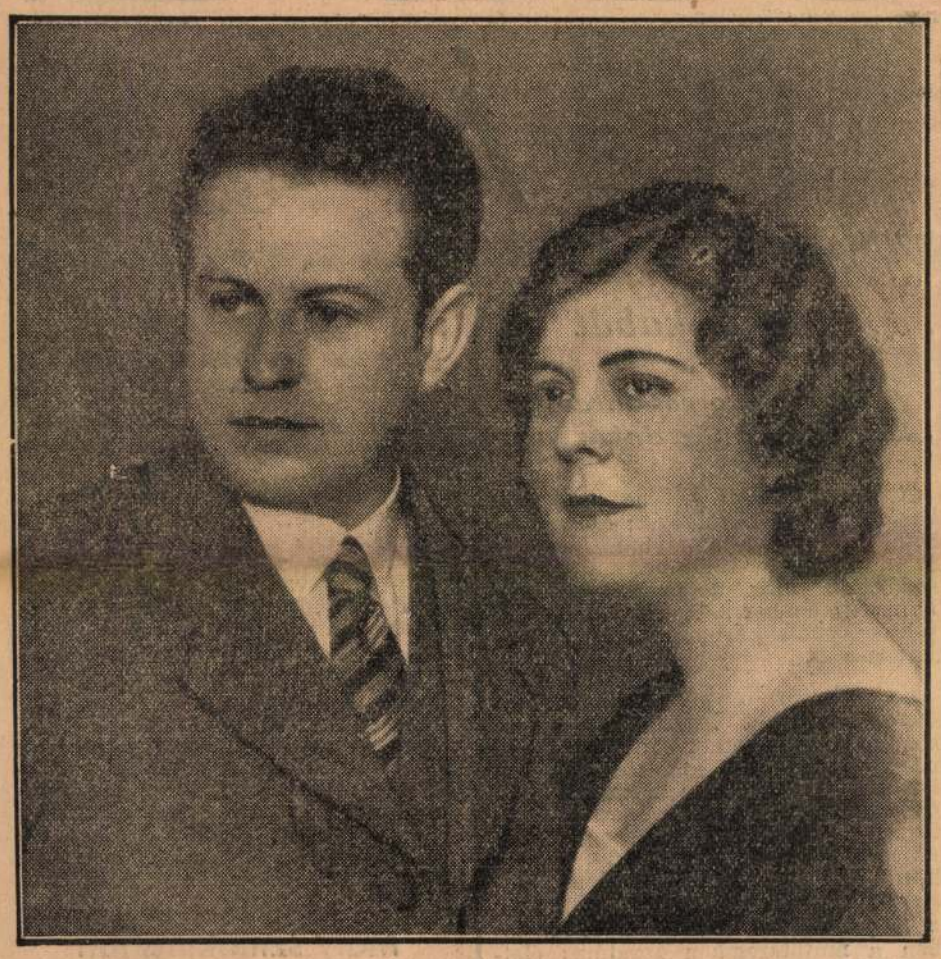

HUSZKA RÓZSI, AZ OPERAHÁZ IFJÚ MŰVÉSZNŐJE MA DÉLUTÁN KÖT HÁZASSÁGOT PÁLOSS MARCEL ORGONAMŰVÉSSZEL
(Székely Aladár felvétele)

A 75 ÉVES MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV fiatalos erővel dolgozik műtermében

A GYERMEKVÉDŐLIGA VASÁRNAPI KÖZGYŰLÉSÉN *Sass* Elemér miniszteri biztos üdvözli *Albrecht* főherceget, az ujonnan megválasztott *kormányzóelnököt*. A főherceg mellett *Sipőcz* polgármester áll

A jobboldali képen: **SIPŐCZ JENŐ POLGÁRMESTER FELESÉGE** a Gyermekvédőliga közgyűlésén. A sor szélén ül a polgármesterné, mögötte *Rottenbiller* Fülöp h. államtitkár

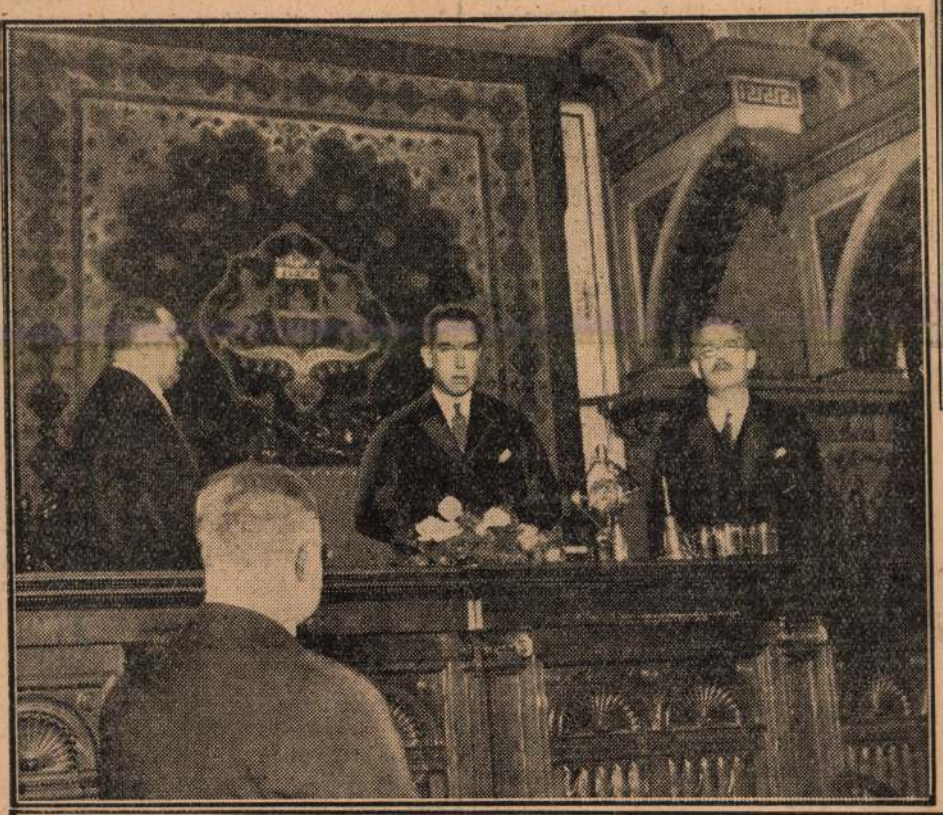

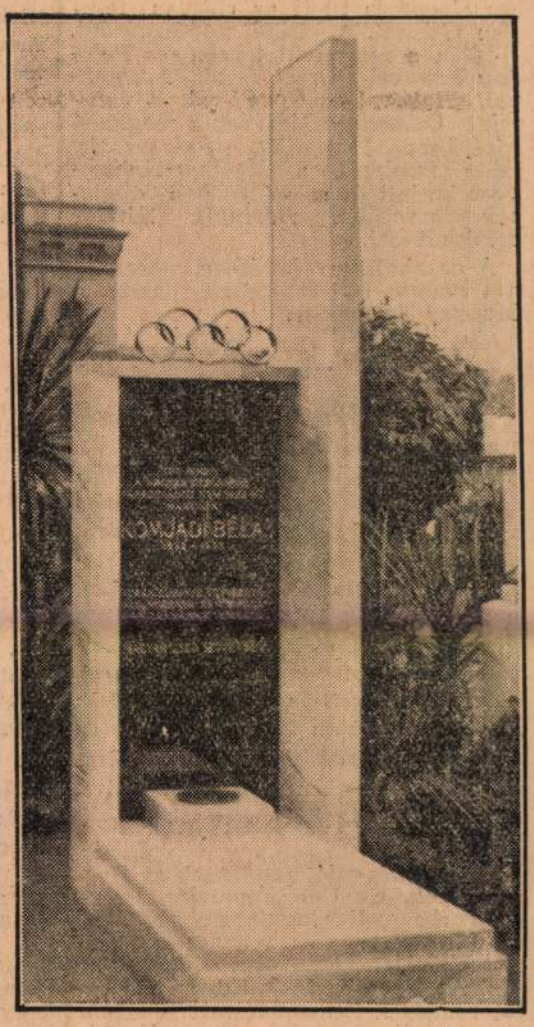

TIZENEGYES
A *Ferencváros—Budai 11* bajnoki mérkőzésen *Toldi* 11-esből gólt rúg *Fábián* hálójába

FELAVATTÁK »KOMI BÁCSI« SÍREMLÉKÉT. Vasárnap délelőtt, *halálának első évfordulóján*, felavatták a rákoskereszturi temetőben *Komjádi* Béla síremlékét, amelyet a MUSz adományozott

SZÍNHÁZ

„Bábel"

—

Az Új Thália bemutatkozása

El a filmtől, el a színpadi realizmus kimerült formanyelvétől és vissza az örök-új *színház* illuzionista világába, *Márkus* László Új Tháliája szinte hiánytalanul megvalósítva mutatta öl ezt a harcos programot tegnap, Magyar Színházban. Az alkalmat hozzá *Felkai-Folkman* Ferenc »Bábel« című, háromfelvonásos színműve szolgáltatta. A zsúfolt nézőtér közönsége pedig nemcsak arról tett lelkes vallomást, hogy várta ezt a megindítóan szép és becsületes, hősi vállalkozást, hanem arról is, hogy megérti és méltányolja mindazokat a tiszta színpadművészeti törekvéseket, amelyek a *korszerűség* jegyében akarják felfrissíteni ernyedt színházi életünket.

Márkus László

Holott a bemutatott darab nem éppen remekmű. Költői szándékát csak mérsékelten támasztja alá a költői kifejezés ereje és eredetisége. Lényegében alig több a madáchi falanszterjelenet kissé híg felelesztésénél, »R. U. R.«-emlékek savával meghintve. Arra mégis alkalmas volt, hogy az Új Thália rajta keresztül dokumentálja művészi hitvallását, amely a színház minden elemét felhasználó *összjátékban*, az újra jogaiba iktatott *együttesben* és a szövegből kiinduló rendezői képzelet *egységes stílusában* öltött testet.

Őszintén örülünk az époly értékes, mint érdekes, úttörő produkció sikerének, amely elsősorban a hivatott kezdeményező és vezető: Márkus László érdeme. Egy emberöltő multán most *megcsinálta a Thália második forradalmát*. De vele együtt teljes elismerés illeti az előadás minden részesét. A kitünő színészgárdát, — élén a rendkivül tehetséges *Palotay* Erzsivel, *Orsolyá*-val, *Toronyi*-val, *Baló*-val és *Gondá*-val, — valamint *Csizmárek* Mátyást, a megkapó kísérő-zene szerzőjét, *Palasovszky* Ödön rendezőt, a *Madzsár*-tánccsoport tagjait és az artisztikus díszletek tervezőjét, *Bortnyik* Sándor festőművészt.

A darabot, természetesen, szereplőivel együtt, esti műsorába illeszti a Magyar Színház is.

Kárpáti Aurél

—

* **Magyar szubrett egy Orth János-operettben.** Különös operett-ujdonság került tegnapelőtt bemutatóra a bécsi *Bürgertheaterben:* »Őfensége, a forradalmár« a címe és *hőse Orth János*, a rejtélyes sorsú főherceg, hősnője pedig Milli Stubel, a főherceg szerelmese. Az operettben, amelynek zenéjét két osztrák librettista szövegére új ember, Kamillo *Faust* komponálta, a szubrett-szerepben magyar *színésznő mutatkozott be a bécsieknek: Beke* Alice, aki régebben Szegeden, majd az Andrássy úti Színházban játszott és legutóbb Luxemburgban volt szerződtetve. A kritikusok sikeréről számolnak be.

* **Pourtalés-estét rendeznek az Operabarátok.** Guy de *Pourtalés*, Franciaország egyik leghíresebb kritikusa, Liszt Ferenc és Wagner Richárd életrajzírója, nemsokára *Budapestre jön*. Az Operabarátok Egyesülete estét rendez a Zeneművészeti Főiskola nagytermében, amelyen Pourtalés felolvassa *Liszt Ferencről és a magyar zenéről szóló tanulmányát*. Az előadás előtt és után magyar művészek Liszt-kompozíciókat fognak játszani.

Bruno Walter és Clemens Krauss Bécsbe hívta Svéd Sándort

—

Svéd Sándor, Operabázunk művésze, aki legutóbb sikerrel vendégszerepelt olasz operaszínpadokon, szombaton reggel táviratot kapott Bécsből Bruno *Walter* és Clemens *Krauss*, a bécsi operaház igazgatója aláírásával. Arra kérik a fiatal művészt, hogy azonnal jöjjön Bécsbe: *fontos tárgyalásra*. Svéd nyomban vonatra ült és szombaton délben megérkezett Bécsbe és nyomban felkereste Bruno Waltert, majd délután Clemens Krausst a Staatsoperben.

Svéd Sándor

— Rég nem hallottam önt, kedves Svéd — ezzel fogadta Clemens Krauss — szeretném, ha egy kicsit énekelne nekünk...

Svéd énekelt és közben Bruno Walter is megérkezett az igazgató szobájába. Walter március végétől április végéig egy hónapig vendégszerepel a bécsi állami operaházban és egyik kívánsága az volt, *hogy több előadásban, amelyet ő dirigál, Svéd Sándor énekelje a bariton-szerepeket. Ezért hívták a magyar énekest Bécsbe*, akinek Clemens Krauss *azonnal vendégszereplési ajánlatot tett.*

Igy tehát például »Az álarcosbál« *négy magyar szereplővel* fog előadásra kerülni: *Németh* Máriával, *Anday* Piroskával, *Pataky* Kálmánnal és *Svéd* Sándorral. A Verdi-dalműven kivül Svéd az »Onegin«-ben, a »Rigolettó«-ban és »Don Juan«-ban lépne fel. A művész vasárnap délben érkezett haza és azonnal megkezdte a tárgyalásokat *Radnai* igazgatóval sürgős szabadsága dolgában.

—

* **Darvas Lili prágai sikere.** *Prágából* jelenti tudósítónk: A bécsi Josefstaedter Theater társulata budapesti és brünni vendégjátéka után *Prágában* vendégszerepelt Geraldy »Ha akarnám« című vígjátékával, vezető szerepében *Darvas* Lilivel. Zsúfolt volt a színház nézőtere, az együttes nagy sikert aratott és különösen Darvas Lilit ünnepelte a prágai közönség.

* **Thomas Mann leánya kabaré-társulatával Budapestre készül.** Néhány nap óta az egyik pesti színház bérlője tárgyalást folytat egy áprilisi vendégjáték ügyében Erika *Mann*nal, Thomas *Mann*, a világhírű író leányával, aki állandóan Zürichben lakik. Erika Mann *kabaré-társulattal* járja most Európa nagyvárosait és áprilisban Budapesten akar vendégszerepelni.

* **Egy pesti színésznő alkuszik az óbudai színházra.** Néhány nap óta egy ismert és — mint mondják — gazdag budapesti színésznő *alkuszik az óbudai színház, a Kisfaludy-színház bérletére*. Az az elhatározása, hogy *mellőzött budapesti színészekből* társulatot alakít és főkép *mellőzött szerzők* színdarabjait fogja veiük Óbudán előadni. A vállalkozó szellemű színésznő maga is fel akar lépni a darabokban, miután kétségtelenül — *önmagát is mellőzöttnek érzi*.

* **A francia kormány végleg betiltotta a »Coriolan« előadását.** A párizsi *Comoedia* jelentése szerint a francia kormány utasítást adott a Comédie Francaise igazgatójának, hogy *Shakespeare* »Coriolan«-ját *végleg vegye le a műsorról*. A »Coriolan«, mint emlékezetes, a nemrég lezajlott párizsi zendülés előtt tüntetésre adott alkalmat és azóta is zajongtak és tüntettek egyik jeleneténél.

„A fehér kabát"

—

Amerikai orvos-darab következik a Vígszinházban

A Vígszínházban két bohózat után *komoly darab* következik: a legközelebbi ujdonság, amelyből *Hegedüs* Tibor rendező vezetésével ma délelőtt kezdődtek meg a próbák, Sidney *Kingsley* amerikai iró »Men in White« című háromfelvonásos színjátéka lesz.

Ez a darab Newyork idei színházi szezónjának két legnagyobb sikere közül az egyik, amelyet a *Pesti Napló* newyorki tudósítói már több cikkben ismertettek a magyar közönséggel is. *Orvos-dráma*, főalakjai kórházi doktorok és orvosprofesszorok, egyik hősnője egy gazdag fiatal leány, másik hősnője egy szerelmes ápolónő, akinek gyermeke születik és legérdekesebb jelenete az a *néma kép*, amelyben a műtőteremben izgalmas életszerűséggel *egy operációt készítenek elő*.

A »Men is White« *Harsányi* Zsolt fordításában »A fehér kabát« címmel fog színrekerülni a Vígszínházban és főalakjában, egy fiatal orvos szerepében, a színház egyik ifjú és már többször feltűnt tagja: *Somló* István fog először *vezetőszerepben* bemutatkozni a közönségnek. Az ápolónőt, aki a cselekmény során *meghal*, *Tőkés* Anna fogja játszani, a fiatal leányt *Ágai* Irén, »A fehér kabát« többi főbb szereplője pedig *Somlay* Artúr (az orvosprofesszor), *Rajnai* Gábor, *Hajmássy* Miklós, *Mály* Gerő, *Makláry* Zoltán és *Gárdonyi* Lajos lesz.

—

* **A mult év legjobb filmsztárjai: négy angol és két amerikai.** Hollywoodban van egy film-művészeti és film-tudományi akadémia, amely díjakat tüzött ki *1933 legnagyobb sikert ért filmszínészei és filmszínésznői számára*. A zsüri *hat* színészt és színésznőt jelölt ki, akik közül kiválasztják az első díj nyertesét. Közülük négy angol: Diana *Wynyard*, May *Robson*, Charles *Laughton* és Leslie *Howard* és kettő amerikai: Catherine *Hepburn* és Paul *Muni*. A három »legjobb« filmrendező is díjat kap; ezek: a magyar származású George *Czukor*, Frank *Capra* és Frank *Lloyd*. A díjakat a hollywoodi filmakadémia ünnepi bankettjén, március 16-ikán osztják ki.

* **Makay Margit a »Rejtett kincs« főszereplője.** »Napoleon ágya« címmel próbálták eddig a Belvárosi Színház legközelebbi ujdonságát, *Halász* Imre vígjátékát. Most megváltozott a címe és *megváltozott a szereposztása is*. »Rejtett kincs« címmel fog bemutatóra kerülni *március 16-ikán* és női főszereplője *Makay* Margit lesz, mint a színház vendége. Másik női főszerepét *Turai* Ida, két férfiszerepét *Páger* Antal és *Dénes* György *játssza*. Az új magyar vígjáték első felvonása *a gyorsvonat egyik fülkéjében* és a vasutikocsi *folyosóján* játszódik, a másik kettő a múzeumban, a hotelben és a rendőrségen *Párizsban*.

* **A »Bál a Savoyban« második bécsi színpadon.** A »Bál a Savoyban« költözik Bécsben. A Scala-Theaterből, ahol tegnap játszották utoljára, *pénteken* átviszik *Marischka* Hubert egyik operettszínházába: vagy a Theater an der Wien-be vagy a Stadttheaterbe. Szubrettszerepét a második bécsi színpadon is *Bársony* Rózsi fogja játszani és a magyar táncosszínésznő most fog először együtt játszani a híres német komikussal, Kurt *Bois*-val, aki partnere lesz Musztafa bej szerepében.

Huszka Rózsi ma férjhez megy

—

Az Operaház nagytehetségű ifjú tagja *Huszka* Rózsi, aki operaházi bemutatkozásával a »Sába királynője« címszerepében olyan megérdemelt feltünést keltett és magára vonta a legilletékesebb zenei körök figyelmét, *férjhez megy:* ma délután lesz az esküvője a hatvani katolikus templomban *Páloss* Marcel orgonaművész és karnaggyal. Az ifjú férj harminc éves; virtuóz, elmélyülő orgonajátékát jól ismerik az oratórium-előadások exkluziv hivei.

Páloss csakúgy, mint Huszka Rózsi a Zeneművészeti Főiskola növendéke volt, ott nyerte el zenetanári oklevelét, ott végezte el a karmesterképző tanfolyamot és ott ismerkedett meg menyasszonyával. Egy többéves, romantikus szerelem boldog ünnepe a mai diszkrét hatvani esküvő.

Mály szmókingban uzsonnázik

—

Az életben meg nem zavarhatóan egykedvü *Mály* Gerőről, a kedves komikusról, sok mindent el lehet mondani, de azt aligha, hogy sznob volna öltözködés dolgában.

Mály Gerő

Nem csoda hát, hogy óriás feltünést keltett vasárnap délután a művészklubban, ahol *félhat óra tájban kifogástalan szmókingban ült le uzsonnázni.*

— *Gercsi*, — álmélkodtak nevetve a barátai — elvette Isten az eszedet?! Szmókingban vagy délután? Szmókingban uzsonnázol? Miért?

Mály flegmatikusan kavargatta a kávéját, aztán ravaszkodva pislogott:

— Mert én egyszerüsitem a dolgokat és mert lusta vagyok...

— Mert lusta vagy?

— Az. Délután játszottam a Vígszínházban a »Tovaris«-ban a népbiztost. *Szmókingban végeztem*. Este játszom »A vörös bestiá«-ban a bankárt. *Szmókingban kezdem*. A kettő közt van most három órai időm; kényelmesen meguzsonnázhatok. Nem vagyok bolond a szmókingot levetni, a zakkót felvenni, aztán a zakkót levetni és a szmókingot megint felvenni... *Inkább csak röhögjetek...*

—

* **A »Dybuk« mint opera a Scalaban.** Lothar *Wallerstein*, a bécsi operaház rendezője a Scala-színház meghívására *Milánóba* utazott, hogy ott rendezze *Rocca* olasz zeneszerző »Dybuk« című operájának előadását. A dalmű, amelynek március 24-én lesz a premierje, *An-ski* Budapesten is ismert híres drámájából készült.

* **Szindarab Zeppelinről.** Az új német dramaturgok ösztönzésére egymásután íródnak és kerülnek színre a legkülönbözőbb fajtájú propaganda-darabok. Március 15-én a porosz *Theater der Jugend* kezdi meg Berlinben egy ilyen drámai művel működését: Harald *Bratt* irta, »Őexcellenciája, a bolond« a címe és *Zeppelin gróf a hőse*. Zeppelin szerepét *Winterstein* Eduard fogja játszani.

* **Hansi Niese egy Bolváry-filmben Budapesten.** Hansi *Niese* most Berlinben játssza »A méltóságos asszony trafikja« filmváltozatában az ezredesné szerepét és — mint Berlinből jelentik — *áprilisban Budapestre jön* és itt főszerepet fog játszani egy új filmben, amelyet *Bolváry* Géza rendez.

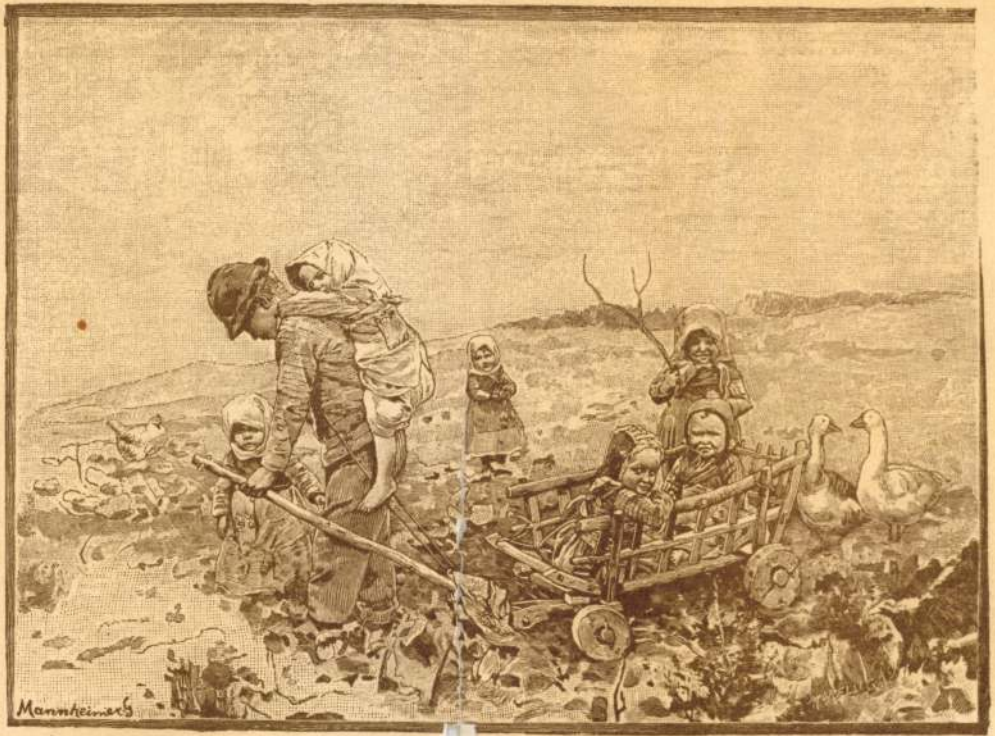
Mannheimer

Magyar Mannheimer G.

mel végezte. Saját költségén útakat s útjelzéseket készített, s bizvást mondhatjuk, hogy hazánkban a Magas-Tátra után Biharfüred és Menyháza környéke van legjobban a turisták részére előkészítve. A biharfüredi kirándulásokra írt Kalauza pedig a túrista irodalomnak egyik gyöngye.

A pár évvel ezelőtt elhunyt *dr. Pethő* Gyula főgeologussal együtt éveken át kutatta a Kódru-Móma hegység barlangjait és a geológiai fölvételekben is segédkezett szorgalmas gyűjtéseivel. A múlt évben pedig *Szádeczky* Gyula kolozsvári egyetemi tanárral járt-kelt a nagy Biharban. Ezenkívül kiránduló csoportokat vezetett tavasztól őszig a hegységben s így méltán rászolgált a turista atyamester névre. Kedves útitársa volt nyarankint *dr. Chyzer* Béla fővárosi orvos is, a kinek szivességéből be is mutatunk nehány képet *Czárán* fölfedezéseiből. Az egyik kép a Szamos-bazár bejáratát, a Babilon-kaput ábrázolja, a honnét több mint egy kilométeres barlang vezet ki a Szamos-völgybe. A kép baloldalán a fehér sapkás alakban Czáránt ismerjük fel. Egy másik kép a Porczika nevű jégbarlang halványkék színű, tündéri szép jégoszlopaiból mutat egy részletet. Mindezeket *Czárán* Gyula fedezte föl. Megemlítjük még, hogy a meziádi barlang föltárása után a híres Révi barlang kikutatásához fogott s erről az «Erdély» 1905. évfolyamában több czikket is írt. Legutóljára Vaskóh és Menyháza között fölfedezett egy új barlangot: az Ördög malmát, s 1905 deczember 14-én csikorgó hidegben a híres kalugeri Dagadó forráshoz ment, a melyről kimutatta, hogy vize télen is előtör s így téves az a külföldi irodalomban elterjedt nézet, hogy a Dagadó forrás periodikus. Előtör ez télen-nyáron egyaránt minden félórában, s így valódi intermittáló forrás. A forrástól barátja: *Ballauer* Kristóf menyházai plébános csak nagy rábeszélések árán tudta hazahívni a szívbajos embert, a ki erre rá három hét múlva szívszélhüdésben meg is halt. Most ott nyugszik a menyházai kis temetőben, szemben azzal a szép barlanggal, a hol gyakran gyönyörködött a Kódru-hegység vadregényes ormaiban.

Emlékét a Magyar Turista-Egyesület és a Kárpát-Egylet kezdeményezésére, tisztelői mellszoborral fogják megörökíteni a Révi barlang előtt.

P. K. és *Sz. T.*

CZÁRÁN GYULA.

PETŐFI SÁROSPATAKON.

1847 julius 9-ikén nagynevű vendége érkezett Sárospatak városának. A bodrog-olaszii töltés felől jövet egy miskolczi szekér állott meg Palkovich Antal bölcsészettanár lakása előtt. Kiszállt belőle egy karcsú termetű, halvány, komoly arczu fiatal férfi. A fényes czingombú, veres hajtókájú kék dolmány, a nyakkendőtől nem körített kihajtott inggallér, a fekete vitézkötésű szürke nadrág és a gömbölyű tetejű, kemény, fényes fekete selyem, u. n. Egressy-kalap sajátosnak tüntették fel öltözékét.

Petőfi Sándor volt.

Utazóban volt Szatmár-felé, jegyese látogatására s — mint uti leveleiből olvassuk — bejárta akkoriban Borsod-, Gömör-, Nógrád-vármegyék szebb vidékeit. Megszemlélte Nógrádnak a viharos multakat visszavarázsló, a képzeletet foglalkoztató sasfészkeit, felkereste Gömörben Széchy Máriának vadregényes helyen fekvő várát, az általa Aranynyal és Tompával versenyezve megénekelt Murányt, hol nagy boszuságára szolgált, hogy míg ő a csillagos éjszakában a táj szépségein mélázott, addig a vele levő Tompa Mihály az igazak álmát aludta.

Midőn egy pár évvel ezelőtt *Gömörországban* jártam, az odavaló éltesebb református lelkészek nem egy érdekes epizódot elevenítettek fel előttem Tompáról, a többek közt Petőfinek nála történt látogatásáról is. Így, midőn a több napra terjedő kirándulás után a bejei parókiába visszakerülve, éjjeli nyugalomra tértek, az ágyban való beszélgetés közben nézeteltérés támadt a két keménynyakú költő közt. Ennek következtében a hirtelen természetű Petőfi kiugrott az ágyból, egy-kettőre felöltözött s úgy otthagyta Tompát, mint Szent-Pál az oláhokat. Nemsokára kezével-lábával dörömbölni kezdett a közelben levő Szentmiklóssy-kúria kapuján. Az álmukból felriasztott házbeliek álmélkodással bocsátották be az éjféli látogatót, ki nagy indignáczióval mondta, hogy ő többet Tompával nem hál egy fedél alatt.

Ez volt a magyar költő-triász kettejének egymással való utolsó találkozása.

Pár nap múlva Miskolczra is betérve, Vadnayékkal meglátogatta Petőfi a Bükk tövében Diósgyőrnek négy hatalmas tornyú, fényes napokról regélő váromladékát. Beljebb a kéklő hegyek közt a Szinva-patak tündéries szépségű völgyét, a «Magyar Tempé»-t, melyre megjegyezte, hogy ha az angyalokat kiűznék az égből, ide jönnének lakni.

Miskolczról vasárnap korán reggel elindult Sárospatakra. Kellemes volt utaznia a szép Hegyalján; baloldalt a zöldelő erdők és szőlők, jobbról a szőke Bodrog mentén az aranyszinben hullámzó, itt-ott már keresztekkel is ékeskedő búzaföldek közt a felhőtlen, verőfényes, derült nyári időben.

«Hejh, jártam én erre már rosz időben is! — írja Patakról, — Debreczenből utaztam Pestre, 1844-ben februáriusban, kopott ruhában, gyalog, egy pár huszassal és egy kötet verssel . . . Egyes-egyedül mentem itt a Hegyalján, egy lélekkel, egy élő lénynyel sem találkoztam, minden ember födelet keresett, mert iszonyu idő volt. A süvöltő szél havas esőt szórt reám.

Mindezeket, sőt egész életem sanyarúságait végig gondoltam, a mint a Hegyalján jöttem.»

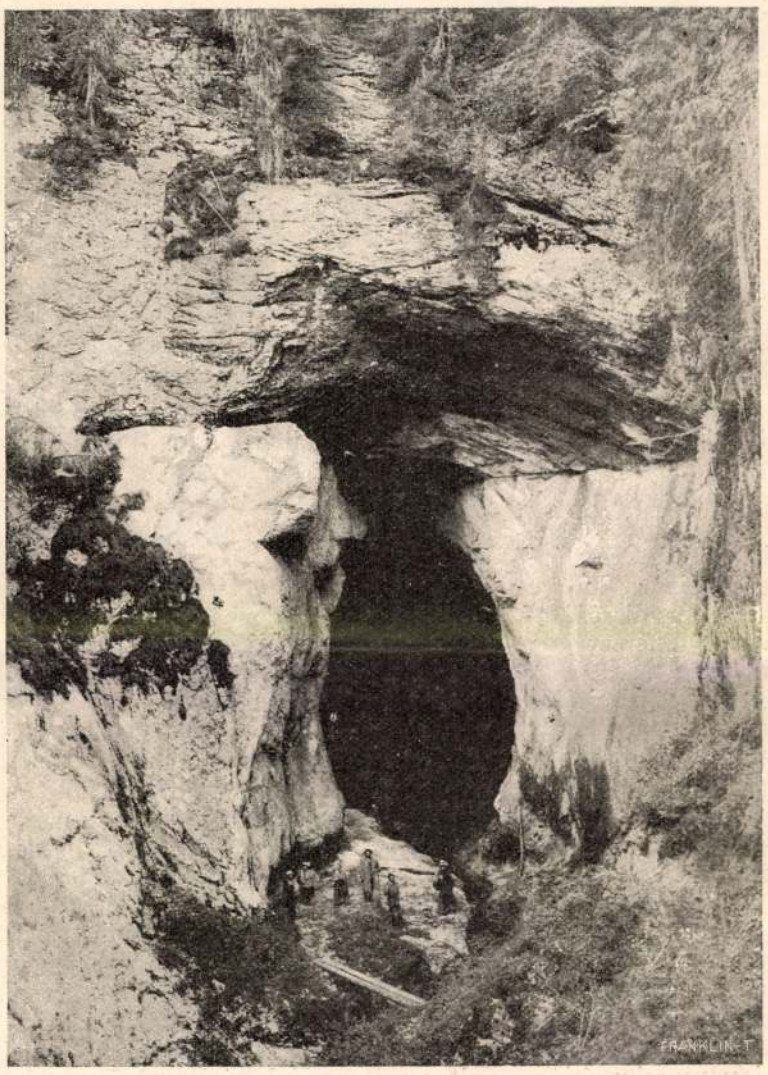

A SZAMOS-BAZÁR BEJÁRATA.

A PORCZIKA JÉGBARLANG GALBINÁBAN.

CZÁRÁN GYULA ÁLTAL FÖLFEDEZETT BARLANGOK A BIHAR-HEGYSÉGBEN. — Dr. Chyzer Béla amateur-fölvételei.

A HÉTRŐL.

Műkereskedelem. A hódító ambiciók forrása régente a cæsárok hatalmi vágya és harczosaik verekedő kedve volt. Háborúskodtak a fejedelmek hatalmi, és a bajnokok hősi dicsőségeért. Tartományokat és rabszolgákat hódítottak. Ma más világ járja. A hódító ambició forrása nem a vad és ideális becsvágy, a háborúkat nem a fejedelmek indítják, hanem a kereskedők. Nem a dicsőség, hanem az üzlet kedveért. Nem tartományokat és rabszolgákat hódítanak, hanem piaczokat és vevőket. Transzvált és Oranzsot az angol kereskedők foglaltatták el Roberts lorddal és Kitchener lorddal és a német katonák a német kereskedőkért verekedtek Kelet-Afrikában. A legnagyobb modern hatalom tehát a kereskedelem és igen üdvös dolog az, ha embernek, törekvésnek, intézménynek sikerül szert tenni hatalmas barátokra. Ez a siker a többiek között azt is mutatja, hogy *érdemes* a vele való barátkozásra, mert a hatalmak mindig megválogatják, kivel barátkozzanak és a kereskedelem nem tartozik az önzetlen hatalmak közé. A hasznot keresi mindenben és ha valamit figyelmére méltat, bizonyosan okának kell lennie, hogy hasznot várjon tőle. Ennek a bizonysága volt, negativ irányban, hogy minálunk egesz a legutóbbi időkig nem volt komolyan számba vehető *műkereskedelem:* szeretjük ennek a bizonyságául venni, pozitiv irányban, hogy most már igenis van műkereskedelem. Vagy legalább is hozzáfogott, hogy legyen. Az utóbbi esztendők folyamán több bolt nyilt meg, a melyekben művészetet árulnak a közönségnek, most nyitják meg a legnagyobbat, az Uránia műkereskedését. Mi ezt a föllendülést, ezt az új elevenséget nagy örömmel nézzük, mert annak a jelét látjuk benne, hogy a kereskedelem már érdemesnek tartja nálunk a művészettel való foglalkozást, bizonyára abban a tudatban, hogy kifizeti magát. Egészséges erkölcsi alapja minden üzleti vállalkozásnak csak ez lehet, a minthogy egy kereskedő ideálizmusa nem mehet túl ezen a mottón: jó portékát adni méltányos áron. Ha tehát a műkereskedelemben egy erősebb lendület mutatkozik nálunk, ennek a forrása nem lehet semmiféle fölsegítő törekvés, hanem az igazságnak a megismerése, hogy a magyar közönség ma már igenis hajlandó vásárolni jó művészi produktumokat méltányos áron. És ennek van okunk örvendeni.

*

A legmodernebb forradalom. Perzsia a héten egész váratlanul belépett a modern államok sorába, nemcsak azzal, hogy alkotmányt kapott, hanem a móddal is, a hogy ezt az alkotmányt magának megszerezte. Ennél modernebb alkotmány-revolucziót még nem produkált a történelem, mint volt a teheráni forradalom. Oroszország is most vívta ki — ha ugyan kivívta — az alkotmányt, de ez a küzdelem régimódi volt, eszközeiben a nagy franczia forradalomnál csak annyival modernebb, a mennyivel azóta a csaták öldöklő szerszámai tökéletesedtek. Különben barrikádokat emeltek, csak úgy, mint akkor és folyt a vér patakokban, csak úgy, mint akkor. Teheránban sokkal csöndesebben, összehasonlithatatlanul modernebb módon és e mellett sokkal eredményesebben szereztek érvényt a nemzet akaratának a perzsa alkotmány-mozgalom vezetői. Összeállt a szörnyű módon összezsugorodott hajdani világbirodalom ezer leggazdagabb, tehát legtöbb adót fizető kereskedője és kijelentették, hogy ha Muzaffer-Eddin ő fölsége nem ád alkotmányt, odább állanak egy országgal, elhurczolkodnak az országából. Akkor aztán lássa a *sah in sah,* a királyok királya, a Nap fia, a Hold unokaöcscse, hogy miből kerül össze a czivillista? Muzaffer-Eddin pedig, a ki Budapestet is ismételten megtisztelte a látogatásával, tapasztalt ember és okos ember. Tapasztalt ember létére tudja, hogy ha egy sah jól akar élni, — már pedig ő szeret jól élni, — az sokba kerül és okos ember létére tudja, hogy ha nincs a ki adót fizessen, hamar ki fog ürülni a perselye. Megadta tehát, a mit kivántak tőle és Perzsia most olyan alkotmányos ország lett, hogy Montenegro se különb. Ennek az egész históriának pedig az a tanulsága, hogy a perzsa kereskedőknek európai kollégáiknál kevesebb az érzékük a különböző Sárkány- és Oroszlán-rendek iránt. Különben alkalmasint ezeknek a segedelmével intézte volna el a dicsőséges Muzaffer-Eddin a velük támadt differencziáit.

*

Leleplezések. Rosdesztvenszky admirálist tudvalevőleg azért küldte az orosz czár tavaly egy nagy sereg pánczélos hajóval a Sárgatengerre, hogy bánjék el azzal az ármányos Togóval és verje tönkre a mikádó flottáját. A küldetés nem egészen sikerült, sőt egészen nem sikerült. Rosdesztvenszky útjának két nevezetes eseménye volt. Az egyik *Hull*-nál történt, Anglia partjai mellett, a hol az orosz hadihajók összelövöldöztek egy pár angol halászbárkát. A második nevezetes eseménynek a csuzimai szoros volt a szinhelye, a hol viszont Togó hajói lőtték pocsékká az egész orosz flottát. Dicsőséget a jó Rosdesztvenszky fejére egyik csata se hozott. Se a hulli, se a csuzimai. Most azután, hogy a hadifogságból hazatért az érdemes admirális, nekifohászkodott, hogy lemossa magáról a tengerviz iszapját. Úgy mentegetőzik, hogy vádol. Leleplezéseket csinál. A hulli malőrről is, a csuzimai malőrről is. Elmondja és hitet is hajlandó tenni rá, hogy Hullnál, az angol kikötőben japán torpedókra lövöldözött, a japán tengeren ellenben angol hadihajók leselkedtek reá. Rosdesztvenszky tehát ott látta meg a japánt, a hol nem volt, ott ellenben, a hol a japán lesett rá, ő csak az angolt vette észre. Most már nagyon bajos eldönteni, mi volt az orosz admirális baja: a *túlságos éleslátás-e,* vagy a *túlságos rövidlátás?* Mert hogy a japánt ott is meglátta, a hol nem volt japán: ez túlságos éleslátásra vall; viszont meg az, hogy ott, a hol csakugyan lesett rá a japán, nem vette észre, ennek a tulajdonságának épen az ellenkezőjét bizonyítja. Annyi bizonyos, hogy szegény Rosdesztvenszky pórul járt mind a két esetben: Hullnál is, Csuzimánál is, a túlságos éleslátásával is, a túlságos rövidlátásával is. És ezért meddő és fölösleges minden leleplezése. Hatásos csak az lenne, ha azt tudná bebizonyítani, hogy ő verte meg a japánokat és nem a japánok verték el őt. De már egy ilyen *leleplezés* egy muszka admirálisnak is nehéz föladat.

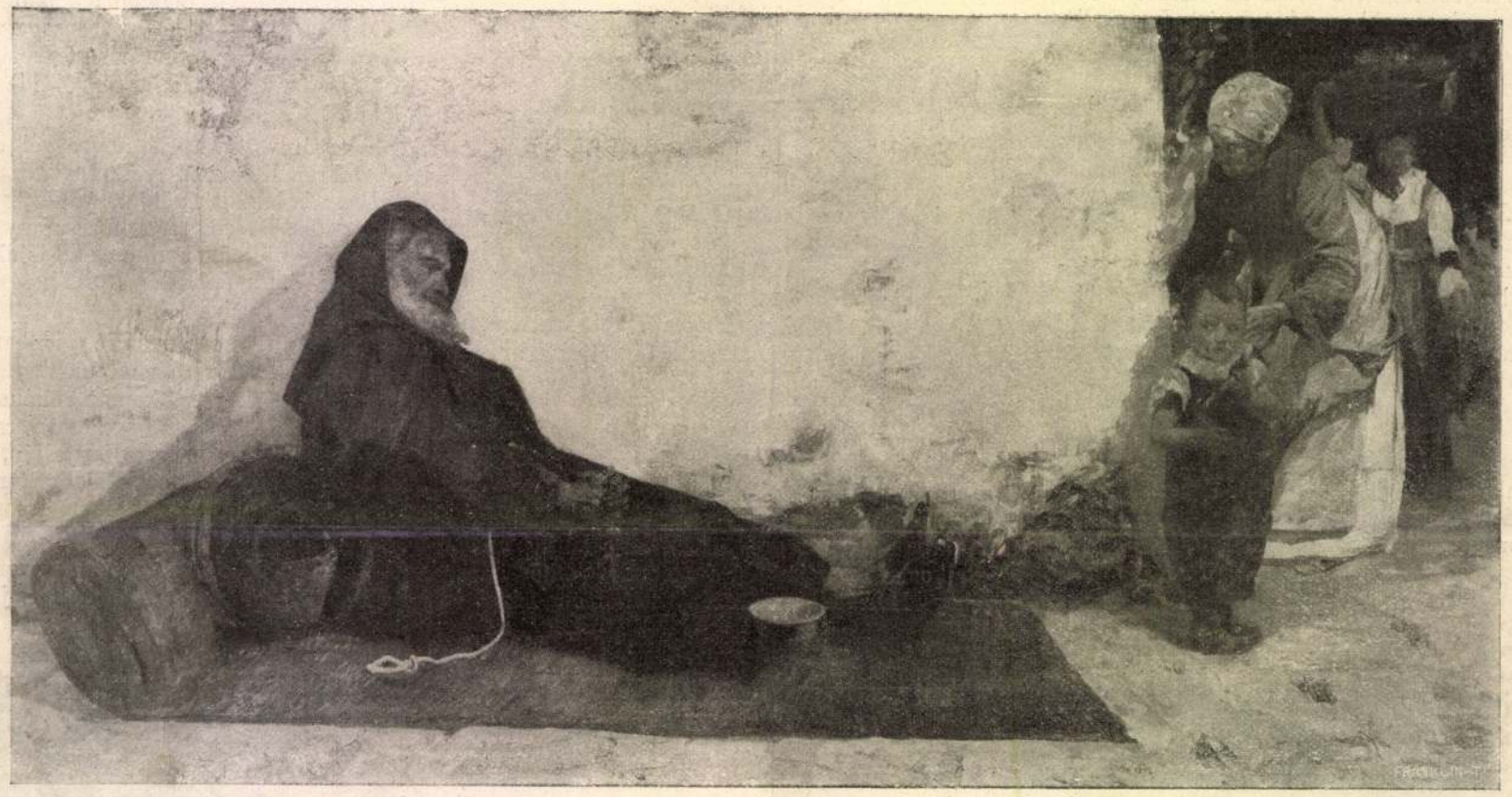

KOLDULÓ BARÁT.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

CZÁRÁN GYULA.

Az aradmegyei kies Menyházán e hó 5-ikén egy ideális természetbarát hunyt el. Halála élénk részvétet keltett az egész országban. Mert mindazok, a kik valaha a Bihar-hegységben jártak és Biharfüreden vagy Menyházán megfordultak, tudják, hogy mit vesztett a turista-ügy *Czárán* Gyulában és sajnálattal adóznak emlékének.

Czárán Gyula az aradmegyei Seprősön 1846-ban született, birtokos örmény családból. Gondos nevelésben részült és Pozsonyban, majd Bécsben jogot hallgatott. Szülei az ügyvédi pályára szánták, azonban a fiatal Czárán nem nagy hajlandóságot érzett erre, mert ideális lelkével a szabad természetért rajongott s elhatározta, hogy ennek szenteli életét. Az aradmegyei Seprőshöz nem messze van már a hegység, s a fiatalember minden szünidejét a Biharban és a Kódru-hegységben töltötte. Mint meglett férfi beiratkozott a selmeczbányai akadémiára, hogy a geologiában is jártasságot szerezzen. Innét visszatérve, véglegesen a természet kutatásának élt. Több vízesés és barlang fölfedezése után első nagyobb turista-műve a Meleg-Szamos forrásvidékének a feltárása volt, a mit az Erdélyi Kárpát-Egyesület megbízásából végzett. Ezt követte a Galbina, a Csodavár és a Székelyó vízesés környékének a feltárása, s mindezeket a munkákat szakértelem-

105 Iványi Grünwald Béla: Kecskeméti kép (kofák hóbuckák között).

42 Magyar-Mannheimer Gusztáv: Nyári szórakozás.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV TIVOLI

Művészet 1917-86. l.

KÖRÖSRŐI K. ALADÁR

A TÖLGYFA

A napirend letárgyalása után a közgyűlés a társulat művészalelnökévé egyhangulag újra Hauszmann Alajos műépítészt választotta meg három évre.

A választmány műértő tagjai lettek háromhárom évre Berzeviczy Albert dr., Hadik-Barkóczy Endre grófi, Majovszky Pál dr., Petrovics Elek dr., Teleki Géza gr., Végh Artur dr., verebi Végh Gyula dr., zólyomi Wágner Géza dr., zólyomi Wágner Ödön dr. és Walder Gyula; két évre Vadász Lipót dr.

A választmány művésztagjai lettek háromhárom évre a festők közül: Egri Lilés Aladár, Jendrássik Jenő, Andaházi Kasnya Béla, Nádler Róbert, Tury Gyula és Udvary Géza; a szobrászok közül: Horvai János, Róna József, Telcs Ede; építész: Málnai Ede.

A számvizsgáló bizottság rendes tagjai lettek erre az évre: Beck Lajos, Gyulányi Béla és Mészáros Ferenc; póttagok: Csuka Lajos és Kónyi Hugó.

A TÁRSULAT VEZETŐSÉGE. A választmány a közgyűlést követő alakuló ülésén a társulat igazgatójává közfelkiáltással újra zólyomi Wágner Géza dr.-t, helyettes igazgatójává pedig ugyancsak közfelkiáltással újra Jendrássik Jenő festőművészt választotta meg.

A festészeti bizottság előadója Jendrássik Jenő, helyettese Kézdi Kovács László, a szobrászati bizottság előadója Kallós Ede, helyettese Horvai János, az építészeti bizottság előadója Vágó József, helyettese Hikisch Rezső, a művásárló bizottság előadója Balló Ede, helyettese Udvary Géza, a gazdasági bizottság előadója Kohner Adolf dr. báró, helyettese

Magyar-Manheimer Gusztáv

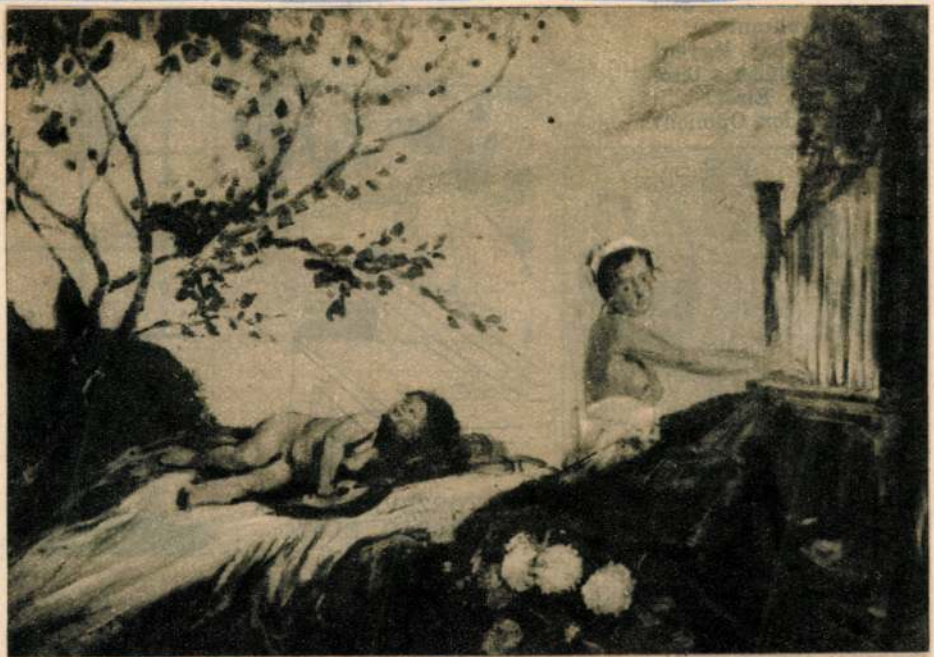

Magyar-Manheimer Gusztáv: Mythologiai-jelenetek (Nemes Marcel aukció)

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Mulató gyermekek a Quarneróban.

Magyar - Mannheimer G.

Székely Andor: gr. Csáky István fogadtatása Szepesvárott, 1638-ban.

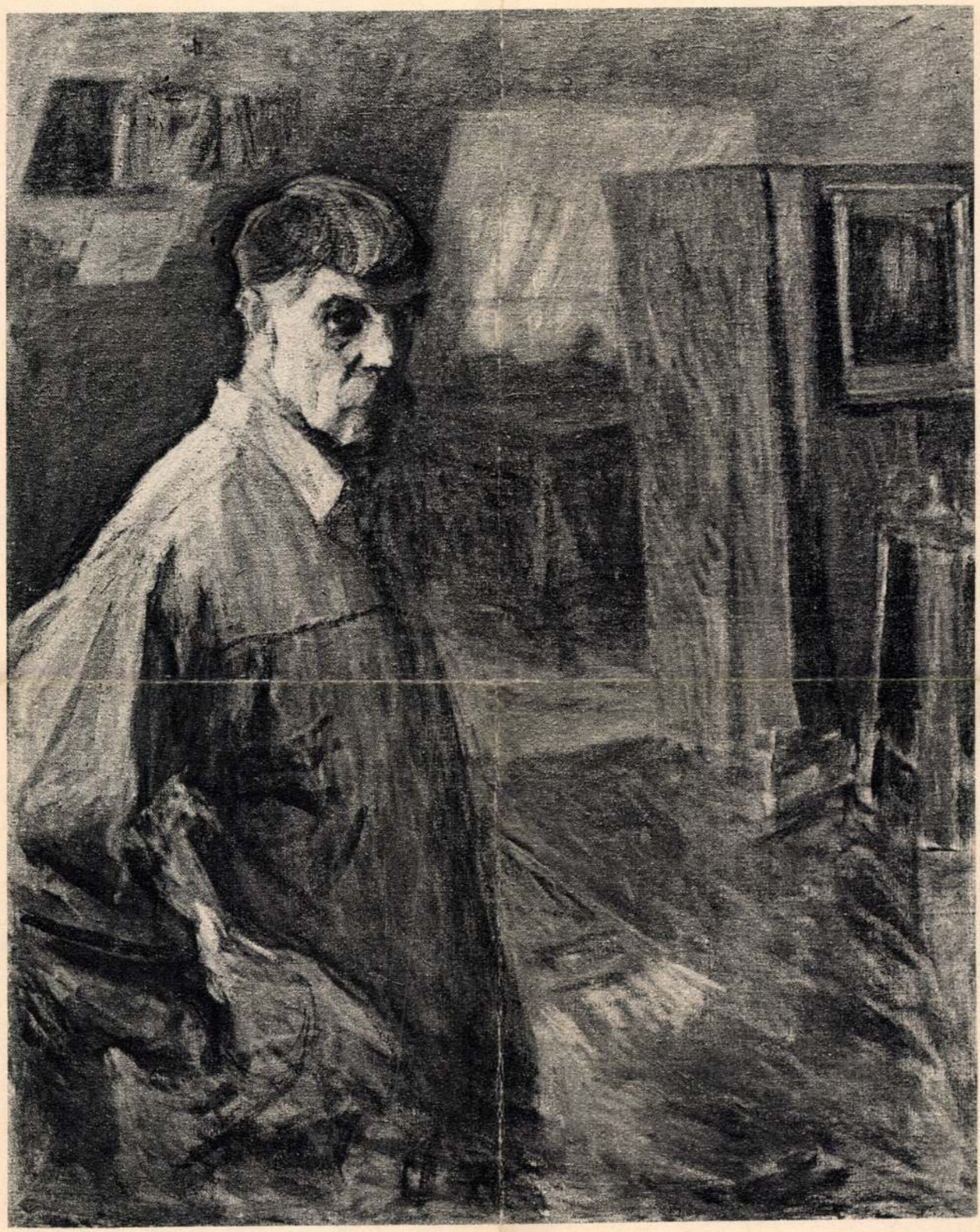

HOLLÓSY SIMON: ÖNARCKÉP

Petrovics MM
58. kép

Hollósy Simon

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: NYÁRI NAP

Magyar-Manheimer G

Magyar-Manheimer Gusztáv : Fürdő gyermekek.

DETRE LÁSZLÓ

ÜZENETEK A VILÁGŰRBŐL

(KOZMIKUS HATÁSOK A FÖLDÖN)

A nap, a csillagok, a hold s azok hatásainak ismertetése lenyűgöző érdekességgel közöl olyan felfedezéseket, melyekről még csak a szigorú tudományos körök-nek van tudomásuk. Ez a könyv meglepő képanyagával és felvilágosításaival az esztendő egyik legérdekesebb könyve lesz.

Bolti ára: 10.— P.
Pontértéke: 12.

Korlsánszky Ottó fölvétele.

KÉT JUBILÁLÓ LELKÉSZ: Kálmán Dezső és Lágler Sándor.

kiabált elő az a hupikék magyarság, mely lehet jelleg-
zetes mi előttünk, de artisztikus sohasem, hanem azért benne maradt minden, ami igazán karakterisztikus, művészileg karakterisztikus. De egyben olyan előkelő, olyan modern felfogásu, akkora tudással és izléssel megcsinált kép is, hogy elragadja a legnyugateurópaibb szemet is és festői erényeivel bámulatba ejti még ma is azt is, aki — ha véletlenül francia, vagy kozmopolita — nem esik extázisba egy esetleg izléstelen baboskendőtől, csak azért, mert az magyar. Ami ebben a képben grandiózus: az alakok pompás térbeállitása, tónusának és foltelosztásának bámulatos egyenletessége, végtelenül nobilis szinskálája, az a csodás plasztika, melyben egy szék pld. oly hihetetlenül érzékelhetően jelenik meg, a női alak rajzának minden pozitiv tudás mellett is szinte légies lágysága — azt mind egyaránt élveztük és csodálhattuk nemcsak mi, akiknek véréből vétetett, hanem a nyugotiak is, akiknek ez csak olyan művészet volt, mint az övék. Fényes néhány kisebb tájképén láthattuk akkor — öt-hat évvel ezelőtt — a különbséget is ezek között a fejlett és kiforrott s a maguk eredetiségében reprodukált tájképek között, mint amilyen volt pld. a „Májusban" cimü. Ez is magyar volt, sőt nem is lehetett más, mint magyar, de a maga nyerseségében, átgyuratlanul, fejlesztetlenül, transponálatlanul — több volt

nyugot harmoniába hangolt szinegységeikkel, vilá-
gító és mégis oly előkelő koloritjokkal s rajzuknak szinte ijesztő elevenségével, amellett hogy a művészi tudásnak és hivatottságnak olyan revelációi voltak, melyek mindenha büszkeségei maradnak a magyar művészetnek — már mutatták az uj etappe-ot, ahova Fényes ma elérkezett.

Ez a ma a Fényes becsületes művészi következetességének gyönyörü dokumentumait állitotta elénk az Ernszt-muzeum kiállitásán. Ez sem volt revolució, „csak" evolució, de azért, vagy tán éppen ezért, visszavezet bennünket Fényes művészetének bölcsőjéhez: a naturalizmushoz, verizmushoz, vagy objektiv természetlátáshoz — ahogy éppen nevezni akarjuk. Csak megerősödött, megizmosodott; egyénisége, festői látása még intenzivebbé virágzott ki; a dekorativ elemeket tán most valamivel jobban hangsulyozza, szinszimfóniái most még harmónikusabbak, tisztább melódiákba összecsendülők, mint annakelőtte. Ma tán a részletek is jobban előtérbe kivánkoznak nála (csendéletei!), de ezek a részletek, amellett hogy önmagukban is kész, zárt formákat és szinte elvont szinfoltokat adnak, egy nagy, monumentális orchesterben együtt adják a dolgok külső formáját és benső tartalmát egyaránt.

Most már nem keresi a stylust, most már stylusa van. Elérte a legtöbbet, amit művész elérhet.

Bírálatot írjak a Műcsarnok téli tárlatáról. Tehát szép sorban elővegyem a festőket és művészeket és mondjak róluk véleményt. Nem teszem. Nem teszem pedig azért, mert magam is festő vagyok és igy esetleges szigoru megitélést művésztársaim, esetleges enyhe megitélést a nagyközönség tartana elfogultnak.

De azt az egyet mégsem hallgathatom el, hogy ez a tárlat, akárcsak Stuart Mária, jobb a hirénél. A magyar művészet nem olyan silány, mint amilyennek a tárlat révén némi tulzással mondották és nem olyan erős, hogy ilyen megitélést elbirjon.

Hogy az ilyen leszólások mégis lehetségesek, annak mi művészek magunk vagyunk az okai. Ha van bennünk, — mint mi magunk sokszor valljuk — isteni szikra, hogy azt — ami lelkünkben lobog, — égő szinekben vászonra varázsoljuk: akkor ezeket a varázsokat soha és semmiféle alkalommal ne vonjuk el a közönség szeme elől.

Művészek, akik tudnak, és akikről mások is mondják, hogy tudnak, ne kerüljék el egyetlen kiállitás tájékát sem. De viszont ne zárjanak ki a kiállitásokból olyanokat, kik más izlést vallanak, és ne töltsék be a visszautasitottak helyét selejtes ipari dolgokkal, melyek tömegüknél fogva természetszerüen igazat látszanak adni azoknak, akik a magyar művészet szinvonalának sülyedéséről mondanak, bár jóhiszemü, de téves birálatokat.

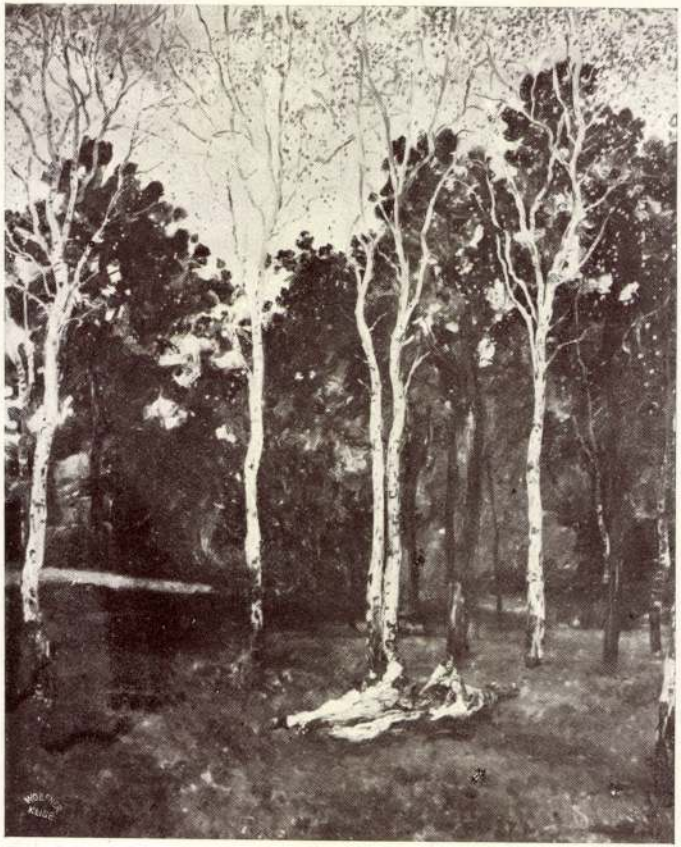

Magyar Mannheimer Gusztáv: Erdőszélén. — Au bord de la forêt.
A műcsarnok kiállitásából. — De l'exposition du musée d'objets d'art.

Szabad Művészet
1912. I. évf. 2. sz.

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Ábrándozás.

Magyar-Mannheimer: Träumerei. — Rêverie.

Ám a föld már elereszteti őt és néki mennie kell. Kötelet hurkolnak sajgó derekára és vonszolják őt véges-végig az erdőn, amíg csak el nem érik a folyóvizet. Ott fekszenek már élettelen társai sorban egymás mellett, csupaszon, koronátlan fővel, testük szögekkel általverve és egymáshoz kényszerítve. Azután a vízre vonszolják őket, megrakják súlyos testvértörzsekkel és azt mondják rá az emberek: tutaj.

S a halott szálfák usznak a viz sodrával lefelé, szelid hullámok ölelgetik megkinzott testüket, fölöttük kék az ég, akárcsak az élő erdő fölött, a nap szeliden melengeti őket és egy kis kódorgó madár rájuk telepszik, hogy ringattassa magát a zöld hullámok fölött.

És a madár kis énekes torkából, mint csudálatos himnusz szakad föl. Az erdő, a fény, a szabadság dicséneke ezer trillában, ezer tündöklő változatban és amint a hang a holt fák szivéhez ér, azok mégegyszer megvonaglanak:

A ledöntött fák fölött a madár, az örökkönélő erdőről dalolt.

KISS ARNOLD: JÓB.

Ki sírni tud még, s van még könny szemében
Oh nem azé a sebek legfájóbja,
Ki emlékein sóhajokkal csügghet:
Nem ő az élet bibliai Jóbja.

Olyan talán, mint temetőkert fája,
Mely leveleit pergeti a fűbe,
S ha ágaival lehajol a földre,
Még látja őket maga köré gyülve.

De kinek könnye kiapadt már végkép,
Kinek szívében kővé vált a bánat,
Akit reménye úgy hagyott el árván,
Hogy az már többé soha föl nem támad;

Olyan, mikép pataknak jegenyéje,
Mely őszi lombját vizárba hullatja,
S a sodró hab lehervadt ékességét
Sebes irammal végtelenbe hajtja . . .

Múlt és Jövő
1921, jan–febr

MAGYAR-ZSIDÓK A KÜLFÖLDÖN

DR. KARL SCHWARZ (BERLIN): A MULT ÉS JÖVŐ A KÜLFÖLDÖN.

Mint a gyermek életében, egy folyóiratnál is az első évek a legküzdelmesebbek és a legveszélyteljesebbek. Sok gond kiséri a növekvő zsenge fejlődését, sok betegség fenyegeti pusztulással a fiatal szervezetet, mielőtt még annyi ereje van, hogy a nehézségeken keresztül törjön. A legjobb akarat és szándékok, a leggondosabb ápolás mit sem használ, ha külső hatalmak közbelépnek és a féltőn őrzött reményeket brutálisan letiporják.

A publicisztika terén valóban semmi sem veszélyesebb, mint egy uj folyóirat alapitása. Hiába készitjük elő és dolgozzuk ki a programmot a leggondosabban, hiába rendelkezünk a legjobb munkatársakkal, hiába fogunk a munkához a leggazdagabb eszközökkel, csak egy átalakulás az általános hangulatban, egy uj pártáramlat és az egész terv füstbe megy. Annál örvendetesebb, ha már egy folyóirat tul van ezeken a gyermekbetegségeken és a lap alapitója tiz évi fáradtságos munkásság után büszkén mondhatja, hogy művét siker koronázta és munkája nyomán mindenütt virágzó élet szökken sugárba.

Ezek az érzések fakadtak a lelkemben, amikor barátomnak *Patai* Józsefnek folyóirata, a világszerte ismert *Mult és Jövő* első jubileumát érte el. Őszinte örömmel üdvözlöm őt a távolból, tisztelettel hajtom meg zászlómat az ő magas kulturmunkája előtt. Az ő alapitása és vezetése alatt a Mult és Jövő olyan folyóiratot adott a zsidóságnak, amelyet méltán tekintenek mindenütt a legértékesebb, legművészibb illusztrált zsidó folyóiratnak, *amelyhez hasonlót a külföldön sem találunk sehol.*

És éppen ez a körülmény az, ami a Mult és Jövőt mindjárt első megjelenésével *messze Magyarország határain tul is ismertté és elismertté tette.* A Mult és Jövő különösen művészi téren kimagasló és maradandó értékűt alkotott. Művészi anyaga, reprodukciói és műmellékletei, amelyek az évek folyamán ezekben a gyönyörű kötetekben napvilágot láttak, páratlanul állanak. Minden országból és minden korból találunk itt értékes és érdekes dokumentumokat összegyüjtve. A zsidó kulturtörténet képatlaszát teremtette meg a Mult és Jövő, hogy még azok is,

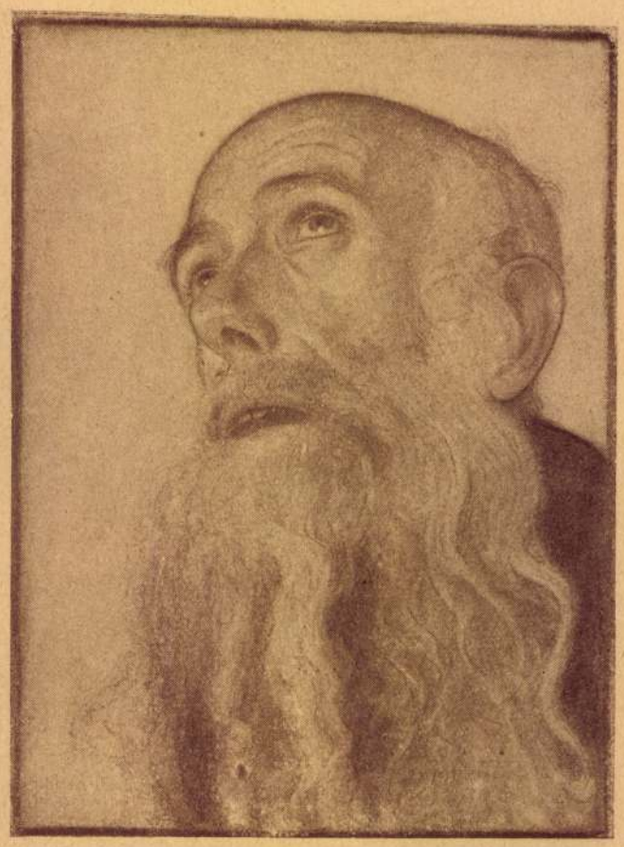

Hirszenberg: Tanulmányfej. (Saphir József gyüjteményéből.)

Hirszenberg: Studienkops. Etude.

akik a magyar nyelvet nem értik és a tudásnak és ismereteknek eme hasábokon fakadó gazdag forrásából nem merithetnek, azok is gyönyörüséggel és élvezettel lapozták a Mult és Jövő albumszerű füzeteit és speciális számait és sajnálták, hogy az illusztrációk mellett az idegen szöveget nem élvezhetik. A Mult és Jövő német kiadása, amelyet közösen tervbe vettünk, a háboru folyamán fennakadást szenvedett, de remélem, hogy *mégis csak sikerülni fog azt az utat, amelyet Dr. Patai az ő folyóiratában mindnyájunknak mutatott, más országokban is követnünk.*

Mert ami a zsidó publicisztikában legjobban hiányzik, éppen egy előkelő stilusu folyóirat, amelyben oktatás és gyönyörködtetés párosul, egy lap, amelyben mindenki megtalálja azt, ami érdeklődésére méltó és amely minden zsidó házban reprezentáns helyet foglal el.

A Mult és Jövő nem pártérdekeket szolgál, hanem kulturérdekeket. Neve jelzi a programmját: hidat akar verni az elmult és a jelen között és igy mutatni az utat a jövendő felé. Kiemeli kulturánk rengeteg kincseit, amelyek szétszőrtan és legtöbbnyire elrejtve hevernek, világosságra hozza és ismertté teszi. Hirdetni akarja élő művészeink-

Magyar Mannheimer G.

14. Magyar-Mannheimer Gusztáv: Amorett.

KMT 1916. tav. Siall.

21. Ferenczy Károly: Női akt fekete háttéren.

FAVÁGÓK
MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV RAJZA

mel üdvözli a rég vártat, a rég keresettet: „Melly dicső pályát fut az Úr, édes barátom. Az Úr az első Magyar, aki fényt von ezen a maga Nemzetére!"

A magyar szobrászat — vagy mai szigorúbb kritikával: a magyar művészi öntudat — e megalapítója Ferenczy István (1792—1856). Rimaszombaton született, a világtól elzárt kis magyar városban s az ottani primitiv latin iskolában, majd atyja lakatosmesterségében serdült legénnyé. Ambició és egy „bizonytalan derengés" 1814-ben, a kongresszus évében Bécsbe hajtották. Mint félszázaddal előbb a magyar testőrök, sárviskóikból Bécsbe érkezve, elámultak s megrészegülve a bécsi kultúrától, hazájuk elmaradottságára eszmélve, megindították a magyar irodalom s az új magyar művelődés munkáját, úgy ébredt fel az akadémiára járogató fiatal lakatoslegényben a szobrásznak s a magyar művészet megalapítójának ambiciója. S elment Rómába, a nagy Canovához, Mária Krisztina síremlékének világhírű alkotójához. Ez barátságába fogadta s Ferenczy hat évig maradt Rómában, ez idő nagy része alatt Thorwaldsen műtermében dolgozva. Innen küldte haza Csokonai mellszobrát s a Pásztor leányt, az új magyar művészet első igéreteit, melyet a magyar írók csapata határtalan lelkesedéssel üdvözölt. Nemsokára maga is hazatér, Budán telepszik meg, majd a Kárpátok sziklái közé megy magyar márványt keresni. Fönt északon kezdi s lent délen találja meg az annyira óhajtott kincset. Az új anyagból mellszobrok hosszú sorát faragja s megörökíti a magyar irodalom és költészet jeleseit. Tisztára e hazafias feladatnak szenteli erejét, távol az akkori Pest építészetének és dekorativ szobrászatának anyagias forgatagától. Ez az új, ez a lényeges megjelenésében; ő nem a több mint egy század óta uralkodó osztrák művészetnek folytatója magyar földön, hanem az új magyar művelődés első művész munkása. Művei nagyon egyenetlenek ugyan, de a sikerültebbek kétségtelenül tehetségre vallók. Képmásszobraiban is néha, nagyobb kompozicióiban sokszor (pl. Kisfaludy- és Virág-emlék) hihetetlenül primitiv, szinte gyerekes, aminek oka

Művészet 1911.

mazkodásban rejlik főképen, kész milieut, klasszicisztikus palotákkal szegélyezett teret kapott a híd ívének kiindulási pontjául s hídfői és pillérei formáit és arányát e palotasor figyelembevételével szabta meg. A lánchíd tette csak eggyé és egésszé a forradalom előtti Pest-Buda kettős képét; ritka szabatossággal illeszkedett környezetébe, míg e nagyszerű harmóniát a legújabb Budapest épülettömegei meg nem zavarták.

III.

Az építészet fellendülése a szobrászati szükségletet is fokozta. Míg az építészet azonban olyen rangú művészeket mutathat fel, minők Pollák és Hild, addig a szobrászok jórészt alsóbbrendű dekorativ feladatokkal foglalkoznak. Az 1824-ben Pesten élő nyolc szobrász közül egyedül Dunaiszky Lőrinc (1784—1837) tett szert némi nevezetességre. Mint a bécsi akadémia dicsérettel elbocsátott növendéke (1809), Pesten a művészet akkori kevés számú barátai közt reményeket kelt, melyek sohsem válnak valóra. Oltárokat, síremlékeket gyárt, mindjobban elhatalmasodik rajta az üzleti szellem s munkája egyre durvábbá, egyre művészietlenebbé válik. Ez a sorsa többi társának is. Mind e művészek a pesti németséghez szítottak s annak művészeti szükségleteit elégítették ki elsősorban. E társadalom pedig híjával volt annak a magasabb eszmények felé való törekvésnek, mely a művészeket is emelkedettebb alkotásokra sarkalta volna.

Egy sajátságos jelenségnek vagyunk tanui. A rohamosan épülő város, melynek új palotái gazdag plasztikus díszben pompáznak, nem tud magának magasabb színvonalú szobrászatot fejleszteni. És nem is a szobrásztehetségek hiányzanak; a magasabb fejlődés lehetősége hiányzik, a pesti német társadalom kicsinyes szelleme átjárja és leigázza a művészeket. Míg az építészet fellendüléséhez elég volt a feladatok sokasága, a szobrászat felvirágoztatásához, úgy látszik, más is kellett volna: lelkesebb részvét, vagy finomabb ízlés a közönség részéről. De az építészetben is az a két művész, aki igazi művészi nivóra emelkedett, Pollák és Hild, nemcsak a kalmárpalotákon, hanem nagyobbszabású közfeladatokon erősödött meg; Pollák végül a Nemzeti Múzeum épületében foglalhatta össze tudását, Hild pedig az egri és esztergomi székesegyház és a pesti Szent István-templom monumentális feladatain edzhette erejét. A szobrászok számára ilyen nagyobb alkotások nem kínálkoztak, s az oromdíszek, párkányfrízek egyhangú feladata megőrölte ambiciójukat.

Hogy a szobrászat az igazi művészet magaslatára emelkedhessék, hogy a hely s a kor szellemének kifejezőjévé válhasson, szakítania kellett a német kalmárokkal s a magyar írók köré csoportosuló kis községben kellett keresnie közönségét. A nagy és gazdag német városban csupán a szűk anyagiak közt küzködő magyar írók keresték a nemesebb fejlődés útjait. A pesti németséget nyelve a nagy német művelődéshez kapcsolta ugyan, azonban attól térben elszakítva, nem vett tevékeny részt a német kultúrmunkában s csak az onnan kapott elgyengült, sokszorosan megtört sugarakon melegedett. Bécs utánzása volt az eszmény, s a nagy városi színház jobbadán selejtes bécsi bohózatokból vagy látványos színművekből álló műsora jelzi a szellemi szükségletek átlagos színvonalát. Ezzel szemben a magyar írók csoportja, ha szűkös eszközökkel és sokszor naiv félreértésekkel is, mindig nagyobbra és nemesebbre tört. A már-már megalkotott nemzeti irodalom mellett várják, lesik a nemzeti művészet megalapítóját. A Tudományos Gyüjtemény 1818-ban, második évfolyamában megnyitja művészeti rovatát: „Ezen hazai levelek időről-időre hadd ismertessék meg a hazai művészeket és az ő művészi termékeiket; hadd épüljön ez által a honnyi művészségnek egy oltár".

Kazinczy Ferenc, ez időben a magyar irodalom és szellemi élet vezére, aki minden iránt érdeklődött, ami a nemzeti művelődés körébe tartozott, már tudomást szerzett arról, hogy Bécsből egy magyar ifjú Rómába ment szobrászatot tanulni. E perctől kezdve figyelemmel kíséri s midőn két év mulva (1820-ban) egy sikerült mellszobráról kap hírt, buzdító és elismerő levelet ír neki. Midőn 1822-ben első szobrai Budára érkeznek — századok óta az első szobrok ismét, melyeket magyar ember művészöntudattal alkotott — kitörő öröm-

AKT-TANULMÁNY
MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV RAJZA

késői kezdésében és hiányos tanultságában keresendő. De mind e hiányok a kezdet kezdetlegességeinek, szinte szükségszerűeknek tünnek fel s nem érintik művelődéstörténeti fontosságát. Az ő munkái nélkül a magyar történet legszebb korszakának, a XIX. század első felének képe hiányos volna. Ő képviseli Magyarország újjáteremtésének korszakában a magyar művészetet.

Az új magyar élet s az új magyar művészet kereste a kapcsolatot a multtal s Corvin Mátyás nagyszabású szobrában a mult legdicsőbb korszakát akarta életre kelteni. Ferenczy bátran fogott a nagy feladathoz; megmintázta a lovasalakot s a talapzat domborműveit; ércöntő műhelyt állított (minthogy Magyarországon megfelelő ércöntő nem volt), a vállalatba beletette egész kis vagyonát, mikor az pártolás híján egyszerre megakadt. A művész kétségbeesésében darabokra törte a gipszmodelleket és visszavonult szülővárosába. Itt teljesen visszavonultan élt, magába temetkezve, keveset dolgozgatva, s itt töltött évei tán csak azért nevezetesek, hogy egy segítségül fogadott kőfaragólegényben fölkeltette a szobrászambiciót, abban, aki hivatva volt a magyar szobrászat következő, romantikus korszakát megalapítani. Két hónappal halála előtt állította ki a bizonyítványt, melyben kijelenti, „hogy Isó Miklós úr három egész éveken át nálam a képfaragást gyakorolta, s mint ügyes és szorgalmas embert ajánlom a Művészet pártfogóinak kegyeibe".

1856 julius 4 én halt meg Ferenczy. Meghasonlottan szállott sírba, de élete és harcai nem voltak hiábavalók. A művelt magyar társadalomban gyökeret vert a magyar művészet szükségességének tudata, s a fiatal tehetségek egész sora jelentkezett e szükséglet kielégítésére. Az idegen művészet százados uralmának vége volt; Ferenczy magyar mellszobrainak sorozata — primitivségük és klasszicizmusuk ellenére is — a magyar művészet kezdetét jelenti.

IV.

E korszak festészete Ferenczynél nagyobb tehetségeket mutathat ugyan fel, de senkit, aki művelődésünk fejlődésében az övéhez hasonló szerepet játszott volna. Markó Károly (1791—1860) egy évvel idősebb Ferenczynél és neve ismerős mindenki előtt, aki a XIX. század első felének festészetét kedveli; művészetünk történetében jelentősége mindazonáltal csekélyebb, mint a külföld előtt ismeretlen szobrásztársáé. Markó magának élő ember volt s korán elkerült Magyarországról; midőn itt a művészeti élet első jelei mutatkoztak, ő még a mindennapi kenyérért küzködött Bécsben s bizonytalanul kereste tehetsége útjait. Csak 1835-ben, Rómában, eszmélt magára; az olasz ég hatása alatt fejlett ki és állapodott meg nemes művészete; s ettől kezdve haláláig állandóan Olaszországban élt, először Rómában, majd Pisában, 1843-tól kezdve Flórencben.

Itt festette aprólékos gonddal fénylő ragyogó tájképeit, a klasszicizáló stílus elsőrendű alkotásait. A derült napos tájakat bájos kis alakokkal népesítette be; de a leírás szinte felesleges: ki ne ismerné s ne szeretné őket? Jellemző képviselője a klasszicizmus utolsó, szelíd és megtisztult korszakának, melyet az építészetben újhellenizmusnak neveztek. A hagyomány szerint az öreg Koch, az empire tájfestés atyja, egy ünnepi alkalommal kijelentette volna, hogy a neki adott babérkoszorú inkább Markót illeti. Úgy látszik, hogy művészete folytatójának tekintette. És valóban Markó a klasszicizmus tipikus alakja: hazájában nem tudott, de nem is akart gyökeret verni, idegen maradt nemzete életétől, évtizedeken át vakként tapogatózott, míg egy homályos ösztön Rómába nem hajtotta; itt végre felnyíltak szemei, öntudatra ébredt s többé nem tudott megválni Itáliától.

Művészete általános és nemzetközi. Egy ország, egy nemzet sem nevezheti őt magáénak; sem a magyar, a melyből származott, sem a német, melynek művészete, sem az olasz, melynek természeti s társadalmi környezete hatott rá s melynek körében élte le napjait. Mindez nem kisebbíti érdemét. Művészete kora szellemének épp oly jellemzetes kifejezője, mint a Thorwaldsené.

Emberileg sem vehetjük tőle rossz néven, hogy elhagyta szülőföldjét s Olaszországban keresett szebb hazát. Olaszország századok óta bűvös mágnesként vonzotta magához

284 Magyar-Mannheimer Gusztáv: Kora tavasz.

8 Juszkó Béla: 1917. Út a Tagliamentó felé.

A Magyar Salon eredeti rajza. [Rajzolta Mannheimer G.

A BÜNTETÉS.

Kiveszi egyenként a fiókból. Csak még egyszer akarja elolvasni, még egyszer, utólszor.

S a mint elolvassa, visszatérnek emlékezetébe a boldogság eltünt napjai, az édes szavak füleiben csengenek. A fakó betük a sárgult papiroson megelevenednek, mintha Sándor beszélne maga.

S a szegény asszony kábult fejében minden összezavarodik, a mult és a jelen. Örülni akar szerencséjének, de nem tud; első házasságának mézes hetei jutnak szüntelen eszébe. Istenem! milyen más érzés volt az! Mily rajongó szerelemmel csüggött azon az emberen s mily galádul kifosztotta, aztán a nyomorúságban elhagyta az!

Hevesen fölkapja a csomó levelet. Hazugság minden szava. Enyészszék örökre el.

A láng elhamvasztja a leveleket, elhamvasztja az arczképet. Tompán, halálsápadtan nézi a fiatal nő. A régi életnek vége, kezdődik az új.

Harmad vagy negyednap egy koldúsforma ember, valami rongyos csavargó jött a házba s a fiatal asszony után kérdezősködött.

— Mit akar? — förmedt reá Molnár úr, a ki épen menyasszonyánál ült s a kis Gézával játszott.

A koldus, a mint belépett a szobába, megállt. Messzire érezni lehetett a pálinka bűzét s a tüskés szakállal benőtt arcz kifejezése oly visszataszitó volt, a mint vigyorogva szétnyitotta száját.

A gyermek ijedten kapaszkodott a Molnár úr ölébe; hanem a nő az öröm lázas sikoltásával rohant oda s nyakába borult a rongyos csavargónak:

— Sándor! Sándor!

Angyalának, édes egyetlenének nevezte a korhely csavargót. Csak hogy megjött, csak hogy itt van!

Molnár úr észrevétlen kisompolygott a szobából. Mit keressen még ott tovább? Haragosan csapta fejébe a kalapot s indult a régi kávéházába. Az isten se tud eligazodni az asszonyok dolgán.

81 Magyar-Mannheimer Gusztáv: A francia Rivierán.

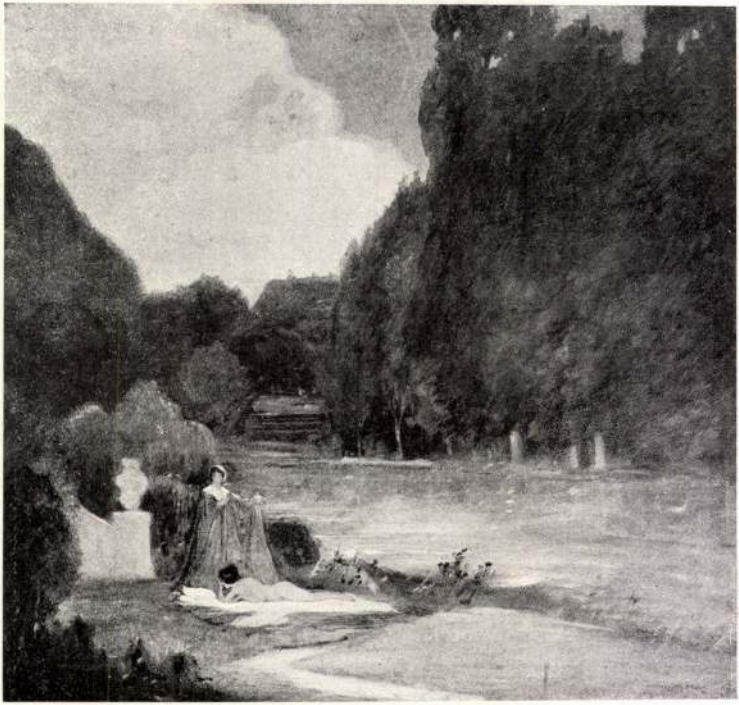

9 Dudits Andor: Nyár.

38 Magyar-Mannheimer Gusztáv: Halászbárka Voloskában.

56 Tolnay Ákos: Érdekes olvasmány.

76. Magyar-Mannheimer Gusztáv: Konyhakertészet hóban.

180. Kézdi-Kovács L.: Kilátás a Zúgligetről.

II. LAJOS BAJOR KIRÁLY ÉJJELI UTON.

GYERMEKEK A MEZŐN. — MANNHEIMER ÁGOST EREDETI RAJZA.

melyek nem gátolhatják meg, hogy minde sok befejezetlen pompa az elhangzott királyi szó után ne haljon, bús tanulságául az emberi sors bizonytalan viszontagságainak.

HOGY UTAZOTT A BAJOR KIRÁLY?

Egy német iró, ezelőtt pár évvel, jellemző leirást adott II. Lajos egy utjáról, melyet schacheni lakába tett. Midőn ezuttal a király hiressé vált éjjeli utazásából egy epizodot rajzban is bemutatunk, alig kisérhetnők megfelelőbb sorokkal, mint azok, melyek az emlitett közleményben láttak napvilágot.

«Vigan csattogtak, irja e közlemény, a gyönyörü mének patkói, melyeket a királyi szolgák ezüsttel himzett izléses kék egyenruhában lovagoltak, a partenkircheni «Postához» czimzett vendéglő széles kapuján befordulva. Még az éj folyamán megérkezett oda ő felsége konyha- és hegyi szekere, hogy a mittenwaldi hágón át Elmauba szállitsák.

Élénk érdeklődést, sőt helylyel-közzel épen kalandos sejtelmeket ébresztett számos nyári hűsölőnél a nagy, sötét zárt kocsi, mely a királyi konyhát szállitotta, s még inkább az egy ülésü, alacsony bőrpárnázatu hegyi kocsi, melyet két kerekén erős ardennes-i ló huzott.

A király soká váratott magára. Csak éjféli tizenkét óra felé lehetett egy ló vágtatását hallani a csöndes falucska főutczáján s nemsokára rá egy lovast pillantani meg, a kinek a nyergében tartott viaszfáklya megvilágitotta ruhája gazdag ezüst himzését, s gyorsan eltünt a sötétben.

Ez a király előfutárja volt. Nehány pillanat mulva az utóbbi is nyilt kocsiban, a leggyorsabb hajtás közben robogott arra. Minden szembejövő számára volt egy barátságos üdvözlete. Nehezen feledhető el a király férfiasan szép arcza, sötéten villogó, barátságosan néző szemeivel; egy ideális, költőileg átszellemült arcz, jól megtermett törzsökön.

Sötét éjjel ért a királyi menet a Wetterstein lábánál fekvő Elmau majorhoz. Sötét ködfátylak kisértetiesen lebegtek a Dreithorcsúcs sziklafalai felett, rémesen világitva meg a tele holdtól.

Fáklyafénynél lép a király a hegyi kocsiba, melyet az erős ló lépésben ugyan, de gyors tempóban visz fel a meredeknek, a királyi erdészeti hivatal által mindig jókarban tartott szerpentineken. Egy vezető vagy fáklyahordozóval elől, nesztelenül haladnak a szélben sohajtozó fenyők hajlongásai mellett a tetőre.

Kétszeri lóváltás után eléri a hegyi kocsi a hegyoldalon egyenesre vivő utat. Kisértetiesen libegnek a viharos felhők lent a partenkircheni völgyüst felett, itt-ott villámlásoktól szakitva meg, csak halkan hangzik fel a dörgés a mélyből. Itt fent, hatezer lábnyira a tenger felett, a hold a legnagyobbszerü havasi képek egyikét világitja meg. Balra a Dreithor-csúcs meredeken feltörő falai, szemben balról Alpspitz és Hochblassen, mint ikrek, csaknem egyenlő tekeformán nyulva fel. Alant az árnyékos mélységben csillog a schacheni tó. Maga a Schachen hatalmas sziklatörmelékekkel van beszórva, melyeken és melyek között számtalan havasi rózsa, gentianum és nefelejcs buján virit. Roppant fenyők állanak csoportosan körös-körül, fekete árnyékot a vetve a hold fényébe. Közben halvány fahullák, melyek kopasz ágaikat mint megváltásért esengő csontkarókat emelik az égre.

Ilyenek azok a képek, melyeket Lajos király kedvel. Két óra felé elérik a királyi lakot, s ló és kocsi eltünnek a mélyen lent, a tónál fekvő istálló-épületben.»

EGY SZÁMŰZÖTT FEJEDELMI CSALÁD.

Az egykori franczia királyok utódainak számkiüzése Francziaországból első sorban az orleansi család, és különösen annak elismert feje, a párisi gróf, ellen irányul. Közönséges nézet szerint a számkivetésre az inditó okot is az a körülmény szolgáltatta, hogy a párisi gróf közelebb leányának a portugál trónörökössel eljegyeztetése alkalmával oly fejedelmi fényt fejtett ki s oly tüntetéseket engedett meg magának, melyek a köztársasági eszmékkel határozottan ellentétben állanak s kihivták a republikánusok féltékenységét. S valóban, mióta az ifju Napoleon herczeget a zuluk dárdája átszurta s még inkább, midőn Chambord gróf 1883 aug. 24-én Frohsdorfban behunyta szemét s a Bourbonok régi ága kihalt, a franczia trónigénylők között egy sem maradt oly hatalmas, mint a Bourbonok ifjabb ágabeli orleansi herczegek, illetőleg ezek feje, a párisi gróf, egy tényleg koronát viselt király, Lajos Fülöp unokája, ki már gyermekkorában valóságos trónörökös volt, s kinek javára mondott le 1848-ban nagyatyja a franczia trónról.

Az Orleansok neve szorosan össze van kapcsolva Franczia ország ujabb történetével; a királyok másodszülött fiai viselték e czimet, kik közül nem egy jutott később a trónra. A jelenlegi család ősatyja, Fülöp anjoui herczeg, XIV. Lajos egyetlen öcscse volt, kinek fia, Fülöp, XV. Lajos uralkodása kezdetén mint nagy hatalmu regens szerepelt. Kiváló történeti alak a családból Lajos Fülöp József, vagy ismertebb nevén Egalité Fülöp, ki a nagy franczia forradalomban mint jakobinus előkelő szerepet játszott. Saját párthivei is elszörnyedtek, midőn 1793-ban XVI. Lajos halálára ő is rá szavazott. Később királyságra törekvés gyanujából elfogatott s a forradalmi biróság, ügyes védelme daczára is, halálra itélte s 1793. november 6-án ugyanazon guillotine alatt vérzett el, mely XVI. Lajost lefejezte. E vörös republikánus herczeg fia volt *Lajos Fülöp*, a későbbi király, kit az 1848-iki februári forradalom taszitott le trónjáról s ki 1850. aug. 26-án Angliában halt meg.

A jelenlegi orleansi herczegek mind e király utódai, kinek Mária Amália szicziliai herczegnővel kötött házasságából nyolcz gyermeke született. Öt ezek közül még él: *Nemours, Joinville, Aumale, Montpensier* herczegek és Szász-Kóburg Ágost herczeg özvegye, *Mária Klementina* orleansi herczegnő. Ezek és gyermekeik, valamint az elhunyt testvérek gyermekei s unokái, kik közt első helyen áll a párisi gróf, képezik az orleansi herczegi családot, mely ma a góthai almanach adatai szerint — az idegen eredetü nőket nem számitva — *harminczegy* tagból áll.

Sir Robert Peel, a hires angol államférfiu mondta egykor, hogy «Lajos Fülöp kiváltsággal biró franczia, kinek minden fia derék ember s minden leánya erényes», és Metternich az orleansi herczegekről szólva ily magasztalásban tört ki: «Oly férfiak ők, minőket ritkán lehet találni; oly herczegek, milyenek másutt nincsenek sehol». Ily kiváló férfiak magasztaló szavai a család egykori feje, a «polgár-király» átalában elismert kiváló magánjelleménekstöbbgyermekei hősies és hazafias magaviseletének elismeréseül nyujtattak; de tény, hogy az orleansi herczegek, habár a franczia hadsereg és hajóhad nagy része folyvást az ő pártjukon van, sohasem kisérlették meg, hogy elvesztett trónjuk visszanyerése végett elégedetlenséget szitsanak vagy oly demagogszerü tüntetéseket rendezzenek, mint Napoleon trónjának egyik præsumtiv örököse, a vörös herczeg.

A párisi gróf, Lajos Fülöp Albert herczeg, Lajos Fülöp király legidősebb fiának, Ferdinánd chartresi, majd orleansi herczegnek és Helena mecklenburg-schwerini herczegnőnek gyermeke, 1838-ban aug. 24-én Párisban született és atyja után, ki egy kocsiból való szerencsétlen kiugrás következtében halt meg, trónörökös lett és midőn 1850 ben aug. 26-án nagyatyja, a számüzött Lajos Fülöp király Angliában meghalt, az Orleansház fejévé lett, 1884-ben, Chambord gróf halála után pedig az egész franczia Bourbon-ház feje, mivel a spanyol Bourbonok már 1712 ben lemondtak igényeikről a franczia trónra. A párisi grófnak egyetlen testvére van, Róbert Fülöp Lajos Jenő Ferdinand chartresi herczeg, ki két évvel fiatalabb nála. A párisi gróf, ki már gyermekkorában ismerte a számüzetést, III. Napoleon uralkodása alatt Angliában tartózkodott; de 1861-ben öcscsével, a chartresi herczeggel az éjszakamerikai Egyesült-államokba ment, hol a polgár-háboru alatt mindketten őrnagyi ranggal szolgáltak, mint a potomaci hadtest főparancsnokának, Mac Clellonnak hadsegédei. A nagy franczia-német háboruban is részt akart venni családja többi tagjaival, de a franczia köztársasági kormány nem engedte meg. A számüzetési törvény eltörlése után visszatért Francziaországba s leginkább Eu várában tartózkodik, részben irodalommal is foglalkozva. 1864-ben lépett házasságra unokanővérével, Mária Izabella montpensieri herczegnővel, kitől két fia (Lajos Fülöp Róbert 1869-ben és Ferdinánd Ferencz 1884-ben) s négy leánya született; ez utóbbiak közt a legidősebb, Mária Amália Luiza Heléna herczegnő tudvalevőleg most lett a portugál trónörökös neje. A párisi gróf békés hangulatu, kiválóan hazafias franczia polgár, retteg a polgárháborutól s ezért őrizkedik manifesztumok kibocsátásától is, bár heves párthivei, kik különösen ujabban már a pártlapokban is «király»-nak czimezik, folyvást sürgetik határozottabb föllépését.

Testvére, a *chartresi herczeg,* lovassági ezredes, 1840. nov. 9-én Párisban született. Neje (1863. óta) nagybátyjának. Joinville herczegnek a leánya, Francziska Mária Amália, kitől két leánya s két fia van. Az utóbbiak közt Henrik herczeg 1867-ben, János Péter herczeg 1874-ben született. A chartresi herczeg vitéz katona, ki az Egyesült-államok polgárháborujában kivül részt vett piemonti szolgálatban az osztrák-olasz háboruban is, 1859-ben. Ez időből beszélik a következő jellemző történetet. Chabron franczia ezredeshez egy nap ifju olasz tiszt megy üzenettel; a franczia katonának feltünik, hogy az olasz mily jól beszél francziául s megjegyzést tesz reá. «De hiszen én franczia vagyok, ezredes ur.» «Ah, ön franczia s mégis olasz szolgálatban van? hogy hivják?» «De Chartres, ezredes.» A franczia katona e szóra rögtön megértette a helyzetet, s poharat emelt fel: «Igyunk atyja egészségére, herczeg ur» «Igyunk Francziaországért, ezredes» felelt a herczeg s zokogásba tört ki. A forradalom után Le Fort Robert név alatt belépett a franczia hadser gbe; Thiers zászlóalj-parancsnokká s 1875-ben alezredessé nevezte ki; most ezredes.

Lajos Fülöp király még élő gyermekei közt a legidősebb *Nemours herczeg,* Lajos Károly Fülöp Rafael tábornok. 1814 okt. 25-én született Párisban. Négy gyermeke van, köztök a legidősebb, Gaston herczeg, Eu gróf, a braziliai császár veje, állandóan Braziliában tartózkodik, míg öcscse, Ferdinánd alençoni herczeg franczia tüzérségi kapitány s egyik leánya, Margit, Czartoryszky László herczeg neje. Nemours herczeg is vitéz katona, 1834-ben már tábornok volt; két expedicióban vett részt, Algirban s azután a belga hadjáratban. Konstantine város elfoglalásáért (1837) Marseillesben és Lyonban nagy ünnepélyességekkel akarták fogadni a visszatérő herczeget, de ő szerényen más utat választott.

Öcscse *Joinville herczeg,* Ferencz Ferdinánd Lajos Mária viczeadmirál. 1818-ban Neuillyben született. Leánya, Francziska, Chartres herczeg neje, fia, Péter (szül. 1845) tengerész-hadnagy.

Legnevezetesebb a testvérek között *Aumale herczeg,* Henrik Jenő Fülöp Lajos, ki 1822-ben Párisban született. Ő egyuttal a leggazdagabb a családban, mint Condé herczeg örököse. Algir meghódításában nagy része volt. 1843-ban Stuale mellett ő fogta el Abd-el-Kadert. Kormányzója volt a francziák nagy afrikai gyarmatának egész 1848-ig, midőn Angliába ment s 24 évet töltött számüzetésben. 1871-ben visszatért Francziaországba, hol csakhamar jelentékeny szerepet játszott, mint a nemzetgyülés tagja s később katonai főfelügyelő. Tagja a franczia akadémiának is és mint kiváló műveltségű és éles elméjű ember ismeretes. Neje és két fia már elhunytak.

Legkevésbbé ismeretes Lajos Fülöp legifjabb fia, Antal Mária Fülöp Lajos herczeg, *Montpensier* hg ki 1824-ben született, de állandóan Spanyolországban lakik. Nejétől, Izabella spanyol királynő nővérétől két gyermeke van, egyik, Izabella, a párisi gróf neje, a másik, Antal herczeg (szül. 1866) szintén Spanyolországban él. Bizonynyal ő az az orleansi herczegek közt, kit az uj számüzetés legkevésbbé érint.

Megemlítjük még, hogy Lajos Fülöp két elhunyt leánya közül az idősebb, Luiza orleansi herczegnő, I. Lipót belga király neje s igy a magyar trónörökösnének, Stefánia főherczegnőnek, nagyanyja volt. Az orleansi herczegek messze kiterjedő rokonsága tehát a mi uralkodóházunkkal is összeköttetésben áll.

SÁNDOR MÁTYÁS

VERNE GYULA REGÉNYE.

FRANCZIÁBÓL FORDITOTTA HUSZÁR IMRE.

Egyedül jogositott magyar kiadás. **NEGYEDIK RÉSZ.** Negyvenhatodik folytatás.

Az orvos kisérlete.

Az éjszaka eléggé homályos volt, Carpena tétovázás nélkül, szilárd lépésekkel ment tovább az uton. A kormányzó és kisérete mintegy harmincz lépéssel hátrább maradt két fegyintézeti őrrel együtt, a kiknek parancsuk volt, nem téveszteni szem elől a fegyenczet.

Cigányok. Magyar-Mannheimer Gusztáv festménye a Munkácsy-céh kiállításán

Amit mindenkinek tudnia kell

A kalendárium és a kalendárium reformja

Írta **Beke Manó** egyetemi tanár

Sokat hallunk manapság a kalendárium reformálására vonatkozó törekvésekről. Még a Népszövetség is foglalkozik ezzel a kérdéssel. Minthogy megeshetik, hogy ezt az ügyet dülőre viszi, célszerűnek tartjuk, hogy egyet-mást elmondjunk a mai kalendáriumról és annak változásra szoruló hibáiról.

A kalendárium ősidők óta és a világ minden népénél, amely tudatos időszámítással foglalkozott, földünkhöz, vagy más csillagászati jelenséghez igazodik. Az idő mérése volt az első, amely valami állandóhoz, valami változatlanhoz, a mi földünkhöz szabta a mértékegységet. Nem úgy, mint a többi méréseink: a hosszúság, a terület, az űr, a súly stb. mérése. Ezeknél vagy teljesen önkényes, vagy pedig az ember méreteihez szabott mértékegységeink voltak (öl, láb stb.). Csak a francia forradalom idejében merült fel az a gondolat, hogy a hosszúságmértéket és ezzel együtt a többit is az emberiség változatlan — vagy legalább változatlannak képzelt — lakóhelye, a föld méretei szerint kellene megállapítani. A méter, amely a földmeridián akkor mért hosszúságának negyvenmilliomod része, ilyen változatlan, örök időre szóló mérték akart lenni. Bizonyos, hogy azok, akiknek agyában ez a nagyszabású terv megfogamzott, arra gondoltak, hogy a hosszúság mérése is éppen úgy alkalmazkodjék a földhöz, mint az idő mérése.

Az idő mérése, amely a kalendáriumban is megnyilvánul, nálunk valóban földünkhöz van szabva, nem úgy, mint a régi babiloniaknál, az araboknál, a zsidóknál, ahol a hold járása szerint igazodik.

A kalendáriumi esztendő nagyjában a föld nap körüli teljes körüljárásának ideje. A nap pedig az az idő, amely alatt a földünk tengelye körül egyszer megfordul. Az óra ennek az időnek a 24-ed része, a perc az óra 60-ad része, a másodperc ennek a 60-ad része.

Látjuk tehát, hogy az időmérés valóban földünkhöz van szabva. Csak az a baj, hogy a föld a nap körüli útját nem teszi meg bizonyos egész számú nap alatt, hanem pontosan 365 nap 5 óra 48 perc és 46·42 másodperc alatt. Minthogy az esztendőnek bizonyos számú egész napból kell állnia, tehát közel fekvő gondolat volt, hogy az évet 365 napnak vegyék. Ennek azonban nagy hátrányai voltak. A nap egyik év elején még nem ért az égboltozat azon helyéhez, amelyen az előző év elején volt, minden évben valamivel visszamaradt, úgy hogy az évszakok idővel jelentékenyen eltolódtak. Gondoljuk csak meg, milyen kellemetlen volna ránk nézve, ha a tavasz minden évben más napon kezdődnék, ha már egy emberöltő alatt 10—15 nappal is eltolódnék a tavasz kezdete!

Nagy dolog volt az emberi kultúra történetében, midőn Julius Caesar bevezette a szökő-éveket! Ha a föld 365 nap és 6 óra alatt végezné el a nap körüli

Uj Idők 1929. 46-17.

jövök, — mondta Komlóssy a grófnőnek és a palota kapuja felé indult.

A poszt azonban őt nem engedte be a palotába, csak Szucseket, akit személyesen ismert és akivel szemhunyorítással üdvözölték egymást.

Komlóssy megállott a kapu alatt és végignézte, amint a terroristák két civil fiatalembert szállítanak le a teherautóról. Ezeknek az arcát azonban nem láthatta, mert a bőrkabátosok körülvették őket. Mindkettőt a pince felé vitték.

Szucsek elvtárs nemsokára egy barnafelöltős, borotvált arcu férfivel jelent meg, aki posztókalapját izgatottan gyűrögette a kezében és kissé közelátó szemével jobbra-balra tekintgetett. Láthatólag nagy nyugtalanság töltötte el, mert Szucsek elvtárs többszöri kérdésére sem volt hajlandó nyilatkozni, hogy mi fog történni vele.

— Oda az autóhoz ... adta meg Szucsek elvtárs az irányt.

A grófnő már kilépett a kocsiból és elébe sietett. A hangjában sikoltás volt, amint a nevét kiáltotta:

— Rudolf!

Karját a nyakába fonta és néhány pillanatig így maradt. Aztán gyorsan beültek az autóba.

Szucsek elvtárs ott maradt a kapuban és beszélgetni kezdett a kézigránátok súlya alatt roskadozó ismerősével.

Komlóssy pedig különös érzésekkel eltelve gyalogosan indult hazafelé. Nem is nézett az autóra, amely még mindig egy helyben állt.

Egyszerre csak kinyilt az autó ajtaja és kiszállott belőle a grófnő. Keresett valakit tekintetével a néptelen utcán. Mikor meglátta Komlóssyt, feléje szaladt.

— Kérem ... Komlóssy kérem! ...

Felhevülten ragadta meg a kezét. Arcán még ott voltak a könnyek, amelyek abból a néhány pillanatból eredtek, amit a férjével a kocsiban töltött.

— Hogyan köszönjem meg önnek?

Komlóssy lehajolt és kezet csókolt. De nem engedte el a grófnő kezét. Mosolyogva és kissé szomoruan mondta:

— Grófnő ... Én nem Komlóssy Sándor vagyok, hanem Komlóssy István. Én vagyok az, aki a háború alatt katonaszökevény voltam. És aki most a kommunistákat szolgálom. De azért azt a cédulát akkor este én küldtem be a kastélyba ...

Szalutált és mielőtt a grófnő magához térhetett volna meglepetéséből, gyorsan eltűnt a sötétben.

Folytatjuk

Japáni versek

Légy

— *Basho* —

Veréb barátom, kérnék egy kegyet.
Ne kapd be a virágra röppenő
Bús, kis legyet.

Tó

— *Basho* —

Öreg halastó szendereg a langyos
Magányba némán ... Most beléje cuppan
Loccsanva, egy loncsos varangyos.

Harmat

— *Basho* —

Ó harmat, én aranyosom.
Várj, míg nyomorú életem
Tünő vizedbe megmosom.

Bogáncs

— *Basho* —

Kiváncsi bogáncs rég vigyázza már,
Hogy jön és hogy megy az utas;
És lelegeli egy szamár.

Szirt

— *Sanuki* —

Mint szirt, mely a tengerben ázik újra,
Ahányszor a hullám körötte repdes
S nem látja senki — a ruhámnak újja
Nem szárad meg soha, örökre nedves ...

Aggastyán

— *Basho* —

Fehérhajú, bús aggastyán mereng a
Családja sírján. Háza puszta most.
Jaj, bong a donga és leng a gerenda.

Prücsök

— *Basho* —

Ó kis prücsök, beh vidám a dalod.
Ki sejti, hogy majd nemsokára
Halott leszel te is, halott, halott?

Csatatér

— *Basho* —

Vén harcmezőn Tavasz gyújt sugarat,
Százhúszezer harcosnak életéből,
Mint egy futó álomból, ez maradt.

Kosztolányi Dezső

Az első kézcsók.
Marschall Gabriella bárónő amatőr-fényképe

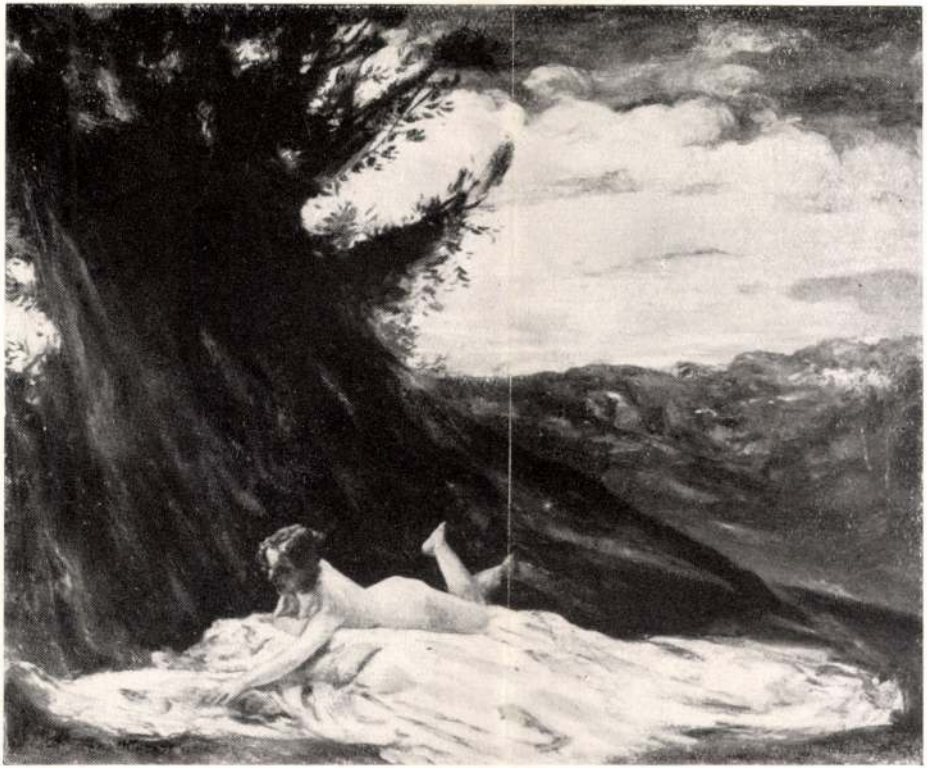

342

Magyar Mannheimer: Akt a szabadban, olajj-
Ernst Múzeum aukciói 38 sz. Bpest 1928.

Magyar Mannheimer L.

és termékenységének területe főkép az arcképfestés. Ezen belül a kisméretű akvarell portré az, amiben a legtökéletesebbet produkálta. Hosszú élete második felében megérte a magyar művészet újabb átalakulásait, látta a históriai irány virágzását, s utóbb a plein-air győzelmét — de művészetében hű maradt régi ideáljához. Akvarelljei vetekednek kora legjobbjaiéval, s a magyar művészet értékes emlékei közé tartoznak.

A romantikus zsánerkép bécsi válfajának, az úgynevezett biedermeier zsánernek képviselője Borsos József (1821—1883); a „nazarenus"-ok vallásos festészetének áhitatos művelője Szoldatics Ferenc (sz. 1820-ban), a magyar festészet patriarkája, e rég letünt korszaknak egyetlen élő képviselője.

A romantikus tájkép művelői közül nevezetesebbek Brodszky Sándor (1819—1901) és Ligeti Antal (1823—1890). Az előbbi a hazai vidékek romantikáját festi; az utóbbira déli és keleti útjai voltak elhatározóak, s legkedvesebb tárgya a messze kelet mesés fényözöne marad. Eredetibb s mélyebb mindkettejüknél Keleti Gusztáv (1834—1902), akinek különösen „A száműzött parkja" c. festménye a szabadságharc leveretése után, az osztrák abszolutizmus nyomása alatt kifejlődött nemzeti szomorúságnak megható kifejezése. Keleti keveset festett; kritikus és szervező munkássága talán még fontosabb, mint művészi gyakorlata. Tájképeinek formalátása még a romantikus iskolához kapcsolják; de azoknak tartalma, s általán művészeti elvei és törekvései már átvezetnek az uj korszakba, a történeti művészet korába, melynek ő egyik leglelkesebb hirdetője s harcosa. A hatvanas évek folyamán áll be a változás; a romanticizmust felváltja a hisztoricizmus.

MELLER SIMON

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV
VÁZLATKÖNYVÉBŐL

DÍSZÍTŐ-RAJZ
MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV MŰVE

Művészetének szelleme rokon a Petőfi és a fiatal Arany költészetével, melyet irodalomtörténetíróink népies-nemzeti iránynak szoktak nevezni. E költészet a magyar romantikának legnemesebb terméke, s ha Izsót nem törik meg időnek előtte ifjúsága nélkülözései, talán a szobrászatban nemcsak rokon irányút, hanem rokon értékűt is alkotott volna.

Romantikus festészetünk képe gazdagabb és változatosabb. A klasszicizmus korában az értelem s a szigorú mérték uralkodik, az építészet és a szobrászat a vezető művészetek; a romanticizmus felszabadítja a képzeletet s az érzelmet s a képzőművészetek közül a festészeté lesz a főszerep. A legnagyobb tehetség talán Brocky Károly (1807—1855), kinek mithologiai képei (pl. Ámor és Psyche) és portréi meglepnek színgazdagságukkal, kolorisztikus erejükkel. Korán elkerült Magyarországról, Bécsben tanult s végül Angliában telepedett le. Ez az oka annak, hogy nevét már-már elfeledték; nincs sehol gyökere, s egy nemzet festészete sem számíthatja teljesen magáénak. A klasszicizmus idejében ez nem lett volna baj, akkor a művészet internacionális irányú volt s Rómában például minden nemzet fiai egyaránt fejlődhettek és érvényesülhettek; a romanticizmus idejében azonban a művészet tendenciája nacionális s a honi talajból szija legszebb színeit; a gyökértelenek nem tudnak teljesen kifejlődni s az idegen miliő megnyirbálja tehetségüket. Markónál az az érzésünk, hogy teljesen kifejezte magát; Brockynál, hogy kedvezőbb körülmények közt milyen nagy művész válhatott volna belőle.

Kisebb szabású tehetségével szerencsésebben sáfárkodott Barabás Miklós (1810—1898), a romantikus idők legnevezetesebb arcképfestője. A 40-es években készült zsánerképei fontosak, mint a magyar népélet első jelentősebb festészeti ábrázolásai; de tehetségének

A PULYKAPÁSZTOR
MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV RAJZA

minden ország legjobbjait, s vonzóereje sohasem volt nagyobb, mint a klasszicizmus éveiben. Mit keresett volna Markó itthon, hazájában? Itt akkor még legfölebb arcképfestőkre volt szükség, és aki magasabbra tör, bizonyára belebukik, mint Ferenczy.

Az arcképfestés azonban eléggé jövedelmezett és eltartotta művelőit. Igaz ugyan, hogy a bécsi festők időről-időre el-ellátogattak hozzánk s elszedték a zsírosabb falatokat, de az arcképfestés divatja annyira el volt terjedve, hogy a hazaiaknak is maradt elég munkájuk. Az arcképek nagy részét bizonyára az öreg Donát János (1744—1830) festette, aki bár csak hatvan éves korában költözött sziléziai hazájából Magyarországra, hátralévő 26 évében még valóságos gyári tevékenységet fejtett ki, s alig volt Magyarországon nevezetesebb ember, akit le ne festett volna. Magasabb művészi fokot ért el Lieder Frigyes (1786—1859), aki Poroszországból származott Pestre, ahol az arisztokrácia kedvelt festője lőn. Arcképeit az empire szigorú szellemében festette: minden részletre kiterjedő pontossággal, a rajznak rendkívüli szabatosságával. Műveiben a rajz a fő; a szín csak másodsorban következik; s a színezett rajzok e korszakában arcképei a legjobbakkal versenyeznek.

Lieder túlélte a klasszicizmus divatját, s öreg korában az újabb nemzedék bírálói részéről számos nem érdemelt gáncsban volt része. A klasszicizmus szigorú objektivitására európaszerte lirai érzelmesség következett. Az általános emberi helyett a nemzeti különösségek kezdik a közönséget érdekelni; az antik történetek helyébe a nemzeti mult jelenetei lépnek; a művészek elfeledik a mythologiát s a népéletből veszik tárgyukat; megnő a képzelet értéke s a szín gyakran elnyomja a rajzot. Megváltoztak a művészet tárgya és eszközei. A megújult Magyarországon is, mely e században visszanyerte érzékenységét az európai kultúra áramlatai iránt, a klasszicizmust fölváltotta a romantika.

V.

A magyar romantikát első virágjában letörte az 1848/49-iki szabadságharc végzete: a következő évtized már csak a romantika haldoklása volt. Gyönyörűnek igérkezett e korszak, de igéreteit csak részben válthatta be; az irodalomban nagyrészt, a festészetben féligszobrászatban és építészetben csak nagyon kis részben. A romantika szó nem is födi teljesen e korszak tartalmát; inkább csak kapcsolatát jelzi az általános európai áramlattal.

Legkésőbben az építészet terén jutott szóhoz az új irány. Az építészeti klasszicizmusban, mely Pestnek s az ország néhány más városának képét egészen átalakította, a nagy nekilendülések eleven ereje még élt, midőn a szellemi élet egyéb ágaiban a klasszicizmus már hitelét vesztette. 1848-ig Pesten minden épület a Hild—Pollák-féle építészet szellemében készült. A szabadságharc letörése után az építkezési kedv természetesen megcsappant s csak később, az abszolutizmus utolsó éveiben jutott szóhoz a romantikus irány, mely Ausztriában és Németországban már a negyvenes években uralkodott. Egyetlen kiváló képviselője Feszl Frigyes. Fő műve a pesti Vigadó, mely 1859-től 1865-ig épült. Nem túlozunk, ha azt állítjuk, hogy ez az épület az egész romantikus architekturának egyik legkiválóbb alkotása. Benne van ugyan ezen építészetnek alaphibája, mely minden feladatot — pályaudvart, bérházat, középületet egyaránt — valami fantasztikus középkori várideál szellemében, nehéz, komoly formákkal oldott meg; de ha ebbe belenyugszunk s ha ez egyoldalúságot az általános korszellem rovására írjuk, el kell ismernünk, hogy a Vigadó tömegelosztása, formái igazán nagyszabásúak, s hogy erőteljes fantáziájú tervezője a monumentális hatásnak mestere. A magyar romantika szellemében Feszl a magyar stilus megteremtésére törekedett; e tendenciája főleg a díszítő elemekben vehető észre s az épület korjellemző erejét növeli.

E korszak szobrászata is csak egy kiválóbb tehetséget mutathat fel: Izsó Miklóst (1831—1875), kiben Ferenczy István, a magyar művészet úttörője, keltette fel a szobrászambiciót. Legnépszerűbb alkotása a Búsuló juhász márványszobra, az első magyar szobor, mely a népéletből meríti tárgyát. Tehetsége mértékét a debreceni Csokonai bronzszobor adja.

Művészet 1911

Buda csakhamar felülmulja valamennyit és II. József alatt az ország központjává fejlődik. Szemben, a Duna tulsó partján, hasonló gyorsasággal fejlődik Pest, mely a század elején alig 2000 lelket számláló városka volt s a század végén már több mint 30,000 lakosával az országnak legélénkebb kereskedelmű városa. Mind a kettőben jelentékeny épületek emelkednek; Pesten már csak a Központi Városház hatalmas palotája — Martinelli Antal E. műve —, néhány templom és kisebb ház emlékeztetnek a föllendülés e korszakára; Buda ellenben máig is sok helyütt megtartotta a XVIII. század jellegét.

Buda és Pest után Pozsonyban van ez időben a legélénkebb építészeti tevékenység; de a fejlődő gazdasági élet egyebütt is, úgyszólván az összes városokban érezteti hatását.

A fejlődő városi élet mellett természetesen a főpapság és a főnemesség az, amelynek művészeti szükségletei vannak. Megvoltak ezek a XVI. és XVII. század legsúlyosabb éveiben is, több emlékünk tanuskodik róla, de a XVIII. század folyamán rendkívül fokozódtak. Legpompásabb templomaink, legszebb főúri kastélyaink ez időből származnak.

E templomok és e kastélyok nemcsak építészeti szempontból nevezetesek, értékes freskók, érdekes szobrok sorai díszítik őket.

Bátran állíthatjuk, hogy a hazánk területén keletkezett és napjainkig megmaradt régi művészeti alkotások között a XVIII. század művei a legérettebbek, leggazdagabbak, legérdekesebbek.

E művészet azonban idegen volt. Épp oly idegen, mint Buda olasz renesszánsz művészete Mátyás idejében. A XVIII. század rendkívül gazdag osztrák művészete borította el az országot pompázó alkotásaival. Művészeti tekintetben osztrák provinciává sülyedtünk; tehetségeink Bécsbe mentek tanulni s osztrákokká lettek; művészeti szükségleteinket Bécs elégítette ki. Mindez gazdasági és politikai állapotok következménye volt. Főpapjaink és főnemeseink elosztrákosodtak, a bécsi udvar káprázatos fényével mindent bűvkörébe vont; egy ideig úgy látszott, hogy az osztrák hatalom teljesen erőt vesz az országon s nemzeti különállását végleg megsemmisíti. Ennek az állapotnak kifejezői az osztrák barokk művészet ragyogó alkotásai Magyarország földjén.

II.

A XVIII. század utolsó negyedében kezd a magyarság nemzeti öntudata ébredezni irodalomban, politikában, társadalmi életben egyaránt. A mozgalom rohamosan erősödik s a tizenkilencedik század első negyedében már jelentékeny hatalommá fejlődött. Az elmult évszázad színtelen csendje helyébe színes mozgalmasság lép; az irodalmi nyelv újjá alakul; az irodalom gazdag és változatos lesz; a politikai és a társadalmi élet megelevenedik. A gazdag képből csupán a művészet hiányzik.

Pedig a művészeti szükséglet, sőt tán a művészeti termelés sem kisebb, mint a XVIII. században. A főnemesség és a főpapság helyzete nem változott; kívánalmai ugyanazok maradtak. Ha a XVIII. században — kétszáz éves szünetlen harc pusztításai után — hirtelen mindenütt új kastélyokra és templomokra volt is szükség, a XIX. század elején az e téren mutatkozó hiányt busásan pótolja a városi építkezés föllendülése. Sőt templomaink közül is néhány legnagyobbszabású, így az esztergomi és az egri székesegyház a XIX. század első felében épül. Csakhogy ennek az építési tevékenységnek s a vele járó monumentális szobrászati és festészeti alkotásoknak kevés kapcsolatuk van az imént felébredt nemzeti öntudattal. Főpapjaink és főnemeseink túlnyomó részt folytatják a XVIII. században megszokott gyakorlatot és bécsi művészekkel építtetik és díszíttetik templomaikat, palotáikat. Az egykorú bécsi építészek, szobrászok és festők munkáinak jelentékeny része Magyarország számára készült s ma is itt található.

A nagyobbszabású városi építkezés, mely főkép Pesten összpontosul, szintén idegen a magyar újjászületéstől. Városaink jórészt, s ezek között Pest is, nyelvre németek, szellemre Bécs majmolói. Azonban a városi építkezésnek nemzeti szempontból mégis nagyobb a jelentősége, mint az előbb említett palota és templomépítésnek. Igaz, hogy eleinte Pest is Bécstől kapja építészeit, de az építő tevékenység folytonossága által ideköti, idetele-

TANULMÁNY
MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV RAJZA

176 és 177 lapon is Művészet 1911.

Azokból a monostorokból, amelyeket szent István királyunk utódai, részben szintén temetkezési helyüknek alapítottak, alig maradt ránk néhány faragott kő. Jóllehet századok viharai folyamán százával pusztultak el, Árpádkori családi monostortemplomaink száma még ma is elég nagy. Királyi monostoraink sorában a legrégiebbek a bencések zombori, pannonhalmi, pécsváradi, zalavári, bakonybéli és csanádi monostorai voltak. Valamennyi még Szent István király korában keletkezett. Aba Sámuel alapította a sári monostort. A XI. század második felében, Karácsonyi egyháztörténelme szerint, királyaink a következő bencésmonostorokat alapították: a tihanyit, a szekszárdit, a kolozsmonostorit, a XV. században újjáépített garamszentbenedekit, a mogyoródit, bátait és a szenjobbit. A ciszterciákat II. Géza 1142-ben Cikádoron, a mai Báttaszéken telepítette le, legjelentősebb monostoraik azonban Zircen, Pilisen, Szentgotthardon és Pásztón csak III. Béla idejében épülnek, aki a premontreiek váradhegyfoki monostorának is alapítója volt A legrégibb családi monostor, amelyről adataink vannak, a zseliz szent jakabi Somogy megyében 1065 körül már fennállott. A XII. században azonban s a következőben a tatárjárás koráig nem volt Magyarországon valamire való család, amelynek saját alapítású monostora nem lett volna. S ha Csánki Dezső történelmi földrajzának s Karácsonyi János magyar nemzettségek című könyvének kalauzolása mellett vizsgáljuk románkori templomaink történetét, könnyen fogunk rájönni arra, hogy ezek legkitünőbb példái családi monostorok maradványai. A monostort századok viharai szinte mindenütt régen elseperték az egyház mellől. A templomok vagy ezek ránk maradt részletei azonban az ország legkülönbözőbb vidékein alaprajzi elrendezésükben és díszítésükben egyaránt oly szoros rokonságot mutatnak, hogy csoportosításuk topografiai szempontból vagy aszerint, hogy milyen szerzetesrend számára készültek, alig lehetséges, illetőleg legalább is felesleges. Építészeti elrendezésük tekintetében Árpádkori családi monostoraink templomai szoros kapcsolatot mutatnak első székesegyházainkkal, amelyek javát a templom belsejével szervesen összefüggő tornyok s az egymáshoz simuló hármas apszisok jellemezték. Az elrendezésben kivételek természetesen monostortemplomaink sorában is előfordulnak. A ciszterciták templomai például a rend szabályainak megfelelően nálunk is torony nélkül szűkölködtek s a szentélyben egyenes vonalban záródtak. De hogy a kapuk és a köteges pillérek díszítése ezekben egyéb monostortemplomainkéval ugyanaz volt, erre az apátfalvi templom, a zirci templomból ránk maradt köteges pillér s a pilisi apátság töredékei tanuskodnak. Árpádkori monostortemplomaink díszitő elemei közül is nem egyről lehet kimutatni, hogy eredete XI. századbeli székesegyházaink művészetéig nyúlik vissza s a tatárjárás koráig, amellyel a családi monostorok építésének aranykora megszűnik, szakadatlan fejlődést mutat. Hogy azonban erről a fejlődésről kétséget kizáró, határozott képet nyerjünk, ehhez még sok hiányzik. Első sorban románkori családi monostoraink korának megállapítása, amelynél műtörténetirásunk érdemes úttörői rendszerint azt az évet tartották mértékadónak, amelyben irott adatok először említik fel az illető műemlékeit. Így történt, hogy a jaáki templomról iskolakönyveink még ma is azt irják, hogy a tatárjárás után épült s hogy a zsámbéki templomromról még szakkörökben is azt hiszik egyesek, hogy monostorát a XIII. század második felében alapitották s hogy csúcsíves részletei már a XIV. századból valók. Ebben a felfogásban a mult század derekán nálunk működő osztrák régészek hirhedt késési elméletének a hatása érvényesül, amely szerint mint más téren, a művészetben is évszázados késéssel vettük át a nyugat vívmányait. Ha művészettörténelmünk első magyar úttörő mestereinek fellépése óta nem is fejlődött sokat, történetíróink az irott adatoknak annál nagyobb tömegével ismertettek meg bennünket, amelyek segitségével műemlékeink chronológiájában sokkal biztosabban tájékozódhatunk, mint érdemes elődeink. Ezek az adatok ugyancsak igazolják az egyetemes műtörténelemnek ama tanulságát, hogy egy-egy kor művészeteinek kései utánzása a formák oly fokú elfajulásával jár, hogy itt legfeljebb már csak népies művészetről lehet szó. A jaáki

TÁJKÉP
MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV FESTMÉNYE

is élénk bizonyságát adja, amikor a vak ember csoszogó járását igyekzik visszatükröztetni, vagy amikor azt látjuk, hogy a fa lombjaiból, amelyet Sámson gyökerestől kitép, a fészkükből kizavart madarak ijedt rebbenéssel szállanak ki. Itáliai analogiák alapján a pécsi domborművek faragásának idejét bizvást a XII. század első felébe helyezhetjük. Hogy ki volt mesterük, azt aligha sikerül valamikor megállapítani; viszont, mint alább látni fogjuk, a pécsi domborművek szobrászát ma már nem kell feltétlenül külföldinek tartanunk.

A románkori építészetről régibb íróink általában azt tartották, hogy miként Nyugat-Európában, irányítói, tervezői és mesterei szinte kizárólag papok köréből kerültek ki. Pedig Árpádház-korabeli művészetünk egész történelme folyamán oly élesen domborodik ki a világi vonás, hogyha ennek művészetünk fejlődésére gyakorolt hatását figyelmen kívül hagyjuk, műemlékeink megítélésénél ismét nagy tévedésbe esünk.

Sajátságos, hogy az első monumentális épület Magyarországon nem volt püspöki székesegyház, sem pedig monostortemplom. Szent István királyunk a székesfejérvári bazilikát első sorban családja temetkező helyének építtette s gondozására világi papokból álló káptalant rendelt A sarkain négy toronnyal épült hatalmas bazilika szolgált első székesegyházaink építészeti elrendezésénél mintául. A fény és pompa, amellyel első királyunk Isten dicsőségén kívül a székesfehérvári bazilikában a maga nemzetségének igyekezett maradandó emléket emelni, követendő például szolgált a többi magyar nemzetségnek, amely számtalan virágzó ágra oszolva harmadfél századon át százával építtetett, ha nem is oly nagy arányú, de nem kevésbbé pompás templomokat. Ezek a templomok a nemzetség vagy család tagjainak örök nyugvóhelyéül, családi eseményeinek ünnepi színhelyéül szolgáltak. A kiválóbb főúri családok a templomok mellé monostorokat is alapítottak. Bizonyos, hogy ezeknek az épületeknek az emelésénél a vallásos buzgóságnál szintén nem kevésbbé jelentős szerepe lehetett a nemzetiségi vagy családi büszkeségnek. Aminthogy a szerzetesek letelepítésének egyik jelentős rúgója régi nemzetségeink birtokán nem egyszer gazdasági természetű volt.

Művészet 1913

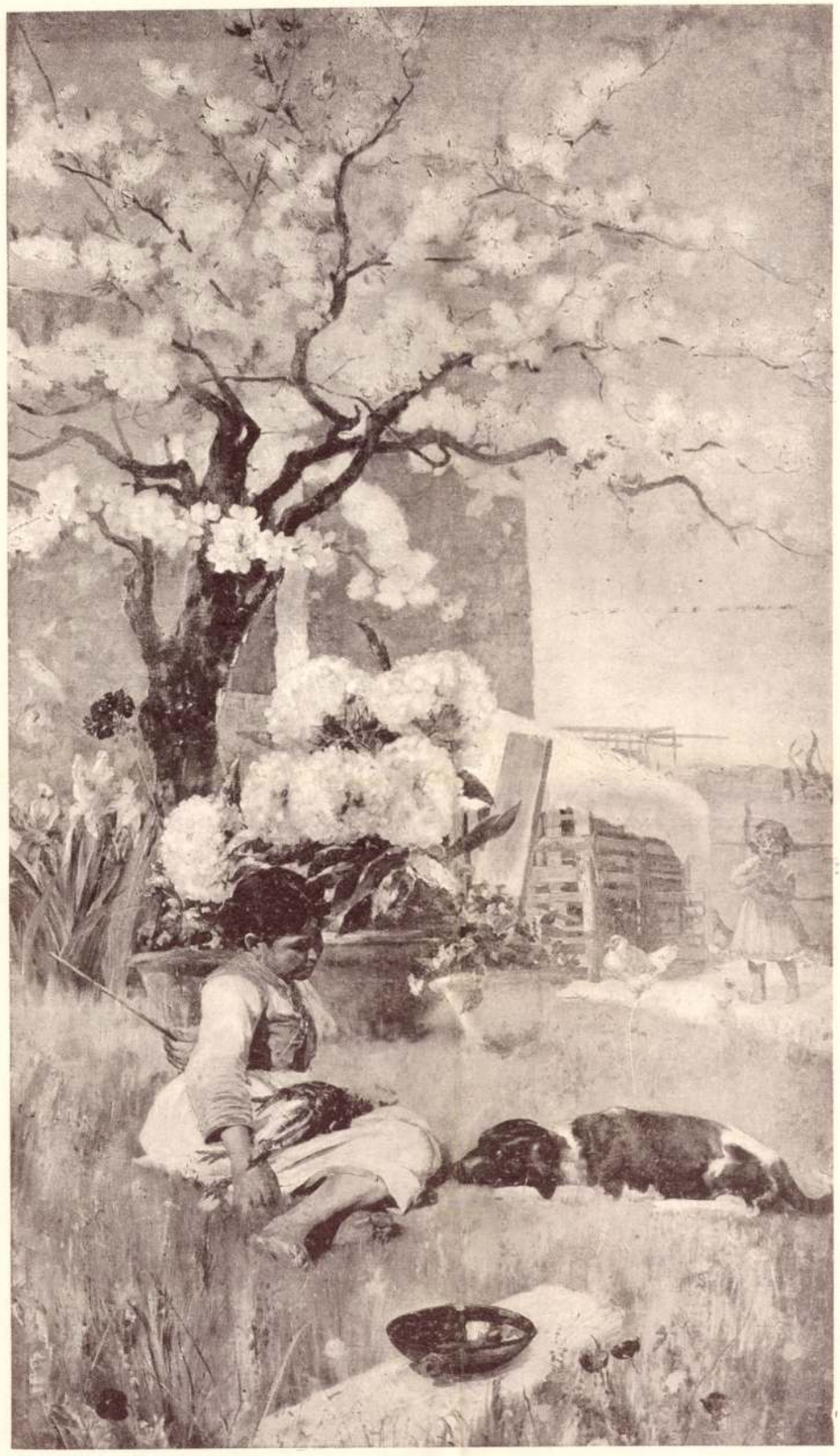

Magyar-Mannheimer G.: A büntetés.

1906. II. évf. 2. f.

MAGYAR-MANNHEIMER: TÉR CAPRIBAN HOLDFÉNYNÉL

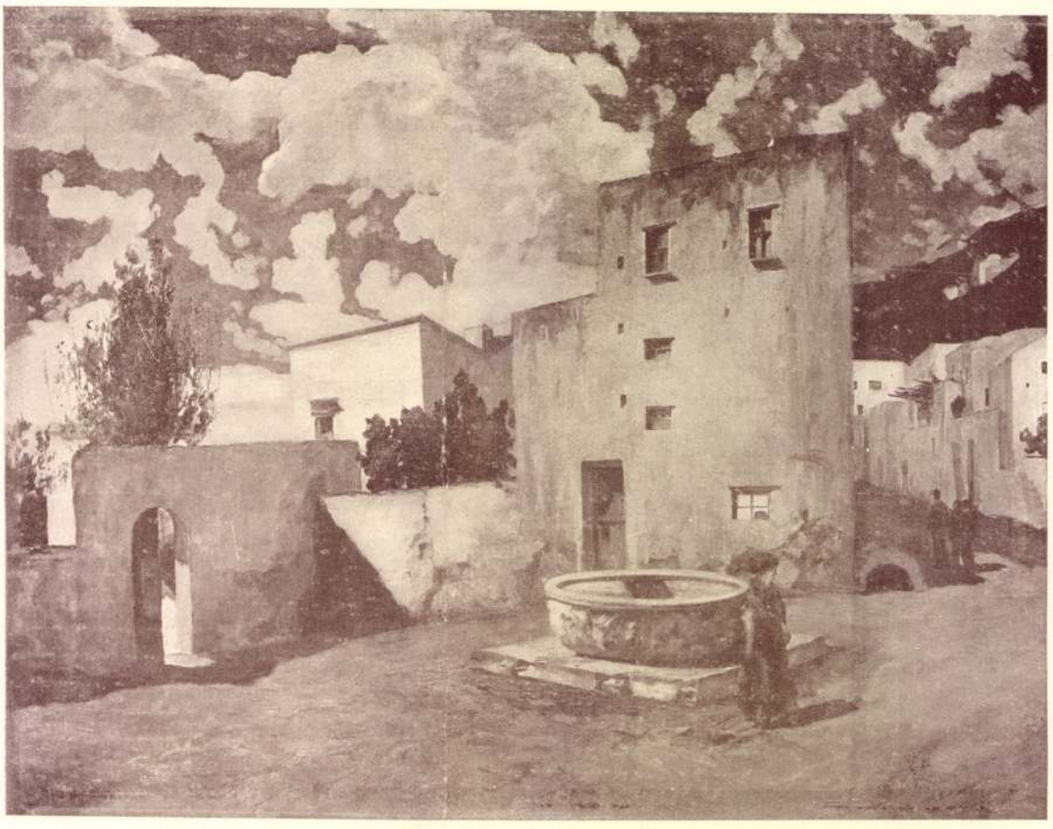

TELEPY KÁROLY: IPOLYSÁG

Magyar Mannheimer Gusztáv

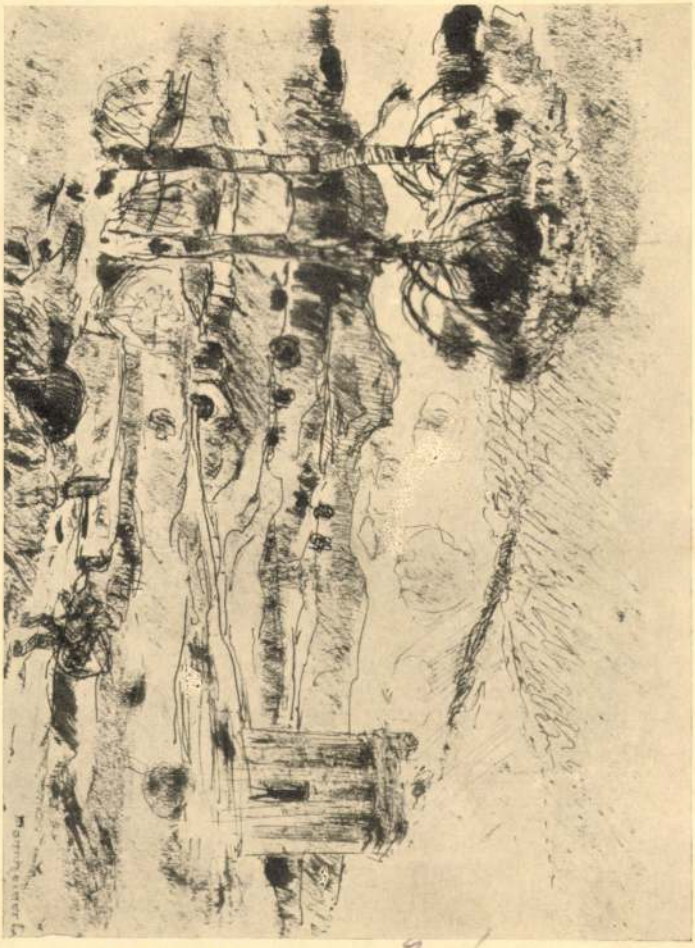

MAGYAR MÜVESZET

1929. 3. sz.

MAGYAR-MANHEIMER GUSZTÁV: KASTÉLY FAENZA MELLETT.
Az Ernst-Múzeum kiállításából.

több jóhiszemű tévedésnek kitéve s ez természetes. Megszabadítani a művészetet a semmitmondó külsőségektől s a köztudatba belevinni, hogy a művészet sokféle lehet, ez volt fellépésük egyik legfontosabb eredménye. Igaz, a művészeti szabadság, amelyet hirdettek, veszedelmet is rejtett magában: azt t. i. hogy vadhajtásokra adhatott volna alkalmat. Ettől azonban éppen „naturalista" szemléletük óvta meg őket, amelyből önként folyt a művészi felelősség elve, azaz a művészeti erkölcs, amely csak a legbehatóbb, a legelmélyedőbb tanulmányt ismeri el értéknek s a tanulmány religiózus komolyságától nem engedi magát sem a közönség ízlése, sem a hatás növelése kedveért eltántoríttatni.

A közvélemény, midőn eleinte állást foglalt velük szemben, azt a hibát követte el, hogy kizárólag a saját müncheni ízlését s ennek stilisztikáját tartotta művészi értékűnek s eleve rossznak tartott mindent, ami ettől az egytől eltér. Ugyanaz a hiba, mintha valaki Petőfi költeményeit a klasszicisták verseivel mérné. Később a helyzet megváltozott, éppen a bányaiak fellépése következtében. S a közvélemény elváltozásának megvolt az az üdvös hatása, hogy a közönség lassankint megérteni s értékelni kezdte a Nagybányán kívül működő nagytehetségű festők egész sorát is, akiket odáig, mert szintén nem tartoztak a rendszerbe, mellőzött. Ennek köszönhető, hogy oly mesterek, mint pl. Szinyei Merse Pál vagy báró Mednyánszky László, akiket odáig eltévelyedett embereknek minősítettek, végre igazi értékelésre találtak a művészeti közvéleményben. Ez a nem stílusbeli, hanem erkölcsi eredmény nem csekélyebb jelentőségű, mint azok az értékes alkotások, amelyekkel Nagybánya a magyar galériát gazdagította.

LYKA KÁROLY.

Magyar Művészet
1925. 1. 02

Magyar Mannheimer
Gustáv

ZÁDOR ISTVÁN RAJZA. Az Ernst-Múzeum kiállításából.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: Mulató gyermekek a Quarneróban.

Székely Andor: gr. Csáky István fogadtatása Szepesvárott, 1638-ban.

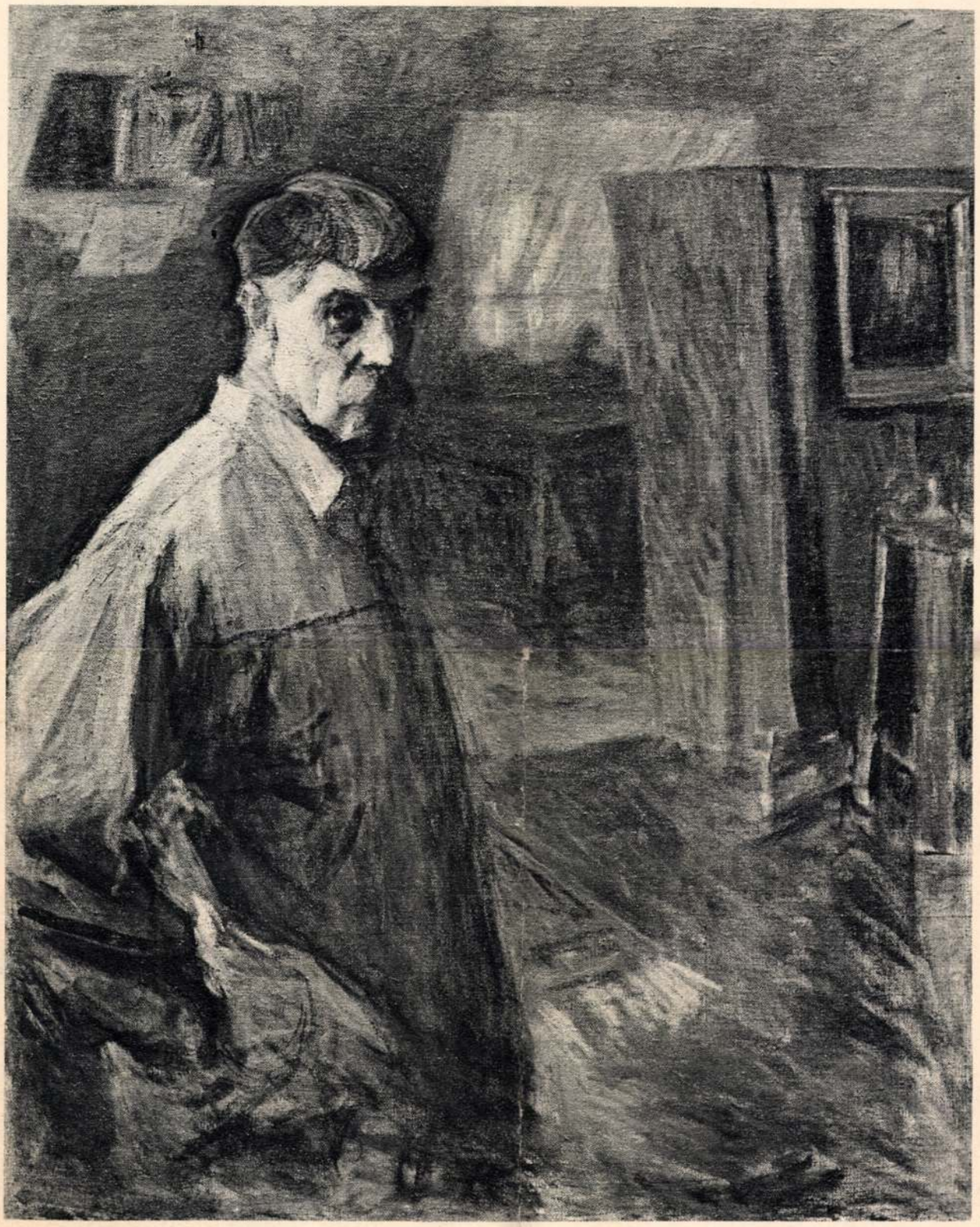

HOLLÓSY SIMON: ÖNARCKÉP

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: NYÁRI NAP

Koszta József: Parasztudvar részlet.

Koszta József: Tájkép.

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Merengés.

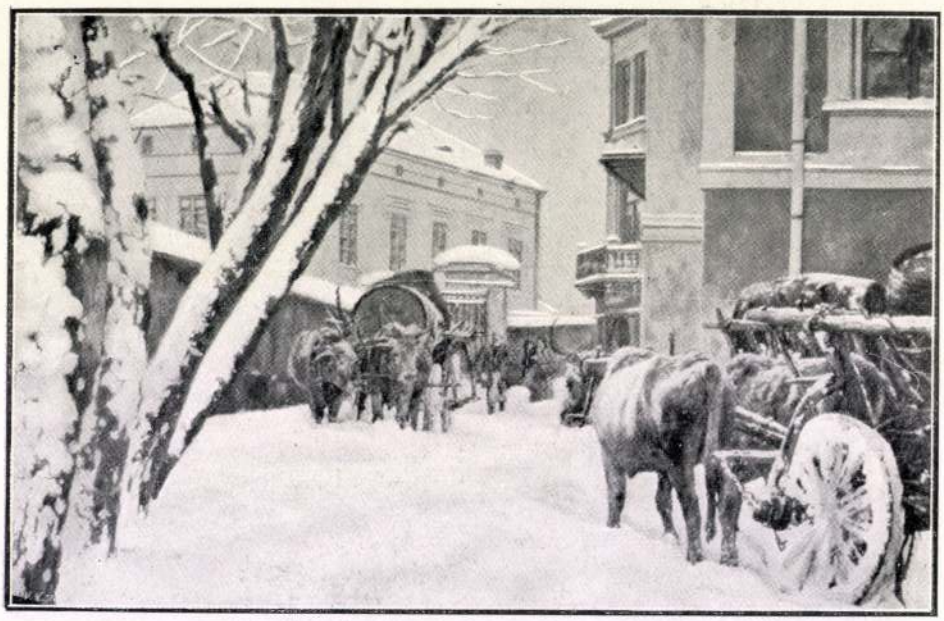

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Téli táj.

641. *Magyar Mannheimer Gusztáv:* Külváros.

807. *Rudnay Gyula:* Falurészlet.

Magyar Mannheimer G.

Férfi tanulmány

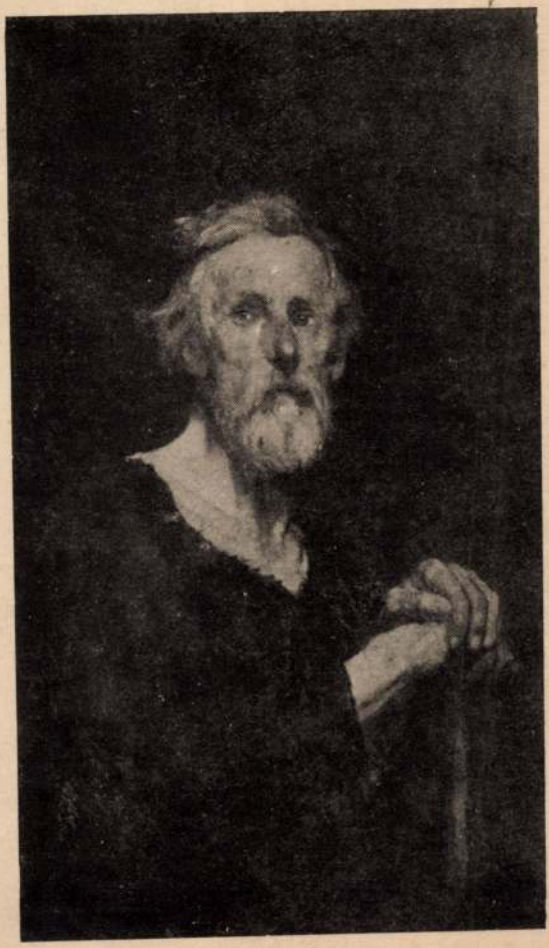

Ernst Muzeum aukcioik XII

mondotta: kötözni való bolond az is, aki az életbe átviszi a tudományos szkepszist. Ha egy alma van előttem a tányérban, akkor nem kételkedem benne, hogy az alma és nem vackor. Fölemelem, meghámozom, megeszem. Úgy megeszem, mintha soha semmiben módszeresen nem kételkedtem volna. Schopenhauer a Parerga-ban hosszasan, tüzetesen és egy dühös szónok elkeseredett pátoszával bizonyítja, hogy a lét merő szenvedés, hogy élvezeteink negativek, hogy egyetlen elfogadható állásfoglalás van az élet szomorúságaival szemben: a *Lebensverneinung*. És Schopenhauer megverte az öreg gazdasszonyát, mert a szerencsétlen kozmás kávét adott be neki. A kozmás kávé *negativum*. De Schopenhauer vágyódása a friss kávé után nyilván egy *pozitivum* megkívánása. Nem tudjuk elképzelni, hogy a gyönyörűség, amelyet Schopenhauer a jó, friss, illatos kávéban (és azonkívül még sok egyéb jó dologban is) talált: merőben negativ lett volna. Hogy a szerelemről is ilyen szigorúan ítélt és ennélfogva megvetette és alábecsülte a nőket, az aztán könnyen vezethető vissza bizonyos *negativum*-ra, bizonyos organikus *negativum*-ra, amely az előrehaladó korral csak kiélesedett.

Íme, itt van a hézag tanítás és valóság között, a szkeptikusnál éppen úgy, mint a pesszimistánál. Ezt a hézagot, ezt a rést, ezt az ellenmondást kell mindenekelőtt eliminálni. Élet és filozófia fedjék egymást. Ehhez azonban szükség van arra, hogy a filozófia az életből fakadjon. Ne a könyvekből. Ne az elődökből. Ne is az elődök puszta negációjából. De merő elmélkedésből sem, amely elvonatkozik az élettől és fölébe akar helyezkedni. Mintha bizony volna elmélkedés, még oly finom, még oly pókhálószövésű, még oly bonyodalmas és raffinált, amely az életnek, e dicső csodának, e lángoló, izzó, színes, energiáktól sebesen hajtott, mindig üde, termékeny, elragadó, boldogságos, siralmas, nyomorúságos életnek fölébe tudna helyezkedni! Érje be vele, ha gyors járását nyomon tudja követni. És ne igyekezzék korrigálni, mert csak kontármunkát fog végezni. És ne teremtsen pedáns, fagyos, merev rendet körzővel és vonalzóval ott, ahol a Természet munkál szabálytalanul, de zseniálisan. És mindenekfölött ne hamisítsa meg a valóságot. A legszebb algebrai vagy geometriai képlet kedvéért se «egyszerűsítsen», ne «hozzon közös nevezőre».

És még valamit: tartson sorrendet az értékekben, mert ez a sorrend egyúttal rangsort is jelent. És az nem filozófia, amely nem értékekkel dolgozik. A mi harcos filozófiánk harcos már abban is, hogy fölforgat minden eddig érvényes sorrendet. Ott kezdi, ahol az élet. Ha akarjátok, nevezzétek első diszciplináját *Ethikának*. Nem

tiltakozunk ellene. Nem a nevén fordul meg a lényeg. «Name ist Schall und Rauch».

De ez az Ethika nem dogmatikus és nem teleológikus világnézetek tolmácsa ; ez az Ethika megállapítja az ember viszonyát az élethez, az egyén viszonyát a közösséghez. Őszintén, kiméletlenül, köntörfalazás nélkül. Itt-ott kénytelen Nietzsche módjára átértékelni az értékeket, megtapogatni, hogy az évezredek óta oltárokon és búcsújáró helyeken kultusszal övedzett tekintélyek művészi redőzetű palástja belül mit takar. De nem fölforgató, nem forradalmi, mint ahogy nem ortodox és nem konzervativ. Csak becsületes és őszinte.

Kezdjük ott, ahol a modern élet kezdődik, mert a harcos filozófiánk a modern embernek szól, neki szeretne tanácsadója, útmutatója és ha kell, vigasztalója lenni. Kezdjük az egyén gazdasági életén, azokon az anyagi adottságokon, amelyekbe akarata ellenére beleszületik és amelyek karmaiból talán koporsója zártáig nem tud szabadulni, ha energiáját, tetterejét, invencióját, életrevalóságát egy harcos filozófia öntudatossá nem teszi és cselekvésre, kibontakozásra, érvényesülésre nem tüzeli.

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Kültelkiek.

20 km. gyaloglás. Szablár Péter, FTC. 1 ó 43 p 56·2 mp (1924.)
30 km. gyaloglás. Szablár Péter, FTC. 2 ó 42 p 23 mp (1913.)
1 órás gyaloglás. Szablár Péter, FTC. 11,767 m (1920.)
1 ang. mf. gyaloglás. Fekete Mihály, ESC. 6 p 53·9 mp (1924.)
2 ang. mf. gyaloglás. Fekete Mihály, ESC. 14 p 22·4 mp (1924.)
3 ang. mf. gyaloglás. Szablár Péter, FTC. 23 p 4·6 mp (1913.)
4 ang. mf. gyaloglás. Szablár Péter, FTC. 32 p 36 mp (1921.)
5 ang. mf. gyaloglás. Fekete Mihály, ESC. 37 p 56·3 mp (1924.)

Úszás.

50 yardos gyorsúszás. Schlenker Antal, NSC. 24·4 mp (1923.)
100 yardos gyorsúszás. Halmay Zoltán, MTK. 57 mp (1908.)
220 yardos gyorsúszás. Halmay Zoltán, MTK. 2 p 26·4 mp (1908.)
440 yardos gyorsúszás. Lastorres Béla, MAC. 5 p 25·6 mp (1910.)
880 yardos gyorsúszás. Lastorres Béla, MAC. 12 p 14 mp (1913.)
1 ang. mfd. úszás. Lastorres Béla, MAC. 25 p 9 mp (1913.)
200 yardos mellúszás. Toldi Ödön, MTK. 2 p 39·6 mp (1911.)
150 yardos hátúszás. Bartha Károly, NSC. 1 p 53·4 mp (1923.)
50 m gyorsúszás. Bárány István, MESE. 26·4 mp (1925.)
100 m gyorsúszás. Bárány István, MESE. 1 p 1 mp (1925.)
200 m gyorsúszás. Eperjessy Béla, MAFC. 2 p 25·6 mp (1923.)
400 m gyorsúszás. Eperjessy Béla, MAFC. 5 p 24·6 mp (1923.)
500 m gyorsúszás. Eperjessy Béla, MAFC. 6 p 57·5 mp (1923.)
800 m gyorsúszás. Eperjessy Béla, MAFC. 11 p 48 mp (1923.)
1000 m gyorsúszás. Eperjessy Béla, MAFC. 15 p 5·6 mp (1924.)
1500 m gyorsúszás. Eperjessy Béla, MAFC. 23 p 7·8 mp (1923.)
100 m hátúszás. Bartha Károly, NSC. 1 p 15·4 mp (1924.)
200 m hátúszás. Bitskey Aladár, MESE. 2 p 48 mp (1925.)
100 m mellúszás. Sipos Márton, MAFC. 1 p 16·2 mp (1922.)
200 m mellúszás. Hollósy Frigyes, III. ker. TVE. 2 p 57 mp (1924.)
300 m mellúszás. Hollósy Frigyes, III. ker. TVE. 4 p 47·6 mp (1924.)
400 m mellúszás. Hollósy Frigyes, III. ker. TVE. 6 p 34·4 mp (1924.)

Hölgy-úszórekordok.

100 m gyorsúszás. Sipos Manci, NSC. 1 p 29 mp (1925.)
300 m gyorsúszás. Kraszner Kató, MUE. 5 p 39 mp (1924.)
100 m mellúszás. Molnár Ella BAJA. 1 p 33·4 mp (1923.)
200 m mellúszás. Molnár Ella BAJA. 3 p 28·8 mp (1924.)
300 m mellúszás. Molnár Ella BAJA. 5 p 40·6 mp (1924.)

100 m hátúszás. Meleg Ilonka, III. ker. TVE. 1 p 36·6 mp (1924.)
200 m hátúszás. Meleg Ilonka, III. ker. TVE. 3 p 31·4 mp (1924.)

Korcsolyázó rekordok.

500 m Manno Miltiades, 47·6 mp (1908.)
1500 m Manno Miltiades, 2 p 38 mp (1906.)
5000 m Péczely Andor, 9 p. 9 mp (1900.)
10.000 m Péczely Andor. 20 p 55·2 mp (1900.)

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Alföldi táj.

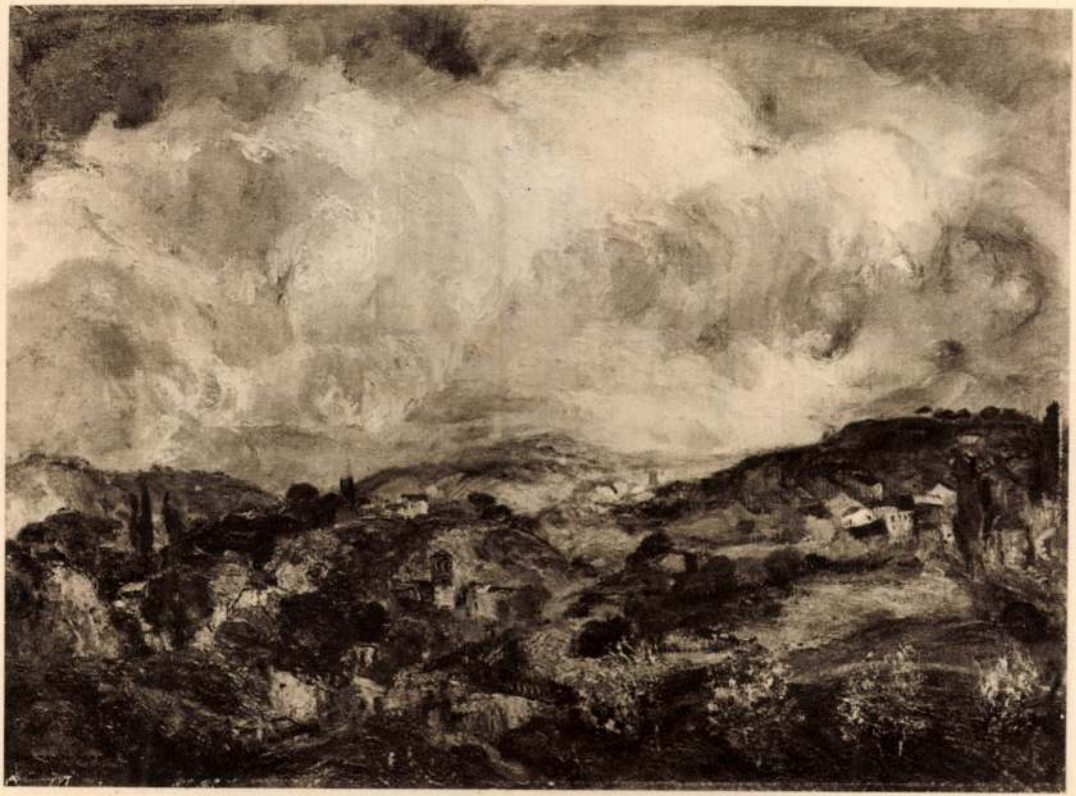

MAGYAR MANNHEIMER GUSZTÁV: TOSCANÁBAN

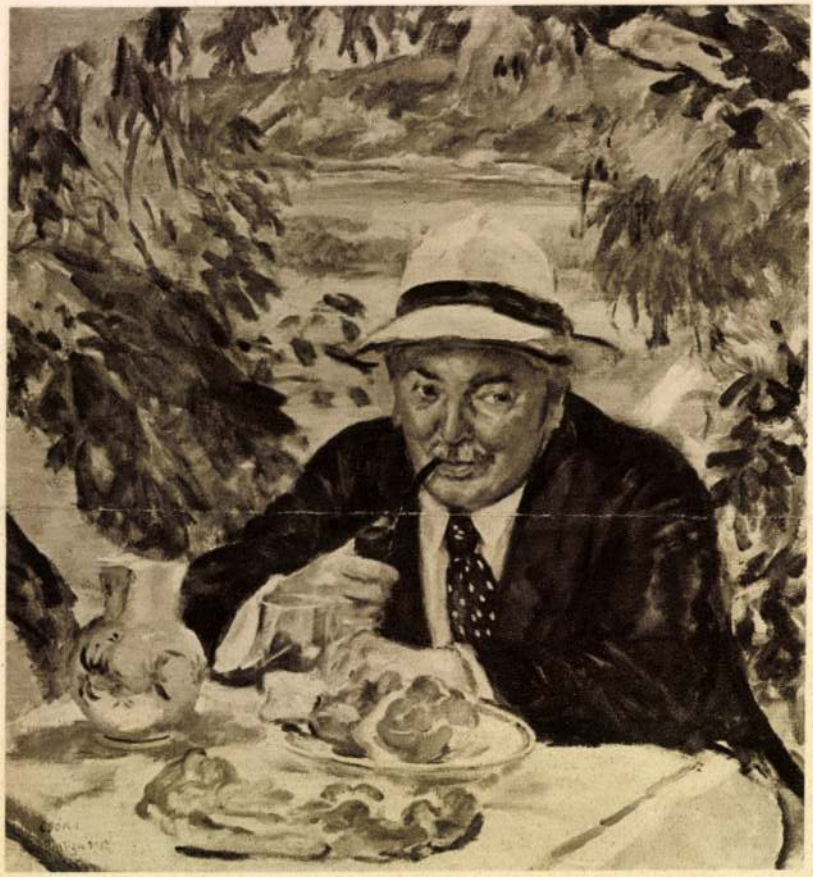

CSÓK ISTVÁN: KERESZTAPA REGGELIJE

PAPIRSZELETKÉK

SZABÁLYOK

A jó szabályok gyermekei a jó tapasztalásnak, mely minden tudománynak és művészetnek közös édesanyja. Lionardo

*

A művészet szabályai azoknak különféle alkotásai nyomán jöttek létre, akik a legsikeresebben tanulmányozták a természetet: ennek a révén azáltal, hogy megfigyeli a különböző módokat, amelyeken különböző elmék a maguk műveit szemlélték, a művész tágítja a maga látókörét és megtanulja olyan dolgoknak a fürkészését és meglátását, amelyek máskülönben elkerülték volna a figyelmét.
Joshua Reynolds

*

A szabályok készülnek a képek nyomán, nem a képek a szabályok nyomán.
Joshua Reynolds

*

Más állapot az, amely a szabályokat szüli mint az, amelyet a szabályok szülnek.
Friedr. Nietzsche

Ha ízlést vagy lángelmét szabályok útján taníthatnánk, úgy megszünnének ízlés vagy lángelme lenni. Joshua Reynolds

*

Vannak dolgok az esztétikai világban, amelyeket soha se lehet megtanulni és amelyeknek az alkalmazásban való megengedhetőségét vagy meg nem engedhetőségét egyedül a benső érzés sugallhatja, még pedig sokkal biztosabban, mint a szabályoknak minden gyűjteménye. F. G. Waldmüller

*

A helyes ítélet a legelső és az egyetlen kodex és a legjobb szabály. Antonio Canova

*

Határozott szabályok nincsenek. Az ízlés a legfőbb törvény, ez a világ delejtűje . . . És mégis, kell, hogy a művészetben is legyenek abszolut szabályok, mert a természetben is vannak.
Auguste Rodin

*

Sokat fel lehet hozni a szabályok védelmére, de bármit beszéljenek is, a szabály a természet igaz érzését és az igazi kifejezést mindig tönkreteszi.
Goethe

*

Magyar Mannheimer Gusztáv

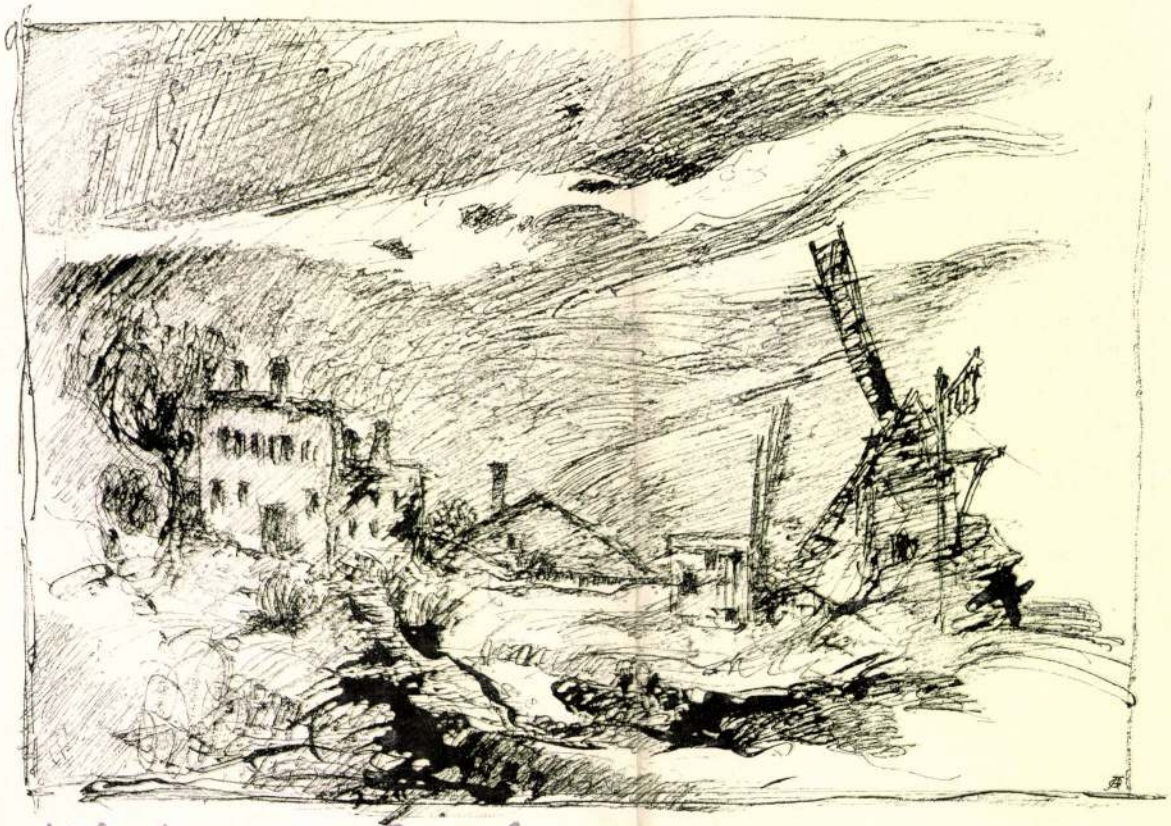

Művészet 1910. 345. l.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV VÁZLATKÖNYVÉBŐL

Mannheimer Gusztáv: *Processio Nápoly vidékén.*

Nemzeti Szalon
1900. kék Kiáll.

Magyar Mannheimer G.

Magyar-Mannheimer G.

Uj Idők 1899. V. 30.

MANNHEIMER GUSZTÁV: **Pásztor-idyll**

cinizmusa elriasztotta [illegible] az embereket
hatták meg a nyugodt tanulmányozásb
eredményét igen kivételes pillanatokban
teles körnek egy-egy, az aprólékosságig po
történet keretében adta elő.

— A nyáron — kezdte a maga [illegible]
len hangján — csaknem egyszerre érk
Bárdy család falusi birtokára a vőlegény
özvegy. A Bárdy Menyhért fiatalabb le
menyasszony s az idősebb az özvegy
másfélévi házasságuk után halt meg, m
dalmat és gyászos sötétséget hagyott h
asszony lelkében, ki első, egyetlen szere
siratta az elhunyt [illegible] Gyönyörű szép a
magas, karcsu termetű; sötét, mely [illegible]
érzésre valló szemében a reménytelen
megdöbbentő fenya égett, az a [illegible]
fény, mely révedezve, ingadozva, bizonyt
a dolgok és [illegible] összemosódó k
merevén megjegyezésedve a szem [illegible]
rében, meghatja, megmaltja, rezgésre [illegible]
[illegible] — Soha kép oly elevenen
dott emlékezetembe, mint ez a szom
[illegible]. Az apa komoran támaszkodott az
[illegible] zokogással [illegible]

31. Magyar-Mannheimer Gusztáv: Nyári nap.

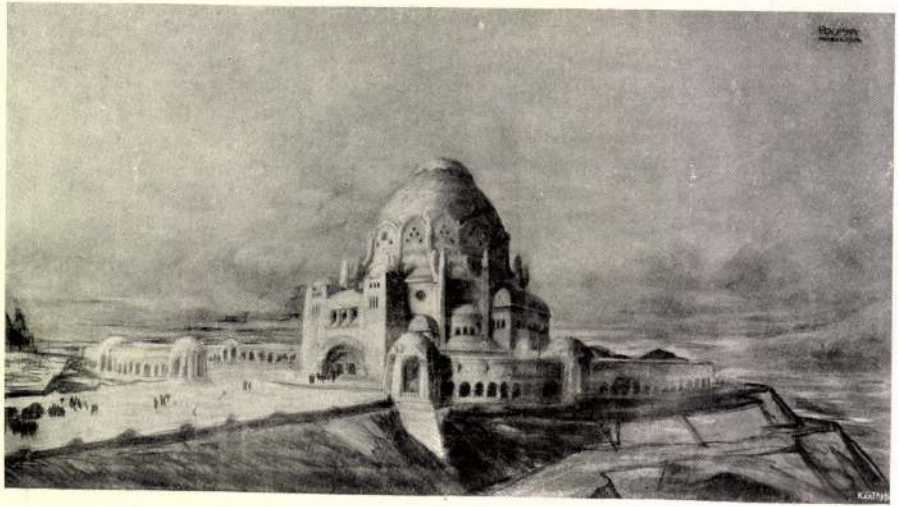

488. Pogány Móric: Crematorium távlati képe.

210. MANNHEIMER GUSZTÁV. HALÁSZTELEP SIÓFOKON.

Magyar Mannheimer G.

213. Ipoly Sándor. erkel ferencz géniusza.

Magyar Mannheimer Gusztáv
Vas. Ujs, 1891. 49. sz.

művészileg fejlett ország egy-két első rendű festménynyel van ott képviselve. Az arany érmek és a díjak elosztása nehéz gondot fog okozni a jurynek, mert egyenlően érdemes, jutalmazásra méltó kiváló művészi alkotások akadnak majdnem minden teremben. A téli kiállítások a fővárosi élet fontosabb mozzanatai között előkelő helyet foglalnak el s kivált az esti órákban, a mikor a műcsarnokot a villamos világitás ragyogó fénynyel árasztja, a közönség folytonos hullámzása tanusitja azt a növekedő érdeklődést, melyben már Budapesten is részesül a művészet.

E napokban jelent meg a kiállítás *képes tárgymutatója*, oly díszes kiállításban, mely bátran versenyezhet a külföld hasonló kiadásaival. Az abban megjelent képek közül ezúttal egy egész sorozatot mutathatunk be.

A mióta *Benczúr Gyula* a mester-iskola vezetését átvette, az arczképfestés a művészetnek eddig nálunk még el nem ért magas fokára emelkedett. Ez évben *gróf Andrássy Gézáné* bájos arczképével arat *Benczúr* újabb sikert. Az egész női alaknak nemes tartása, a fehér atlasz ruhának széles és festői ránczvetése a mester

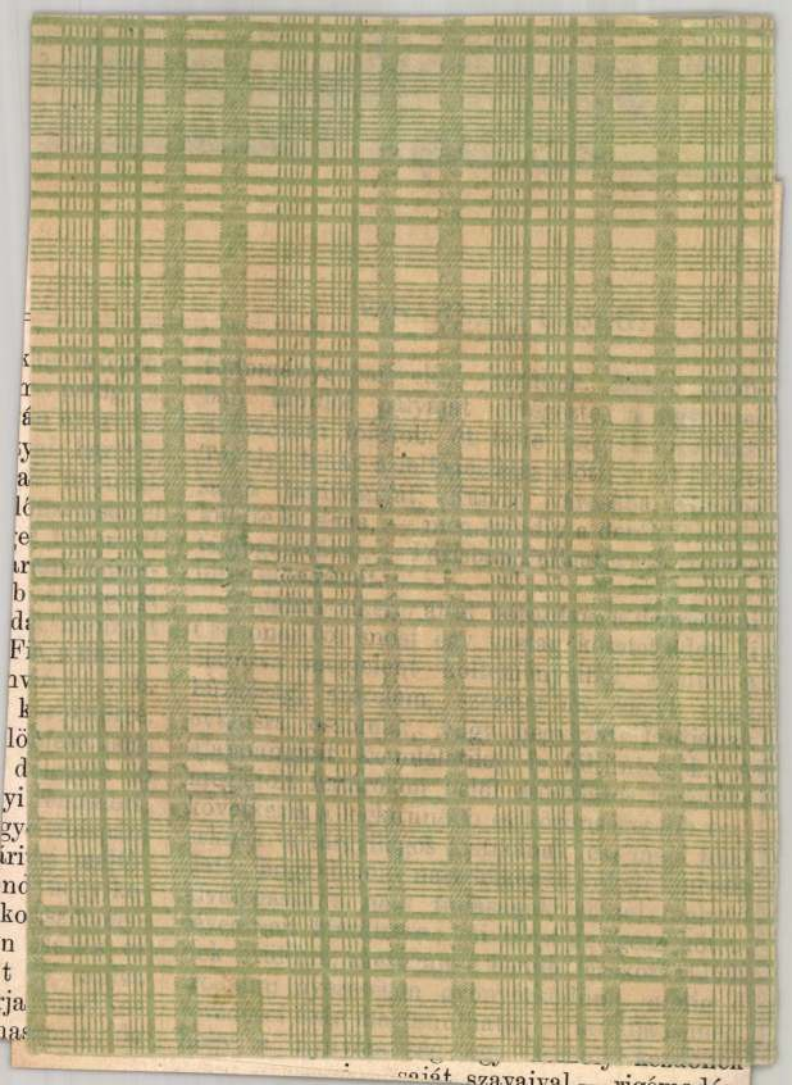

Magyar Mannheimer Gusztav

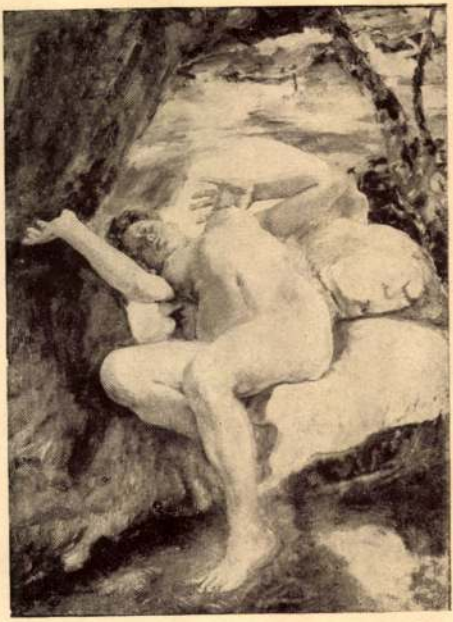

Magyar Mannheimer Gusztáv: Danaé
Magyar Mannheimer Gustavo: Danae

Csókáson

Magyar Mannheimer G.
Uj Idők 1899 V. 17 sz

MANNHEIMER GUSZTÁV: **Pásztor-idyll**

dott emlékezetembe, mint ez a szomo
látás. Az apa komoran támaszkodott az a
özvegy kitörő zokogással borult anyja

Magyar Mannheimer G.

Vas. ujs. 1901. 805 l.

A «Könyves Kálmán» intézet tulajdona.

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Virágjóslat.

Nagyvárad

243

VASÁRNAPI UJSÁG.

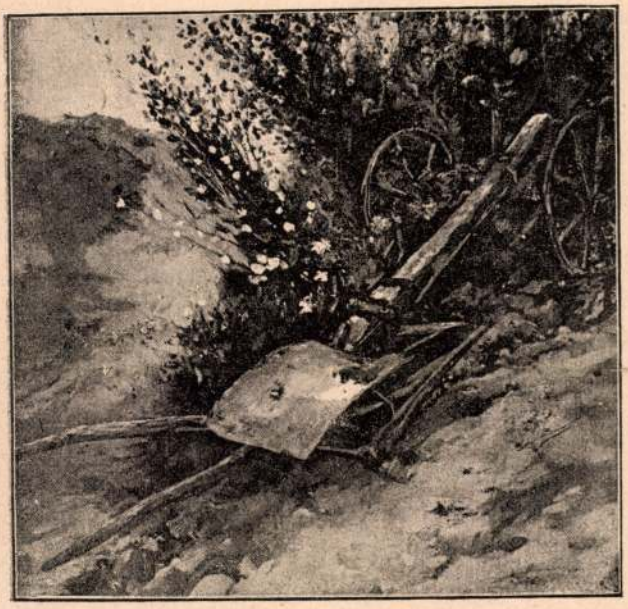

MANNHEIMER AGOST. EKE.

KMTárs, 1886. őszi kiáll-
II. sorozat-

Magyar Mannheimer

Ágost

Zemplényi Tivadar: Szűkölködők.

Bruck Lajos: Vásár a Döbrentey-téren.

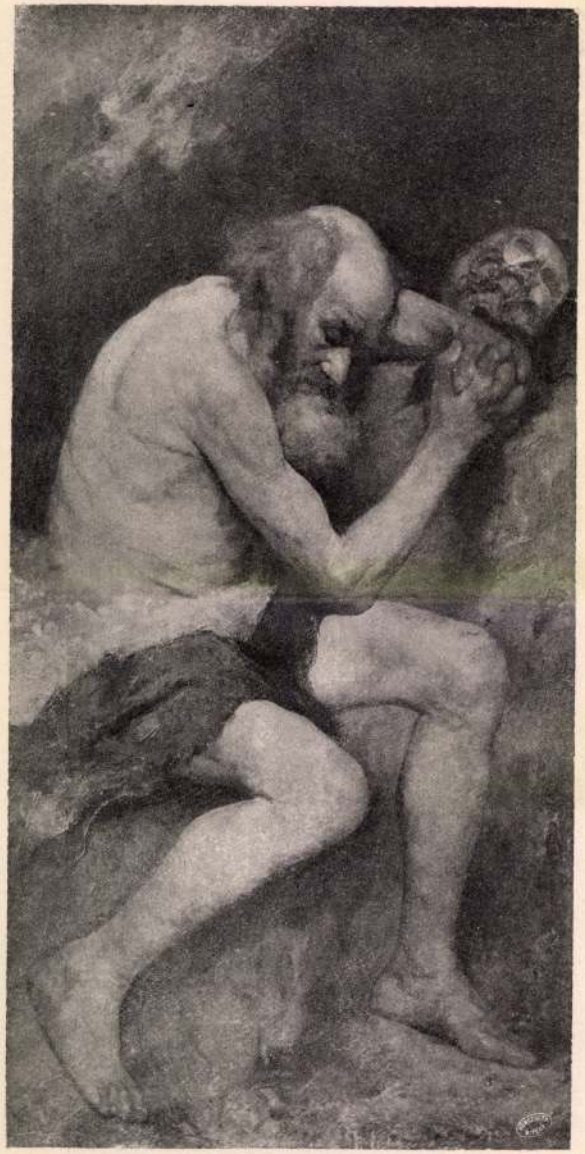

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Thebeni Szent Pál.

— Nem jönnek el?

— Azt üzenik, hogy nem jöhetnek, mert a sógorukat megütötte az éjjel a guta, beküldték egy vén asszonytól a ködmöneiket és a karaformátlanúl gomolygó planumot és megvalósította a kedvéért.

Kopogtatás hallatszott az ajtaján. A szabadra belépett a gazda s elkezdte nagy fenékkanyarítással előadni, hogy nem szivesen rabolta meg kedves vendégének a hajnali álmát, de hát valami olyas történt . . .

— Köszönöm az irántam való jó szivét, — vágott közbe Akli elérzékenyülve. — Mindent tudok, mindent hallottam, küldje be kérem azt a nemes urat, megalkuszom vele.

— De vigyázzon, tartsa magát egy kicsit, nehogy gyanut fogjon Bori uram.

— Ne féljen attól. Nem azért voltam öt évig az udvarnál.

Kis vártatva maga a gombkötő vezette be a rekedt nemest, nagy Góliáth termetű embert, olyan bozontos fejjel, mint egy medvéé. Kékbe játszó krispin volt rajta vitéz kötéssel és tajték pipa lógott a szájában.

— Én nemes Bori Pál vagyok, — mondá a szobába lépve és a sarkantyúját kevélyen összeütve, — volt insurrectiós hadnagy és patyi komposessor.

És nekem kihez van szerencsém.

— Én Farkas Miklós vagyok, — mondá Akli.

— Igen elterjedt család.

— Kivált így télen az erdőben, — felelte Akli.

— És nevezetes család, — bókolt a pátyi óriás, méregetve a legénykét, a ki most felült a párnák között.

— Kivált az étvágyáról, — tréfálózott Akli.

— Ön úgy látszik, nem sokat ad a czimerére, fiatal ember, — szólt az óriás kedvetlenül.

— Mikor egy Farkas egy Borival találkozik illő, hogy a Farkas ne hivalkodjék.

Ez már tetszett a pátyi óriásnak s egyszerre a kegyeibe fogadta a Farkasok ivadékát.

— Mind gyöngyei vagyunk a szent koronának, — bárítá el szerényen a Boriak fölé-

Bori nagy bajusza széthuzódott, mint két denevér-szörny; édesdeden nevetett.

— Azt a gombkötő mondta? No persze. Ez csak a pretextus, ha valaki kérdezné. Mert van benne valami igaz. Czukorról van szó. Isten úgy segéljen czukorról (s még jobban nevetett hozzá, láttatni engedve a fekete odvas fogait). Sőt még a czukornál is édesebbről.

— No, ugyan? Most kezdem már nem érteni. Hát mi lenne ott például az én dolgom?

— Egyszerű verekedés, ha valaki ellenállna, ha pedig nem állna ellen, hát egyszerű ostromlás és különféle hadi zsákmány esetleg.

— Csak nem a Burgot ostrmoljuk meg?

— Kell a kutyának. Mit csinálnánk vele? Ilyen nagyba nem kezdünk, hékás, mert az embernek csak egy feje van. Kis vállalat ez. Bagatell. Azaz, hogy a Burgnál mégis többet ér. Mert egy gyönyörűséges paradicsom-kertet akarunk bevenni ma éjjel, a hol különféle virágszálak nyilnak, csak egyetlen bimbót kell kihozni az egészből, — de hát van ott sok, már pedig az ilyen fiatalember, mint uramöcsém, ott is szakit magának, a hol nincs. Egy nevelőintézetről van szó — kihozunk onnan egy kisasszonyt. Ez az egész. Csapjon fel uramöcsém.

Aklit az izzadtság verte ki a rémülettől.

(Folytatása következik.)

A TAVASZI NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁS.

A Műcsarnok most megnyílt kiállítása egész hosszú sorát mutatja be a külföld ismertebb festőinek és szobrászainak. Nehány elsőrangú, sőt bizonyos irányban korszakot is alkotó művész mellett a nagy hírnévnek örvendő, divatos képirók olyan számban csoportosúlnak, a minőben itt Budapesten eddig még soha sem láttuk őket. Mert voltak ugyan tárlatainknak eddig is kiváló külföldi vendégei, de ezek rendesen csak külön-külön és szórványosan tűntek föl; míg

239. Mannheimer Gusztáv. idyll

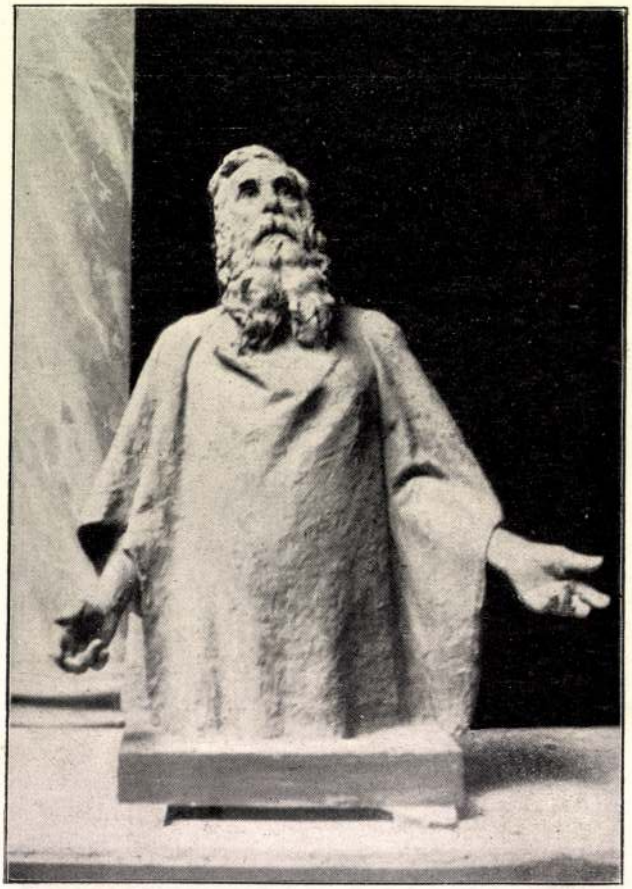

92. IFJ. MÁTRAI LAJOS. MINDENNAPI KENYERÜNKET ADD MEG NEKÜNK MA.

220. Mannheimer Gusztáv: Véreresztés

167. Thorma János: Dr. L. Gy. és neje

való, hogy kibocsássa a meleget, ha hidegülni kezd az idő.

A tanfelügyelői és vizsgabiztosi mai rendszer még jobban kibővitette a derült komikum körét, mert egy idegen és nagy tekintélyü ur közbeszólása mindennél inkább alkalmas arra, hogy a süldő tanulót zavarba hozza. Ily közbeszólások adtak alkalmat a következő kérdésekre és feleletekre. «Melyik király következett Magyarországon Salamon után?» Mire a legifjabb: «Sába királynő». Vagy: «Hol járt Jézus 12 éves korában?» — felelet: «a 13-dikban». Különös képzelődést árult el az a kis diák, ki, midőn azt kérdezték tőle, miről hires a Vöröstenger, egész ártatlanul adta rá magyarázatul: «vörös heringjeiről». Vagy az a másik, ki e kérdésre: «mit ért tisztátlan lélek alatt?» azt adta felvilágositásul, hogy: «a csunya ördögöt».

A váratlan komikum derüjével hat néha a legokosabb felelet is. Egy tanitó épen azt magyarázta, hogy a szárazföld nem szakadatlan folytonosságu s ennek megerősitéséül odaszólt mellette álló tanitványához: «Nos mit gondolsz hát, körül tudná-e apád a világot sétálni?» — «Nem tanitó ur!» «És miért nem?» — «Mert meghalt már.»

Minden pædagógus tudja, hogy a még ki nem fejlett itélő-erő egy bizonyos stádiumában igen sok hajlandóságot mutat minden tanuló negativ alakban adni meg feleleteit. «A bor, mondja például egyik, igen hasznos czikk s már sok embernek, asszonynak és gyermeknek életét mentette meg.» — «S vajjon mivel?» — «Mert nem itták meg.» — Továbbá: «a só olyan ásvány, melynek ize nagyon rossz, ha nem teszik a levesbe.» Valahol előfordult a «regeneratio» szó magyarázata. «Mit jelent ez?» kérdi a tanitó egyik legokosabb tanitványától. «Ujjászületést» — felel az. «Helyes. És szeretnél-e te is ujjászületni?» A gyermek habozik, de végre is kirukkol vele, hogy nem biz ő. «Szamár! hát miért nem?» — «Mert . . . mert . . . félnék, hogy puposnak találnék születni.»

De nem füzzük tovább az önkénytelen élczek ez adoma-szövedékét. Az élet mindenütt tud derüs oldalt is mutatni, s hogy nem a legkevésbbé derüs ott, a hol az élet komoly feladatai megoldásának pillanatai előtt áll, erről akartunk e czikkben tanuságot szolgáltatni.

A király gyors vonással kitörölte a «non» szót, ott maradt feleletnek: «placet».

MIKSZÁTH «HISTÓRIA EGY HÁZASSÁGRÓL» CZIMŰ ELBESZÉLÉSÉHEZ.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A tekintetes vármegye, igaz történetek, irta *Mikszáth* Kálmán. Ez a diszszel és izléssel kiállitott terjedelmes kötet ad közre a kedvelt iró ujabb elbeszéléseiből tizenegyet. Mikszáth kiváló tehetségének egyik jele, hogy nem könnyen fárad, hogy termékeny. Sokat ir, a nélkül, hogy elbágyadna. Látszik, hogy e termékenység csakugyan bőség jele, a véna gazdagságáé, mely belső erőből hozza gyümölcseit. Hova tovább ir, látköre is tágul, több és sokfélébb emberekig hatol el, világa népesül, s előadásának hangja a meggyőző erő ama sajátságos tulajdonából mindig többet vesz föl, melyet a biztosság és igazság adnak az irónak, ki elég érzékkel bir az élet valódi benyomásai iránt. E tizenegy elbeszélés részint hirlapokban jelent meg, részint felolvasások tárgyát képezte. A kik tehát figyelemmel kisérik Mikszáth működését, azoknak már volt alkalmuk élvezhetni. De egybegyüjtve, egymás értékét nevelik, mert a költői kedély, a humor, a gazdag ötlet megannyi külön alkotása igy együtt a szellem egész gazdagsága. Leginkább a magyar középosztály alakjai szerepelnek az elbeszélésekben, többnyire olyanok, kikre a könyv czime, a «tekintetes vármegye» ráillik, vagy a kik kiegészitik a tekintetes vármegyét, mely régi tradiczióit őrzi még ma is, habár csak adomákban. Egyszerü történetek, s némelyiket nem is maga a történet emeli érdekessé, hanem az előadás sava-borsa, vonzó melegsége. Ujabb iróink közt senki sincs, ki annyira birná az előadás művészetét, mint Mikszáth. Nem bőbeszédü, nem terjengős, hanem igazi elbeszélő, a kinek sokféle hangja van, folyton eleven temperamentuma és mindig kész ötlete. A tizenegy elbeszélés czime: «História egy házasságról», «Aranyos felhők», «Lábnyomok a homokban», «A Tisza», «Mikor a sirkövet hoztuk», «A rossz matéria», «Az én első princzipálisom», «Rózsaszinü rozsda», «A becsületbirák előtt», «Az elveszett nyáj», «Az alispán-kisasszonyok». A kötetet a Révai-testvérek adták ki s gondoskodtak, hogy a tartalom mellé diszes külsőt nyujtsanak, s hogy értékét művészi rajzokkal is megjelöljék. A 180 oldalra terjedő könyv nagy nyolczadrét, s minden elbeszéléshez Mannheimer Agost rajzolt illusztrációkat, jellegzetes inicziálékat, egyes jeleneteket, vagy szövegvégző vignetteket. Tollrajz valamennyi, eleven mozgásu kézzel vetve, de egyik sem gondtalan, s a fiatal művész illusztrátori képességének sikerült bizonyitványai. A kötet ára 3 forint. — Ez érdekes könyv egyik darabját mutatványul mai számunkban közöljük, a hozzá tartozó két kép közül egyiket a szövegben, másikat e soraink fölött mutatva be olvasóinknak.

Petőfi összes költeményeiből az Athenaeum-társulat uj népies kiadást bocsátott közre. A kötet harmincz sűrűn nyomott iven adja a halhatatlan költő összes költeményeit, s a költő arczképével és 85 képpel van diszitve, melyek a nagy diszkiadás képei után kisebb alakban e népies kiadás számára készültek. A kötet csinos piros vászonkötésben 2 forint 50 krért kapható.

«Az arany ember» czim alatt *Jókai* Mór drámát irt, melynek meséje a költő hasonló czimü regényéből van meritve. A darab a nemzeti szinháznak lesz egyik érdekes ujdonsága, s deczember 3-ikán kerül szinre. Jókai ez uj drámája diszes amateur-kiadásban is megjelent Révai-testvéreknél, s ára 2 forint.

Jókai ujabb regényeinek füzetes kiadásából a 15—18. füzetek hagyták el a sajtót a Révai-testvérek kiadásában, közölvén *«A lőcsei fehér asszony»* harmadik kötetének utolsó részét és a negyediknek elejét. Illusztrációkat minden füzethez Jókai Róza rajzolt. Az egész mű öt kötetre terjed. Egy füzet ára 30 kr.

Madách összes műveiből uj kiadást készit az Athenaeum-társaság, mely a napokban kötött szerződést Madách fiával, és e szerint az «Ember tragédiája» s Madách összes műveinek tulajdonjoga a század végéig az Athenaeumra szállott át.

Uj regény. Az Athenaeum kiadásában megjelent: *«Dániel pap lesz»*, regény egy kötetben *Tolnai* Lajostól. A regényirodalmat rövid idő alatt számos kötettel gyarapitott iró ez uj művének hőse egy fiatal rektor, kit felesége nagyravágyása rábir, hogy szerény, csöndes körét, melyben oly jól érzi magát, hagyja ott; keresse, hogy több ember, pap lehessen. Dániel tehát elmegy theologusnak, s a nagyvárosi élet áradata magával ragadja. De mégis kimenekül, lesz belőle pap, hanem mikor épen elfoglalja papi székét, a pusztitó kholera áldozatául esik. Mint Tolnai minden regényében, több szép fejezet van ebben is, és cselekvénye kerekded, elevenebb menetű, mint hosszabb regényeiben. Ára a kötetnek 70 krajczár.

A korona rajzai. Nehány év előtt a tud. akadémia szent István koronájáról pontos rajzokat vétetett föl s archaeologiai szempontból is megvizsgálta. A rajzok után diszes szines nyomatok készültek Párisban, s azok e napokban érkeztek meg. A szöveg megirására *Ipolyi* Arnold püspököt kérték föl s ő már szintén sajtó alá adta dolgozatát. A nagyszabásu mü első lesz, mely Szent István koronájáról hű ismertetést nyujt.

Pályázat a magyar király-himnuszra. A magyar tudományos akadémia az országos magyar daláregyesület adományából pályázatot hirdet a magyar király-himnusznak zenére tehető szövegére. A pályázat feltételei a következők:

Szükséges, hogy a költemény nemzeti magyar versidomban legyen irva. Három-négy versszaknál kevesebbet, hatnál többet ne tartalmazzon. Az egyes versszakok nyolcznál több verssort ne foglaljanak magukban. A versszakok 6—12 szótagu verssorok között váltakozhatnak. A szöveg zenére tételéről a daláregyesület fog gondoskodni. A jutalom ezer frank

**

aranyban, mely csak önálló becsü münek itéltetik oda. A pályamunkák az akadémia főtitkári hivatalához 1885 május 31-ig küldendők be.

Bereczki Máté «*Gyümölcsészeti vázlatok*» czimü könyvének harmadik kötete is megjelent Aradon Gyulai Istvánnál, s valamint a megelőző két kötet, ez is magánál a szerzőnél rendelhető meg Mezőkovácsházán (Csanádmegye) 3 frtért. A «Vasárnapi Ujság» állandó előfizetői között sokan vannak olyanok, a kik gyümölcsészettel foglalkoznak, a kiknek ennélfogva bizonynyal örömet fog okozni, ha értesülnek, hogy a magyar gyümöcsészet nagy mestere szorgalmasan folytatja lelkes és szakavatott munkáját, melyet a magyar gyümölcstermelés fölemelése és elterjesztése körül évtizedek óta kifejt ugy a gyakorlati téren, mint az irodalomban. «Gyümölcsészeti vázlatok» szerény czim alatt megjelent munkája hazánkban uttörő s e nemben első, mely immár terjedelemre nézve is kiállhatja a versenyt az e téren sokkal előrehaladottabb külföld hasonló irodalmi termékeivel. S mi ránk magyarokra nézve annál becsesebb e mű, mivel szerzője e hazában tett tapasztalatai és itt gyüjtött észleletei nyomán, a magyar viszonyok tekintetbevételével, magyar honfitársai számára irta meg és ennyiben e mű a mi viszonyainkra nem mindig illő idegen müveknek messze fölötte áll. Bereczki lelkiismeretes gonddal gyüjtötte e művéhez az anyagot. Mezőkovácsházi gyümölcsösében pontosan megfigyelt minden körülményt s nem irt le más gyümölcsöt, mint a melyet maga ojtott el, s maga nevelt föl annyira, hogy termését nála már bemutathatta. Kiváló gondot forditott ama fajok megjelölésére, melyek a magyar alföldi viszonyok közé is beillenek s igy e mű kivált az alföldre nézve valóban megbecsülhetetlen értékü. De hasznát veheti annak minden gyümölcskertészettel foglalkozó, mivel abban sok oly gyakorlati utmutatást talál, melyet drága pénzen kellene megszereznie, ha arra várna, hogy önmagától jöjjön rá.

Az eddig megjelent három kötetben 271 körte-, 219 alma- és 107 szilvafaj van körülményesen leirva, mind a legkiválóbb, elterjesztésre legérdemesebb fajokból, tekintettel arra, vajjon mint csemege-, gazdasági, vagy piaczos gyümölcs értékesek-e. Minden egyes fajnak helyes magyar neve mellett ott van franczia és német neve is, ismertebb szinonimáikkal együtt. Elő van adva minden faj rövid pomológiai története, a gyümölcs érésideje, minősége, nagysága, külső szine, belseje, továbbá fája, annak növése, termékenysége, alakja, minő alanyra, minő talajba és minő fekvésbe való, aztán vesszeinek, rügyei- és virágrügyeinek, valamint leveleinek leirása, hivatkozással más leirásra s végül észrevételek, melyekben a szerző elmondja, mily viszonyok közé tartja az illető gyümölcsöt és mennyire ajánlhatónak. Lehetnek hazánkban olyanok, a kik tán még nem értesültek róla, hogy van már hazánkban egy ily kitünő gyümölcsészeti munka s drága külföldit hozattak meg, mely más ország, más talaj, más égalji viszonyok számára van irva s a mi körülményeink között csak kivételes esetben szolgálhat követendő tanácsadással. Azoknak felhivjuk figyelmét e jeles, igazán hézagot pótló műre, hozzá tevén, hogy Bereczki Máténál az általa leirt fajokból ojtóvesszőket is kaphatnak, még pedig valódi nevükkel, nem ugy mint némely faiskoláinkban, a hol minden lelkiismereti furdalás nélkül ráakasztják a «Ponyik-alma» csemetejére a föliratos táblácskát, hogy «Baltavári cseresznye».

A tudományos akadémia kiadványai. A tud. akadémia nagyobb kiadványaiból egyszerre több kötet jelent meg; ezek a következők:

Nyelvemléktár, régi magyar kodexek és nyomtatványok kiadása; kiadja a nyelvtudományi bizottság, szerkeszti *Volf* György. Tizenegyedik, 283 oldalra menő kötet. A debreczeni főiskola tulajdonát tevő, a XVI. század első negyedéből eredő ugynevezett debreczeni kodex foglalja el a kötet nagy részét. Ez a klarissza apáczák számára irt életrajzokat s elmélkedéseket tartalmaz. Másik részében van a muzeumbeli Gömöry-kodex (imádságok), szintén a XVI. század elejéről. E régi nyelvemlékeket Volf György az eredetinek mindenben megfelelő hűséggel rendezte sajtó alá, még a törlések is jelölve vannak benne, s a nyelvészekre nézve becses bevezető részszel is ellátta. Ára 2 frt.

Mathematikai és természettudományi közlemények, vonatkozólag a hazai viszonyokra. Kiadja az akadémia math. és term. tud. állandó bizottsága, szerkeszti báró *Eötvös* Loránd. 18-dik és 19-ik kötet. A 18-dik kötet tizenkét, a 19-ik hét nagyobb szaktanulmányt közöl hazai természeti viszonyaink ismeretéhez. A szerzők közt szerepelnek dr. Staub Móricz, Téglás Gábor, Chyzer Kornél, Parádi Kálmán, dr. Tömösváry Ödön, dr. Schaarschmidt Gyula, dr. Róth Samu, Lovassy Sándor, dr. Primics György, dr. Daday Jenő, Hazslinszky Frigyes, Hazay Gyula, Mocsáry Sándor egy vagy több munkával. A kötetekhez számos rajz és térkép van csatolva. A 18-dik kötet ára 3 frt 50 kr., a 19-iké 2 frt.

Nyelvtudományi közlemények, a nyelvtudományi bizottság kiadása, szerkeszti *Budenz* József; a 18-dik kötet 2-ik és 3-ik füzete. Az egyik füzetet Budenz dolgozata «Az ugor nyelvek összehasonlitó alaktana» foglalja el, ugyanez megjelent önálló kiadásban is s ára 1 frt. A másik füzetben, a kisebb nyelvtudományi közlemények közt a legterjedelmesebb dr. Asbóth Oszkár tanulmánya: «Szlávság a magyar keresztény terminologiában.» Ára egy füzetnek 1 frt.

A «Magyarországi jogtörténeti emlékek» közt a jogász-világot érdeklő nagy mű első kötete hagyta el a sajtót: «*A magyar törvényhatóságok jogszabályainak gyüjteménye*», összegyüjtötték, felvilágositó, összehasonlitó és utaló jegyzetekkel ellátták dr. Kolosvári Sándor és dr. Ovári Kelemen, kolozsvári egyetemi tanárok. Az első kötet az erdélyi törvényhatóságok jogszabályait közli, kezdve az 1451-iki székely nemzeti constitutióval. Tájékoztató tárgymutatóval is el van látva; ára 4 frt.

A skalp-vadászok, regényes történet a serdültebb ifjuság számára, irta *Mayne-Reid* kapitány, átdolgozta Kürthy Emil. Az amerikai indus-világ a hazája az érdekesen irt regényes kalandoknak. Az ifjuság számára figyelmet lebilincselő olvasmány. Számos illusztráczió is van a könyvben, melyet a Révai-testvérek diszes kiállitásban adtak ki.

Naptárak. Számmer Imre székesfejérvári kiadónál öt naptár jelent meg, ugy mint *Székesfejérvári naptár*, tizenharmadik évfolyam; *Veszprémmegyei naptár*, negyedik évfolyam; *Tolnamegyei naptár*, harmadik évfolyam, mind hármat szerkesztette Számmer Imre; *Somogymegyei naptár*, negyedik évfolyam és *Zalamegyei naptár*, mindkettőt szerkesztette Láng Sándor. Az öt naptár olvasni való része és anekdotái közösek, de mindenikben más-más a «kalauz a közönség számára», mely az illető megye politikai és egyházi felosztását, tisztviselői czimtárát, adó és postahivatalát, stb. közli. Egy naptár ára 30 kr.

A várszinház szinműi pályázata. A budai várszinház 50 aranynyal pályázatot hirdetett történelmi tárgyu látványosságra, vagy bohózatra. A pályázatnak nem volt kellő eredménye. Legjobbnak a «Konkurrenczia» czimü darabot tartották a birálók, de az sem bohózat, hanem fővárosi életkép. Szerzője, *Prém* József, tehát művét visszavonta a pályázatról, de előadás végett átengedte a várszinház igazgatóságának. A főszerepet Blaha Lujza asszony fogja játszani.

A népszinház és budai várszinház. A népszinházi és várszinházi bizottságok tárgyalást folytatnak egymás közt, melynek alapja az, hogy a várszinháznak van ugyan páratlan kitünő népszinmű-énekesnője, Blaháné, de nincs számára elég változatos szerep, mert legjobb darabjai a népszinház tulajdonát képezik. Mind a két szinház azonban a városé lévén, egyforma érdeke a városnak a két intézet virágzása. Blaháné távozását épen ugy megérzi a népszinház, mint érzi a várszinház a közönség kedvencz darabjainak hiányát. A két bizottság törekvése tehát az, hogy mind a két szinháznál közös legyen a jó: Blaháné és a szindarabok. A népszinház engedjen át néhány darabot a várszinháznak, s Blaháné vendégszerepeljen a népszinházban is.

A népszinházban sürün adják az ujdonságokat; majd minden hétre jut egy. A mult hét is eredeti darabot hozott «*Az árendás zsidó*» czimen. Szerzője a szinház egyik tagja, még pedig női tagja, Klárné Angyal Ilka asszony, kit eddig komikai ábrázolásáról ismert a közönség. Most egyszerre mint népszinműiró állt elő s tett tanuságot róla, hogy eléggé ismerte a szinpadot, melynek gázlámpái és árnyai annyiszor megtévesztik a magvasb tehetséget is, hogy összes hibájok egészen a lámpák elé jut s az enyhitő árnyak nyelik el a többit. Darabjának apró jó oldalait és számos gyöngéit folytonos vidámsággal tudta bemutatni, s a hangulat eléggé kedvezőn is alakult mellette. Hozzá bizonyos fokú alkalomszerüség még a külső hangulattal is harmóniába hozta, s a meglehetősen gyönge szerkezetű darab a játékrendre kapott.

Fő savát a zsidós jargonnak köszönheti. Van benne egy kis keresztény-zsidó házasság is; azaz, hogy ennek a házasságnak a szükségéről egy kis példa, a mit azonban keresztény zsidó házasság hiányában is meg lehet oldani a darab intézkedései szerint. Blum Dávid árendás családja a szinmű központja. Blum jóravaló zsidó bérlő, ki előbb a Balaton mellett árendált halászatot, aztán a Tisza mellé kerül. Feleségével együtt csak az büsitja őket, hogy a család nem áll többől, kettejökön kivül. Épen mikor télviz idején el akarnak költözni a Balaton mellől, akkor jön a házba egy idegen asszony, karján egy kisdeddel, menedéket keresve a hideg ellen. De az asszony azonnal meghal, a nélkül, hogy kilétét megmondhatná. Az árendásné magáénak fogadja a gyermeket, s fölnevelhetik mint a magokét, mert a hova költöznek, ott ugy sem ismerik őket. A titkot csak a javas asszony tudja. A gyermek, egy kis lány, a második felvonásra felnő s a biró fia bele szeret: de az árendások, mint zsidó lányt, nem akarják hozzá adni, szereznek neki zsidó vőlegényt, ugy sem vehetné el keresztény. A fiatalok megszöknek. Egy utszéki csárdában azonban utolérik őket, s itt kiderül, hogy a leány épen annak a korcsmárosnak a lánya; tehát keresztény lány s igy keresztény legény felesége lehet. A mese nem valami uj vagy elmés, de jól van tarkitva epizód-részekkel, alakokkal, s mint emlitettük, a vidámság szegődik mellé.

A talált leánnyal érzés, vidámság, csinos ének jutott Hegyi Arankának, s rokonszenvessé tette. Hálás szerep az árendásé is Solymosinak, a feleségeé pedig Rákosi Szidinek. Klárné, a szerző, szintén gondoskodott magáról, a javasasszony alakjával. Vidor, Szilágyi (a zsidó vőlegény) többször megtapsolt közremüködők.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia nov. 24-iki összes ülésén *Pauler* Tivadar elnökölt, s főtárgyát *Tóth* Lőrincz emlékbeszéde képezte Zsivora György levelező tag fölött, ki az akadémiának eddigelé legnagyobb örökhagyója, végrendeletében százezer frtot hagyván az akadémia alaptőkéjének gyarapitására, s egészen az akadémiára bizva, hogy tetszése szerint használja. Még azt sem kötötte ki, hogy e nagy alapitványt az ő nevén emlitsék.

Tóth Lőrincz, ki maga is jól ismerte Zsivorát, és azt a kört, melyben e nemeslelkü férfiu élt, a legmelegebb jellemrajzban emlékezett meg róla. Zsivora egyszerü szülők gyermeke volt, s önerejéből és jelleméből emelkedett. Összegyüjtött vagyonából egy tetemes rész mindig a jótékonyságé volt. Jellemezte mint ügyvédet és birót. Mint iróról keveset mondhatott, mert irodalmi munkásságra kevés időt engedtek neki az élet gondjai, ügyvédi s birói elfoglaltsága, de szerette az irodalmat s az akadémia tagjai közé még fiatal korában történt megválasztását a hála azon tényével köszönte meg, mely nevét megörökiti ez intézetnél. Az emlékbeszédben, Zsivora jellemzéséhez hátterül szolgáltak: az országbirói értekezlet s az első magyar általános biztositó társaság felállitása, melyekben Zsivora oly buzgó részt vett. Gazdag életpályájának nagy vonásokban tett, itt-ott azonban némely jellemző apróságokra is kiterjeszkedő rajza után az emlékbeszéd irója saját baráti érzelmeinek adott hő kifejezést. Ebben bizonyára sokan fognak osztozni a nemzeti küzdelem azon korának emberei közül, melyhez a lelkes alapitó s emberbarát és emlékének megkoszoruzója Tóth Lőrincz, az akadémia legrégibb tagjának egyike, tartoznak.

A tetszéssel fogadott emlékbeszéd után *Fraknói* főtitkár előterjesztései következtek. Először Horváth Cyrill halálát jelentette be; aztán gr. Lónyay temetéséről tett jelentést. Az akadémia néhai elnöke fölött Trefort Ágost közoktatásügyi miniszter fog emlékbeszédet tartani a közgyülésen. — Zsivora sirját az akadémia megfelelő diszes emlékkel látja el, s attól az időtől kezdve, a mint az akadémia birtokába jut az alapitványnak (melyet most még életjáradék vesz igénybe) minden munkára, mely az alapitványból dijaztatik, oda nyomtatják: «Zsivora alapitványából.» — Az akadémia ismét kapott tizezer frtot özv. Bujanovics Jánosné szül. Koppy Mária hagyatékából. — A Fáy-András-féle alapitványra nézve, melyet az első hazai takarékpénztár tett pályamüvek jutalmazására, az akadémia és a takarékpénztár kiküldöttjei megállapitották a pályázati föltételeket, szabatosabban, mint eddigelé volt. Ez alapitványból minden harmadik évben 3 ezer frtot tüznek ki szak-kérdésekre. A kérdést a takarékpénztár jelöli ki, de az akadémia formulázza és hirdeti. — Az orsz. dalár-egyesületnek Miskolczon tartott közgyülése az akadémiát kérte föl, hogy a *király-himnusz* szövegének

Magyar Mannheimer Gusztáv

Újság

VASÁRNAP, 1938 MÁRCIUS 13

dekelt körök és a közvélemény *hálával tartozik* a Nemzeti Banknak, amely sikerrel védelmezi a pengőt.

Az általános áttekintés után a jelentés áttér a pénzügyi és gazdasági helyzet szokott ismertetésére, majd a befejező részben foglalkozik egyes kereskedelempolitikai megállapodásokkal, amelyeket a sajtó már annakidején közölt.

(e. a.)

Magyar-Mannheimer Gusztáv és Kernstok Károly

Az Ernst-muzeum kiállítása

A véletlen müve, hogy ennek a két művésznek gyüjteménye egyidőben és egymás szomszédságában kerül kiállításra.

Magyar-Mannheimer Gusztáv immár jó egy esztendeje, hogy elhagyta ezt a világot, amelynek olyan nagy élvezője volt. Az ő kiállítása már csak hagyatéki kiállítás, de annak kiválóan érdekes, mert a holt művésznek számos olyan rajza és több olyan festménye látható rajta, amelyet mig élt, sohasem mutatott be a nyilvánosságnak. Jeszenszky Sándor, a kiállítás elrendezője kotorta elő őket az agg mester fiókjaiból és mappáiból.

A rajzok tekintélyes sora Magyar-Mannheimer Gusztáv pályájának heroikus emlékeit idézi föl. Nagyméretü és sok alakos kompoziciók vágyával került a fiatal művész korának Münchenébe. Oit festette első olyan képét, amely kiállitásra is került: a „Szabin nők elrablása" cimü kompoziciót. Félig ruhátlan izomemberek birkóznak rajta félig ruhátlan nőkkel, igazi rubensi formatömegekkel. 1875 a kép dátuma, tehát 16 éves korában festette Magyar-Mannheimer Gusztáv, ahhoz képest meglepő tudással.

A tudás — már mint a rajzi tudása — továbbra is megmaradt egyik értékes tulajdonságának. Fiatalabb korában sokat is foglalkoztatta ezt a képességét, nagy dekorativ képeket festett, rajtuk a ruhátlan emberi testet mindenféle mozdulatváltozatában s a képekhez becses tanulmányokat rajzolt. A kor kedvelte az olyan dekorativ feladatokat, a középületek, sőt az egyre-másra épülő magánpaloták termeit is szivesen diszitették a falra vagy a mennyezetre applikált festményekkel.

Magyar-Mannheimert azonban nem foglalkoztatták eléggé ilyen feladatokkal s azért egyebütt keresett festőkedve kilégitésére feladatokat. Olaszországban ébredt tudatára annak, hogy kivételes képességü kolorista. Capri szigetén, majd Faenza környékén, az Adria partján és egyebütt tanulmányozta az olasz természetet. Ott alakult tájfestővé, a távoli horizontok, a viaskodó felhőzetek és a borusan vagy derüsen szineződő levegő ábrázolójává.

Szebbnél szebb képeken ünnepele a természetet. Tájképeinek legtöbbje olyanféle üde rögtönzésnek hat, mint a zongora kitünő művészeinek fantazeálása hangszerükön. Mély zengésü akkordokban bug föl képein az erdők zöldje, a távoli hegyek meseszerü kékje és a nedvekkel telült felhők haragos sötétje.

letet (1902 augusztus 31-én halt meg), de lelki szemei előtt már készen állt a remekmű s jogos önérzettel mondhatta, amikor a tájékozatlan kritika és a laikus közvélemény az Országházát hűvös közönnyel s a kevés dícséret között sok gánccsal fogadta, hogy »Építészeti emlékek a nemzetek kőben írt története! Szakértelmet nélkülöző kritikák hatással lehetnek a tömegre, amelyben nincs közérzet, nincs műszeretet, de a műértőt és a művelt embert félre nem vezethetik, a történetet meg nem hamisíthatják, mert: Saxa loquuntur!«[27]

*

Mint kora minden építésze, Steindl Imre is a történeti stílusok hagyományain nevelkedett, egy olyan közfelfogás légkörében, amely nemcsak e hagyományok szellemét, hanem a történeti stílusú építészet alkotásainak, vagy legalább azok egyes részleteinek teljes átvételét tűzte ki a kor építőművészetének céljául. Messze vezetne,

meteségében is háboritatlanul elolvashatott; de már a szinházak világáról csak a kommünikékből értesülhetett, ami olyan, mintha valaki a főhadiszállás hivatalos jelentéséből akarná megismerni a hadi helyzetet.

Az az ötlete támadt hát, hogy megvett egy szinlap-ujságot; ez tömör kivonatban közölni szokta a repertoáron lévő szindarabok tartalmát. Az ilyen kivonat ugyan oly távol esik a valóságtól, mint egy árjegyzék illuszträcióji, de arra mindenesetre alkalmas, hogy legalább nagyjából megismerje azt a témakört, amellyel szinházaink manap a közönség kegyét megnyerni próbálják. Kiválasztotta azt a szindarabot, amely tudomása szerint a legnagyobb sikert aratta az idén és figyelmesen elolvasta a tartalmát. Ime, körülbelül erről volt szó ebben a darabban:

A fiatal grófberug a lokálban és pedig olyan alaposan, hogy gyönyörü arany cigarettatárcáját odaajándékozza a kis csitri kenyeresleánynak, aki olyan szegény, mint a templom egere és olyan ártatlan, mint a Dr. Szabó Juci. A lány értékesiteni akarja az ajándékot, de a hekusok lecsipik és a tárcára vésett hercegi cimer nyomán értesitik az ifju hercegnőt, aki tényleg rátsmer

Magyar Mannheimer G.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV született 1859-ben Budapesten. A Mintarajziskolában kezdette tanulmányait, majd Bécsben, onnan pedig Bukarestbe ment s az orosz-román háború idején egy ottani fotografusnak segédje (képeket dolgozott [?]). Művészeti tanulmányait később Münchenben folytatta Wagner Sándornál és Löfftznél, majd Bécsbe ment s Makartnál tanult egy évig.* A millenniumi kiállításon részt vett, a mellőzés és elhallgatás annyira elkeserítette, hogy sarokba dobta a palettát és néhány évig műkereskedéssel foglalkozott. Ez az új foglalkozása mesterségbeli tudását érésre nevelte. Az 1901-es velencei nemzetközi kiállításon tűnt fel először, Tavasz c. képét megvásárolták a velencei modern képtár részére. A Tannhäuser* Venusza még Makartra emlékeztet, kolorista hajlandósága ellenére is több képeiben — Melancholia, Szent Jeromos (Szépművészeti Múzeum), A maharadzsa lánya — sötét tónusok felé vonzódik. Technikájára nézve lelkiismeretes naturalista, néha enged pátoszának és kolorista hajlandóságának, igazában születtek legértékesebb művei, többnyire kis tájképek nyugtalan és fojtott színekkel. Régebbi méltatói különösen temperamentumát csodálták, a mai, vangoghi pászmuzamok [?] mellett ez a tulajdonsága kopottnak és szegényesnek tűnik. Pályájának kezdetén meg közvetlenebb [?] szálakkal kapcsolódott a magyar művészet elkésett fejlődéséhez, ma már azonban a század utáni festőgeneráció törekvéseit nem érti meg, sőt, mint hírlapi nyilatkozatai mutatják, elítéli. (Irodalom: Gerő Ödön: MMG, Művészet 1904, Lázár Béla, Tizenhárom magyar festő; Budapest 1912)

*Tanulmányait Benczúr mesteriskolájában fejezte be.

Illusztrálta Mikszáth műveit, az Osztrák-Magyar monarchia írásban és képben c. többkötetes díszmunkát és Bródy Sándor Ezüst kecske c. regényét. 1906-ban gyűjteményes kiállítása volt a Nemzeti Szalonban.

utcza 2, Andrassy-út 7. VI., Andrassy-út 83, VI—VII., Teréz-
körut 2, VII—VIII., Rákóczi-út 28, IX., Kálvin-tér 10.

Ferencz Pászti

Van szerencsénk ért

PÉNZTÁRUNKHOZ beérkezett

korona 26281

XVI. századbeli zseb sebészkészletet vett meg azért, hogy annak raffinált eszközeivel pipáit tisztítsa.

Az asszonyok toalettasztala is sokban hasonló forrásokból meríti használati díszét. Így p. o. abból, amit a férfi hamutálcának keresztelt el, ékszer- v. tűtálcika válik, a régi orvosságos tégelyek pedig a szépítő- és kendőzőszereket, a régi pálinkásflaskók vagy festett díszű orvosságos üvegek az illatszereket tartalmazzák.

Sok minden Ovidius tollára érdemes metamorfózist találunk még azonban, ha körülnézünk a régimodorú szintétikus lakásban. Itt vannak p. o. a vitrinszekrénykék, amelyek a régi állóórák, barométerek tokjaiból, üvegburáiból vedlettek át, vagy pedig azok a kis üvegkoporsók, aranyozott fából farago tt keretükkel, amelyekben Olaszországban a gyerekeket viszik keresztelőre. De talán még ennél is jobban beváltak a barokk szentségtartó szekrénykék és a »vernis Martin«-nel diszített Louis XIV. stb. hordszékek, amelyeket ehhez képest tömegesen is hamisítanak. Ebbe a csoportba tartoznak a XVIII. századbeli redőnyös éjjeli szekrények (különösen a kecses hengeres formájúak), amelyek hol »cave á liqueurs«-ré, hol kézi könyvszekrénykévé alakultak át, csakúgy, mint a provence-i konyhák rácsozott fali kenyérszekrényei.

Hasonló, immár szinte gyárilag készült átalakításban vagy utánzásban részesülnek a kínai, sévresi, delfti stb. vázák, amelyekből asztalilámpák lettek, vagy pedig nagyobb formátumban esernyőtartóul szolgálnak. Esernyőtartónak használják még a flamand, németalföldi réz tejeskancsókat és a spanyol, mór rézciszternákat is, valamint az ugyanebből az anyagból készült címeres, domborított díszű svájci és tiroli szőlősputtonyokat is.

A kert díszei sem merevedtek meg eredeti rendeltetésük tradiciójában. Így lettek régi, lebontott paloták faragott párkányaiból kerti padok, oszlopaiból pergolák, oszlopfejeiből kerti ülőkék, szobor- v. vázatalpazatok, sőt kivájva kútfejek is. Keresztelőmedencéket, szenteltvíztartókat is gyakran látunk szökőkúttá átalakítva. A kovácsoltvasból remekbe művelt ablak-, erkély- v. lépcsőkorlátrácsoknál dekorativabbat pedig alig lehet elképzelni a történeti stílusú kertek egyes részeinek elválasztására, kapuk stb. készítésére.

Általában úgy a kertben, mint a lakásban a legpoétikusabb metamorfózisban azok a régi használati és dísztárgyak részesülnek, amelyek növények, virágok befogadására magasztosulnak. Így itt vannak mindenekelőtt a provence-i olajtartóedények, a »jar«-ok, amelyek immár a Riviera minden kertjében találhatók. Az óriási márvány, bazalt, trachit v. porfir fürdőkádak és szarkofágok, amelyek a rómaiaktól az olasz renaissance-kertekbe származtak, már századok óta töltik be új hivatásukat. Míg újabban egy-egy dollárfejedelem fel nem fedezte, hogy fürödni is lehet bennük és ehhez képest a Fifth Avenue-beli vagy Los Angeles-i palazzók fürdőszobáinak méltó díszét képezhetik. Még nagyobb karriert futottak azonban be a higiénia egyéb eszközei, szerényebb kezdetből indulván a »jardiniére«-i méltóság meghódítására. Így p. o. azok a szép trébelt, vésett réz lábfürdők, amelyeket a régi flamand v. németalföldi képeken láthatunk, az ón vagy réz éjjeli edények, amelyek a XV—XVI. században Franciaországban voltak divatosak, vagy azok a díszes kis ládikák, amelyek p. o. XIV. Lajos korában a versaillesi kastély márványoszlopainak árnyékában hasonló célt szolgáltak. De ne feledkezzünk meg a női toalett legintimebb eszközeiről sem, hiszen néhol egész gyüjtemény található ezekből rouen-i, strassburg-i fajanszból, sevres-i, marseilles-i porcellánból formálva. És így lett a szépen faragott svájci, angol, francia bölcsőkből, a borhűtőkből, a bográcsokból és más konyhaedényekből, valamint a fali kézmosómedencékből is jardiniére és virágváza. Példának ennyi is elég, sőt sok is. A tárgyak szellemét gyakran veszedelmes idézni. Emlékeztessen erre a schilleri varázslóinas példája!

A hetvenéves Magyar-Mannheimer

»Hétszer tíz év egy emberélet — Félig elalszod, félig elfecsérled« — írta valamikor Kiss József. Költőkre, mesemondókra ez igaz, de Magyar-Mannheimer Gusztávra távolról sem. Akinek szerelme a természet, életeleme a vándorlás, hazája széles e világ, a tájképfestőnek hetven év a szakadatlan munka egyetlen ütemsora. El sem tudjuk másként képzelni e kedves, mozgékony, halkan ironikus fejet, mint ebben a páni sürgésbenforgásban. Ifjúság, hullámok csobogása, angyalok viháncolása, felhők rebbenése leköti a tekintetét s a következő pillanatban már az ecsethez nyúl és a vászonra viszi élményeit. Magyar-Mannheimer az impresszionizmus festője. A szakadatlanul megújuló ingerek között leszűrődött a tiszta kontúr, mely magába olvasztja a színek villanását — a perc látványaiból az örökkévalóság pillanatképe támad palettáján.

Sem neki magának, sem a piktúrájának nem igen lehet elhinni a hetven évet. De el lehet hinni az életrajznak. Az ilyen életrajz, mint Magyar-Mannheimeré, olyan, mint valami szép, gördülő éposz. Érdekes, hősies, korjellemző történet. De a hőse, aki végigszenvedte aligha érzi olyan szépnek, mint az írói, az olvasói. Volt ponyvaregények munkása, mint Kiss József. Festett cégtáblákat, mint Watteau, Hogarth — csak épen Kápolnásnyéken. Volt fotográfus, mint Borsos, de inas és retusőr, nem pénzkereső. És volt régiségkereskedő is, mint Israels, de nem az amszterdami gettoban, hanem a pesti dzsungelben. És most mindezek ellenére egy élet gazdag szőnyegét teríti elénk művészi számadásában. Egy eleven, sokféle művészet légkörében töltött élet nagyon finom számvetését.

Az Ernst-Múzeum falain csaknem egy félszázad művészi etappjai mellett haladunk el és mint az utolsó félszázad érdekes fejlődés menete, úgy nézünk ezekre a kortörténeti s művészi dokumentumokra. A magyar szalon-romantika rajzolt genre-figurái mellett ott van München és Wien egy-egy színes telivér melódiája. Wágner Sándor, Makart, a nyolcvanas évek kissé még teatrális, barokkos festőisége. Később: a mennyezetképek és panneauk vázlatai, a pesti kávéházakba és az akkori Műcsarnokba belegondolt dekoratív festészet. Halkan, szinte gyermeki félelemmel lopja bele ezekbe Watteau egy-egy muzikális egét, Tintoretto könnyű angyalszárnyait. Azután a vidám gyermekszonáták, a fürdő, lubickoló napfényes csoportok következnek, talán utolsó kicsattanásai egy biedermeier életörömnek. Majd Turner ködben és alkonyban kigyúló színei: az impresszionizmus első félénk moll-hangulatai. Azután egyszerre megint minden áthangolódik, az olasz égbolt, a narancsfák, az azaleák, az örökzöldek, a százados pergolák himnuszává, minden zsong, örül, a férfias ecset pedig rendületlenül hirdeti az epikureizmust.

A hetvenéves Magyar-Mannheimer immár kitisztult bölcs, eklektikus, halk élvezője annak, amit a teremtés nekünk vigasztalásul adott: a gyermeknek, a tavasznak az asszonyi testeknek és a mindent elborító, elzsongító tengernek. A költő talán elfecséreli s átalussza az élet szebbik felét, azután rezignál. A festő, amilyen panteista volt ifjú és fürge éveiben, ép olyan életigenlő marad egy élet alkonyán. Összevontabban lát, egyszerűbb és átfogóbb lett. Nem elvont, nem nyughatatlan, izgalmas. Hanem tiszta, derűs pillantásával az élet valóságaiba nyúl bele, kimarkol egy-egy fragmentumot a föld virágos koszorújából és odatűzi egy fáradt kor kalapja mellé. Nem adatott meg neki a pihenés, csak a kielégülés; nincs helye, ahol életörömet tanítson az ifjúságnak, csak a képeiben. Mégis az övé a mindenség, ahogy finom ritmusokban Lenkei Henrik hirdeti róla ünnepi ódájában:

Tied lett erdő, rét, víz, kert, halom,
Egy mesebeli nagy birodalom!

Ugy jártál ott, mint született királya,
Ecseted volt a fejedelmi pálca,
Fű, fa, virág, lomb, meghódolt neked,
Csatlósid hajnal, alkony, fellegek!

A kiapadhatlan ihletek varázsa
Unszolt mind újra buzgó áldozásra,
Művészetünknek fölkent papjaként
Két kézzel szórtad a derűt, a fényt!

N. P.

A Műgyűjtő 1929. 4. sz

Megérkeztek tavaszi ujdonságaink
Alapíttatott 1860
Kozma Lajos
kalap
és
... uridivat különlegességei
Károly-körut 3, a sarkon

Mistinguette érkezése

Mistinguettenek, a hires párisi szinésznőnek előfutárja, komornája személyében ma már meg is érkezett Budapestre. Nem is egyedül jött, hanem magával hozta a müvésznő egyik kedvelt japán pincsijét. Mistinguette maga holnap, vasárnap este tizenegy óra ötven perckor az Orient-expresszel érkezik a nyugati pályaudvaron, ahol fogadtatására a Royal-Orfeum igazgatósága és müvészgárdája teljes számban ki fog vonulni. Egy ujabb értesülésünk szerint megvan a lehetősége annak, hogy a Royal-Orfeum megállapodik a müvésznővel azirányban, hogy még az idén május hónapban vendégszerepeljen Budapesten.

Vasá nap d. u. fél 4 órakor
sehol sem játsszák gyerekek gyerekeknek
a „János vitéz"-t csak az IGAZI GYEREKSZINHÁZBAN a Terézkörúti Szinpadon
Jegyek 50 fillértől Telefonszám 265—51

* **Földes Bandi.** Már évek óta jóhangzásu név, noha viselője még mindig rövidnadrágos fiu. *Szatmári* Tibor neveltje ez a csodagyermek, aki most érkezik majd el fejlődésének legkritikusabb idejéhez. Alapos készültségü zongorás, ragyogó technikai tudással, szines billentéssel és korát meghaladóan széles dinamikai skálával. Zenei intellektusa sokkal fejlődöttebb volt már feltünése idején is, mint életévei után várni lehetett volna. Azóta még csak fejlődött. Mai hangversenyére nagyigényü müsort állitott össze, hogy rendkivüli képességeit minden oldalról bemutassa. Bár fiatal, gyermeki heve néhol a tempók tulhajszolására vezetett, a maga egészében igen élvezetesen szólaltatta meg minden számát, ismételt tanujelét adva annak, hogy nem mindennapi tehetség, aki tulnőtt a szokott csodagyermeki kereteken. Természetes, hogy lelkesen ünnepelték egész este.

Parisien Grill
(Párisi Kallitka)
VI, Paulay Ede-ucca 35
Telefon 988—09
SZENZÁCIÓS TANCMÜSOR

* **A Budai Szinkör megnyitása.** A főváros állandó szinházvizsgáló bizottsága március 26-án délelőtt féltiz órakor tartandó ülésen dönt arról, hogy megadja-e a budai szinháznak az idei nyári szezonra a szinháznyitási engedélyt? *Ennél feleslegesebb ülést is régen tartottak,* mert hiszen egy szinház megnyitásának engedélye nem egy ülésen dől el, hanem tudtunkkal a helyszini szemlén. A mi tudomásunk szerint egyébként a Budai Szinkör teljesen rendbehozva vár a szezonja megnyitására.

* **Somogyi Nusi a Ligetben.** A városligeti Budapesti Szinház is megnyitja kapuit a husvéti ünnepekre. A Schlesinger-fiu esetét adják Lefkovits Katóval, Feld Mátyás pompás táncos operettjét igen olcsó helyárak mellett. Az előadás *külön érdekessége,* hogy a darab női főszerepét *Somogyi* Nusi, a Király Szinház nagyszerü primadonnája játsza.

Legjobb
varieté- és táncmüsor
a
Tabarinban
VIII, Rákóczi-ut 63
Kezdete 10 órakor Záróra 6 órakor

A szezon diadala az Andrássy-uti Szinház müsora
Eddig 44 előadás — 44 táblás ház!

* **Förstner Magda uj szerepe.** A Városi Szinházban bemutatásra kerül *Stravinszky A katona* cimü darabja, amelynek egészen különös müfaji megjelölése van: «játszva, táncolva». A darabnak egyetlen női szerepe van és erre a szerepre *Förstner* Magdát szerződtették, aki kitünő modern táncosnő. A katona története arról szól, hogy egy katona szabadságra megy, eladja a lelkét az ördögnek. Ekkor hirül hozzák, hogy beteg a királykisasszony és aki meggyógyitja, az megkapja a kezét, amely nem megvetendő, mert velejár az országnak a birtoklása is. A szabadságos katona felviditja a királykisasszonyt, aki ott tartaná végleg a katonát, de a katonának menni kell, mert aki egyszer eladta a lelkét az ördögnek, az többé nem szabadulhat. Ilyen morálprédikációval végződik a darab.

* **17.000 schilling egy Chopin-polonaiseért.** Egy berlini antikvárius aukciót rendezett a birtokában levő nagyértékü autográfokból. Sok nevezetes példány kelt el magas áron. Legérdekesebb volt *Chopin egyik ismert polonaiseének* árverése. Aránylag alacsony árról *17.000 schillingre verték fel a nagyértékü* kézirat árát.

Hangversenyek

BUSCH ADOLF

a klasszikusok legnagyobb interpretátora. Hegedüestje márc. 27, V. 8 óra. (Lyra-bérlet VII., Rózsavölgyi.)

—

Bach János Passio 28-án

(Z. félnyolc.)

—

Sarobe hangversenye április 17

A milanói Scala és a párisi nagy Opera baritonistája, diadalmas európai turnéja után egyetlen hangversenyét ápr. 17-én adja a Vigadóban, melyen Szevillai borbély, Álarcosbál, Lahorei király, Hamlet stb. parádés operák áriáit, de Falla- és Baszk-dalokat énekel. Jegyek Fodornál és Bárdnál. (Koncert rt.)

—

Huberman

ápr. 4-iki utolsó hegedüestjén két évre bucsuzik közönségünktől. Müsor: Bach: Adagio és fuga c-dur, Mozart: a-dur, Brahms: g-dur szonáta, Mendelssohn: Koncert. Már csak néhány jegy kapható. (Harmonia.)

—

KONCERT r.t. rendezései

Jegyárusitás Bárdéknál.

* **Komikusok kabaréja** ma ½6-kor a Zeneakadémiában. Jegyek egész nap ugyanott.

* **Gertler—Maas-szonátaest** ma. (Z. ½9.)

* **Szekeres** jazz-koncert holnap. (Z. 6.)

* **Szentpál-csoport** pantomim-előadása és Korb Flóra uj tánckompoziciói ápr. 14. (Radius.)

* **Justus György** szerzői estje a Magyar Trió meghosszabbitott hollandi turnéja miatt ápr. 14-én lesz. Jegyek érvényben.

* **Sarobe Celestin** spanyol bariton ária- és dalestje ápr. 17.

* **Kerntler dr.—Koncz—Zsámboky** III. trióestje ápr. 24.

* **Don Kozák-kórus** egyetlen hangversenye Serge Jaroff vezényletével máj. 25.

—

Gertler—Maas szonátaest ma

½9-kor a Zeneakadémiában. A két fiatal müvész hangversenye müvészeti élmény lesz. Jegyek egész nap a Zeneakadémiában. (Koncert rt.)

Komikusok kabaréja ma

½6-kor a Zeneakadémiában. *Müsor:*
Góth és *Góthné* a Szivtelen asszony c. vigjátékban.
Békeffi László konferál.
Dénes—Pethes vidám duókkal.
Szilágyi Marcsa—*Békeffi* A családfa c. tréfában.
Korb Flóra: Táncok.
Vigh Miklós: Kuplék.
Harsányi Ilona: Találkozás. Magánjelenet.
Jegyek 1—5 pengőig délelőtt Bárdnál és egész nap a Zeneakadémiában. (Koncert rt.)

—

Rózsavölgyi hangversenyei:

* **Keleti Lily** zongoraestje márc. 26.

* **Budapesti Trió** II. estje márc. 26.

* **Beethoven** nagy B-dur, Brahms H-dur és Turina triója a Budapesti Trió parádés müsora, márc. 26.

* **Busch Adolf** (Lyra-bérlet VII.) márc. 27.

* A nagyhét zenei eseménye Bach hatalmas **János Passioja,** Medek, Budanovits, Székelyhidy, Szende és Győri dr. közremüködésével. Vezényel Lichtenberg. (28-án, Z. ½8.)

* **Nagypénteken,** márc. 29-én a Palestrina-kórus régi és uj mestermüvek mellett Allegri világhirü Miserere-jét énekli.

* **Thelma Given** hegedüestje ápr. 2.

* **Balázs Árpád** magyar nótaestje ápr. 7, vasárnap.

* **Gy. Márkus Lily** zongoraestje ápr. 11.

* **Robeson,** a világhirü néger basszista, kit az amerikai sajtó «A néger Saljapin»-nak nevezett el, ápr. 12-én hangversenyt ad. Robeson gramofonlemezeiből (Old man River stb.) 1928-ban hétmillió darab kelt el.

* **Jakoby Antal** növendékhangversenye április 13.

* **Kodály Zoltán** gyermekkarestje ápr. 14, ½6.

* **Filharmónia** ápr. 15. Főpróba ápr. 14.

—

Bán-iroda

Jegyek Rózsavölgyinél.

* **Laurisin Lajos** áriaestje holnap ½9-kor a Zeneakadémián.

* **Kepes Ferenc dr.** a pszichoanalizis-kritikus kérdéseiről tart nagy érdeklődést keltő előadást 27-én a Zeneakadémián. (½9.)

* **Astri Kalseth,** a nagyhirü norvég operaénekesnő ápr. 13-án adja nagy hangversenyét Laurisin Lajossal. (V.)

—

Kerpely Jenő gordonkaestje

R. Albert Erzsi és Weigerth Aladár közremüködésével márc. 27. Jegy Rózsavölgyinél. (Studio.)

—

* **Popper Irma** zongoranövendékeinek zenekari hangversenye ápr. 27. Jegy Rózsavölgyinél. (Studio.)

—

* **Utolsó filharmóniai bérleti est** ápr. 15. Főpróba ápr. 14. Müsoron: Händel: Concerto Grosso, Beethoven: Meeresstille und glückliche Fahrt, Kósa: Kincses Ádám halála, Bruckner: Te Deum. (Rózsavölgyi.)

—

A bécsi filharmonikusok Furtwaenglerrel

ápr. 8 és 9. Ez a két hangverseny lesz a szezon legnagyobb zenei eseménye. Az összes bérleti és előjegyzett jegyek hétfőn okvetlen kiváltandók (Harmonia.)

—

* **Sándor Jenő dr. és Hetényi-Heidlberg Albert** együttes szerzői estje ápr. 3. Nagy érdeklődéssel várja közönségünk a népszerü szerzők ezen hangversenyét. (Harmonia.)

CSAK 1 NAPON
pénteken, e hó 29-én
FÉRFIING
valódi angol zefirből, végig egy anyagból 35 cm. nyakbőségtől 43 cm-ig bármely nagyság
P 3.90
Ugyanazon anyagból
gombos rövid alsónadrág
P 1.50
FENYVES
Calvin-tér 7 Andrássy-ut 4

A szinházak és kabarék hirei.

* **Menjünk a Gyerekekkel Rozgonyihoz.**

A Király-Szinház husvétja

A Király-Szinházban a husvéti ünnepek alatt és azontul is minden este a szombaton bemutatóra kerülő bübájos Diákszerelem cimü operett kerül szinre. Husvét vasárnap délutánján Lábass Juci és László Andor felléptével, mérsékelt helyárakkal A csikágói hercegnő-t adják. Husvéthétfő délutánján, ugyancsak mérsékelt helyárakkal a Pista néni kerül szinre Rózsahegyi Kálmánnal, Báthory Gizával, Mészáros Gizával, Bársony Rózsival, Lakatos Ilonkával, Dénessel, Zatonnyal, Latabárral a főszerepekben. Fedák Sári csütörtökön játszik utoljára a Pista néni-ben. Nagypénteken nincs előadás.

Haragszom rád...

(L'amant de Madame Vidal.)

A *Belvárosi Szinház* áttérvén a repertoármüsorra, a *Boszorkánytánc* szenzációs sikere dacára jövő szombaton premiert hoz. A legnépszerübb francia szerzőnek, Louis *Verneuil*-nek legnagyobb sikerü vigjátéka

Haragszom rád...

cimmel *Stella* Adorján forditásában kerül szinre. A ragyogóan elmés és mulatságos darabot *Gaál* Béni rendezi, a vezető női szerep *Makay Margité.*

A szinház heti müsora a következő:
Most vasárnap, hétfő, kedd, szerda és jövő kedd Biró Lajos darabja:

Boszorkánytánc.

Csütörtök este, most vasárnap d. u. és husvét két ünnep d. u. (mérsékelt helyár):

Darázsfészek.

Szombat, jövő vasárnap és jövő hétfőn:

Haragszom rád...

Rendkivül olcsó helyárak!! Elővételi dij nincs!!

* **Magyar gordonkamüvész sikere Svájcban.** *Hütter* Pál, a nagytehetségü fiatal magyar gordonkamüvész Luzernben hangversenyzett legutóbb. Őszinte, nagy sikert aratott. A közönség melegen ünnepelte, a sajtó pedig egyhangu elismeréssel méltatja müvészetét és dicsérettel emlékezik meg egyik szerzeményéről is, amelyet gazdag müsora keretében előadott.

FIGYELJE SALAMANDER HUSVÉTI KIRAKATAIT

mert világszerte elismert cipőink árait Lemérsékeltük
UJ CIKKCSOPORTOK:
P. 24.50 és P. 29.50
SALAMANDER CIPŐ
IV. KECSKEMÉTI-U-19
IV. KOSSUTH LAJOS-U. 2
SZEGED KÁRÁSZ-U. 6
VII. ERZSÉBET-KÖRUT-36
VI. ANDRÁSSY-UT-37

STADLER
KAPU
KERITÉS
BUDAPEST VI, TERÉZ-KÖRUT 43.
Árjegyzék díjmentes.
Ugyszintén költségvetés is, ehhez az adatok közlendők.

FILMSZINHÁZ

* **A Szentföld filmje.** Hogy mit jelent a Szentföld minden kulturembernek, felesleges volna ma már bővebben kifejteni. A Biblia bölcsője, három vallás szeretettől és kegyelettől övezett hely lett, amelyhez sohasem szünt meg vallási és lelki életünk vonzódni és amelyhez kulturánk ezer szála füz bennünket. Kétezer éven keresztül Palesztina mint a valóságtól, a mindennapi élet zajától távol lebegő ködkép, a dicső multnak ittmaradt, valószinütlen árnya tündökölt. De a háboru viharai után a téspedést lüktető élet váltotta fel; ennek az életnek látása, a multnak a jelennel való találkozása frappánsan hat mindenkire, kinek lelkében a Szentföld, mint a multak álma idegződött be. *Ezt az uj pezsgő életet mutatja be a Pro Palesztina Szövetség Palesztina filmje, amelyet az UFA-filmszinház mutat be Tavasz Palesztinában cimmel április 1-én d. e. 11 órakor kezdődő matiné keretében.* A filmet Patai József dr. előadása vezeti be, az eredeti palesztinai kisérőzenét Ákom Lajos tanár, orgonaművész szolgáltatja. Jegyek a Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetségének irodájában, VI., Király-utca 36, I. 12, sz. alatt (Aut. 284—89), vagy a mozi pénztáránál kaphatók.

* **Budapesten készült az első nagy európai hangos film.** A berlini UFA-filmgyár világhirü gyártási főnökének, a Magyar Rapszódia zseniális készítőjének, Erich *Pommernek* megbizásából napok óta Budapesten tartózkodik *Déschán* Iván, a Pommer-produkció adminisztrativ vezetője. Itteni tartózkodása összefüggésben van azzal a tervvel, hogy az Erich Pommer-produkció első nagyszabásu hangos filmje, a *Vasárnap délután ½4-kor*, amelyet a magyar *Székely* János irt, esetleg nagyrészben Budapesten fog elkészülni. Magyar szempontból rendkivüli értéke lenne a filmnek, mert jelenetei során Budapest idegeneket vonzó szépségei is felvonulnának, a hangos rész a magyar főváros világvárosi lüktetését adná vissza s a nagyszabásu propagandán kivül, amit a film Budapest számára jelent, sok édesbus magyar nóta is felcsendülne a filmen, azok a dalok, amelyek aratáskor születnek meg a falusi nép ajkán. Déschán tárgyalásai során az egyes hatóságok a legnagyobb örömmel vállalták, hogy, ismervén az UFA-nak és Erich Pommernek nemzetközi tekintélyét és Magyarország iránt ismételten mutatott nagy rokonszenvét, minden intézkedést megtesznek a felvételek megkönnyitésére. Bár bizonyos nehézségek még felmerültek, kétségtelen, hogy itt is megtalálják a kedvező platiformot. Déschán ma a Párisban tartózkodó Pommerhez utazott, hogy jelentést tegyen eddigi és még folytatandó tárgyalásairól. Jövő héten érkezik vissza s ekkor dől el, valóban Budapesten készül-e el Európa első nagyszabásu hangos filmje.

MÁMOR

A mozik mai müsora:

BELVÁROSI MOZGÓ: Édes anyajegy (Yvette sötét pontja, vigjáték 10 felv., fősz.: Lillian Harvey). Denny és a gyámleánya (kacagtató vigjáték 8 felv., fősz.: Reginald Denny). Miss Európa (Simon Böske) utazása Páristól Budapestig. Magyar hiradó. Előadások hétk.: 5, ¾8, ½10, vasárnap: piros terem 3. 5. ¾8, zöld terem 3. 4. 6. 8.

CAPITOL (a Baross-téren. Tel.: J. 343 37): A pénz (Zola Emil regényének filmváltozata 14 felv., fősz.: Alcover, Brigitta Helm, Mary Glori). Páris 20 évvel ezelőtt és most. Fox Journal. Magyar hiradó. Előadások hétköznap: 5. ¾8. ½10. vasárnap: ¼4. ½6. ½8. ½10

CORVIN-SZINHÁZ (Tel.: 389 88 és 395 84 Aut.): Első csók (filmregény 9 felv., fősz.: Anny Ondra). Razzia (fősz.: Conrad Nagel és Myrna Loy). Hiradók. Előadások hétk.: ½6. ½8. ½10. vasárnap és hétfőn: ½4. ½6. ½8. ½10.

CORSO-MOZI (Váci-u. 9. Tel.: Aut. 874 02): Adolphe Menjou: A budai leány (filmregény 8 felv.). Rómától Damaszkuszig (bolyongás az örök várostól a paradicsom kertjéig 5 felv.). Tutti-frutti (burleszk 2 felv.). Szolid családi műsor (burleszk 2 felv.). Paramount- és Magyar hiradó. Előadások hétköznap: 4. ¾6. ¾8. ¾10, vasár és ünnepnap: ½5. ¼7, 8. ¾10.

Vajda Ernő, Adolphe Menjou. Budai lány. Leányszöktetés. Gazdag kiegészitő müsor. Nevető orkán. **Décsi Mozgó**

DÉCSI (Teréz-körut 28. Tel.: Aut. 213 43 és Aut. 259-52): A Paramount mesterfilmje! Adolphe Menjou és Cathryn Carver főszereplésével: A budai lány (9 fej.). Nőrabló (kalandos regény 8 fej., fősz.: Betty Bronson és Lane Chandler). Nevető orkán szériából: Tutti-frutti (a Metro burleszkattrakciója). Vatikán (riportfilm). Hiradók. Előadások hétköznap: 4, 6, 8, 10. vasár- és ünnepnap: 3, ¾5. ¼7. ¼9, 10.

ELIT-MOZGÓ (Lipót-körut 16. Tel.: 961-51): Csak 18 éven felülieknek! Elza kisasszony (Arthur Schnitzler regénye filmen 9 felv., fősz.: Elisabeth Bergner). Max és Móric az idegen légióban (vigjátékattrakció 8 felv., fősz.: Jammy Cohen). Előadások hétköznap: 5, ¾8, ½10. vasárnap: 3, ¾5. ¼7. 8. ¾10.

FORUM FILMSZINHÁZ (Kossuth L.-u. 18. Tel.: Aut. 895-43 és 897 07): Az orleansi szüz (a francia filmgyártás remeke, fősz.: Simone Genevoise). Hiradók. Előadások hétköznap: 5. ¾8. ½10. szombat, vasár- és ünnepnap: 4. 6. 8. 10.

KAMARA-MOZGÓ (Tel.: 440 27): Elza kisasszony (Schnitzler regénye 9 felv., fősz.: Elisabeth Bergner. Bassermann. Steinrück). Első csók (fősz.: Anny Ondra). Miss Európa Budapesten. Előadások hétk.: 6. 8. 10. szombat, vasárnap, hétfőn: ½5. ¼7. 8. 10.

NYUGAT-MOZGÓ: Piccadilly (dráma attrakció 8 felv., fősz.: Anna May Wong). Elza kisasszony (Schnitzler világhírü regénye 10 felv., fősz.: Elisabeth Bergner). Simon Böske-film. Előadások hétköznap: ¾4. ½6. ½8. ¾10. vasárnap: ¼4. ½6. ¾8. 10.

OMNIA (József-körut 31. Tel. J. 301-25): Asphalt (Erich Pommer legujabb produkciója, rendezte: Joe May, fősz.: Betty Amann. Gustav Fröhlich és H. A. Schletow). Negyven perc alatt a világ körül (érdekes filmriport 6 fej.). A szerelmes csővezető (burleszk 2 felv.). Hiradók. Előadások hétk.: 5. ¾8. ½10. szombat, vasár- és ünnepnap: 4. 6. 8. 10.

ORION FILMSZINHÁZ (IV., Eskü-ut 1 Tel.: Aut. 831-02): Asphalt (nagyvárosi regény Joe May rendezésében. fősz.: G. Fröhlich, H. A. Schlettow, A. Steinrück és Betty Aman. 9 felv.). Dr. Collin Roos utazása Jáva, Szumatra és Borneo szigeteken). A szerelmes csővezető (amerikai burleszk). Külföldi és magyar hiradók. Előadások hétköznap: ½6. ½8. ½10. vasár- és ünnepnap: ¼4. ½6, ½8. ½10.

Vajda Ernő, Adolphe Menjou. Budai lány. Leányszöktetés. Gazdag kiegészitő müsor. Nevető orkán. **Décsi Mozgó**

PALACE FILMSZINHÁZ (Newyork-palotával szemben Tel.: J. 365-23): A francia filmgyártás első milliós filmje: Az orleansi szüz csodálatos élete (3 fej., női fősz.: Simone Genevois). Miss Európa (Simon Böske) bevonulása Budapestre. Hiradók. Előadások kezdete mindennap: 4. 6. 8. 10.

ROYAL-APOLLÓ (Tel.: J. 429-46 és 419-02): Zola Emil regénye: A pénz (az arany utja a fénytől a fertőig. 2 részben. 14 fej., fősz.: Brigitta Helm, Alfred Abel és Mary Glory). Páris most és 20 év előtt. Hiradók. Előadások hétk.: 5. ¾8. ½10. szombat és vasárnap: 4. 6. 8. 10. Prolongálva!

RADIUS FILMSZINHÁZ (Nagymező-u. 22-24 Tel.: Aut. 292 50, Aut. 220 98): Asphalt (Erich Pommer világfilm 12 felv., fősz.: Albert Steinrück, Adalbert Schlettow, Gustav Fröhlich, Betty Aman). Ördögi játszma (dráma 10 felv., fősz.: Brigitta Helm és Jack Trevor). Magyar- és Paramount-hiradók. Előadások hétk.: 5. ¾8. ½10. szombat, vasár- és ünnepnap: 4. 6. 8. 10.

TURÁN-MOZI: Égő asszony (dráma 10 felv., fősz.: Olga Cschova). A két alkoholista (vigjáték 8 felv., fősz.: Zoro és Huru). Hiradó. Előadások hétk.: 5. ¾8. ¾10.

UFA FILMSZINHÁZ (Teréz-körut 60. Tel.: L. 921 33 és L. 921 32): 1. Hiradók. 2. Két és fél testőr (amerikai burleszk 2 felv.). 3. Colin Ross utazásai Ázsia titokzatos vidékein. 4. Asphalt (huszonnégy óra egy világváros életéből. rendezte: Joe May, fősz.: Gustav Fröhlich, Albert Steinrück, Betty Amann, Hans Adalbert Schletow). Ákom Lajos orgonahangversenye. A zenekart Stephanides Károly zeneigazgató vezeti. Előadások hétk.: 5. ¾8. ½10. szombat, vasár- és ünnepnap: 4. 6. 8. 10.

URÁNIA-SZINHÁZ (Tel.: J. 460 45 és 460 46): A budai leány (dráma 10 felv., fősz.: Adolphe Menjou és Kathryn Carver). A kis nagyzoló (a vurstlik világának története ezerszinü formában, 8 fej., fősz.: May Mc. Avoy). Magyar hiradó. Előadások hétk.: 5. ¾8. ½10. vasár- és ünnepnap: ¼4. ½6. ½8. ½10.

KÉPZŐMÜVÉSZET

Magyar-Mannheimer Gusztáv

Munkás életének hetvenedik esztendejében kiállitásra gyüjtötte össze müveinek szinejavát Magyar-Mannheimer Gusztáv. Az Ernst-muzeum a szinhelye a gazdag kiállitásnak. Nem egy ismert munkájával találkozunk rajta a müvésznek, mert kiállitását visszamutatónak is szánta. Az ifju Mannheimer inkább a rajzos előadásu festésnek volt kedvelője. Dekorativ szándékoknak feljegyzéseit látjuk régi rajzain, faldiszitő töredékeseknek. Mannheimer akkoriban még mestereinek igézetében élt és azt hitte, hogy ő reá is azok a feladatok várnak, mint amazokra.

De nemsokára rájött arra, hogy az emberi alaknál nem kisebb mértékben érdekli a szingomolyagokban széttáruló természet. A természet, abban is Olaszország tájainak, tengerének, egének ábrázolása ébresztette fel Mannheimerben a festőt, vagyis a szinesen érző müvészt. Azóta — évtizedek tekintélyes sora óta — találkozunk kiállitásainkon heroikus felhőzetü tájaival, amelyeken a motivum ugyan nem mindig különböztethető meg teljesen, de a részleteket közömbössé teszi a szem számára az egésznek megragadó festőisége.

A rajzoló és a festő voltaképpen sohasem is tudott Mannheimerben egymással teljesen kiegészülni. Rajzos — vagy mondjuk inkább alakos — képei előtt az ember mást érez, mint tájképei előtt. Bizonyos foku szárazságot, ami a részletek kalligrafikus kidolgozásának lehet a következménye és bizonyos modelhez-tapadottságot, ami viszont az előbbivel függhet össze.

Mennyivel felszabaditóbb hatásuak tájai. Azokon szabadon viharzik a müvész temperamentuma vagy andalog lágy lirai érzése. Ilyen képei nem hogy szárazon hatnának: de ellenkezőleg, zsendülő nedvektől duzzadók. Ők fogják megőrizni müvészük nevét és hirét az utókor számára.

Érdekes sajátossága Mannheimer kiállitásának, hogy bár retrospektiv volna a jellege, nagyobb részben mégis friss anyagot tartalmaz. A müvészen szemlátomást nem fog az idő. Semmiféle képességét meg nem csökkentette a pátriárkákéhoz közeledő életkora. Legujabb munkái épp oly üde hatásuak és az alkotóerőnek épp oly teljességét mutatók, mint javakorának legsikerültebb alkotásai. Csökkenetlen az érzékenysége és a kifejező képessége. Élete tizenötödik lusztrumának fiatalosabban indul neki ez a müvész, mint annak idején talán az ötödiknek.

*

A kiállitó helyiség felülről világitott (vajmi gyarlón megvilágitott!) termében *homo novus* mutatkozik be: *Andrássy* Géza gróf. Az «uj ember» szintén a patriárkák korának küszöbe előtt áll s a nevét addig inkább egyéb irányu szerepléseiből ismeri a nyilvánosság. Andrássy Géza gróf tájképfestő s képeinek csupán a cime is nagy világlátottságra vall. A müvészt a természetnek inkább a mutatós motivumai ragadják meg: az óriási hullámokat vető tenger, a zordon hegyi tájak és harcterek. Gyakorlott és aránylag biztos kézzel helyezi el vásznain széles szinfoltjait s képei általában befejezetteknek hatnak. Ami hiányzik belőlük, az persze az igazi egyéniség.

(c. a.)

** **Heyer Artur kiállitása.** A Nemzeti Szalon egész helyiségét megtöltik Heyer Artur régebbi és ujabb munkái. A közönségnek régi ismerőse, nagy részének népszerü kedveltje ez a müvész. Állatképeinek, s köztük is kutyákat és macskákat finom humoros érzékkel megfigyelő festményeinek köszönheti népszerüségét. Vannak Heyernak ennél nagyobb ambiciói is, mint ezen a kiállitáson is megitélhető. A legnagyobb feladatok sem hökkentik meg, és becsületes felkészültségével, évtizedek állhatatos munkája árán szerzett tudásával meg is tudja oldani őket. Náluk mégis értékesebb néhány nagy elmerüléssel készült arckép, például a müvész édesanyját s magát a Heyert ábrázoló. De kutyás és cicás képei között is sok a kedves és humoros megfigyelésü. Nem egyjük valóságos csöndes pszihológiai tanulmány. (c. a.)

** **Butortörténeti előadás.** *Csányi* Károly muzeumi igazgató szombaton délután hat órakor az Iparmüvészeti Muzeumban vetitett képekkel illusztrált előadást tart: „A renaissance butorokról", főképpen az olasz, a magyar és a francia renaissance müvészi darabjait ismerteti.

** **Magyar himzéskiállitás az Iparmüvészeti Muzeumban.** Az Iparmüvészeti Muzeumban látható magyar népies himzések kiállitását egyre többen látogatják. Különösen nagy számban tanulmányozzák a müvészeti, ipar- és leányiskolák növendékei. A történelmi Magyarország minden egyes vidékén formagazdag himzései szebbnélszebb példákkal vannak képviselve, bőséges anyagot nyujtva a magyar ornamentika és a magyar képzőmüvészeti alkotások kedvelőinek. A kiállitás naponta dijtalanul tekinthető meg. — Itt emlitjük meg, hogy a közeljövőben Londonban eladásra kerülő hirneves Portland-váza, amely a Portland hercegek tulajdona és a legszebb római eredetü üveg, Wegdwoo-másolatban látható az Iparmüvészeti Muzeum angol keménycserépátrgyai között. A Portland-váza értéke a szakértők becslése szerint ötvenezer angol fontra tehető.

** **Tisztujitó közgyülést tartott a Magyar Képzőmüvészek Egyesülete.** Csütörtökön este a Magyar Képzőmüvészek Egyesülete tisztujitó közgyülést tartott, amely az uj elnökséget a következőképpen választotta meg: Elnök lett Walder Gyula, főtitkár Sződy Szilárd, jegyző Barkász Lajos, pénztáros Horváth Béla. A festőszakosztály választmánya a következő tagokból áll: Elnök Thuri Gyula, alelnök Major Jenő, jegyző Szabó Dezső. Választmányi tagok: Bacsa András, Balló Ede, Cenez János, A. Edvi Illés Jenő, Györffy István, [illegible] Gyula, Márő István, Pádly Aladár, Remek Árpád, Szlányi Lajos. A szobrászati és épitészeti szakosztály néhány nap mulva fogja megválasztani elnökségét és tagbizottságát.

Perzsaszőnyegvevők figyelmébe!

Tisztelettel tudatjuk a nb. vevőközönséggel, hogy sikerült egy nagyobb tétel valódi elsőrangu minőségü szőnyeget igen előnyösen vásárolnunk. Ezeket

április végéig

rendkivül olcsó áron

adjuk el. Ia magyar perzsák, torontáli Kilim-, Ia angol Velour-, Argaman-, I-a Buklé-, német perzsa- és mindenfajta futószőnyegeket, valamint mokettaivetők, asztalteritők és függönyök, ugyancsak igen olcsón szerezhetők b .

Régi szolid cég. Alapitva 1904

I-a Velour ágyelők 18.— P-től

Velour ebédlőszőnyegek rendkivül olcsón

POLGÁR HUGÓ és EMIL V, Gróf Tisza István-u. 18. (Erzsébet-tér) Sas-u. sarok

Március 30-ig tart a

nagy kedvezményes husvéti vásár

a

Köztisztviselők Fogyasztási Szövetkezete

V, Gróf Tisza István-utca 18 és
IX, Mester-utca 15-17. szám alatti

ruházati áruházaiban.

A szövetkezet ujonnan átszervezett ruházati áruházaiban az összes ruházati cikkek jóminőségben, a legszolidabb árakon kerülnek eladásra. A vásár tartama alatt forgalomba kerülő, **meglepő olcsó áruk** közül a következőket emeljük ki:

Ia minőségü, hibátlan női selyemnadrág, a legszebb szinekben ... P 1.90
Selyemharisnya, nehéz minőségben, csekély gyári hibával ... P 3.40
Ia minőségü selyemszövet, a legizlésesebb mintákban ... P 2.80
A Goldberger-cég világhirü Parisetteje, több száz gyönyörü mintában ... P 3.90
Mintás foulard, kiváló jó minőségü, a legizlésesebb mintákban ... P 3.90
Pamut delaine, elsőrendü, tartós minőségü, hibamentes áru, amig a készlet tart P —.78
Ágynemü kanavász, kizárólag finom mintákban, szintartó ... P 1.20
140 cm széles, eredeti angol gyapju női szövet amig a készlet tart ... P 4.80
Női tavaszi kabát, 1929-es model, végig bélelve a legizlésesebb kiv. és divatszinekben P 29.—
Végigbélelt, eredeti angol szövetből készült női átmeneti kabát, amig a készlet tart P 32.—
Eredeti angol férfi felöltő, rövid és hosszu végig bélelve, garantáltan elsőrendü minőség, amig a készlet tart ... P 65.—

Sikerült nagymennyiségü női- és férfiszövetet az egyik legelőkelőbb gyárban beszereznünk oly előnyösen, hogy azokat eredeti gyári áron hozhatjuk forgalomba. Egységárak: P 6.60, 8.80, 10.— és 15.—
A világhirü „Jta" kalapokból nagyobb mennyiség leszállitását biztositottuk. Ennélfogva a legdivatosabb és legizlésesebb „Jta" kalapok tavaszi divatszinekben 34 — pengő helyett csak ... P 27.—
Chiffon-ing, visszahajtott kézelővel, gallér nélkül, amig a készlet tart ... P 3.80
Zefiring, komplett méretben, izléses mintákban, két gallérral, páratlanul olcsó árban P 4.80
Eredeti angol puplin-ing, a legszebb mintákban ... P 12.—
Ia america-america fonálból készitett elsőrendü minőségü pamutvászon, teljes garancia mellett ... P 1.50
Ia america-america fonálból készitett chiffon, garantáltan kiváló minőségben ... P 1.40
Nyakkendők, izléses szép mintákban P —.48
Férfizokni, divatszinekben, megbizható minőség ... P —.42

Férfi- női- és gyermekcipők szenzációs olcsó áron, minden kivitelben! Férfiöltönyök készitését a Szabómesterek Országos Szövetségével történt megállapodás alapján a következő árakon vállaljuk:
I. kategória 88.— pengő, II. kategória 72.— pengő, III. kategória 60.— pengő, IV. kategória 40.— pengő.

Selyem-, vászon-, szövet-, stb. maradékok a vásár tartama alatt
50—60 %-os engedménnyel kerülnek forgalomba.

Felkérjük tagjainkat és vásárlóközönségünket, hogy áruházainkat vásárlási kényszer nélkül feltétlenül tekintsék meg!

Köztisztviselőknek és a Honvéd Nyugdij Járulékalap tagjainak 6 havi részletfizetéses kedvezményt nyujtunk. Vásárlásnál kérjük a vasuti arcképes igazolvány felmutatását!

Tavaszi
ruhaszükségleteinek beszerzése előtt
okvetlen nézze meg kirakatainkat
ahol a szenzációs angol, francia és olasz divatujdonságok általános feltünést keltenek
Schnur Henrik
I. oszt. uriszabósága és különleges készitményü férfiruha-áruháza
Rákóczi-ut 15
Legujabb „Divatértesitő" ingyen

MŰVÉSZI·IPAR

NEMZETI·MŰVÉSZET

Az iparművészet és a művészet érdekeit szolgáló független képes folyóirat ♡ Megjelen minden hónap 15-én ♡ Évi előfizetési ára 8.– kor. ♡ Egyes szám ára 1.– kor. ♡ Szerkeszti Hamvay Ödön ♡ A szerkesztőséget és a kiadóhivatalt érdeklő minden küldeményt Budapest, IX., Üllői-út 33–37. szám alá kell intézni ♡ ♡♡♡♡ Kiadótulajdonos: a Művészi Ipar – Nemzeti Művészet kiadótársaság. ♡♡♡♡

II. ÉVFOLYAM ♡ 2. SZ. 1906. FEBRUÁR 15

♡ GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSOK. ♡

Sűrű egymásutánban gyűjteményes kiállitások élénkitették a művészi életet az elmult négy hét alatt. A műcsarnokbéli téli kiállitás remei elültek, de csak azért, hogy helyet adjanak újabb rémeknek, melyek annyiban különböznek az előbbitől, hogy egy ember bűneiért vezekeltetik – a szegény közönséget. A rossz nyelvek legalább is igy beszélik!.. ♡

Nem baj! Mi örvendünk a nagy felvonulásnak, melynek még folytatása is következik, mert mi sem alkalmasabb egy művész értékének megbecsülésére, mint a gyűjteményes kiállitás. Egy-egy elszórt kép lehet jó, lehet rossz, de ebből még semmiesetre sem következik, hogy a művész is jó vagy rossz. A vak tyuk is talál, mondja a jó magyar közmondás és ezt semmire sem lehet jobban alkalmazni, mint a művészi meg az irodalmi életre. Ismerek sok-sok »új csillagot«, aki mint az üstökös, feltünt és csakhamar nyomtalanul el is tünt az űrben. Mert nem odavaló volt, ahova sodortatott. Világitott és kialudt. ♡

Aztán elvégre a kritikus szeme sem fotografus lencse, hogy évről-évre megrögzitse itélő széke előtt a több száz magyar művész munkásságát. Az emlékezés pedig néha csalóka, mint a délibáb.

A gyűjteményes kiállitás már más valami! Afféle referálás, melyen de sok felületes diák görbitette háromlábuvá a kalkulusát! Itt nem lehet szédelegni ködös hangulatokkal, édes törökmézzel, bécsi pirositóval és más affélével. Itt tudni kell, mert különben kész a szekunda, mely belekerül a bizonyitványba. Még pedig isten és ember előtt jogosan!

Aztán még más valamire is jó a gyűjteményes kiállitás: a kritikus lelkiismeretének megnyugtatására. Mert hát akad egy-két lelkiismeretes kritikus is, mint az én egyik megboldogult öreg professzorom, aki a matézist tanitotta. ♡

Neki volt az a jó szokása, hogy a harmadév végén thézisekbe foglalta az egész elvégzett tananyagot s kikérdezte belőlük az osztályt. ♡

Történetesen jött közénk egy jól öltözött ifju, aki bár csak ujonc vala, mégis kitalálta a jó öreg professzor rendszerét s kiszimatolta, mikor jön rá a felelés sora. És mindannyiszor jól felelt. A referáláson azonban kitünt, hogy csak éppen a négyzetgyök, meg hatványozás titkát tanulta meg. A jó öreg professzor pedig, miközben a legnagyobb lelkinyugalommal szekundába pónálta a jól öltözött ifjut, ezt dörmögte magában: »Sejtettem, hogy csak svindler és szamár, de most már legalább biztos vagyok benne!...« ♡

De adjuk át a szót kritikusunknak! ♡

MAGYAR-MANNHEIMER.

A Nemzeti Szalon kezd különb hely lenni a Műcsarnoknál, különösen amióta kollektiv kiállitásait rendezi, emitt meg a független zsüri tevékenykedik, hogy Isten fordította volna el tőlünk e csapást. De minek beszélek hiába. ♡

... Ez a kiállitás sorrendben immár a hatodik. Intim helyiségben kétszáz vázlat és kép, miniaturák és nagy vásznak sorakoznak, bemutatandók Magyar-Mannheimer Gusztáv művészetét, az egyik legerősebb »magyarországi« koloristáét, aki becsületesen bebizonyitja, hogy: Ime én lehetnék elsőrangú olasz és modern, közepes antik és talián, jobbfajta Böcklin imitátor, barbizoniánus is, ha akarnám, mert birom, – csak magyar nem lehetek, mert se nem birja, se nem akarja a lelkem. Helyben vagyunk, hisz' ezért használtam a magyarországi, s nem a magyar jelzőt. ♡

Egyéb szempontból azonban érdemes ezzel a kollekcióval behatóan foglalkozni. Ilyenekül nézem

csalta ki egy bűnös szövetkezet vagyont érő műkincseinek egy részét, mely bűnös manipulációra rá ment a széplelkű ősz püspök magánvagyona s a püspöki javak is megterheltettek. Azóta – a napilapok nem adtak róla hirt, mert szép csöndben történt – Bubics Zsigmond ez ügyből kifolyólag már csak névleg püspöke a kassai egyházmegyének: évi 24,000 korona járadékkal Bécsbe költöztették, s az egyházmegye tényleges püspöke Fischer-Colbrie Ágoston, az utódlási joggal már régebben Bubics mellé kinevezett koadjutor lett. Hogy mikép keritette hálójába Bubics püspököt a lelketlen bűnszövetkezet, érdekesen

a rajztudást, a koncepciót, a színérzést és azt, vajjon hogy és hol készültek ezek a képek. ♡

Megfelelni valamennyire könnyű. Mannheimer rajzban, plasztikában nagyon gyenge, koncepcióban laza, koloritban rendkívül erős, a színskálája gazdag, a perspektivában a keménysége miatt nem ad annyit, mint a mennyit elvárhatnánk tőle, s a képei legnagyobb részét — bocsánat a triviális szóért, de — hasból festette, egyedül arra vigyázva, hogy tónusban kifogástalan lehessen. ♡

Ezeket állitottam, be kell tehát bizonyitanom is, még pedig a képeivel és nem úgy, mint némelyek teszik, akik kinevezték szegény művészt egy vértes ezred parancsnokának háborús állapotok idejére, megirták róla, hogy nem fogja de megragadja az ecsetet, fejére tevén előbb a victor ingrediens ezüstös Lohengrin sisakját, mint Anthes, aki maga bámulhat legjobban, miért került ilyen módon a kritika szines gyékényére. Érti valaki? Mert én nem. Sőt meg merek esküdni rá, hogy Magyar-Mannheimer sem érti, pedig neki elvégre is illenék. ♡

Elegendőnek tartom, ha csupán egyes képeire mutatok rá, amidőn igazolni akarom a tételeimet. A Scherzo, Magyarországi Szent Erzsébet, Tannhäuser, a Sub Rapporte cimű képek a rajzbeli, plasztikai és koncepcionális gyengeségeknek a legjobb bizonyitékai. Az első rendkivül plump, a másodiknál a dűlöngélő fák, állatok, emberek láttára valósággal fejtörésbe kerül azt kitalálni, hogy miért épen magyarországi, miért szent és miért Erzsébet a képnek a titulusa. Tannhäuser avval a testtartással és anatomiai felépitéssel még csak megmozditani sem volna képes sötétbőrüen szőke, elrajzolt Vénuszát, a Sub Rapporte vöröshajú abszolute rossz aktja pedig úgy lebeg ég és föld között, mint a Mahomet koporsója. Ilyenféle képet egy tucatot fel tudok sorolni. ♡

Szineiben azonban Mannheimer feltétlenül mester. Mestere a csodaszép világitási effektusoknak is, oly mértékben, amilyet keveset láttam. ♡

Apró caprii, tengerparti képein kacag az olasz ég, az olasz napfény, nagy festményein a tüzes, mély szinek hatalmas skálája ragad meg, holdfényes két képe a Csevegés holdfénynél és az Ana caprii tér annyira intenziv hatású, hogy magával ragadja nézője lelkét. Az utóbbin ugyan középső nagyon kemény felhőjével tönkretette az égbolt perspektivájának a mélységét, s a kép szélcsendes hangulatát, de igy is pompás dolog. Vetekednek vele szépségre a Zivatar után és a Mosónők a római Campagnában, mindkettő a szépmüvészeti múzeum tulajdona. ♡

Még van egy tartozásom, adni a képek nagyobb részének »képzeleti« mivoltát. Ez sem nehéz. Vegyünk elő csak úgy találomra egy párat közülök. Ilyenek a Háborgó tenger, a Gyerekek temetője Caprin, a Balaton Kenese felé, a Kazlak, Alföldi tájkép, és a Campagnáról festett vásznai. ♡

Valamikor sokáig jártam a tengert. Ismerem napfényben, szélben, viharban. És tudom, hogy micsoda szinekben fluoreszkál a nagy Oceánok zöldes vize, a lyoni öböl, a mare tyrrhenicum, az afrikai partok sok-sok öblének változó kéksége, — de olyat, mint amit a Magyar-Mannheimer háborgó tengere produkál, a legöregebb tengeri medvék se láthattak soha. Ibolyakék viz és felhőborította mennybolt, ... a reflex eredetét kutatom — hiába. ♡

Megyfigyelte-e Mannheimer a piniafenyők igazi szinét, és tud-e különbséget tenni a dércsipte lombok pirosasbarnája, s a nap erejétől elpörkölt tűlevelek szine között? A caprii bambinók temetője azt mondja, hogy nem nézte meg jól azokat a fákat. ♡

A Balaton Kenese felé már csak azért se lehet kék, mert nem sósviz, és mert arról hires, hogy napfénynél smaragdzöld a szine, — a kazlak szalmáját aranysárgára szivja a nap még akkor, amikor lábon áll a vetés, az Alföldön pedig a talaj még derült égnél is nyugodt, s felhők eső idején se gomolyognak a kukorica táblák, friss szántásokon.

Hátra volna még a Campagna ugyebár? Volt-e vajjon a mi művészünk a római Palazzo degli Caesari ormán, és nézett e hajnalhasadáskor, napnyugtával arrafelé, amerre az Aquaduca vezet? Olyan az a tengernyi nagy sikság mint a halottak birodalma, nyugodt, félelmesen csendes, párába burkolt, mint a Mednyánszky mocsaras hangulatai, Bizony nyugodt, csendes és párával burkolt a levegője is, a tónusa, — uram. . . . ♡

Én ezeket vettem észre a kiállitáson, meg egy néhány pikantériát, amelyet rögtön papirra vetek. Az első, hogy az állam képvásárló bizottsága valósággal a sötétben tapogatózott a válogatásnál, s többször megállott a Dada nevezetű miniatura előtt. Már sokkal előbb érthetetlennek találtam a kétezernégyszáz koronában megállapitott túlmagas árat, de látva a sűrű visszatérést, rögtön megértettem mindent. S ha a kritikus percben Kriesch Aladár véletlenül meg nem jelenik, nagyon sokan szintén értenék ma már. ♡

A másik nem érdekes, ám jellemző. ♡

Egy havas udvart ábrázoló kis kép előtt, amelyiknél szebb apróság tömegével van a tárlaton, az elragadtatástól elérzékenyülve állott meg néhány bizottsági tag. Nem tudtam az okát. Hirtelen a katalógus után nyúlok, és megtalálom a feleletet:

129. DÁNOSI UDVAR HÓBAN. Olajf.
A »Művészet« tulajdona.

Így már értem. ♡

Még csak a rendezéshez volna pár szavam. Ha apró fülkékben helyezünk el képet, vigyázzunk arra, hogy egy kis szobára való területen ne adjon három muzeális alkotás egymásnak találkozót. Ezen a módon csak szagolni és nem nézni lehet a piktúrát, amellett megöli a legerősebb művészi kvalitásokat. Ez azonban nem az egyedüli baklövés. Nem lehet szó nélkül hagynom azt, hogy egy magyar művészekből, magyar urakból álló egyesület osztrák iparosnak a termékeit halmozza fel iparművészeti dekorációul a termeiben. ♡

Eltekintve attól, hogy a műkő, műbronz, műmárvány épen azért mert imitálja az anyagát, inartisztikus, valósággal kinlódás két angol szék kivételével a kölcsönbútorokon való elhelyezkedés. Mert miféle alkalmatosságokat látunk? Az inkvizició szögekkel kivert és súgárnövésü gonosztevőkre számitott hóhérszékeit, amelyeken nem éri a delikvens lába a földet, azután imitált antik székeket, amelyeknek csupán a szélére lehet leülni, — röviden egy csomó izléstelenséget. Ha a Nemzeti Szalon tekintetes igazgatósága még nem tudná, van szerencsém bejelenteni, hogy egész tömegtisztességes magyar iparosunk állja a versenyt Max Schmidt úrral, akinek méltóztatik kivinni a pénzünket idegen területre. Motto: Pártoljuk a hazai ipart. Látom. ♡

1906,

Nagyszabású terv készült Rómában az általános európai helyzet rendezésére

Mussolini és Göring tervét a római angol nagykövet Londonba vitte – Az új négyhatalmi szerződés lehetősége

Róma, jannár 18.

(A Pesti Napló római szerkesztőségének telefónjelentése.)

Némi humorral fűszerezve próbálnánk tudósítást írni arról a *nemzetközi erőlködésről*, amelylyel az utolsó napok nagykövetei utazásait mindenáron *magánjellegűeknek* akarják feltüntetni, ha a dolog nem volna túlságosan komoly.

Sir Eric *Drummond*, Anglia római nagykövete egyik rokonának esküvőjére Londonba utazott! Szó sincs politikai jellegű útról, — fuvolázzák az angol nagykövetségen — *Viszen Sir Eric Drummond* este ötkor érkezik meg az angol fővárosba és Eden külügyminiszter már másnap délben tízkor Genfbe utaz.

Tizenkét óra tudvalévőleg kevés idő ahhoz, hogy a nagykövet külügyminiszterével beszélhessen...

— *Von Hassel* őexcellenciája? — kérdezik a Villa Wolkonsky-ban fölényes mosollyal. — Kölnbe utazott, — mondják — hogy az ottani német-olasz egyesületben megtartsa már régen esedékes felolvasását.

Ha pedig az ujságíró még megkérdezi, hogy a *nagykövet elmegy-e Berlinbe is*, a kitűnő diplomaták a mosolynak és a nemzetközi udvariasságnak határmesgyéjén mozgó komolysággal tudatják, hogy *Berlin nyolc órányira van Kölntől és így nincs kizárva, hogy a német nagykövet — természetesen teljesen privátim — elruccan a fővárosba is.*

A német és az angol nagykövetek tehát fővárosukba utaztak. Fogadjuk el: teljesen magánemberekként.

Franciaországnak ezidőszerint a megbízólevél körül mutatkozó nehézségek miatt *nincsen nagykövete Rómában*, tehát magánemberként sem utazgathatik. Csak merő véletlen lehet azonban, hogy *szombaton Olaszországnak éppen párizsi nagykövete, Cerutti érkezett az olasz fővárosba.*

Ennyi véletlen és ennyi magánutazás ebben a pillanatban, amikor a nemzetközi helyzetet nem lehet éppen andalítóan nyugodtnak mondani, meg a leghiszékenyebb és a leglojálisabb ujságírót is kételkedővé teszi az esküvők és a felolvasások iránt. Csakugyan nem kell nagy sherlockholmesi szimat ahhoz, hogy a nagy diplomata mozgolódás mögött a *külügyminiszterek között folyó olyan tárgyalásokat sejtsünk, amelyeknek valódi céljait ma még nem akarják a nyilvánossággal közölni.*

Göring — szintén magánjellegűnek mondott útján — *kétszer tárgyalt a Duceval:* először egy óra, másodszor két és fél óra hosszat és nem tartják kizártnak, hogyha *Nápolyból és Capriból visszajön Rómába, ismét alkalma lesz Mussolinival találkozni.*

Mint mondottuk, alig valamivel azután, hogy Göring Nápolyba utazott, von *Hassel is elutazott Köln és esetleg Berlin irányába.*

— Mi készül itt? — kérdezik az érdekelt körökön kívül álló diplomaták. Sokféle felfogás és lehetőség van a levegőben és a félhivatalos kommentár ellenére a legáltalánosabb nézet az, hogy Mussolini ismét kezébe vette az európai béke sorsát.

Ellenőrizhetetlen az a hír (amelyről azonban a külföldi diplomaták közül többen mint kézenfekvő lehetőségről beszélnek), hogy *Göring Franciaország kihagyásával egy Németország—Olaszország—Anglia közötti megegyezést proponált Mussolininak.* Ha volt ilyen akció, — ismételjük: a kívülállók minden bizakodása ellenére és csak feltételesen hihetjük el, hogy volt — *úgy az itteni angol körök megítélése szerint a német elképzelésnek egyáltalán nem volt jövője. A hír terjesztői azt is tudni vélik, hogy Göring ajánlatának reménytelenségét az illetékes olasz körök azonnal felismerték és ennek megfelelőleg jártak el.*

Göring tárgyalásait egyébként *teljes homály fedi. Nem nyilatkozott róla sem a német, sem az olasz illetékes hely.*

Kétségtelennek látszik, hogy Mussolini és Göring megbeszéléseiken *nem az európai háború lehetőségének, hanem a béke megőrzésének szempontjából vizsgálták a helyzetet.* Hivatalosan és félhivatalosan az olasz körök annyira *békevártiaknak* vallják magukat és más téren is annyi békés beruházás történik Olaszországban, hogy úgy hisszük: az *olasz kormány mindent meg fog tenni a béke biztosítására.*

B. I.

Róma, január 18.

(A Pesti Napló tudósítójának telefónjelentése.)

(United Press.) A jelek után ítélve jelentékeny diplomáciai terv készül a spanyol kérdésben és az általános európai helyzet rendezésére. Jól értesült helyen az a benyomás, hogy Sir Eric *Drummond*, római angol nagykövet és von *Hassel* német nagykövet londoni, illetőleg berlini utazása ezzel a tervvel áll összefüggésben. Itteni angol és német körökben egyformán hangsúlyozzák, hogy a két nagykövet utazása *szigorúan magánjellegű és személyes természetű*, de politikai megfigyelők rámutatnak arra, hogy Göring római utazása is *»magánjellegű«* volt. A német nagykövet utazását azzal magyarázzák, hogy Kölnben előadást kell tartania. Biztosra veszik azonban, hogy von Hassel Berlinbe is ellátogat és Hitlerrel »tisztára magánjellegű« megbeszélést fog folytatni. Diplomáciai körök véleménye szerint *Drummond Londonba Mussolini és Göring kész tervét viszi magával.* Ez az új terv egy *új négyhatalmi egyezmény* alapelveit körvonalozza.

Göring Lengyelországba utazik

Varsó, január 18.

(United Press.) Göring miniszterelnök februárban Bjelovicébe utazik, ahol résztvesz a lengyel köztársasági elnök vadászatán. Göring utazásának pontos dátuma még nincs megállapítva.

CORVIN-VÁSÁR

Különleges ajánlatok:

Műselyem imprimé kb. 86 cm széles ..... 1 m **-.98**

Goldberger imprimék a világhírű Goldcrepon, Goldflame, Resista, Terrabiscotte, Goldani, Goldmatt stb. ..... 1 m **2.38**

Marocain satin és egyéb délutáni és estélyi ruhaanyagok, kiváló műselyem minőségek, 90 cm széles ..... 1 m **2.90**

Ruhaanyag-különlegességek Satin-Verbena, »Granissa«, »Fosforal«, »Natasa«, »Satin« »Granada« stb. ..... 1 m **3.90**

Blúz műsely. Crepe de chine-ből **3.90,** **2.90**

Imprimé ruha műselyem Crepe de chine **13.80,** **9.80**

Műselyem marocain-ruha divatszínekben **9.80**

Szövetruha divatszínekben és fazónokban, **18.80, 14.80,** **9.80**

Crepe satin façonné-ruha műselyem **21.80,** **19.80**

Pongyola fekete műselyem Crepe de chine, hímzéssel **13.80,** **11.80**

Pongyola műselyem Crepe de chine imprimé különleges fazón **13.80**

Divatkendők műselyem Crepe de chine-ből, satincsíkkal, szürke színben **1.98**

Női divatkendők tisztaselyem, 4 sarkos **3.90,** 3 sarkos **1.98**

Divatkendők műselyem-Crepe de chine, 3 sarkos **-.98**

Divatgallér nagy fazónválasztékban .. **-.78,** **-.40**

Színes fésűkészlet divatos színekben, 1 bontó-, 1 por-, 1 nyeles- és 1 retikül-fésű, bélelt dobozban **2.98**

Marcel Guerlain, Paris, kölni 70%-os, különböző illatokban, 1 lit **10.80,** 1/2 liter **5.80,** 1/4 liter **3.60**

Női egyes pár cipők bőr-, antilop- és műselyemből, különf. div. fazónok **9.80, 8.90,** **6.90**

Női hócipők nagyobb tétel 1936. évi gyárim., szépséghibával **4.90**-től

Kombiné vagy ingnadrág finom, fénytelen, műselyem-trikó, szép hímzéssel **2.98**

Női hálóing jó flanell, mintás v. pettyes **3.90,** sima **2.98,** **1.98**

Pizsama flanell, mintás **4.90,** csíkos **3.90,** **2.98**

Melltartó jóminőségű mosóanyagból, fehér és rózsaszín, sok méretben ..... **-.58**

Női macco-nadrág svájci kötés, kis gyári hibával, gumival **1.18,** svájci fazón ..... **-.98**

Női műselyem-nadrág »Habselyem«-gyártmány, kis gyári hibával ..... **1.68, 1.48,** **-.98**

Női műselyem téli nadrág belül bolyhozva, hiba lan, jó színekben **1.98**

Műselyem-harisnya matt, hibátlan, tartós minőség, divatszínekben ..... **2 pár** **2.38**

Műselyem-harisnya hajszálvékony vagy közepszálú, kitűnő minőség, hibátlan..... párja **1.80**

Női divatkesztyűk kézzel varrva, szép fazónokban, gondos kivitelben... **5.88, 4.88,** **3.88**

Női zsebkendő div. mint. nagy választékb. **3 db -.98, -.78,** **-.68**

Klöplicsipke sok mintában és szélességben, 1 vég = 4—10 m **1.10, -.78, -.58,** **-.42**

Filet-terítő kéziháló, kézitömés, nagyszemű écru színb., kb. 100×100 cm **3.90,** 125×125 cm **7.80,** 40×40 cm **-.78**

Gyöngyfonál fehér és écru, 5—8 sz.-ig, 1 motring = 5 deka **-.46**

Stoppoló-pamut selyemfényű, 20 m-es, 4 ágú, celofánba csomagolva, különböző színekben, **8 db** **-.42**

Paplan műselyem-brokátból, kb. 130×180 cm **13.80**
kiváló minőségű műselyem brokátból **16.80**

Matrac 3 részes, tartós minőség.

	kb. 95×195	85×185 cm
afrikból	**26.80**	**22.80**
szőrből	**42.–**	**35.–**

Női télikabátok, részben nemes szőrmével, bundák, átmeneti kabátok mélyen leszállított árakon

CORVIN
A JÓ MINŐSÉGEK ÁRUHÁZA

Az influenza

megelőzését és leküzdését tetemesen megkönnyíti az Ovomaltine rendszeres fogyasztása. Az influenza súlyos testi gyengeséget okoz. Teljesen leveszi lábáról a beteget. Az erők gyors helyreállítását segíti elő az **Ovomaltine,** a táperő és vitaminok concentrátuma. Jóízű, teljes mértékben a szervezet javát szolgáló erősítő tápszer. Lábadozók részére a legkellemesebb reggeli és uzsonna.

Rehabilitálni szeretném az elmebetegeket — mondja Nyirő Gyula, az angyalföldi elmegyógyintézet új igazgatója

(Saját tudósítónktól.) Beteglátogatás közben lehet csak utolérni az új igazgatót, *Nyirő* Gyula rendkívüli egyetemi tanárt. Így is csak néhány perc ideje van, de azért türelmesen s megadással válaszol a feltett kérdésekre azzal a végtelen megértéssel, melyet hivatása gyakorlása közben az igazi ideggyógyász — a vele szemben ülővel állandóan tanusít.

— Mik a tervei az intézettel, mely most a kezébe került?

— Elég nagyarányú terveim vannak — feleli a fiatal tudós. — De hogy azokat megértsék, elsősorban tudni kell, hogy *az angyalföldi elmegyógyintézet egy 400 ágyas kórház, melyben e pillanatban — hétszáz beteget ápolnak!* Ez így természetesen roppant nehéz helyzet. Legelsősorban ezen az aránytalanságon szeretnék segíteni. Ez a túlzsúfoltság úgy állt elő, hogy Pest vármegye a maga betegeit is Budapest elmegyógyintézeteire bízza. Legelső dolgunk tehát az kellene, hogy legyen — hogy egy családi ápolási telepet létesítsünk — a szombathelyi, balassagyarmati, stb. ápoló-telepek mintájára. A betegek szempontjából is, hacsak félig-meddig nélkülözhetik az intézeti kezelést, ez a megoldás a legideálisabb, mert felmenti őket az alól a lelki nyomás alól, amelyet az a tudat gyakorol rájuk, hogy bolondok házában vannak.

— A családi ápolás tökéletesebbé tételét célozza úgynevezett *lélek- és ideggondozó* szervünk is, amelynek a munkájáról a nyilvánosság előtt kevés szó esik. Ez az intézmény mindössze pár éves multra tekinthet vissza, munkáját főleg védőnők végzik — és ez a munka átmenet a szociális gondozó, a pedagógus és az ideggyógyászati működés között.

— Véleményem szerint az elmebetegek további sorsára nézve roppant fontos, hogy *kiküszöböljük emlékezetükből azt az érzést, hogy ők megbélyegzettek, hiszen elmegyógyintézetben voltak.* A tervem, az álmom az, hogy lesz idő, amikor az elmegyógyintézet átalakulhat kórházzá, ahol az elmebetegeket ugyanúgy pusztán betegként kezelik, mintha mondjuk: gyomorbajuk lenne, és később, ha gyógyultan hagyják el az intézetet, a tény, hogy ott voltak — ugyanolyan kevéssé lenne kompromittáló, mintha — mondjuk — a vakbelüket operálták volna ki. Egyszóval, *rehabilitálni szeretném az elmebetegeket — a későbbi életükben!*

— Ez kötelessége a társadalomnak velük szemben — annál inkább, mert hiszen legtöbb embernek sejtelme sincs arról, *milyen végtelen nehéz határozott éles vonalat húzni az elmebeteg és a normális ember lelki élete között!* Az árnyalatoknak hihetetlen sokasága vezet át az egyiktől a másikhoz.

— Professzor úr már dolgozott úgy-e ezen a problémán?

— Igen, sokat foglalkoztam ezzel a kérdéssel. Különösen *Ady* Endrével kapcsolatban. Analizáltam a költeményeit és megállapítottam, hogy itt egészen nagy, sőt óriási tehetséggel állunk szemben — aki azonban egyáltalán nem volt elmebeteg.

— Roppant érdekes volna valamit hallani az elmekórtani szempontból történő műkritika módszereiről. Mondana róla valamit?

— Az ember mindig az elmebetegek munkájából indul ki. Ez is olyan terület, amit a laikus egyáltalán nem ismer. Az úgynevezett »őrültek« igen gyakran alkotnak egészen kiváló, érdekes dolgokat. Képzőművészetben, költészetben egyaránt. Azt lehet mondani, hogy a kezdődő elmebajnak van egy bizonyos stádiuma, amelyet az agykéreg erős izgalmi állapota idéz elő és amely kifejezetten serkentően hat az intellektusra. A fantázia működése felfokozódik, a képek torlódnak. Az ilyenkor keletkező munkákból nagyon könnyű megállapítani, hogy az elmebajosok melyik csoportjához tartozik az, aki megírta, megrajzolta őket. *Kretschmer* két főcsoportba osztotta az embereket általában: A cykloid- és a schizoid-típusba. Ő ezeket a típusokat a testi alkatban is megtalálja, a normális és a beteglelkű emberben egyformán. Alkotásaikban is különböznek egymástól: a schizofren-típus a szimbolizmus felé hajlik és az elvontat, a belső lelki történéseket próbálja kivetíteni a külvilágba. Míg a cykloid inkább tükörszerűen igyekszik benyomásait visszaadni, leíró költeményeket ír, természet után rajzol, és legfeljebb a hangulatait érzékelteti. *Ez utóbbi fajta az, amelyik ha beteg, könnyebben gyógyul, ha egészséges, könnyebben él.* Tudomásul kell vennünk, hogy a lelkibeteg agyműködése nem másfajta, mint az egészséges emberé — az indulatai gyökerükben azonosak. Csak fokozatukban különböznek és torzulnak ezek az indulatok a betegség görbe tükrében.

— *Az egészségesek társadalmát megértőbbé szeretném tenni a betegek társadalmával szemben!* — fejezi be nyilatkozatát *Nyirő* Gyula professzor — *és akkor talán kevesebb is lenne a beteg* — teszi még hozzá búcsúzás közben elgondolkozva.

Jó emésztés nagyon fontos
ARTIN enyhe, olcsó, pontos

Ujból szabályozták a lakáspénz engedményezését

A hivatalos lap 1937 január 17-iki száma közli az igazságügyminiszter és a pénzügyminiszter 2200—937. I. M. számú rendeletét, amely a lakáspénz (lakbér) engedményezésével elkövethető visszaélések megszüntetését célozza.

A fennálló jogszabályok (elmében a köztisztviselő lakáspénzét csak lakbértartozás vagy olyan követelés kielégítése céljából engedményezheti, amely lakóháznak vagy lakásnak saját részére építéséből vagy megszerzéséből ered. Ez utóbbi esetben azonban csak akkor, ha erre közokiratban kötelezettséget vállal. Ennek ellenére megvolt rá a lehetőség és a gyakorlatban mind sűrübben meg is történt, hogy az engedményezés feljegyzése tárgyában a határozó hatóság ellenőrzési jogának hiányos szabályozása következtében *a törvény kijátszásával egészen más természetű követelés kiegyenlítése végett is engedményezhették a lakáspénzt.* A megszorult vagy egyébként nehéz anyagi helyzetben levő tisztviselő a törvény rendelkezésének ilyen kijátszásával természetesen csak igen súlyos feltételek mellett juthatott pénzhez.

A tisztviselők érdekében szükség volt tehát a lakáspénz engedményezésének olyan újabb szabályozására, amely a jelenlegi jogszabályok nem egészen kielégítő rendelkezéseinek megfelelő kiegészítésével *kizárja a törvény rendelkezéseinek kijátszását.* Ezt a rendelet azzal kívánja biztosítani, hogy a lakáspénz engedményezése esetében a tisztviselőnek igazolnia kell, hogy *lakáspénzét valóban olyan követelés kielégítésére kívánja engedményezni, amelynek kielégítésére a lakáspénz a törvény szerint engedményezhető.*

Magyar-Mannheimer Gusztáv

1859 - 1937

Irta: HERMAN LIPÓT

Magyar-Mannheimer Gusztáv elhunytával modern nemzeti festészetünknek jelentékeny pillére dőlt ki. 77 évet élt, melyből majdnem 60 esztendőt a művészet szolgálatában töltött, az alkotások hatalmas seregét állította csatasorba a szépért, gyönyörködtetésért való küzdelemben. Bár patriarcha kort ért meg, kedélye, szeme és keze nem fáradt el, elhagyott festőállványán még ott vannak befejezésre váró festményei — a művészet örök ifjúságának, örökké ifjításának eleven szimbolumaiként.

Mikor Magyar-Mannheimer munkáit emlékezetünk előtt felsorakoztatjuk, s összevetjük ezeknek létrejöttének körülményeit azzal a lelkes, heves, izzó és nyugalmat nem ismerő temperamentummal, a művészi mesterségnek nagy készségével, mely őt jellemezte, eszünkbe ötlik annak az általánosan használt szólamnak banális igazságtalansága, mely szerint: »*senki sem pótolhatatlan*«. *Az igazi művész igenis pótolhatatlan,* unikum, csakis egyetlen egyszer teremtődik meg, alakul ki saját misztikus törvényszerűsége alapján. Nem ismétlődik, nem utánozható, nem konstruálható meg. Megismételhetetlen a nagy művész és minden sikerült alkotása, eléggé meg nem becsülhető remeke a természetnek, — végső soron tehát kikutathatatlan.

Magyar-Mannheimer Gusztáv pályafutását, alkotásait, naturelljeit vizsgálva, nem sorozhatjuk őt ismert példák alapján a művészéletpályák sablónjai közé. Általános elvek alapján próbálnánk őt mérni, ugyancsak nagy meglepetések érnének bennünket. Mannheimer nem művész-csodagyerekként kezdi, hanem keserves ipari munkával: litografus, majd fényképész. Később kerül művésziskolába s tulajdonképpen autodidakta. A műhelytudást mégis maradéktalanul megszerzi. Hogyan? Rejtély. Nem eredetieskedik, talán nem is akar önállónak mutatkozni — mégis ha a müncheni akadémiai évek eredményeit nézzük, már önkényesen sötét színekbe, komor tónusokba ágyazza a Löfftz-iskola szürkén színes s korrekt módszerét. A múzeumban látható akttanulmányának Ribera-s hangulata, édesanyja arcképének Leibl-os festői formaadása egész más ideálokról ad számot (csak a könnyebb érthetőségért hivatkozunk más tekintélyekre!). Egy-két próbálkozás és már a saját lábán áll. Mikor mások még az iskola szabályaival korlátozva járják útjukat — ő már akartan saját stílust kreál. Tájképeket komponál, azokba figurákat helyez, önálló megfigyelést, saját ízlést mutat s mikor ezen még csak csodálkoznak a művészet barátjai — máris önálló művésszel van dolguk. Élénk, érdeklődő, akaratos ez a fiatal művész. Bécsben úgytetszik, mintha a hihetetlenül népszerű *Makart* uszályához csatlakoznék (segítségére van a *Kunsthistorisches Muzeum* lunettjeinek festésében), de az ebben az időben készült önálló képei, kompozíciói a szabadban heverésző nimfákkal s ámorokkal mennyire más felfogást tükröznek! Semmi általánosítás, semilyen dekoratív hatás kedvéért elnagyolt tónusfoltok s általánosítások, hanem a természet formáinak önálló megfigyelése, a részletek, az összefüggések alapos és önálló tanulmányozása — gazdag és tartalmas újjáteremtése a megszokott témakörnek. Csak külső s felületes nézésre hasonló az akkor divatos újbarokk-romantikához, itt a poraiból feléledő modern, őszinte természetlátás mutatja hatalmas, friss izmait. Mannheimer Olaszországba megy — bemerészkedik a nagy példák és tekintélyek hangos oroszlánbarlangjába s ott dacosan a saját egészséges, színes naturalizmusának, örömteljes színlátásának s ösztönös képalkotási képességének áldoz. Az idegen istenekkel dacolva, saját magának új helyet alapít. Szemét a való élet, a kék tengerekben fürdő gyerekek, odvas falak mentén lebzselő koldusnépség, gyönyörű lányok színes ruhákban, boldvilágos egek, sötétzöld pineák és ciprusok a Campagnán, sziklák Capriban s szokatlan mennyboltok a legváltozatosabb felhőkkel, — mindez érdekli. Lázzal és szokatlan temperamentummal fest — *Scherzoja, Carmellája, Tannhäuserje, virágos tájai* már régen kialakítanak egy speciális Magyar-Mannheimer-stílust. Távolról emlékeztet a korszakot alkotó közvetlen *Constablera* (kinek dolgait akkoriban nem is ismerte, csak idősebb korában eszmél örömmel e kongenialitásra!.) Ha monoton barna volna s nem színes — a Carbononiakkal is rokonnak érezhetnők. De így csak a képlátásban való hasonlatosságot állapíthatjuk meg. Mégis, akkor járunk el leghelyesebben, ha belenyugszunk, hogy itt önálló, eredeti természettel van dolgunk. Olyan *valaki* festészetével kell megbarátkozni, aki éppen úgy nem fér meg a más előadásmódjával, természetlátásával, képalakításával — mint ahogy a társadalmi szokásokban, a véleményekben sem könnyen egyezett. Gondolat, véleményeit, a dolgokról való önálló felfogását nem igen rejti véka alá — megjegyzései a szatíra szúrós fulánkjait viselik magukon, szigorúak, gyakran fájdalmasak. De mögöttük egy kemény művészi egyéniség áll, aki ellágyulásait, líráját, hangulatait csak szép képeiben juttatja kifejezésre s elérzékenyüléseit a nagy természet és a művészet szépségei számára tartogatja, mialatt érdes oldalát mutatja kifelé. Szájról szájra járnak csípős megjegyzései, szellemes tőrszúrásai s ezek bizony sokban hozzájárulnak, hogy az elismerés nem olyan mértékben következik be, mint ahogy azt kitűnő művei megérdemlik. De a kvalitás mégiscsak legyőzi a sokszor szándékosan és önként emelt barrikádokat. A kiállításokon felragyog egy igazi »kép«, amilyennek »annak lennie kell« s a művésztársak megemelik kalapjukat géniusza előtt. Egymásután kapja meg az őt megillető kitüntetéseket, a kortársak elismerését s ha elégületlen is volt (gyakran joggal) a késlekedő siker miatt, a munkáiban való elmerülése kárpótolja. A 77 éves mester még csak pár hónap előtt kiállítási tervekkel, új felfogású munkák alkotásával foglalkozik. »Színekről álmodtam az éjjel«, mondja boldogan — »csak festeni-festeni, ez a legnagyobb öröm és boldogság!«

A művészettörténelem feladata lesz felmérni azokat az új területeket, melyeket a művészi földrajz fehéren hagyott foltjaiból a magyar festészeti kultúra számára elhódított — bőséges anyag. Mi, akik évtizedeken át meghitt barátságban, jóban s roszban közelében voltunk, egy **egyéniség *nem pótolható*** hiányát érezzük eltávozásában.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV.

Ez a kiállítása a mester hatvanhatodik születésnapjára esik. És ő, ki festőállványa mellett töltött el egy szép és alkotásokban oly dús életet, megifjuhodott a munkában, megnemesült a színálmaitól és művészetét elmélyítette a szépség rajongó imádatában.

Magyar-Mannheimer művészete is a szín szenvedélyes kultusza. De nála a líra sokrétű. A gyöngéd megindultságtól, a mélytüzű befelénézésen át, a színek tombolásáig érzéseit színekbe foglalja. Évek teltek, és a művész kifejlesztette a maga stílusát, melynek ha meg is volt a maga egyéni színe, de kezdett egyhangúvá válni. A nagy haragos, szeszélyes felhők, melyek a föld fölött domboruló égen uszkáltak, cikáztak, tomboltak, odakent festékből szabadon alakulva, tájkép-stiljének uralkodó elemeivé váltak. A palettája eluralkodott rajta. Egy új élmény, szemének friss megtisztulása, egy kis közvetlenebb kapcsolat a természettel... és itt van előttünk az ifjú Mannheimer, a hatvanhat éves, ereje teljében levő *festő,* aki ura a színeinek... s egyszerre kivirult körülötte minden...

Csak meg kell nézni régi mesterművét, a *Maharádsa lányát,* csodálatos zöldjeivel és ragyogó ékkő csillogásával. Mellette legújabb alkotásai még hatalmasabb erővel csillognak. Mint remegnek töménykék egein a változatos formájú felhők, mint borul pompába kerti útjain a kerítésre kúszó növények színáradata, csupa izzószínű zöld, kék, bibor lakkokból felénk szikrázó színharmónia, mely üdíti

Ernst-Múzeum kiállításai.
LXXV. (1925)

25. A Gombosi-major kapuja. Rézkarc	350.000
26. Rét. Rézkarc	350.000
27. Önarckép. Rézkarc. Még csak 5 példányban	500.000
28. Tanyák a Zagyva mentén. Rézkarc	350.000
29. Buda. Rézkarc	350.000
30. Este a tanyán. Rézkarc	350.000
31. A Hatvany-kastély. Rézkarc	350.000
32. Búzakeresztek. Rézkarc	350.000
33. Fahíd a Zagyván. Rézkarc	350.000
34. A mon-reali katedrális. Rézkarc	350.000
35. Cséplés. Rajz	1,800.000
36. Sétány a Rajna-parton Coblenzben. Rajz	1,500.000
37. A Steckelhörn-fleet Hamburgban. Rajz	1,200.000
38. Hildesheim piaca. Rajz	1,800.000
39. A kölni dóm belseje. Rajz	1,800.000
40. A hildesheimi dóm keresztfolyosója. Rajz	1,500.000
41. A goslari városháza előtt. Rajz	1,500.000
42. Jegenyesor. Rajz	1,200.000
43. Fahíd a Zagyván. Rajz	1,500.000

a szemet, és tavaszt, fényt, pompát sugall felénk. Most ezüst tónus borul tájaira, majd mély zománcos színek villognak szonorikus hangokon. Finom szürke lepel hull téli tájaira és hatalmas teret teremt egyetlen nagyméretű vásznán, mely drámai erejével fog meg. Előadása érzéseihez simul. A miniatűrszerű gyöngéd részletrajzot látjuk kis figurális képein és a széles színfoltokból felépítő erőt a drámai hatásokat kereső alkotásain. Mily változatos érzéseiben! Mily gazdag azok kifejezésében! A lágy susogástól az orkán elfojtott tombolásáig, — a mester hangja mindég egyéni, mindég sajátos, mindég eredeti. A színképzelete gazdagságát látjuk minden oldaláról. Mily csodás megifjulás, mily biztoskezű alakítás, mily őszinte lírai hangokat hallató!

Magyar-Mannheimer világa, — a Balaton partján, az olasz Campagnában, hegyek között, folyamok partján, — mindég csak az ő világa. Ez a világ ékkövekből épült, színálmokat mesél, kifogyhatatlan a változatosságban. Ha a mezők pázsitjára telepíti földi nimfáit, ha fák közé rejti elképzelt mesealakjait, ha a lebukó napot, ha a holdfény kékes árnyékait varázsolja elénk, mindég képzeletéből merít, mindég álmokat álmodik, a színek véletlenségeivel játszva. Ez a varázs tartja fogva. Egypár színfoltból tájak bukkannak ki képzeletében, talán sohasem látott, de megálmodott világ. Ez az ő művészetének lényege. Ez az ő örök ifjúságának titka. Ihletét, erejét, gazdagságát a színek teremtik, emelik, gazdagítják. Érzéseit táplálják, képzeletét mozgásban tartják, lelkét áthatják. Magyar-Mannheimer igazi festő, aki ura színeinek, s *most is színei frissítették fel.*

A festőpszichológiának nagyszerű esete az övé!

Dr. LÁZÁR BÉLA.

MÁSODIK TEREM.

44. Eső után 16,000.000
45. Körmöcbányai táj 70,000.000
46. Déltiroli táj 16,000.000
47. Női akt 10,000.000
48. Kastély Faenza mellett..... 30,000.000
49. Lebukó nap 8,000.000
50. Őszi nap Olaszországban 35,000.000
51. Parkrészlet 20,000 000
52. Olasz falu 15,000.000
53. Olasz alpesek 25,000.000
54. Eső. Magántulajdon.
55. Reggeli hangulat 10,000.000
56. Park hóban..... 35,000.000
57. Hóolvadás a tiroli hegyekben..... 20,000.000
58. Téli esti alkonyat 30,000.000
59. Paestum környéke 50,000.000
60. Szürke felhők 16,000.000
61. Heverésző nő. Magántulajdon.
62. Faenzai utca 20,000.000
63. Bassano vidéke 16,000.000
64. Közelgő vihar 25,000.000
65. Olasz táj 30,000.000
66. Dalmát part 20,000.000
67. Keletkező zivatar 25,000.000
68. Gázlónál 25,000.000

HARMADIK TEREM.

69. Vág völgye 16,000.000
70. Faenza..... ..... 8,000.000
71. Virágáruslány 20,000.000
72. Falu vége 10,000.000
73. Quarnero 20,000.000
74. Olasz mosónők 20,000.000
75. Várromok 15,000.000
76. Adria. Magántulajdon.
77. Vadászlak 16,000.000
78. Adria öble 12,000.000
79. Park 16,000.000
80. Reggeli szürkület 16,000.000
81. Bajor tavak közt 30.000.000
82. Cigányok..... ..... 20,000.000
83. Pest környéke 12,000.000
84. Brenta mentén 18,000.000
85. Koldusbarát..... 15,000.000
86. Dél-Olaszország 22,000.000
87. Bassanói impresszió 16,000.000
88. Kastélyfalak 18,000.000
89. Ragyogó felhők 18,000.000
90. Tra Montana 15,000.000
91. Maharádsa lánya. Magántulajdon.
92. Olasz faluvége..... 15,000.000
93. Toscanában 20,000.000
94. Naplemente 10,000.000

NEGYEDIK TEREM.

ZÁDOR ISTVÁN FESTMÉNYEI.

95. A Ráth György Múzeum zöld szalónja 16,000.000
96. Poros út 12,000.000
97. Férfiarckép. Magántulajdon.
98. A szolnoki művésztelepen 15,000.000
99. Zivatar után 12,000 000
100. Búzapiacon 7,000.000
101. Alkony a Zagyván 7,000.000
102. Öreg asszony szobája 16,000.000
103. Estefelé 6,000.000
104. Fűzfák 7,000.000
105. Októberi eső 6,000.000
106. Öreg paraszt. Magántulajdon.
107. Ebédlő a budai Andrássy-palotában. Magántulajdon.
108. Ligetben 7,000.000
109. Zivatar után 7,000.000
110. Délutáni napsütés 6,000 000
111. A vágújhelyi kápolna 12,000.000
112. Pihenő lovak. Magántulajdon.
113. Út a Bolond Miska csárdához 7,000.000
114. Festő nők 7,000.000
115. Júliusi délután 6,000.000
116. A szolnoki piac esőben 7,000.000
117. A Bolond Miska csárda 6,000.000
118. A nagy fa alatt 12,000.000
119. A festőutca Szolnokon 6,000.000
120. Délelőtti napsütés 6,000.000
121. A müncheni Residenzia zöld galériája 25,000.000
122. Lengyel Menyhért.
123. Délután a Zagyva-parton 7,000.000

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Olasz táj

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Akttanulmány.

51. Magyar-Mannheimer Gusztáv.

49.2.I.r.
Ernst Muzeum aukció
Nemes Marcell magyar képmű-
kereskedése

Magyar Mannheimer Gusztáv

68. Rippl-Rónai József.

kalommal hat ismerősét oly karácsonyi ebédre hívta meg, mely egy jókora vagyonba került. Az esztendő minden hónapjában termő gyümölcs és virág került az asztalra a világ különféle részeiből. Az egyetlen női vendéget Gould egy 480 ezer korona értékű legyezővel ajándékozta meg. A férfivendégek pedig drágakövekkel kirakott melltűket és inggombokat kaptak.

Hillier amerikai milliomos özvegye férjét egy 96 ezer koronába került koporsóban temettette el. A faragott mahagoni fából készült és vastag aranylemezekkel bélelt koporsó minden egyes gombja 8000 korona értékű aranyból készült.

A nem régen meghalt khinai államférfiú és milliomos, Li-Hung-Csang minden útjára s így még Európába is magával vitte 312 ezer korona értékű drágakövekkel és aranynyal kirakott koporsóját.

Mackay amerikai milliárdos által maga számára építtetett mauzoleum egy millió kilenczszázezer koronába, — Clark Vilmos montána-i milliomosé pedig 820 ezer koronába került.

XIV. Lajos franczia király csak drágakő-gombokra két millió nyolczszázezer koronát költött. Ezen kincsek közt két, egyenként 140 ezer koronára becsült gyémántgomb és hetvenöt más gomb volt, melyek értéke másfél millió koronára rugott. A király egyik mellényén két millió korona árú gyémántgomb ragyogott.

Tornai Gyula: Arabs énekes.

tonkingi hadjáratban franczia zászló alatt tanulták meg a harczászatot és a magasabb hadi tudományokat. Szóval a khinai hadsereg vezérlete az adott körülmények között kitűnő kezekben volt.

Az expediczió czélja a Pecsili tartomány paczifikáczió ja volt. E czélból vissza kellett verni a khinai hadsereget *Sánczi* tartomány felé, a mi khinai nyelven hegyes vidéket jelent.

Pauting-fut április 16-án hagytuk el vasuton, melylyel mintegy 150 kilométert haladtunk előre. 17-én és 18-án naponként átlag 35 kilométert haladva, bokáig érő homokban, nagy fáradsággal gyalogoltunk a rettentő hőségben; de még roszabb is következett, a mit európai embernek körülményesen kell megmagyarázni.

A homok után ugyanis *lösz* talaj következett; ennek a talajnak különös sajátsága, hogy a kocsi útak rajta az évezredes csapásokban tekintélyes mélységekre süppedtek le, melyek néhol 8—10 méteres partmagasságot képeztek, ezekben a keskeny szakadásokban kellett négyesével masiroznunk a fojtott, porral telt levegőben. Európai katona ilyen utakkal aligha ismerkedik meg a hadgyakorlatokon.

Április 21-én érkeztünk a hegyes vidékekre, a hol most már a talaj köves kezdett lenni, a mi reánk meglepetés volt, mert eddig egy darab követ sem találtunk az egész hadjáratban, azon-

sor erődítési vonalát megmászva pedig láttuk, hogy szénakazal magasságú tömegekben hevertek ott az épen Németországból érkezett, német feliratu Mauser-fegyvertöltények. De a hadállás valamennyi rendelkezése is rendkívül körültekintő és megfontolt taktikai felvonulásra engedett következtetni; emberi elme előtt megfoghatatlan, hogy ennyi fegyverkezés bennünk egy csepp kárt sem tett.

Meg kell jegyeznem, hogy a felvivő útunk keskeny, mély bevágásokon vezetett, melyek alja síma kövekkel volt kirakva, tehát a felénk irányított lövések mind «ricoche-áltak» volna, a mi a legveszedelmesebb tüzelési nem, mert a visszapattanó golyók jobbról-balról sebesítik meg a támadókat.

Ámde mindebből nem lett semmi. Minden bevágás végén, melyen felvonúltunk, ott találtuk a szó teljes értelmében torkig megtöltött ágyúkat. A minő alaposak a khinaiak, épen oly alaposan töltötték meg az ágyúikat mindenféle golyókkal és vasdarabokkal. Csak egyben nem voltak alaposak: az ágyúk elsütésében. Ott hagyták a megtöltött ágyúkat, a nélkül, hogy elsütötték volna!! Ilyen a khinai katona.

Boszúságunkban, hogy a khinai hadsereg elmenekült, felragadtunk egy-egy esernyőt és

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Scherzo.

Vas. Ujs. 1902. 240. l.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: VÉNUS ÉS TANNHÄUSER.
Holzer Sándor úr tulajdona.

CSÓK ISTVÁN: THAMÁR.
Schatz Tivadar úr tulajdona.

Gerő Ödön: Az art kiállítás
Magyar Művészet 1925.

monumentális festés műve, *Páldy Zoltán* finom reflexekkel játszó nagy pasztellképe, *Udvary Pál* ezüstös tónusú, erős rajzú, spanyol mesterek őszinteségére emlékeztető aktja, *Emőd Aurél* talányokkal játszó színpompája, *Istókovics Kálmán* komoly, a stúdium áhitatáról tanuskodó festménye, *Székely Kovács Olga* indulatos és mégis a formák szigorúságát hirdető kompozíciója, a „Csók", szenvedelmes szobrok festett csoportja az új klasszikusoknak, akik akár új romantikusok is lehetnének, kolorisztikájával. Muzsikáló színek, zúgó színakkordok. A közelében *Korb Böské*nek néhány nagy képe. Az érzékiről való ideális hitvallások. A test szépségébe vetett áhitatos hitnek dokumentumai. Nagy, összefoglaló, csak a jelentőst megrögzítő vonalak beszédessége. Ornamentális dekorációk, romantikus épületek falára, komor áhitat csarnokaiba falfestményeknek valók. Színezésük néhány színre redukált; nem is akkordok, hanem csak triádok zendülnek meg benne. Sárgás, zöldes, barnás tónusok. A világ szépséges tündöklésében semmi egyéb. Búcsúzások az élet szépségeitől az út kezdetén. Megrendülten reklamáljuk a sorstól a fiatalon elköltözött művésznő ígéreteinek teljesítését. A genialitás ígéretei voltak.

Hellebranth Berta fehér ágyon fekvő aktot festett. A kép háttere is ezüstösen fehér, maga az akt csupa fényben vibráló tónus. Még innen van az eleven hús festésén, de már túl van a finoman fokozott hússzínen. A máris boldogultnak mondott impresszionizmus még eleven ebben a festésben: sejtelmes életet él benne. Szépséges lehetőségek sejtelmei kergetőznek benne. *Barcsay Jenő* színnel is, de még inkább a festékkel modellíroz. Pasztóz festett aktján erős világosságok kergetőznek, *Bayer Ágost* a valamikor volt kéken festők igazát vallja. Fekvő aktjainak erős a rajzuk, *Gaál Jánosé* is biztos és bátor. *Szőnyi* érdekes aktja a szobor és a kép közt jár. A fölépítésnek műve s a részletet valószerűn érvényesíti, míg *Aba-Novák* a széttagolás módszerét követi. Nem az elemzését, hanem a szétbontását. De mind a kettő a színek szépségével elárasztja az aktjait. Aba-Novák színjátékot játszik rajtuk. Piros, zöld reflexekkel megvonja azokat a vonalakat, ahol alakjait kubusukra bonthatná. Ebbe a nagy, kábító tarkaságba belefojtja a kubizmus csábítgatását. *Patkó Károly* az új klasszicizmusnak derék ígérete. A kompozíció szépségét szolgálja s érvényre juttatja benne az aktot. Az igazi aktot, az elvonatkozott embert festi. Dekorációra fogja, színes, melegtónusú dekorációra. A szép embert, az emberi szép harmóniáját. *Mellinger Dezső* nagy képében két akt vetekedik egymással. Kendők, drapériák, tükrök, sok buja festék és sok tarka szín egy új pompafestésnek elemei. A rokokó és Velence már nem hatnak ki rája, inkább a hatások aritmetikája érvényesül benne. A technikai ügyesség is számítási faktor ezekben az egyenletekben. *Tardos-Krenner Viktor* még a régi egyenleteit oldja meg. A makarti pompa és Székely Bertalan kompozíciójának egyenleteit. „Megzavart fürdés"-ében szép aktok theatralikusan helyezkednek el.

Kmetty János a monumentális aktot misztikus beszédességgel szólaltatja meg. Érdekes kettős egység, két erős akarásnak egységbeolvadása. *Lampérth* őszinte kubizmust tár elénk. Vajjon az újaknak nincsenek-e ugyanúgy sémái, mint a tegnapiaknak? Az ő megtanulásaik hol határolódnak el a betanulástól? Csak talán a hitük őszintébb s ilyenkor fanatikus. Lampérth aktjából fanatizmus szólal ki.

Jávor Pál nagy, dekorációs aktjaiban sok a csendéleti elem. Maga a szép női test is az. A dolgok mivolta, minden, ami bent van a dologban és az anyag mesteri megfestéssel nyilvánul a Jávor-képekben. Az aktok közvetetlenek pózban, gesztusban, formákban és a hús elevenségében. Ezeket az aktokat szegény Jávor Pál maga tapasztalta és nem hamisította meg a tényeit. Csak éppen megkörnyékezte őket erős szubjektivitásával. *Pap Bertalan* enyhe színű, szelid hangsúlyú aktjaiban érdekes rajzproblémát old meg: szép hullámvonalra fogja fekvő aktját.

Kunwald Cézár nobilis piroshajú és *Glatter Gyula* hangulatos női aktja az egymás ellentétei. Amabban objektív meglátásra törekvés, hangulattól való előkelő tartózkodás, emez nem zárkózik el az édességtől sem. Meleg tónusok, gondos árnyékok, lágy ritmus, dekorációs színezés segí-

A Műcsarnok jubiláris kiállításából

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Fürdőző gyermekek a Quarneróban

„Reggel érkezem, Mariska."

— Ki ez a Mariska? — kérdezte György.

Az anyja szemrehányó tekintetet vetett rá.

— Nem tudod kicsoda Mariska néni? Pedig számon tarthatnád, az egyetlen a családban, akinek pénze van.

— Az öreg, Bihariból? Lehetetlen. Vonatra ülne a vén teknőc?

Olga fölpattant.

— Meggondolta a dolgot. Ránk akarja hagyni a vagyonát.

— Te azt hiszed, hogy az életben is úgy van, mint a színpadon, látszik, hogy a művészi pályára készülsz.

A szőke lány elkomolyodott.

— Különben mit keresne nálunk?

— Semmi sem lehetetlen, vélte — Sólyomné, — ki a rázuduló sorscsapások ellenére is megrögzött ideálista volt. — Kedvesek legyetek hozzá.

— Én nem, — felelt György határozottan, — én nem csókolok neki minden öt percben kezet. Hizelegjenek neki a Szentek, azoknak házat épít.

A fiatal férfi a templomra célozott, melyet az öreg milliomos asszony a falujában a saját költségén építtet.

— Akkor csakugyan nem érdemes szívesen látni, — helyeselt Olga. — Én nem mulattatom és nem mászkálok vele az utcán. Ha minden garasát az egyházra testálta, mulattassák a szentek.

— Szívesen kell látni, — erősködött Sólyomné, — először nem lehet tudni van-e már csakugyan végrendelet vagy az egész pletyka, ha pedig van, amíg él, megváltoztathatja. Csak azt tudnám, mit főzessek neki. Félek, ha nagy ebéd lesz, azt mondja préda vagyok, ha egyszerűen látom el, megsértődik, hogy nem tisztelem eléggé.

— Gyalázat, — heveskedett György, — én elutazom. Nem akarom látni. Egy milliója van és engedi, hogy az egyik huga az egyetemre, a mások a színiakadémiába járjon és az öccse abból az öt koronákból tartsa el magát, amit az urak a kaszinóban a markába nyomnak.

Edit elpirult.

— Az öccse másképp is eltarthatná magát, — szólott csöndesen és arra gondolt, aki az imént elment.

A szép fiu gőgösen kiegyenesedett.

— Egy Sólyom nem vállalhat mindenféle hivatalt. Várnom kell, míg egy hozzám méltó akad.

Olga bólintott, az anyja sóhajtott, Edit vállat vont.

Aztán Mariskáról beszéltek, ki rozoga kastélyában csodálatos kincseket gyüjtött össze. A családfő, az öreg Sólyom, egy gyönyörü, hatvan éves férfi, szintén kétségbe volt esve a hír hallatára. Az öreg úrnak rengeteg adóssága volt, melyet zseniális módon még egyre tudott szaporítani. Időszakonkint tőzsde-manipulációkat végzett és amint ezek jobbra vagy balra dőltek, — úgy élt a család. Éppen ezért az öreg úr, hol a legobskurusabb kávéházban, hol a zsentri kaszinóban tartózkodott.

Vacsora közben és után a Sólyomok annyira föltüzelték egymást az öreg asszony ellen, ki szerintük az ő jogos jussukból él, költ és rendelkezik, hogy egyik sem akart az állomáshoz elibe menni.

Reggelre azonban mást gondoltak. Nyolc óra felé az öreg Sólyomot egy fiatal úr majd lesodorta a sötétes lépcsőn. A fiatal úr a kalapjához nyúlt, azt mondta: pardon és tovább akart rohanni. Az első emeleten azonban megállította az apai szó:

— Akárhogy szaladsz, még se te leszel az általános örökös.

— Nem bánom, — felelte György, — osztozzunk. És megvárta az apját.

A kapu előtt egy különös öreg nő veszekedett egy fiatal csirkefogóval, ki egy kockás vászonnal bevont útitáskát és egy piros kendővel letakart kosarat cipelt

Egy Idők 1911-12. XVIII. 12. 17.

Ősanyáim

Felolvasták a Petőfi-Társaság december 10-iki ülésén

Az egyik ősanyámnak hajdan
Álomhímes volt ifjú lelke
S a békességes kúriában
Nagy, ösmeretlen vihar verte.
Zavarták messze sóvárgások,
Igézetek, bús, kínzó vágyak
S titkos hatalmú éjeken:
Lágy, sóhajos melódiákat
Zokogott oda ősanyám
A harmatgyöngyös éji-violáknak.

Egy más öreganyám szemében
Komoly, nyugodt sugár világolt,
A haját elsímítva hordta
Eszmélkedő, szép homlokából.
Lényéből áldás, ihlet és erő
Szállt szelídlelkü ősapámra.
Homért, Horácot és az Irást
Ó. klasszikus nyelven citálta,
Én bölcs, puritán szépanyám,
A kálvinista fehér papiházba.

Egy ősanyám meg réges-régen
Nagy udvarházban, guzsaly mellett,
A harcos énekekre lángolt,
Ha kóbor igric lantja zengett,
S jött úgy, hogy gangos paripát ült
S gyöngyös pártáján vassisak volt,
Vitézi tornán férfi módra
Izmos kis ökle kardot markolt.
Hiszen szívében ősanyámnak:
Rákócziak hös vére zivatarozott.

Gödröcske s rózsa nyílt az arcán
Legkedvesebbik ősanyámnak.
Az ajkai víg nótázásra,
Könnyű bokái táncra álltak.
. . . De egyszercsak valami bánat
— A soriát senki nem ösmerte —
A kacagását, virágzását
Jeges kezével elseperte,
És fiatalon odahervadt
Legkedvesebb kis ősanyám
A kakukfüves kis temető kertbe . . .

. . . S én ősanyáim unokája
Elörököltem: álmodásuk,
A meditálást csöndes órán,
Sok érthetetlen vágyódásuk
S a lángos, harcos szívemet is
Az ő forrongó szívük adta
S ha felviharzik zokogásom,
Az is az ő könyük miatta.
. . . Legkedvesebb kis ősanyám!
Csak te ne hagyd örököd rám!
Bennem még forr az élet ezer terve!
Ne hívj el engemet korán
A kakukfüves kis temető kertbe.

Jörgné Draskóczy Ilma

Editet föláldozzák

Elbeszélés

Irta VÁNDOR IVÁN

Szép, meleg őszi este volt és két fiatal, kicsit szögletes árnyék, egyik vörös bérkaszárnya negyedik emeleti erkélyén, egymás kezét kereste.

Az ég csupa titok volt, a hold fogyóban mint a szenvedő asszony mosolya, lent a Duna, a csöndes, a sötét, melyhez most a szemek beszéltek.

Az egyik árnyéknak, a lánynak mandulavágásu sötét szeme volt. Erős tekintetü, rajongó szem, mely most a vízhez szólott, fiatalos okossággal, és a bajban nőtt ember korai bölcsességével:

„Megfogtam a kezét, mert ez az ember hozzám való. Szívós, kitartó, eszes, merész, magában és bennem bízó. Minden megvan benne, ami az én fajtámból hiányzik. Ezért szeretem. Szeretem. Nem bánom akármit mond mama, apa, Gyuri és Olga. Ennek az embernek az oldalán lesz belőlem valaki, valaki."

Most lehunyódott a két szem és azt a pár asszonyt látta, kik számítanak a világban, akiket mindig emlegetnek, azt az északon és nyugaton élő pár kiváltságost, akiknek érdemes volt születni, mert sikerült nekik élni.

„Nekem is sikerülni fog, dalolva fogunk birkózni az élettel. Ismerni fognak."

A két sötét szem lobogott mint a fáklya és az erős kis kéz, megszorította a férfi fehér, ideges ujjait. Erre az érintésre a férfi kék szeme megvillant. Ez a villanás sugárzó ívben hajlott keresztül a város fölött. A szőke zsidó fiu tekintete kettőjüknek a világot igérte, a világnak kettőjüket.

Bent lámpát gyujtottak, ajtót csapdostak, trilláztak. A lárma megtörte a varázst.

— Megyek, — mondta nagyon csöndesen a férfi.

A lány nem marasztotta. Nem szerette, ha a testvéreivel találkozott, félt, hogy megsértik.

— Köszönöm Edit, — és lehajolt, hogy megcsókolja a kezét.

Edit nézte a finom fehér arcát, a vöröses szőke sörényét és szemébe ötlöttek ennek az arcnak a jellegzetes vonásai.

Ez az erőslelkü fiu, ki hétesztendős kora óta elkeseredett harcban állott az élettel, gyöngének, szinte nőiesnek látszott.

— Furcsa, — gondolta a szép lány, — furcsa és nekem mégis kedves.

— Holnap, — mondta neki és elbocsátotta a kezét. Kikisérte az előszobáig. György, a bátyja, túlzott udvariassággal köszönt a fiatalembernek. Olga, a huga, ránevetett, sajátságos, kihívó, félig gyerekes, félig kokottos nevetéssel.

Amint Edit visszajött, a testvérek megrohanták:

— Mit akarsz tőle? Ma láttam László úrnak az apját. Schlesingernek hívják és egy csomó ruhát vitt a karján. Az én ruhámat. Tekintettel a fiára, vele tisztittattom az öltönyeimet.

Olga közbevágott:

— Én a nagyapját láttam. Az öreg perselyt hordoz az utcán és a halottak feje fölött virraszt egész éjszaka.

Edit felelni akart valamit, de belépett az anyja. Az idősödő asszony martir arca nagy megdöbbenést fejezett ki.

— Valami történt? — kérdezte Edit.

— Olvasd.

Egy telegrammot adott oda a lányának, melyet az hasonló meglepett arckifejezéssel olvasott föl:

gondolván meg, hogy az optikai kép épp úgy kifejezheti egy festő ideálját, mint a tárgyiasított kép. Miután a bányai festők előadása a valóban látott s nem fogalmi eszközökkel kinyomozott jelenségeken sarkallott, egész sor eleme a megszokott képnek hiányzott műveikről. Így a barna és nehéz árnyékok, melyek a szabad ég alatt nem láthatók s amelyek könnyed, átlátszó, színes, hideg árnyékok a valóságban. Egészen a humorizálásig vitték a kékes és lilás árnyékokkal szemben érzett ellenszenvet. Azonban nem folytatjuk a meglátás, az alakítás, az előadás különbözőségeinek taglalását, nehogy fejtegetésünk túlságosan szakmaszerűvé váljon. Már az eddig felsoroltak is eléggé megmagyarázzák, hogy e képeknek idegenszerűeknek kellett hatniok a müncheni rendszeren nevelkedett nézőkre nézve.

Mégsem ezek a pontok azok, amelyeken a nagybányaiakat leginkább támadták. Mert hisz a régi és új képeknek ily festői szempontokból való egybevetése csak igenigen kevés embert foglalkoztatott. Sokkal egyszerűbb alapokon épült az ellenszenv. Elsősorban a kép tárgyának, librettójának kérdésén. A bányai képeken legtöbbször alig vagy csak mellékesen, elejtve lehetett oly események ábrázolását látni, amelyet az irodalmi stilisztika cselekménynek minősítene. A jól ismert budapesti képek legtöbbjét adoma alakjában lehetett egy tárlatlátogatás után elmesélni. A bányai képek tartalma azonban nem volt ily irodalmi eszközökkel tolmácsolható. Ezt kifogásolták, megjegyezvén, hogy a bányaiaknak nincs mondanivalójuk. Elfelejtették, hogy egy művészi festménynek nem feltétlenül az a célja, ami az illusztráló szakrajzé, azaz a tárgyias ábrázolás, amely inkább fogalmakhoz vezet, semmint intuiciókat költöget. Mi több, ez a műfaj: életkép, nem is volt náluk található. Így hát minden, ami egy cselekménynek jelenetezés segítségével való magyarázata volna, kimaradt műveikből. Kimaradt vele a csoportfűzés müncheni módja is, amit a közvélemény úgy magyarázott, hogy nem tudnak komponálni. Végső oka mind e különbségnek azonban az a körülmény, hogy a bányai festők vásznain egészen más okokból, más indíték alapján született meg a kép, mint azoknak a festőknek műhelyében, akiket a budapesti közvélemény a legszívesebben látott a tárlatokon. Elméleti fejtegetés helyett inkább példákra hivatkozom ennek az állításnak megvilágítására. Hivatkozom pedig képekre, amelyek valósággal elragadták a budapesti közönséget s ezernyi ezer reprodukcióban forogtak közkézen. Már néhányuk címének felsorolása is elégséges lesz, hogy rávilágítsunk keletkezésük történetére. Ilyenek teszem: „Pici piros alma", „Jaj de megnőttél", „Nincs párja a Mollináry-bakának", az „Ellenállhatatlan" stb. Világos, hogy ily képek keletkezésének végső indítéka egy — ötlet. Azaz oly indíték, amely nem foglalkoztatta a festő lelkét mélyen, nem akarja rejtett érzésvilágát tolmácsolni, nem nehéz órák hazajáró lelke. Egyszerű ötlet, a pillanat szülötte s nem egy élet érzéstartalmának kivetítése, amely imperative követeli, hogy alakot öltsön.

A különbség megvilágítására legyen szabad rámutatni egy nagybányai képre, amelynek keletkezéstörténetét részletesen ismerem s amelynek éppen a nagybányai festők legtipusosabb mestere, Ferenczy Károly a szerzője. Címe: „A napkeleti bölcsek".

Nem a biblia olvasása keltette benne a vágyat, hogy ezt a képet megfesse. Sőt a keleti legenda egyáltalában nem is foglalkoztatta őt. Ferenczy egyszer hajnalhasadás előtt kilovagolt a nagybányai erdőbe s ott leheveredve a hegyoldalon, elmerült a lombok szürke szövedékének szemléletébe. Lassan, szinte lopva szakadt oda az első napsugár s most hirtelenül smaragdszínű lett a csipkevilág, amelynek fonadéka mély csöndben függött előtte, mintha ezer titkot rejtene. A levelek harmatján megtörve, tompa világot vetett a sűrűségbe a sugár, hirtelen minden könnyeddé, szinte álomszerűvé vált, halk reflexek áradata kezdte átszőni az erdőt, a szellő megborzolta a lombokat s hosszú fátyolként kanyarodott a magasba a hajnali pára. Mikor aztán a hegy mögül kiemelkedett a nap tányérja, egy csapásra eltűnt a misztikus látomány s prózai valóságában hevert előtte az erdő.

A festőt ez a hangulat annyira megragadta, hogy ismételten kilovagolt hajnalt látni. Nappal és éjjel foglalkoztatta az erdő misztériuma, amelyet szomjasan fogadott magába. Lassankint beleélte magát a rövid

MAGYAR-MANHEIMER GUSZTÁV: A MAHARADSA LÁNYA.
Az Ernst-Múzeum kiállításából.

Magyar Művészet
1925. 1. sz.

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Erdő szélén.

JEVICS OROSZ TRÓNÖRÖKÖS.

nem egyszer. Sőt nem való-
ol tőlem talán nem is gondolt
»
sgatta vissza Flóra néni
czifra holmiait, apró csecse-
etlennek, oly valószínűtlen-
azok sohasem fogják többé
donosnéjuk sovány, nyugta-
z a sok selyem és csipke
ülötte suhogni. Apró gyer-
as sarkai nem fognak többé
tt a szőnyegen.
offerekből felszállt a violette
a mely mindig körüllengte
y alakját . . .
zkedett a nagy koffer előtt,
ok suhogó, zizegő selyem-
sen zokogott.
hozzá Ihl doktor, a kinek
sének negativ eredményéről.
y alig több a semminél, —
getve azon nehány irást, a
átadott. Meg kell várni az
a az sem tud felvilágosítást
burg báró tartózkodási he-
után ahhoz kell fordulni.
mit végrendelet létezéséről,
kell bejelentenie örökösö-

pocsolyákat. Kora délután volt, de alig járt valaki a parton. Az elégedetlen gondolások csoportokba verődve, halkan panaszkodtak. Rita láttára, felismerve a forestierát, rögtön feleleven edve, hangos lármával kínálgatni kezdték járműveiket:

— Gondola signora, gondola!

Rita czél és terv nélkül a legjobban lármázó barna ördög gondolájába szállt. Kérdésére azon utasítást adva neki, hogy vigye őt egy óráig a merre akarja.

A gondolás, örülve a jó fogásnak, buzgón kezdte magyarázni menetközben a nevezetességeket.

— Palazzo ducale.

— Madonna della salute.

Rita hagyta, hadd beszéljen. Jól esett neki, hogy valaki beszél hozzá.

Elsiklottak a kikötőben horgonyozó nagy hajók mellett.

— Vapore del Lloyd, parte oggi per Trieste.

— Vapore della Adria — ma reggel jött. Holnap este megy Fiuméba.

«Fiume?» Ez a szó megcsapta Rita fülét.

— Hány órakor indul az a hajó holnap este?

— Nem tudom, de odamehetünk megkérdezni.

A hajó alá irányította a gondolát, s felkiakált a fedélzeten dolgozó embereknek.

— Hé, mikor indul ez a hajó?

— Holnap este hétkor.

Rita e perczben elhatározta, hogy elmegy Fiuméba. Szüleivel járt ott valamikor nehány évvel ezelőtt s kellemesen emlékezett vissza a szép eleven kikötővárosra. A mozgalmas mólóra, Abbaziára . . . Emlékezett még a hôtelszobájukra is, melynek ablakai ép a molo Adamichra néztek. Szemben volt az örökké népes kávéház, kis asztalai körül folyvást váltakozó publikummal. Emlékezett a jövő-menő hajók okozta

Ulasgow Maurice
Rue Scribe

193. Nádler Róbert: Tiroli falu.

71. Magyar Mannheimer Gusztáv: Merengés.

9. Baer Fritz: Falu vége.

297. Magyar-Mannheimer Gusztáv: Scherzo.

Fürdőző gyermekek. Magyar-Mannheimer Gusztáv festménye az Ernst-Múzeumban

gyere, aztán ülj le a helyedre, mert éppen csak te hiányzol még, megkezdhetjük a vacsorát...

Szédülten, kába zsongással a fejében, vonszoltatta magát a kijelölt helyre.

Már egy perce ült a széken, amikor a szeme fáradt pillogással szétszárnyalt az asztal körül, hogy lássa, kik közé került.

Körülötte mindenfelé mosolygó, kipirult arcok. Mellette üde, hamvas arcú lány ült. Hosszú, fekete pillái alatt kék szemek nevettek. Fölugrott a helyéről és bemutatkozott. Ijedten dugta el a saját, szürke kis kopott nevét és vörösre vált arccal eldadogta az előcsarnokban reáhullott idegen nevet.

— Csáty vagyok! A pusztamadarasi fiók tisztviselője!

A lány kinyílt, színes mosollyal mondta a nevét. A hangja csengőn, muzsikásan zsongott.

Istenem, egy lány! Gyönyörű, üde és friss, mint a tavaszi hajnal hasadása. De neki nincs joga most ezzel a kinyílt, pompázó szépséggel foglalkozni, őt az éhsége sodorta ide... Ő meg fog vacsorázni, végre egyszer annyi idő multán, kellemesen és bőven... azután szedi a sátorfáját... és menekül innen... Itt ő egy titkos, alávaló szélhámos, akit úgyis nemsokára galléron ragadnak, ha valahogy be talál toppanni az a másik, az igazi Csáty Pusztamadarasról, akinek a helyét bitorolja itt...

Sovány, fehér kezével idegesen igazította meg a nyakkendőjét, mert észrevette, hogy a lány egy titkos oldalpillantással elsímul rajta. A szemben levő tükörben vette észre ezt és egyszersmind azt is megállapította, hogy az arcának nagyon jól áll a fájó nagy sápadtság, amelyet az éhség festett rá és amelyet a lány valami titkos, finom lelki bánatnak érzett. Arra, hogy ez a fiatal élet követelően, dörömbölően éhes... ki mert volna gondolni!

Az első falatok mohón, türelmetlenül tűntek el a száján. Alig tudta lecsendesíteni remegő kezeit, hogy a kést és villát finoman, a társaságbeli jónevelés szabályai szerint kezeljék.

Mikor a jóllakottság édes, álmos érzése már birtokba vette a követelődző, zsarnok testet, megszólalt benne a lélek is. Finom csengésű harangszóval. Beszélni kezdett a lánnyal. Egy csodálatosan gyöngéd lélek bontakozott ki a szavak melegségéből. A lány izzó pillantása forrón tapadt az arcára. Mint egy fehéren ringó nagy madár, úgy szállt le rájuk a szerelem bűbájos muzsikája. Nem is tudta, hogy jutott hozzá, milyen csodálatos varázserejük volt ezeknek az elsuhanó perceknek... csak azt érezte, hogy halálosan szerelmes az életbe és a jó, nyugodt életen keresztül ebbe a hamvas finom arcba, ebbe az üde, friss lélekbe, amelyik úgy árad ebből a lányból itt mellette, mint tavaszi virágból a csöndes illat.

A lány elbeszélte neki, hogy ő az unokája az ünnepelt vezérnek. Érdeklődött a pusztamadarasi viszonyok felől. A fiú színes, kedves szavakkal festette le a soha nem látott vidéket, az ott élő embereket, mintha mindig köztük, a levegőjükben, örömeikben és bajaikban élt volna.

A szónokok egymásután felköszöntötték a vezért. Virágos szavakkal dicsőítették a nagyszerű vezetőt, a melegszívű főnököt és embert. Valahogy benne is botorkálni kezdett a beszéd színes árnyalása. Vagy talán csak a bor hatása volt, de úgy érezte, hogy néhány meleg szóval neki is fel kell köszöntenie a hatalmas vezért. Ugy elmerült már ebben az új, mámoros környezetben, mintha örökké hozzájuk tartozott volna. Felállt a helyéről. Belekezdett a beszédébe. A pusztamadarasi fiók üdvözletét tolmácsolta. Talán soha olyan érdekesen, izzón nem fakadt belőle a szó, mint most. A szemközti tükörben látta, hogy a hamvasarcú lány mellette csak őt figyeli. Nagy, érdekes szeme csak rajta tüzel. Ez erőt, bátorságot adott neki. A beszéde lendületes, színes volt. Az eddigi

Uj Idők. 1929. ápr. 7. 15. 14.

szónokok szégyenkezve hajtották a mellükre elpirult fejüket.

Hosszantartó éljenzés zuhogott a beszéde után. Az ünnepeltet annyira meghatották ezek a forró, szívet simogató szavak, hogy odalépett a fiúhoz és könnyes-melegen magához ölelte. Meg is csókolta az arcát. Lenyomta maga mellé egy székre. Szivarral kínálta meg. A kezével átölelte. Öreg, barázdás arcán alácsorgott a hála könnye. Az ifjúságáról beszélt. Az ő küzdelmes, gyötrelmes ifjúságáról . . .

A fiúból fölhorkant a titkolt öröm. Igen? Hát ez is? Nemcsak ő van egyedül, akit az élet korbácsol, hanem itt van ez a hatalmas, szép állásba jutott ember, ennek is ki kellett verekednie a sikert, a beérkezést?

— . . . Hát bizony öcsém . . . Tudod, akkoriban nem volt könnyű dolog hozzánk bejutni . . . Már vagy négy hete állás nélkül lődörögtem . . . (Megforgatta a szivarját a borostyánszipkában) . . . érdekes, he-he-he . . . nevetnem kell, ha rágondolok, de én bizony egy kis csalásnak köszönhetem, hogy a céghez kerültem . . .

A fiú arca elsápadt. A borfűtötte, fölényes mosoly halvány, torz remegéssé alázatosodott.

— . . . Ott ültem a vezérigazgató előszobájában a titkár asztalánál, aki valahova elment . . . Én nem a várószobában ültem le, hanem a titkár íróasztalához telepedtem . . . A vezér egy idő mulva kirántotta az ajtót. Rövidlátó, vastag pápaszemes ember volt . . . Azt se tudta ki ül az asztalnál . . . Valami árfolyamot kérdezett . . . Én felkaptam a nagy árfolyamlapot az asztalról és csengő hangon bemondtam a kért kurzusokat . . . Erre közelebb jött hozzám... Az arcomba nézett . . Akkor láthatta, hogy nem tartozom a vállalat tisztviselői közé . . . „Kicsoda ön?" — ezt kérdezte tőlem szúrós, fakó fahangján . . . Én remegve feleltem: „Tisztviselője szeretnék lenni a vállalatnak . . ." Az arcára sötét harag borult . . . „Hogy merí beleavatkozni a vállalat ügyeibe? . . . Én nem öntől kérdeztem az árfolyamot, hanem a titkártól . . ." Lehorgasztott fejjel álltam ott . . . De csak egy percig . . . Az öreg felemelte lecsüngő fejemet a mellemről, megveregette a vállamat és azt mondta: „Jól van . . . A folyamodványát majd át fogom nézni . . ." Másnap benn ültem a vállalat irodájában . . .

Odakünn a másik teremben tánc kezdődött. Már éppen föl akart kelni az asztaltól, bocsánatot kérni a hatalmas jubilánstól és fölkérni a hamvasarcú lányt, mikor beléjecsöppent az őszinteség nagy meleg fölbuzdulása, a szavai suttogva, remegőn símultak rá a jubiláns figyelő arcára.

— Vezérigazgató úr . . . Bocsánatát kell kérnem, de az én csalásom az hitvány és alávaló . . . Én nem vagyok a pusztamadarasi fiók tisztviselője . . . Én az önök intézetét sohasem ismertem . . . Én csak egy szegény, éhes ember vagyok, aki idecsöppentem az ajtóhoz ma este, ahol ínycsiklandó falatok szaga ingerkedett velem . . . Önök azt az egyetlen embert várták és én annak a hiányzó embernek a nevében léptem be ide . . . Szemtelen voltam . . . Szélhámos gazember . . . De vezérigazgató úr! . . . Négy hónapja állás nélkül lődörgök a világban . . . Semmi sem sikerült . . . Pedig a bizonyítványaim jók . . . Megtiport az élet, vezérigazgató úr! . . . Bocsásson meg . . .

Az öreg szeme sötét haragba borult. Az arcán ideges rángások vonaglottak.

— Szemtelenség! . . . Én most itt ki fogom kiáltani, hogy ön sohasem látta a mi vállalatunkat . . . Ön jóllakni jött ide . . . És még volt bátorsága felállani az asztalnál és beszédet mondani . . . Könnyeket csalt ki a szememből . . . Szemtelenség! Takarodjon, de rögtön hogy senki se vegye észre! . . .

— Bocsásson meg vezérigazgató úr! Nem akarok feltűnést kelteni. Az ön kedves unokája azt várja, hogy táncra kérjem . . . Engedje meg ezt az egyetlen táncot . . . azután elmegyek és sohasem látnak többé engem errefelé . . .

Az öreg arca szikrázó haragban tüzelt.

— Menjen! Vigye . . . de aztán hordja el az irháját, rögtön!... Újabb kívánsága igazán ne legyen...

Ott ringott a lány a fiú karján. Finoman, kedvesen a zene szárnyán, mint egy üde, friss pillangó. A vezér is nézte őket. A szivarja mind csöndesebben pöfögött a szipkájában. A harag lassan leült a szíve aljára. Talán már nem is volt meg belőle semmi. Reszkető kezével kikaparta a noteszkönyvét a zsebéből.

— Fel fogom írni ennek a . . . ennek a szélhámosnak a nevét. Talán lehet belőle valamit csinálni... Szegény fiú!... De hogy is hívják?... Igaz! He-he-he... ezt bizony nem tudom! . . .

A fiú visszakísérte a lányt a tánc után az asztal mellé. A vezér intett neki a nyitott noteszkönyvvel, hogy jöjjön oda hozzá.

— Én . . . én megyek vezérigazgató úr! Bocsánatát kérem mégegyszer . . . De az éjjeli vonat egy félóra mulva indul.

Az öreg arca fölenyhült.

— Hogy hívják magát? De a becsületes nevét mondja meg . . . meg a címét!

Beírta a nevet és a címét a noteszba. Azután odalendült a keze a szép, kipirult kis unokája felé.

— Most pedig maradjon itt, ameddig jólesik . . . Akár reggelig is . . . és érezze jól magát!

Egy könnycseppet morzsolt ki a szeméből és rágyujtott egy újabb szivarra.

A nagyapám

A szeme kék volt, mint egy nyári reggel . . .
Kis völgyben élt, a Branyiszkó alatt
s egy tavaszestén olyan csöndbe ment el,
mint messze földre szálló madarak.

Sokszor látom őt . . . Szép ezüst hajával
naphosszat ott ült a méhek között,
körötte virágillat és madárdal,
szívébe régen béke költözött.

Bölcs volt. Mögötte súlyos, hosszú élet,
küzdelem . . . bánat . . . régi víg napok . . .
Egy-egy virágot hosszan elbecézett
s kutatta este a sok csillagot.

Sokszor magához hívott: alkonyatkor
mesélt sok színes, különös mesét . . .
Titkokra-éhes gyermek voltam akkor
és csábított a kéklő messzeség.

Rég volt. Azóta sok földet bejártam,
sok szép mesém és álmom elhagyott . . .
Cipszer hegyek közt, fönn az ősi házban
ma már tudom: a Boldogság lakott.

Csöndesen élt. A méheket szerette
és elment oda, ahol nincs határ;
de vén kertjébe, csillagfényes este
a lelke most is vissza-visszajár . . .

Barsy K. Irma

volt része a tegnapelőtti prédálásban, ezért fölemelt homlokkal járulhatott a fonó ura elé.

Móric majd megpukkadt mérgében, mikor Kámsa bejött a szobába, a gazdája végül is kénytelen volt nyakon fogni és büntetésül belökni a gót kápolnába. Ez a dög arisztokrata volt és válogatott az emberekben, az úri vendéget kedveskedve körülcsókolta, a csizmásokat nem akarta megtürni a házban. Kitől tanulhatta?

Kámsa uram arca elborult, amint meglátta a dulás nyomait.

— Olyan a mi népünk, kérem, mint az oktalan állat! — mondta rosszaló fejcsóválással. — És még olyan gazda is, mint Lencsés-Béri! Ez azért van, mert hiányos az iskolaügy. Váltig mondtam: ne bolondulj, koma, rád jönnek a kakastollasok, de ő mind csak az új szabadságot emlegette. Hát most szégyenszemre ott áll az új szabadság a községháza előtt, fából ácsolták és kenderhurok van rajta.

Sándor leültette és Anni bort töltött neki.

— Hát csak ki vele, mi jót hozott, Kámsa uram? Az urak jóbarátaim, előttük bátran beszélhet.

Kámsa a földek iránt érdeklődött. Miféle földek? A fonó-földeket óhajtanák átvenni a kisvarjasi gazdák... De hiszen azokat Jócskay uram birja még öt évig? Igenis, bérben birja, de a kisvarjasiak nem is bérbe, hanem örökösen akarják...

— Meg akarják venni? — csodálkozott Sándor.

Kámsa uram kedves-furfangosan mosolygott.

— Az urak a régi törvénnyel ezer esztendeig ingyen birták, most az új törvénnyel a nép óhajtja ingyen bírni...

— Hogy képzelik azt?

— Úgy képzelik — a gazdák otthon már megegyeztek maguk közt — hogy a kisvarjasiak az eddigi földbirtokokkal arányban részesüljenek a fonó-földekből. Neki, már mint Kámsa Mátyásnak, negyven kisholdja van, tehát még negyven jár neki a Gálából... Akinek semmije sincsen, az ne kapjon semmit, az ilyen szegény nyomorult úgysem tudná megművelni. És Lencsés-Bériék se kapjanak semmit, büntetésül a rablásért.

Pálfi beavatkozott a tárgyalásba.

— Nem jól tudja az új törvényt, Kámsa uram! Ezentúl úgy lesz, hogy minden polgárra egyforma földbirtok jut az országban. Éppen most csinálják Pesten az osztást és a földmérők kiszámították, hogy tizenegy hold esik minden magyarra. Ha mármost Kámsa uramnak negyven holdja van, abból törvény szerint huszonkilencet le kell adnia.

A gazda paprikavörös arccal nézett Pálfira. Az nem lehet, kérem! Földje nem lehet minden embernek, kérem, mert akkor ki lesz a faluban a cseléd, ki lesz a napszámos?

— Nem kell cseléd, mindenkinek csak annyi földje legyen, amennyit maga meg tud munkálni, mert így követeli az egyenlőség, — élhetetlenkedett Pálfi.

Kámsa okos férfiú volt, hamar megértette, hogy a pesti szélkakas évődik vele, kár is erre több szót vesztegetni. Majd visszajön máskor, mikor egyedül tudja Gál Sándort. Megitta a borát, köszönt, azt mondta: „valahogy majd csak lesz!" — és peckesen elment.

— Szuverén a nép? — kérdezte Sándor. — És ha szuverén, akkor mért nem veheti el a földemet?

— Légy nyugodt, — szólt Ács, — el fogja venni, de egy szakértőkből alakult központi szerv, nem ez a marha paraszt, aki nem is nép, hanem arisztokrata, — a többi mágnástól ez csak annyiban különbözik, hogy nem szokott fürödni.

— De ha a nép többsége ilyen arisztokrata fejjel gondolkodik, mint Kámsa Mátyás, hol akkor az igazság? — töprenkedett Gál.

— Hogy miféle fejjel gondolkodik a többség, az egyáltalában nem fontos. Mi nem szándékozunk alkotmányosdit játszani. Akár egy ember vallja, akár tízmillió: mi azt, ami a népnek hasznos és üdvös, vaskalapáccsal fogjuk beleverni a koponyákba. Nincs tovább.

Folytatjuk

Büntetés. Magyar-Mannheimer Gusztáv festménye az Ernst-Múzeumban

A kivilágított ablakok regénye

Irta: **Surányi Miklós**

Nemrég beszéltünk arról az *Új Idők*ben, hogy az igazi nagy irodalom hőse mindig az erkölcsi ember Énje, a halhatatlan, titokzatos, mindig változó és majdnem megfejthetetlen lélek és témája mindig az Én konfliktusa az őt környező anyagi vagy szellemi világgal. A huszadik század irodalma mintha ennek a tételnek ellentmondana kissé. Ma kollektiv regényeket írnak, a regény hőse egy-egy város, nemzetiség, faj, egy egész kontinens, sőt az egyetemes emberiség, ami különben nem is ujság, hiszen Zola is irt már regényt a három városról s ha kollektiv regényről van szó, senki sem alkotott a *Háború és békéhez* hasonló remekművet.

De ne engedjük magunkat félrevezetni. A mult század, amely az individualizmus százada volt, az egyénen keresztül nézte a típust, a huszadik század, amely a kollektivizmus százada, a nagy társadalmi egységeket perszonifikálja s mivel tudományban, bölcseletben, szociológiában és természettudományokban az egyének nagy tömegeit s a fizikai világ óriás komplexumait egyetlen élő organizmus gyanánt kezeli, közös nevezőre akarja hozni hatalmas társadalmi osztályok életének szimptomáit is. A mult század analitikus volt, a jelen szintetikus. A mult század mikroszkóp alá vette az ember fizikai alkatrészeivel együtt az emberi lelket s a mikrokozmosz törvényeiből számította ki a nagy egységek törvényeit is. Nagyszerű elmélet. Az atomok kölcsönös vonzásából és egymás körül való keringéséből kiindulva, pompás ötleteket kapott, amelyek révén könnyebben eligazodhatunk az égitestek gravitációja és egymás körül való örökös forgásának törvényeiben. A mult század a nagy misztikusnak, Swedenborgnak, az *Állatország* című művében lerakott elvek szerint járt el. Állandó törvénye a szerves testnek — mondta Swedenborg — hogy a terjedelmes, összetett és látható alakok kisebb, egyszerűbb és végül láthatatlan alakokból állanak, amelyek hasonlóan hatnak, mint a nagyobbak, de tökéletesebben és egyetemesebben; a legkisebbek pedig oly tökéletesen és egyetemesen, hogy az egész mindenséget képviselő eszmét magukban foglalják. Goethe, az egyetemes zseni, ugyanezt vette észre a növénytanban és az anatómiában s kifejtette, hogy a levél vagy a levélrügy a növényélet egysége s hogy a növény minden része csak más feltételek mellett átalakult levél. A gerincoszlop egy csigolyája hasonlóképpen egysége a csontváznak s a fej nem más, mint a legfelső gerincsigolya átalakulása. Az emberi test minden részében benne van az egész, a sejtben az egész organizmus, az individiumban a tömeg s egy csepp vízben benne van a tengerek egész hydrológiája.

Nem véletlen, hogy a mult század irodalma egy csepp vízben kereste a természet örök törvényeit s egyetlen lélek összetételében az egész emberiséget. A huszadik század megfordította ezt az elméletet. Ma a tömegek általános helyzetéből, társadalmi rétegek anyagi helyzetéből s erkölcseiből, gazdasági törvények vaskényszeréből, összezsúfolt tömegek közös életviszonyaiból és azonos életszemléletből magyarázzuk az Ént, illetőleg azt a viszonyt, amelyben számtalan Én él kollektiv egyéni életet. Mintha a ma írói nem is arra volnának kiváncsiak, hogy micsoda problémái vannak az egyéniségnek, hanem arra, hogy micsoda problémák támadnak az ugyanazon életviszonyok között élő százezernyi vagy milliónyi egyéniségek egymásrazsúfoltságából, abból a bellum omnium contra omnesből, melyet ez az együvépréseltség támasztott a nagy kollektiv egységek kebelében. Igy jöttek létre a városregények, Párizs vagy New-York regénye vagy a lengyel parasztság regénye, vagy a proletáriátus regénye, vagy a felhőkarcolók, esetleg egy párizsi vagy budapesti ötemeletes bérpalota regénye, *a kivilágított ablakok regénye*, a kivilágított ablakoké, amelyek mögött egyforma erényeket és bűnöket, a szerelem, öröm, születés, halál egyforma zokogását és ujjongását, a szép és rút epizódok egyforma szenzációit sejti a lobogó költői fantázia.

Minden költői lélek hajlandó individualizálni ezeket a nagyobb egységeket s Carlyle, ez a zord entuziaszta, ez a patetikus látnok a *Sartor Resartus*-ban valóságos költővé lesz, amikor leírja, hogy a titokzatos Teufelsdröck professzor mit látott az ő toronyszobájából, ha lenézett a város kivilágított ablakaira. Erényt, bűnt, imádságot, átkot, nyomortanyát és játékbarlangot, leányszöktetést és betörést, vidám örömtanyát és siralomházat, születést és halált ő is szintetikus egységben látott és látott összezsúfolt embereket, „akiket csupán néhány szőnyeg és fal választ el egymástól, egymásba nyomva, mint sózott halak a hordóban vagy inkább nyüzsögve, mint egy egyiptomi korsó tele megcsonkított viperákkal." Ezt látta Carlyle maga is, ha egész napi görnyedő munkája után, szokása szerint, éjféltájban kilopódzott házából és nagy kampós botjával kopogva a gyalogjárón, szenvedélyesen rótta London utcáit s meg-megállt egy tömeglakásos bérpalota kivilágított ablakai előtt. A nagy költő ilyenkor csakugyan egyiptomi korsóba gyömöszölt viperákat gyanított e titokzatos ablakok mögött s a nagy történetíró a költő látomását visszavetítette a multba, az örökké változó, de örökké egyforma tömegek lelkére, a francia forradalom nadrágtalanjainak ezreire és tízezreire, Cromwell kerekfejű puritánjaira, évszázadokkal előbb letűnt korok társadalmaira, amlyeket az ő vizionárius képzelete halottaikból újra feltámasztott.

De ne engedjük magunkat félrevezetni, sem Carlyle, sem Zola, sem a huszadik század tömegekkel operáló regényírói nem döntik meg a törvényt, hogy az irodalom mégis csak az Én-nel foglalkozik. Optikai csalódás volna, ha azt hinnők, hogy itt nem az Én-ről van szó. Metodika kérdése az egész. A mult század az egyénben vizsgálta a tömegek lélektanát, a kollektivizmus rendszerét követő irodalmi irányzatok a

A Műcsarnok téli tárlatából — **Magyar-Mannheimer Gusztáv: A regélő öreg** — A Könyves Kálmán jogosításával

bizonyos mértékben rokon hivatást teljesítenek. Ők adják a világnak azt, ami fölösleges és azért szép: a fényűzést. Az életet elviselhetővé, méllyé és kivánatossá nem az teszi, ami szükséges, hanem ami látszólag fölösleges. Látszólag fölösleges a virág, a dal, az alkonyi ég színpompája, fölösleges Szent Péter kupolája, a Rigi glecserje, Shakespeare, Tizian és minden, ami költői. A költészet belevitte lelkének fölöslegét a hétköznapok szürkeségébe is és költő volt, aki először megmámorosodott a friss szántás földszagától, költő volt, aki először heroszt látott a kohó mellett álló kormos munkásban.

Ez a fejedelmi fölösleg, a mindent megaranyozó optimizmusz, az élet nagy enyhítő körülménye. Ha megfosztják tőle a világot, kopasz tarlóvá lesz. Minden túlzás nélkül mondom: én egy szép női gesztusra, egy-egy igazán asszonyos szóra, egy mosolyra vagy könnyre, sőt egy jószabásu női ruhára ugyanolyan hálával tudok visszagondolni, mint önök Petőfi vagy Heine egy versére, Botticelli egy képére vagy talán Bach fugáira. Mert ilyen belső élmények megerősítenek hitemben, hogy az ember nem csupán kétlábon járó gyomorzsák.

A lelki fényűzés minden igazi nőt és minden igazi költőt arisztokratává tesz. Ők nyitják meg az emberiség számára a titokzatos és fantasztikus várkertet, hol az élet műhelyeiben kifáradt munkás üdülésre talál. A nőnek ezenkívül még más hivatása is van az életben; a költőnek nincs. És ha költőről beszélek, természetesen nem magamra és a hozzám hasonlókra, hanem a nagyokra gondolok.

Ez volt a költő és a nő. Most lássuk a *költőnek a politikához* való viszonyát.

Ha politikáról beszélek, nem gondolok emberekre és pártokra, nem is gondolok elvekre és elméletekre, amelyeket hangoztatnak, hanem a gyakorlatra, a valóságra, amelyet magunk előtt látunk. Ezt a valóságot minden kulturembernek gyülölnie kell, mivel az nem egyéb, mint kulturellenes erők garázdálkodása. Ők az igazi apokaliptikus lovasok, akiknek nyomában rémület és pusztulás marad. Nem szívesen használom ezt a parlamenti kifejezést, de nemzeti veszedelemnek tartom a mi parlamentárizmusunkat. Veszedelmes volta főleg abban nyilvánul, hogy az ifjúság szemében ideállá tette a politikai spadassin alakját. Legtehetségesebb és legerősebb ifjaink, akik óriás szolgálatokat tehetnének a nemzeti kulturának és az emberiségnek a tudomány, a technika, vagy akár a kereskedelem terén, egymásután tünnek el a politikai ingoványban, ahol szégyenletes sterilitásban álmodják végig életüket. A nemzet pedig, a sokat emlegetett szuverén nemzet, tépelődve áll az ingovány szélén és lesi a szegényes iszaphalakat, melyeket nekivetközött csikhalászok dobálnak partra.

Zrinyi, a költő, a török áfiumról irt, mely megzsibbasztja és lealacsonyítja a nemzetet. A jövő költője a politikai áfiumról fog irni. Ez a politikai méreg az oka annak, hogy 118 esztendővel Széchenyi István születése után nem vagyunk még igazi kulturnemzet. Juvenálokra. Rabelais-kra van szükség, akik éles tollal pukkasztják meg az óriássá dagadt politikai ballont, mely ürességével betölti az országot. A jövő nagy politikusa az lesz, aki megérteti velünk, hogy gyapotruhával vagy késpengékkel kereskedni végtelenül előbbkelő kenyérkereset, mint a hazát szeretni. Aki megérteti velünk, hogy mindenki, aki a hazafiságából táplálkozik, tulajdonképpen foglalkozás nélküli egyén és visszatoloncolandó az obszkuritásba, amelyből előjött.

Harmadik pont: a *nő és a politika.*

Uj Idők 1909. XV. 47. sz.

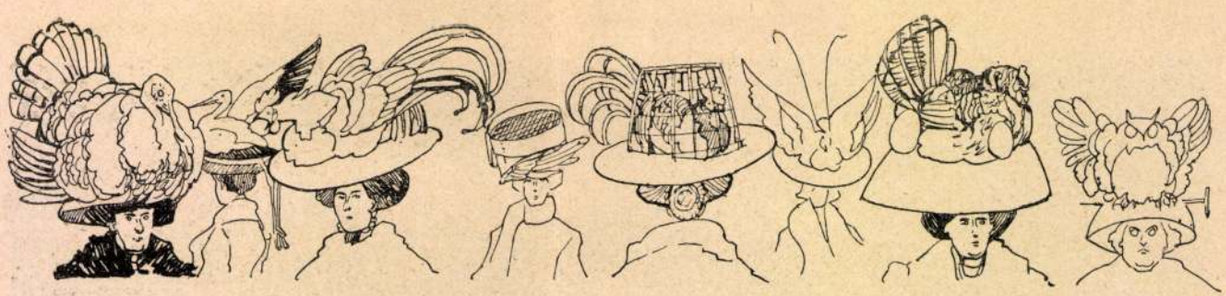

A legeslegújabb kalap

Mühlbeck Károly rajza

Ismerem Deák Ferencnek egy kijelentését, mely a nő politikai szereplésére vonatkozik. Egy lelkes párthivével beszélgetett és közbe megismerkedett annak feleségével is. Búcsúzáskor az öreg úr így szólt hivéhez: „Soha semmi dologban ne hallgass a feleségedre, politikai kérdésben azonban ne határozz soha, mielőtt ki nem kérted volna az asszony véleményét."

A legendás Numa királytól Deák Ferencig Egeria, a tapintatos, okos és szerény sugalmazó maradt a politizáló nő tipusa. Azt hiszem, ha ki lehetne hámozni a világtörténelem eseményeiből az osztályrészt, mely a névtelen Egeriákat megilleti, feltünően megkopaszodnék a férfiak babérkoszoruja.

Ma már a nő nem elégszik meg Egeriának, a láthatatlan súgónak hivatásával, hanem a politika szinpadjára kiván lépni, mint szereplő. Az elmult század legmélyebb nőismerője Goethe, előrelátta a női nem előretörtetését.

Die guten Weiber-ben így ir:

„Nem kétséges, hogy az összes művelt nemzeteknél a nők egészben véve túlsúlyra fognak vergődni; a kölcsönös befolyás következtében a férfi nőiesebb lesz, és akkor veszit; mert az ő előnye nem a mérsékelt erő, hanem a megfékezett erő! (Nicht die gemässigte, sondern die gebändigte Kraft!) Ha ellenben a nő vesz át valamit a férfitól, akkor nyer; mert ha egyéb jelességeit még energiával is tudja öregbiteni, akkor olyan emberi lény fog támadni, amelynél tökéletesebbet képzelni sem lehet!"

Úgy látszik, Goethe „tökéletes emberi lénye" már is köztünk jár és egyenjogúságot követel a férfitól. Őt nem szabad az angol sufragettek után megitélni, akik végre is egy utcai forradalom sansculottes-jai. Ezek mögött azonban — ha egyelőre csak érzelmileg is — igazi nők állanak. És midőn egyenjogúságot követelnek, tulajdonképpen a hegemóniáért harcolnak.

Bevallom, mint a nő emberi kvalitásainak megértője és tisztelője, nem tudok lelkesülni a mozgalomért, mely politikai jogokat követel a nőnek. Értsük meg egymást! Nem a hazát féltem a nőtől, hanem a nőt a hazától, azaz a politikától! Megdöbbent a gondolat, hogy jöhet idő, mikor a nő, a magyar nő is belegázol az ingoványba és elkapkodja a nekivetkőzött férfiak elől a nyomorúságos csikhalakat.

Társadalmunknak egy tiszta szigete van még: a nő. Elveszitsük azt is? Ismerem a választ ellenvetésemre. „Éppen azért adjanak politikai jogokat a nőnek, hogy tisztábbá és becsületesebbé tegye a közéletet."

Sajnálom, hogy nem tudok meghajolni az érv előtt. A magyar nő nemcsak nő, hanem magyar is. Egy apától és egy anyától lettünk. Benne ugyanazok a hajlandóságok és képességek szunnyadnak, mint a férfiban, nemcsak az intellektusa, hanem a vérmérséklete is ugyanarról a tőről fakadt. Hogy Ausztráliában bevált a női képviselet, az nem bizonyíték. Ott bevált a férfiképviselet is. Nálunk a férfi nem válik be és a nő sem fog beválni. A magyar politikusnő ugyanaz lesz, ami a magyar politikus, nem is lehet más, csak női kiadásban.

Nem tartozom azok közé, akik a nő közéleti szereplésétől a családot, a nőiességet, az élet költészetét féltik. A nő, amióta kimondta az oldó szót, hogy a leány számára egyebet is tartogat az élet, nemcsak férjet, emberré lett és pompásan kifejlesztette elméjét és szivét. Nem méltó hozzá, hogy a férfitársadalom fényüzési cikke legyen. Kilépett a hárem homályából, arcán érzi a szabadság napfényét, szemébe néz az életnek és jogokat követel magának. Nos, vegye ki részét a közéletből is. Hogy a férfi kényelemszeretete meg fogja adni ennek árát, az nem baj. Őt nem sajnáljuk és nem féltjük. Sajnáljuk és féltjük azonban magát a nőt a politika szennyétől. Mert a tisztaság nem ragadós, a mocsok azonban igen. És ha a politikai áfium egyszer békóba veri és elhomályositja a nő lelkét, akkor sajnálnunk és féltenünk kell nemzeti kulturánkat, nem utolsó sorban irodalmunkat is.

A nő vegye ki részét a közéletből. Politizáljon is. És ha politikáját nem a személyes érvényesülés vágya, hanem magasabb célok irányitják, akkor meg fogja érteni és meg fogja értetni másokkal is, hogy az ország érdekét úgy szolgálhatja legjobban, ha mértföldnyi távolságból elkerüli a politika mindent elnyelő ingoványát. A nemzetet nem a beszédek harsogó Niagarája és a törvények papirhegye fogja erőssé tenni, hanem egyedül csak fejlett kulturája. A foglalkozásszerü politika tanyája a kulturátlanság fészke. Kerüljük azt a miazmás völgyet, mi, mind a két nembeli kulturemberek, és menjünk együtt előre.

A Végzet elébe

Suhogó bárddal véres kezébe
Vágtat a Végzet.
Pokoli tűztől tombol a ménje,
Vérivó bárdja villog az éjbe
S csillagot szórva csattog a kőre
Szörnyü patája, — rajta, előre!
— Letiport lelkek bús tömegébe
Vágtat a Végzet.

Hahó legények! Elő legények!
Ki áll elébe?!
Tétlenül álltok? Küzdeni féltek?
Átkozott útján messze kitértek?
S vértelen arccal térdre omolva
Küzdelem nélkül hulltok a porba?
— Hahó legények, — dicső legények,
Ki áll elébe?!

— Félre ti gyávák! Küzdeni véle
Vágy tüze éget!
Véres kezéből bárdját kitépve
Gyönyörrel vágom szörnyü szivébe,
S szent diadalmam büszke dalával
Zengem a gyilkos, vészteli éjbe:
Igy tesz a bátor! — S gyáva, kin átal
Gázol a Végzet!

Horváth Ákos

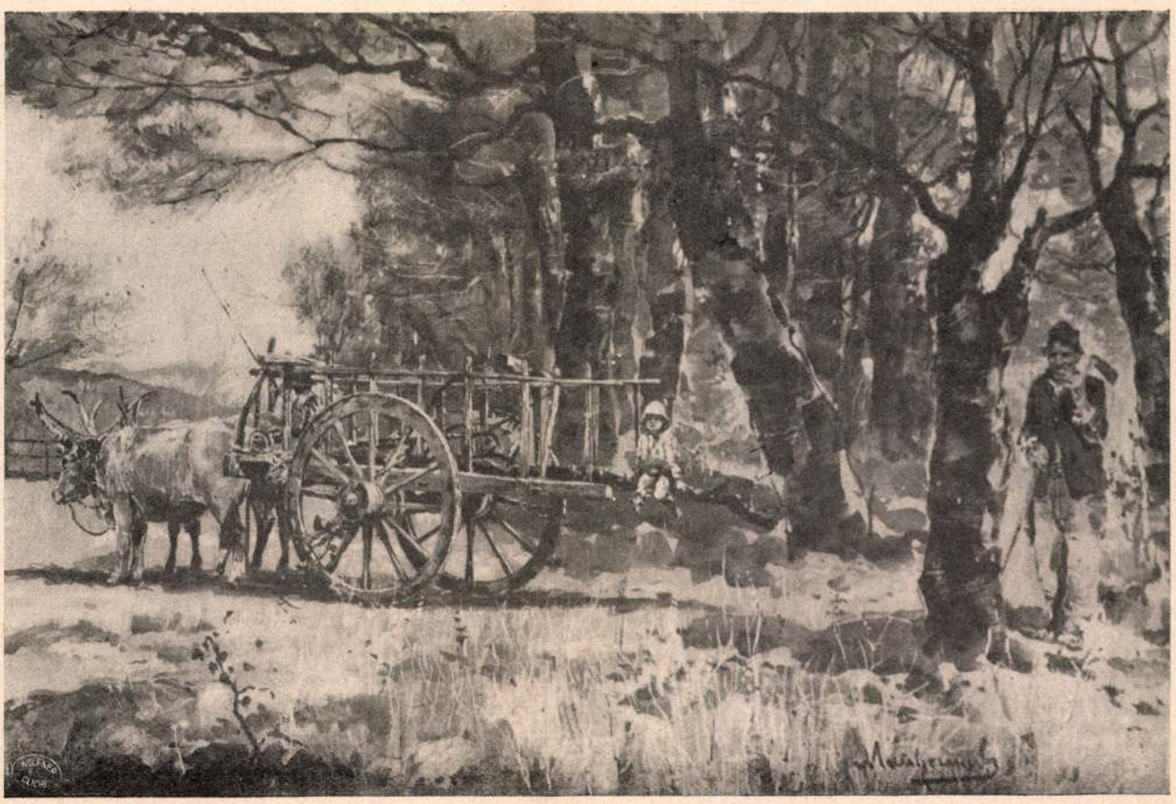

A Műcsarnok téli tárlatából

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Az erdőben

tott tüdejü ország. És Anglia éppen ezt az egy dolgot nem akarta, éppen csak ezt az egy kikötőt nem akarta Oroszország birtokában látni.

Amikor Port-Artur elveszett, az orosz diplomácia nyomban azon kezdett tünődni, hol kárpótolhatná magát. A régi nagy orosz cároknak arról az ábrándjáról, hogy valaha még Konstantinápoly is az oroszok városa lesz, egyelőre letettek Pétervárott s ilyformán más irányban kellett puhatolózni. És talán akkor, a nagy vereség okozta láz pillanataiban, fogamzott meg orosz diplomaták agyában az a terv, hogy valamiképpen megkeritik Oroszország számára a Perzsa-öblöt. Annak a bejáratánál, az Ormuz-szorosnál már most is van egy kikötő, Bender-Abbas, most persze jelentéktelen, de oly ideális ponton, hogy hatalmassá lehetne fejleszteni. Az oroszok nem sokáig latolgatták ezt a tervet, hanem nagy mohósággal a megvalósításához fogtak. A hirhedt guruló rubel megtette a kötelességét, rövidesen véres forradalom támadt Perzsiában, amely azzal végződött, hogy a sah, Mehemed Ali Mirza száműzetésbe ment, az országot pedig negyedéve Oroszország és Anglia fölosztották maguk között. Egyelőre nem foglalásnak, csak felügyeletnek nevezték a dolgot, de az már egészen kétségtelen, hogy Oroszországot és Angliát onnan többé eltávolitani nem lehet.

Sikere azonban mégsem volt az orosz törekvésnek. A kikötő, Bender-Abbas, megint kisiklott a kezük közül, és ami talán még ennél is fájóbb — egyenesen belesiklott az — angol kezekbe. Az angol diplomácia gyönyörü szemfülességgel dolgozott és el is érte, hogy a nemzetközi megállapodás értelmében Perzsiának északi — hatalmasabb — része jutott orosz fönnhatóság alá, az ország fővárosával, Teheránnal és nevezetesebb városaival, Iszpahánnal, Jedzzel, Meseddel és Resttel egyetemben. Perzsia déli része — a sokkal kisebb rész — került az angol karmok közé, jelentősebb városok nélkül, vagyis első pillanatásra úgy látszik, mintha Oroszország nagy sikert ért volna el. Ez azonban csalódás. Perzsia déli csúcsánál van a Perzsa-öböl bejárása, Bender-Abbas ott körülbelül olyan jelentőségü, mint Gibraltár a Földközi-tengerrel kapcsolatosan.

Oroszország, a fuldokló óriás tehát megint csak nem jutott levegőhöz és már ezért is világtörténelmi jelentőségü a perzsa bonyodalom. A póruljárt muszka medve nemsokára ismét portyázni indul, ismét préda után veti magát és most már igazán nincs a számára másik út, csak az, amely a Dardanellákon át vezet. Készen lehetünk rája, hogy hamarosan megint hangos lesz a Balkán, a nagy orosz vadásznak a kopói, az apró szláv államok hangos csahollással vetik majd reá magukat az évszázadok óta üldözött vadra, Törökországra. És minthogy most mink a félholddal meleg és messzirenéző barátságot kötöttünk, egészen valószinü, hogy még szintén szemközt kerülhetünk az orosz hatalommal.

De ha a magunk bőrét nem nézzük is, még akkor is éreznünk kell a roppant fontosságát annak a gigantikus harcnak, amelyet fegyverek nélkül most vívtak meg oroszok és angolok Perzsia halálos ágyánál. Mert az a félelem, hogy száz év mulva Oroszország is kereskedő hatalommá fejlődhetik, ha vannak megfelelő tengeri kikötői, nem eléggé magyarázza azt a csörtető mohóságot, amellyel Anglia reávetette magát Perzsiára. Valami egyéb, közelebb eső veszedelmet is érez az ember, valami nagy égzengés közeledése sejthető, amitől még az angolok is megremegnek. Nem is kell, csak reánézni Ázsia térképére és mindjárt nyilvánvaló lesz a helyzet. Anglia készülődik valamire. Vagy talán helyesebben: Angliával szemközt készül valami. A háromszázmilliónyi hindu — minden jel szerint — megúnta már, hogy miután learatott és a termést fölrakta az angol hajókra, lefeküdjön és szép nyugodtan éhen haljon. Egy végső, irtózatos leszámolás készül az Indiákon, de most még nem tudhatni, hogy ez a leszámolás az angolok vagy a hinduk csődjét fogja-e jelenteni. Mind a két fél keserü elszántsággal készül a nagy összecsapásra. Kétségtelen, hogy, szemmérték szerint,

Uj Idők 1910-11. XVII. 10 7.

Tolsztój a jasznaja-polyánai parkban, amelyet ő maga jelölt ki eltemetése helyéül

vannak az országok között sírós Jóbok, amelyek éppen most szenvedik végig a lassu, ízenkint való megöletés gyötrelmeit. És vannak hatalmas, kegyetlen birodalom-Shylockok, amelyek néhány zacskó arany fejében nagy darabokat szeldesnek le szegény, kölcsönre szorult országok eleven húsából. Az az egy vízcsöpp, amelyben visszatükröződik az egész égboltnak a ragyogása vagy szomorúsága, a legmélységesebb, a legnagyszerübb szimbólum. Egyebek között azt is jelenti, hogy nemsak az egyes emberek lehetnek szerencsétlenek és gazemberek: vannak szerencsétlen meg gazember — országok is.

Most a Keleten kongatják a lélekharangot a szépséges mesék fátyolába burkolt, titokzatos Perzsia fölött. Ketten is hóhérkodnak körülötte, a zsarnoklelkü kalmár: Anglia és a kalmárlelkü zsarnok: Oroszország. Még nem egészen az övék, még van benne élet, még vergődik és kapálózik, de ez már az agónia, amely nem tarthat soká. A britteknek is, a moszkovitáknak is nagy tapasztalásuk és gyakorlatuk van már abban, mikor illesszék a kést egy-egy nemzetnek a torkára és a két óriási India, a nemes Lengyelország, a müvelt Finnország, a jámbor Transzvál, a legendás Egyiptom és a letiport Irország éppen elég példa arra, hogy a világ ne táplálhasson valami sok illuziót Perzsia sorsát illetően. Anglia másfél, Oroszország pedig egy kerek század óta settenkedik immár az iráni-fönsik körül és ez a két birodalom nem tartozik a plátói udvarlók közé.

A perzsa-kérdést azonban fölösleges a perzsák elképzelt szemszögéből nézni, hogy a tragikuma, az izgató érdekessége és a világraszóló jelentősége nyilvánvaló legyen. Mink itt Magyarországon egy kicsit még mindig úgy vagyunk, mint a strucc feje a homokban. Nem látunk túl a határainkon és egy kissé értelem nélkül bámulunk bele a világba. Furcsa nekünk, hogy mit akar az immár émelyítően gazdag Anglia és a mérhetetlen kiterjedésü Oroszország a szegény és ázsiai fogalmak szerint nem is valami óriási Perzsiától. Holott ennek az országnak nincsenek gyémántbányái, mint Dél-Afrikának, nincs rengeteg gabonája, mint Egyiptomnak, csak néhány millió félig nomád és nagyrészt tengődő lakója van, sok sziklás és köves és terméketlen földje, és össze-vissza sem több jövedelme esztendőnkint, mint amiből szükösen, középkori igénytelenséggel megélhet. Nem értjük, hogy egy ilyen külső bájakban is fogyatékos, kincsekben meg éppenséggel nem dúskáló leányzónak a kezéért miért versenyez egymással oly ádázul a világ legelső leventéi közül való két kérő, az angol és a muszka.

A titoknak az a nyitja, hogy Perzsia körül most nem napi politikát, hanem világtörténelmet csinálnak az ott sürgölődő hatalmasságok. És közünk ugyan nincsen hozzá, beleszólásunk meg éppen nincsen, mindazáltal nem fog ártani, ha kissé ráfigyelünk egy halódó nemzetnek utolsó pillanataira. Nem tudhatja az ember, hogy bizonyos megfigyelt pózoknak mikor veheti — hasznát.

*

Ismeretes az orosz birodalomnak egy nagy, csaknem orvosolhatatlan betegsége. Földje annyi van, mint a tenger, tengere azonban, a kereskedelemre és általában a hajózásra alkalmas tengere azonban jóformán semmi sincsen. Ami tengere északon van, az használhatatlan, mert az ország belső kereskedelme és forgalma nem arra felé gravitál, ami tengere pedig délen van, a Fekete-tenger, az részint kevés és az ország területéhez mérten jelentéktelen, részint pedig a Dardanelláknál oly kitünően el van zárva, hogy az egész alig több Oroszországra nézve, mint egy nagy belső tó, amely az oroszoknak nem szolgálhat megfelelő ajtóul a nemzetközi forgalomban való részvételhez. A tenger sós levegője nemcsak az embereknek, az országoknak is jót tesz és egy jó kikötő fölér egy tüdővel. Ezt a jó kikötőt keresi Oroszország makacs, fanatikus következetességgel, egy kikötőt, de nem az északi vizek jeges partjain, hanem egy enyhe levegőjü viděken és egy simogató melegségü tenger mentén, ahonnan azután beleszórhatná a világba mindazt, amit egy százötvenmillió nyi nép alkotni, termelni és gyártani képes. Most Németország izent hadat az angol kereskedelem világ-impériumának, de mi ez a verseny ahhoz képest, amit Oroszország tudna kifejteni, ha neki is volna egy Hamburgja, egy Brémája, egy Southamptonja. A moszkovita hatalom most még csak egy félszemü és lekötözött kezü Kiklopsz, de az angol féltékenység már megérezte benne a veszedelmes vetélytársat és már kezdi vele szemközt a védekezést, noha támadástól talán még száz évig sem kell félnie.

És félelmetesen gyönyörü az, ahogyan ezeknek a nagyhatalmasságoknak a diplomáciája szövi-bontja a jelenkor történetét. Amikor a japánok megverték Oroszországot, az emberiségnek a szeme nem is ezen káprázott el leginkább, hanem azon, hogy Angolországot mint Japán szövetségesét látta föllépni a színpadon. Most már nyilvánvaló, hogy Oroszországnak nem Mandzsúria kellett, nem még egy darab föld az amúgy is rengeteg sok földje mellé, hanem Port-Artur kellett, egy kikötő kellett, langyos vizü, szabad tenger mellett, ahol lélegzetet vehessen az óriás-testü, de elnyomorí-

Márk Lajos: Műteremben.

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Cigányok.

Munkácsy-Céh II. repr. Ziáll.
1929. (Ernst Mur)

KUKÁN GÉZA: VITÉZ SZENTKERESZTESY HENRIK

MAGYAR MANNHEIMER GUSZTÁV: DOMBOS VIDÉK

75. Magyar Mannheimer Gusztáv: Hymnus a Természethez.

10. Mihalik Dániel: Olvadáskor.

Magyar Mannheimer G.

monumentális festés műve, *Páldy Zoltán* finom reflexekkel játszó nagy pasztellképe, *Udvary Pál* ezüstös tónusú, erős rajzú, spanyol mesterek őszinteségére emlékeztető aktja, *Emőd Aurél* talányokkal játszó színpompája, *Istókovics Kálmán* komoly, a stúdium áhitatáról tanuskodó festménye, *Székely Kovács Olga* indulatos és mégis a formák szigorúságát hirdető kompozíciója, a „Csók", szenvedelmes szobrok festett csoportja az új klasszikusoknak, akik akár új romantikusok is lehetnének, kolorisztikájával. Muzsikáló színek, zúgó színakkordok. A közelében *Korb Böské*nek néhány nagy képe. Az érzékiről való ideális hitvallások. A test szépségébe vetett áhitatos hitnek dokumentumai. Nagy, összefoglaló, csak a jelentőst megrögzítő vonalak beszédessége. Ornamentális dekorációk, romantikus épületek falára, komor áhitat csarnokaiba falfestményeknek valók. Színezésük néhány színre redukált; nem is akkordok, hanem csak triádok zendülnek meg benne. Sárgás, zöldes, barnás tónusok. A világ szépséges tündöklésében azokat a vonalakat, ahol alakjait kubusukra bonthatná. Ebbe a nagy, kábító tarkaságba belefojtja a kubizmus csábítgatását. *Patkó Károly* az új klasszicizmusnak derék ígérete. A kompozíció szépségét szolgálja s érvényre juttatja benne az aktot. Az igazi aktot, az elvonatkozott embert festi. Dekorációra fogja, színes, melegtónusú dekorációra. A szép embert, az emberi szép harmóniáját. *Mellinger Dezső* nagy képében két akt vetekedik egymással. Kendők, drapériák, tükrök, sok buja festék és sok tarka szín egy új pompafestésnek elemei. A rokokó és Velence már nem hatnak ki rája, inkább a hatások aritmetikája érvényesül benne. A technikai ügyesség is számítási faktor ezekben az egyenletekben. *Tardos-Krenner Viktor* még a régi egyenleteit oldja meg. A makarti pompa és Székely Bertalan kompozíciójának egyenleteit. „Megzavart fürdés"-ében szép aktok theatralikusan helyezkednek el.

Kmetty János a monumentális aktot misztikus beszédességgel szólaltatja meg. Érdekes kettős egység, két erős akarás-

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: VÉNUS ÉS TANNHÄUSER.
Holzer Sándor úr tulajdona.

Gerő Ödön. Az akt-kiállítás
Magyar Művészet 1925.
387. l.

Cigányok. Magyar-Mannheimer Gusztáv festménye a Munkácsy-céh kiállításán

Amit mindenkinek tudnia kell

A kalendárium és a kalendárium reformja

Írta **Beke Manó** egyetemi tanár

Sokat hallunk manapság a kalendárium reformálására vonatkozó törekvésekről. Még a Népszövetség is foglalkozik ezzel a kérdéssel. Minthogy megeshetik, hogy ezt az ügyet dülőre viszi, célszerűnek tartjuk, hogy egyet-mást elmondjunk a mai kalendáriumról és annak változásra szoruló hibáiról.

A kalendárium ősidők óta és a világ minden népénél, amely tudatos időszámítással foglalkozott, földünkhöz, vagy más csillagászati jelenséghez igazodik. Az idő mérése volt az első, amely valami állandóhoz, valami változatlanhoz, a mi földünkhöz szabta a mértékegységet. Nem úgy, mint a többi méréseink: a hosszúság, a terület, az űr, a súly stb. mérése. Ezeknél vagy teljesen önkényes, vagy pedig az ember méreteihez szabott mértékegységeink voltak (öl, láb stb.). Csak a francia forradalom idejében merült fel az a gondolat, hogy a hosszúságmértéket és ezzel együtt a többit is az emberiség változatlan — vagy legalább változatlannak képzelt — lakóhelye, a föld méretei szerint kellene megállapítani. A méter, amely a földmeridián akkor mért hosszúságának negyvenmilliomod része, ilyen változatlan, örök időre szóló mérték akart lenni. Bizonyos, hogy azok, akiknek agyában ez a nagyszabású terv megfogamzott, arra gondoltak, hogy a hosszúság mérése is éppen úgy alkalmazkodjék a földhöz, mint az idő mérése.

Az idő mérése, amely a kalendáriumban is megnyilvánul, nálunk valóban földünkhöz van szabva, nem úgy, mint a régi babiloniaknál, az araboknál, a zsidóknál, ahol a hold járása szerint igazodik.

A kalendáriumi esztendő nagyjában a föld nap körüli teljes körüljárásának ideje. A nap pedig az az idő, amely alatt a földünk tengelye körül egyszer megfordul. Az óra ennek az időnek a 24-ed része, a perc az óra 60-ad része, a másodperc ennek a 60-ad része.

Látjuk tehát, hogy az időmérés valóban földünkhöz van szabva. Csak az a baj, hogy a föld a nap körüli útját nem teszi meg bizonyos egész számú nap alatt, hanem pontosan 365 nap 5 óra 48 perc és 46·42 másodperc alatt. Minthogy az esztendőnek bizonyos számú egész napból kell állnia, tehát közel fekvő gondolat volt, hogy az évet 365 napnak vegyék. Ennek azonban nagy hátrányai voltak. A nap egyik év elején még nem ért az égboltozat azon helyéhez, amelyen az előző év elején volt, minden évben valamivel visszamaradt, úgy hogy az évszakok idővel jelentékenyen eltolódtak. Gondoljuk csak meg, milyen kellemetlen volna ránk nézve, ha a tavasz minden évben más napon kezdődnék, ha már egy emberöltő alatt 10—15 nappal is eltolódnék a tavasz kezdete!

Nagy dolog volt az emberi kultúra történetében, midőn Julius Caesar bevezette a szökő-éveket! Ha a föld 365 nap és 6 óra alatt végezné el a nap körüli

Uj Idők 1929. nov. 10. 46-a.

jövök, — mondta Komlóssy a grófnőnek és a palota kapuja felé indult.

A poszt azonban őt nem engedte be a palotába, csak Szucseket, akit személyesen ismert és akivel szemhunyorítással üdvözölték egymást.

Komlóssy megállott a kapu alatt és végignézte, amint a terroristák két civil fiatalembert szállítanak le a teherautóról. Ezeknek az arcát azonban nem láthatta, mert a bőrkabátosok körülvették őket. Mindkettőt a pince felé vitték.

Szucsek elvtárs nemsokára egy barnafelöltős, borotvált arcu férfivel jelent meg, aki posztókalapját izgatottan gyűrögette a kezében és kissé közelátó szemével jobbra-balra tekintgetett. Láthatólag nagy nyugtalanság töltötte el, mert Szucsek elvtárs többszöri kérdésére sem volt hajlandó nyilatkozni, hogy mi fog történni vele.

— Oda az autóhoz ... adta meg Szucsek elvtárs az irányt.

A grófnő már kilépett a kocsiból és elébe sietett. A hangjában sikoltás volt, amint a nevét kiáltotta:

— Rudolf!

Karját a nyakába fonta és néhány pillanatig így maradt. Aztán gyorsan beültek az autóba.

Szucsek elvtárs ott maradt a kapuban és beszélgetni kezdett a kézigránátok súlya alatt roskadozó ismerősével.

Komlóssy pedig különös érzésekkel eltelve gyalogosan indult hazafelé. Nem is nézett az autóra, amely még mindig egy helyben állt.

Egyszerre csak kinyilt az autó ajtaja és kiszállott belőle a grófnő. Keresett valakit tekintetével a néptelen utcán. Mikor meglátta Komlóssyt, feléje szaladt.

— Kérem ... Komlóssy kérem! ...

Felhevülten ragadta meg a kezét. Arcán még ott voltak a könnyek, amelyek abból a néhány pillanatból eredtek, amit a férjével a kocsiban töltött.

— Hogyan köszönjem meg önnek?

Komlóssy lehajolt és kezet csókolt. De nem engedte el a grófnő kezét. Mosolyogva és kissé szomoruan mondta:

— Grófnő ... Én nem Komlóssy Sándor vagyok, hanem Komlóssy István. Én vagyok az, aki a háború alatt katonaszökevény voltam. És aki most a kommunistákat szolgálom. De azért azt a cédulát akkor este én küldtem be a kastélyba ...

Szalutált és mielőtt a grófnő magához térhetett volna meglepetéséből, gyorsan eltűnt a sötétben.

Folytatjuk

Japáni versek

Légy

— Basho —

Veréb barátom, kérnék egy kegyet.
Ne kapd be a virágra röppenő
Bús, kis legyet.

Tó

— Basho —

Öreg halastó szendereg a langyos
Magányba némán ... Most beléje cuppan
Loccsanva, egy loncsos varangyos.

Harmat

— Basho —

Ó harmat, én aranyosom.
Várj, míg nyomorú életem
Tünő vizedbe megmosom.

Bogáncs

— Basho —

Kiváncsi bogáncs rég vigyázza már,
Hogy jön és hogy megy az utas;
És lelegeli egy szamár.

Szirt

— Sanuki —

Mint szirt, mely a tengerben ázik újra,
Ahányszor a hullám körötte repdes
S nem látja senki — a ruhámnak újja
Nem szárad meg soha, örökre nedves ...

Aggastyán

— Basho —

Fehérhajú, bús aggastyán mereng a
Családja sírján. Háza puszta most.
Jaj, bong a donga és leng a gerenda.

Prücsök

— Basho —

Ó kis prücsök, beh vidám a dalod.
Ki sejti, hogy majd nemsokára
Halott leszel te is, halott, halott?

Csatatér

— Basho —

Vén harcmezőn Tavasz gyújt sugarat,
Százhúszezer harcosnak életéből,
Mint egy futó álomból, ez maradt.

Kosztolányi Dezső

Az első kézcsók.
Marschall Gabriella bárónő amatőr-fényképe

Magyar Mannheimek

Grotáv

Modern magyar

festőművészek

Magyar Mannheimer Gusztáv: Római Campagna. (IV.)

kat, melyeket más-
radtak meg legjob-
zzal a felséges ki-
folyókra, hajókra.
adelphia nagyvárosba, a
ol őseire, a kik a Dela-
r ősi szabadságban. De
dtak a fehér embernek,
Inkább fogjon kezet vele,
rd gazdasággal biró, erős
Birminghamnak nevezett
földolaj és kőszén vidé-
Megvagyonosodik, a ki
Amerika többet haladt
zsia, a világteremtés óta.

SZÁK

szó mindezideig fogalom
g nem csupán azt a többé-
biró, de azért nyilvános
fiak eszmecserét folytatni,
tizálni és játszani jártak,
na volt ez a fogalom a
.
jabb időben az úgyneve-
obok, a kaszinó — csak

kiket annyi sok bohózati és vígjátéki téma megörökített: tudniillik a theoretikus kaszinólátogatók.

Hébe-hóba ellátogattak ugyan ezek is a kaszinóba, de legtöbbször csak ürügy volt ez a látogatás. A «kaszinói ülés», «fontos teendő a kaszinóban» stb. szinte már elavult közhelyeivé váltak azoknak a bohózatoknak, a melyekben a harmadik felvonásban kitudódik az egész suskus, hogy X. Y. úr mindenhol járt, csak — a kaszinóban nem.

A mikor azonban nem tudódott ki (igen gyakran!), akkor a kaszinó szolgáltatta: az ali-

Pedig meglepő ez a
győzött kolosszus:
Igen... Oroszorsz
borújának az előkészülete
tengeri uszószörnyetegeket,

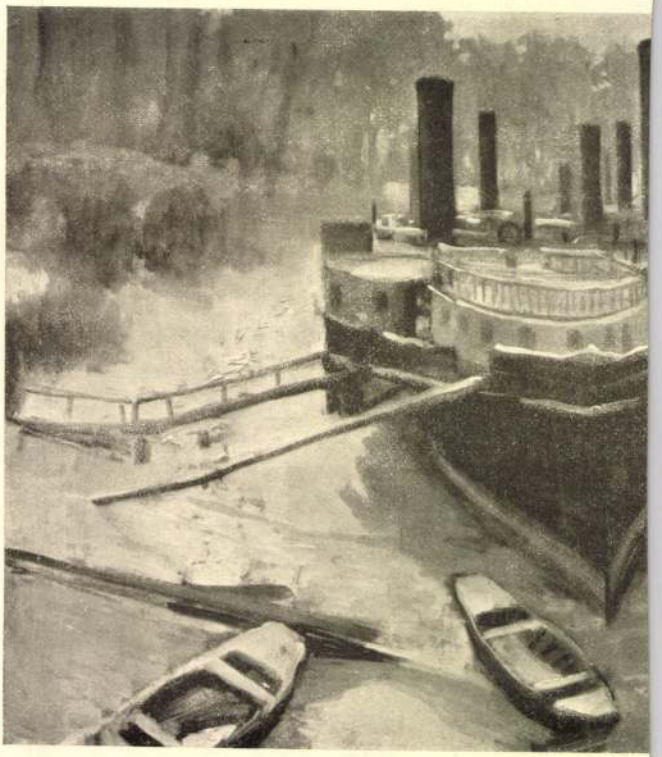

Markó Ernő: Téli kikötő. (VII.)

Egy német udvar belseje Zsombolyán.

többnyire este történik az említett két tanú, a szülék és nehány atyafi jelenlétében. A vőlegény kezet fog a menyasszonynyal, miközben tallért nyom a markába. A frigykötés megerősítésére bort öntenek a jegyesek kezeire és egy tányérra csorgatják alá. Ebből aztán sorra isznak a házasulandók, a tanúk, a szülék, meg a többi jelenlevők. A házassági föltételeket másnap a falu jegyzője (Notari) írásba foglalja. Ritkán fordúl elő, hogy a sváb irott szerződés nélkűl lépjen házasságra. Ezután jelentkeznek csak a papnál a hármas hirdetés czéljából. Rendesen falubeli leányt vesznek el; ritka eset, hogy szomszéd faluba menjenek leánynézőbe. A házasságot a német nagyon megbecsűli és esküvője napját „a tisztelet napjá"-nak (Ehrentag) nevezi. A lakodalmakra mentől több vendéget hívnak. A meghívásokat a násznagyok vagy vőfélyek végzik díszöltözetben, rozmarinbokrétával s a következő üdvözlettel: „Adjon Isten jó estét! A vőlegény úr, meg a menyasszony jó estét kivánnak kegyelmeteknek, és azt izenik általunk, hogy ekkor meg ekkor jelenjenek meg kegyelmetek a lakodalmas házban (Hochzeitshaus); onnan elmegyünk a templomba (Kerch) és vissza ismét a lakodalmas házba, a hol táncz is lészen. Ott aztán egyék, igyék mindenki, a mennyit konyha, pincze nyujthat." („Dort helfe verschlicke und verzehre, was Küch' und Keller vermag.") A meghívottak számát nem mondják meg, de felírják krétával a szoba ajtajára s azzal a furfanggal élnek, hogy nem a személyeket nevezik meg, hanem kiteszik, hogy hány kanalat, hány pár kést és villát vigyen a meghívott család magával. Ez aztán ugyanannyi személyt jelent.

A délmagyarországi sváb nászmenet igen mutatós látvány. A férfi és asszonynép tisztességes ünnepi köntösben van jelen, a leányok vegyes színű szalagokkal s virágokkal ékesítvék. A legények kalapjáról virágbokrétás piros szalagocskák csüngnek alá. A mellökre is virágokat tűznek. A násznagyok mellén és kezében szintén bokréták, rozmarin-csomók illatoznak.

Mikor a pap az új házaspárt megeskette, az egész nászmenet megkerűli a nagy oltárt és a menyasszony czitromba, narancsba vagy almába szúrt rozmarint tesz az oltárra. Ezt az esketö lelkész kapja ajándékba. Miután a násznagyok az esküvést a plebánián beíratták, ismét rendbe szedi magát a nászmenet és az említett sorrendben a menyasszony szülei házához tér vissza; mert a menyegzői ünnepélyt a menyasszonyi házban szokás megtartani. A mint a házba érnek, a vőlegény és menyasszony jobbról-balról az ajtóba állnak és kézszorítással fogadják a köztük belépő szülők, násznagyok és vendégek szerencsekivánatait. A vőfélyek közűl előáll egy s ekkép üdvözli

Az előljárók mindegyike egy-két forintot ajándékoz annak a lánynak, ki a rozmarinbokrétát elnyerte. Ennek szüléi vacsorát adnak az nap este a mulatságnál jelen volt nagy legényeknek és zenészeknek, a mi nem ritkán sokba szokott kerülni. Vacsora után a nagykorcsma táncztermére kerül a sor. Három nap és három éjjel folyton folyvást suhog-topog benne a friss és lassú keringő. A harmadik napon elárverelik a májusfa csúcsán lógó kalapot és selyemkendőt, a begyűlt összeget pedig szétosztja a fiatalság maga közt.

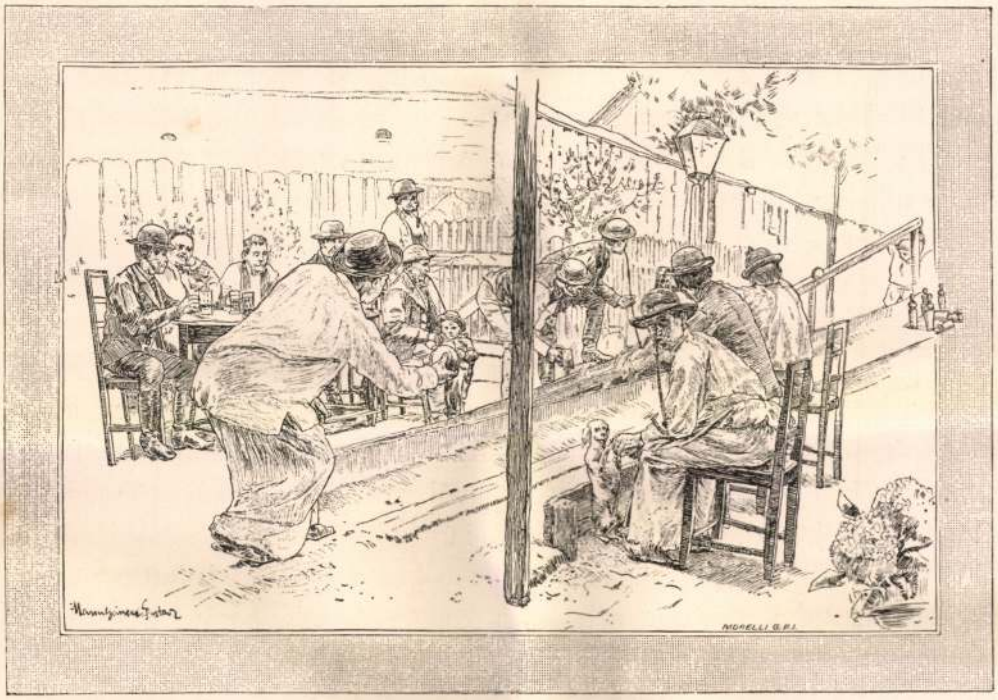

Kuglizó svábok.

A boros palaczkot szintén leoldják a májusfáról s az ünnep végét jelentő szertartással ama gödörbe temetik, melyben a májusfa állott. A körűlállók siránkozó hangon zokogják: „Oh jaj, oh jaj! vége a búcsúnak!“ („O jerum, o jerum, die Kerweih is hin!“) Az elásott palaczk ott marad a föld gyomrában a következő év ünnepéig, mikor ismét feltámasztják halottaiból s a leirt módon virágokkal és szalagokkal feldíszítik. Szerdán reggel kábúlt fővel, a zene bágyadt hangjai mellett rekesztik be a fáradalmas napokat.

A délvidéki német községeknek, csekély kivétellel, fúvóhangszerekből álló tulajdon *zenekaruk* van. Ezt szokták használni minden vigalmaiknál. Némely község iskolázott és műértő karmestert tart; de többnyire csak

a helyi tanító vagy kántor szokta zenére oktatni a vállalkozó paraszt legényeket. E falusi német zenekarok egynémelyike olyan tökéletességre viszi zenélő mesterségét, hogy a legnehezebb dalműveket is meglepő ügyességgel s kottákból tudja eljátszani. Kiválóbb hírnévre a zsombolyai, varjasi és nagy-becskereki német gyermek-zenekarok tettek szert, kik külföldi műútakra is eljárnak.

A délmagyarországi németek közt, haladottabb műveltségi fejlettségök daczára, még sok *babona*, *balítélet*, *vakhit*, igézés és kuruzslás van elterjedve. Ha beteg valaki és vasárnapra jobban érzi magát, javúlása nem lesz tartós, sőt könnyen meghalhat. Ellenben, ha a beteg vasárnapra roszabbúl érzi magát, akkor már van reménység a fölgyógyúlásához. Ha először megy valaki a beteghez látogatóba, el kell rejtőznie a többiek háta mögé, hogy a beteg mindjárt észre ne vegye. Ilyenkor egész halkan ezt szokás mondani:

„Bűnös! ha még jobbúlásod várod,
Mozdítsd meg a lábod.
De ha bajod jelenti végedet,
Mozdítsd meg a kezed!“

S ha a beteg ilyenkor véletlenül megmozdítja a lábát: van remény, hogy meggyógyúl; de ha a kezét találná mozdítani, elveszettnek tartják. Ha a beteg ágyánál horog alakban lefelé konyúl az égő gyertya kanócza, az a beteg halálát jelenti. Ha a kötél nehezen húzható ki a sírba bocsátott koporsó alól, nem sokára megint meghal valaki abból a családból. A halottas házban föl kell forgatni a székeket, melyeken a koporsó feküdt, hogy a halott lelke vissza ne térjen. Ha esküvéskor gyöngébben ég a gyertya az oltár egyik oldalán, az a házasfél, ki azon az oldalon áll, előbb meghal, mint a másik. Az oltárgyertyák lobogó lángja pedig azt jelenti, hogy a házasok közt sok lesz a perpatvar. Szerdán ellett borjú meg nem maradhat. Tyúk alá holdtöltekor s páratlanúl kell a tojást rakni; naplemente után pedig nem szabad a házból kenyeret, tejet kiadni. A kenyér meg nem kél, ha a dagasztást férfiszem nézi.

Boszorkányokról, *szellemek* megjelenéséről sokat tudnak beszélni. A lidérczektől is nagyon félnek, mert veszedelembe csábítják az embert. A május elsejét megelőző éjszakán bodzagalyakkal aggatják tele az ablakokat, ajtókat, kaput és általában minden nyílást a házon, hogy a boszorkányok be ne mehessenek. Lókoponyát is szoktak ilyenkor a ház kapuja fölé tenni. Hogy a boszorkány a szoba küszöbét át ne léphesse, krétával az ajtófélfára

az új házaspárt: „Kívánok a boldog új házaspárnak egészséget, hosszú életet, békét s egyességet, haláluk után pedig örök üdvösséget. Kívánok nekik terített asztalt, minden kuczkóban egy-egy sült halat, meg egy pohárka bort. Vígan éljenek! Éljen a menyasszony is és mellette én is!“ („Jungfer Braut soll lewe, und ich darnewe!“) Azután következik a lakoma, mely alatt sok tréfát űznek (ellopják a menyasszony czipőjét, megberetválják a vőlegényt, stb.), továbbá a táncz, mely sokszor másnap reggelig is eltart.

Sváb gyerekek a mezőn.

Az elsőszülött ifjú férjnek az apja többnyire mindjárt, de egy-két év múlva bizonyosan átadja szerződésileg minden vagyonát: házát, földjeit, lovait és egyéb jószágát. Kikötve magának és feleségének bizonyos készpénzösszeget, szabad lakást és eltartást, megszűnik gazdálkodni és nyugalomba lép. Ezt a délmagyarországi németek „Ausbehalt“-nak hívják. Az ilyen kikötött ellátás, birtokeladás esetén, a vevőre is átháramlik. Ez a különös szokás bizonyos tekintetben a majorátusok természetével bír és az öröklött ősi birtok együtt tartására czéloz. A megnősült elsőszülött fiú 3—4.000 frtot fizet ki készpénzben szüléi kezéhez a birtok átvételénél minden egyes telek

szántóföld után (32 hold), azonkivül a telek negyedrészét a szülék számára munkálja, melynek termését készen a szülék padlására köteles beszállítani. A 3—4.000 frt készpénzen, mely összeg a fiatal menyecske hozományából kerül ki, ismét földet vásárolnak az öregek többi gyermekeik eltartására és kiházasítására. A másod- és harmadszülött fiúgyermekek menyasszonya szintén visz hozományt férje vagyonához mérten, míg a leánygyermekek a szülék tehetsége szerint készpénzzel elégíttetnek ki.

Kereszteléseknél többnyire minden gyermeknek más-más keresztszüléket hívnak. A kisdedeket rendesen keresztszüléik nevére kereszteltetik. Kedvelt nevek: János (Hanzi), Jakab (Jakob), Ádám, Péter, Gáspár (Kasper), Miklós (Niklos), Fülöp, Pál, stb. A női nevek közül: Margit (Margareth, Gretche), Mária-Anna (Mariann), Borbála (Berbl, Vávi), Éva (Évi), Anna (Ammi), Rózália (Ros'l), stb. Karácsonykor, a húsvéti és pünkösdi ünnepeken ajándékokkal kedveskednek a komák (Path, Gőd, Godl) keresztgyermekeiknek.

Halálesetek alkalmával szokásban van a halott melletti virrasztás. Házas és korosabb halottaknál csak házasok és korosabbak gyűlnek össze. Fiatal halottaknál az atyafiakon és szomszédokon kivül a fiatalság szokott összegyülekezni. A temetéseket sokan kisérik. Temetés után meghívják az atyafiakat, jó barátokat, szomszédokat és halottvivőket halotti torra (Todtenschmaus, Todtenimbiss). A megholtak iránt sok kegyelettel viseltetnek. Halottak napján fölújítják és megkoszorúzzák sírhalmaikat, imádkoznak és misét szolgáltatnak értök, viaszgyertyákat égetnek a templomban és emléköket kegyes alapítványokkal tisztelik meg.

A főbb ünnepeket áhítattal szokták megülni.

Karácsonykor bethlehemes gyerekek járnak házról-házra és énekelve hirdetik az Üdvözítő születését. *Vízkeresztkor* a királyoknak öltözött s csillagot hordozó fiúk váltják fel őket.

Szent János evangelista napján bort visznek palaczkokban a templomba, melyet megáldatván, otthon az asztal felett ilyen jelmondással adnak kézről-kézre: „Szent János áldása; ezt meg kell inni!“ („Sanct Johannis Segen, muss getrunke sin.“) E napon cserélnek gazdát a cselédek. Az új cselédeket s virágos festett ládáikat négyes fogaton viszik az új gazda házához. De ha szerdára esik János napja: a cselédek költözködése a megelőző vagy a következő napon történik; mert a szerda szerencsétlen nap, melyen a világért sem szabad valamit kezdeni. A módosabb gazdáknak négy cselédjök van: két béreslegény (Grosser Knecht, Kléner Knecht), meg két szolgáló-

MAJCZÁN Kálmán építőmester

Világ, 2005. 160.

	2005. XII. 15.

	Dátum: 2005. V. hó 4. nap
	Dátum: 2005. V. hó 4. nap

Magyar Mannheimer Grafika

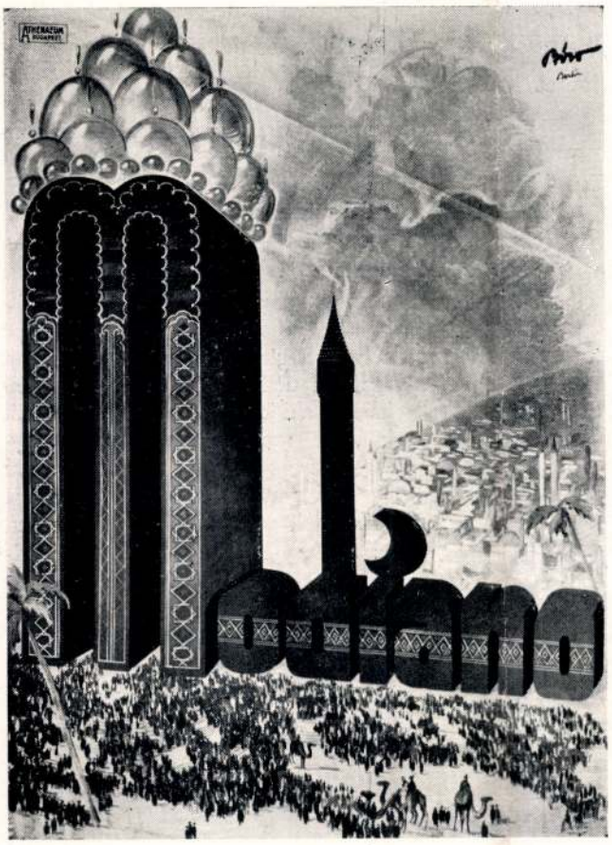

Biró Mihály: Plakát

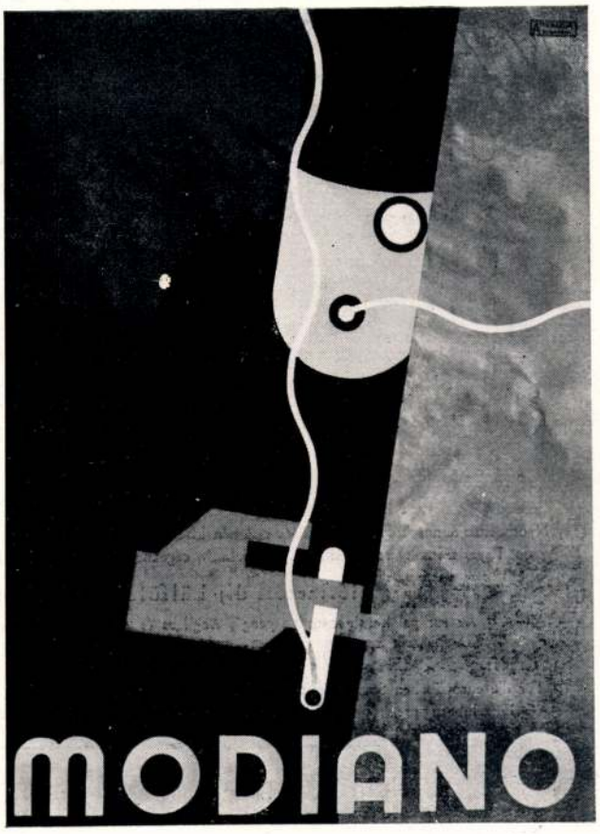

Berény Róbert: Plakát

dern művészetével. Érdekes, mennyire át tud ütni ez a művészet még viszonylagosan konzervatív közönségünk körében is. Van valami könnyen érthető Scheiber futurizmusában. (Mert itt tulajdonképpen megifjodott futurizmusról van szó.) Olyan széles jókedv hahotázik mozgalmasan szab-

ki nagyszerű tehetségével. Még útja kezdetén áll, de képzőművészi képessége nem mindennapi. Biztos irányt még nem választott és látszik munkáján az öröm, hogy tudja a stílusát ennek meg annak a legmodernebb művésznek is. Hol egészen elvonatkozik minden természeti formától és kizárólag mélyen, tisztán ragyog, élesen elválasztott színekkel és síkokkal dolgozik, hol bizarr pontokat, vonalakat és foltokat kever, hol visszatér a természet alakjaihoz és elstilizált tárgyakból építi csendéleteit. De nála egyelőre még nem az a fontos, mit csinál, de hogyan csinálja. Mennyi művészi készséggel, igazi díszítő- és egyensúlyérzékkel, pompás, meggyőző színérzékkel. Bizonyára még sokféle gúnyát fog váltani művészete, de az bizonyos, hogy hivatottan fogja folytatni munkáját.

A Tamás-galéria szobrász-kiállítói között három új emberrel találkoztunk, három vérbeli szobrásztehetséggel. Az egyik *Vilt* Tibor, lágy, ködös, összefogott formákkal dolgozik, a másik *Székessy* Zoltán, nyugati emlékeket dolgoz fel, nagy formálókészséggel: nyugati gótikát és nyugati szemmel nézett primitív művészetet. A harmadik, *Mészáros* László, egészen fiatal ember még, de már kiforrott egyéniség. Erőt, határozottságot, magyaros ízt egyesít igen nagy formatudással és tisztelettel a részletek szépségével szemben.

Ha a Tisza-szoborpályázat siralmas eredményére gondolunk, ezekhez a tehetséges fiatalokhoz sietünk vigasztalódni. Annyi sok rossz, részben a nevetségesen satnya határát is messze túllépő szoborral még nem találkoztunk egy helyen és egyszerre, mint ezen a pályázati kiállításon. A díjnyertes munka nem egy erénnyel ékeskedik, de arányaiban elhibázott és elképzelésében ósdi.

Külön nyomatékkal hívom fel a Magyar Grafika olvasóinak figyelmét

1929. 5-6. 2.

A GRAFIKAI IPARÁGAK FEJLESZTÉSÉT SZOLGÁLÓ

MAGYAR GRAFIKA

KÉTHAVONKINT MEGJELENŐ FOLYÓIRAT

UNGARISCHE GRAPHIK

CÍMŰ NÉMETNYELVŰ MELLÉKLAPPAL

SZERKESZTI: BIRÓ MIKLÓS

FŐMUNKATÁRSAK:

HERZOG SALAMON, KNER ALBERT, LŐWY LÁSZLÓ ÉS ROSNER KÁROLY

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST VII, RÓZSA UCCA 25

BIRÓ MIKLÓS NYOMDAI MŰINTÉZET ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

A Magyar Grafika előfizetési díja *Magyarországon:*

Nyomdatulajdonosoknak, cégeknek és szakmán kívül állóknak egész évre 30 pengő, fél évre 16 pengő
Egyes számok ára nyomdatulajdonosoknak, cégeknek és szakmán kívül állóknak 5 pengő

Előfizetési díj külföldiek részére:

Az európai kontinensen 30 pengő, Angliába és a tengerenrúli államokba 6 dollár

Jahresbezugspreise:

Für die europäischen Staaten (mit Ausnahme England) 30 Pengő, für das übrige Ausland 6 Dollar, Einzelnbezugspreis: 5 Pengő, resp. 1 Dollar. — Die Magyar Grafika erscheint zweimonatlich

Rabinovszky Marius:

Kiállítások a tavaszi hónapokban

A szezón nem „zárult". A szokott júniusi kiállítások elmaradtak. Régebben előfordult, hogy éppen a legutolsó kiállítások eredményezték a legnagyobb sikert, de ezidén már májusban minden elaludt. Nem volt művásárlás. Nem volt tárlatlátogatás. Azt mondják, nincs pénz. Pedig volt egypár kiállítás, mely támogatást érdemelt volna. A vezetés e tavaszi hónapokban kétségtelenül a kis Tamás-galéria kezében volt. Amit itt láttunk, az mindvégig érdekelt és jelentős új színt vitt művészi életünkbe.

Az *Ernst-múzeum* kiállításai közül *Magyar-Mannheimer* mester nagystílű visszapillantó gyüjteménye érdemelt figyelmet. Magyar-Mannheimer, még a híres bécsi Makart növendéke, kétségtelenül *tud*. Érti a festés mesterségét és érti a tetszés mesterségét. Nem érdektelen egy pillanatra visszaidéznünk Makart alakját. Abban az időben hozta lázba a kedélyeket, amikor egy káprázta tó és csábító gazdagodási hullám öntötte el Európát és különösen Közép-Európát. A nyert 71-es háború hatása óriási hosszmozgalmat idézett elő az osztrák piacon is. Nap-nap után újabb alapítások nőttek ki a földből, különösen a vasut, a bánya és az építkezés volt a jelszó. Volt építész, aki egyszerre hetven házat emelt, legkülönbözőbb stílusokban. A tőzsde csábított, ezrek csődültek a játszótérre és a kurzusok rakétaszerűen emelkedtek. Mindenki nyert. Az aranyborjú köpte a vagyont. Ezek voltak a gründer-évek. És ezen évek nagy művésze volt Makart. Pompás felvonulásokat rendezett, pazar történelmi jelmezeket, díszhintókat, virágfüzéreket tervezett hozzá; a képek, melyeket festett, antik orgiákat ábrázoltak, sok meztelen hússal és dagadó selyem-bársony drapériával. Ha egy nőt portretírozott, abból rubensi szépség lett, ha egy férfit, az van dycki nagyúrrá vedlett. Olyan színpompát varázsolt vásznaira, mely akkor forradalmi újításnak tünt. Ám — ismeretes — egy szép napon a rakétamódra felszökkent tőzsdei kurzusok rakétamódra semmivé pukkadtak. A fekete péntek sírba vitt számtalan jól gründolt vagyont. És — átvitt értelemben — ugyanez a vihar temette el Makart művészetét is. Távol áll tőlünk Magyar-Mannheimer teljesítményeit ebbe a megvilágításba helyezni. Csak arra akarunk utalni, honnan jött ő. Makarttól, aki káprázta tatni szeretett és akit imádtak, mert káprázta tatott. A nagyszerű Magyar-Mannheimernek, aki egyébként utóbbi években nem is fest mást, csak egész kisformátumú képet, ez a káprázta tás hozzátartozik kifejező nyelvéhez. Apró, opálosan csillogó tájain minden művészi inyencet lázbahozón táncol az ékszeres színekben csillogó ecsetvonás. És csak az a kár, hogy ezen ecsetvonásoknak nem mindegyike tartalmaz valódi művészi élményt. Ez a Makart-szellem benne.

A *Nemzeti Szalón* utolsó kiállításai közül mindössze *Nagy* István egy terme maradt erősen emlékezetünkben. Fekete-fehér krétarajzai izmos és egyéni művészi dokumentumok. Széles, zsíros, tömött sávban száguld krétája a fehér papíron s végül majdnem minden fehérséget elnyel. Csak itt-ott villog ki egy-egy házfalat, eget, vizet sejtető fehérség az eleven fekete mögül.

Szép erő és valódi művészi meglátás pátosza szól e magyar tájakból felénk: érett, férfias művészet.

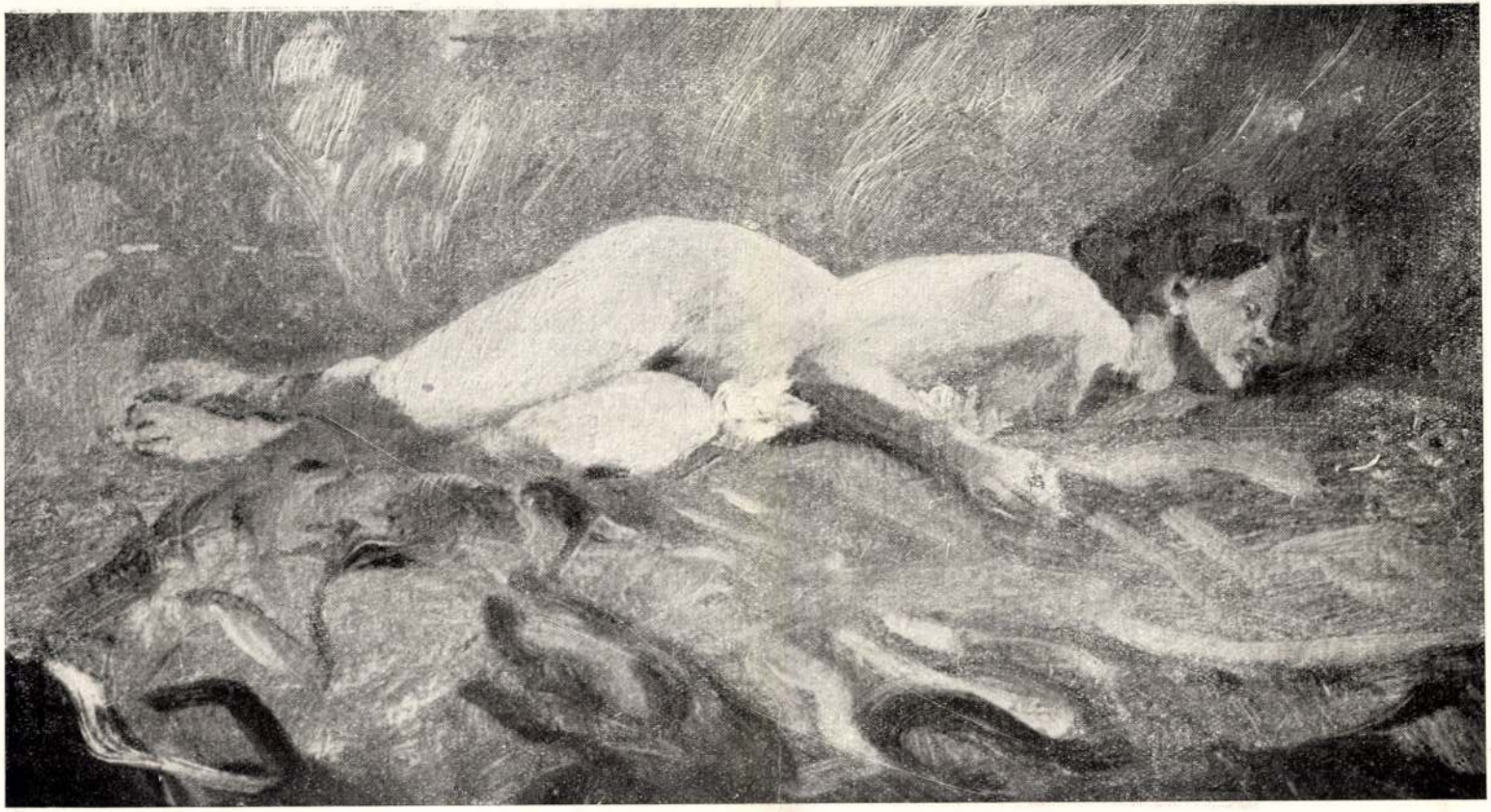

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Akttanulmány.

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Olasz táj

Magyar Mannheimer G.

MÁSODIK TEREM.

44.	Eső után	16,000.000
45.	Körmöcbányai táj	70,000.000
46.	Déltiroli táj	16,000.000
47.	Női akt	10,000.000
48.	Kastély Faenza mellett	30,000.000
49.	Lebukó nap	8,000.000
50.	Őszi nap Olaszországban	35,000.000
51.	Parkrészlet	20,000.000
52.	Olasz falu	15,000.000
53.	Olasz alpesek	25,000.000
54.	Eső. Magántulajdon.	
55.	Reggeli hangulat	10,000.000
56.	Park hóban	35,000.000
57.	Hóolvadás a tiroli hegyekben	20,000.000
58.	Téli esti alkonyat	30,000.000
59.	Paestum környéke	50,000.000
60.	Szürke felhők	16,000.000
61.	Heverésző nő. Magántulajdon.	
62.	Faenzai utca	20,000.000
63.	Bassano vidéke	16,000.000
64.	Közelgő vihar	25,000.000
65.	Olasz táj	30,000.000
66.	Dalmát part	20,000.000
67.	Keletkező zivatar	25,000.000
68.	Gázlónál	25,000.000

Harmadik terem.
69-94. sz. képek Zádor István csomagjában

a szemet, és tavaszt, fényt, pompát sugall felénk. Most ezüst tónus borul tájaira, majd mély zománcos színek villognak szonorikus hangokon. Finom szürke lepel hull téli tájaira és hatalmas teret teremt egyetlen nagyméretű vásznán, mely drámai erejével fog meg. Előadása érzéseihez simul. A miniatűrszerű gyöngéd részletrajzot látjuk kis figurális képein és a széles színfoltokból felépítő erőt a drámai hatásokat kereső alkotásain. Mily változatos érzéseiben! Mily gazdag azok kifejezésében! A lágy susogástól az orkán elfojtott tombolásáig, — a mester hangja mindég egyéni, mindég sajátos, mindég eredeti. A színképzelete gazdagságát látjuk minden oldaláról. Mily csodás megifjulás, mily biztoskezű alakítás, mily őszinte lírai hangokat hallató!

Magyar-Mannheimer világa, — a Balaton partján, az olasz Campagnában, hegyek között, folyamok partján, — mindég csak az ő világa. Ez a világ ékkövekből épült, színálmokat mesél, kifogyhatatlan a változatosságban. Ha a mezők pázsitjára telepíti földi nimfáit, ha fák közé rejti elképzelt mesealakjait, ha a lebukó napot, ha a holdfény kékes árnyékait varázsolja elénk, mindég képzeletéből merít, mindég álmokat álmodik, a színek véletlenségeivel játszva. Ez a varázs tartja fogva. Egypár színfoltból tájak bukkannak ki képzeletében, talán sohasem látott, de megálmodott világ. Ez az ő művészetének lényege. Ez az ő örök ifjúságának titka. Ihletét, erejét, gazdagságát a színek teremtik, emelik, gazdagítják. Érzéseit táplálják, képzeletét mozgásban tartják, lelkét áthatják. Magyar-Mannheimer igazi festő, aki ura színeinek, s *most is színei frissítették fel.*

A festőpszichológiának nagyszerű esete az övé!

Dr. LÁZÁR BÉLA.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV.

Ez a kiállítása a mester hatvanhatodik születésnapjára esik. És ő, ki festőállványa mellett töltött el egy szép és alkotásokban oly dús életet, megifjuhodott a munkában, megnemesült a színálmaitól és művészetét elmélyitette a szépség rajongó imádatában.

Magyar-Mannheimer művészete is a szín szenvedélyes kultusza. De nála a líra sokrétű. A gyöngéd megindultságtól, a mélytüzű befelénézésen át, a színek tombolásáig érzéseit színekbe foglalja. Évek teltek, és a művész kifejlesztette a maga stilusát, melynek ha meg is volt a maga egyéni színe, de kezdett egyhangúvá válni. A nagy haragos, szeszélyes felhők, melyek a föld fölött domboruló égen uszkáltak, cikáztak, tomboltak, odakent festékből szabadon alakulva, tájkép-stiljének uralkodó elemeivé váltak. A palettája eluralkodott rajta. Egy új élmény, szemének friss megtisztulása, egy kis közvetlenebb kapcsolat a természettel... és itt van előttünk az ifjú Mannheimer, a hatvanhat éves, ereje teljében levő *festő,* aki ura a színeinek... s egyszerre kivirult körülötte minden...

Csak meg kell nézni régi mesterművét, a *Maharádsa lányát,* csodálatos zöldjeivel és ragyogó ékkő csillogásával. Mellette legújabb alkotásai még hatalmasabb erővel csillognak. Mint remegnek töménykék egein a változatos formájú felhők, mint borul pompába kerti útjain a kerítésre kúszó növények színáradata, csupa izzószinű zöld, kék, bibor lakkokból felénk szikrázó színharmónia, mely üditi

25.	A Gombosi-major kapuja. Rézkarc	350.000
26.	Rét. Rézkarc	350.000
27.	Önarckép. Rézkarc. Még csak 5 példányban	500.000
28.	Tanyák a Zagyva mentén. Rézkarc	350.000
29.	Buda. Rézkarc	350.000
30.	Este a tanyán. Rézkarc	350.000
31.	A Hatvany-kastély. Rézkarc	350.000
32.	Búzakeresztek. Rézkarc	350.000
33.	Fahíd a Zagyván. Rézkarc	350.000
34.	A mon-reali katedrális. Rézkarc	350.000
35.	Cséplés. Rajz	1,800.000
36.	Sétány a Rajna-parton Coblenzben. Rajz	1,500.000
37.	A Steckelhörn-fleet Hamburgban. Rajz	1,200.000
38.	Hildesheim piaca. Rajz	1,800.000
39.	A kölni dóm belseje. Rajz	1,800.000
40.	A hildesheimi dóm keresztfolyosója. Rajz	1,500.000
41.	A goslari városháza előtt. Rajz	1,500.000
42.	Jegenyesor. Rajz	1,200.000
43.	Fahíd a Zagyván. Rajz	1,500.000

Az Ernst Múzeum kiállításai. LXXV.

Nem lesz gyermeke

öltöztetésére gondja, mert leltári vásárunk alkalmával a **gyári árakon is jóval olcsóbban** van módjában gyermekét telitől-talpig felruházni.

Kabátok, ruhák, kötött áruk, csecsemőcikkek, mindenféle téli és nyári áruk szakszerű kivitelben, kitűnő minőségekben, **tiszta, hibátlan állapotban.**

Sokat mulaszt, ha nem siet erről meggyőződni.

»BABY« GYERMEKRUHÁZATI CIKKEK GYÁRA. **kizárólag: V., Szabadság tér 5.**

Meghalt Magyar-Mannheimer Gusztáv

(Saját tudósítónktól.) Szombaton délelőtt súlyos veszteség érte a magyar képzőművészetet. A Rókus-kórház szanatóriumi osztályán váratlanul meghalt *Magyar-Mannheimer* Gusztáv, a kitűnő festőművész.

Magyar-Mannheimer Gusztáv

Több mint három hónappal ezelőtt került a Rókusba, influenzás megbetegedéssel. Az utóbbi időben fokról fokra javult a festőművész állapota és kezelőorvosa, dr. *Haynal* Imre egyetemi magántanár bízott benne, hogy a közeli napokban elhagyhatja a kórházat.

Családja és barátai biztosra vették, hogy az idős művész túl van minden veszélyen és a hosszú betegség után rövidesen visszanyeri teljes erejét. Annál súlyosabban érintette őket a beteg állapotában beállt katasztrofális fordulat. *Magyar-Mannheimer* hirtelen elvesztette eszméletét és délelőtt fél 11-kor meghalt.

A 77 éves művész Budapesten született. Eleinte litográfiával, később fényképészettel foglalkozott, 19 éves korában pedig Münchenben megkezdte festészeti tanulmányait. Mesterei *Raab* és *Wagner* Sándor voltak. Münchenből Bécsbe került, ahol *Makart* mellett tanult.

A nyolcvanas években jött haza Magyarországra és több nagy sorozat képpel vett részt a különböző tárlatokon. Dekoratív alkotásai közül a legérdekesebbek a Newyork-kávéház menyezetképei.

Magyar-Mannheimer hosszú művészi pályáján több kitüntetésben részesült és számos díjat nyert festményeivel.

*

Magyar-Mannheimer Gusztávval a régi magyar festőgeneráció egyik reprezentatív, jelentékeny tagja halt meg. A 77 éves művész annak a bizonyos régi festőnemzedéknek volt kitűnő tagja, amely még a német iskolában nevelkedett s *Bastion-Lepage* követője volt, mint Réti és Csók István is. Ez a naturalista magyar iskola később mind keresztülment a francia impresszionizmus üdítő hatásán és a fiatal Magyar-Mannheimer képein is érezhető volt a tipikus francia impresszionizmus elevenítő hatása. A talán száraz és színtelen délnémet naturalizmus és az üde, színes, élettel teli francia impresszionizmus *Magyar-Mannheimer* Gusztávból rendkívül friss, őszinte és nagyon érzékeny természetlátású festőt nevelt.

Különösen kisebb tájképkompozíciói lehelik ezt a rendkívüli frisseséget, ötletességet és mozgékonyságot. Ezek a kis tájképek annakidején nagyon újszerűek és jelentékenyek voltak a magyar festészetben. Ha fejlődésében nem ment tovább, ezt magas korán kívül az is magyarázhatja, hogy még az olyan kivételes tehetségű festő, még az olyan gazdag művészi temperamentum, mint *Magyar-Mannheimer* Gusztávé, is belefáradt az életerős és ép festészeti iskolák olyan gyors váltakozásába, mint amilyenen az európai iskolák az utolsó 50 év során mentek keresztül. Ha *Magyar-Mannheimer* Gusztáv fölött el is haladt az idő, főleg korábbi képei, kevés figurával festett tájképei jelentékeny vagyona a magyar festőművészetnek, tiszteletreméltó és szép képviselője a magyar festészet egy korszakának. *Magyar-Mannheimer* Gusztáv szorgalmas művész volt és még élete utolsó éveiben is állandóan dolgozott. Utolsó képeiben hű maradt önmagához, mértékletes, őszinte, elmés művészetéhez.

Három gyerekember öngyilkossági kísérlete

(Saját tudósítónktól.) Szombat este a főkapitányság központi ügyeletén három gyerekember öngyilkossági kísérlete ügyében indult nyomozás. Úgyszólván *egyidőben* történt a három öngyilkossági kísérlet. A Népszínház utca 51. számú házban lévő lakásán *egy 16 éves órástanonc ismeretlen méreggel* mérgezte meg magát. A Vámház tér egyik padján *egy 16 éves kifutófiú varrótűt és női hajcsattokat nyelt.* Az Apponyi tér 1. számú ház egyik harmadikemeleti lakásában *egy 16 éves leány gázzal mérgezte meg magát.* A mentők mindhárom életuntat a Rókus-kórházba szállították. A rendőrségi vizsgálat azt igyekszik megállapítani, hogy miért akart a három fiatalkorú meghalni és minthogy körülbelül egyidőben történtek az öngyilkossági kísérletek, nincs-e valami összekötő kapocs a három ügyben.

Griger Miklós Makray mellé állt a legitimista néppárt belső harcában

(Saját tudósítónktól.) A nemzeti legitimista pártban pénteken este történt események foglalkoztatják a politikai életet. *Makray* Lajos és *Payr* Hugó teljesen ellentétes nézetet vall a pártvezetőségi ülésen történtekről s ez nem nagyon járul hozzá a dolgok sima elintézéséhez. *Makray* Lajos *Az Est*-nek adott nyilatkozatában hangoztatta, hogy az elnöki tanácsnak Payr Hugón kívül egyetlen tagja sincs, aki szembehelyezkedett volna a fúzió gondolatával. *A pártot hivatalosan likvidálni fogják.* Ezzel szemben *Payr* Hugó azt mondja, hogy *a legitimista néppárt feloszlatása felől csak a kerületek vezetőiből álló választmány dönthet.*

Makray Lajos szombaton kommünikét adott ki, amelyben hivatkozik arra, hogy a nemzeti néppárt elnöki tanácsa és a kerületek vezetői a december hóban tartott gyűlésen egyhangú határozattal *felhatalmazták őt, hogy egy új pártalakulás létrehozásáról tárgyalásokat folytasson* a keresztény gazdasági párttal, a keresztény ellenzékkel és pártonkívüliekkel. A vezetőség megállapította azokat a feltételeket, amelyeknek teljesítésétől függ a néppártnak az új alakulásban való részvétele. *Ő a rábízott feladatot vállalta.*

— A nemzeti néppárt e hó 15-én tartott gyűlésén — mondja a kommüniké — vitéz *Makray* elnök beszámolt a tárgyalásokról, bejelentette az egyesült kereszténypárt megalakulását és azt, hogy ez a párt a nemzeti néppárt legutóbbi gyűlésén lerögzített feltételeket *hiánytalanul elfogadta* s ép ezért a mult gyűlés határozata alapján *csatlakozott az új párthoz.*

— *Makray* elnök, bejelentésével szemben Payr Hugó képviselő nyolc társával — akik között az elnöki tanácsból egy sem, a kerületi elnökök közül csak egy volt — arra az álláspontra helyezkedett, hogy a kereszténypártok és pártonkívüli képviselők fuziójában *nem óhajt résztvenni.* A párt szervezeteinek az egyesült kereszténypártba való bekapcsolódása ennek ellenére *a legközelebbi jövőben meg fog történni.*

Makray Lajos szombaton délelőtt hosszasan tanácskozott *Griger* Miklóssal. *Griger* a tanácskozás után kijelentette, hogy *Makray* tárgyalásaival, megállapodásával és a legitimizmus érdekében megkötött egyezménnyel *teljesen azonosítja magát,* erről értesíti a nemzeti néppárt vidéki szervezeteinek elnökeit és az elnöki tanács tagjait.

Payr Hugó hívei egy elnökségi tanácstag nyilatkozata szerint azt a nézetet vallják, hogy *Makray* Lajos azután, hogy a péntekesti értekezleten leszavaztatása után felkelt az elnöki székből, kijelentette »miután leszavaztak, megyek az utamon magam, ajánlom magamat«, s eltávozott. — *lemondottnak és a pártból kilépettnek tekintendő.*

— A párt mindenesetre azt fogja tenni, *amit tagjainak többsége jónak lát,* de semmiesetre sem azt, amit kívülállók, s most már *Makray* is annak tekinthető, szeretnének. Ha *Makray* Lajos továbbra is a nemzeti néppárt nevében folytatna tárgyalásokat, fel kellene lépnünk, hogy ennek lehetőségét megszüntessük, — mondja a legitimista elnöki tanácstag.

Kétségtelen, hogy a legitimista néppártban történt események *lassúbbá* teszik a kereszténypártok egyesülésének folyamatát, *végeredményben és lényegében mégis az fog történni, ami elő látható volt. Makray Lajos be fog lépni az új kereszténypártba. Payr Hugó nem.* A legitimista szervezetek *egyrésze* követni fogja Makrayt, *másik része* Payr mellé áll. Ha Makray kimondja a legitimista néppárt megszűnését, Payr Hugó magáénak fogja vallani a pártkeretet.

„Teljesjogú állampolgárok akarunk lenni s követeljük jogaink teljes elismerését"

Szüllő Géza feltűnő beszéde a csehországi magyarok követeléseiről

Prága, január 16.

Az egyesült országos keresztényszociálista és magyar nemzeti párt szenátorai és a tartományi gyűlés képviselői ma együttes klubülést tartottak, amelyen *Szüllő* Géza magyar képviselő, elnök, ezeket mondotta:

— A cseh köztársaságban mi magyarok *teljesjogú állampolgárok akarunk lenni.* Éppen ezért nem elégszünk meg azzal a szereppel, hogy csak kisebbségnek nézzenek bennünket, amelynek *kegyelemből* adnak vagy nem adnak valamit. *Mi jogainkhoz ragaszkodva követeljük azok teljes elismerését.* Amikor elvi álláspontunkból kifolyólag bíráljuk a kormányt, nem szabad ezt úgy tekinteni, mintha lázadás lenne, hanem mint parlamenti kritikát. Azt tanítják itt, hogy *a magyarok feladata: a kisebbségi hivatás.* Ez nem helytálló, mert nincs kisebbségi, csupán állampolgársági hivatás.

— A mi helyzetünk most annál nehezebb, mert eddig csehek irányították az ellenünk való küzdelmet, most azonban *Hodzsa miniszterelnök vezeti azt,* aki a régi magyar parlamentnek volt tagja és ismeri a magyarok minden hibáját és erényét, de ezeket nagyító, illetőleg kicsinyítő üvegen át nézi. Hodzsa a magyar tradíciókból a hibás részt vette át: a korteskedést s most ezzel akar bennünket gyengíteni. A felekezeti féltékenység mesterséges felélesztésével akarja csökkenteni a vallásos tömegeknek irántunk való hűségét. A magyar turáni faj sokszor megrészegedik, de mindig kijózanodik; fenn tudott maradni ezen a világon ezer éven át fajtestvérek nélkül, mert ha elesett, minden bukás után fel tudott kelni. Ez a tudat hevítsen bennünket, — fejezte be Szüllő Géza beszédét — tartsunk ki, tartsuk meg a törvényeket, de tartassuk is meg azokat.

BÁLI ÉJSZAKÁK

A szombat és vasárnap éjszaka báli eseményeiről keddi számunkban közlünk részletes tudósítást

Egy bál sikerét előre megjósolni csak a divatszalónok tudják.

A divatszalónokban készülő új báli ruhák mutatják legjobban, mennyire készül a közönség valamelyik bálra. A divatszalónok báli hőmérője az **Ujságíró bálnak** jósolja idén a legnagyobb sikert. Már régen rendeltek egyszerre annyi toalettet, mint a február 8-iki vigadói Ujságíró bálra. Divatszakértők szerint Budapest még nem látott olyan elegáns divatrevűt, mint amilyennel a főváros társadalmának elitje vonul majd fel erre a bálra.

A békevilág hangulatát varázsolja vissza a február 1-i nagytradíciójú **Széchenyi-bál,** amelyet a Hungária-szálló termeiben tartanak meg *Anna* főhercegasszony legfőbb védnöksége alatt. A rendezőség ifj. *gróf Széchenyi* Gyula bálelnök és *Gundelfingen* Ödön ügyvezető elnök irányításával működik. Báliroda: Kecskeméti utca 6. Telefon: 1—845—45.

TÖRVÉNYSZÉKI HIREK

— **Szabadlábra helyezték a Susogó-kávéház tulajdonosát.** Mult év november 19-én az ügyészség *előzetes letartóztatásba* helyezte *Grünfeld* Pált, az Andrássy úti Susogó-kávéház tulajdonosát és *Göre* József tisztviselőt. Az ügyészség vádirata szerint Grünfeld rábírta Göre Józsefet, hogy számára italmérési engedély megszerzése céljából *hamis közokiratot* készítsen, amely szerint nagyatyja 1851 előtt Magyarországon született. A vádirat ellen *Halász* Lajos védő kifogásokat nyujtott be a vádtanácshoz, amely *Jankovich* Tibor elnökletével *Kassay* Gyula törvényszéki bíró előadásában szombaton foglalkozott az üggyel. A vádtanács január 20-ikára elnapolta a tárgyalást, de *Halász* Lajos védő kérelmére *elrendelte a két letartóztatott azonnali szabadlábra helyezését.*

— **Az újpesti halálkomp ügyében megszüntették az eljárást.** Az újpesti népszigeti tömeges kompszerencsétlenség ügyében az ügyészség nyomozást indított *Lihk* Viktor, a népszigeti halászcsárda tulajdonosa, *Kabov* Károly, a halálkomp vezetője és *Wessely* Gyula jegykezelő ellen *13 rendbeli gondatlanságból okozott emberölés címén.* Az ügyészség a nyomozás adatai, továbbá szakértői vélemény alapján *megszüntette a további eljárást* s erről értesítette az érdekelteket.

— **Hivatali titok elárulása miatt bűnvádi eljárás folyik egy székesfővárosi mérnök ellen.** Az egyik hetilapban cikk jelent meg arról, hogy a hősi emlékünnepk rendezésére szánt összegekből egyes fővárosi tisztviselők segélyeket kaptak. Megállapították, hogy az adatokat a hetilapnak *Geőcze* Zoltán székesfővárosi mérnök bocsátotta rendelkezésére. *Geőczét állásától felfüggesztették,* a törvényszék pedig *nyolcnapi államfogházra* ítélte. Az ügy szombaton került a tábla *Harmath* tanácsa elé, amely *a bizonyítási eljárás kiegészítését* rendelte el.

— **A szegedi szabadtéri játékok epilógusa a táblán.** *Vörös* Pál, a Vígszínház rendezője és díszlettervezője *Az Est*-ben kritikát írt az 1935. év nyarán Szegeden tartott szabadtéri játékokról. A hírlapi vita során *Pásztor* József szegedi laptulajdonos azt írta, hogy *Vörös Pál állításai valótlanok.* A törvényszék *Pásztor* Józsefet *200 pengő pénzbüntetésre* ítélte, az ítélet végrehajtását azonban *felfüggesztette.* A tábla *Harmath* tanácsa ezt az ítéletet szombaton *helybenhagyta.*

— **A szolnoki panamaperben az ügyészség több vádpontban megszüntette a nyomozást.** Az ismeretes szolnoki panamaperben *Kronberger* János, a szolnoki ügyészség elnöke, most hozta meg határozatát, amellyel *Kerekes* Sándor városi főjegyzővel szemben *megszüntette a nyomozást. Tóth* Tamás polgármester, *Sárközy* György tanácsnok, *Gaál* Imre és több más vádlottal szemben ugyancsak megszüntető határozatot hozott az ellenük emelt *egyes vádpontokban.* Ezzel az ügyészségi határozattal *lényegesen összezsugorodott* a szolnoki városházi panama ügye.

— **Háromévi dologházra ítélték a botrányt okozó tolvajnőt.** Megírtuk, hogy pénteken délelőtt *Feitl* Ferencné rovottmultú tolvaj napszámosnő *hangos botrányt* okozott a büntető törvényszék *Horváth*-tanácsa előtt, úgyhogy *az ítéletet nem tudták előtte kihirdetni.* Az asszonyt levezették cellájába, ahol a délutáni órákban megjelent a Horváth-tanács, a vádat képviselő *Lindmayer* Béla ügyész és a védő. A törvényszék itt hirdette ki ítéletét, amelyben Perlnét *háromévi szigorított dologházzal sujtotta.* A tolvaj asszony *megint szidalmazni kezdte a bíróság tagjait* s újból fogházőrök**nek kellett** lefogniok a dühöngő Perlnét.

Téli vására

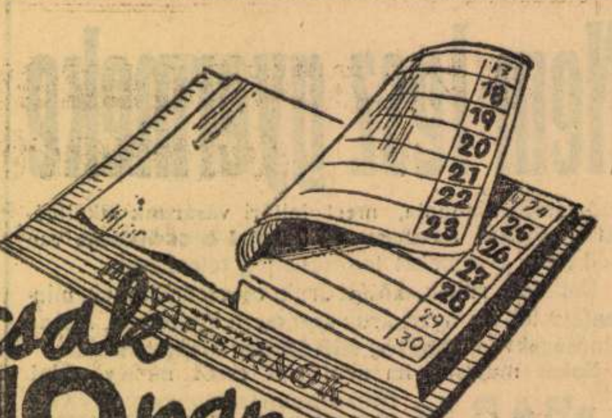

Siessen ezt a **10 szelvényt** *felhasználni, hogy a megfelelő nagy választékból választhasson. Postai megrendeléshez mellékelje.*

csak 10 nap január 18-től 28-ig

Női ruha és kalap

- Tánc- v. délutáni ruha, műs. marokenból, uj fazonok ... 12.80
- Angolos szövetruha, különböző színben ... 12.80
- Téli pongyola meleg flanellből ... 4.80, 3.90
- Kötött pongyola, műs. matlassé anyagból ... 7.80
- Csinos műs. marokénblúz, több színben ... 4.80
- Gyapjú filckalap tolldísszel, számával korb. ... –.98
- Kötött gyapjúsapka, minden divat színben ... –.98

Többszáz télikabát leszállított vásári áron

Férfiruha és kalap

- Télikabát végig melegen bélelve ... 29.–
- Sportöltöny 2 nadrággal (1 kabát, 1 hosszú és 1 golfnadrág) ... 39.–
- Hosszú v. sportnadrág, főminőségű szövetből ... 9.–
- Nyúlszőr puhakalap, egyes színek és számok ... 7.98
- Gyapjú puhakalap, egyes színek és számok ... 3.88
- Keménykalap béléssel, kis gyári hibával ... 4.88

Gyermekruha

- Flanell gyermekpizsama, 1 sz. 2 évesnek (szám emelk. 20) ... 2.20
- Gyermek edzőruha 00-ás, 1 évesnek szám emelk 40) ... 3.30
- Fiúsportöltöny jómin. szövetből, 3-as szám 4 évesnek (szám emelk. 70) ... 5.90
- Gyermek átmeneti kabát dubl. szövetből 50-es sz. 3 évesnek (szám. emelk. 60) ... 6.80

Női fehérnemű

- Színes kombiné, finom kötött műselyemből ... 1.95
- Hímzett kombiné finom kötött sarmőzműselyemből ... 2.75
- Modern fazonú hálóing, puffos ujjal, sarmőszműselyem ... 5.90
- Flanell hálóing hosszú ujjal ... 3.25
- Színes hálóing, szép hímzés díszítéssel ... 2.95
- Női sarmőznadrág, kis hibával, műselyem ... 1.–
- Női pizsamaöltöny, teniszflanellből ... 4.95
- Harisnyatartó, széles brokátmintás anyagból ... 1.58
- Gumi csodafűző, kis hibával ... 35 cm 6.28 30 cm 4.98
- Vállaskötény testóből, szép fodros fazónban ... –.98
- Női v. férfi munkaköpeny, fekete klottból 6.28, fehér rayé köpenyből ... 3.98
- Gyermek műs. sarmősz nadrág kis hib. ... –.68

Úridivat

- Oxford-szövésű ing rávarrott v. 2 külön gallérral 2.88, 2.48
- Puplinette-ing béléstmellel rávarrott v. 2 külön gallérral ... 4.88, 3.98
- Nagy tétel puplin-ing béléstmellel, 2 külön gallérral ... 5.88
- Eolin ing kis szövéshibával, rávarrott v. 2 külön gallérral ... 5.58
- Siffon hálóing, szíres dísszel ... 5.88, 3.88
- 6 drb kemény gallér v. félkemény dobozzal ... 3.–
- Nadrágtartó műselyemből v. szalagból ... 1.68
- Filc bokavédő ... 1.48
- Rövid alsónadrág, rayéköperből 1.98, jó freskóból ... 1.58
- Hosszú alsónadrág erős kőperből 2.98, meleg flanellből 2.48, 1.98

Kötöttáru

- Női kötött kabát-blúz, divatos fazon ... 2.48
- Női divat Garbo-blúz, hosszú ujjal ... 1.28
- Női kötött szmoking-kabát ... 4.98
- Férfi pullover, divatmintás ... 2.98
- Férfi kötött pullover, vil. amzával ... 4.98
- Férfi kötött mellény tartós minőség ... 3.98

Harisnya-kesztyű

- Női strapa harisnya ... –.78
- Férfi flór zokni ... –.78
- Gumis téli harisnya kis hib. ... –.88
- Női műselyem harisnya, hibamentes ... –.96
- Női és férfi meleg kesztyű ... –.88
- Férfi bőrkesztyű ... 2.98
- Női bélelt bőrkesztyű ... 2.78
- Női divatbőrkesztyű ... 1.68

A kesztyűk minden számban.

Kendő-sál-ernyő

- Női divatsál, műs. krepdesin ... –.88
- Női műs. zsorzsett sál, háromsarkos ... 1.38
- Férfi divatsálkendő, műs. kreppszaten 2.98, műs. kreppdesin ... 2.48
- Meleg férfi sál ... –.68, –.63
- Női, férfi, gyermek ernyő, erős minőség ... 2.98
- Berliner rojtú válkendő, minden színben ... 3.90
- 3-sarkos női gyapjúsál legújabb divat ... 1.48
- Flanel fejkendő ... –.98, –.58
- Goldberger mosódelén fejkendő –.58
- Női divatgallér ... –.88
- Divatvirág pa... ut... bársonyból –.98, –.78
- Női bordűrös divatkendő, műselyemből ... 4.98, 3.98

Szőnyeg

- Futószőnyeg modern, csíkozott, cca 65 cm széles ... m 1.15
- Duplahurkos ágyelő mindkét oldalán használható, 120×55 ... 2.98
- Műs. brokátpaplan, készre varrott, 180×130 ... 14.80
- Flanelltakaró, kockás mintákkal ... 2.98
- Gyapjútakaró sima, csíkos széllel vagy kockás mintával cca 190×130 cm 11.80
- Indanthren függöny, batiszt cca 75 cm sz., minden színben, m... –.68

Cipő

- Női hócipő meleg béléssel, gallléros vagy oldalt gombos, barna színben, kis szépséghibával ... 2.90
- Női félfűzős cipő trotteur-sarokkal, minden számban ... 7.90
- Meleg házicipő bőrtalppal 1.78
- Egyes pár női cipők antilopszeru vagy boxbőrből, magas vagy félmagas sarokkal, fekete, barna és kék színben ... 5.90
- Gyermek fűzős cipő lakk, szürke betéttel v. puha barna bőrből, 27–30-ig ... 4.90

HARISNYA-SZELVÉNY.
Ezen szelvény ellenében kap a Téli vásáron
3 pár „M. D. Cs. Bridge" harisnyát
mattfényű viskosa műselyemből, garantált hibamenteset.
Ára összesen ... 4.– P

ZOKNI-SZELVÉNY.
Ezen szelvény felmutatója kap a Téli vásáron
3 pár férfizoknit
műselyemmel átszőve
összesen ... 1.18 P-ért

A felébe kerül Önnek a nyakkendő,
mert ezen szelvény ellenében a Téli vásáron a következő árakon
2 db nyakkendőt választhat
Műselyemből ... 1.45, 1.80 2.80
Tiszta selyemből .. 2.80, 3.80, 5.80, 7.50-ért

Most érdemes 6 darab zsebkendőt
egyszerre venni, mert ezen szelvény ellenében
6 darab vételénél
külön 30% engedményt adunk a Téli vásáron
1 db férfizsebkendő –.25, –.38, –.43, –.68, –.95 stb.
1 db női zsebkendő –.29, –.38, –.45, –.58, –.95 stb.
1 db gyermekzsebkendő — 5

Mutassa fel ezt a szelvényt a kötöttosztályon és kap
1 darab gyermek-sportinget
hosszú ujjal, bármely nagyságban a Téli vásár alatt ... P **1.28**-ért

SZELVÉNY
melynek ellenében a Téli vásáron
1 drb M. D. Cs. kerékpárköppeny és 1 drb M. D. Cs. kerékpártömlő,
összesen **4.88** pengő

ILLATSZER-SZELVÉNY.
Kizárólag ezen szelvény ellenében kap a Téli vásáron
1 darab fogápoló-készletet
Tartalma: 1 db szájmosó pohár, 1 db fogpép, 1 db fogkefe ... összesen –.78

SLÁGER-SZELVÉNY
melynek ellenében a Téli vásáron
3 db M. D. Cs. villanykörte
1000 égési óra garanciával, 10, 15 vagy 25 wattos ... összesen: P **2.68**

SZELVÉNY
melynek ellenében a Téli vásáron
6 db vizes v. borospohár
összesen ... –.98

Írószer-osztályunkon
ezen szelvény ellenében a Téli vásáron
1 db jóminőségű töltőtoll ... P 1.10
1 db Bridge csavarirón ... –.44

Szövetek

- „Filstra" női ruhakelme, lágyesésű, nem gyűrődik ... m 1.28
- Gyapjú női ruhaszövet, sima és mintás ... m 1.88
- Nagy tétel tisztagyapjú női ruha és komplékelmék kb. 100 és 130 széles ... 2.83
- Női ruha, kabát és kosztümszövetek egységáron kb. 130, 140 cm széles ... 3.88
- 3 méter férfi öltönyszövet 4 árcsoportban közismert jó minőség 1 teljes öltönyre 13.80, 16.80, 19.80
- Tiszta gyapjú ... 29.80

Selymek műselyem fonalból

- Krepdesin nagy választékban 1.28
- Marokén minden színben; Mintás krepdesin; Georgette újdonság ... 1.58
- Divat Cloqué ... 1.98
- Sima és mintás taft ... 1.98
- Különleges ruhaselymek; Nehéz min. szaténok; Goldberger „Goldroc"; Taft plissé stb. ... 2.28

Mosóanyagok

- Tennis flanell –.98, –.78, –.58, –.44
- Mosó muszlin, kékfestő –.58
- Flanelek, barchetok; Goldberger „Százszorszép" műselyem; „ Goldlenor imprimé és simafehér; Tweed ruhaszövet; Bútorkarton ... –.78
- Pettyes és milflőr fehérnemű flanell; Goldberger „Krepp Illusion"; Goldberger „Flocon"; Bútorkarton és szatén ... –.98
- Goldberger „Zenena" matlassé 2.68
- Goldberger „Goldveloor" 1.98

Vászonáruk pamutból

- Ingzefir; Ágynemű kanavász; Angin ... –.68
- Kis párnahuzat 40×50 ... –.78
- Nagy párnahuzat 80×100 2.40, 70×80 ... 1.90
- Indanthren kávésterítő 6 db rojtos szalvétával ... 2.48
- Paplanlepedőhuzat 130×180 5.80, 120×170 ... 4.80
- Dunyhahuzat 4 széles 9.50, 3½ sz. 8.50, 3 sz. 6.80

A földszinten

- Estélyi retikül műselyem marokénból 2.98
- Aktatáska erős sima bőrből 4.98
- Erszény minden színben ... –.88
- Hőtartó palack ½ lit. ... 1.78
- Dukkozott cigarettatárca –.58
- 25 drb levélpapír 25 borítékkal, dobozban ... –.66
- Pontos konyhai ébresztőóra ... 2.50
- Nikkelezett díszóra ... 1.80
- Pontos zsebóra ... 2.80
- Megbízható női és férfi karóra 5.80
- 2 drb „Bridge" penge ... –.25
- Kristályos brillantin ... –.16
- Fogkefe ... –.15
- Arcrúzs ... –.28

A III. emeleten

- 3+1 lángú nikkelezett csillár szép üvegezéssel ... 12.80
- Modern ampolna ... 9.80
- Gombaformájú állólámpa 3.30
- Csiptetős olvasólámpa ... 2.66
- 2+1 lámpás rádiókészülék közép és hosszú hullámra, váltóáram a... 44.–
- M. D. Cs. túrakerékpár komplett felszereléssel ... 79.–
- Samott béléses folytonégő kályha cca 60 m³ ... 25.50
- Villany vasaló 110 vagy 220 V 5.90

Edény

- 6 db fajansz tányér 21 cm, színes –.98
- 3 pár fajansz kávéscsésze aljjával, fehér –.88
- Alpakka öntött evőkanál vagy villa ... –.59
- 5 kg-os konyhamérleg 2 réztányérral ... 3.48

Az élelmiszer-osztályon

- 1 kg japán rizs ... –.66
- 3 kg fehér v. tarkabab ... –.88
- 1 kg MDCs mal takávé ... –.44
- 10 dg pörköltkávé ... –.68
- 1/4 kg MDCs kakaó ... –.88
- 1 kg 2 toj. tarhonya ... –.68
- 1 kg 1 toj. levestészta ... –.68
- 1/4 kg dióbél ... –.53
- 1/2 kg mazsola ... –.60
- 7/10 liter uradalmi rizling ... (ü. b. 26) –.38
- 7/10 liter édes csemegebor (ü. b. 26) –.66
- 1 kg MDCs színszappan szappanpehely mintával –.88
- 1 kg illatos fürdő szappan ... 1.40
- 1 db Pönix mindent tisztító por ... –.26
- 1 üveg jam különböző ízekben ... (ü. b. 20) –.74
- 1 kg os doboz szilva dinnye befőtt ... 1.32
- 1/4 kg-os Gschwindt zöldborsó konzerv ... –.20
- 1/2 kg-os „ „ –.36
- 1/10 kg-os Gschwindt paradicsom ... –.10
- 1/5-ös doboz Sprottni olajban –.64
- 1/2 kg keksz ... –.48
- 1/4 kg nugát v. praliné ... –.48
- 1/4 kg vegyesdrazsé v. zselé .. –.88
- 1/2 kg vegyescukorka ... –.78
- 1 nagy tábla 10 szeletes csokoládé ... –.98, –.88
- 1 kg narancs ha a nejat nálunk hagyja ... –.38

Postán utánvéttel szállítunk a vásár alatt, a portó felszámítása mellett.

MAGYAR DIVATCSARNOK

Rákóczi út 72-74

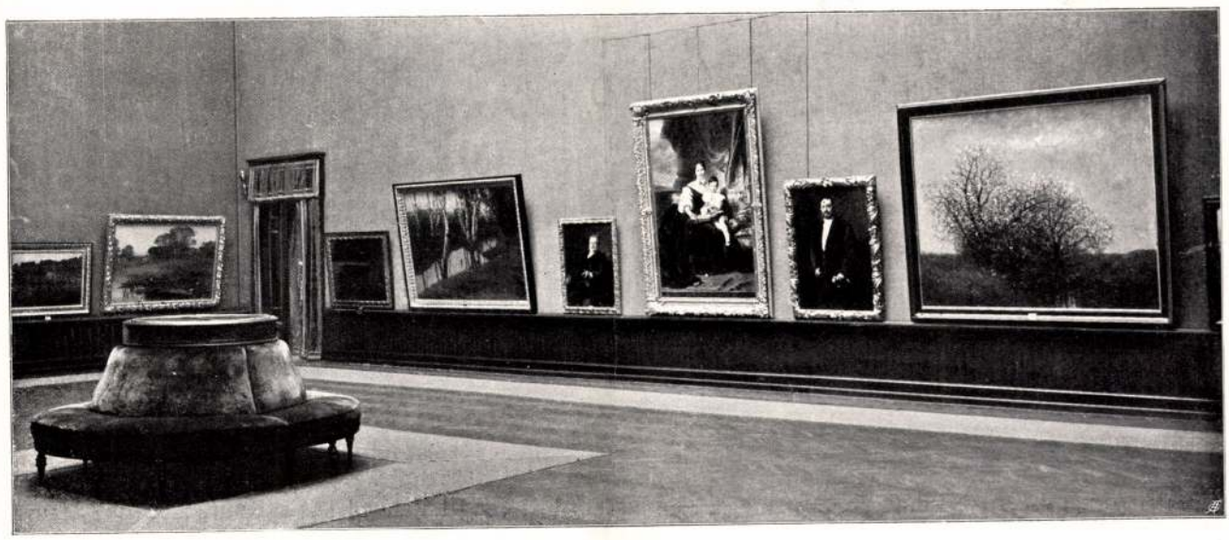

KIÁLLÍTÁSI TEREM A MŰCSARNOKBAN

MÁR Ferenczy Károlyt is nehéz volt az osztályozott tájképfestők közé sorozni. Pedig annak a foglalásnak, amely az újabb magyar tájfestés számára meghódította az ő harmadik országát, ő az egyik vezére. De ő is a mindentfestők közé tartozik. A természet körét kitágították és megtelepítették benne az embert, és csakis úgy mint ő, jutott Fényes Adolf is a tájképfestők közé. Más osztályozó jelzőt adhatnék neki. Azt, hogy magyar festő. Sajátosan magyar, ellentétben az éppen nem sajátos magyarországi festőkkel. Az a jelző a festésnek új osztályát jelöli meg. A legértékesebb osztályozás műkifejezése. Egy régi nagy vágyakozás megvalósulását hirdeti. Fényes Adolf a megvalósítói közt előljár, és nem nagyon sokan járnak vele együtt. Csudálatos együttjárás, csupa magában állókból áll ezeknek az együttjáróknak közössége. Ez a paradoxon hamarosan megoldódik, mihelyt a magyar festés magyar voltának fogalmát tisztázzuk. Magyar festés a magyar festők eredeti művészete. Magyarul az a magyar piktor fest, aki úgy fest, ahogy más senki sem fest. A magyar művész sajátos festése: a magyar festés. Nem a témák magyar vonatkozása, hanem a festésnek idegen vonatkozástól mentessége teszi magyarrá a festést.

Vagy két évvel ezelőtt Lipcsében ötven-hatvan magyar képből kiállítást rendeztünk. S a lipcsei kritika a kiállítást meglepetésnek mondotta. A magyar festést köszöntötte benne. Azt, amely már nem magyaroknak párisi, müncheni, worpswedei, karlsruhei, skót, angol festése. Azok a képek nem hasonlítottak egymáshoz sem fölfogás, sem kifejezés, sem hangulat, sem tartalom dolgában, s a gyűjteményüknek mégis egységes jellege volt. A festés eredetisége, sajátossága adta meg a jellegét. S ezt a jelleget a német kritika magyarnak nevezte. Kell, hogy minden gondolkozó kritika, — minden kritika, amely a művészet filozófiája, — annak tartsa. A modernség íme megteremtette a magyar festést. Mert fölszabadította a magyar egyéniséget. A magyar művészi egyéniség festése a várva várt, az epedve megálmodott sajátos magyar festészet.

Azon a kiállításon őszinteségével, erejével, festőiségével, egyénisége kifejezettségével mélyen hatott Fényes Adolf. A táj- és emberfestő, a természet sajátos megértője, a senki nyomába se lépő magyar festő. Legelől van azok között, akik annak az új osztályozásnak tartalmat, jogosságot adtak.

Fényest a szegény emberek festőjének szokták nevezni, amiért a témáit nem ott keresi, ahol a világ pompás, s amiért nagy, becsületes, tiszta művészetét az egyszerűség kifejezésének szánta. Ez az elnevezés nem csak őt illeti meg. Odakint valóságos osztályozás számba megy. S ez az osztályozás jellemzi, hogy a modern festők a rubrikázókat milyen zavarba ejtették. De megszólal benne azoknak az öröme is, akik a szociális festés megnyilvánulásait keresvén, köszöntve választják külön azokat a képeket, amelyeket intenziven társadalmi tartalmúaknak mondanak. Fényes festése talán legbeszédesebben hirdeti, hogy az abszolut

Gyr Lo Mod fest.

festés nem jelenti a festőművészet kikapcsolását az emberi szolidaritásból. Hogy csak éppen a festés kifejező módjának más művészetek kifejező eszközeitől és módjától való szigorú elkülönítése az értelme a l'art pour l'art jelszónak. Semmi egyéb. Íme Fényes képei, minden izükben abszolut festőiek, és mégis emberik. És mindig egyszerűek. Talán az egyszerűségért kerüli ki azt, amit kompoziciónak hívnak. A kompozició összetétel, ő pedig az egyszerű alkotó elemekre bontás embere. Talán azért szereti azt az ő világát, a szegény embereket, a munkást, a parasztot, a szürke falut, a kis majort, a földmíves nép földjét, mert ebben a világban a festő is, de még a pszichologus is kevés komplex dolgot lát. A simplex világ rá úgy hat, mint a testté vált egyszerűség. Ezért szeretheti, és ezért festi akkora fanatizmussal.

Mert fanatikus az ő festése. Nagy, széles ecsetvonása, határozott, hatalmas vonala, erős, biztos lapidarisan beszédes rajza, mélységes massziv színei: fanatikus, erőszakos tüntetés az egyszerűség mellett. Minden művészet nagy mestereinek javaereje volt az egyszerűség. Ez a hatásuk magyarázata, ez az imponálásuk titka. Fényes ezt a titkot megértette. Ezért nagystílűek a festményei. S azonkívül — pontosak is. Talán senki úgy, mint ő, nem érti és nem érzi át a valeurök beszédességét. Az ő nagyvonalú, széles festése csupa finom szabatos szín- és foltértékelés.

Az ő nagyszerű egyöntetűsége mindig megnyugtató biztosság tudatával tölt el bennünket, míg Magyar-Mannheimer Gusztáv, a kinek a festészete csupa ellentétesség, szinte elkábít sajátságos sokféleségével. Sokféleségében nemcsak tudás nyilvánul, hanem a sokat tudóknak az a különös kedve is, hogy meglepjenek, megdöbbentsenek. Azok, akik róla véleményt formálnak, ezt a véleményüket bizonyára úgy kezdik, hogy: Mannheimer mindent tud. Ezt a főimpressziót kelti a művészete. Egyénisége nemcsak a kifejezés sajátosságában nyilvánul meg, hanem a fölfogása különösségében is. Különös világfölfogásban. A természetben cselekvő heroizmust lát. Azt vallja, hogy mindenben, ami van, érvényesül valahogyan a természetnek ez a heroikus volta. Ez a minden ízében tudatos festő nagyszerűn naivvá lesz a világról való fölfogásának hatása alatt, és ez a naivitása érleli festésében a nagystílűséget. Mert a festése nagystílű. Mennyi ellentétesség, milyen komplikáltság az ő művészi egyénisége! S ettől a benne uralkodó ellentétességtől az ő komoly egyénisége szinte ugyanolyan pikantériával hat, akár valamely szenvelgő dekadens.

A GYÜMÖLCSÖSBEN

FESTETTE PESKE GÉZA

PÁSZTORTŰZ
A PUSZTÁN

FESTETTE
RÉVÉSZ IMRE

Mannheimernek a világ nem csak színkép, hanem hangulat és értelem is. Nem igen tudok hamarjában valakit is festőink között, akinek a festészete olyan tökéletesen megfelelne annak a definiciónak, hogy a műalkotás a művész temperamentumán keresztül nézett darab világ, mint Mannheimer festése. — Bármit is ábrázol, mindenben megnyilvánítja az ő sajátos látását, különös fölfogását. Minden, amit lát, már is nagystílűen mutatkozik neki, de ő nem juttatja rögtön kifejezésre, hanem előbb átutalja az emlékezetének. A képei komplikált intellektuális munka eredményei. Lát és földolgoz, azután emlékszik és átdolgoz. Lát ezer elemet, földolgozza őket pozitiv tudássá, azután megszerkeszti a képet az emlékeiből, emlékeiben gyökerező fantáziájával; megeleveníti, megtestesíti, nagystílűvé formálja a maga sajátos fölfogásával s aztán ezt az ilyen formán testté vált természetet, ezt az alakot, pozitiv formát öltött képet — lefesti. Szakasztott úgy, mint a csakis lefestők. Látja a színek, a felületek, a foltok, az árnyékok játékát, látja a vibráló fénynek formát és szint alakító hatását is. Látja a mélységeket és a színértékkülönbségeket, a távlat kialakulását és a levegőnek térformálását.

Már megírtam róla, hogy a természetet tragikus hősnek tartja. Hősnek, aki csupa heroikus erő, akinek a megszólalása: villám és égzengés és fölindulás és vulkánok tűzforradalma, s akinek bármennyire szertelen is az ereje, el kell tűrnie azt, hogy az emberi békés munka uralkodjon rajta s akinek bele kell nyugodnia abba, hogy a mosolygós verőfény és játszi tavaszi kedvesség is érvényesülhessen benne. Ez a hős tragikus hős. Attól, hogy a természetet ilyeténképen dramatikusan jeleníti meg s hogy indulatok, erőöntudat és lázongó harag megszólaltatójává avatja: Mannheimer pátosza néha szertelenné lesz. Szertelenségétől pedig megzavarodnak festésében a színértékek, aránytalanok lesznek a mélységek, ónossá lesz a levegő, kemények lesznek az alakok. Hanem ezekben a szertelen képeiben még kábítóbban nyilvánul Mannheimer erős kolorizmusa. Amely különben is javatehetsége. A színekben való öröm szinte ugyanúgy uralkodik a képein, mint a fölfogásának nagystílűsége. Ezzel a kedvével is a pátoszt szolgálja. Színei sajátságosan mélységesek, nem annyira ragyogók mint komor sűrűséget, töménységet éreztetők. Nehezek és mégis nyugtalanok. Nagy súlylyal rontanak egymásnak. Egymással küzdenek, nem csak úgy pihennek egymás mellett. Mintha azért rakták volna őket nagy, bátor ecsetvonással egymás mellé, hogy egymást izgassák s az egymás uralmát a maguk érvényesülése kedvéért zavarják.

Sokféleképp fest és a festése mégis mindig egyforma, és mindig a rajzolás uralkodik benne és mindig a kifejezés határozottsága, majdnem kemény határozottsága, szigorú meghatároltság, az egymás mellett levőségeknek pontos, energikus különválasztása jellemzi festményeit. Az a sokféleség megkapó routint, a tudás pedig páratlan ügyességet nevelt beléje. A képei javarészét nézvén, azt érezzük, hogy Magyar-Mannheimer a festése fölött áll s hogy bár e festésben mindenütt erős individualitás nyilvánul: a festés nem izgatja, nem kap bele a lelkületébe, nem fárasztja az idegeit, nem zavarja az érzését, gondolkozását. Fest, mert örül neki, hogy tanuságot tehet a tudásáról. Mintha csak ez a tanuságtétel inspirálná!

Talán szeszélyeskedés az, hogy a festőknek ezt az egymáshoz viszonyítását folytatom, de talán több nála: olyan kiváncsiság, amilyennel a folyók torkolatánál megszokták figyelni azt, hogy meddig látszanak különváltaknak az egymásba ömlött vizek? Meddig érezzük tájfestőink festésében a hangulat vagy a dekoráció külön hatását, s hol olvadnak össze ezek az uralkodó fölfogások? Tulajdonképp nem is a fölfogásokban való rokonságot keresem, hanem inkább egymással szembe vagy egymás mellé állítom a különböző fölfogásúakat. Úgylehet, hogy ez csak kritikusi sport, de talán kritikai megállapítás-számba is mehet.

Így állítom egymás mellé, egymással szemben Glatz Oszkárt és Grünwald Bélát, így kutatom például a szolnoki és a nagybányai tájfestők viszonylatát, s így állapítom meg, hogy akárhogy egybefolytak, elegyültek is a táj dekorativ és hangulatos fölfogásának hullámai: az uralkodó fölfogás sodra minden festésben észrevehető. Nem a naturalizmus, nem az impresszionizmus, nem a pozitivizmus, nem a kifejezés, hanem a fölfogás domborítja ki igazán tájfestőink sajátosságát. És bárhogy találkoznak is, bárhogy egybeszűrődve látszanak is azok a fölfogások, a belőlük kiformálódott egyéni sajátságok a maguk főirányához hívek maradnak.

Glatz Oszkárt a Fényes Adolf szomszédságában látom, Grünwald Bélát a Ferenczy Károlyéban. Glatz Oszkár a természet dekorációját ábrázolván, naturalisztikus valóságfestővé, Grünwald Béla pedig hangulatok megszólaltatójává lesz. Amaz annak a tudatosságnak festője, amely nem apriorisztikus, hanem a látás eredője, emezt megihleti a természet sejtelmessége, amely szintén nem előre föltételezett, hanem ugyancsak a látás nyomán támadt. Glatz Oszkár a verőfény abszolut festője. Neki a világ csak világítási probléma, a világosságot pedig, az ő hite szerint, más is nem adhat csak a forrón tűző nap. Akkor, mikor delelőjén

hogy hadi titkainkat kikutassa, fokozatosan kell igyekeznünk, hogy hadereje se legyen nagyobb a mienknél. Hiszen emlékezetünkben van még az az éjjeli látogatás, melyet tavaly tett néhány olasz torpedóhajó Pólában és az a jobb ügyhöz méltó buzgóság, a melylyel mindkét állam diplomatái a béke érdekében letagadták ezt a nem egészen etikettszerű kémlelő látogatást.

A pólai állomáshajó őrtisztje fáradtan, álmosan rótta végig, ki tudja hányadszor, a «Tegethoff» fedélzetét. Közel járt az idő éjfélhez, és ő számította már a perczeket, melyek a leváltástól elválasztják. Egyszerre felhangzik a hajó orrán őrt álló matróz kiáltása; a tiszt felnyitja álmos szemeit, csodálkozva kutatja a kikötő bejáratát, és íme igaza van a matróznak: megjöttek az eskadra torpedó-hajói. Ez egy kicsit furcsa ugyan, mert még csak nagyon rövid ideje, hogy gyakorlatra mentek, aztán szokatlan is, hogy úgy váratlanul, jelentés nélkül toppanjanak be, de hát még sincs másként, megérkeztek.

Intézkedni kell hát, hogy az állomáshajó lámpásai viszonozzák majd a torpedó-naszádok jelzését, mert azok már nagyon közel járnak és minden perczben várható, hogy az árboczaikra húzott színes lámpák játékával üdvözlik a kikötő hajóját. Egy altiszt oda siet a villanyos jelzőkészülékhez, bekapcsolja az áramot és feszült figyelemmel várja, jeleznek-e már az érkező hajók, hogy a villamos billentyűk segítségével megszólaltassa válaszul az őrhajó árboczának sokszínű lámpását. De hiába várja. A torpedónaszád orrán levő világosság közelebb és közelebb jön, egyenest az állomáshajónak tart, de a szokásos jelzésnek se híre se hamva.

«Bizonyosan baj van a lámpákkal — gondolja a tiszt magában. — Majd lesz ezért ne mulass, okvetlenül feljelentem, mert az már mégse járja, hogy csak úgy ellenség módjára, titokban besomfordáljon a kikötőbe. Milyen bajba hozhatja az embert a hanyagságával! Nekem most olybá kellene vennem, mintha ellenség jönne és lövetnem kéne rá: de csak nem lövethetek a tulajdon eskádránkra!»

Ilyenfajta tépelődések közepette egyszerre még nagyobb meglepetés éri az őrtálló tisztet. Az első naszád, a mely eddig, folyton közeledve, a hajónak tartott, elhagyja ezt az irányt és kényelmes nagy ívet írva le, megfordul. A többi torpedó-naszád követi. Néhány percz múlva az utolsó hajó lámpájának mindinkább halványuló fénye mutatja, hogy a naszádok ugyanazon a vonalon távoznak a kikötőből, a melyen bejöttek.

A tiszt néhány pillanatig tanácstalanul áll a fedélzeten, aztán lesiet a parancsnokhoz, hogy jelentést tegyen a történtekről.

Hosszas tanácskozás után abban állapodtak meg, hogy a kikötő tengernagyi hivatalánál másnap be kell jelenteni a torpedó-naszádok szabályellenes viselkedését.

Ez meg is történt. Vizsgálatot indítottak rögtön, hogy vajjon ki lehetett a hibás. De mekkora volt a csodálkozása valamennyiüknek, mikor mindjárt a vizsgálat elején az derült ki, hogy az eskádra összes hajói abban a bizonyos időben messze délen jártak az Adriában! Az állomáshajó őrei pedig mind azt vallották, hogy okvetlenül torpedó-naszádok voltak az éjjeli látogatás szereplői, ők a sötétségben is egész jól látták a hajók körvonalait és tudják, hogy azok nem voltak se halászbárkák, se kereskedő-hajók.

Hát akkor ugyan kik lehettek? Bizony csak nem lehetett másképp, mint hogy a mi kedves szomszédjaink, az olaszok jöttek el egy kis éjjeli kémszemlére.

Igaz, hogy Olaszország szövetségesünk, de azért mégse szokás idegen állam hadikikötőjét, se szó, se beszéd, éjnek idején meglátogatni. Legalább eddig nem volt szokásban. De most az egyszer mégis megtörtént és a mi haditengerészetünk erről az elvitázhatatlan tényről bizonyosan értesítette is a külügyi hivatalt. Legalább erre kell következtetnünk, mert a mi diplomatáink erélyesen és körültekintően intézkedtek ebben a dologban: letagadtak mindent. Igy aztán mégis megvolt a harmónia.

Beszélik különben, hogy a tökéletesebb harmónia kedveért a mi tengerészeink is viszonozták az olaszok látogatását. Egy csendes éjszakán átrándultak a velenczei kikötőbe, és így visszafizették olasz bajtársaiknak a barátságos kölcsönt.

Ez a kis történet azért jutott eszünkbe, mert a tartalék-hajóraj szolgálatba helyezése szintén csak válasz az olaszok hasonló intézkedésére.

A három hajó, mely egy ellentengernagy parancsnoksága alatt gyakorlatra vonul, teljesen azonos typus. Az 1895. és 1896. évben készültek el és főleg a partvédelem czéljaira használhatók. Súlyuk egyenként 5550 tonna és egy-egy hajó gépe 8900 lóerőt képes kifejteni. Átlag 17 tengeri mérföldet tesznek meg óránként, pánczéllemezzel vannak födve és mindenik közülök 29 különböző kaliberű ágyúval van fölszerelve. A magyar-osztrák hadihajók között már a nagy csata-hajók közé tartoznak.

Az egyik közülük, a «Budapest», már nevéért is közelebbről érdekel bennünket, 1896-ban készült és a millenium hatása alatt kapta nevét. A mi fővárosunkról volna elnevezve, de csak «Budapeszt»-nek hívják odalenn Pólában. És ez a név találóbb is, mert magyar szót bizony alig hallani rajta; még a magyar fiúk is németesen ejtik a nevét és nagyot nézne akármelyik tiszt, ha valaki jelentés közben «Budapest»-nek mondaná.

Egyik képünk magyar önkéntesek csoportját mutatja a «Budapest» fedélzetén.

A tartalék-hajóraj másik hajója, talán a paritás kedveért, a «Wien» és e kettőhöz harmadiknak a «Monarch» csatlakozik. *P.*

FIRENZE KÖRNYÉKÉRŐL.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV.

A Nemzeti Szalon legújabb gyűjteményes kiállításában kerekszám kétszáz festmény a magyar képirás egyik külön utakon járó képviselőjének lelkét, művészi arczulatát tárja a nagyközönség elé. Magyar-Mannheimer Gusztáv neve eléggé ismert a nagyközönség előtt s művei kedveltek s eléggé el is terjedtek az aránylag kevésszámú magyar művásárlók körében. Egyik műbirálónk a «fiatalok» közé sorolja őt, a nagyközönség is az új nemzedék képviselőjéül tekinti. De mindez a jelzés csak az időbeli rendre vonatkozóan is alig állhat meg s nem jellemzi Magyar-Mannheimer művészetét, egyéniségét és irányát, a mely egészen magában álló, hibáiban és erényeiben egyaránt szinte az egyoldalúságig egyéni és semmiféle divatos iránynak áramlatába nem tartozik.

Jó negyvenes férfilélekkel Magyar-Mannheimer Gusztáv a legtürelmetlenebb modern áramlatok között is azon az úton jár, a melyen évtizedekkel ezelőtt elindult, s a mely úgy látszik, egyéni hajlamának megfelelő, természetszerűen kiszabott út. És ebben az útjában a művész talált sok minden virágot, szépet és nem szépet is, gyakorta illat nélkül valót — a mi pedig a virág lelke, — de sohasem olyat, a mi nem lenne szinekben pompázó, gazdag árnyalású és a szinek sokaságában szinte duskáló. Igy ismertük Magyar-Mannheimert mindig, mint a szinezés gazdagságának és erőteljességének tipikus képviselőjét és ilyennek mutatja őt be a Szalonban látható gyűjteményes kiállítása is.

A kétszáz kép együtt a művész életének nem egész termése, sőt ennek egy-egy java darabja szinte hiányzik ebből a tárlatból. De azért elegendő ez a gyűjtemény, hogy tájékozódást adjon a művész sokoldalúságáról, kép- és szinlátó, valamint kép- és szinalakító erejéről. Végig járva a termeket, felötlik a képiró műfajok sokfélesége, a melyekben Magyar-Mannheimer dolgozott, még pedig egyaránt sikeresen. A különböző rajzoló és festőtechnikák legtöbbjére egyaránt érdekes példákat találunk a kiállításon, a melyen arczkép, zsáner, táj, történeti és falfestés terén való alkotásai szerepelnek.

De ebben a műfajbeli sokféleségben is kitetszik Magyar-Mannheimer különleges hajlandósága a tájfestés iránt. A táj az uralkodó egész munkásságában, a figurális feladatok egyre gyé-

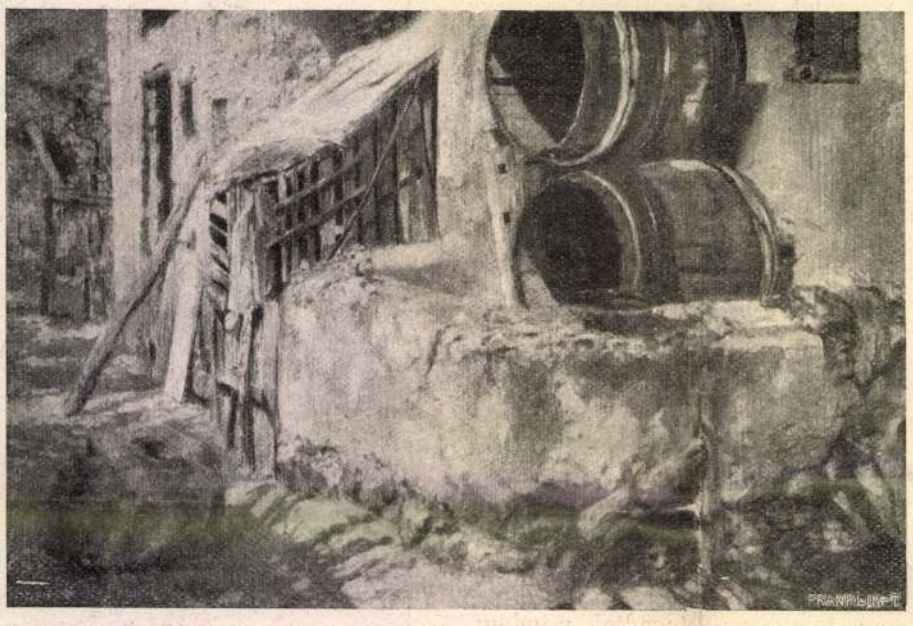

OLASZ UDVAR.

rebbek pályáján, s végül még akkor is a tájra veti a súlyt, a mikor figurális alkotást akar nyújtani. Igen jellemző erre a *Magyarországi Szent Erzsébet* czimű, inkább vázlatnak tetsző képe, a melyben az emberi alakok valósággal beleolvadnak a tájba, csendéleti jelentőségűek, egyénileg nem kiemelkedők s legföljebb mint foltalakzatok jönnek számba. Ép ezért nyilvánvalóan vázlat ez. De az alakoknak egyéni jellemzés és gondos megrajzolás nélküli vázlatos, csak szinre és foltra néző odavetése felötlik egész sor képén, még az egyébként teljes képhatásra szántak némelyikén is. Úgy hogy, bár e gyűjteményben igen sok a vázlat, vázlatnak kell tekintenünk egész sor olyan festményét is, a mely egyes részeiben a teljesség benyomását kelti és komplet kép igényével lép fel.

E nélkül érthetetlen volna, hogy ugyanaz a művész egyszer rendkívül gondos rajzzal áll elénk, másszor meg ugyanafféle feladatban elnagyolással lep meg bennünket. Mert az az elnagyolás nyilvánvalóan nem a tudás, a képesség hiánya, hanem vagy tudatos vázolószándék eredménye, vagy ideges, türelmetlen, gyorsan alkotó művészlélek tulajdonsága. Hisz Magyar-Mannheimer kitűnően, egyes képein szinte aprólékos realizmussal rajzol. Szereti és érti az élő alakot, az emberfejet is. Néhány férfi és női tanulmányfeje, portréja bizonyság erre; valamint alakrajzoló jelességére vallanak allegorikus falképei, aprólékos gondjára pedig miniatürjei, a melyek közül szinerejével, finomságával különösen felötlik a «Szebb a páva, mint a pulyka» czimű zsáner-jelenet.

VIRÁGJÓSLAT.

Hogy ilyen erősen realista hajlandóság, kétségtelen rajzolókészség mellett is annyi a vázlatos részlet még a komplettebb képeken is, annak, a mikor ez a vázlatosság művészi tudatosság által megokolva nincs, magyarázata a művész lelki világa. Magyar-Mannheimer egész művészi alkotómódjából erőteljes, szenvedélyes, sötétkedvű temperamentum árad ki. Egyéni hajlandóság és életkörülmények terelték őt nyilván ebbe a hangulatvilágba, a mely a nyugodt kontemplálást, a természeti képek művészi érlelését és festőecsettel való megábrázolását kétségtelenül megnehezíti, sőt legtöbbször egyenesen ki is zárja. Ez a szenvedélyes, türelmetlen temperamentum a gyorsalkotás forrása, s bár fokozza a mű közvetlenségét, gyakran nyersen és felszinesen hat.

Egy érdekes, forrongó művészlélek pályája ez, a mely váltakozó értékkel osztja képlátomásait, gyakran elejtve a képiességnek egy-egy elemét, de erősen egyéni látásával és ábrázoló módjával, kivált pedig rendkívüli erejű és merészségű szinfantáziájával mindenkor erős hatást gyakorol műveinek szemlélőjére. Hogy ebben a szinduskálásban is van ellentmondás, hogy az egyszer teljességgel realisztikus művész máskor teljességgel függetleníti szinfantáziáját a természettől, az nem zavarhat senkit annak élvezetében és megbecsülésében, a mi valóban szép és művészi érzésből eredő. Az, hogy valaki romantikus, hogy a maga érzése szerint stilizálja át a természeti képeket, többé vagy kevésbbé nem lehet gáncs senki ellenében.

Magyar-Mannheimer egy régi és egy új korszak küszöbén állva megmaradt a maga útján. A koráramlatok közül legfeljebb egynek engedett; igyekezett egyben-másban a magyar szellemet is megszólaltatni műveiben.

Nagyjában ez művészi egyéniségének képe. Bizonyos korszerű áramlatok, divatos festőirányok nevében nem szabad követ dobnunk rája. A modern művészi törekvéseknek egyik legnagyobb hibája, hogy dogmatikusakká válnak, s a ki nem az ő útjukon halad, azt legszivesebben kiátkoznák a maguk közösségéből, annak hibáit megnövesztve látják, erényeit pedig hibának tudják be. Ez az igazságtalanságuk, a mely csak ideig-óráig tartó, nem befolyásolhatja a magyar művészettörténet ítéletét senkire vonatkozóan sem, a ki érdemeket szerzett rá, hogy a művészettörténet vele foglalkozzék. Magyar-Mannheimer Gusztávot is úgy kell fogadnunk, a hogy adódott: hibáival és erényeivel egyetemben, a melyeknek együtteséből egy mindenképen különös és érdekes egyéniség bontakozik elénk. Annyival is inkább, mert ez az egyéniség még forrongó, az alkotás lázában él s így sem élete munkája, sem művészegyéniségének képe nincs még befejezve.

Lándor Tivadar.

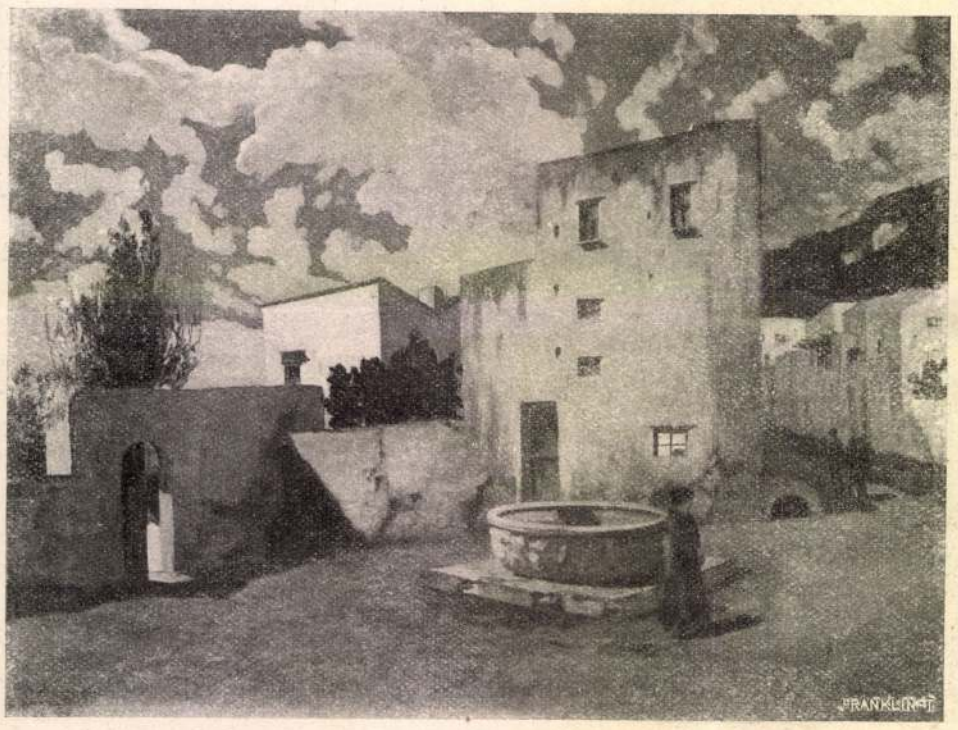

ANA CAPRI-I TÉR HOLDVILÁGNÁL.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV FESTMÉNYEINEK KIÁLLITÁSÁBÓL.

Magyar Mannheimer Gusztáv

Az Ernst Múzeumban

A termek egész sorát díszítették *Magyar-Mannheimer* Gusztáv régibb és új képei. Bármily nagy volt a számuk, mégis csak töredéke félszázad munkájának, amelyben ritka szorgalom párosult a festés örömével. A gazdag gyüjteménnyel ezen a helyen nem foglalkozunk, hiszen e számunkban külön tanulmány foglalkozik művészetével s feladatunk itt csak az, hogy beszámoljunk művész-életének e legfrissebb eseményével, amellyel ismét megszaporította régi tisztelőinek számát.

Lyka Károly: Művészeti krónika

MAGYAR MŰVÉSZET
1929. 169 l.

Még egy érdek kapcsolódik ehhez a kérdéshez. Az általános művelődési célon kívül speciális célt is szolgálna ennek az ügynek rendszeres és kiadós felkarolása: művészettörténetünk nagy feladatainak megoldását segítené elő. Óriási területek hevernek még kiaknázatlanul, sok szorgalmas kéz munkájára vár még művészeti multunk igen sok speciális kérdésének megvilágítása. A művészettörténet fiatal kutatóinak egész gárdája vár munkára készen, lelkesen és vágyakozva arra, hogy e feladatokat meg-

Magyar Mannheimer G.

Mannheimer Gusztáv kisebb képei megint festőjük eredetiségeivel dicsekednek. Ez az eredetiség Mannheimernek úgy a képtárgy megválasztásában, valamint színkeverésében és kidolgozásban nyilvánul. Hat kiállított képének tárgyai mind különbözők. Kedvencz thémáját, a «pulykapásztor-leányt» mutatjuk be közülök. Lombok árnyékában áll a természet gyermeke, a mint pöffeszkedő pulykáira vigyáz. A hangulatot alkotó természet falombjai olyan egybehangzó színekkel tükröztetik vissza e kedves látvány báját, mintha a kép eleven hatása alatt állnánk. Színeiben pedig, mint

minden eddigi művénél, érvényre jut a művész egyéni érzése.

P. G. Nemzetközi Kiállítás a Műcsarnokban. Vas. Ujs. 1899. 256. l.

P4 Gyerskoczi-u 15

20

91. ábra

Magyar Mannheimer Gusztáv

B. A.)

Magyar-Mannheimer és Kernstock kiállitás az Ernst-muzeumban

Két hatalmas hosszu és változatos életpálya tükrözik az Ernst-muzeum hét termének falairól. Meg kell éreznünk e két kiemelkedő egyéniség-rokonságát is. Vajjon miben állhat ez a rokonságuk? Talán leginkább rendkivüli hajlékonyságukban, amellyel folyton változó korukhoz, sőt más korokhoz, világokhoz, sőt egyénekhez is hozzá tudnak hajolni, miközben életük delén egymás mellett is tartanak egy darabig. Mindketten a realizmusban gyökereznek, de nem maradnak el a rákövetkező koroktól se, mindig modernek, fiatalok tudnak maradni.

Magyar-Mannheimernek hatvanegy évi művészpályáját (16 éves kori képe és 77 éves korabeli munkája egymás közelébe van kifüggesztve) elég teljességgel képviseli az első öt terem 119 képe. Tizenhatéves korának Makart-tanitásu képén kezdve a magyar festészet fénykorát éli és tükrözi végig a mind érzékibben zengő szinekkel, mind tartalmasabb egekkel, mig ege mindinkább elborul végig és itt érzékelhetni leginkább öregkora dekadenciája is, melyből azonban néha beethoveni látományként tör fel egy-egy szin-szimfónia. Olyan ellentéteket látunk néha egyes korai, hangulatai, befolyásoltságai között (némely toszkániai képét mintha valóban régi toszkánaiak festették volna), mintha nem is egyetlen ember munkássága volna ez a sok ellentétes alkotás. *Jeszenszky* Sándor rendezése jól megérezteti a mesternek e gazdag változatosságát s a bennük összezengő egységet is.

Magyarország 1938 III 13

gozást lendítette fel az a körülmény, hogy e hatalmas

A márványon és műmárványon kívül a falak burkolási anyagául, illetve az oszlop- és pillérkötegek céljaira besztercebányai homokkövet, almási és biai mészkövet és az olasz medolini mészkövet is használták.

A pillérek lábazata aranylemezekkel bevont almási mészkőből, törzsük műmárvánnyal burkolt besztercebányai homokkőből készült. A kupolacsarnokban a boltozati bordákat tartó pillérkötegeket sárgás-vörös siklósi márványból, a pillérek falvastagságában felnyúló lizénákat girolamói sárga márványból faragták. A pillérek vörösessárga csíkokkal sávozott szürke sarancolini márvánnyal vannak burkolva. A páholyok lábazati párkánya gyüdi sárgás-barna színű márványból, a páholyt osztó oszlopkötegek lába almási mészkőből, törzse vaskohi vörös márványból, az oszlopokon nyugvó aranyozott ívek, oromzatok és fiálék medolini finomszemcséjű mészkőből készültek, az oromzatok fölötti falsíkok pedig világosabb vörös vaskohi márvánnyal vannak borítva. A boltozat bordahálózata biai mészkőből való.

A díszlépcsőcsarnokban az alsó lépcsőkar oldalfal-

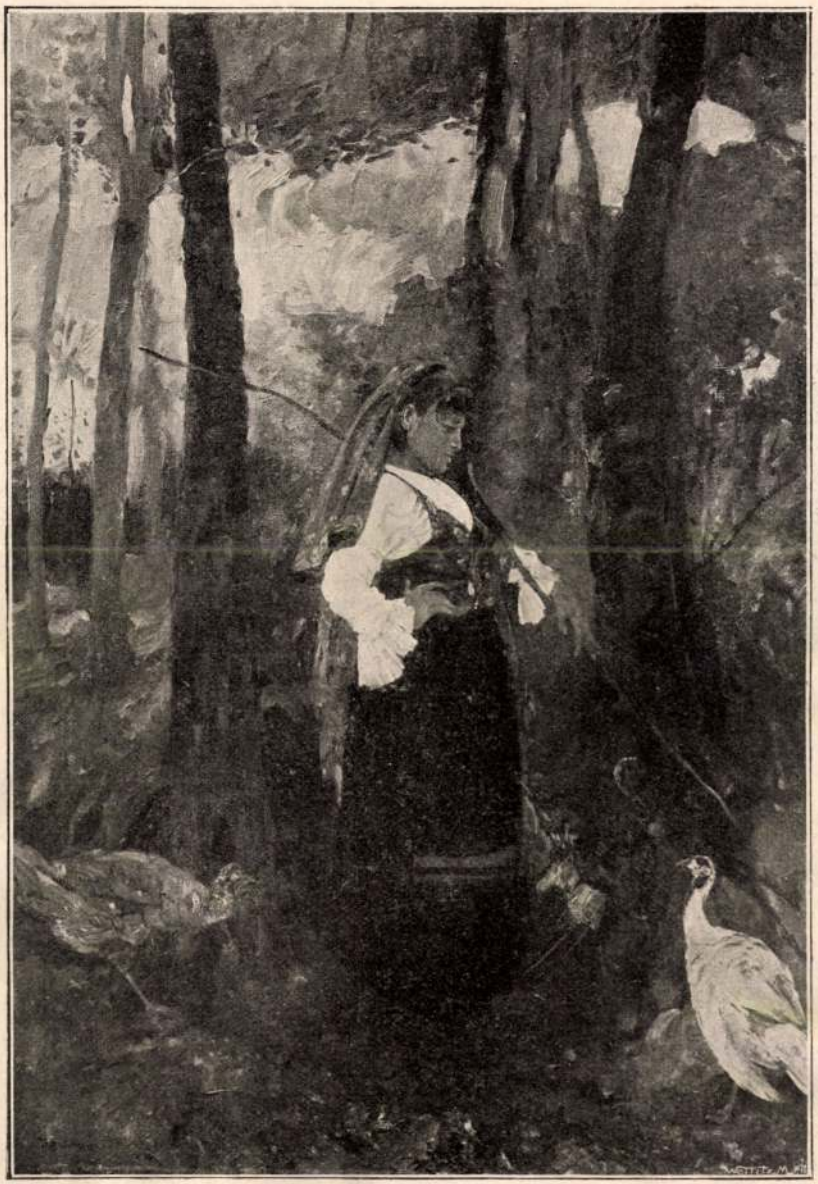

Mannheimer Gusztáv: *Pulykapásztorleány.*

mint az üveg kihülése is előre haladt, már lentebb megtörténik a sűrűsödés, úgy, hogy csakhamar valóságos felhőt látunk s a felett és a porczellán tányér között teljesen tiszta területét.

A kisérlet egész világosan mutatja a légköri nedvesség körforgását. A gőzölgő borszesz helyett a nagy természetben a tenger van, melyből a gőzök a hidegebb rétegbe felszállva, felhőkké lesznek; a felhő és csésze között levő tiszta terület jelképezi az égboltozatot, a lehulló cseppek pedig az esőt, mely a természetben is eredeti helyére, a tengerbe, tér vissza. A viz helyét itt a borszesz pótolja.

Még érdekesebbé is tehetjük ezt a kisérletet, ha a már felforrt készülék tetején levő porczellán tányért az asztalra helyezés után azonnal hideg edénynyel cseréljük fel. Ebben az esetben a hőmérsékleti különbségek az üveg csőben sokkal nagyobbak lesznek s igen gyakran látni

Magyar Manheimer G.

— **Kedden délután temetik Magyar-Manheimer Gusztávot.** A magyar festők nesztorát, a 77 éves *Magyar-Manheimer Gusztávot, kedden délután 3 órakor* kísérik utolsó útjára a rákoskeresztúri temetőben. Az agg művész háromhónapi betegség után halt meg szombaton délelőtt a Rókuskórház szanatóriumi osztályán. *Magyar-Manheimer* Gusztáv a müncheni iskolán nevelkedett, de később fölfrissítette művészetét a francia impresszionizmus elevenebb színeivel. Kevesen tudják, hogy ő festette a *Newyork-kávéház* mennyezetképeit. Aggkorában is állandóan dolgozott, műtermében még most is van néhány megkezdett jellegzetes Magyar-Manheimer-kép: szelíd, vidám tájak kevés alakkal. Sírjánál a *Szinyei Merse Társaság* és a *Munkácsy Céh* szónokai búcsúztatják a magyar festészet örök pihenőre térő kiválóságát.

A Reggel 1937 jan. 18.

634. TERRIS JOH

Magyar Mannheimer G.

— **Kedden temetik Magyar-Mannheimer Gusztávot.** Szombaton a Rókus-kórházban 77 éves korában meghalt *Magyar-Mannheimer* Gusztáv a kiváló festőművész. *Magyar-Mannheimer* igazi mestere volt a tájképfestészetnek. Romantikus lélek volt, aki a legegyszerűbb tájat, vagy tájrészletet is fokozott regényességgel ruházott fel és örökített meg. Különös kedvteléssel festette a felhőket, amelyeket »az én felhőimnek« nevezett. Remekül rajzolt és alakos kompozíción nagy szerepet játszott a tökéletes rajz. Nemcsak idehaza tartották mesternek, hiszen múzeumainkban s magángyüjteményeinkben is mindenütt ott látjuk, de külföldön is nagyon megbecsülték. Majdnem valamennyi külföldi múzeum vásárolt tőle hosszú művészpályája során. Csaknem utolsó percéig dolgozott. Temetése kedden délután 3 órakor lesz a rákoskeresztúri izraelita temetőben. A szentegylet által adományozott díszsírhelybe helyezik örök nyugalomra.

Az Est 1937. január 19-

596 **Illés Antal.** Sárgaruhás cigány leány. Olajf. Eladó.
597 **Ujházy Ferenc.** Csendélet. Olajf. Eladó.
598 **Ujházy Ferenc.** Csőcselék. Olajf. Eladó.
599 **Keményffi Jenő.** Utca. Olajf. Eladó.
600 **Czóbel Béla.** Portrait. Olajfestmény. Eladó.
601 **Vastagh Géza.** Baromfiudvar. Olajf. Eladó.
602 **Peske Géza.** Hol volt hol nem volt. Olajf. Eladó.
603 **Nagy Zsigmond.** A nagyapó mesél. Olajf. Eladó.
604 **Vastagh Géza.** Tyúkok. Olajf. Eladó.
605 **Strobl Zsófia.** Pünkösdi rózsák. Olajf. Eladó.
606 **Vörös Ernő.** Nyári napon. Olajf. Eladó.
607 **Gáll Emma.** Házafelé. Olajf. Eladó.
608 **Pongrácz Károly.** Bárkák a Tiszán. Olajf. Eladó.
609 **Hernádi Kornél.** Tanulmányfej. Olajf. Eladó.
610 **Pongrácz Károly.** Eső előtt. Olajf. Eladó.
611 **Pongrácz Károly.** Szélben. Olajf. Eladó.

3234—3236. Magyar Mannheimer Gusztáv.

Sz. Pesten 1859 február 27-én.

3234. *A rőtszakállú.*

Mellig látható és balrafordultan ábrázolt férfi, a kinek feje kopaszodik és a kinek haja, szemöldöke, bajusza és szakálla rőt. Fölfelé tekint, jobb kezével pedig mankós botjára támaszkodik. Nemezkalapja puha, lehajtott gallérú kabátja kettős elejű. Jelzéseinek szövege: »*Magyar Mannheimer Guszt.*«.

Vászon, méretei 69·9 : 50·3 cm. — Lelt. sz. 3234. — Vétetett az 1906 február 13-iki 11748 sz. leirat szerint 4000 K-án (289–906). — Elszámoltatott 1906 június 5-én (787–906). — Az elszámolást jóváhagyta az 1910 május 11-iki 9458–909 sz. határozat (942–910).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Szépművészeti Múzeumban. 1906 : VI. 22. — 1907 : VI. 22. — 1908 : VI. 22. — 1910 : VI. 22.

III : 429

Vétel 1906

3840. M. Mannheimer Gusztáv.

Sz. Pesten 1859 február 27-én.

Tájkép mosónőkkel.

Albano dombos vidékét ábrázolja, a melynek előterében középütt, a téglákból és régi kövekből összerakott kőmedenczénél, több előrehajolt mosónő, a kiknek azonban csak körvonalai vehetők ki, dolgozik a földre rakott ruhaneműek mellett. Közűlök egynek ruhája kék, egynek pedig vörös. Fejkendőjök azonban sárga. Kissé hátrább boltozott híd látszik. A délutáni világításban ábrázolt tájék felett nyári ezüst felhők gomolyognak. Jelzése alól balra: »*M. Mannheimer G.*«.

Fa, méretei 24·4 : 36·9 cm. — Lelt. sz. 3840. — Vétetett az 1908 április 3-iki 38466 sz. engedély értelmében 700 K-án (669–908). — Elszámoltatott 1908 augusztus 8-án (1753–908). — Az elszámolást jóváhagyta az 1911 márczius 11-iki 11525–910 szvsz. határozat (911–911).

III : 530

III
530 (3840).
631 (331·6).

Vét 1908

3953. Magyar-Mannheimer Gusztáv.

Sz. Pesten 1859 február 27-én.

Fürdő gyermekek

Hatan vannak és a kissé hullámzó tenger előterében fürdés közben a »körbe-körbe« című játékot játszszák. Közűlök egy fejét sárga kendővel kötötte be, egy leeresztett fonatot hord, négy pedig haját kontybatűzötten viseli. Közelükben jobbról asszony foglalatoskodik előrehajoltan és hetedik társuk igazgatja haját. Mögöttük balról sovány férfi alakja bontakozik ki. A háttérből pedig fiú úszik feléjök. Jelzése alól balra: »*Magyar Mannheimer G. 1909.*«.

Fa, méretei 32·7 : 53·3 cm. — Lelt. sz. 3953. — Vétetett az 1909 május 14-iki 53947 sz. engedély értelmében 1000 K-án (944–909). — Elszámoltatott 1909 július 8-án (1175–909). — Az elszámolást elfogadta az 1911 márczius 11-iki 11526–910 szvsz. határozat (912–911).

III
558 (3953)
631 (316).

III : 558

Vét. 1909 Marosvásárhely

4091. Magyar Mannheimer Gusztáv.

Sz. Pesten 1859 február 27-én.

Mulató gyermekek a Quarneroban.

Az Adriának, az istriai és a magyar-horvát tengerpart közt, beszögellő öblében vannak ábrázolva. Közűlök a felnőtt meztelen férfi, a kinek közelében puttont és vedret vivő fiatal ember áll, jobbrafordult, az asszony kapaszkodik, a négy fiú- és öt leány-gyermek pedig, mulatva fürdik. A leányokból négyen a sziklákon helyezkedtek el, míg a fiúkból kettő a parton ül és kettő kissé távolabb van a vízben. A part mentén sziklás vidék terül el. Az égbolt felhőzött. Jelzése alól balra: »*Magyar Mannheimer 1911*«.

Vászon, méretei 76·8 : 108·4 cm. — Lelt. sz. 4091. — Vétetett az 1912 január 17-iki 2172 sz. leirattal 5000 K-án (157–912). — Kifizettetett 1912 január 29-én. — Elszámoltatott 1912 február 8-án (666–912). — Az elszámolásra nézve lásd a 31326–912 szvsz. előadmányt.

III

826 (4091).

978 (102).

Vét 1912

3686. Magyar Mannheimer Gusztáv.

Sz. Pesten 1859 február 27-én.

Budapest részlete.

A Rákos-patak vizétől szelt dombos vidék, a hol jobbról látjuk a kertészetet űző bolgárok vizemelő gépét, míg azoknak földszintes házai, a melyek körűl lombos fák vannak, balról képeznek csoportot. Az épületek egyikének kéménye füstölög. A vidék fölött nyári felhők kóválygognak. Jelzése alól jobbra: »*Magyar Mannheimer G.*«.

Fa, méretei 33·4 : 53·2 cm. — Lelt. sz. 3686. — Vétetett az 1908 február 13-iki 11970 sz. engedély szerint 1500 K-án (302–908). — Elszámoltatott 1903 április 27-én (730–908). — Az elszámolást jóváhagyt. az 1911 márczius 11-iki 11525 –910 szvsz. határozat (911–911).

Jegyzet. A rövid úton történt megkeresésre (1195–910) ideiglenes állami letétül 1910 július 18-án (1202–910) a vallás- és közoktatásügyi ministerium nagy várótermében nyert elhelyezést.— Az átadást tudomásul vette az 1910 november 30-iki 135844 sz. hat.

4408.

~~4008.~~ Magyar Mannheimer Gusztáv.

Sz.Pesten 1859 február 27-én.

Öttagú társaság ~~látható~~ ot ábrázol, a meknek tagjai az előtérben lévő

Erdő szélén.

E kép egy ~~egy~~ tisztás ~~hol~~ ~~a meleg~~ ~~[illegible]~~ heveredtek a földre. Körülök két hölgy fekve és kettő ülve hallgatja a balra fordult és ~~ábrázolt~~ ifjút, ~~a ki a kezében lévő~~ könyvet olvas. Mögöttük erdő terül el, hol hét nyírfa válik ki ~~fehér kérgével~~. Az égbolt felhős. Felrése alól jobbra: Magyar Mannheimer G. gyz. t.

Lgyepes

Vászon, méretei 95:82 cm.-- Lelt.sz.4008.-- Vétetett az 1913 január 10-iki 151747 sz.leirat szerint 2000 K-án (176-913).-- Kifizettetett 1913 február 1-jén.-- Elszámoltatott 1913 márczius 8-án (503-913).-- ~~Az elszámolást jóváhagyta~~

Sz.n.68-913
176-913-10
Át.lelt.9723

7

602

1910

3953. Magyar Mannheimer Gusztáv.
Sz. Pesten 1867 november 15-én.
1859 február 27-én

Fürdő gyermekek.

Hatan vannak és

a kissé hullamzó tenger előterében ~~[illegible]~~ fürdés ~~[illegible]~~ közben a „Körbe-körbe" czimű játékot játszszák. Közülök egy sárga kendővel kötötte be ~~fejét~~, egy ~~haját~~ fonatot ~~ban~~ hordja, ~~mig~~ négyen ~~azt~~ pedig hajat kontyba tüzötten viselik. Közelükben jobbról ~~egy~~ asszony foglalatoskodik előrehajoltan és hetedik társuk igazgatja haját. Mögöttük balról ~~egy~~ sovány férfi alakja bontakozik ki. A háttérből pedig ~~egy~~ fiú uszik feléjök. Jelzése alól balra: „Magyar Mannheimer G. 1909."

Fa, méretei 32.7:53.3 cm.-- Vétetett az 1909. majus 14-iki 53947 sz. leirattal 1000 K-án (944-909).-- Kifizettetett 1909 junius 4-én.-- Elszámoltatott 1909. augusztus 26-án 1359 szám alatt.

Vét 53947-909

A

50

1903

2364. Magyar Mannheimer Gusztáv:
k. Pesten 1859. február 27-én
Szent Pál.

Sziklakövön ül és összekulcsolt kezekkel ájtatoskodik. Szent Pál kissé előregörnyed és jobb lábával hátralép. Feje kopasz, szemöldöke barna, haja és szakálla ősz, bajusza őszbevegyült. Meztelen testét derekán báránybőr védi. Balkeze mellett koponyacsont van. A háttér szikla. Jelzése fölül jobbra: „Magyar Mannheimer a.

Vászon, méretei 135: 69.7 cm.
Vétetett az 1903: IV. 23-án kelt 28272 sz. leirattal 4000 Kán. (293-903)

Elszámoltatott 1903: VI. 10-én (382-903).

Az elszámolást elfogadta az 1903: VII. 4-iki 13903 (449-903) és az 1903: X. 15-iki 18308 (710-903) szvsz. leirat.

Jobbra fordul,

904: IV. 29.

28272-903

2286. Magyar-Mannheimer Gusztáv:
(Sz. Pesten 1859. február 27.)

Carmella.

Egész alak, szembe néz, ~~de~~ (lásd) jobbra tekint és közeledik. Jobbjával a fejére tett kőedényt ~~tartja~~, baljával pedig piros ruhájának alját fogja. Haja, szemöldöke és szeme barna, nyakéke keskeny szalag. A háttér sziklás vidék balról fákkal. Az égbolt felhőzött. Jelzése alól jobbra: » Magyar-Mannheimer G. 1902.«.

Vászon, méretei 100: 51 cm.
Vétetett a Képzőmüv. Társulat téli tárlatán az 1902: XII. 20-iki 90013 sz. leirattal 2000 Kán. (907/902).

Elszámoltatott 1903: II. 8-án. (62/903).

Az elszámolást elfogadta az 1903: VII. 4-iki 13903 (449-903) és az 1903: X. 15-iki 18308 (710-903) szvsz. leirat.

904: IV. 30

90013-902.

PATAI JÓZSEF ELŐADÁSA ZÁGRÁBBAN impozáns keretekben, lelkes érdeklődés mellett folyt le. A vonatnál a zágrábi zsidóság és az ifjúság nagy küldöttségei várták *Patai* Józsefet, akit már előzően az összes horvát, német és zsidó folyóiratok és napilapok nagy cikkekben méltattak. A *Morgenblatt*-ban dr. Lavoslav *Sik*, a horvát zsidóság kiváló történetírója, a zágrábi hitközség elnöke, beható cikkben méltatja Zágráb vendégét. „Patai — írja többek között — a zsidóságnak és a zsidó népnek költője. Több mint két évtized óta egyre újabb hangot szólaltat meg lantja és egyre nő az összes kontinenseken azoknak a száma, akik az ő szavait lelkesedéssel és elragadtatással lesik. Sokan a mi korunk Jehuda Halévijének nevezik őt és nem véletlen, hanem belső lelki rokonság, hogy ő ültette át a nagy spanyol zsidó költő műveit magyarra. Amellett Patai József nem a világtól elszakadt rajongó, hanem a reális életben álló tetterős férfiu, aki már 19 év óta szerkeszti és kiadja a jelenkor leggazdagabb tartalmú és legjobb zsidó művészeti folyóiratát, a *Mult és Jövő*-t és szinte évente megjelennek új könyvei, magyar, német és angol nyelven, amelyek sok-sok ezer olvasó lelkéhez szólnak." — Az előadást „Zidovko Narodno Drustvo" nevében dr. Z. *Neumann* elnök vezette be, rendkivül melegséggel köszöntve a vendéget. *Patai* „Die Kultur des neuen Palestina" cimű német előadásában, az új szentföldi kultura és szellemi élet legfőbb problémáit világította meg. A közönség háláját dr. *Neumann* tolmácsolta lelkes szavakkal az előadónak.

MAGYAR-MANNHEIMER-ÜNNEP. Az OMIKE Műbarátok Köre méltó keretek közt ünnepelte meg Magyar-Mannheimer Gusztáv 70 éves születésnapjának és 50 éves művészi tevékenységének kettős jubileumát. *Fónagy* Béla stílusos elnöki megnyitója után *Lenkey* Henrik felolvasta pompás ünnepi ódáját, amelyet mai számunkban közlünk, majd *Gerő* Ödön, a nagyhírű műkritikus méltatta a művész fejlődését és alkotásainak jelentőségét. *Polónyi* Elemér tanár zongorajátéka és *Váradi* Margit művészi éneke egészítette ki a műsort, melynek befejezéséül dr. *Hevesi* Simon ünnepelte Magyar-Mannheimert, mint a szinek komponistáját és a hangulatok poétáját.

TORDAI JUDITH SZLOVENSZKÓI TURNÉJA. *Tordai* Judith, a kiváló előadóművésznő, aki a zsidó renaissance költészetének népszerűsítésével nagy érdemeket szerzett, meghívást kapott számos szlovenszkói városból önálló szavalóesték tartására. Magyarországi elfoglaltsága miatt ezeknek a meghívásoknak egyelőre csak részben tehetett eleget. A napokban Kassán és Eperjesen tartotta szavalóestjeit, a közönség és a sajtó rendkivüli melegséggel fogadta az előadóművészetnek ünnepelt kiválóságát, aki itt is a zsidó költészet legszebb remekeivel gyönyörködtette a zsúfolt termek hallgatóságát.

Kolányi paprika világhirü

Magyarországi főraktára:
VI., Teréz-körút 7.

Dr. Oetker: RECEPTKÖNYV

148 színes képekkel illusztrált receptet tartalmaz
Kérje a fűszerkereskedésben!

Ára 30 fillér.

Haa fűszeresnél nincs, forduljon közvetlenül hozzánk
Dr. OETKER A. gyárhoz, Bpest, VIII., Conti-utca 25

A HAGADA BÖLCSEI

A PESACH-HAGADA

pompás diszkiadása (4° alak) — Fordította és kimerítő kommentárokkal ellátta: **Dr. Singer Leó**, várpalotai főrabbi

Bevezető részében az összes pesachi szabályok könnyen áttekinthető formában vannak felsorolva.

15 gyönyörü szinnyomatu egész oldalt elfoglaló képpel.

Különleges finom papiron nyomva, óriási betükkel kétszinü nyomással, művészi kivitelü eredeti bekötési táblával, ára ... **10 P**
Finom félbőrkötésben, merített (Büttenpapier) papiron ... **18 P**
Egész bőrkötésben ... **40 P**

SCHLESINGER JOS. könyvkereskedése, Budapest, VII., Király-utca 1. sz.

Mult és Jövő
1929. XIX. évf.

A legnagyobb garancia tökéletesség megbízhatóság fokú megelégedés

Sternberg

HANGSZERPALOTA VII., RÁKÓCZI-ÚT **60**

Áldozat:
Megterhelés:
Kockázat:
a legkisebb

Zongora Pianino Grammofon
Minden hangszer!

A MISKOLCI DEBÓRA NŐEGYLET március 17-iki délutánján *Princz* Jakabné elnök kegyeletes szavakkal emlékezett meg a zsidóság nagy halottjáról, Kaszab Aladárról. A gyász jeléül beszédében egy perc szünetet tartott, aztán felkérte F. *Fürth* Margitot, a *Mult és Jövő* munkatársát, a kitünő poétaasszonyt, előadása megtartására. F. *Fürth* Margit ismertette a héber nyelvű irodalom reneszánszának előzményeit és magát ezt az irodalmat, majd rámutatott arra a hatalmas kultúrmunkára, melyet a *Mult és Jövő* és dr. *Patai* József végez akkor, amikor állandóan tájékoztatja olvasóit a világ zsidóságának minden szellemi megmozdulásáról.

A SZOLNOKI SZENTEGYLET március 19-én ünnepelte fennállásának 75-ik évfordulóját, mely alkalomból *Rosenzweig* Ede elnök örömmel állapította meg, hogy a Chevrát Mózes szent tanai értelmében vezették, hogy azt az utókornak becsülettel adhassák át. Utána dr. *Heves* Kornél főrabbi költői beszédben ismertette a Szentegylet utóbbi 25 évének történetét. Értékes beszédekben üdvözölték még a Szentegyletet *Komor* Arnold ny. miniszteri tanácsos, hitközségi elnök, dr. *Mandel* Sándor, dr. *Krausz* Lajosné a Nőegylet és Leányegylet nevében s *Tabák* Gyula felsőkereskedelmi iskolai tanuló a „Menoráh" ifjusági önképzőkör nevében, mint a Kör egyik patronusát. *Rosenzweig* Ede szívreható zárszavai után a jelenlévő nagyszámú közönség élénk ovációban részesítette a Szentegylet jelenlegi elnökét és előljáróságát, kiknek működése alatt a Chevra a legmagasabb nivóra emeltetett. Kiemelkedő beszédet mondottak még dr. *Hasznos* József, a helyi diáksegítőbizottság elnöke, dr. *Csató* Dávid hitközségi alelnök, dr. *Török* Lajos kir. táblabíró, iskolaszéki elnök, *Gróf* F. Gyula szentegyleti gondnok és a nagykátai Chevra nevében *Breuer* Soma főrabbi.

* KELLEMES MEGLEPETÉS érte Budapestnek orth. kóser árura reflektáló közönséget. A *Stern és Társa szalámi- és füstöltárugyár ugyanis megnyitotta főüzletét a Király-utca 54. szám alatt.* Az üzlet gyönyörű, elegáns berendezésével egyedül álló e téren és áruinak minősége *kitünő.* E kiváló cég főnökei minden igyekezetükkel azon lesznek, hogy a vásárlóközönség elismerését kiérdemeljék.

SZENTFÖLD FILMJE, a *„Tavasz Palesztinában"* az Ufa zsúfolt termében rendkivül érdeklődés mellett került bemutatásra. Sokszázan már nem is tudtak jegyhez jutni. A Pro Palesztina Szövetség ezért elhatározta, hogy a filmet április 14-én délelőtt megismétli ugyancsak az Ufá-ban. Az első bemutató alkalmával *Tordai* Judith elszavalta Ezékiel próféta nagy látomását és Patai József „Jeruzsálem előtt" című versét *Ákom* Lajos orgonakisérete mellett. A felvonások között pedig *Patai* József előadást tartott a Palesztina-munka úttörőiről, a Keren Kajemeth és Keren Hajesod eredményeiről. A második előadásra jegyek a Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetségének irodájában, Király-utca 36, I. em. 12. (Aut. 284—89) vagy az Ufa pénztáránál válthatók. A film iránt, melynek bemutatása *Léderer* Ignác, a Keren Kajemeth magyarországi főtitkára buzgalmának köszönhető, országszerte nagy érdeklődés nyilvánul.

AZ I. M. I. T. MÁRCIUSI ESTJÉN dr. *Edelstein* Bertalan az utolsó évek zsidó történelméről adott érdekes összefoglaló képet. *Somlyó* Zoltán legújabb verseit olvasta fel, *Palágyi* Lajos a biblia költészetét méltatta. *Kóbor* Tamás meleg szavakban mondott köszönetet a kiváló előadóknak.

* A „RATINOL"-ról az elismerőlevelek tömege nyilatkozik dicsérően. Többek között ezt irja gróf *Andrássy* Mihály szigetvári uradalma: „Az önök által szállított „Ratinol"-lal a patkányirtás nagyon jó eredménnyel végződött". Igy ír *Cene* István géptulajdonos Dombiratosról: „A multkor küldött patkányirtót jó eredménnyel használtuk". *Ratinol Laboratórium*, Budapest VII., Murányi-utca 36. Romániában: Ratinol képviselőség Arad, Str. Grigorie Alexandrescu 47.

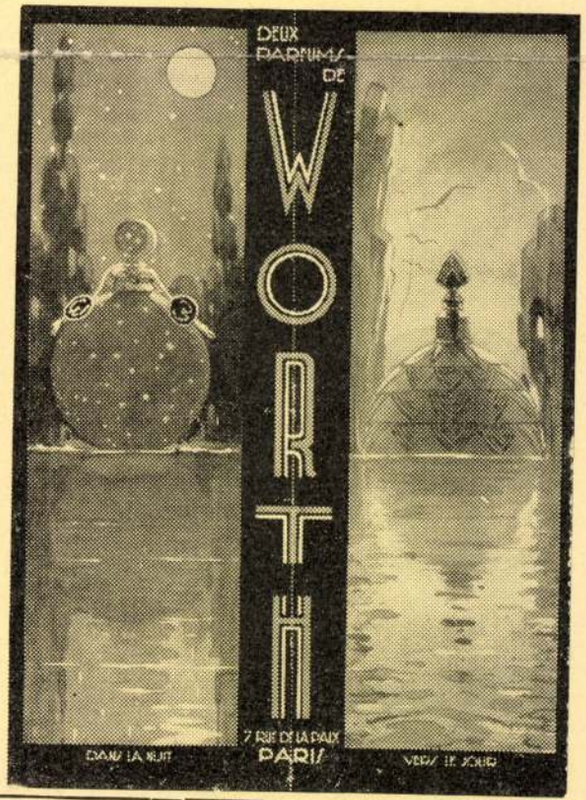

Hajszálakat arcról, karról utónyomok nélkül kiirtja, összes szépséghibák kezelését biztos sikerrel végzi: **Pollák Sarolta,** Andrássy-út 38., I. em. (Párisi áruházzal szemben). »Miracle« hajeltávolitószer (e téren a legtökéletesebb), valamint **„Miracle"** szépitőszerek szétküldése utasítással. 25 éves működés. (Prospektus.)

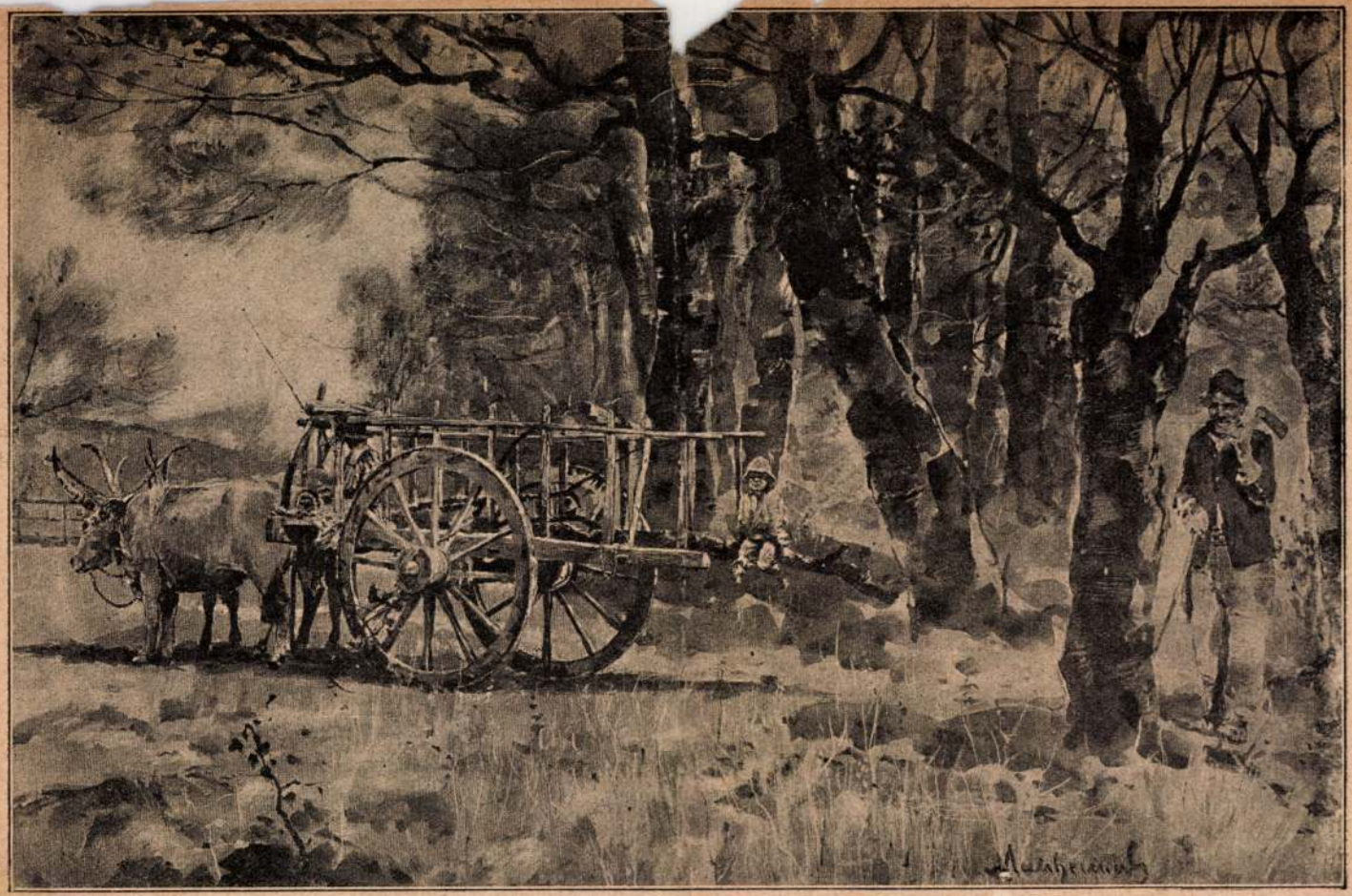

Magyar-Mannheimer Gusztáv: **Favágók.**

Magyar-Mannheimer Gusztáv: **Nyár.** (A velencei Modern Galeriában.)

ilyen hirtelen meglátás érdekli leginkább. Látja a művész szimbolumát, mely magába öleli a természet egy-egy titkát, látja és megérti a jelt. Egyszer a hirtelen feljegyzett szürkék gazdag változatát csodálja az olyan finom tanulmányon, minő *Abbázia esőben*. Az ilyen tanulmány a lehetőségek egész sorát rejti magában, abból egész csomó képet tud kifesteni a művész. Abbáziában történt meg vele, hogy mikor ép egy ilyen esős délben hazatért, az asztalán a fürdőigazgatóság számláját találta a *kurtaxáért*. A művész dühbe gurult és azt felelte a számlára, hogyha nem engedik el a kirótt dijat, Abbáziát mindig csak

Festésének van bizonyos törvényszerüsége. A minden formát felbontó napfény sohsem érdekelte, — valami finom tonusfátyol ül alakjain. Ha itt-ott Makart emlékek kisértenek, — mint teszem Tannhäuser hölgyének ragyogó karnalióján — ha Leiblra gondolunk némely arcképe előtt, ha a heroikus tájképek typusait látjuk néha megelevenedni, — az ő zománcos szinei mély sonorikus hangokon szólalnak meg mindég. Skálája mély, ha szinei világosak is. Ez az ő jellege. Ez alapérzéséből folyik, melyet szabadon tud alakitani. Ez a fölényes biztonság magyarázza meg azt is, hogy mért oly sokféle a teknikája, mert min-

sége : a közöny fogadott. A képek nem lettek jobbak, de a közönség hozzájuk ért.

Most már méltányolják a tehetségét, annak egész változatos és sokoldalu teljességében. Amint vázlataiban megrögziti a természetet, annak egy-egy sajátos megnyilatkozását, melyet csak a művész érzéki erejü szeme lát meg. Az igazi műértőt ép az esőben fogja festeni. Az igazgatóság nem azt nézte, hogy milyen finom Magyar-Mannheimer szürkéje, de arra gondolt, hogy az esős Abbázia nem megy reklámszámba és elengedte neki a dijat. Nem sokkal ezután kisütött a nap és a művész a tengerben táncoló, fürdőző, kergetődző gyermekhad változatos formáit festette tovább.

1913. november 30. — I. évfolyam. 37. sz.

AZ ÉRDEKES ÚJSÁG

Szerkesztő Kabos Ede
Kiadók Légrády Testvérek

Egyes szám 24 fillér ◇ Negyedévre 2.80
Félévre 5.60

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Budapest, V., Váci-körut 78
Telefon: Szerkesztőség 98-76 Kiadóhiv. 98-77

Magyar-Mannheimer Gusztáv

Irta DR. LÁZÁR BÉLA

Magyar-Mannheimer tiz évvel ezelőtt aratta első nagy sikerét. A velencei kiállitáson külön termet kaptak a magyar művészek és e teremben a főhelyet Magyar-Mannheimer. *A nyár* c. műve került oda. Itthon e képe a millenáris kiállitáson volt kiállitva először, több más kiváló alkotásával együtt, — de figyelembe sem vették az augurok. A velencei művészek ellenben megbecsülték, az olasz kormány megvette a velencei Modern Galeria számára. Idehaza eleinte mosolyogtak és hitetlenkedtek. De azért jobban megnézték műveit és lassanként aláirták a külföld elismerését. A kis és nagy aranyérem egymásután ölébe szakadt. Egyszer miniatürszerüen finom előadását, máskor a szenvedelmesen széles formalátását dicsérték. Igy került aztán biztos révbe, aki évtizedekig mellőztetésben részesült, s a legérdekesebb : sikereit ugyanazokkal a régen megfestett műveivel aratta, melyeket első megjelenésük idején legnagyobb ellen-

denhez ért, mert tudása csak kisérője érzésének és érzése ihletője képzeletének.

Most egy kiállitásán, — az Ernst-múzeumban, — teljességében megismertük Magyar-Mannheimert. A portréfestő, a női aktokat tanulmányozó művész, a figurális dolgokat kultiváló piktor és a tájképfestő a maga nagyságában lépett itt a közönség elé.

Magyar-Mannheimer most tehát elérte a népszerüség és siker pillanatát,

tartozik, hanem azok közé, akik mindég fokozni akarják képeik értékét. A közönség előtt a tájképei szerezték neki és szerzik ma is a legnagyobb népszerüséget. Egy rapszodikus léleknek poétikus szomorusága lengi át ezeket a képeket. Mert ha a természet friss, üde jeleneteit festi is meg, mindég elégikus a beállitás és a festmény bánatos akkordjait csak a szinek, a bátran, a tudás bravurosságával felkent és renge-

Magyar-Mannheimer Gusztáv: **Virágjóslat.**

de ez csak ösztön lehet arra, hogy művészetét tovább fejleszthesse.

És ez a kézség megvolt mindig benne. Nem a megállapodó művészek közé

Magyar-Mannheimer Gusztáv: **Temetői-út.** (Ő Felsége tulajdona.)

teg árnyalatból összecsendülő szinek vidámítják meg. Minden érdeme és minden joga megvan a nagy népszerüségre.,

Magyar misszionárius nő Kinában

Alig van olyan talpalattnyi helye már a világnak, ahol ne akadnánk magyarokra. Minden világrészben, minden foglalkozási ágban, felleljük a magyarokat. A napokban egy magyar hölgy, *Kuncz* Irén járt itthon, hosszu esztendők után Kinából jött haza, ahol mint misszionárius működik. Itthon a magyar protestáns misszió szövetségnek számolt be kinai sikereiről. Képünk kinai védencei körében ábrázolja.

Magyar-Mannheimer Gusztáv : **Tannhäuser és Vénusz.**

Ehhez azonban pénz kellett, a kisasszony pedig nem gazdag. Így gyűjtésre gondolt. Az első kis összeget úgy teremtette elő, hogy a bátyjával egy külön előadást tartatott a tervezett iskola javára. Bonnefois igazgató készséggel teljesítette húga kívánságát. A *Passiót* mutatta be közönségének élőképekben. Az előre ügyesen hirdetett czél figyelmet és részvétet keltett az emberbarátokban, kik ez előadás jövedelmét önkéntes adományokkal csakhamar olyan csinos kis összeggé szaporították, hogy Bonnefois kisasszony csakugyun fölállíthatta s megnyithatta az első iskolát, mely a nomád élethez alkalmazva, egy hordozható ponyvasátorból állott, s időről-időre oda költözött, a hol legtöbb komédiás-nép tanyázott.

A hevenyészett iskola a dolog természeténél fogva csak a legszükségesebb fölszerelésre szorítkozott. Egy egyszerű s könnyű favázat alkottak, azt beborították egy nagy, zöld ponyvával s készen volt a tanuló-szoba, melynek hoszsza 5, szélessége 3 méter. A sátornak se ajtaja, se ablaka; az egyik sarkán fölemelhető a ponyva: az a bejárat; a világosságot pedig úgy kapja, hogy a tető és az oldal ponyvája közt több helyütt nyílást hagynak, elegendőt arra, hogy bent jól lehessen olvasni, írni. A sátornak fölszedhető deszka padlózata van, melyen két hosszú asztal áll, elég helyet adva 25—30 gyermeknek. Az asztalba helyenként tintatartók vannak beékelve. A sátor egyik oldalán egy nagy fekete tábla es egy fali-térkép függ; az egyik sarokban pedig egy záros szekrény áll; tanulás után abba rakják a gyermekek az író füzeteiket és könyveiket. A tanulás tárgyai a legszükségesebb elemi ismeretek: olvasás, írás, számolás, vallástan, egy kis föld- és természetrajz, meg egy kis történelem. A tanulók 8—14 év közötti korúak; sem nemek, sem osztályok szerinti elkülönzés nincs köztük. A tanítás nem a szabályszerű országos tantervhez, hanem a szükséghez alkalmazkodik; épen ezért az egész oktatás inkább családias, mint igazi iskolai természetű. Csupán az órák száma van megszabva. Naponként négy órán át, t. i. délelőtt 8—10-ig s délután 2—4-ig tanulnak a gyermekek, mert a többi időt szüléik mesterségének eltanulására s gyakorlására kell fordítaniok.

Az első sátor-iskola munkásságának a sikere megszaporította a pártfogókat is. Részint emberbarátok, részint jobb sorsra jutott volt komédiások olyan szép adományokkal járultak az ügy támogatásához, hogy ma már két ilyen iskola működik Párisban: egyik bent a városban, másik a kültelkeken, s az igazgató Bonnefois kisasszonynyal együtt már három tanítónő foglalkozik bennök, még pedig rendes fizetéssel. Ezek a tanitónők maguk is az ilyen vásári mutatványosok családjaiból kerültek ki. A tanítás menetele úgy van megállapitva, hogy egyik iskola bármikor átveheti a másiknak a növendékeit, a mire annál nagyobb szükség van, mivel a komédiás családok folyvást vándorolnak a kültelkekről a városba és viszont.

Minthogy azonban a sátor-iskolák csak tavasztól ősz végéig használhatók: télre rendesen valami használaton kivűli, de fűthető bódét bérelnek ki iskolahelyiségül; igy a tanitás télen sem szünetel; sőt a szegény gyermekek télen még jobban szeretnek iskolába menni, mert a tanulás ideje alatt jó meleg helyen lehetnek.

A múlt nyáron egy újságiró meglátogatta az egyik sátor-iskolát s végighallgatván egy leczkeórát, a tanítás végeztével szóba állt a gyermekekkel s tudakozódott a családi állapotaik felől. A csacska sereg készséggel és gyermeki őszinteséggel felelt az újságíró kérdéseire, melyek nyomán ilyen párbeszédeket jegyzett föl:

— «Kis fiam, mivel foglalkozik édes apád?»

— «Az én apám viaszbábokat mutogat!»

— «Hát a tied? — kérdé a többiektől sorra.»

— «Az én apámnak igen szép panorámája van.»

— «Az én mamám ördögmotolán forgattatja a gyermekeket.»

— «Az én apám olyan bányászokat mutogat, a kik 150 méternyi mélységben dolgoznak a föld alatt.»

— «Az én apám a híres fa-ember.»

— «Fa-ember?» kérdé az újságíró bámulva. Hogy lehet ez?

— «Hát úgy, té'súr, hogy vadember; üveget rág, petróleumot iszik rá és tüzet nyeldes utána, és még sem árt neki.»

— «Az én szüleimnek, té'súr, igen szép czirkusza van. Megbámulná, ha látná, mit mindent csinál Courson úr a körhintán, a trapézen, meg mindenfélén. Csuda-ember az a Courson úr. Tornatanár volt régebben a városnál; de aztán mi hozzánk jött, hogy a közönséget mulattassa.»

— «Hát te mulattattad-e már a közönséget?» kérdé a mintegy 12 évesnek látszó ficzkótól.

— «Hogyne, té'súr? Én már magam keresem a kenyeremet. Még igen kicsiny voltam, mikor kötélen kezdtem járni. Most már szaladok is egy szál kötélen.»

— «Vannak-e testvéreid?»

— «Van egy unokatestvérem, té'súr; ez itt ni! Kemény gyerek, úgy-e? De még kicsiny; még nem is szerepel.»

Érdekes, hogy e komédiás-nép közt sok a czigány. A többi nem igen szereti őket; bajos velök megférni; de nincs mód megszabadulniok tőlük. Az iskolában a czigány gyerekeket is csak úgy tanítják tehát, mint a többit.

Iskolakerülő ritkán akad; különösen szombaton el nem maradna egy gyermek sem, mert akkor van a heti jutalomosztás. Bonnefois kisasszony, ki igen nagy tekintélyt tud tartani még a szülék előtt is, komoly ünnepiességgel tüzdeli föl a rendetlen öltözetű, nem ritkán rongyos gyermekek mellére az apró kereszteket, a szorgalom és jó viselet jelvényeit, melyekkel azok diadalmasan nyargalnak haza szüléik sátorába, vagy szekérházába. Van öröm a jutalmazottak közt, s van pironkodás és kesergés azoknál, a kik a jutalomra nem szereztek elég érdemet.

Az intézmény még most is csak kezdetlegesnek mondható ugyan, de jótékony hatása már is igen meglátszik azokon a szegény gyermekeken, a kik ennek előtte félvadakként csavarogtak és rakonczátlankodtak az utczákon, nagy boszúságára a járó-kelőknek és különösen a kofáknak, kiktől ritka ügyességgel tudnak elcsenni hol gyümölcsfélét, hol egyebet.

Bonnefois kisasszony, a nemes lelkű alapító, már is köztiszteletet vívott ki vállalatával a komolyabb körök előtt is. Mindenki elismeri, hogy jót cselekszik és hogy jó cselekedetét jó helyen alkalmazza. *K. P.*

A CZENZOR ÚR.

Orosz életkép. — Tolsztoj L. után oroszból S. V.

Oroszországban a rendőrmester után a hóhérra, azután pedig a czenzorra szokás gondolni. S ez nem is helytelen, sőt a körülmények figyelembe vételével nagyon természetesnek mondható. A rendőrmester s a hóhér a testet, a czenzor pedig a lelket öli meg. Ezúttal a czenzorral kivánunk foglalkozni.

Részemről a czenzorok intézményét a lehető legnagyobb pazarlásnak tartom. «Hogyan? — kérdi ön — hiszen a sajtószabadság» ... — Bocsásson meg, ha ellenvetését félbeszakítom — Ön tehát azt akarta mondani, hogy a sajtóra, értem a könyv és ujságsajtóra mégis csak a czenzornak kell ügyelnie?

Ön téved; állitásom a Kolumbus tojásának ezerszer megbeszélt és agyon írt ügyével majdnem ugyanazonos. Mondja csak, uram, tud-e magának oly őrült orosz embert gondolni, ki még akkor is, ha a czenzort híréből sem ismerné, tulajdon fejének rovására és veszélyeztetésére valamit írni merne, miből a felső vagy legfelsőbb fogalmak szerint forradalmi, esetleg nihilisztikus eszmékre lehetne következtetni? Tegyül fel azt az esetet, hogy valaki öngyilkossági szándékból csakugyan ilyesmire vállalkoznék. A hírlapi czikk — mondjuk reggeli hét órakor — a rendőrmester kezébe kezül. Tiz perczczel hét után húsz titkos rendőr a czikk írója ellen kiadott elfogatási parancs végrehajtására indul. Nyolcz órakor — esetleg még valamivel előbb — a szerencsétlen áldozat már a Szent-Pál-erőd egyik földalatti czellájában ül, honnan egy vagy két év múlva csak azért kerül ismét napvilágra, hogy a haditörvényszék tanácstermében tartott rövid kihallgatás után, mint 15—20 évi kényszermunkára elitélt rab ismét földalatti börtönébe jusson. Innen aztán számos, soha nem látott bajtársakkal, kik vele együtt ötven fontos rablánczokat viselnek, Sachalinba vagy valamely más szibériai ólombányába kerül.

— «Nos, mit akar ebből következtetni?»

Egyszerüen azt, hogy ily körülmények közt senki sem lévén hajlandó irni, czenzorra sincsen szükség. Már pedig mindezek daczára a czenzorok kollégiuma Szent-Pétervárott 273 egyénből áll, kik évenként fizetés, lakbér, segélyezések s egyéb javadalmazások czímén kerek számmal 900 ezer ezüst rubelt kapnak az állampénztárból, vagyis oly összeget, melyen jelenleg 1800 falusi tanitót lehetne eltartani.

Tudtommal az egész orosz birodalomban 4680 czenzor működik. Ezek tulnyomó része az orosz nyelven kivül más nyelvet nem tud és oly sablonszerű munkát végez, melyhez tudományos képzettség nem kell. A miről a napi lapokban irni nem szabad, arról nyomtatott rovatok adnak neki felvilágositást. Egy ilyen állandó rovat az uralkodó családra vonatkozik, melynek egyes tagjairól legfeljebb csak azt lehet irni, hogy például: «Ő császári fensége N. N. nagyherczeg tegnap délután a Millionkáján végig kocsikázni méltóztatott» — vagy pedig: «Ő császári fensége N. N. nagyherczegnő a múlt hét végén fogfájásban szenvedett,» stb.

A külföldi politika eseményeiről közölhető hireket a napilapok egyenesen a sajtóhatóságtól kapják, ezeket tehát a czenzor meg sem nyirbálja, még pedig azon egyszerü okból, mivel a felelősség terhe kizárólag az említett hatóságot illeti.

Vezérczikkeket, vidéki levelezők jelentéseit, vagy hirlapi polemiákat az orosz napisajtó nem ismer. A kormány politikájának azon részét ismertető közlemények, melyek arra valók, hogy a világot tévutra vezessék, — a mi különben mai napság már csak nagyon ritkán szokott sikerülni, — egyenesen a birodalmi kanczellár irodájából adatnak ki. Marad tehát a szépirodalmi, esetleg még a közgazdasági ügyeket tárgyaló rovat. Ezek szövege hétről-hétre előre készülvén, áttekintés végett a czenzornak már jó eleve benyujtandó. A hirdetéseket illetőleg egy külön szabályzat készült, mely szerint számokkal vagy betüjelekkel irt hirdetmények semmi szin alatt, egyéb üzenetek vagy tudakozódások pedig csakis az illető városrész rendőrmestere által kifogástalannak mondott egyénektől vétetnek fel.

Nem sokkal lényegtelenebb a czenzor működése a könyvkiadás dolgában. A tudományok valamely ágáról értekező könyvek kéziratát első sorban a császári tudományos akadémiának illető szakosztálya veszi birálat alá, s miután a felelőség terhe mindig az első birálót illeti, a czenzornak legfeljebb még csak arra kell ügyelnie, hogy a könyvbe — esetleg a nyomdában — toldások, vagy változások ne jussanak, a miért aztán a kiadó nyomdát vennék elő.

Mindezekből ugy hiszem eléggé érthetőn bebizonyult, hogy nálunk czenzorokra szükség csakugyan nem lenne. Ámde a «tsin» ezen tekintélyes és hatalmas osztálya az egész rendszer kiegészitő részét képezi és nélkülözhetetlenségét féltékenyen őrzi.

Kinek nem jutna eszébe ilyenkor Kseng-Tsu khinai császár udvari bolondja, kitől valamely

főpap ezt találta kérdezni, hogy tulajdonképen miért van a világon. Az udvari bolond, ki kevéssel előbb a császár asztalánál jól lakott volt, hasát veregetve azt felelte: «engem ne kérdezz, hanem ezt a telhetetlen zsákot, mert ezt holnap ismét meg kell tölteni, különben eldülök».

Nincsen oly hivatal, melynek szükséges voltát első sorban a gyomor zsarnoksága nem igazolhatná.

A NEW-YORK-PALOTA ÉS KÁVÉHÁZA.

Nincsen város Európában, mely olyan rohamosan épülne, mint Budapest. Az utolsó évtized alatt egész városrészek átalakultak és addig elhagyatott területeken s utczákon palotasorok emelkedtek. Az Andrássy-út teljesen be van fejezve s a várost átmetsző hatalmas körúton is alig van már egy-két üres telek. Az építési kedv nem hogy lohadna, hanem évről-évre fokozódik. Szinte gombamódra nőnek az óriási házak és középületek, újabb meg újabb diszei fővárosunknak. Örvendetes jelenség, hogy most már nem csupán emeletes bérkaszárnyákat építenek, hanem a házaknak külső és belső elrendezésében művésziességre és csínra is törekednek.

A nagy körúton egymást érik a stílszerű paloták, a melyeknek gazdag változatossága meglepi az idegeneket.

E fényes ház-sor köréből is magasan kiválik a New-York életbiztosító társaság palotája, mely a Kerepesi-út közelében az Erzsébet-körúton van, ide néz a fő homlokzata, mig másik két homlokzata meg egy-egy mellék-útczára nyilik. Ez a palota hatalmas főhomlokzatával, művészi szerkesztésű sugár tornyával, előkelően válik ki a környező épületcsoportból. Magas oromzata uralkodik a körúton és tornya ellátszik a főváros legtávolabbi részeibe is.

Ez a palota az amerikai biztositó-társaság magyarországi vezérigazgatójának, dr. *Arányi* Miksának a kezdeményezésére épült, a ki e palota építtetése által igazán művészi nevezetességgel gyarapította Budapest látnivalóit. A társaság szerencsés volt abban, hogy az építésre *Hauszmann* Alajos műegyetemi tanárt, az ismert kiváló műépitészt nyerte meg, a kinek alkotó tehetségét több nevezetes középület hirdeti a fővárosban, s a ki ez idő szerint az új budai királyi palotát is építi.

A New-York-palota külsején épen úgy, mint belsején az olasz renaissancera támaszkodó barok-stílus nyert kifejezést. A palota fő homlokzata nyilásainak arányos elosztásával, hatalmas portáléjával, oszlopaival, két oldalú végződésével s könnyed tornyával a külső architekturának legszebb része. A torony távol áll a templomszerűségtől s megfelel abbeli rendeltetésének, hogy az épületet a környezetből kiemelje. Nagyon elősegíti a monumentális hatást a körúti homlokzat teljes kőborítása és figurális része a bőséget és takarékosságot ábrázoló két női alak, a négy hatalmas atlant, a sarok koronázó csoportja, mely valamennyi *Senyey* Károly szobrász alkotása.

Ehhez a fő középrészhez igen szépen olvad a diszes sarok rész, mely alant egyszerű és erőteljes s föntebb könnyed, alakokkal koronázott oszlopos arkhitekturába fejlődik.

A diszes külső részszel a legteljesebb összhangzatban van az épület belseje s az árkádfolyosóval kiképzett főudvar, mely ugy van megoldva, hogy az összes helyiségek jó világítást nyernek.

E mellett az épület berendezésénél tekintettel voltak a modern kényelem minden követelményére. Az emeletekre felhuzó gépeken lehet jutni. A lépcsők szélesek és szelid emelkedésüek. A toronynak praktikus rendeltetése az, hogy a benne elhelyezett viztartóba szivattyuzott viz ereje a felhuzó gépek működtetésére szolgáljon. Külön viztartó készülék van a negyedik emeletnek vizzel való ellátására.

A palotának első emeletén van a biztositótársaság hivatalos helyisége és e fölött a második emeleten az «Otthon» irók és hirlapirók körének helyisége.

A NEW-YORK BIZTOSITÓ-TÁRSASÁG PALOTÁJA AZ ERZSÉBET-KÖRÚTON.

A legpompásabb része azonban a palotának a New-York-kávéház, a mely olyan pazar fénynyel van berendezve, hogy párját ritkitja az egész kontinensen. Ez a kávéházi helyiség művészi berendezésével a II. Lajos bajor király tündéri palotáira emlékeztet. Csupa márvány, kő, bronz, selyem, bársony és művészi alkotás benne minden, úgy, hogy maga a helyiség nevezetes műremek számba megy.

A kávéház, jóllehet a földszintet foglalja el, voltaképen négy emeletre van osztva. A mély pinczében van a vendéglő, a melyből lépcső vezet a mélyített tekéző-terembe és a külön szobákhoz a középső termet képezi a kávéház, a melynek újabb emeletét alkotják a játszó-termek. A berendezés minden tekintetben eredeti és művészi jellegű. A kávéház belső architekturája stílszerű, de az egyes diszitő motivumok interieur jellegüknél fogva szabadabbak a külsőknél.

A mérték azonban meg van tartva, mert a hatást emeli az alkalmazott nemes anyag: a bronz és a márvány. Különösen szépek a bronzkeretek és átmenetek, melyek a pilléreket díszitik és a finom izléssel alkalmazott márvány és tükörfelületeket befoglalják. Igen eredetiek a bronzból öntött hármas nyilású portálék, melyeknek csavart oszlopai rendkívül művészi hatásúak.

A belső szinezés lehetőleg diskrét, világos és szép keretét képezi a pompás mennyezet-festményeknek, a melyek *Mannheimer* Gusztáv és *Eisenhut* Ferencz festőművészek alkotásai. Összesen hét nagy, 14 négyszögméteres falfestmény díszíti a mennyezetet. A művek dekorativ hatása kifogástalan s kompozicziójukban is sok ötlet van. Legsikerültebb a kávéház belső csarnoka fölött elhelyezett két falfestmény a vidám zene és a szerelem allegóriája. A többi kép közül egyikén bachansnők, másikon inczelkedő faunok láthatók, réten bárányokkal játszó gyermekek a gondatlanságot és jókedvet jelképezik, egy géniusz alakú lenge ruhás nő pedig Newyorkiát, mint a művészetek barátját ábrázolja. A sok tarkaság mellett feltűnő egy holdvilágos kompozicziő a bárányfellegek közt repülő gyermekrajjal és egy előtérben alvó nővel, a ki az álom személyesitője.

Ezeket a falfestményeket szépen egészitik ki a női termekben a gyönyörű kézimunkával készitett himzett selyem mezők.

Az egész helyiséget 21 villamos ivlámpa és 850 izzó lámpa világitja be és árasztja el nappali fénynyel. A világító testek szinte beleolvadnak az arkhitekturába, melyet majd hosszúra, majd láncz vagy csillárok alakjában nagyszerűen díszítenek. A nemes anyagok alkalmazásában odáig mentek, hogy még a padozatot is márványból csinálták. Negyed millióba került ennek a kávéháznak a berendezése, mely nem csupán szórakoztató helyiségül szolgál, hanem előmozditja a művészi izlés fejlődését.

A kávéházat a múlt hó 23-án nyitotta meg *Steuer* Sándor, az ismert kávés, egy meghivottakból álló nagyobb társaságnak mutatva be a páratlan fényű helyiségeket. E megnyitási ünnepségen előkelő közönség vett részt, közte az irodalom, művészet és a közélet számos kitünősége. A díszlakomán elhangzott köszöntők egyaránt ünnepelték *Arányi* Miksát, a New-York igazgatóját és *Hauszmann* Alajos műegyetemi tanárt, a kik ilyen fényes műalkotással ajándékozkozták meg a fővárosunkat.

A magyar iparnak és művészetnek dicsősége ez a palota és kávéház, melynek legkisebb anyagja, díszítésének s fölszerelésének minden egyes része Magyarországból került ki, s magyar kezek munkája. A nevezetes palota főhomlokzatát, illetőleg belsejét képeinken is bemutatjuk. Ez a fényes látványosság kétségtelenül állandó vonzó erőt fog gyakorolni nem csupán a fővárosi közönségre, hanem vidékiekre és külföldiekre egyaránt.

már olvasott volna egyszer valami szép verset és most, amikor a sajátját akarja megírni, nem tud megszabadulni az olvasmányainak hatása alól. Talán ez az oka annak is, hogy újabb verseiből hiányzik az a művészi közvetlenség és üdeség, amely első küldeményében megnyerte tetszésünket. Mostani küldeményéből egy sem vált be.

H. M. *Fehér rózsa. Búcsú, stb.* Sajnáljuk, de ezeket nem használhatjuk. Öntől jobbat várunk.

S. E. *Láz. Vallomás gitárzenével, stb.* Bombasztikusak. Hiányzik belőlük az egyéniség. Egyik sem több, mint szavakkal való játék. Nem közölhetők.

N. Z. *Ha eljönne, ha bejönne... stb.* Ezek sem váltak be, bár az elsőben fölfölcsendül az őszinte érzés szava, csak az a kár, hogy mindösszevéve alig két-három sorban. Talán még megpróbálkozhat újabbakkal is.

„Pentaur". Dilettáns kisérletezgetések, amelyeken még erősen megérződik az iskola szaga és a klasszikusok erőtlen utánzása. Nem közölhetők.

A. V. *Dal.* Finom gondolatok, amelyek merev és nehézkes formába szorítva, elvesztik üdeségüket, mert technikája még nem elég fejlett. Nem vált be.

M. J. *Mezőtúr.* 1. Minden újabb lexikonban. 2. Erre nem alkalmas ez a rovat.

„Debrecen 500". Igen, megjelent francia nyelven is. Megrendelheti Singer és Wolfner könyvkereskedésében, Budapest, VI., Andrássy-út 16. Ára 4 korona 20 fillér.

„Prém". Szőrme-divat dolgában szaktekintély Elkán Gyula, kinek szűcsműterme Budapest, IV., Károly-körút 19. sz. alatt van. Forduljon bizalommal hozzá.

Hiuság vására. Az a hajfestőszer nem „prigallusz", hanem „pirogallusz" savból készül. Minthogy könnyen meglehet, hogy az eddig használt festőszernek más nüánsza van, talán kissé sötétebb, talán kissé világosabb színü, mint az, melyről abban az üzenetben szó volt, talán tanácsosabb lesz megvárni, míg az a festék lekopik a hajszálakról és csak azután az egész hajat bekenni vele, így mindenesetre egyenletesebb lesz a hajszálak színe. Tessék talán meleg vízzel és szappannal jól megmosni a hajat, így esetleg hamarább lemegy róla a használt festék. Ha vigyáz az ember, hogy a szembe ne kerüljön a festékből semmi, akkor bátran használható a szemöldök megfestésére is. A szempilla festésénél alig kerülhető el, hogy a festékből egy csepp ne érje a szemgolyót, ez pedig nagy bajt okozhat.

„Omne nimium nocet." 1. Talán próbálkozzék meg a „Revue franco-hongroise"-vel. 2. Az „Universum" felel meg leginkább ennek a célnak. 3. Fölösleges ugyan minden két hétben, de azért az ilyen udvariassági aktusért senki sem fogja megróni. 4. Ez 12 nagy kötetre terjedő enciklopédia, melynek minden egyes kötete a tudomány külön ágát tárgyalja. Minden kötet külön is kapható. 5. Tutsek Anna könyvei legalkalmasabbak. Egyébként erre nézve éppen úgy, mint előbbi kérdéseire nézve a legtanácsosabb, ha Singer és Wolfner könyvkereskedéséhez (Budapest, VI., Andrássy-út 16.) fordul, ahol az illető folyóiratokat és könyveket meg is rendelheti.

T. D. *Forrásvándorlás.* Szaklapba való. Kéziratokat nem küldünk vissza.

Sz. L. *Körmend.* Forduljon egyenest a szerzőhöz, kinek lakáscíme: Budapest, VII., Bálint-utca 14.

„Érdeklődő." 1. Az igazgató útján történik. 2. A m. kir. államvasutak igazgatósága.

„Casino." *Medgyesegyháza.* Singer és Wolfner könyvkereskedése (Budapest, VI., Andrássy-út 16.) részletes fölvilágositást nyujthat és ott mindjárt meg is rendelhetik az illető külföldi folyóiratokat. Sziveskedjenek tehát egyenest odafordulni.

D. M. Fenti üzenet utolsó passzusa önnek is szól.

„Athléta." 1. Csak azokat veszik föl, akik még nem lépték át a 20-ik évet. 2. és 3. A hadkiegészítő parancsnokságnál készséggel adnak bővebb fölvilágositást ezekre nézve. 4. Fogalmazó lesz és bizony jó néhány esztendőbe is beletelik. 5. A hadkiegészítőnél ezt is megmondják. 6. Mindig az illető egyéni képességeitől függ, bár ez a pálya talán az egyetlen, ahol a legnehezebb az érvényesülés, illetve a soron kivül való előmenetel. 7. A férfi halad mindig a baloldalon.

Sch. P. *Budapest.* Sajnos, nem használhatjuk. Megőrzésére pedig nem vállalkozhatunk.

Sz. T. S. Türelmet kérünk, mert rengeteg elfogadott vers várja a közlést. Az önére is sor kerül, de az időpontot nem határozhatjuk meg előre. A mostani küldeményéből egyet sem sorozhattunk be.

Falusi. A legyeket a lakástól távol lehet tartani oly módon, hogy babérolajjal dörzsölik be a lakás faburkolatát. A legyek nem szeretik ennek az olajnak a szagát és messze elkerülik a lakást. Ajánlatos a bejárat előtt és a szobákban is kis tálakat fölállitani, melyekben babérolaj van. Egy másik módja a legyek elűzésének az, hogy egy darabka kámfort parázsra vagy izzó vasra tesznek és kifüstölik vele a lakást. A szunyogokat úgy lehet elpusztítani, hogy pár szem borsot égetnek el a szobában.

Soffőr. Van egy állami soffőrképzőtanfolyam, melyet időnkint tartanak. Október elején kezdődött egy ilyen tanfolyam, mely november 25-ig fog tartani. Valószinüleg decemberben fognak megint egy új tanfolyamot kezdeni. Érdeklődjék a tanfolyam gondnokánál, X., Százados-út 14. sz. alatt.

G. B. G. *Alarc.* Nem tudunk a darabról.

Nem közölhető versek: Végzet. — Közös sors. Egy nagy... — Megyek katonának. Mitológiából. Sestiushoz. M. N.-nek. Kézcsók. Vágyódás. Viziók. Krisztus. Sötétben. — Tél. — Őszi búcsú. Kiábrándulás.

TARTALOM:

Szöveg: *A szentlélek lovagja.* Irta Biró Lajos. — *Lázár feltámasztása.* Irta Sas Ede. — *A fizetés napja.* Irta Herczeg Ferenc. — *Kihalt a hold?* Irta Sztrokay Kálmán. — *Ernesto Biasca.* Irta Farkas Pál. — *Egy fonák szerelem igaz története.* Irta Gyöngyössy Nándor. — *Üzenet.* Irta Szávay Zoltán. — *Budapest első közgyülése.* Irta Paál Jób. — *Rovatok.* — Mindenféle. — A szerkesztő üzenetei. — Fordított regény: *A japán csalogány.* Irta Onota Watana.

Képeink: Szerelem a romok között. — A modern Törökországból. — Uj sirok. (Öt kép.) — A konventbiztos. (Három kép.) — Mühlbeck Károly rajzai. (Hat rajz.) — Az L. 2. szerencsétlensége. (Két kép.) — „Népek csatája" emlékműve. — Pinkerton. — Női divat. (Három kép.) Kinai bélyegek.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Laptulajdonos: **Singer és Wolfner.**
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VI., Andrássy-ut 16. szám.

Az Uj Idők kliséit Wolfner M. cinkográfiai müintézete készíti, Budapest, VIII. ker., Hunyady-utca 32. szám. Telefon: „József 5—52."

Az első ránc az arcon az első komoly bánata a szép asszonynak. Adjuk meg a módját, hogy ezt elkerülje. Elégséges, ha a kitünő *Crème Simon*-t használja, amely az arcbőrnek visszaadván ruganyosságát, eltünteti ezt a ráncot, mely szomoru előfutárja a számtalan utána következőnek, ha idejekorán el nem üzzük. Egészitsük ki a szépségápolásnak ezt a módját a Simon-féle rizsporral, mely a legtisztább rizslisztből készül és felülmul minden más krétából készült poudert s igy megőrizhetjük üdeségünket a legvégső korhatárig.

66 éve áll már fönn a *Brauswetter János szegedi órás és ékszerész-cég* üzlete, ez idő alatt fölülmulhatatlan pontos órái, páratlanul izléses ékszereivel még a tengerentúli államokban is a legjobb hirt és dicsőséget szerezte a magyar iparnak. Nagy képes árjegyzéke, amit a cég bárkinek ingyen és bérmentve megküld, bő tájékoztatást nyújt úgy hírneves áruiról, mint kényelmes részletfizetési föltételeiről.

Az Egyetemes Regénytár legujabb kötete

A Kevély Katalin

Irta: CROKER B. M.

A 3 kötetes regény ára: Kor. 3.60

SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA
Budapest VI., ker. Andrássy-út 16.

MOST JELENT MEG!

A konventbiztos

Történelmi szinmü 3 felvonásban.

Irta: FARKAS PÁL.

Ára.. .. .. 2.50 korona

SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA
Budapest VI., ker. Andrássy-út 16.

Magyar Lányok

Szerkeszti: Tutsek Anna

Képes heilap fiatal leányok számára

Előfizetési ára:
Egész évre .. .. 12 kor.
Fél evre .. .. 6 „
Negyedévre .. .. 3 „
Egyes szamára .. .. .. 30 fill.

Magyar-Mannheimer Gusztáv. Sikerrel vendégszerepel Magyar-Mannheimer Gusztáv az Ernst-múzeum termeiben: a közönség régtől fogva becsüli, az amatőrök veszik a képeit, a kritika dicséri, valóban alig kívánhat a mi viszonyaink közt többet a festő. Magyar-Mannheimer most ötvennégyéves, de képein csöppet sem öregedett, szinte azt mondhatnók, hogy művészete éppenséggel nem változott s ez a gyüjtemény is oly élénk temperamentumu, elmés festést mutat, mint mutatott az, amelyet 1906-ban láttunk a Nemzeti Szalonban. Magyar-Mannheimeren most is meglátszanak az olasz klaszszikusok és Makart körül végzett tanulmányai, a mélytüzü színek szeretete, az előkelő galériatónus kedvelése s bizonyos fantasztikus elem hangsulyozása. Legelmésebbek talán egészen picinyrétü festményei, amelyeken a legraffináltabb ötletességgel dolgozik, mások talán hatalmasan bodrosodó felhőit, fanyar rozsdaszinü campagnáit fogják inkább kedvelni. Ezeken kívül van a kiállításon oly fejtanulmány is, amely egészen közelében jár a klasszikusoknak. A kiállításról újat nem írhatunk, mert ugyanaz a festő van előttünk, akit évek során át megszoktunk. Futuristák, kubisták nem hagytak nyomot rajta s ez bizonyára csak előnyére válik a rég bevált s régen a maga érett stílusának révébe evezett mesternek.

„Die Magische Laterne." Ez a német cím voltaképpen egy magyar könyv címe és *Kosztolányi* Dezső novelláit viszi a világirodalom piacára, amikor ezek a finom és ideges, neuraszténiás remegésekkel teli elbeszélések német nyelven megjelentek. A mi számunkra, magyarok számára, a német nyelv az első tolmácsolónk a külfölddel szemben. Az első szócső, amely a magyar gondolatokat a Kárpátokon is túl küldi és már ezért is örülnünk kell, ha magyar író könyve német nyelven megjelenik. Volt idő, amikor ez igazi eseményszámba ment a magyar irodalmi körökben. Ujabban már nem ritkaság. De mindig örvendetes és különösen az akkor, ha olyan finom, artisztikus és nemes próza kerül ilyesformán a külföldi kritika elé, mint amilyen Kosztolányi prózája. A poéta Kosztolányi novelláiban is poéta marad és magasabb célok érdeklik őt itt is, éppen úgy, mint verseiben. Az eszközei is fölötte állanak a hétköznapiasságon. Mindig művésziek és mindig az egyéniség aranya ragyog elő belőlük. Ez a könyv a legújabb magyar novella-irodalommal fogja megkedveltetni a németeket. A „Magische Laterne" Stefan Klein fordításában, Hermann Meister heidelbergi kiadónál jelent meg.

A hónapos szoba és a Csipkefátyol. A színpadon már kiállotta a tűzpróbát — még pedig jelentős sikerrel, — *Farkas* Imre bájos, énekes vígjátéka „A hónapos szoba", amely még folyvást szerepel a

A világ legnagyobb köztársaságának legujabb bélyegei. A kinai köztársaság két új bélyege. A felsőn Juan-Si-Káj elnök, az alsón Sun-Ja-Tsen alelnök arcképe

Vígszinház műsorán. A poéta Farkas Imre ebben a színdarabjában is eltalálta azt a hangot, amely az ő tiszta és fehér líráját karakterizálja és amelynek népszerűségét köszönheti. A színpadon is megmaradt költőnek. És ez már egymaga is sikert jelent. Mert hogy mint poéta milyen népszerű Farkas Imre, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy jóformán valamennyi verseskönyve több kiadást ért már el. Most a „Csipkefátyol" című verskötete jelent meg második kiadásban. Ez a legjobb bizonysága annak, hogy Farkas Imre verseit szeretik és — olvassák. „A hónapos szoba" ára 2 korona 50 fillér, a „Csipkefátyol"-é ugyanannyi. Mind a kettő Singer és Wolfner kiadásában jelent meg, izléses kiállításban.

Női divat. Jó ideig talán nem is annyira a megszokás, mint inkább a szükség volt az oka, hogy a magyar arisztokrácia külföldön, Bécsben és Párisban készittette toilettjeit, mert itthon nem kapott olyant, aminőt szeretett volna. Ma már a legfelső ezernek sem kell a Kárpátokon túlról beszereznie öltözékeit a magyar ipar ezen a téren is fölveszi a versenyt a külfölddel. Női ruhák dolgában Monaszterly és Kuzmik utódai cég (Budapest, IV., Váci-utca 12.) toilettjei a párisi szalónok remekeivel vetekszenek. Legutóbb például Erzsébet főhercegnő is e kiváló izlésü cég műtermében rendelte meg ruháit. E ruhák közül hármat bemutatunk mai számunkban.

MIKKELSEN KAPITÁNY
A SARKVIDÉK
ROBINSONJA

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI

Idealista. Az ilyen rajongások igazán nem tragikusak. Kedves leánya most van abban a korban, amikor a minden fiatal leányban természetes romantika a legerősebb és mindenáron tárgyat keres, mindenáron regényt szeretne átélni. Az sem szokatlan, ellenkezőleg, határozottan mindennapi jelenség, hogy ennek a rajongásnak hőséül írót választanak, hisz az író munkássága által ismeretlenül is ismerős lesz. Arra azonban igazán nincsen oka, hogy ez a gyerekség aggodalommal töltse el. Csak hadd gyüjtse leánya szenvedélyes buzgalommal az illető úr autogramjait, csak hadd vegye meg az arcképét és tegye azt íróasztalára, mindebből nem lesz semmi baj, aminthogy nem lesz baj abból sem, ha ezt az arcképet időről-időre friss virágokkal koszoruzzák meg. A bakfisszentimentalizmus egyforma és forduljon író, színész vagy huszárhadnagy felé, mindig ugyanazokban az apró, kedves naivitásokban keres kielégítést. Hogy mit tanácsolunk? Azt, hogy leányát lehetőleg békében hagyja és fölösleges módon ne hitesse el vele, hogy tényleg nagyszerű és izgató regényt él át, amelyben a szülői zsarnokság üldözi. Mert ezeket az apró csacsiságokat csak egy módon lehet elmérgesiteni, ha komolyan vesszük őket.

Búcsu. Kezdetleges, dilettáns munka. Közölhetetlen.

F. G. *William hazatér.* Intelligens munka, de a lényeg nem jön ki, másrészt sok olyan előismeretet tételez föl, amelyekkel az olvasók legnagyobb része nem rendelkezik. De azért biztatni merjük, hogy folytassa az irást.

B. G. *Mária.* Tárgya nem érdekel és a megirásban is sok a fölösleges jelző, a modernségre való törekvés, amely azonban csak dagályosan hat. Éppen ezért nem közölhetjük.

Sz. B. H. *Elmúlás.* A legjobb fajtáju női dilettantizmus, de mégsem több. Ezért nem közölhetjük.

Olga. A második eset következett be. A munka nem jó.

T. M. *Mara Terka* stb. Ugy érezzük, hogy van tehetsége. Ez a tehetség azonban egyelőre még nem találja meg témáit. Hisszük azonban, hogy idővel még fog olyant is irni, amit örömmel veszünk.

Bagoly. Az az érzésünk, hogy az illető szeretné visszakapni szabadságát. Önérzetes, fiatal leány ilyen körülmények között igazán nem tehet egyebet, mint hogy minden fönntartás nélkül fölajánlja azt a megoldást. Ha az illető húzódozik vagy kertel, akkor egyenesen önmagával szemben való kötelessége, hogy ragaszkodjék ehhez a szándékához. Jól tudjuk, hogy nem ez az a tanács, melyet tőlünk várt, de igazán nem tudunk becsületesebbet adni.

Érdeklődő. Nézetünk szerint az egész kanapé-per, amelynek nagyobb fontosságot tulajdonítani nem szabad. Miután azonban a kérdést már félretették, jobb lett volna, ha a látogatások megtörténnek.

Jogász. *Pozsony.* 1. A versek fölöttébb gyengék. 2. Forduljon a bécsujhelyi „Terézia katonai akadémia" igazgatóságához.

Mercur. 1. A legnagyobb sajnálatunkra, nem árulhatjuk el. 2. A beküldött vers melegen érző szívről tanuskodik, de megirása kezdetleges. Nem közölhetjük.

B. D. *Epilógus.* Erőltetett. Vannak ugyan egyes szép sorai, de az egész nem egységes. Nem vált be.

Kassa. Kitaposott utakon jár, a témái úgy hatnak, mintha ugyanerről a témáról

Uj idők 1913. II.

Bornemisza Géza ipari és közlekedésügyi miniszter a magyar útépités és automobilizmus időszerü problémáiról

A *Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetsége* szombaton este tartotta közgyülését, amelyen megjelent *Bornemisza Géza* ipari és közlekedésügyi miniszter, *Álgyay-Hubert Pál* államtitkár társaságában. Ott láttuk továbbá gróf *Teleki Pált*, vitéz *Takátay György* altábornagyot, *Mihailics Győzőt*, a Mérnök Kamara elnökét, *Térfi Béla* ny. minisztert, *Samarjay Lajost*, a Máv. volt elnökét és másokat.

Biró Zoltán felsőházi tag elnöki megnyitója után a különböző közgyülési jelentéseket olvasták fel. Majd megejtették az időszerü választásokat, azután *Bornemisza Géza* miniszter mondott nagyobb beszédet *a magyar utviszonyokról és a magyar automobilizmus fejlődéséről.*

Mindenekelőtt a technika legujabb vívmányaival foglalkozott, majd utalt a modern közlekedési eszközökre és a közlekedéspolitika feladatairól beszélt.

— Amig a XIX. század legnagyobb közlekedési problémája a *vasutépités* volt, addig a XX. század nagy feladata a *jó közutak építése* — mondotta. — Az utépités fontosságát ma az államok kormányai már nagyon is ismerik, az utügy fejlesztése halasztást mit sem türő, nagy állami feladat. A magyar kormány is nagy gondot fordit a magyar utfejlesztés problémájára. *Nemcsak uj utak épitésére van szükség, de modernizálni kell a meglévő utakat és a modernizált vagy uj utat karban kell tartani. Mindez rengeteg pénzt emészt fel, nagyszerü szakmunkás hadsereget vesz igénybe.* Az utépités terén *kettős* feladattal állunk szemben. Az egyik, hogy *szervesen épitsük ki az országos közlekedési hálózat fő utvonalait.* A másik feladat pedig, hogy a *közlekedési fővonalaktól elzárt lakosság érdekében, épitsük meg az ugynevezett bekötőutakat. A közuti forgalom és közlekedési érdekek figyelemvételével 3650 kilométer utat kell kiépiteni 220 millió pengő értékben, mig 800 község bekötőutra vár. A 2000 kilométer hosszu bekötőutak megépitése 32 millió pengő költséget igényel.*

Az *automobilizmus* időszerü kérdéseiről szólva, elmondotta, hogy *gépkocsiállományunk meghaladja a 32.000 egységet.*

— *Az ország ipara és mérnöki társadalma teljesen felkészülve várja az automobilizmus további fejlődését. A magyar mérnöktársadalom* — fejezte be beszédét —, *a jobb magyar jövendő egyik szilárd pillére, amelynek munkásságával bizonyára sikerülni fog egy jobb jövendő alapjait megvetni.*

A miniszter nagyhatásu beszéde után az elnök bezárta a közgyülést, a jelenlevők pedig elénekelték a Szózatot.

Igen! Ez valóban remek eredmény!

Gyermeke egészséges, ulyban gyarapszik, amellett izmos, szervezete ellentálló. Mindezt a reggelire és uzsonnára rendszeresen fogyasztott 1—2 csésze Ovomaltine teszi.

Az Ovomaltine vitaminokban gazdag, igen jóizü, könnyen emészthető tápszer, amit szivesen fogyasztanak azok a gyermekek is, akiknek táplálkozása a szülőknek különös gondot okoz. A főzeléktől, a tejtől huzódozó gyermek is barátja lesz az étvágygerjesztő Ovomaltine-nak.

Előzze meg a betegséget és tegye a fejlődő szervezetet ellentállóvá azzal, hogy gyermekét Ovomaltine rendszeres használatával megedzi.

Ovomaltine ára a doboz nagysága szerint: P 1.25, P 2.50, P 4.50.

Imrédy Béla nyilatkozata bázeli útjáról

A Magyar Távirati Iroda munkatársa *Imrédy Bélához*, a Magyar Nemzeti Bank elnökéhez kérdést intézett aziránt, hogy megfelel-e a valóságnak az a hir, hogy *Bázelbe utazik a Nemzetközi Fizetések Bankja igazgatóságának összejövetelére.*

Imrédy Béla, aki szombaton délután a bécsi gyorsvonattal Bázelbe utazott, elutazása előtt a következők közlésére adott felhatalmazást:

— A Nemzetközi Fizetések Bankjának Igazgatósága folyó hó 13-án és 14-én tartja szokásos havi összejövetelét, amely alkalomból korábbi *megbeszélés szerint bankelnöki minőségemben Bázelbe utazom. Tekintettel arra a nyugalomra*, amellyel a határainkon tul lejátszódó eseményeket *mértékadó gazdasági és pénzügyi köreinkben fogadták, semmi indokát nem látom annak, hogy tervbevett utazásomról lemondjak.*

Négy jelölt a lovasberényi kerületben

Székesfehérvár, márc. 12. Szombaton délben 12 órakor járt le a lovasberényi képviselőválasztással kapcsolatban a képviselőjelöltek ajánló iveinek benyujtása. Négy jelölt nyujtotta be ajánlási iveit, még pedig *Sigray István* NEP, *Hubay Kálmán* pártonkivüli, *Fitz Artur* egyesült kereszténypárti és *Nagy Ferenc* független kisgazdapárti.

Belgium elismeri az olasz császári birodalmat

Brüsszel, márc. 12. (Inf.) A belga kormány szombaton kinevezte uj római nagykövetét, *Kerkhove* eddigi párizsi belga nagykövet személyében. Az uj nagykövet megbizólevelét Olaszország királyához és Abesszinia császárához intézi, ami egyet jelent az olasz császári birodalom hivatalos elismerésével.

Két festő-mester az Ernst-Muzeumban

Magyar-Mannheimer Gusztáv és Kernstok Károly

Válogatott darabok két hosszu művészélet munkásságából: ez az Ernst-Muzeum uj kiállításának anyaga. A két mester, *Magyar-Mannheimer Gusztáv* és *Kernstok Károly*, méltán köti le érdeklődésünket ugy tehetségük, mint mesteri készségük révén. Minden egyéb művészeti vonatkozásban azonban valóságos antipódusok, pedig alig másfél évtized választja el egymástól születésük évét, stilusukban, céljaik kitüzésében azonban össze sem mérhetők. Meggyőzően beszél erről ez a szépen rendezett kettős kiállitás.

Sajnos, az egyik mester, *Magyar-Mannheimer*, már nincs az élők közt, hantján még ki sem zöldülhetett a fű, de művészi arcképe itt látható néhány teremben. E képek hatása egészen muzeális, a kéz, amely vászonra vetette őket, biztos járásu, s a lélek, amelyből kisarjadtak, egy romantikus ember lelke. Mesterük életpályája nem kevésbé az. Már tizenhat éves korában kénytelen volt a maga kenyerét megkeresni. Inasa volt egy litográfusnak, utóbb egy fényképésznek. Egy szép napon olvasta az ujságban, hogy egy bécsi cég jó rajztudásu retusőrt keres egy bukaresti vállalata számára. A fiucska kötélnek állt, de a dicsőség nem tartott sokáig: elcsigázva jött haza Budapestre.

Ekkor már tul volt a művészi tanulás dedóján, mert két évig el-eljárogatott a Mintarajztanodába. Ámde ez ekkor (1873) épp oly kezdetleges volt, mint *Magyar-Mannheimer* tudása. Kiváló rajz-tehetsége volt igazi rajzmestere s annyira vitte is, hogy az akkor virágzó négykrajcáros ponyvairodalom füzetkéi számára bátor szivvel vállalhatott illusztrációkat. Valami csekélyke pénzzel nekivágott tehát a világnak, hogy ha eddig a művészetből élt, ezentul a művészetnek élhessen. München volt a főállomás, ott leginkább Raab mester, a jeles rézkarcoló volt a kedve szerint való tanár. Mert tűheggyel rezet karcolni: ezt jó utnak vélte a biztos, pozitiv rajz felé.

E kalandos és sok keserüséggel tetézett első korszak után jöttek az olasz évek. Mint a középkor északi népei: oly sóvár vággyal gondolt a Dél forró és szines halmaira és campagnáira. A sors ezuttal kegyes volt hozzá s a sok olaszországi motivum, amelyekből elég kóstolót ad ez a kiállitás, holtáig költögette benne a festő-vágyat.

Mert inkarnátus festő-vér csordogált ereiben. Tulnyomórészt tájképek lógnak itt s ezek rávilágitanak nemcsak élményeire, hanem eredeti tehetségére is. Ezt a tehetséget nemcsak bizonyos romantikus hajlandóság jellemzi, hanem az is, hogy rögtön rátalált a neki való utra. Ezen a biztos sinen haladt tovább élete végéig. Irányok jöttek-mentek, de ő törhetetlenül ragaszkodott önmagához. Husz-harminc éves korkülönbség alig változtatott tájképeinek stilusán, csakhogy ez a stilus egyre több temperamentumot, egyre erőteljesebb szinjátékot, az ecsetnek egyre szabadabb járását mutatja. Az öreg *Magyar-Mannheimer* mintha egyre fiatalabbá lett volna.

E sok tájképnek (Capri, Toscana, Balaton, Budapest) ebből kifolyón vannak bizonyos testvéri vonásai. Elül tömör barna környezetből kivillogó zöldek, hátul a lapisz lazuli tüzében kéklő hegyek s mindezek fölött kanyargó, hömpölygő ezüstös felhők (a mester „privát-felhői"). Romantikus lelkülete egymás mellé csattantotta a hideg és meleg szineknek ezeket az ellentéteit s láthatón örült annak, hogy itt egymás ellen viharzik ennyi kontraszt s mégis szilárdan áll a harmónia. Mert harmónia-érzék dolgában kevés korabeli festő állitható melléje. Nem hiába, hogy zenei kulturáju volt egész családja, ő maga pedig pesti nyelven „zenesmokk".

Merőn másvágásu festőegyéniség a másik kiállító, *Kernstok Károly*. Belevetve magát a változó idők sodrába s bizva intellektusának erejében, mindenből tanulságot igyekezett meriteni, amit művészeti értéknek tartott. Nem rossz mentorokat választott magának: egészen fiatal korában Rembrandt, később az impresszionisták, legvégén ókori klasszikusok ihlették. Vannak itt tollal sebtiben huzott akt-rajzai, amelyek közt elég akad, amelyet bátran lehet görög vázaképekkel egybevetni. Nem utánzatok, csak rokon rajzvágyak kivetitései. *Kernstok* éppen nem romantikus lelkiség: inkább a finoman latoló ész és kritika, inkább a tudatosság embere. Elsősorban figurális festő, mondanivalóiban alany és állitmány az emberi test. Ezt többször kombinája egy másik plasztikusan szép testtel, a lóval (*Lovasok*). Azonban az ember a maga őseredeti mivoltában, a kultura minden kelléke nélkül, ez a főhőse. Van itt Ádám és Éva nem is egy kiadásban, van itt egy-egy ifju, egy vagy két nő, a maga természetes mivoltában, de művészi átteremtés formájában. Kivált Ádámjai kötik le érdeklődésünket. Kemény akarat, egy ősbölény ereje sugárzik belőlük. Nem lefestett modellek, hanem erőteljesen átalakitott testek, hogy ezek a jellemvonások mentül jobban kidomborodjanak. *Kernstok* mestere a figurális kompoziciónak. Főképp két vagy több alakból álló kompoziciói rávilágitanak arra, milyen eszközökkel érte el ezt a meggyőző hatást. Valóban képszerüvé tette, szerves egységgé forrasztotta alakjait s legtöbb művén egybe tudta olvasztani a tájképi háttérrel is. Hogy ez nem olyan egyszerü probléma, arra példa a „*Lovasok*" cimü nagy kép, ahol az alakok és táj közt még nincs meg az egység. E nagy kép egyébként bizonyos fokig történeti jelentőségü, mert körülbelül ezzel indult *Kernstok* az ő uj útjaira. Ez pedig nem volt csekély feladat, mert annak előtte, mint a szép „*Szilvaszedés*" mutatta, egészen a látott élmény közvetlen benyomása alatt állott. Az uj ut a látott élmény teljes áttételével, átirásával járt, mint mikor valaki egy nagy zenekari témát áttesz zongorára. A klasszikus freskófestők is ilyen erős áttételekkel tolmácsolták belső világukat. S valóban, e nagyméretü képek közt sétálva, egészen egy nemes tónusu freskó-stilus hatását érezzük. Bár olajfestményein nem a szinre veti a sulyt, egy egészen más területen, az üvegfestészetben alaposan kihasználja ezt is. Példák rá itt pompás kartonjai, amelyek epikai kötöttségü alakos ábrázolásokat mutatnak, erőteljesen stilizált kiadásban.

Ezekben is, mint olajfestményein, *Kernstok* a forma művésze. *Magyar-Mannheimer* bensőséges lirájával szemben ő az epikus. Alakjainak finom, ruganyos és ritmikus formarendszere egy formális művészet kiteljesitéséhez vezette, viszont *Magyar Mannheimer* inkább az érzelem embere. *Kernstok* aktjain könnyü megfigyelni és értékelni a konturok folyamatos ár-apályát: öröksége azoknak az értékes tollrajz-tanulmányoknak, amelyeket mozgó modellek alapján készitett.

A két mester merőn ellentétes egymással. De milyen semmitmondó és unalmas volna a művészet, ha mindenki egyformán festene!

Lyka Károly.

NAPI HIREK

— **Fabinyi Tihamér Pécsett.** Fabinyi Tihamér volt pénzügyminiszter, a Magyar Általános Hitelbank vezérigazgatója átvette az intézet vezetését és vasárnap Pécsre utazik, hogy elbucsuzzék választóitól.

— **Kinevezés.** Heves megye főispánja ifj. dr. Studinka Elemér budapesti ügyvédet vármegyei tb. tiszti főügyésszé nevezte ki.

— **Előléptetések a Külkereskedelmi Hivatalban.** A Külkereskedelmi Hivatal elnöke *Fellner Kálmán, Radnóti István* és *Szabó-Jilek Jenő* főelőadókat titkárokká nevezte ki.

— **Dr. Somogyi István debreceni egyetemi tanár hirtelen meghalt.** Debreceni tudósitónk jelenti: Dr. Somogyi István egyetemi rendkivüli tanár, a debreceni egyetem ideg- és elmekórtani intézetének igazgatója szombaton hirtelen meghalt. A 46 éves egyetemi tanár pénteken még megtartotta előadását. Szombaton hirtelen rosszul lett és pár perc alatt meghalt. Halálát szivbetegség okozta. Somogyi István a budapesti egyetemen *Moravcsik* és *Schaffer* tanár mellett működött hosszabb ideig és nagyszabásu tudományos munkásságot végzett. Hétfőn temetik az egyetem diszudvaráról. Onnan Budapestre szállitják.

— **Az Országos Társadalombiztositó Intézet** értesiti az érdekelteket, hogy hivatalaiban március 15-én, kedden munkaszünet lesz. Az ezen a napon esedékes segélyeket az intézet március 14-én, hétfőn fizeti ki. Az intézet orvosi rendelőintézeteiben a sebészeti, szemészeti és fogászati osztályok délelőtt 10 órától 12 óráig ügyeletes orvosi szolgálatot tartanak.

— **Dr. Óváry Ferenc meghalt.** Dr. *Óváry Ferenc* volt felsőházi tag, Veszprém város volt országgyülési képviselője, szombaton 81 éves korában meghalt. Óváry Ferenc Veszprém vármegyének örökös megyebizottsági tagja és a város diszpolgára volt. Kedden délután négy órakor temetik Veszprémben.

— **A rendőrség keresi egy halálragázolt férfi hozzátartozóit.** Egy helyiérdekü vonat csütörtökön este a Kerepesi-uton elütötte *Fröhlich Márton* ötven évesnek látszó embert. A mentők a *Horthy Miklós*-kórházba vitték, ahol *belehalt sérüléseibe*. Fröhlich Márton lakcimét és személyi adatait eddig nem sikerült megállapitani. A rendőrség felhivja mindazokat, akik Fröhlich személyi adataira, hozzátartozóira és lakására vonatkozóan felvilágositást tudnak adni, hogy jelentkezzenek *Gyöngyössy* rendőrkapitánynál a főkapitányságon.

AZ IDŐJÁRÁS

A Meteorológiai Intézet jelenti március 12-én este: A sarkvidéki származásu légtömegek előrenyomulása folytatódott és hazánk nagy részében még mindig viharos erősségü. Sok helyen volt futózáporszerü havaseső és havazás. Jelentékenyebb csapadékmennyiséget Nagykörösről — 2 millimétert — és Szegedről — 3 millimétert — jelentettek. A hőmérséklet az 5 fokot is alig haladta meg; az utóbbi 48 óra alatt az ország minden vidékén 10—15 fokos lehülés állott be. A magasabb hegyeken nem volt havazás, a sportlehetőségek nem javultak. A Dobogókőn nincs hó; a Kékes déli oldalán szintén nincs, északi oldalán 30 centiméter, erősen kérges, régi hóréteg fekszik.

Budapesten este 9 órakor a hőmérséklet plusz 2 Celsius fok, a tengerszintre átszámitott légnyomás 772, erősen emelkedő irányzatu.

Várható időjárás a következő 24 órára: Az északi szél lassu gyengülése, kevesebb felhő, erősebb éjjeli fagy. A nappali felmelegedés kissé fokozódik.

—

Vizállás. Duna: Budapest—Mohács között apad, másutt árad, Esztergomig alacsony, lejebb közepes vizállásu. Bécs 38. Pozsony 194, Komárom 328, Budapest 287, Paks 187, Baja 298, Mohács 326. **Dráva:** Barcs —40, Drávaszabolcs 70, Eszék 144. **Szávа:** Bród 456. **Tisza:** Végig árad. Közepes vizállásu. Tiszaujlak 100, Vásárosnamény 272, Tokaj 333, Tiszafüred 370, Szolnok 362, Csongrád 254, Szeged 245.

Aranykor

Henry Ford, az amerikai autókirály, aranykort jósol a mai nemzedéknek. Azt mondja, pedig neki csak igazán tudnia kell, hogy az ipar és kereskedelem a sokféle uj találmány révén, ugy fel fog lendülni hamarosan, hogy sehol a világon nem lesz munkanélküliség és az az aranykor, amely ilyenformán ráköszönt az emberiségre, példátlan lesz a maga nagyszerüségében. Hogy ezt a jóslatát mire alapitja a jó öreg Ford, arról nem szól a krónika, de azért próbáljunk meg hinni benne, mintahogy a világért sem tanácsolnám ezt, ha nem volna oly kellemes elhinni, amit az agg iparfejedelem jósol. Nem árt manapság épp az ellenkezőjében reménykedni annak, amit körülöttünk látunk, amit a bőrünkön érzünk és igazán a legbölcsebb, amit tehetünk, hogy a holnaptól mindig egészen mást várjunk, mint amit a mai nap mutat. Ha Ford aranykort jósol a mai nemzedéknek, kapjunk lelkesen a szón és igyekezzünk meggyőzni magunkat, de lehetőleg másokat is arról, hogy: ime, mégsem lehet igaz, hogy ez a mai nemzedék csak áldozat egy jobb jövő oltárán, mert hiszen az olyan komoly ember és nagy nemzetgazda, amilyen ez a Ford, még a mi nemzedékünknek jósolja meg az emberiség uj aranykorát, nem pedig az utánunk következőknek. Más kérdés, persze, hogy el tudjuk-e hitetni magunkkal, de kivált másokkal, hogy jogunk van ehhez az optimizmushoz. Sajnos, olyan a természetünk, mindnyájunké, hogy sokkal könnyebben hiszünk a rosszban, mint a jóban, igaz, hogy ez nem is csoda. De viszont nem akkor kell-e legerősebben kapaszkodnunk a reménységbe, amikor ez a legnehezebb? Annyi régi jelkép között, amennyi egy ideje elvesztette számunkra minden tartalmát, érintetlenül maradt meg három. A kereszt, a hit jelképe; a horgony, a reményé és a szivé, a szeretete. Az ilyen Ford-féle aranykor-jóslatok legfeljebb csak arravalók, hogy egy-egy pillanatra megpróbáljunk optimizmussal nézni az emberiség jövője elé, — az igazi optimizmust nem jóslatokban találjuk meg, hanem ebben a hármas jelképben, amelynek annál fényesebben kell ragyognia bennünk, minél sötétebb körülöttünk az éjszaka ... (—*thy.*)

— **Hlatky Endre előadása a rádióról.** Debrecenből jelentik: *Hlatky Endre*, a rádió müsorigazgatója Debrecenben előadást tartott a rádióról, annak általános szervezetéről, müsoráról és a müsor összeállitásának problémáiról. Az előadást a Kereskedő Társulat diszermében előkelő közönség hallgatta végig. „A rádiómüsor beosztásával kapcsolatban sokszor hangzik el panasz — mondotta Hlatky előadásában. — Vannak, akik kifogásolják a sok prózát, mások több magyar zenét akarnának. A magyar rádión azonban csonka hazánkon kivül elszakitott testvéreinkhez is szólunk, akikhez nem juthat el magyar könyv, magyar tankönyv és ujság. Ezért bocsássuk meg a magyar rádiónak ezt a missziójáť."

— **Vértesy Sándor beszentelése.** Dr. vértesaljai *Vértesy Sándor* titkos tanácsos, a kormányzó kabinetirodája ny. főnökének, volt pénzügyminiszteri államtitkárnak holttestét hétfőn délelőtt tizenegy órakor szentelik be a pénzügyminisztérium palotájában. Tekintettel arra, hogy a szertartáson a kormányzó megjelenésére is számitani lehet, felkérik a meghivottakat, hogy háromnegyedtizenegy óráig foglalják el helyeiket. *Szendy Károly* polgármester szombaton *Vértesy Sándor* özvegyéhez részvéttáviratot intézett.

— **Kettős halálos szerencsétlenség.** Szombaton este *Kovács Andor* állami tisztviselő motorkerékpárján az Ujlaki rakparton Óbuda felé haladt. Szembe hajtott vele *Kiss Gábor* hajós a kerékpárján. Az Ujlaki rakpart 17. számu ház előtt összeütköztek és mindketten az uttestre zuhantak. Segitségül hivták a mentőket, akik elindultak velük a Margit-kórház felé. *Kovács Andor*, aki koponyaalapi törést szenvedett, utközben a mentőkocsiban *meghalt*. Kiss Gábor életveszélyes sérüléseket szenvedett. A mentők a Margit-kórházba vitték, ahol az éjjeli órákban sérüléseibe ő is belehalt.

— **Mit tanulhatunk ezen a héten** a Népmüvelési Bizottság Háztartási telepén a Gázművek VI., Vilmos császár-ut 3. szám alatti bemutató helyiségében: *március 14-én, hétfőn délután 5—6-ig* Szili Leontin: Az ötletes és szép maradékkonyha. Főzőbemutató: tojás-, tészta- és zöldségmaradékok felhasználása. *Március 16-án, szerdán délután 5—6-ig* Anghi Hajnalka: A dán háziasszony háztartása. Főzőbemutató: hustekercs szilvával töltve, tojásos galuska édes öntettel, kocsonyázott gyümölcslé. *Március 17. csütörtök délután 5—6-ig* dr. Göczyné Haviár Margit dr.: A háziasszony egészségéről életszakaszok szerint. Főzőbemutató: tojásos ételek készitése. Az egyes előadások belépődija 60 fillér. *Március 18-án, pénteken délután 5 órakor* főzőbemutató a takarékos gázhasználatról. Belépődij nincs.

— **Öröm és boldogság az uj párnál, Mert kelengyéjüket vették Kiss és Mahunkánál. Tisza I.-u. 16. Szép menyasszonyi kelengye 600 P.**

— **Házasság.** *Rózsa Annie* énekművésznő (Budapest) és Mr. *Joe Mayor* főiskolai tanár (Anckland) házasságot kötöttek.

Dräxler G. János volt országgyülési képviselő, ny. ig. tanító és felesége, *Herceg Ilona* leányát, *Györgyit*, eljegyezte *Molnár András* okl. bányamérnök, bányaigazgató és felesége, *Neszméry Margit* fia, *András*, okl. gazda Pöstény—Homokterenye. (Minden külön értesités helyett.)

Sommer Bözsi és *Gondos Iván*, a Békésszentandrási Szövetkezet igazgatója, házasságot kötöttek. (Minden külön értesités helyett.)

Fuchs Máriát Tokajból eljegyezte *Friedländer Sándor* Kesznyéten.

— **Finom műbutorok** Mahunka, Német-utca 49.

A hetvenéves Magyar-Mannheimer

»Hétszer tíz év egy emberélet — Félig elalszod, félig elfecsérled« — írta valamikor Kiss József. Költőkre, mesemondókra ez igaz, de Magyar-Mannheimer Gusztávra távolról sem. Akinek szerelme a természet, életeleme a vándorlás, hazája széles e világ, a tájképfestőnek hetven év a szakadatlan munka egyetlen ütemsora. El sem tudjuk másként képzelni e kedves, mozgékony, halkan ironikus fejet, mint ebben a páni sürgésben-forgásban. Ifjúság, hullámok csobogása, angyalok viháncolása, felhők rebbenése leköti a tekintetét s a következő pillanatban már az ecsethez nyúl és a vászonra viszi élményeit. Magyar-Mannheimer az impresszionizmus festője. A szakadatlanul megújuló ingerek között leszűrődött a tiszta kontúr, mely magába olvasztja a színek villanását — a perc látványaiból az örökkévalóság pillanatképe támad palettáján.

Sem neki magának, sem a piktúrájának nem igen lehet elhinni a hetven évet. De el lehet hinni az életrajznak. Az ilyen életrajz, mint Magyar-Mannheimeré, olyan, mint valami szép, gördülő eposz. Érdekes, hősies, korjellemző történet. De a hőse, aki végigszenvedte aligha érzi olyan szépnek, mint az írói, az olvasói. Volt ponyvaregények munkása, mint Kiss József. Festett cégtáblákat, mint Watteau, Hogarth — csak épen Kápolnásnyéken. Volt fotográfus, mint Borsos, de inas és retusőr, nem pénzkereső. És volt régiségkereskedő is, mint Israels, de nem az amszterdami gettoban, hanem a pesti dzsungelben. És most mindezek ellenére egy élet gazdag szőnyegét teríti elénk művészi számadásában. Egy eleven, sokféle művészet légkörében töltött élet nagyon finom számvetését.

Az Ernst-Múzeum falain csaknem egy félszázad művészi etappjai mellett haladunk el és mint az utolsó félszázad érdekes fejlődés menete, úgy nézünk ezekre a kortörténeti s művészi dokumentumokra. A magyar szalon-romantika rajzolt genre-figurái mellett ott van München és Wien egy-egy színes telivér melódiája. Wágner Sándor, Makart, a nyolcvanas évek kissé még teatrális, barokkos festőisége. Később: a mennyezetképek és panneaux vázlatai, a pesti kávéházakba és az akkori Mücsarnokba belegondolt dekoratív festészet. Halkan, szinte gyermeki félelemmel lopja bele ezekbe Watteau egy-egy muzikális egét, Tintoretto könnyű angyalszárnyait. Azután a vidám gyermekszonáták, a fürdő, lubickoló napfényes csoportok következnek, talán utolsó kicsattanásai egy biedermeier életörömnek. Majd Turner ködben és alkonyban kigyúló színei: az impresszionizmus első félénk moll-hangulatai. Azután egyszerre megint minden áthangolódik, az olasz égbolt, a narancsfák, az azaleák, az örökzöldek, a százados pergolák himnuszává, minden zsong, örül, a férfias ecset pedig rendületlenül hirdeti az epikureizmust.

A hetvenéves Magyar-Mannheimer immár kitisztult bölcs, eklektikus, halk élvezője annak, amit a teremtés nekünk vigasztalásul adott: a gyermeknek, a tavasznak az asszonyi testeknek és a mindent elborító, elzsongító tengernek. A költő talán elfecséreli s átalussza az élet szebbik felét, azután rezignál. A festő, amilyen panteista volt ifjú és fürge éveiben, ép olyan életigenlő marad egy élet alkonyán. Összevontabban lát, egyszerűbb és átfogóbb lett. Nem elvont, nem nyughatatlan, izgalmas. Hanem tiszta, derűs pillantásával az élet valóságaiba nyúl bele, kimarkol egy-egy fragmentumot a föld virágos koszorújából és odatűzi egy fáradt kor kalapja mellé. Nem adatott meg neki a pihenés, csak a kielégülés; nincs helye, ahol életörömet tanítson az ifjúságnak, csak a képeiben. Mégis az övé a mindenség, ahogy finom ritmusokban Lenkei Henrik hirdeti róla ünnepi ódájában:

Tied lett erdő, rét, víz, kert, halom,
Egy mesebeli nagy birodalom!

Ugy jártál ott, mint született királya,
Ecseted volt a fejedelmi pálca,
Fű, fa, virág, lomb, meghódolt neked,
Csatlósid hajnal, alkony, fellegek!

A kiapadhatlan ihletek varázsa
Unszolt mind újra buzgó áldozásra,
Művészetünknek főlkent papjaként
Két kézzel szórtad a derűt, a fényt!

N. P.

A Magyarság 1929. 4. 7.

XVI. századbeli zseb sebészkészletet vett meg azért, hogy annak raffinált eszközeivel pipáit tisztítsa.

Az asszonyok toalettasztala is sokban hasonló forrásokból meríti használati díszét. Így p. o. abból, amit a férfi hamutálcának keresztelt el, ékszer- v. tűtálcika válik, a régi orvosságos tégelyek pedig a szépítő- és kendőzőszereket, a régi pálinkásflaskók vagy festett díszű orvosságos üvegek az illatszereket tartalmazzák.

Sok minden Ovidius tollára érdemes metamorfózist találunk még azonban, ha körülnézünk a régimodorú szintétikus lakásban. Itt vannak p. o. a vitrinszekrénykék, amelyek a régi állóórák, barométerek tokjaiból, üvegburáiból vedlettek át, vagy pedig azok a kis üvegkoporsók, aranyozott fából farago tt keretükkel, amelyekben Olaszországban a gyerekeket viszik keresztelőre. De talán még ennél is jobban beváltak a barokk szentségtartó szekrénykék és a »vernis Martin«-nel diszített Louis XIV. stb. hordszékek, amelyeket ehhez képest tömegesen is hamisítanak. Ebbe a csoportba tartoznak a XVIII. századbeli redőnyös éjjeli szekrények (különösen a kecses hengeres formájúak), amelyek hol »cave á liqueurs«-ré, hol kézi könyvszekrénykévé alakultak át, csakúgy, mint a provence-i konyhák rácsozott fali kenyérszekrényei.

Hasonló, immár szinte gyárilag készült átalakításban vagy utánzásban részesülnek a kínai, sévresi, delfti stb. vázák, amelyekből asztalilámpák lettek, vagy pedig nagyobb formátumban esernyőtartóul szolgálnak. Esernyőtartónak használják még a flamand, németalföldi réz tejeskancsókat és a spanyol, mór rézciszternákat is, valamint az ugyanebből az anyagból készült címeres, domborított díszű svájci és tiroli szőlősputtonyokat is.

A kert díszei sem merevedtek meg eredeti rendeltetésük tradiciójában. Így lettek régi, lebontott paloták faragott párkányaiból kerti padok, oszlopaiból pergolák, oszlopfejeiből kerti ülőkék, szobor- v. vázatalpazatok, sőt kivájva kútfejek is. Keresztelőmedencéket, szenteltvíztartókat is gyakran látunk szökőkúttá átalakítva. A kovácsoltvasból remekbe művelt ablak-, erkély- v. lépcsőkorlátrácsoknál dekorativabbat pedig alig lehet elképzelni a történeti stílusú kertek egyes részeinek elválasztására, kapuk stb. készítésére.

Általában úgy a kertben, mint a lakásban a legpoétikusabb metamorfózisban azok a régi használati és dísztárgyak részesülnek, amelyek növények, virágok befogadására magasztosulnak. Így itt vannak mindenekelőtt a provence-i olajtartóedények, a »jar«-ok, amelyek immár a Riviera minden kertjében találhatók. Az óriási márvány, bazalt, trachit v. porfir fürdőkádak és szarkofágok, amelyek a rómaiaktól az olasz renaissance-kertekbe származtak, már századok óta töltik be új hivatásukat. Míg újabban egy-egy dollárfejedelem fel nem fedezte, hogy fürödni is lehet bennük és ehhez képest a Fifth Avenue-beli vagy Los Angeles-i palazzók fürdőszobáinak méltó díszét képezhetik. Még nagyobb karriert futottak azonban be a higiénia egyéb eszközei, szerényebb kezdetből indulván a »jardiniére«-i méltóság meghódítására. Így p. o. azok a szép trébelt, vésett réz lábfürdők, amelyeket a régi flamand v. németalföldi képeken láthatunk, az ón vagy réz éjjeli edények, amelyek a XV—XVI. században Franciaországban voltak divatosak, vagy azok a díszes kis ládikák, amelyek p. o. XIV. Lajos korában a versaillesi kastély márványoszlopainak árnyékában hasonló célt szolgáltak. De ne feledkezzünk meg a női toalett legintimebb eszközeiről sem, hiszen néhol egész gyüjtemény található ezekből rouen-i, strassburg-i fajanszból, sevres-i, marseilles-i porcellánból formálva. És így lett a szépen faragott svájci, angol, francia bölcsőkből, a borhűtőkből, a bográcsokból és más konyhaedényekből, valamint a fali kézmosómedencékből is jardiniére és virágváza. Példának ennyi is elég, sőt sok is. A tárgyak szellemét gyakran veszedelmes idézni. Emlékeztessen erre a schilleri varázslóinas példája!

KÉPEK A FELKELŐ NAP ORSZÁGÁBÓL

Naplótöredékek. (Folytatás.)

Irta *Reményi Ferencz* cs. és kir. sorhajó-zászlós.

Tokio, Nipon fővárosa.

A látottak után *Szengakudsi*-t kivántam még megtekinteni; félreeső templomocska ez, melyet azonban az egész országban mindenki ismer, mert ehhez füződik az aligmult zordon, de hősies lovagkor egyik legvéresebb tragédiája. A hősök, kik abban szerepeltek: «*a negyvenhét ronin*», a templom sírkertjében vannak eltemetve. Századok óta porladnak ott testeik, de emlékük még mindig él és élni fog örökké. Ha egy szinházban a «Csinsingurát» (alattvalói hűség) adják, mely a 47 ronin történetét eleveníti föl a színpadon, tömve van a nézőtér. És ha elérkeznek a hősök emlékének szentelt ünnepnapok, a nép apraja-nagyja a Szengakudsi templom temetőjébe vándorol, hogy megemlékezve azokról, a kik hősi halállal multak ki ősi erényért; szentelt mécseket égetve rójják le a kegyelet adóját.

A 47 rónin története a következő:

A Genroku-korszak* 14-ik évében (1701-ben.) történt, hogy a császári udvar egy követet volt küldendő Jeddóba, a sogún udvarához. Két daimió; *Takumi no Kámi* és *Káméi Száma* lőn megbízva a magas küldöttek illendő fogadásával és megvendégelésével, és hogy az ily alkalmakra megszabott szövevényes szertartás valamely pontja ellen ne véthessenek, egy magas sogúni hivatalnok, *Kotszuké no Szuké* utasítást kapott, hogy őket előbb kellőképen előkészítse.

A két daimió tehát naponta a kastélyba ment, hogy az oktatásban részesüljenek. *Kotszuké no Szuké* kapzsi ember volt; az ajándékok melyekkel tanítványai neki kedveskedtek, nem elégítek ki. E miatti boszankodásában sértő módon érezteté velük felsőbbségét, mint az udvari szokásokban jártas ember, és minden alkalmat felhasznált, hogy őket nevetségesekké tegye.

A heves vérü *Káméi Száma* e sértő bánásmódot nem tudta elviselni. Egy este tehát egybehítta alattvalóit és ünnepélyesen kijelenté előttük, hogy a legközelebbi sérelemért karddal fogja magát Kotszukén megboszúlni tudja ugyan, hogy ily véres tettel a sogúni kastély falai között nemcsak saját életét játsza el, hanem családját is koldúsbotra juttatja és alattvalóit is földönfutókká teszi, de mint daimió, nem türheti tovább a folytonos megaláztatást.

Káméi Száma tanácsosai között volt egy bölcs ember, a ki hallván ura megváltozhatatlan szándékát, törte a fejét, hogy miképen háríthatná el a mindnyájuk romlását. Ismervén *Kotszuké* kapzsiságát, erre építette fel tervét. Még aznap este gazdag ajándékot küldött neki és lovagjainak ura nevében. Ettől kezdve *Kotszuké* oly udvariasan viselte magát *Káméi Száma* iránt, hogy az csakhamar letett öldöklő szándékáról. Annál sértőbb lett *Kotszuké* magaviselete *Takumino Kémi* iránt, a ki feljebbvalója iránti tiszteletből eleintén türtőzteté magát. *Kotszuké* elbizakodását csak növelte a daimió e türelmetessége. «Nézd csak, Takumi no Kámi», — mondá gőgösen, — «harisnyám szalagjai eloldództak, légy oly jó, kösd meg!» *Takumi*, bár égve a szégyentől, engedelmeskedett. Erre *Kotszuké* igy szólt: «Mily ügyetlen vagy! Még csak egy harisnyát sem tudsz rendesen megkötni! Mindenki láthatja, hogy te csak vidéki paraszt

* A japán történelem nem egy bizonyos kiinduló ponttal kezdve folytatólagosan számítja a lefolyt éveket, mint a keresztény népek, hanem korszakokra osztja a múltat, melyek különböző hosszúak. Minden korszakban elölről kezdődik az évek számítása. A mostani korszak neve *Meidsi*; számíttatik 1868, a mikádó hatalmának restauratiója óta.

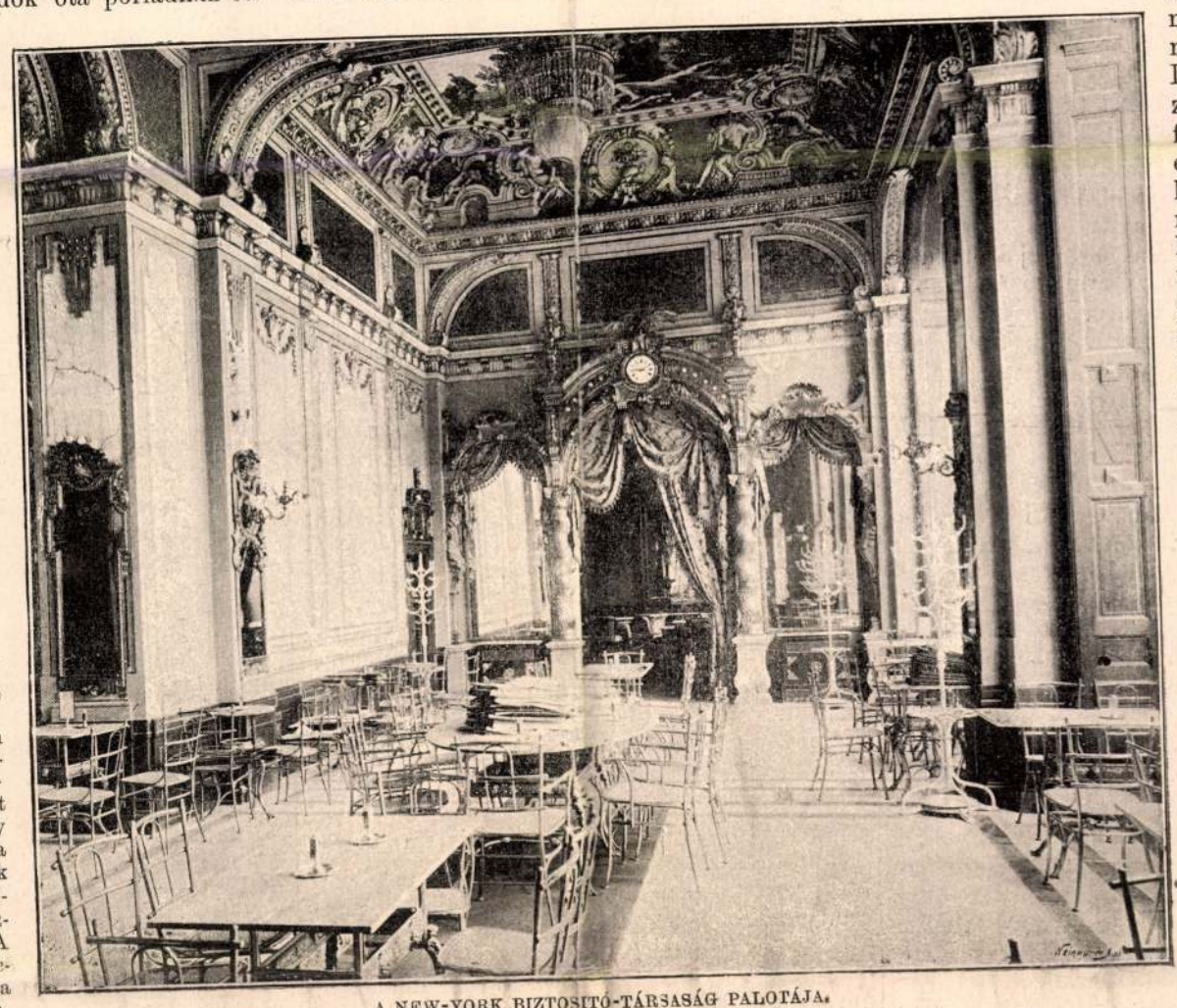

A NEW-YORK BIZTOSITÓ-TÁRSASÁG PALOTÁJA.
Részlet a kávéházból Eisenhut és Mannheimer mennyezeti festményeivel.

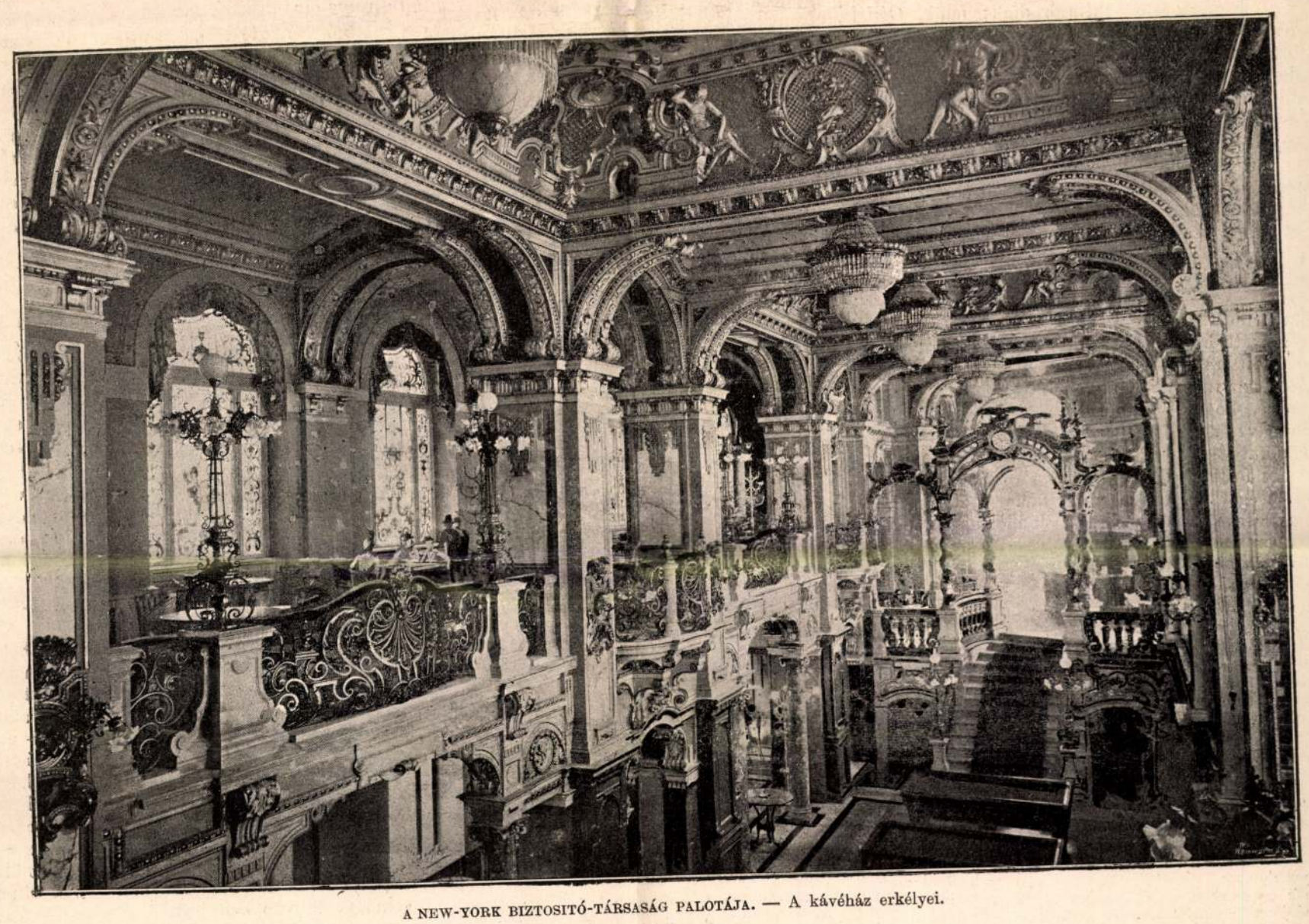

A NEW-YORK BIZTOSITÓ-TÁRSASÁG PALOTÁJA. — A kávéház erkélyei.

vagy, a kinek fogalma sincs a jeddói szokásról.» S nevetve elment. Ez lángra lobbantá a tüzet. «Megállj uram!» ordítá *Takumi* dühtől reszketve. — «Nos, mi a baj?» kérdé amaz visszafordulva. E pillanatban *Takumi* kardjával Kotszuké fejéhez vágott, de roszúl találván, csak sebet ejtett rajta. Mikor még egy vágást intézett sértője ellen, berontott a palotaőrség és megkötözé a dühös daimiót. *Kotszuké no Szuké* elmenekült.

A törvényszék összeült és kimondá az ítéletet: *Takumi no Kámi*, nem tekintvén a kastély méltóságát, annak falai között gyilkos szándékkal támadott meg egy embert. E bűnért a törvény szerint *hara-kiri*-vel* vessen véget életének.

Takumino Kámi egy daimióhoz méltón végzé magán a hara-kirit. Kastélya, vagyona, földei elkoboztattak, neve eltöröltetett, hűbéresei rónínokká lettek.

Az utóbbiak között volt negyvenhét hű ember, a kik az elhunyt első tanácsosa, *Oisi Kuranoszuké*, vezetése alatt erős szövetséget kötöttek, hogy uruk halálát meg fogják boszúlni. «Atyád vagy urad megölőjével ne élj ugyanazon ég alatt!» így szól Konfucius egyik tana, és e tanok oly mély gyökeret vertek volt Japán népének lelkében, hogy még *Jejászu* is, mikor híres száz törvényével harmadfél száz évre szóló szilárd szervezetet adott az államnak, tekintetbe vette azokat. Ha valaki meg akarja magát bosszúlni, köteles ezt a törvényszéknek bejelenteni; az év és hónap szerint megállapítja könyveiben az időpontot, a meddig a boszú végrehajtandó. A ki e bejelentést elmulasztja, az törvénysértést követ el és vétkesnek nyilvánitandó; megbüntetése, vagy felmentése tettének körülményeitől függ. A bölcs törvényhozó tehát, látszólag elismerve a vérboszú jogosságát, a bejelentés kötelezővé tételével oly eszközt adott a kormány kezébe, melylyel tetszés szerint meggátolhatott minden vérengzést.

Ha a 47 rónin tehát a kormánynak tudtára adta volna szándékát, büntetlen maradt volna. De jól tudták, hogy ez esetben hatalmas ellenfelüknek módjában állott volna, a veszélyt magától elhárítnia. Ők pedig vért akartak vérért. Ezért, bár tudták, hogy merényletükkel életüket eljátszák, titokban tarták szándékukat.

Legelőbb az erős testőrségtől környezett *Kotszuké no Szuké* éberségét kellett elaltatni. A szövetségesek tehát szétszóródtak; fejük, *Oisi Kuranoszuké*, Kiotóba ment. De tudván, hogy ott is kémek környezik és minden tettéről tudomást adnak Kotszukénak, kicsapongó életre adta magát, hogy minden gyanút elhárítson magáról. Elcsapta hű nejét, kisded gyermekeivel együtt és napjait dorbézolással tölté.

Történt egyszer, hogy *Oisi Kuranoszuké* haza térve egy ily éjjeli tivornyából, részegségében megbotlott az útczán és fektében elaludt. Arra megy egy szatszumai ember (Szatszuma egyike az ország leglovagiasabb tartományainak) és megpillantja az utczán heverőt. Nem Oisi Kuranoszuké-e ez, — kiáltja csodálkozással — «Takumi no Kámi első tanácsosa? És ez az ember a helyett, hogy megboszúlná urát, tivornyázásra és boritalra adja magát! me itt fekszik részegen az utczán! Hűtelen állat! Nem vagy méltó, hogy a szamurai nevet viseld!» Ezt mondva, megrúgta a részeg rónint és arczába köpött.

Ily fortélylyal élve, végre sikerült az óvatos ellenséget biztonságba ringatnia. A többi rónínok lassankint összegyültek Jeddóban. Mesterembereknek, házalóknak öltözve kipuhatolták *Kotszuké no Szuké* házát, megismerkedtek beren dezésével, kitudták embereinek számát és minderről hirt adtak *Oisi*-nek. Mikor ez elérkezettnek vélte a boszú idejét, titokban Kiotóból Jeddóba szökött és maga körül egyesítvén a rónínokat, egy hóviharos deczemberi éjjel, miután még előbb ünnepélyes torral elbúcsúztak az élettől, kivonultak sokáig előkészített tervük végrehajtására. Az ily alkalmakkor követett szokás szerint mindegyik egy okiratot hordott magánál, melyben boszúszándékuk és annak okai világosan ki voltak fejezve; czélja ez okiratnak az volt, hogy az illető halála esetén tettének nemes okai mellett tanuskodjék. A róninok körülvették a telket, s a szomszédokat, értésükre adván czéljaikat, semlegességre kérték; íjászok foglaltak állást a fedeleken, hogy senki se menekülhessen meg. Erre az első udvar kapuján átmásztak, a másodikon betörtek és hosszu, véres harcz után legyőzték a testőrséget. Sok keresés után megtalálták *Kotszuké no Szukét* is, a ki félelmében elrejtőzött.

Oisi Kuranoszuké és 46 társa térdre borult előtte és homlokával a földet érintve, így szólt:

«Kegyelmes úr, mi Takumi no Kámi hűbéres vitézei vagyunk. Mult évben kegyelmességed és a mi urunk között viszály esett. A mi urunk hara-kiri-re itéltetett és családja tönkrement. Ime mi eljöttünk ez éjjel, hogy boszút álljunk urunkért, a mint az hű alattvalók kötelessége. Kérném kegyelmességedet, ismerje el szándékunk jogosságát és kegyeskedjék hara-kirit végezni magán. Én magam fogok azon szerencsében részesülni, hogy kegyelmességed segédeként szolgálok s illendő tisztelettel elfogadván kegyelmességed fejét, azt engesztelő áldozatként leteszem urunk sírjára.»

Ő kegyelmessége ismételt felszólítás után sem mutatván hajlandóságot e kérés teljesítésére, *Oisi Kuranoszuké* nem tehetett egyebet, mint hogy ugyanazon tőrrel, melylyel Takumi no Kámi kivégzé magát, levágja a gyáva fejét, a ki nem akart egy nemes emberhez méltón meghalni.

Erre a 47 ronin a *Szengakudsi* templomba vonult, hol uruk el volt temetve. Ott megmosván Kotszuké fejét egy forrásban, azt megboszúlt uruk sírjára tették. A fejen kívűl a véres tőrt és egy iratot tettek a sírra, melyben tisztelettel jelentést tesznek az elhunyt szellemének, hogy halálát megboszúlták a törvény ellenére ugyan, de kötelességükhöz hiven, és arra kérik, hogy fogadja el a tőrt és vágja le még egyszer ellenfele fejét. Aláirva a 47 rónin. Azután mindegyik egy szentelt mécset égetett el a sír előtt. A mi pénz náluk volt, átadták a templom papjának, hogy lelkeikért, miután hara-kirivel kimultak, miséket olvasson. Azután följelentették magukat a kormánynál. A törvényszék harakirire itélte mind a negyvenhét rónint; a hősök szilárd kézzel tettek eleget a törvény szigorának.

Holttesteiket kérelmükhöz képest, uruk sirja körül temettek el, a kit oly híven szerettek. A nép, tettök hallatára, seregenként tódult sirjaikhoz. Egy ember letérdelt Oisi Kuranuszoké sírja előtt, hő imát rebegett, azután kardját testébe döfte és meghalt. Ez az ember azon szatszumai volt, a ki Kiotóban Oisit meggyalázta. Belátván akkori igaztalanságát, véget vetett életének, hogy halálával megengesztelje a sértett hős szellemét.

Ez *a 47 rónin* története.

*

A templom Takanavában fekszik, Tokió legdélibb városrészében, egy halom lejtőjén, közel a tengerparthoz. Egy öreg kannusi (sintó pap) nyitotta ki a tágas udvarra vezető kaput. Balra egy dísztelen kápolna látszott; vezetőm oda irányzá lépteit. A kápolna belsejében egy aranyozott Kanaon-alak (a kegyelem istennője) alatt több mázos szekrény volt elhelyezve. «Negyvennyolcz faragott képet tartalmaznak», mondá az ősz templomőr, — «Takumi no Kámi és a 47 rónin emlékképeit.» Kivánatomra megmutatott néhányat. Mesterileg faragott faalakok, arczaik természethűen befestve, ruházatuk díszesen mázolva. Némely képek öreg embereket ábrázolnak, ősz, ritkás hajjal (az egyik rónin 77 éves volt a történet idejében), mások alig 16 éves ifjonczokat. Mindegyik fel van fegyverkezve a szamuraikat kiváltságosan megillető két karddal (egy hosszabbal az ellenfél számára, egy röviddel a hara-kirire — szükség esetében). A róninoktól maradt tárgyakat, melyeket a legkisebb öltözetfoszlánytól a megboszúlt daimió szelleméhez írt okiratig ereklyékként, nagy gonddal őrizik a templomban, nem láthattam. Azokat csak kiváló alkalmakkor mutatják meg.

Azután arra a halomra mentünk fel, melynek lejtőjén a kis temető van. Az út egy forrás mellett vezetett el, mely egy bambuszligetecske közepén fakad s egy parányi kerítéssel van bekerítve. A forrás fölött egy fatábla van, melynek felirata így szól: «*Ez az a forrás, melyben a fejet megmosták. Vándor ne mosd meg benne se kezedet, se lábadat.*» Tehát *Kotszuké* nem rótta le halálával bűnét; még a forrás is átkozott, melyben vérét lemosták.

Feljebb a halmon, álmodozó fák árnyában fekszik a sirkert. A közköltségen fentartott, egyszerű, de csinos kerítés mentén sorakoznak *Takumi no Kámi* nagyobb siremléke és 48 kisebb sirkő. A 48-dik alatt a szatszumai ember nyugszik. Mindenik kis sirkő előtt bambuszcsövekbe dugott örökzöld növények tesznek tanuságot az utódok kegyeletéről; egy-egy víztartócska friss vizet tartalmaz a szellem üdvözlésére; az áldozati mécsek számára egy-egy hamuval telt kis kőmedencze szolgál. Minden oly parányi, mintha gyermekek sirjait jeleznék, pedig nagy hősök nyugosznak alattuk.

A sógúnok pompakörnyezte nyughelyei után ez egyszerű sirkövek. És mégis, azon hatalmasokról talán nem sokára csak a történet lapjai fognak szólni, míg e hősök örökké fognak élni a nép kegyeletében.

*

Az «Imperial hôtel» csak annyiban különbözött valamely angol gyarmat vendéglőjétől, hogy japán fiúk szolgáltak fel és hogy a «wine card»-on (borjegyzék) a «Kirin beer» is szerepelt, melyet egy nagy japáni sörház gyárt, tanulságául az európai művelődés terjedésének.

A délutánt az Ujenó megtekintésére szántam. E nevet egy halmos emelkedés viseli, a város éjszaki részében, mely arról nevezetes, hogy sajátságos vegyüléke a kegyelet és a mulatság számára szentelt helyeknek. A kegyeletre hat Tokugáva családbeli sógún temploma és sírja hivja fel ott a japánt és indítja csodálkozásra az idegent; a mulatságra pedig a természet, melynek szépségei iránt Japánban a szegény kúli ép úgy bir érzékkel, mint a művelt főúr.

Az út a vendéglőtől a város ellenkező szélén fekvő Ujenóig majd egy óráig tartott és alkalmat nyújtott arra, hogy a közbeeső, legérdekesebb városrészekkel megismerkedjem.

A ki arról itélve, hogy Tokio Japán fővárosa, és közel 1.400,000 lakost számít, eleve olyannak képzeli e várost, mint a milyent hasonló fontosságú és lakosságú európai vagy amerikai városok nyújtanak, erősen csalódva érzi magát, midőn a valósággal szemben áll. Igaz, hogy Tokio nagy, sőt talán egyike a föld legterjedelmesebb városainak, de mégsem *nagyváros*, legalább nyugati értelemben nem. Óriási kiterjedését már azon egy adat is jellemzi, hogy körülbelül 220,000 háza van, átlag tehát 6 lakos esik egy házra. E száraz adatból tehát egyszeriben azt is megtudjuk, hogy átlag minden család külön házban lakik, a miből szükségképen következik, hogy a házak jobbára szerény nagyságuak.

És így van ez valóban. Egy óriási falu, vég nélkül egymás után sorakozó faházikókkal, melyekből csak itt-ott válik ki egy-egy európaiasan kőből épített hivatalos vagy nyilvános épület, egy-egy nehéz, görbületes tetőzettel fedett templom. A házak dísztelen külseje és egyöntetű stilusa növeli a város egyhangú jellegét.

Az építési anyag a mint már említém, tekintettel a gyakori földrengésekre általában fa és papír; a papírházak papirral bevont farácsokból állnak, Nappal, mikor e könnyed falakat félretolva tartják, az egész ház belseje — vagy legalább az utczára nyíló része — feltárul a járókelő szemei előtt, a kinek ilykép bő alkalma nyílik a japán nép életmódjával megismerkedni. A tágasabb földszintre többnyire egy alacsony, visszahúzódó emelet van épitve. Némi dísz csak a magas, szürke, gömbölyded zsindelylyel födött tetőzetre van alkalmazva, melynek gerincze csinosan ki van czifrázva.

(Folytatása következik.)

* A *hara-kiri* vagy *szeppuku* a japán nemesség kiváltságos öngyilkolási módja volt. Eleinte elveszett csaták után végezték ki magukat a hősök hara-kirivel, vagy pedig általában oly esetekben, a mikor valamely becsületbeli vétség, vagy egyéb nagyobb bűn miatt a nemes úgy vélte, hogy nem élhet tovább. Később, a Tokugávák korában, halálbüntetésnek is alkalmazták, de csak nemeseknél. A hara-kiri ily esetekben mindig nagy ünnepélyességgel történt, kormányküldöttek és az elitélt legfőbb alattvalóinak, vagy társainak jelenlétében, igen körülményes szertartás szerint; az elitélt végre hasának balfelébe döfte a tőrt és átmetszette vele; mikor a jobb feléből kivonta, a mellette álló segéd, többnyire legjobb barátja, egy csapással levágta a fejét. A japáni nemesek többnyire rendületlen nyugalommal végezték magukon a hara-kirit, mert már gyermekkoruk óta megbarátkoztak a halál e módjának gondolatával.

Ehhez azonban pénz kellett, a kisasszony pedig nem gazdag. Így gyűjtésre gondolt. Az első kis összeget úgy teremtette elő, hogy a bátyjával egy külön előadást tartatott a tervezett iskola javára. Bonnefois igazgató készséggel teljesítette húga kívánságát. A *Passiót* mutatta be közönségének élőképekben. Az előre ügyesen hirdetett czél figyelmet és részvétet keltett az emberbarátokban, kik ez előadás jövedelmét önkéntes adományokkal csakhamar olyan csinos kis összeggé szaporították, hogy Bonnefois kisasszony csakugyun fölállíthatta s megnyithatta az első iskolát, mely a nomád élethez alkalmazva, egy hordozható ponyvasátorból állott, s időről-időre oda költözött, a hol legtöbb komédiás-nép tanyázott.

A hevenyészett iskola a dolog természeténél fogva csak a legszükségesebb fölszerelésre szorítkozott. Egy egyszerű s könnyű favázat alkottak, azt beborították egy nagy, zöld ponyvával s készen volt a tanuló-szoba, melynek hoszsza 5, szélessége 3 méter. A sátornak se ajtaja, se ablaka; az egyik sarkán fölemelhető a ponyva: az a bejárat; a világosságot pedig úgy kapja, hogy a tető és az oldal ponyvája közt több helyütt nyílást hagynak, elegendőt arra, hogy bent jól lehessen olvasni, írni. A sátornak fölszedhető deszka padlózata van, melyen két hosszú asztal áll, elég helyet adva 25—30 gyermeknek. Az asztalba helyenként tintatartók vannak beékelve. A sátor egyik oldalán egy nagy fekete tábla es egy fali-térkép függ; az egyik sarokban pedig egy záros szekrény áll; tanulás után abba rakják a gyermekek az író füzeteiket és könyveiket. A tanulás tárgyai a legszükségesebb elemi ismeretek: olvasás, írás, számolás, vallástan, egy kis föld- és természetrajz, meg egy kis történelem. A tanulók 8—14 év közötti korúak; sem nemek, sem osztályok szerinti elkülönzés nincs köztük. A tanítás nem a szabályszerű országos tantervhez, hanem a szükséghez alkalmazkodik; épen ezért az egész oktatás inkább családias, mint igazi iskolai természetű. Csupán az órák száma van megszabva. Naponként négy órán át, t. i. délelőtt 8—10-ig s délután 2—4-ig tanulnak a gyermekek, mert a többi időt szüléik mesterségének eltanulására s gyakorlására kell fordítaniok.

Az első sátor-iskola munkásságának a sikere megszaporította a pártfogókat is. Részint emberbarátok, részint jobb sorsra jutott volt komédiások olyan szép adományokkal járultak az ügy támogatásához, hogy ma már két ilyen iskola működik Párisban: egyik bent a városban, másik a kültelkeken, s az igazgató Bonnefois kisasszonynyal együtt már három tanítónő foglalkozik bennök, még pedig rendes fizetéssel. Ezek a tanitónők maguk is az ilyen vásári mutatványosok családjaiból kerültek ki. A tanítás menetele úgy van megállapítva, hogy egyik iskola bármikor átveheti a másiknak a növendékeit, a mire annál nagyobb szükség van, mivel a komédiás családok folyvást vándorolnak a kültelkekről a városba és viszont.

Minthogy azonban a sátor-iskolák csak tavasztól ősz végéig használhatók: télre rendesen valami használaton kivűli, de fűthető bódét bérelnek ki iskolahelyiségül; igy a tanitás télen sem szünetel; sőt a szegény gyermekek télen még jobban szeretnek iskolába menni, mert a tanulás ideje alatt jó meleg helyen lehetnek.

A múlt nyáron egy újságiró meglátogatta az egyik sátor-iskolát s végighallgatván egy leczkeórát, a tanítás végeztével szóba állt a gyermekekkel s tudakozódott a családi állapotaik felől. A csacska sereg készséggel és gyermeki őszinteséggel felelt az újságíró kérdéseire, melyek nyomán ilyen párbeszédeket jegyzett föl:

— «Kis fiam, mivel foglalkozik édes apád?»

— «Az én apám viaszbábokat mutogat!»

— «Hát a tied? — kérdé a többiektől sorra.»

— «Az én apámnak igen szép panorámája van.»

— «Az én mamám ördögmotolán forgattatja a gyermekeket.»

— «Az én apám olyan bányászokat mutogat, a kik 150 méternyi mélységben dolgoznak a föld alatt.»

— «Az én apám a híres fa-ember.»

— «Fa-ember?» kérdé az újságíró bámulva. Hogy lehet ez?

— «Hát úgy, té'súr, hogy vadember; üveget rág, petróleumot iszik rá és tüzet nyeldes utána, és még sem árt neki.»

— «Az én szüleimnek, té'súr, igen szép czirkusza van. Megbámulná, ha látná, mit mindent csinál Courson úr a körhintán, a trapézen, meg mindenfélén. Csuda-ember az a Courson úr. Tornatanár volt régebben a városnál; de aztán mi hozzánk jött, hogy a közönséget mulattassa.»

— «Hát te mulattatad-e már a közönséget?» kérdé a mintegy 12 évesnek látszó ficzkótól.

— «Hogyne, té'súr? Én már magam keresem a kenyeremet. Még igen kicsiny voltam, mikor kötélen kezdtem járni. Most már szaladok is egy szál kötélen.»

— «Vannak-e testvéreid?»

— «Van egy unokatestvérem, té'súr; ez itt ni! Kemény gyerek, úgy-e? De még kicsiny; még nem is szerepel.»

Érdekes, hogy e komédiás-nép közt sok a czigány. A többi nem igen szereti őket; bajos velök megférni; de nincs mód megszabadulniok tőlük. Az iskolában a czigány gyerekeket is csak úgy tanítják tehát, mint a többit.

Iskolakerülő ritkán akad; különösen szombaton el nem maradna egy gyermek sem, mert akkor van a heti jutalomosztás. Bonnefois kisasszony, ki igen nagy tekintélyt tud tartani még a szülék előtt is, komoly ünnepiességgel tüzdeli föl a rendetlen öltözetű, nem ritkán rongyos gyermekek mellére az apró kereszteket, a szorgalom és jó viselet jelvényeit, melyekkel azok diadalmasan nyargalnak haza szüléik sátorába, vagy szekérházába. Van öröm a jutalmazottak közt, s van pironkodás és kesergés azoknál, a kik a jutalomra nem szereztek elég érdemet.

Az intézmény még most is csak kezdetlegesnek mondható ugyan, de jótékony hatása már is igen meglátszik azokon a szegény gyermekeken, a kik ennek előtte félvadakként csavarogtak és rakonczátlankodtak az utczákon, nagy boszúságára a járó-kelőknek és különösen a kofáknak, kiktől ritka ügyességgel tudnak elcsenni hol gyümölcsfélét, hol egyebet.

Bonnefois kisasszony, a nemes lelkű alapító, már is köztiszteletet vívott ki vállalatával a komolyabb körök előtt is. Mindenki elismeri, hogy jót cselekszik és hogy jó cselekedetét jó helyen alkalmazza. *K. P.*

A CZENZOR ÚR.

Orosz életkép. — Tolsztoj L. után oroszból S. V.

Oroszországban a rendőrmester után a hóhérra, azután pedig a czenzorra szokás gondolni. S ez nem is helytelen, sőt a körülmények figyelembe vételével nagyon természetesnek mondható. A rendőrmester s a hóhér a testet, a czenzor pedig a lelket öli meg. Ezúttal a czenzorral kivánunk foglalkozni.

Részemről a czenzorok intézményét a lehető legnagyobb pazarlásnak tartom. «Hogyan? — kérdi ön — hiszen a sajtószabadság» ... — Bocsásson meg, ha ellenvetését félbeszakítom — Ön tehát azt akarta mondani, hogy a sajtóra, értem a könyv és ujságsajtóra mégis csak a czenzornak kell ügyelnie?

On téved; állításom a Kolumbus tojásának ezerszer megbeszélt és agyon írt ügyével majdnem ugyanazonos. Mondja csak, uram, tud-e magának oly őrült orosz embert gondolni, ki még akkor is, ha a czenzort híréből sem ismerné, tulajdon fejének rovására és veszélyeztetésére valamit írni merne, miből a felső vagy legfelsőbb fogalmak szerint forradalmi, esetleg nihilisztikus eszmékre lehetne következtetni? Tegyül fel azt az esetet, hogy valaki öngyilkossági szándékból csakugyan ilyesmire vállalkoznék. A hírlapi czikk — mondjuk reggeli hét órakor — a rendőrmester kezébe kezül. Tíz perczczel hét után húsz titkos rendőr a czikk írója ellen kiadott elfogatási parancs végrehajtására indul. Nyolcz órakor — esetleg még valamivel előbb — a szerencsétlen áldozat már a Szent-Pál-erőd egyik földalatti czellájában ül, honnan egy vagy két év múlva csak azért kerül ismét napvilágra, hogy a haditörvényszék tanácstermében tartott rövid kihallgatás után, mint 15—20 évi kényszermunkára elitélt rab ismét földalatti börtönébe jusson. Innen aztán számos, soha nem látott bajtársakkal, kik vele együtt ötven fontos rablánczokat viselnek, Sachalinba vagy valamely más szibériai ólombányába kerül.

— «Nos, mit akar ebből következtetni?»

Egyszerüen azt, hogy ily körülmények közt senki sem lévén hajlandó írni, czenzorra sincsen szükség. Már pedig mindezek daczára a czenzorok kollégiuma Szent-Pétervárott 273 egyénből áll, kik évenként fizetés, lakbér, segélyezések s egyéb javadalmazások czímén kerek számmal 900 ezer ezüst rubelt kapnak az állampénztárból, vagyis oly összeget, melyen jelenleg 1800 falusi tanitót lehetne eltartani.

Tudtommal az egész orosz birodalomban 4680 czenzor működik. Ezek tulnyomó része az orosz nyelven kivül más nyelvet nem tud és oly sablonszerű munkát végez, melyhez tudományos képzettség nem kell. A miről a napi lapokban irni nem szabad, arról nyomtatott rovatok adnak neki felvilágositást. Egy ilyen állandó rovat az uralkodó családra vonatkozik, melynek egyes tagjairól legfeljebb csak azt lehet irni, hogy például: «Ő császári fensége N. N. nagyherczeg tegnap délután a M[illion]káján végig kocsikázni méltóztatott» — vagy pedig: «Ő császári fensége N. N. nagyherczegnő a múlt hét végén fogfájásban szenvedett,» stb.

A külföldi politika eseményeiről közölhető hireket a napilapok egyenesen a sajtóhatóságtól kapják, ezeket tehát a czenzor meg sem nyirbálja, még pedig azon egyszerü okból, mivel a felelősség terhe kizárólag az említett hatóságot illeti.

Vezérczikkeket, vidéki levelezők jelentéseit, vagy hirlapi polemiákat az orosz napisajtó nem ismer. A kormány politikájának azon részét ismertető közlemények, melyek arra valók, hogy a világot tévutra vezessék, — a mi különben mai napság már csak nagyon ritkán szokott sikerülni, — egyenesen a birodalmi kanczellár irodájából adatnak ki. Marad tehát a szépirodalmi, esetleg még a közgazdasági ügyeket tárgyaló rovat. Ezek szövege hétről-hétre előre készülvén, áttekintés végett a czenzornak már jó eleve benyujtandó. A hirdetéseket illetőleg egy külön szabályzat készült, mely szerint számokkal vagy betüjelekkel irt hirdetmények semmi szin alatt, egyéb üzenetek vagy tudakozódások pedig csakis az illető városrész rendőrmestere által kifogástalannak mondott egyénektől vétetnek fel.

Nem sokkal lényegtelenebb a czenzor működése a könyvkiadás dolgában. A tudományok valamely ágáról értekező könyvek kéziratát első sorban a császári tudományos akadémiának illető szakosztálya veszi birálat alá, s miután a felelőség terhe mindig az első birálót illeti, a czenzornak legfeljebb még csak arra kell ügyelnie, hogy a könyvbe — esetleg a nyomdában — toldások, vagy változások ne jussanak, a miért aztán a kiadó nyomdát vennék elő.

Mindezekből ugy hiszem eléggé érthetőn bebizonyult, hogy nálunk czenzorokra szükség csakugyan nem lenne. Ámde a «tsin» ezen tekintélyes és hatalmas osztálya az egész rendszer kiegészítő részét képezi és nélkülözhetetlenségét féltékenyen őrzi.

Kinek nem jutna eszébe ilyenkor Kseng-Tsu khinai császár udvari bolondja, kitől valamely

főpap ezt találta kérdezni, hogy tulajdonképen miért van a világon. Az udvari bolond, ki kevéssel előbb a császár asztalánál jól lakott volt, hasát veregetve azt felelte: «engem ne kérdezz, hanem ezt a telhetetlen zsákot, mert ezt holnap ismét meg kell tölteni, különben eldülök».

Nincsen oly hivatal, melynek szükséges voltát első sorban a gyomor zsarnoksága nem igazolhatná.

A NEW-YORK-PALOTA ÉS KÁVÉHÁZA.

Nincsen város Európában, mely olyan rohamosan épülne, mint Budapest. Az utolsó évtized alatt egész városrészek átalakultak és addig elhagyatott területeken s utczákon palotasorok emelkedtek. Az Andrássy-út teljesen be van fejezve s a várost átmetsző hatalmas körúton is alig van már egy-két üres telek. Az építési kedv nem hogy lohadna, hanem évről-évre fokozódik. Szinte gombamódra nőnek az óriási házak és középületek, újabb meg újabb diszei fővárosunknak. Örvendetes jelenség, hogy most már nem csupán emeletes bérkaszárnyákat építenek, hanem a házaknak külső és belső elrendezésében művészieségre és csínra is törekednek.

A nagy körúton egymást érik a stílszerű paloták, a melyeknek gazdag változatossága meglepi az idegeneket.

E fényes ház-sor köréből is magasan kiválik a New-York életbiztosító társaság palotája, mely a Kerepesi-út közelében az Erzsébet-körúton van, ide néz a fő homlokzata, míg másik két homlokzata meg egy-egy mellék-útczára nyilik. Ez a palota hatalmas főhomlokzatával, művészi szerkesztésű sugár tornyával, előkelően válik ki a környező épületcsoportból. Magas oromzata uralkodik a körúton és tornya ellátszik a főváros legtávolabbi részeibe is.

Ez a palota az amerikai biztositó-társaság magyarországi vezérigazgatójának, dr. *Arányi* Miksának a kezdeményezésére épült, a ki e palota építtetése által igazán művészi nevezetességgel gyarapította Budapest látnivalóit. A társaság szerencsés volt abban, hogy az építésre *Hauszmann* Alajos műegyetemi tanárt, az ismert kiváló műépítészt nyerte meg, a kinek alkotó tehetségét több nevezetes középület hirdeti a fővárosban, s a ki ez idő szerint az új budai királyi palotát is építi.

A New-York-palota külsején épen úgy, mint belsején az olasz renaissancera támaszkodó barok-stílus nyert kifejezést. A palota fő homlokzata nyilásainak arányos elosztásával, hatalmas portáljával, oszlopaival, két oldalú végződésével s könnyed tornyával a külső architekturának legszebb része. A torony távol áll a templomszerűségtől s megfelel abbeli rendeltetésének, hogy az épületet a környezetből kiemelje. Nagyon elősegíti a monumentális hatást a körúti homlokzat teljes kőborítása és figurális része a bőséget és takarékosságot ábrázoló két női alak, a négy hatalmas atlant, a sarok koronázó csoportja, mely valamennyi *Senyey* Károly szobrász alkotása.

Ehhez a fő középrészhez igen szépen olvad a diszes sarok rész, mely alant egyszerű és erőteljes s föntebb könnyed, alakokkal koronázott oszlopos arkhitekturába fejlődik.

A diszes külső részszel a legteljesebb összhangzatban van az épület belseje s az árkádfolyosóval kiképzett főudvar, mely ugy van megoldva, hogy az összes helyiségek jó világítást nyernek.

E mellett az épület berendezésénél tekintettel voltak a modern kényelem minden követelményére. Az emeletekre felhuzó gépeken lehet jutni. A lépcsők szélesek és szelid emelkedésüek. A toronynak praktikus rendeltetése az, hogy a benne elhelyezett viztartóba szivattyuzott viz ereje a felhuzó gépek működtetésére szolgáljon. Külön viztartó készülék van a negyedik emeletnek vizzel való ellátására.

A palotának első emeletén van a biztosítótársaság hivatalos helyisége és e fölött a második emeleten az «Otthon» irók és hirlapirók körének helyisége.

A legpompásabb része azonban a palotának a New-York-kávéház, a mely olyan pazar fénynyel van berendezve, hogy párját ritkítja az egész kontinensen. Ez a kávéházi helyiség művészi berendezésével a II. Lajos bajor király tündéri palotáira emlékeztet. Csupa márvány, kő, bronz, selyem, bársony és müvészi alkotás benne minden, úgy, hogy maga a helyiség nevezetes műremek számba megy.

A kávéház, jóllehet a földszintet foglalja el, voltaképen négy emeletre van osztva. A mély pinczében van a vendéglő, a melyből lépcső vezet a mélyített tekéző-terembe és a külön szobákhoz a középső termet képezi a kávéház, a melynek újabb emeletét alkotják a játszó-termek. A berendezés minden tekintetben eredeti és művészi jellegű. A kávéház belső architekturája stílszerű, de az egyes diszitő motivumok interieur jellegüknél fogva szabadabbak a külsőknél.

A mérték azonban meg van tartva, mert a hatást emeli az alkalmazott nemes anyag: a bronz és a márvány. Különösen szépek a bronzkeretek és átmenetek, melyek a pilléreket diszítik és a finom ízléssel alkalmazott márvány és tükörfelületeket befoglalják. Igen eredetiek a bronzból öntött hármas nyilású portálék, melyeknek csavart oszlopai rendkívül művészi hatásúak.

A belső szinezés lehetőleg diskrét, világos és szép keretét képezi a pompás mennyezet-festményeknek, a melyek *Mannheimer* Gusztáv és *Eisenhut* Ferencz festőművészek alkotásai. Összesen hét nagy, 14 négyszögméteres falfestmény diszíti a mennyezetet. A művek dekorativ hatása kifogástalan s kompoziciójukban is sok ötlet van. Legsikerültebb a kávéház belső csarnoka fölött elhelyezett két falfestmény a vidám zene és a szerelem allegóriája. A többi kép közül egyikén bachansnők, másikon inczelkedő faunok láthatók, réten bárányokkal játszó gyermekek a gondatlanságot és jókedvet jelképezik, egy géniusz alakú lenge ruhás nő pedig Newyorkiát, mint a művészetek barátját ábrázolja. A sok tarkaság mellett feltűnő egy holdvilágos kompoziczió a bárányfellegek közt repülő gyermekrajjal és egy előtérben alvó nővel, a ki az álom személyesítője.

Ezeket a falfestményeket szépen egészitik ki a női termekben a gyönyörű kézimunkával készített himzett selyem mezők.

Az egész helyiséget 21 villamos ivlámpa és 850 izzó lámpa világítja be és árasztja el nappali fénynyel. A világító testek szinte beleolvadnak az arkhitekturába, melyet majd hosszúra, majd láncz vagy csillárok alakjában nagyszerűen díszítenek. A nemes anyagok alkalmazásában odáig mentek, hogy még a padozatot is márványból csinálták. Negyed millióba került ennek a kávéháznak a berendezése, mely nem csupán szórakoztató helyiségül szolgál, hanem előmozdítja a művészi izlés fejlődését.

A kávéházat a múlt hó 23-án nyitotta meg *Steuer* Sándor, az ismert kávés, egy meghivottakból álló nagyobb társaságnak mutatva be a páratlan fényű helyiségeket. E megnyitási ünnepségen előkelő közönség vett részt, közte az irodalom, művészet és a közélet számos kitünősége. A díszlakomán elhangzott köszöntők egyaránt ünnepelték *Arányi* Miksát, a New-York igazgatóját és *Hauszmann* Alajos műegyetemi tanárt, a kik ilyen fényes műalkotással ajándékozkozták meg a fővárosunkat.

A magyar iparnak és művészetnek dicsősége ez a palota és kávéház, melynek legkisebb anyagja, díszítésének s fölszerelésének minden egyes része Magyarországból került ki, s magyar kezek munkája. A nevezetes palota főhomlokzatát, illetőleg belsejét képeinken is bemutatjuk. Ez a fényes látványosság kétségtelenül állandó vonzó erőt fog gyakorolni nem csupán a fővárosi közönségre, hanem vidékiekre és külföldiekre egyaránt.

A NEW-YORK BIZTOSITÓ-TÁRSASÁG PALOTÁJA AZ ERZSÉBET-KÖRÚTON.

elemezni őket. Körülötte változtak a művészi meggyőződések, uj szinfelfogás, uj térlátás, uj atmoszféra-hatáskeresés, nagy impressziók visszaadására való törekvés alakult ki. Ő megmaradt ifjusága ideáljai mellett, szorgalmasan gyüjtögette a természet apró formáit. Ezeket rakta azután össze képekké. Apáink szemében ez volt — a művészet.

Magyar-Mannheimer. A Nemzeti Szalon kollektiv kiállitásai során most Magyar-Mannheimert mutatta be és ennek a kiállitásnak izgató érdekessége volt. Az ő bámulatos sokoldalusága az első benyomásra megdöbbentett, s csoportokra osztotta a kritikát. Egyesek — vakságból-e, rosszindulatból-e, ki bánja? — rövidesen lebecsülték, s a modernséget hangoztatva, nem akarták meglátni ennek a kiválóan modern tehetségnek kimagasló kvalitásait. Mások pathoszát hangos deklamálásnak nézték, s szinészkedésnek azt, a mi izgalmas ugrás volt csupán e nagy tehetség fejlődésében. Hogy természettanulmányaiban temperamentuma lefokozottabb, mint szenvedelmes szinálmaiban, s nagy, hatalmas szinszimfóniáiban, — abból azt következtették, hogy magára erőszakolt érzések kifejezője, technikai bravurok csillogtatója, a ki önszuggeszczió alatt dolgozik. Szóval Magyar-Mannheimert egyesek szerencsésen ismét félreértették. S mindez miért? Mert, — mint müncheni birálója irta — seine technische Gewandtheit verblüfft. Nem vagyunk hozzászokva ily sokoldalu művészi jelenséghez. Művész, a ki annyira megösmerte a kifejezés minden eszközét, a ki előtt a természet oly számos titkát leplezte le, a ki a formákon és szineken oly szuverén uralkodik, a ki tónusban, szinben, érzésben és hangulatban annyira változatos, a ki mindezekhez azonban a természetmegfigyelések sokasága és a régi mesterfogások elsajátitása révén jutott: manapság, az együgyü egyszerüség idején, szinte bánt és fellázit. Az egykor nagyrabecsült kvalitások értékevesztetten lebecsültetnek. Persze, hogy nem komplikált egyéniség, — ellenkezőleg, egész fejlődése egyenes uton, tudatosan haladt előre: a részletezésből az egységesités felé, az összefoglalás, a szabad alakitás,

Modern Művészet

1906. I. 5.

a nagy páthosz, a tragikus érzések mesteri kifejezéseig, a mikor végül elérkezett a jesii tájkép démonikus levegőegéig, a hol azt érezzük, „mintha Jesi városa tiz percz előtt levegőbe robbant volna, s romjai csak most, lassan, hullanak alá a földre“ (Hevesi Lajos), s megszólaltatja csodás szinjátékait, „melyek zenéje elandalit, mint a gitár hangja, elszórja szinfoltjait, mint a gyöngyszemeket, hogy tarka bujósdit játszasson velük“ (Servaas F.), s „felragyogtatja a napsugarat, melynek tüze világit, szinte perzsel“, (Ugo Ojetti), mialatt képén „ünnepet ül a zöld és a fény“ (velenczei zsüri itélete). Itt tart ma Magyar-Mannheimer, — fejlődése elején vagy delén? Erre csak a jövő fog felelni.

Heyer. Egy német származásu festő szakadt ide közénk, Heyer Arthur, s bemutatta Rákospalotán készült müveit. Magyar ég, magyar föld, magyar erdő, magyar emberek, s e környezetben Heyer mily tipikus német! A Tátrában és Visegrád mellett, Heyer képzelete német hegyet, német várromot látott és benépesitette ezt az Erlkönig alakjával, fantasztikus rémképekkel, germán meseképzelet fantomjaival. Klinger, Stuck kisértenek, a német mondafestők támadnak fel sirjaikból, s minuczióz rajzai, esetlen ecsetkezelése, nehézkes mozgásu képzelete mind-mind ősgermán. Törheti a magyar nyelvet, de német festő marad a német piktor minden keménységével, kicsinyes rajzlátásával, minden allegoria-hajszolásával.

Minden ugynevezett restaurálás ezerszerte sajnálatra méltóbb pusztitás, mint azok a változások, melyeket az idő csinál. Mert nem egy restaurált, hanem egy másik képet kapunk, egy nyomorult kontár munkáját, az eredeti alkotó művész műve helyett.

DELACROIX.

A ki egy nagy művészeti alkotást megértett, kezdi szeretni önönmagát. K. LIPPICH ELEK.

Magyar-Mannheimer Gusztáv.

Öt évvel ezelőtt egy gyűjteményes kiállításban mutatkozott be Magyar-Mannheimer. Művészete a legvitattabbak egyike. Éveken át keserü mellőztetésben volt része, míglen a külföldön, Velencében elérte az első elhatározó sikert, ekkor egy darabig itthon is elösmerték, de életműve bemutatásakor újból megkezdődtek a lebecsülések, — az egyik színészkedésnek, a másik mesterkedésnek jelentve ki művészetét, az egyik csak egy kiskaliberü munkást, a másik egy olaszos imitátort, vagy makartoskodó bűvészt látott benne. Mi az igazság? Mikép lehetne Magyar-Mannheimer igazi művészi egyéniségéhez férkőzni? Annyi bizonyos, hogy nem emberi tulajdonságain keresztül, mert mint a sin éles töviseivel, ő gúnyjával vértezi körül magát, hogy meg ne közelíthessék. De mi megy végbe a lelkében?

I.

Az újabb magyar művészet első nagy sikerét az 1901-iki velencei kiállításon aratta, s e sikert első sorban Magyar-Mannheimer *Tavasza* biztosította.

Budapest, 1912

Mikor az anyagot kibontották, a velencei zsüri elragadtatva, a dísztermet ajánlotta fel és e díszterem főhelyére Magyar-Mannheimer képét helyezte. Ekkor ösmertem meg Magyar-Mannheimert. A nagy gúnyolódó, a borotvaéles elmésséggel küzdő kis ember pilláján könny rengedezett. S egyszerre el volt felejtve mindaz a sok keserüség, mely a tapsot megelőzte, a méltatlanságok egész sorozata, mely érte és üldözte. Rám nézett és szemében egy gyermek naivitása, s egyszerre eszembe jutott egy másik tekintete, amelyik az Abbáziában villant föl, mikor együtt olvastuk a párisi világkiállítás zsüri-itéletét, amikor bronzérmet rendelt neki a hazai zsüri, pedig ott az egyik képét egy nagyon ismert francia amatör utána rendelte, — talán az egyetlen művész volt, aki Párisban eladott. Az ilyen elbánás még gyilkolóbbá tette szatiráját, mert éles esze soha egy pillanatra sem rendült meg a maga tehetségének mérlegelésében. Az ezredévi kiállításon mintegy tizenhét képpel szerepelt, köztük volt az is, amelyik öt évvel később Velencében oly nagy sikert hozott a magyar művészetnek, a *Tavasz*, s mellette a *Szebb a páva, mint a pulyka,* mely állatképeinek legerősebb összefoglalása, a *Csirkefogók,* melyben tónusérzéke diadalmaskodik, s a leszálló est, a reggeli szürkület, a ragyogó dél hangulatait kifejező műveinek egész sora. És Magyar-Mannheimert a legutolsó sorba dugták, csak egy elismerő oklevelet adtak neki, akárcsak a dilettáns-kisasszonyoknak. Csoda-e, ha egyidőre föl is hagyott a pikturával, annyira elkeseredett? Elkezdett régi képekkel kereskedni. Mialatt lelke tele volt hatalmas

színálmokkal, ő tisztított és firniszelt, utazott és vásárolt, mert időközben megnősült és élni csak kell?

De mivel egész élete csupa küzdelem volt, korán megedződött és ezt is elviselte. Gyerekember volt még, de már rajzolgatással tartotta fönn magát; tizenhárom éves volt, amikor egy trafiknak cégtáblát festett Kápolnásnyéken; a ponyva számára is dolgozott, aztán lithografus inas lett, majd fotografusnak csapott föl, közben a pesti mintarajziskolai esti rajzkurzusra járt, majd a bécsi akadémia szabad tanfolyamaira, volt gyári rajzoló, aztán az orosz főhadiszálláson fotografus Romániában, acélmetsző Münchenben, hogy végre az odavaló Akadémiára juthasson. Itt, Wagner Sándor, majd Löfftz osztályára került és küzdött kenyérért, illusztrált és karikaturákat rajzolt s vázlataival hóna alatt egy szép napon beállított Makarthoz, aki segédjének fogadta s egy esztendeig maga mellett tartotta.

Ekkor vették észre idehaza legelőbb. Ösztöndíjat kapott és Rómába mehetett, ahol a régi mesterek szellemébe mélyen belehatolt és egész életére döntő fontosságu hatást nyert. Visszatérve, belépehetett Benczúr mesteriskolájába, de már ekkor művészi fiziognomiája sokkal készebb volt, semhogy valamely jelentős változáson mehetett volna keresztül. Sok és sokféle benyomás formálta őt, s ebből a boszorkánykonyhából nőtt ki egyénisége. De hogy hogy nem, — irigység, ellenszenv, kislelküség vagy mi okból? — nem tudni; de művésztársai s a hatalmas zsüritagok lebecsülték művészetét, s ő éveken át tartó mellőztetésben részesült, míg végre

a nagy velencei siker meghozta a szerencséjét. Az egész európai kritika a mesterek sorába fogadta, művét megvették a velencei modern képtárnak, mire a legközelebbi magyar kiállításon idehaza is aranyérmet nyert, s a következő évben Bécsben rendezett kiállításon, ahol egy egész szobát töltöttek meg válogatott alkotásai, a bécsi kritika is egyhangu művészete elösmerésében.

Egy az, ami mindenütt föltünik: rendkívüli változatossága, formában és tartalomban egyaránt. Gyüjteményes kiállítása a *Nemzeti Szalonban* egyenesen megdöbbentően hatott, oly sokoldalu, oly egyre változó, oly ezermester, oly egymást szinte kizáró műveket láttunk tőle. Melyik ő? Láttunk miniatürszerü apró kis képeket, melyeket szinte hajszálecsettel festett, s azt gondolhatnók: ime a finom természetbúvár, aki szemére tolja nagyítóüvegét és rendíthetetlen nyugalommal dolgozik, semmi sem zavarja, a külvilág megszűnik a számára és csak az előtte fekvő természet él, szinte azt mondhatnók: a modellnek él. De láttunk ott sötét szinekben borongó, tragikus érzésekig emelkedő tájszimfóniákat is, amelyekben pathos szólal meg, sötét tüzek égnek és fátyol alá borított viharos szinek emésztik önmagukat. Itt zománcos szinek villognak, mély szonorikus hangokon. Tömény-kék egein ideges remegéssel cikkáznak változatos formáju felhők, odakent festékből, szabadon alakítva őket. De ugyanaz a széles, szabados, formákat egymásba vont előadás jellemzi ilyenfajta műveinek földjét is, ilyen viharos gomolygást mutat ott minden, ember, állat, ház és víz, minden foj-

tott tűzü színben ég, s zöld, bíbor, s kék, izzószínü lakkok kavarognak egymásba, s közöttük átvilágít a vászonnak vastag fehér alapja. *Erdő-úton* című művében aztán odáig jut, hogy megtagadja a földnek architekturáját, a hegyes erdőtalaj nem elég földszerü s az erdőalja élete nincs eléggé éreztetve, — szín marad minden. Ezek a színtobzódások viszont egy túlzottan érzékeny, szenvedelmes lelket sejtetnek, akinek színálmai heves, kitörni készülő, szinte korláttalan erejü képzelet szülöttei. Melyik ő? De ösmerünk tőle másfajta műveket is, melyeket műterme rejtett helyein tartogat, apró, deszkára festett természettanulmányokat, melyekben a delikát színharmóniák igaz diadalt ülnek. Itt finom, nem kicsinyes, de széles ecsetkezeléssel figyelte meg egy-egy atmoszférikus csodájában a természetet. Lágy, puha, ezüstös tónusok, máskor meleg, aranysárga nap, vagy a holdfény hideg, éles ellentétei sorakoznak egymás mellé. Se szeri, se száma ilyfajta stúdiumainak. Útban, kertjében, a mezőn, az utcán, vándorlás közben és pihenőben, régi Jókai-úti kertjében, a tenger partján vagy magános udvarokon, mindenütt az ő természetsóvár festő-szeme magábaszívta, mint egy folyton munkában lévő szivattyu, a szinek és vonalak, a felhők és fák, a háztetők és templomtornyok, a rétek és állatok, a gyermekaktok, szóval az egész természet formakincsét, — finom, igaz, delikát tónusokban, egyszerü előadásban, részletezőn vagy sommázóan, igen erős változatokban, de mindig az igazat keresve. Ez ő?

Életeművében is vannak egyes kimagasló művek a legellentétesebbnek látszó formafölfogásban.

Ilyen a *Maharadzsa lánya.** A háttéren és a kislány ruháján ég a vörös és a zöld, hatalmas világító erőben, ragyogó tűzben, szélesen odakent, többszörösen megismételt lazurokban, míg az arc tele van finom átmenettel, szinte odalehelt tónusokból fölépítve.

Anyja arcképén sötét, mély galéria-tónusfátyol ül, mely kitünően illik a szelid kifejezés végtelenségéhez.

Vörös szakállas *férfi feje*** nemes tónusával, széles egyszerüséggel beszél el egy emberi életet, szinte *epikai* hangon; egy női *tanulmány feje**** a bánatos merengés intenziv kifejezése: előadása itt mindenütt a legnagyobb harmóniában van csöndes érzésével.

Ezen az úton eljut a *Scherzo*-hoz, a báj és gyöngédség himnuszához.***** Nincs ez egységes képben semmi zavaró, a ragyogó szinek, a játszi formák, a gyermeki emlékek, a kék és zöld, az aranysárga és a rózsaszin, mintha olvasztott zománc volna mindenik, egymásba olvadnak, bele a gyermeki formák bája és a levegő átlátszó tisztasága. Az egész egy nagy dekoratív színjáték!

Viszont nagy vásznain, tragikus erőt akarva kifejezni, szabadon alakít mindent, csak a nagy egységeket adja vissza, transzponál, szélesen, vadul, minden kicsinyes részletezés hiján, fut végig a vásznon ecsete, csak a nagy, egységes, szintétikus,

* A Landauer-gyüjteményben.
** A Szépművészeti Múzeumban.
*** Özv. gróf Batthyány Gézáné tulajdona.
**** A Sándor Pál-gyüjteményben.

drámai egybefoglalásra törekedve. Ellenben ha a napsugaras természet ihleti, s bájos puttók játszadozását figyeli a réten, apró gyerekek hancurozását a pázsiton, a tengerben, egymásra csapkodva fürdés közben a vizet, — szőke, fénylő, vidám tónusok, puha átmenetekben sorakoznak egymás mellé. *Tavasza* is ilyen világos színharmónia, egy halk zöldes színmelódia ébredése, — melynek elemei a formákon játszadozó napfény, — ahogy a velencei zsüri mondta: „itt ünnepet ül a zöld és a napfény".

Ha vizet fest, a balatoni tót vagy az abbaziai tengert, vize már nem puszta háttér, anyagot is éreztet s a tiszta ég gazdagon változatos kéksége ráveti színreflexeit a víz tükrére, s ott mozog előttünk a megjuhászodott elem békés, barátságos, jóságos derüben. Ez a fényjáték újabban gyakrabban foglalkoztatja, — előadása itt simább, hangja *liraibb*.

Szóval érzésben is gazdag, változatos, s kifejező készsége az epikai, drámai és lirai festői formákon egyaránt uralkodik.

Most, hogy belenéztünk formavilágába, mintha nyomában volnánk oly titokzatos egyéniségének is! Talán ha figyelembe vesszük a fejlődés-mozzanatokat, megkapjuk a végleges megoldást.

II.

Magyar-Mannheimer művészete a mesterségből nőtt ki. Ez az ő művészetének a titka. A mesterségből, még pedig nem egyetlen mesterségből, hanem a legkülönbözőbb teknikából; hajlama a

sok minden tudásra, a nehéz megélhetési viszonyokkal való küzdelmével társulva, eljuttatta őt sok minden dolog ismeretére, amelyeket művészi gyakorlatában fölhasznál.

Az ember és a természet formáit ritka tökélyben ismeri. Emlékezzünk csak a Bródy Sándor *Ezüst kecskéjéhez* készült rajzára, — a sétapálcán lekúszó női aktra. Ez szénrajz, de oly finom, mintha ezüst tűvel készült volna, — de ez az ezüst tű aztán egy holbeini ügyességgel rajzoló ember kezében volt! Ő tollal, szénnel és krétával egyazon készséggel rajzolt, megismervén ilykép minden eszköz titkát. A hajszálecset és a szélesre nyirt pemzli, az ecsetnyél és a spachtli titkait is ismerni akarta. Vízfestéket és temperát, a freskót és az olajat, a lakkot és a vászon preparálási módokat és azok minden mesterfogását megtanúlta. Rézkarcot is gyakorolt. Fametsző is volt. Lithografiát is csinált. Mert olthatatlan szomjuság kinozta a mestersége tökéletes birására.

Aztán tanúlmányozta a régi mestereket s a formákat emlékezetében — e hatalmas raktárban! — fölhalmozta. Formamemóriája páratlan. Mutasd meg neki egy régi olasz mester művének csücskét és ő menten fölismeri. De ezenkivül ismeri ő a régiek előállítási fortélyait is. A velencei kolorit titkát újra fölfedezte magának. Addig kaparta, tisztitotta, restaurálta a megfakult, beütődött, szinevesztett, megfeketült régi képeket, míglen belelátott a konyhájukba. Fokozta ezt a tudását hányt-vetett sorsa; volt itt, volt amott, Piloty közelében, főleg Makartnál, a lazurozás nagy mesterénél. Egyes ké-

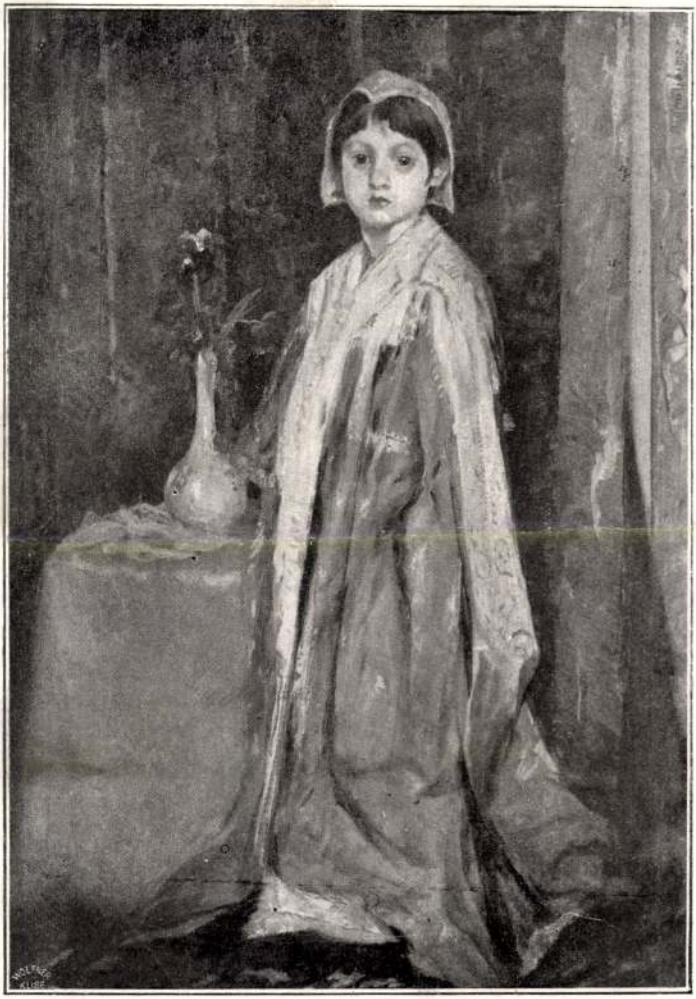

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV. A MAHARADZSA LÁNYA.

A LANDAUER-GYŰJTEMÉNYBEN.

pein, — teszem Tannhäuser hölgyének ragyogó karnációján — egyenesen Makart-emlékek ébredeznek. S nemcsak a műhelytitkokban jártas, de a maga tehetségének is ismeri minden elemét, s így urává lett a palettájának és tudja azt is, mit mívelhet azzal?

Azt mondhatnók: a milleniumig ezt a rengeteg anyagot gyüjtötte egybe, a kollektív kiállításáig a drámai pathost és epikai hangot szólaltatta meg, újabban lirai ellágyulást mutat. De valójában volt ő minden, egyszerre és egyidőben. Mert minden tudott lenni. Mert őt a mesterségtudása képesíté erre. Hogy ez színjátszás? Hogy ez színpadi szavalás? — mint némelyek vélték.

Ellenkezőleg, — csakis itt őszinte Magyar-Mannheimer. Ide ösztöne, vére, temperamentuma hajtotta, — bizonysága ennek az a rengeteg tanulmány, melyekre művészetét alapította és amelyeknek hatalmas fundamentumára művészetét — e természet fölött álló világot — állíthatta.

Seine technische Gewandheit verblüfft, — írta volt müncheni birálója, — de ez magyarázatul is szolgál egyszersmind és földönti azok véleményeit, akik nem hisznek őszinteségében. A kis szarkasztikus ember művében titkos álmait adta, a világot gúnyoló apokaliptikus csodatételeket álmodott meg. A jesii tájkép démonikus levegő-egét festve, a világvége hangulataiban él, s e hangulatokat odakeni a vászonra. Mert oda tudja. S egyszerre minden fölborul, — s mi úgy érezzük, „mintha Jesi városa tíz perc előtt a levegőbe robbant volna, s romjai csak most, lassan, hullanak alá a földre". Ezt érezte ki

Hevesi Lajos, Bécsben, e kép előtt, s ezt a tragikus hangot nem hallotta: „izgató deklamációnak", mint magyar megitélője, a tragikus hangulat e természet áloméletének lényege, nem pedig a „szerepe". Magyar-Mannheimer művészetének a lényege pedig ez a játszi hangulatcsere, melyre őt mesterségtudása képesíti, nem, kényszeríti, — kész mester ő, immáron tizenöt év óta, csak változik, játszik a formákkal, érzéseihez alakul, mert ura a kifejező eszközöknek. Irányok, művészi ideálok jöhetnek, változhatnak, — ő nem követ senkit, ő már kifejlesztette a palettáját és e palettából, e palettának él, csak arról lehet szó, hogy minő új, érdekes, meglepő, váratlan, nem is sejtett hatásokat fog azon kikeverni, a maga mulattatására, a művészi játék szeretőinek végtelen gyönyörűségére, mint Monticelli, — csakhogy annál jóval változatosabb, — s tudása biztosabb.

Ez a biztonsága megdöbbentő, — s hatása nem is lehet elementáris, mert benne rejlik az emberi természetben, hogy az ilyesmi kihívja a kritikát, főleg a kollégák részéről. Az ő ördöngős ügyességét valamivel csak ellensúlyozni kell, — nemde? Elő hát leszólás. De vigyázat! Magyar-Mannheimer — mint Degasról is tudjuk — a szatirikus válaszok megsemmisítő gyilokjával is föl van fegyverkezve, s kell, hogy így legyen, — a művészetének sajátos hatása követeli azt.

Az ő esete a *fegyveres béke* tipusa.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV. TAVASZ.

A VELENCEI MODERN KÉPTÁRBAN.

Magyar Mannheimer

Gyöntai

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV.

MŰVÉSZEINK között alig van nála derültebb lelkű ember; ahol ő megjelenik, nyomban beröppen oda a jókedv, amelyet minduntalan táplál tréfás megjegyzéseivel. A festőélet bohém-epizódjainak valóságos krónikása s a csüggedőket mindég megvigasztalja egy-egy jó példával. „Persze most panaszkodnak a piktorok minden csekélységért, pedig mennyivel jobb dolguk van nekik, mint a régieknek. Azt próbálták volna meg csak a fiatalok, amit Lotz, aki fiatal korában egyik művésztársával együtt nekivágott széles e hazának, hogy útközben vázlatokat készítsenek. De pénzük nem volt: mitevők és *mit evők* legyenek? Sebaj! Bohém-ember sohasem esik kétségbe! Majd festegetnek útközben arcképeket és megélnek valahogyan. Hogy pedig az arcképfestés hamarosan menjen és eleget jövedelmezzen, már itthon elkészítettek egy csomó formát; kisebb-nagyobb vásznakra ráfestettek képzeletből sablonszerű mellképeket s mikor utazásuk közben megrendelőre akadtak a parasztgazdák között, hirtelenében kiválasztották a már megfestett fejek közül azt, amelyik legközelebb járt hasonlatosságban a modell fejéhez, javítottak azután rajta valamit, átfestették a szemet, szájat, orrot, ha kellett, ősz bajuszt pingáltak a derék férfiú orra alá s rövid idő mulva elkészült a portré. A gazda, mialatt festették, bámulva nézett a hozzá nem hasonlító fejre és szorongva kérdezgette: — Ez leszek én?

— Ez bizony, barátom, csak várjon; maga sem volt olyan kicsi korában, mint most, idővel formálódott ilyenné. Így vagyunk ám a képével is.

Ilyen módon még a fotografusokon is túltettek gyorsaságban a régi művészek.“ Hasonló krónikákat jóízű humorral és mentől több szójátékkal pompásan szokott előadni Mannheimer az elégedetlenkedő fiatalok megvigasztalására. Híresek a „kiszólásai“ is. Ha valamelyik festő dicsekedni próbálna valamelyik portréjával, nyomban röpül feléje a „kiszólás“:

— Te beszélsz, én a multkoriban olyan hűen lefestettem egy arcot, hogy minden héten meg kellett borotválni, mert kinőtt a szakálla a képen.

Egyszer valamelyik tájképfestő dicsérte a maga alkotását.

— Mit tudsz te! röpült föléje az asztal másik végéről a tréfa. — Én nekem van egy tájképem, amelyiken egy gólya látható, amint a mocsár szélén békára vadászik. Ez a gólya olyan élethű, hogy minden télen elrepül a képről melegebb vidékre s csak tavaszszal tér ismét vissza. A mult évben nagyon megsajnáltam szegényt, mert egy kissé betegen tért haza a nagy útról. Festettem tehát a mocsár szélére egy házikót, ennek a tetejére pedig egy „modern igényeknek megfelelő“ gólyafészket. A szegény madár azóta beköltözött a fészekbe s már kicsinyei is vannak, gyertek el, nézzétek meg . . .

MAGYAR-MANNHEIMER RAJZA

Persze óriási hahota szokott támadni az ilyenfajta jóízű mondásokra, amelyekről már külföldön is híres volt. Münchenben kezdte meg tanulmányait. Budapestről — itt született 1854-ben — kora fiatalságában ment oda s előbb Raab rézmetszőnél, majd Löftz iskolájában képezte magát. Néhány év mulva Bécsbe került a világhírű Makart mester mellé s itt fejlődött ki a tehetsége. Tájképei, miniatürjei s a gróf Kálnoky-család tulajdonában levő oltárképei már ekkor nagy figyelmet keltettek s Bécsben való tartózkodása idején segítségére volt Makartnak a „Kunsthistorisches Muzeum“ lépcsőházában levő freskók megfestésében is. Mielőtt végleg hazatért, Olaszországban is több ízben tanulmányozta hosszabb-rövidebb ideig a művészet remekeit s mindig értékes vázlatokkal és tanulmányokkal tért onnan vissza. Nagy passzióval dolgozik s majdnem minden évben alkot néhány becses művet. Legutóbbi képei között különösen az 1901-ben kiállított „Virágjóslata“ és a Képzőművészeti Társulat 1903-iki tavaszi tárlatán szerepelt „Thebeni Szent Pál“-ja keltettek nagy tetszést. A külföldi kiállításokon is gyakran megjelenik egy-egy művel. Emlékezünk rá, hogy néhány évvel ezelőtt a külföldi műkritikusok igen nagy dicsérettel szóltak róla s ebből az alkalomból Tóth Béla sajnálattal jegyezte meg egyik cikkében, hogy Mannheimer német neve megtéveszti a külföldieket: nem tudják róla, hogy magyar. A művész ezidőtől kezdve magyar voltának is kifejezést akar adni s Magyar-Mannheimer Gusztávnak írja magát a képein.

Nem is akart egyéb lenni, csak festő s tizenöt esztendős korában az a nagy öröm érte, hogy Meixner befogadta a műtermébe. Öröme azonban nem sokáig tartott, mert a mester oda sem eresztette a festőállványhoz s csak amolyan festék-törő famulusnak használta és a formákat mosatta vele. Végre is otthagyta a műtermet másfél esztendei reménykedés után s újból jólelkű pártfogóihoz fordult segítségért. Ezek azután bejuttatták a képzőművészeti akadémiába.

Két esztendei tanulás után egy kis ösztöndíjjal tanulmányútra indult Olaszországba, ahonnan rövid időre München is meglátogatta. Mikor elfogyott a pénze, ismét visszatért Bécsbe s ott újból kezdte küzdelmes életét. Akaraterejét azonban már megerősítette a művészet szeretete s jó kedélyével hamarosan elűzte magától a gondokat. Úgy tett, mint ifjúságában több nagy festő: arcképeket festett s öt esztendő multán végre összegyűjtött hatszáz forintot s Velencébe ment, hogy ott megtelepedjen. Több kedves genreképet festett ezután az olasz népéletből s elküldött közülök hármat Budapestre, az akkor megnyilt Műcsarnok kiállítására is.

A sors azonban most is üldözte. E képeit egy külföldi műárús elkérte tőle, hogy majd jó áron eladja hamburgi műbarátoknak. Skuteczky nemsokára megtudta, hogy a műárús Amerikába szökött a képeivel, s üthette bottal a nyomát. Most már újból elölről kezdte a küzdelmet s visszatért Bécsbe arcképfestőnek. Nemsokára ismét gyűjtött annyit, hogy újból visszatérhetett kedves Velencéjébe, amelyet azután nem is akart többé elhagyni. Itt alkotta meg javaképeit, amelyek az angol műkereskedők körében is igen keresettek. Nevezetesebb alkotásai: „Rossz nyelvek", amely a templom belsejében imádkozó fiatal leányt ábrázol, akiről a háttérben a templomszolga és egy öregasszony pletykáznak; „Aki alszik, nem halad", melyen egy szundikáló perselyes templomszolga egészséges humorral megfestett alakja dominál; a „Souvenir de Venise", melyen a templom előtt elhaladó peckes angol kalapjára emléket ejtenek a galambok; a „Legszebbnek", melyen egy déli gondolást látunk, amint rózsát akar nyujtani az előtte heverő három leány közül a legszebbnek. Érdekesek itthon való tartózkodása alatt a Felvidéken festett képei is, amelyek közül különösen híres a „Vásárfia" című. A vásárról hazatért tót legényt látjuk ezen, mint a mézeskalács-szivet nyújt át egy szép leányzónak. Tárlatainkra mindig szívesen küldött képeket, amelyek rendesen nagy feltűnést keltettek, kedves humorukkal és eleven színpompájukkal. Újabb képei közül a „Rézhámorban" című elsőrangú alkotás.

Skuteczky Döme nagy lelkiismeretességgel tanulmányozta a régi mesterek képeit. Ki akarta kémlelni a cinquecento nagy mestereinek festésmódját, festékkeverését.

Kutatásait úgy végzi, mint valami pedánsan lelkiismeretes német tanár, de kutatásai eredményéről olyan lelkesen beszél, mint valami föltaláló a maga ábrándjáról. Csak azok előtt tárja föl fölfedezéseit, akiket komolyan vesz, ezeknek aztán nagy örömmel magyarázza, hogy a régi mesterek festésében mennyi szabályosság volt.

De ugyanakkor szomorúsággal állapítja meg azt is, hogy azok a szabályok nem éleszthetők föl senki által, még általa sem, aki pedig lelkesedéssel keresi azt a multat.

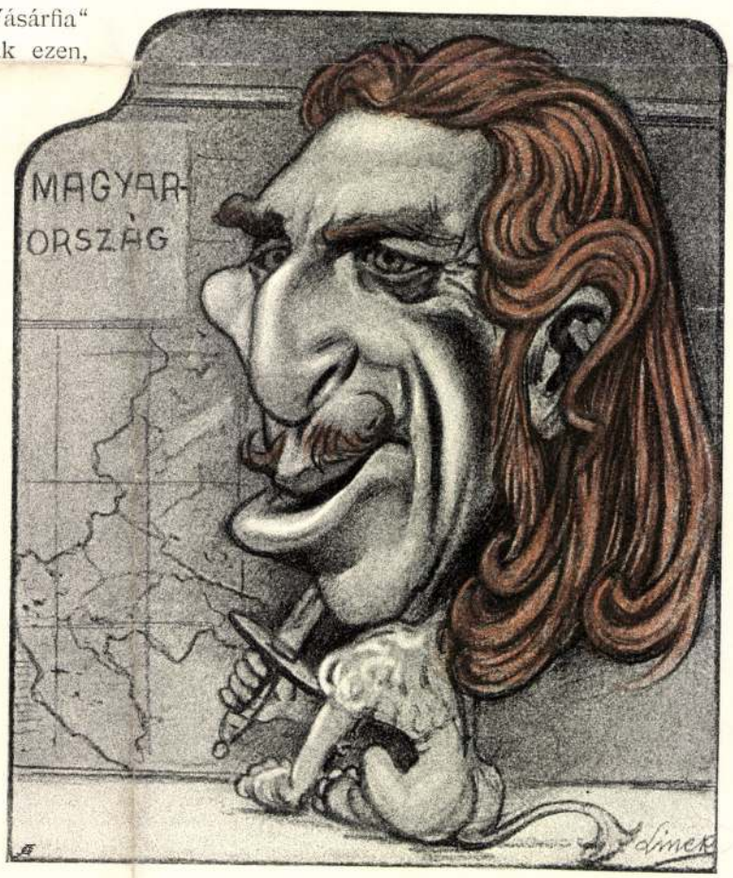

PICHLER GYŐZŐ — LINEK LAJOS KARIKATURÁJA

MAGYAR MUVESZET
1929

A „Magyar Művészet“ melléklete.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: FALUVÉGE

Az Athenaeum r.-t. nyomása.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV

(1859—1929)

Az a félszázad, mialatt a ma hetvenéves Magyar-Mannheimer Gusztáv szivárványszínes művészete feledtetni próbálta a világgal a szürke hétköznapiságot, szinte meseszerű távolságokat ível át. Irányok jöttek, irányok változtak s a művészek serege felőrölte magát a keresés és kísérletezés lázában. Amikor Magyar-Mannheimer Gusztáv szűkös viszonyokból elindult, távol nyugaton már élt az impresszionizmus egynéhány álmodónak lelkében. De erről és a kor nyugtalan szelleméről mitsem tudott még a fiatal kezdő. Bár élesen látó szeme és páratlanul fürge rajztudása független művésznek teremtette, előbb kis kerülőt kellett megtennie. Litografus- és fényképész-műhelyekben kezdte a tanulást, ahol eleven és gyorsan alkalmazkodó természetével bekapcsolódott az életbe. Mindenütt csakhamar feltűnt ügyességével és pártfogolni kezdték. A 16 éves fiút Zichy Mihály magával akarta vinni Párisba. El sem gondolható, milyen irányban fejlődhetett volna tovább, ha ez a terv megvalósul. Valószínű, hogy az élelmes fiút mélyebb érzésszálak fűzték a szülői házhoz és egyelőre Pesten maradt. Az első „szabad" alkotásokat *Bucsánszky Alajos* colportage-kiadó váltotta magához. Ponyvaregényeihez illusztrációkat készíttetett Magyar-Mannheimerrel, melyek darabjáért másfél-két forint díj járt nagyság szerint. Magyar bibliofileknek ajánlom, kutassanak ilyen kiadványok után, bár valószínű, hogy a xilografus eldurvította a finom rajzot és talán a művész maga sem tudná ma már azokat hitelesíteni. 20 éves korában Bécsig jutott el Magyar-Mannheimer, ahol akkoriban *Hans Makart* csillaga ragyogott. Nem lett tanítványa, mégis sokat tanult tőle, sőt rövid ideig segédkezett műtermében. A Hofmuseum lünettáinak egyik-másik ecsetvonása Magyar-Mannheimer kezétől való. Azután München következett, az akkori német festészet metropolisa, ahol a szorgalom éppoly kötelező volt, mint a gondtalan életmód. Itt nőtt össze a fiatal művész elválaszthatatlanul azzal a szellemmel, mely azóta is benne él és termékenységének főforrása lett. Mestere a nagyszerű *Ludwig Löffiz* volt és társai a szerencsétlen sorsú *Karl Stauffer* — Bern, *Gotthard Kuehl, Lovis Corinth* és *Franz Stuck*.

Igen egyszerű megmondanunk, mit tanultak a művészek akkoriban a német mesteriskolákban. Hagyomány volt ott a műhelybeli tudás és az érzékeltetés eszközeinek pontos ismerete. A tehetség egymagában ilyen tudás nélkül mitsem ért. Nem volt az száraz elmélet, amit a kezdőnek el kellett sajátítania, inkább valami ünnepi emelkedettség, a német zene szellemével valahogy rokon érzés, mellyel átfoghatta a látható világot. Az az ideális közösség korántsem tette egyhangúvá a művészetet. Boldogulhatott ott a hangulatot kereső lírai temperamentum éppúgy, mint a merész képzelőerő s az aprólékosan figyelő kedély. Békésen egymás mellett dolgozott a romantikus és a valóságszerető lélek. Kétségtelen, hogy kisszabású tehetségek biztosan éltek ebben a légkörben, mely nem sodorta őket nyugtalanító s lelket sorvasztó problémák felé; viszont az izmosabbaknak alkalmat nyujtott az iskolai fegyelem a bravúros munkákra.

Ma az „ateliermüvészet" korának nevezik ezt a gazdag, sokirányban lekötött s magaskultúrájú időszakot. Társadalombölcselők az önmagával megelégedett polgárság lelki szülöttjét látják benne és ezzel megadják e művészetnek a történeti patinát. Ha azóta új irányok és egészen más vágású tehetségek is léptek a porondra, nincs jogunk itt végleg letűnt világról beszélni. A klasszikus művészet páthosza után jött ez a kor, melynek főjellemvonása az az örömteli frisseség volt, ahogyan a dolgokat szemlélni és visszaadni tudta. Erről az ősforrásról azt mondani, hogy lezárult, nagyon is elméletízű lenne.

Magyar-Mannheimer Gusztáv egyénisége csakhamar magába olvasztotta e német művészet polyphon hatásait. Elkeverődtek benne, mint egynémely képén a dúsan virító színek, úgyhogy ma senki meg nem állapíthatja, mi volt a fejlődés éveiben rá döntő hatású. Nem is volt ő lélekben olyan művész, aki véglegesen odaszegődhetett volna valamely irányító elméhez. A céltudatos és szorgalmas ember elfödte benne a szabadságszerető, kóbor lelkű vándort, aki felvette itt is, ott is azt, amire pillanatnyilag szüksége volt. És céltudatossága s szorgalma nem is terjedt túl nála a mesterségbeli tudáson, melyre mindenkép ráillik a bravúrosság jelzője. A festői kifejezés eszközei neki csak arra jók, hogy játékosan kezelje őket. Ha egyik vásznán merész színakkordokban folyik össze a világ képe, akkor a másikon már konstruál és alárendeli magát a formák törvényének. Egyszer lírikus és az érzés hatalmas áriává dagad benne, másszor elbeszélő hangú képeket fest és beletéved az aprólékosságba, mely nem engedi már, hogy a formákat leegyszerűsítse. Nem lehet szó nála következetességről, mint ahogy munkakedve sem egyöntetű. Hol a lázas alkotás lendülete izzik ki munkájából, hol a habozás, mely minduntalan visszatér egy kedvenc ötlethez, anélkül hogy befejezni tudná. Témáinak sokfélesége, képméreteinek változatossága elfödi nála ezt a produktív nyugtalanságot. Annyiszor dícsért tündöklő színeit is minduntalan máskép alkalmazza; egyszer önmagáért él, mint valami szeszélyes fantázia-alkotás a kép kolorisztikája, másszor a színek mímelik a valóságot és az igénytelenség köntösében lépnek fel. Ebben a farsangos hangulatban igazán nincsen semmi már a német iskola következetességéből. Magyar-Mannheimer Gusztáv művészetének igazi éghajlata másutt keresendő: a nagy tehetségek elszigetelt birodalmában.

Mégis, a teljesség és az igazság kedvéért, meg kell mondanunk, hogy még egy másik ország klímája hatott termékenyítőleg Magyar-Mannheimer Gusztáv művészetére: Olaszhon. Erről a hatásról csakugyan egy kicsit bővebben kell megemlékeznünk, mert hiányoznék a művész egyéniségéről alkotandó benső képünkben. Már mint kiforrott egyéniség, sajátos meglátásainak biztoskezű ura gyanánt indult délnek, ahogy évszázadok óta járták ezt az utat a festőgenerációk. Valamikor Dürer is eljutott oda és mikor búcsúznia kellett, hogy hazatérjen, ezeket írta levelében, mit előreküldött: „Wie wird mich nach der Sonnen frieren ..." Magyar-Mannheimer nem tanulni ment Olaszországba, csak mert a forróságot szerette, a hőtől színesen rezgő levegőt és az összecsapódó színlángot. Nem a régi olasz mesterek, akadémiák és múzeumok csábították le, hanem a déli élet sokszínű szabadsága és a déli táj varázsa; nem az emberi szellem alkotásai és a történeti élet emlékei, hanem a természet, mely azokon keresztül diadalmaskodik. Ha valahol, úgy itt villan ki Magyar-Mannheimer alkotásaiból valami világszemléletféle, amit kár lenne pantheizmusnak nevezni, mert raffináltan naív és közvetlen. Böcklin és Feuerbach délszeretete más volt, érzelgősen komoly és szinte programmszerűen idealizált. Magyar-Mannheimer parázs ötletessége mindenütt áttörte a zárt, gondolathordó kompozíciót és kiszellőztette belőle azt, amit másnál irodalmi ízűnek lehetett volna mondani. Csak egy független alkotó lélek járhatott ilyen könnyedséggel a tradíciók veszedelmei közt és maradhatott gyermekszívvel piktor ízében-vérében.

Nyugat és dél szelleme ölelkezik e gazdagon hangolt művészetben. De bármennyire is elemzi szemünk a sokféle hatást, mely mint hárfahang fut át e képeken, nem benne láthatja meg azt, ami igazán a művészé. Sajátos egyéni erő éli itt ki magát, mely túl a formákon és motívumokon mindig ugyanaz marad. Olasz mezők, kisvárosok csendaltatta terei, szikladomb fölött épült várfalak, évszázadokat áthidaló viaduktok, magányos pineák, kutak, düledező házsorok, patinásan kopott udvarok — oh, feledhetetlen emlékek! —, nem fogták meg végleg ezt a művészlelket. Ugyanazzal a hévvel látta meg itthon a magyar rónát, napsütötte-hófödte pusztáit, a legelőt, a paraszthaz udvarán sürgő életet, a suhanc kirándulásait, kisleány-fiú játékát, a kültelket, az önszínű gyártelepet, a mindennapi életet magyar földön. Az utolsó két évtizedet jobbára itthon töltötte és ha néha mint az álmodó vissza is tért a mult emlékeihez,

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: TANULMÁNY

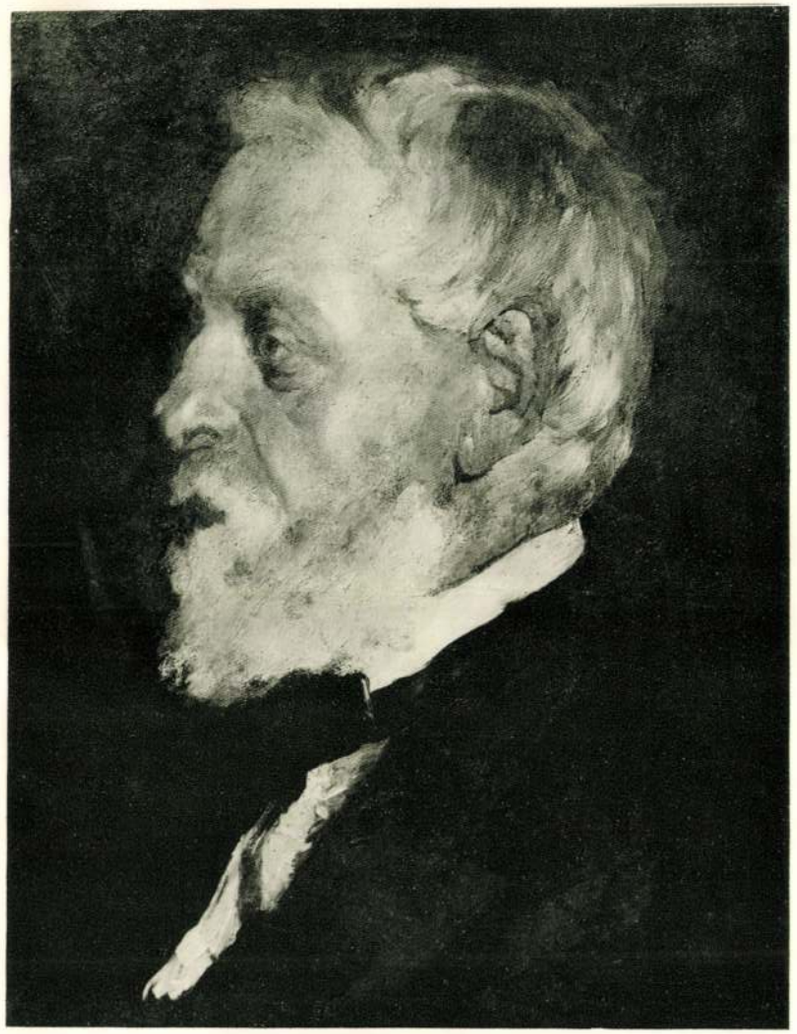

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV:
A MŰVÉSZ ÉDESATYJÁNAK ARCKÉPE

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: BUCSUJÁRÁS CAPRI SZIGETÉN

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: AZ ÉLET TAVASZA

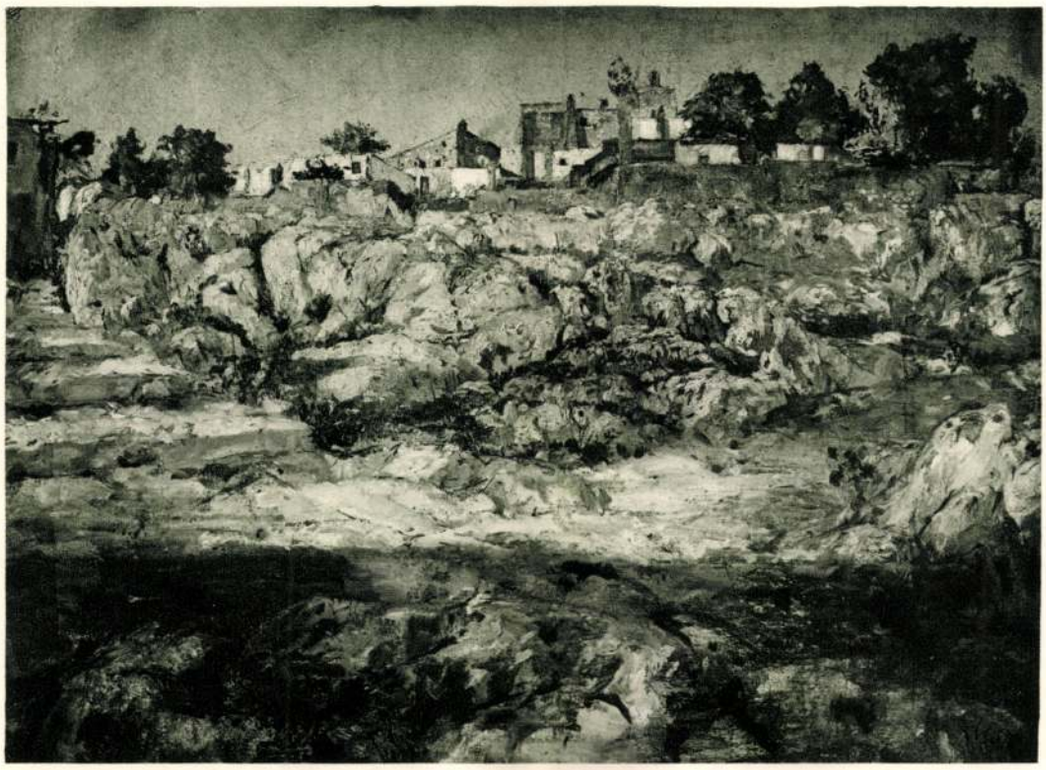

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: CAPRI SZIGETÉN (CAPRILEI SZIKLÁS ÚT)

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: MOSÁS

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: NYÁRI NAP

A veneziai képtár tulajdona

melyek költői színekbe olvadva eltörölhetetlenül élnek benne, ecsetje hozzáformálódott a magyar témákhoz. Olykor meglepő a változás, mely végbement a művészben. Bár meglátásai a régiek, előadásmodora közeledett az impresszionizmushoz. Sokat lehetne arról mesélni, hogy milyen láthatatlan, titkos csatornákon folyt át ez a ma szintén historikummá vált irány Magyar-Mannheimer újabb képeibe, bármennyire is makacsul elzárkózott a hatás elől. Mi sem jellemzőbb a művész vitalitására, mint ez az észrevétlenül végbement asszimilálás. Nem egy repraesentativ festőnk, pl. Benczur Gyula, bizony elmulasztotta ezt az eleven bekapcsolódást a magyar légkörbe.

Nálunk magában álló helyet tölt be Magyar-Mannheimer Gusztáv művészete. Mégis eljutott mindenhová, nyilvános képtárba, palotába és egyszerű polgári lakásba. Dekorációi a királyi vár és a Newyork-kávéház falait díszítik. Négy mennyezetképe elpusztult a 80-as években a szegedi színház égésekor. Sok képe elkerült külföldre is. Aki annyi hangon tudott mesterien beszélni, annyiféle ember szívéhez találta meg az utat. Ha voltak küzdelmei, arról művészete hallgatott. Festeni nála annyit jelentett mindig, mint ünnepet ülni s áhitatos derűt teríteni az életre. Tobzódó színei sohasem fakultak el és ma, hetvenéves korában, látása éppoly friss és közvetlen, mint évtizedek előtt volt. A Monet és Renoir fajtájából való művészlélek ő, kinek munkakedvét és -bírását az idő ki nem kezdte. Ecsetje ma sem tétlen és fürgén szolgálja, ha hirdetni kell, hogy a szépnek hódolat, színpompa és aranyló jókedv jár ki. Műterme falán egy évek óta befejezetlen nagy kompozíciója látható magyarországi Szent Erzsébet csodatevő történetéről. Talán sohasem fogja befejezni, mert a csodás asszony virágait szüntelenül pazarolta mindmáig, valahányszor az ecsetjéhez nyúlt.

EISLER MIHÁLY JÓZSEF DR.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: KORA TAVASZ

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: FIATAL AKÁCOS VIRÁGZÁSBAN

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: ÜVEGHÁZAK

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: SIÓFOKON

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: BOLGÁR KERTÉSZTELEP A RÁKOSON

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: HÁZAK AZ ERDŐBEN

Auguste MAGYAR-MANNHEIMER:
Peinture décorative. Collection H. Jellinek.

MAI MAGYAR MŰVÉSZET.

*III. MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV.

A Képzőművészeti Társulat téli tárlatán a nagy aranyérmet Magyar-Mannheimer Gusztáv nyerte el egy alakokkal élénkített tájképével. A kép egy nyírfákkal tarkított sötétlő fenyőktől bezárt erdei tisztást ábrázolt, melynek avarán tarka ruhás társaság heverész. Az ősz szelétől kopaszra fosztott nyírfák egy pár sárgálló levele, a halványan kékes ég a vén asszonyok nyarának hangulatát lehelte s a nyírfatörzsek és a feketészöld fenyves háttér ellentéte, a zöld pázsittal váltakozó aszú avar és a heverészők halványan tarka ruhái élénk és kellemes színakkorddá olvadtak rajta.

Eszébe jutott a szemlélőnek Mannheimer egy másik jelentős sikert elért képe, az, mely a velencei modern képtárban 1901. év óta függ a Tavasz, amin már ugyanaz a színpompa, mint e képen. S ha visszaemlékezett aztán azokra a haraggal tornyosuló, felhőkkel ékes festményekre, melyekkel első sikereit aratta és az emberi értelem osztályozó hajlamát követve, a művészt itt vagy ott elhelyezni akarta, még fejtözés után sem igen sikerült az osztályozás, de viszont a gondolatmenet kapcsán arra is rájöhetett, hogy Mannheimer lassú érvényesülésének okát könnyen megtalálhatja ott, hol azt leverni kell: művészetében.

*Modern művészetünkkel foglalkozó sorozatunk cikkeit l. A GYŰJTŐ I. évfolyam 15. l. Lengyel Géza: Csók István; 245. l. Siklóssy László: Modern magyar éremszobrászok.

A Gyűjtő 1913, II. 1–2. f.

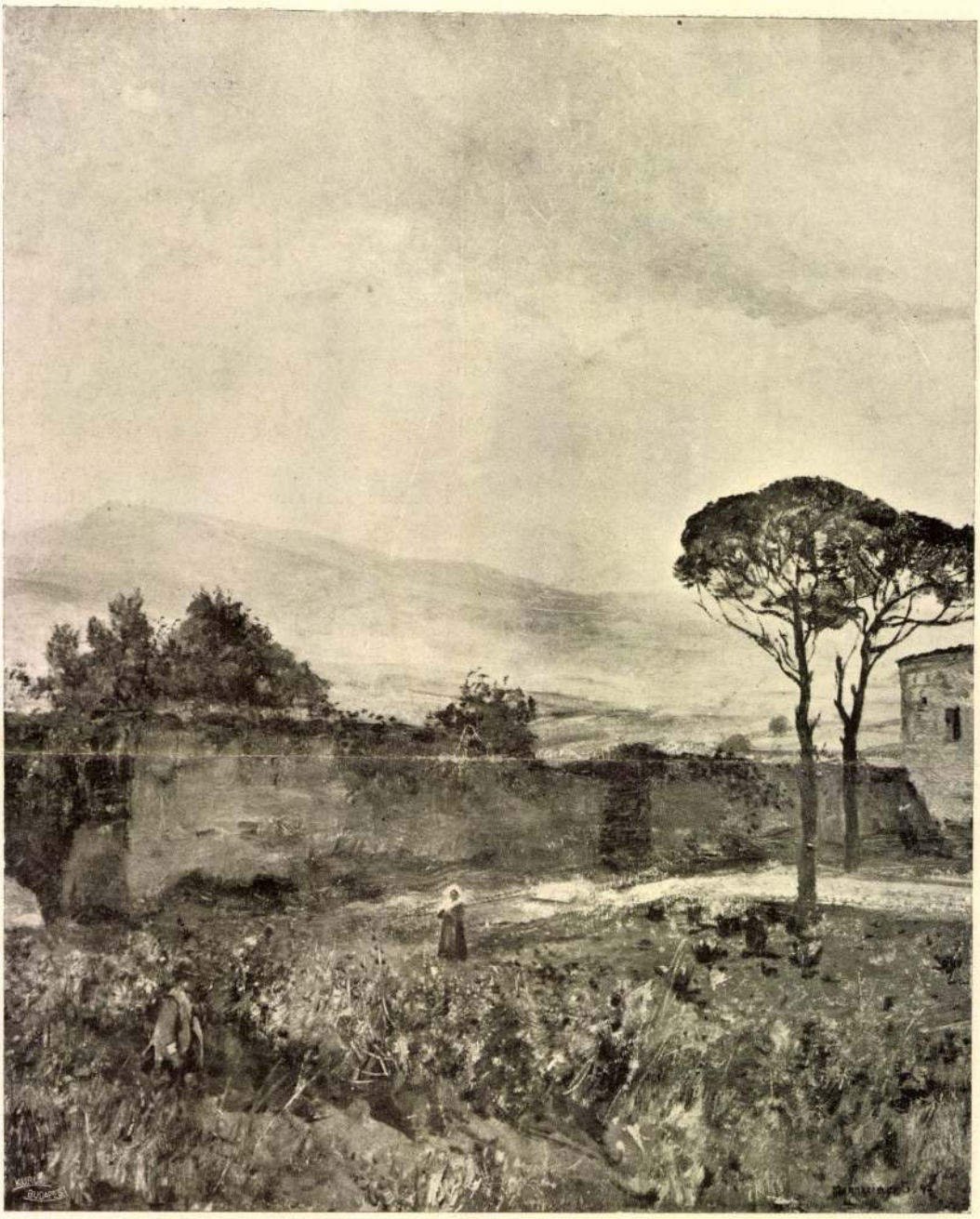

MAGYAR-MANNHEIMER Gusztáv:
Olaszországi táj.

(Túloldalon:)

MAGYAR-MANNHEIMER Gusztáv:
Nyires.

Partie d'Italie.
Société Hongroise des Beaux-Arts.

(Ci-contre:)

Forêt de bouleaux.
Collection Ladislas de Siklóssy.

Les féries aux bords du Quarnero. Tableau à l'huile, peint par Auguste MAGYAR-MANNHEIMER. Collection L. Landauer.

Nem számíthatjuk sem a német festészetből sarjadt akadémikusok közé, de nem fér meg a franciákon nyugvó modernjeink között sem. Mivel pedig nem sorolható festészetünk két nagy áramlatához, sőt személyes ismerősei tudják, hogy mindkettőnek éles kritikusa, csakis akkor érhette meg a maga teljes boldogulását, midőn az áramlatok, melyek ellen küzdött, gyöngülni kezdtek. Ma már, midőn a németes akadémizmus majdnem teljesen kimult s a franciás impresszionizmus végét járja s az újabb kifejlődések még nagyon is bizonytalanok, elérkezett az idő azoknak az értékeknek megbecsülésére, melyeket az egyik tábor érdeméül sem lehet betudni.

Mannheimer már pályája kezdetén felismerte a németek sablonos élettelenségét, nem elégedett meg az akadémiák szürke tudományával, hanem oda nyúlt vissza, ahonnét azok maguk is kiindultak, az olasz reneszánsz, de különösen a barok-kor szenvedélyének hangulata tájfestéseinek kincseihez. És a maga szemével kezdte vizsgálni és lassan vérévé vált sok olyan elemük, melyet a mai művészet formáinak gazdagitására festésnél használni. Ezeket a tapasztalatait a legeredményesebben a tájképfel lehet érvényesitette. Elfogadta a szigorú megkomponáltságot, a barokkor mozgalmasságát és azt a kissé deklamáló, kissé pathétikus stílust, mely a legkisebb dolognak is meglátja nagy oldalát s ezért a legegyszerűbb téma keretében is panthétikus hangulatot, sivár és jelentéktelen tájaknak ünnepélyességet tud adni.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: Mulatozó gyermekek a Quarneróban.
Szépművészeti Múzeum. — Musée des Beaux-Arts Budapest.

De Mannheimer nemcsak visszafelé tudott tekinteni, hanem önmagába és maga köré is, amit színskálája és megfigyelésének átköltése egyaránt elárul. Ha felkeressük mütermében, ott apró kis fatáblácskákra festve számos frissebbnél frisebb impressziót talál megörökítve. Esti hangulatokat, ködbe vesző tengert, távolról kékellő hegyeket, azurkék mélységek fölé csapódó ezüstös hullámtarajokat, napnyugta bíborában vagy déli verőfényben fürdő felhőket. Ezek a tanulmányok az impresszionizmus kérlelhetetlen meglátású és válogatást alig ismerő színrealizmusával vannak festve és a modern paletta minden eleven, friss, ríkító színében csillognak. De Mannheimer túl megy rajtuk, mert csak arra szolgálnak neki, hogy lelkében megkomponált témáihoz szerfelett friss és hatásos színakkordokat meritsen belőlük. Ha szabad e hasonlattal élnem, tájképei oly orchestrális művek, melyek a melódiá-t, a téma felépítését a mult formáiból veszik és csak hangszerelésük teljesen modern. Haragosan tolongó felhők alá, melyek az alattuk elterülő elkomorodott tájjal pathetikus hangulatot adnak, erőssen csillogó virító zöld színfoltok vannak odavetve, olyan ríkító zöld színben, amilyent csak Constable ota ismer a tájfestés. Ha nem zöldek a hangsúlyozó színfoltok, akkor mély tüzü vörösek vagy sárgák, de bármily színüek is, mindig rajtuk csendül ki az egész kompozició akkordja. Ilyenfajta ragyogó, de még ragyogásukban is szordinált színharmóniák és színkontrasztok ilyen összeválogatottságban, íly tarka változatosságban együtt nem igen fordulnak elő a ter-

Szent Mihály. Kálnoky gróf gyűjteményéből.
Saint Michel. Collection Comte Kálnoky.

Szentháromság. Amerikai gyűjteményben.
La Trinité. Collection privée americaine.

mészetben, de Mannheimer sohasem is törekedett puszta realizmusra, mert kedélye, de még inkább értelme is mindig átteremtésre, komponálásra kényszerítette. Nem elégedett meg azzal, amit látott, hanem azt is hozzá költötte mindig, amit érezett és gondolt, impresszióit így átalakítva az ösztönszerűen művészi elemet gyakran értelmi eredetű dolgokkal is megtoldotta.

Legjobb képeit a tájképfestés körében alkotta és maga is alighanem mindig tudatában volt tehetsége ezen irányának. És mégsem maradt egyoldalú, mert sok figurális dolgot is festett, sőt zsáner-képei is ismertekké váltak. Mind e festményei jól sikerültek, sőt nem egy akad köztük, mely legjobb tájképei mellé helyezhető. Zsáner-képeiben is művészi tudott maradni, mert nem a közönséggel való olcsó kacérkodásra, hanem

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: Scherzo. Collection Baronne Fanny de Hatvany.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV:
Mosónők a római Campagnán.
Könyves Kálmán R.-T. jogosításával.

AUGUSTE MAGYAR-MANNHEIMER:
Laveuses à la Campagna.
Musée des Beaux-Arts, Budapest.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV:
Külteleki lakosok. — Au faubourg.
Könyves Kálmán R.-T. jogosításával.

témáinak festői megoldására törekedett. Festett olajjal, temperafestékkel, akvarellezett, rajzolt, metszett rézbe, karcolt, litografált s ekként kitanualt a festői technikák minden változatát. Művészetének minden mesterségi titkát kifürkészte, amit nemcsak virtuóz technikája árul el, hanem az a sok mindenféle előkészítő munka, melyet legtöbben a gyáros vagy kereskedő munkájára és becsületességére biznak, de amelyet ő maga szeret elvégezni. Az a gond, amivel vásznait, festődeszkáit maga készíti ki, mindjárt elárulja a művészetének minden csinját-binját ismerő embert, ki minden esetlegességtől függetleníteni akárja magát.

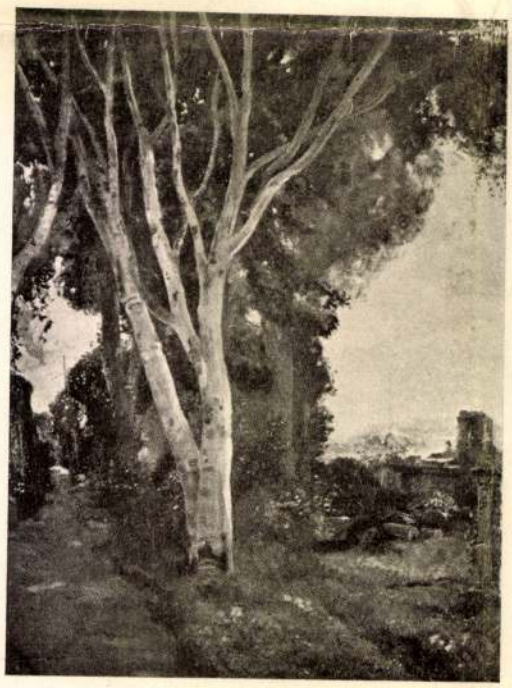

MAGYAR-MANNHEIMER Gusztáv:
Tájkép. — Paysage.
Könyves Kálmán R.-T. jogosításával.

Mannheimer jelentősége minden ízében tudatos művészeti strukturájában rejlik. Nem tartozik az úttörők, a küzködők közé, de egyik legjelentékenyebbike azoknak, kik szertelenségeket kerülve harmonikus és befejezett egyéniségekké tudtak alakulni, kik nagy küzdelmek idejében is nyugodtan haladtak az egyéniségük szabta korlátokon belül és bízni tudtak abban, hogy érvényesülésüket meg fogja hozni a legigazságosabb bíró: az idő.

FARKAS ZOLTÁN.

MAGYAR-MANNHEIMER.

Az ujabb magyar művészet első nagy sikerét a négy év előtti velenczei kiállitáson aratta. Ott fedezték fel számunkra Magyar-Mannheimert is.

Akkor már negyvenkét éves volt, s huszonkilencz év óta a festészetnek élt. Maga beszélte el e lapokon, hogy tizenhárom éves korában követte el az első bünét, egy trafikczégtáblát Kápolnásnyéken, s azóta minden rendü és rangu foglalkozásban a pikturát gyakorolta. Volt fotografus inas és lett bécsi akadémikus, volt Makart segédje és vándorolt Olaszországban, Münchenben már észrevették, mikor itthon még egyre az emeletre huzták fel a képeit, mert szinesek voltak és bántották volna a többieknek szintelen szürkeségét.

A millenniumi kiállitáson egy elösmerő oklevelet adtak neki, akár csak a dilettáns kisasszonyoknak. S mialatt csak egyetlen egy ember ösmerte fel nagy tehetségét, t. i. ő maga, látnia kellett, mint hullik az aranyeső a nálánál jóval tehetségtelenebbekre, a mi igen elkeseritette. Egy időre fel is hagyott a pikturával és régi képekkel kezdett kereskedni. Mert nemcsak nagy művész volt, de nagy képértő is. Mialatt lelke tele volt hatalmas szinálmokkal, ő tisztitott és firniszelt, utazott és vásárolt, mert élni csak kell?

E közben a velenczei kiállitáson egy tavaszi szimfóniája váratlanul nagy sikert aratott. Az egész európai kritika a mesterek közt üdvözölte, művét megvették a velenczei modern képtárnak, s idehaza is észrevették. Már a legközelebbi tárlaton a kis aranyérmet kapja, megtisztelő

Modern Művészet
1906. I. 4. sz.

muzeumi vásárlásokban részesül, s a következő évben Bécsben rendezett kiállításon egész szobát töltenek meg válogatott alkotásai. Egyhangu most már a vélemény. Magyar-Mannheimer művészi kvalitásait mindenütt elösmerik és a magyar közönség most, a Nemzeti Szalonban rendezendő kollektiv tárlatán megösmeri majd a jeles mestert.

Az ő gazdag változatosságában. A miniatur-szerüen finoman látott, apró kis képek szerzőjét; a kaczagó, vidám, széles arabeszkekben beszélő, derüs lelkü művészt; de a sötét szinekben borongó, tragikus érzésekig emelkedő alkotót is. Ez a kiállitás meg fogja magyarázni a művész pszikológiáját, feleletet ad a feltörő kérdésre, mely e sokoldaluság láttán válaszra vár. Be fog vezetni fejlődése menetébe. Meg fogja értetni szin és formalátása kialakulását, mely végig egységes, végig következetes és egy öntudatos akarat, biztos czélratörés eredménye. A New-York kávéház nagy freskóit s a tenyérnyi miniatürök kicsinyes vizióját egyformán megvilágitja. Azt is, hogyan lett az az ezermester, az a mindenhezértő, a mely müncheni birálóját ugy meglepte. Csak végig kell tekintenünk művészi egyénisége kialakulásán, a különböző benyomásokat, melyeket Bécsben Makartnál, Münchenben Pilotynál s főkép olaszországi vándorlásai közben magába szivott, hogy egyéniségébe olvasztva, azokból stilusát kifejleszsze. Hozzájárult mindehhez két dolog: a régi mesterek és a természet szorgalmas tanulása. A régi mestereket, a technikai bravurokat kutató mesterember szenvedélyével tanulmányozta, lesve az elveket, a természetlátás módját, az előadás

miként jét; de nemcsak emlékezetében — mint hatalmas raktárban — halmozta fel, pedig e tekintetben páratlan a formamemóriája, mutasd meg egy régi olasz mester művének egy csücskét és ő menten felösmeri! De elleste alkotásuk titkait is, a rejtett elveket, az előállítás elleplezett fortélyait. Ez a kiállítás be fogja mutatni, mint kell a tradicziót megtanulni. Mint kell önálló studiumokat festeni a régi mesterek módján. Ő felsége a bécsi kiállításon elragadtatva dicsérte egy vörös szakálas férfi fejét, mely egy régi mester hatalmas erejével, nemes tónusában, ritka egyszerüséggel van vászonra vetve. Ez az egyik alap, a biztos és szilárd, a melyen megépitette a maga stilusát.

A másik: örökös természetkutatása. Se szeri, se száma kis természettanulmányainak. Utban, a kertjében, a mezőn, az utczán, vándorlása közben és pihenőben, az ő természetsóvár festőszeme egyre a szinek és vonalak, a felhők és fák, a háztetők és templomtornyok, a rétek és mezők, az emberek és állatok, szóval az egész élő természet formakincsét kutatta, kapta le kis deszkalapjaira, vetette jegyzőkönyve oldalaira, a mi mind táplálta egyébként is bámulatos szin és formamemóriáját. Ehhez járult kisérletező ösztöne. Hajlama a sok minden tudásra. A technikák titkainak megösmerésére. A kifejezési formák minden nemének az elsajátitására. Ő tollal és szénnel, ezüsttűvel és krétával egyformán rajzolt, mert ösmerni akarta minden eszköz titkát. A hajszálecset és a széles pemzli, az ecsetnyél és a spachtli titkait ösmerni akarta egyaránt. Vizfestéket és temperát, freskót és olajat, s azok minden mesterfogásait meg kellett

tanulnia. Rézkarczot is gyakorolt. Fametsző is volt. Mert olthatatlan szomjuság kinozta a mestersége tökéletes birására.

S ezek után nem érthető-e, ha Magyar-Mannheimer behunyt szemmel festi a legcsodásabb tájképeket, ugy, a hogy érzése vezeti? Hiszen mi neki a természet, neki, a ki ösmeri minden fűszálát, minden fa összes reczézetét, a vizet és az eget, főkép a felhők járását, gomolygását, szikrázását, a párát és a napsugárt, a harmatot és a pázsit puhaságát? A természet minden eleme a kezében, az agyában, a szivében van.

Igy felkészülve teremtheti a hatalmas szinszimfóniákat, melyek ragyogó napfényben égnek, nagy szinfoltokban egyesülnek, egyszer a kora reggel pirkadásában, máskor az esti fény éles szineiben. Szinálmok költői megálmodója lesz, most démoni vadság ijesztget gomolygó, kavargó felhőiben, majd gyöngéd lágyság cseng felénk idyllikus szinegységeiből. Szabad alakitóvá lett a nagy formamegfigyelőből, a természet áhitatos kutatójából, s csak a nagy egységeket adja vissza, transzponál, szélesen, vadul fut végig ecsete a nagy vásznakon, minden kicsinyes részletezés nélkül, csak a nagy egységes szinthetikus egybefoglalásokra ügyelve. Főkép a levegő-ég hatalmas festője, az atmoszférikus hatásokat mesteri erővel fejezve ki. Vadul gomolyganak felhői, szineinek tüzére fátyol borul, az alvilág istenei megesik lelkét. Máskor aranyos napsugár suhan végig a réten, bájos puttók játszadoznak a fűben, apró gyerekek hanczuroznak a pázsiton. Itt, Tannhäuser hölgyének ragyogó karnáczióján mintha Makart-emlékek ébredeznének, ott

a szürke este finom, halk szinmelódiája hangzik fel, de mindig dekorativen finom, mindig őszintén egyéni. A sokféle elem összefolyt szinekben élő képzeletében, melyben a legcsodásabb harmoniák keletkeztek.

Mi itt most egy régebbi képét adjuk Morelli tanár finom fametszetében: Játszadozó gyermekek a réten. Alig két tenyérnyi kép, diszkrét a szinhatásában, bájos a felfogásában, mesteri a szélesen látó egyszerüségében. Teljes egészében azonban csak a Nemzeti Szalonban fogjuk megösmerhetni.

Bürger-Thoré beszéli, hogy elragadtatva Courbet egy tájképétől, megkérdezte a művészt, hogyan teremtette e remeket.

Az objektiv naturalizmus hirdetője, Courbet ajkán kiröppent a vallomás:

— Meg voltam hatva . . .

Az igaz művészet érzésből fakad!

A művészet a munka előállitása közben érzett gyönyörnek a kifejezése. WILLIAM MORRIS.

Még jobb, hogyha semmi sem vagyunk, semmint egy más festő visszhangja. Ha valakit követünk, mindig mögötte baktatunk. COROT.

Szegény ember az a tanitvány, ki mesterét felül nem mulja. LEONARDO DA VINCI.

Magyar Mannheimer G.

FESTÉSZET ÉS TERMÉSZET.

Wilde Oszkár Intentions cz. essay-kötetében azt fejtegeti, hogy a természet utánozza a művészetet. E szembetünőleg paradox megjegyzést ily szellemes okfejtésben adja elő :

Cyrill. Vajjon a természet követi a tájképfestőt és tőle veszi hatásait ?

Vivian. Kétségtelenül. Kitől, ha nem az impresszionistáktól kapjuk azokat a csodás barna ködöket, melyek utczáinkon végig hömpölyögnek, a gázlámpákat elsötétitik, s a házakat nagy árnyékokká alakitják át ? Kinek, ha nem nekik, a mestereknek, köszönhetjük azt a kedves ezüstfátyolt, mely folyóinkat megesi s a hajlós hidat, a himbálódzó bárkákat lefokozott szinfoltokká változtatja ? London klimájának rendkivüli változását e festőiskola idézte elő. Ön mosolyog. De tekintve a kérdést tudományos vagy metafizikai szempontból, be fogja látni, hogy igazam van. Mi a természet ? A természet nem az az ősanya, a ki mindnyájunkat szült. A természet a mi teremtésünk. A mi értelmünk lehelt beléje életet ; a dolgok vannak, mert mi látjuk őket ; de hogy mit látunk, s hogyan látjuk, az azon művészettől függ, mely reánk hatni tud. Nagyon sok függ attól, hogy egy dolgot nézünk vagy látunk. Addig a dolgot nem látjuk, mig szépségeit nem fedeztük fel. Ekkor, csakis ekkor lesz az valósággá ! A közönség ma már látja a ködöt, nem azért, mert köd van, hanem mert költők és festők szépségeit, báját felfedezték előtte. Évszázadok óta lehetett köd Londonban. Sőt merem azt is mondani, hogy volt is. De senki se látta, tehát semmit sem tudtunk róla. Mielőtt a művészet fel nem fedezte, nem is létezett. Most már az unalomig föltálalják s egy iskola modorává lett. Kérjük meg a művészetet, hogy csodás

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV

Magyar-Mannheimer Gusztáv

Magyar-Mannheimer Gusztávot, betegséges utolsó két esztendejét kivéve, mindig fiatalnak látták. Mikor hetven éves lett, nagy, külön kiállításban bemutatta új műveit. Erő és felfogás dolgában ugyanolyanok voltak, mint régibb festményei: tudatosság és tudás, öntudat és erőtudat, tehát egyéniség nyilvánulásai. Akarat szólalt meg bennük, pedig a képzőművészetnek tulajdonkép ösztönök a forrásai, a látottak utánzásának és a képzetek kifejezésének ösztönei. Azon az úton, amelyen ebből az ösztönből akarat lett, szabadult ki a képzőművészet a primitivitásból és ért el magasrendűségéhez. Az ösztönökben is nyilvánulhat tehetség, készség, de a harmóniára igyekvést és a szépségben elrendezés törekvését a művészet az akaratnak köszönheti.

Némely művészeti modernségnek abban való mesterkedése, hogy az elfinomultságot megint primitívvé tegye, meghiúsul azon a lehetetlenségen, hogy a tudatos akarat hamarosan tudattalan ösztönné fejlődjék vissza. Magyar-Mannheimer Gusztáv, aki pedig csupa tudatosság, mindig idegenül tekintett arra a tudatosságra, amely programmos művészi modernségeket alakít. Ezek a képzőművészetet ki akarnák ugyan ragadni mechanizáltságából, amelybe a szokás, a gyakorlat, az iskolázottság vitte, de nem a szabadság felé viszik, hanem valamely másféle meghatározottságba, új korlátok közé, felfogások megkötöttségébe, amelyet gyakran fanatizmus őriz. Magyar-Mannheimer

GERÖ Ödön: Művészetről, művészekről
Bp. Gergely R. Szadeba Ed.

művészete független még a tanultságától is. Mesterségben való tudását ugyan tanultsága adta, de a formáját maga alakította. A tanultságtól függetlenítés és a kifejezés formáján uralkodás a művészi egyéniségnek kelléke, talán a mivolta. Az, amit személyiségnek is neveznek, s Magyar-Mannheimer ilyen művészszemélyiség volt.

A művészeti műveltségnek ugyanolyanok az összetevői, mint a korok műveltségének: esztétikaiak, logikaiak, erkölcsiek és fizikaiak. Az egyes művészek művészi kulturája pedig úgy különbözik egymástól, ahogyan bennök ezek közül az összetevők közül hol az egyik, hol a másik uralkodik. Magyar-Mannheimer festésén a szépségben való kedvtelés és a megszólalásban, a kifejezésben való öröm uralkodik. Amannak meglátások, ennek pedig átérzések a forrásai. Az egyik élményekben, a másik az öntudatban, a művésznek saját magáról való tudásában gyökerezik. A kettőnek szintézise az alkotó művész, aki alkotva reprodukál. Magyar-Mannheimer festése azt a kettős örömöt, az élményben és az öntudatban való örömöt fejezi ki.

Ez az öröme az egyetlen olyan érzése, amely megszólal képeiben. Másféle érzelmeket az ő festése nem is fejez ki, gondolatokat sem. A hangulatoknak a művészetben jogosságát valahogy elismerte, de nem az olyanokét, amelyek benne támadtak, hanem csak azokét, amelyeket festménye — másokban kelt. A hangulatok neki nem ösztönzései, hanem eredményei voltak. Nem festett meg rájátörő hangulatokat, nem a jelenségek, hanem a maga pátoszát szólaltatta meg. Hideg ésszel látta a pátosz lehetőségeit és megszólaltatta. Megadatott neki, hogy ne átérezze a természet, a tájék, a jelenségek hangulatát, hanem föléje kerekedhessék. Kifejezhesse együttérzés nélkül, a pátosz akarásával. Ez az ő szépségben és ábrázolásában való öröme. Rácáfol Zolának arra a tételére, hogy a műalkotás a művész temperamentumán át nézett da-

rab természet. Az ő műalkotásai egy művészi intellektus akaratán át leszűrt természet.

Magyar-Mannheimer tájképei kompozíciók: meglátásaiból komponálta őket. Tárgyi tartalmuk ellenére is tisztán kolorisztikus szerzemények. Még azok is, amelyeket csak rögtönzött, gyakran csak az emlékeiből. Egész sor festménye merő rögtönzés, festői ötletek fölvetése, színhatások megszólaltatása. Mindegyikben barokk lendület és realisztikus biztonság van. Képei a lendület ellenére naturalisztikusak és a lendület révén egyéniek. Minden naturalisztikus egyéni ábrázolás az ornamentumot hangsúlyozza, a dekorációt érvényesíti: részletek összefogására törekszik, a ritmust kutatja, a kép összetevőinek eredőit, a vonalakét és a foltokét kibogozza. A művészi naturalisztikus ábrázolás előbb-utóbb inkább művészi, mint naturalisztikus lesz. Előbb-utóbb megtagadja a természetességet. Nem is az irányzat készteti erre, hanem gyakran az ábrázolás technikája.

Magyar-Mannheimert még a természetlátásnak sajátossága is erre az útra terelte. Dinamikus természetlátása a természetet mindig hatékonynak látta. Az efajta természetlátás festőket a szimultán festésbe csábíthat: olyanokat, akik az egymásutánt egyszerben akarnák ábrázolni és átváltják egymásmellettiségre. De Magyar-Mannheimer naturalizmusa a valószerűséget dekorációvá alakította. Nagy ornamentumokba foglalta a meglátásait. Mindig is ez volt az útja a képzőművészetnek. A csipkézett akantuszlevél ezen a természetességet megtagadó úton lett a máig is érvényben lévő ornamentummá. A görög művészet élesre, a római gömbölyűre faragta a vonalait. A régi zsidó képzőművészeti elemek is így szakadtak el a természettől. Így lett a meglátott formákból arabeszk és így lesz a naturalisztikus ábrázolásból stilizáltság.

Magyar-Mannheimer sohasem tér le a stilizálásba vagy a geometriába. Ornamentumai a valóságnak közvetetlen, nem kieszelt jelképei. Minden ábrázolt kép

csakúgy jelkép, mint ahogy minden szó is az. Az ábrázolás épúgy jelképez, mint a beszéd. És mind a kettőben a fogalmak nyilvánulnak és mind a kettő rejtelmesség felé hajlik. A kép arra, hogy spirituális elemeket rejtelmesen megtestesítsen, a szó pedig az elspiritualizálásra. A szimbólizálásnak két ellentétes iránya ez. A görög allegória amabból, a keleti allegórizálás pedig emebből származott.

Az igazi művész sohasem naturae imitator. Az imitálás tilalma, természetesen, nem esztétikai, hanem erkölcsi paranccsal szólal meg a bibliai törvényben, amely úgy szól, hogy „ne csinálj magadnak faragott képet, sem semmiféle alakot arról, ami fent az égben, vagy ami lent van a földön, vagy ami vízben van a föld alatt". A modernségben érvényesülő úgynevezett „tárgytalan művészetnek" ősi forrása tulajdonképpen ez a bibliai törvény. A bibliai tilalom azzal a jelképezéssel száll szembe, amely a szellemiség jelenségeit megtestesíti. A bibliai törvény őrt állt a képzelet elé, hogy ne éljen vissza a jelképekkel.

A primitív ember fetisei, a magasabbrendűek zoolatriája, a hellének mitológiája a jelképező vallásfelfogásnak útvesztői. A bibliai ábrázolási tilalom nem szépségellenes, hanem jelképellenes, még később sem lett képellenes, amilyen pl. tündöklő korában az iszlám volt, amely ugyancsak tiltotta a természet utánzását és megalkotta az arabeszket.

Magyar-Mannheimer sajátságos vegyüléke a magától lett embernek és a tanultságban kifejlett művésznek. Nem sokat iskolázott, de művészi tanultsága alapos. Kis iskolás korában kenyérért rajzolgatott, cégtáblákat festett, fényképésznél robotolt s csak azután került a mintarajziskolába Székely Bertalan és Greguss János elé. Apja valamelyest támogatta, tanító, tehát szegény, de művelt, sokat tudó ember volt. Házának a levegője is tanultsággal volt telítve. A fiú ügyesen rajzolt, festegetett, minden áron művész akart lenni. Kenyérkereső úton kereste ennek lehetőségét.

Retoucheurnek Bukarestbe egy fényképészhez szegődött, de hamarosan belátta, hogy tévesztett úton jár. Megszökött mesterétől, megint haza került, itt ujságokat, könyveket illusztrálgatott. Tizenhatéves korában fiatalos vakmerőséggel a „Szabin nők elrablását" festette meg. Egész sor pompásan megrajzolt akt van ebben a képében, mintha hosszan tanulmányozott volna érzéki női testeket. Ez az első képe emlékkiállításában utolsó képe, a „Hullámverés" mellett függött. Hatvan esztendőt hidaltak át.

A vékony dongájú, nagytehetségű fiút elsegítették Münchenbe, ahol ráeszmélt arra, hogy a művészet mesterségbeli alaposság is. Komolyan nekifeküdt a megszerzésének. Az akadémián a magyar Wagner Sándor tanítványa volt, majd Löfftz lett a mestere, de inkább a müncheni milieu nevelte. München akkor csupa művészeti izgalom volt. Irányok, módszerek, felfogások, kívülről való hatások, megrögzöttségek viaskodása és csupa lelkesedés, hogy mit is rejt a művészet számára a jövendő? Milyen lehetőségeket és követelményeket? Párizs már készülődött a rejtély megoldására és Münchenben is izgultak a megoldás körül. Magyar-Mannheimer a magyar kormánytól 800 forint ösztöndíjat kapott, vagy három évig élt belőle. Münchenben elszántan, hol fanatikus akarással, hol humorától nekibátorodottan. Gyüjtötte a tanulságot, azután öntudattól fűtötten hazajött. Innen Bécsbe került Makart mellé. A pompa mestere mellé. A dekoráció lendülete, a kompozíció pátosza, a sötét tónusba ágyazott búja színezés muzsikája megragadta. A makartizmusnak már régen elmúlt az ideje, de magának Makartnak értékét kezdik újra megismerni. Magyar-Mannheimer haláláig hálásan gondolt a bécsi mester hatására.

Majd újabb állami ösztöndíjjal Itáliába, Rómába, Nápolyba, Firenzébe mehetett. Ott szedte magába a Campagna és Capri impresszióit, az olasz mezők, kertek, országutak, dombos panorámák, virágos tanyák, falvak, égboltok és borulatok emlékeit. Nagyszerű

emlékező volt, minden meglátása megrögződött az emlékezetében. Akármi formára, alakra, folthatásra, mozgásra, gesztusra, színharmóniára volt szüksége: felidézte emlékezetéből. Megmondta Filippo Villani a firenzei művészetről a XVI. században írt traktatumában, hogy a festők az ő felfogásuk és erős emlékezésük révén egyforma rangban vannak a szabad művészetek mestereivel, az artium liberalium magisterekkel, a régi doktorokkal, sőt hogy őket illeti meg az elsőbbség.

Régi és új nagy művészek is a hit áhítatával vallották az emlékezés jogát és művészetalkotó energiáját. Magyar-Mannheimer emlékezése tele van az emlékezés följegyzéseivel. Csupa kép, csupa észlelet, csupa érzéklet. A fejében hordja a vázlatkönyvét, Itáliának nemcsak a kék ege, hanem a felhői is éles emlékezésében boronganak, tornyosulnak. Mikor Itáliából hazajött, itt új küzdés várt rá. Az élettel is, de a maga egyéni művészeti jussáért is meg kellett küzdenie. Nem csatlakozott táborokhoz, nem hódolt be irányoknak, beérte önmagával. De érvényesült temérdek csalódáson keresztül is. Megfestette a New-York kávéház mennyezetét, festett arcképeket és festette természetdrámáit. Benső kapcsolatba került írókkal, tudósokkal, tagja lett 1890-ben az Élet-társaságnak, modern írók, tudósok és művészek összeverődésének, amelynek Ibsen, Brandes, Arne Garborg, Strindberg is patrónusai voltak, amellyel kapcsolatot tartott a gráci Schuchart, Mahler Gusztáv, a nagy zenész, és itthon egész sor szellemi kiválóság. Festményeit múzeumok vásárolták, a Szépművészeti Múzeumnak Magyar-Mannheimer gyüjteménye van és nemzetközi kiállításokon is díjazták és megjutalmazták őket.

Ellenfelei, ellenségei is voltak, ami egyéniségeknek mindig velejárója. Éles volt a kritikája, csípősek, kíméletlenek a megjegyzései, humorosak voltak az ötletei és malíciába fojtotta lágy érzelgését. Mert ez a gúnyosan mosolygó, epésen tréfálkozó művész lelke

mélyén érzelgő, melegen érdeklődő, eszményekért lelkesedő ember volt.

Magyar-Mannheimer festésében sok az ellentétesség, de sokféleségében is szuverénül egyéni. A sokattudóknak az a kedve nyilvánul benne, hogy éreztessék azt, hogy mindenféle téren megállják helyüket. Az ilyen művészek néha úgy hatnak, mintha demonstrálni akarnák a tudást. Ami gyakran a virtuozitás csillogtatására bírja őket. Magyar-Mannheimer is közéjük tartozott. Azok, akik véleményt mondanak festéséről, rendesen úgy kezdik ítéletüket, hogy sokat tudott. Ezt a főimpressziót keltik a képei. Említettem már, hogy többnyire csak emlékezve festett, nem a tájék előtt, hanem legyürte a természetet, művészi akarata alá rendelte. Úgy emlékezett a tájékokra, a motivumokra, mint a tudós az adataira, a megtanultságaira. A festés nagymesterei jobbára így festettek. Megtanulták a világ képét és benne a dolgokét. A formákat, a mozgásokat, a színhatásokat, az árnyékok és fények egymásravonatkozását. Ez a megtanultság volt az ő tárházuk. Ha valamit kieszeltek, a megfelelő motivumokat, festői elemeket, ábrázolási készletet kiszedték emlékezésük tárházából. Nem is azt festették, amit láttak, hanem látták azt, amit kieszeltek. Magyar-Mannheimer megtanulta a tájékot, a vidék részleteit, a természet száz objektumát, a festői megjelenés kellékeit, a fényhatásokat, a foltok játékát. E tanulmánya nyomán kialakult a tudása. Úgy látott, ahogyan emlékezett mindenre, amit valaha látott. Ezért azt is megtestesítve látta, ami sohasem került a szeme elé. Komponálta a valóságot. Akárhányszor megszerkesztette a képet a tudott részletekből, teremtett tájékokat és lefestette őket. Látott és feldolgozott, azután emlékezett és átdolgozott. Megfogalmazta a képet emlékekből, vagy az emlékezésén élő képzeletével megelevenítette, megtestesítette. nagystílüvé formálta, azután ezt a testté vált természetet, ezt a pozitív alakot öltő elgondolt képet lefestette. Úgy mint azok, akik csak lefestik.

Látta a képet sajátos felfogásával, amely mindenben nagy ornamentumot sejt. Amely tehát mindent nagystílüvé alakít, amely pátosszal szólaltatja meg a természet minden jelenségét, tüneményét. Ezért nehéz néha a képeiben az, ami a természetet csakis utánzó festők képeiben súlytalan. Ezért lesz bennük akcióval teljessé az, ami a természetben csak festői. Ezért hatnak a képei monumentálisaknak. Mert a részletek beleolvadnak az ornamentumba, a táj képe drámaiságba. Így lettek paysage intime-jei heroikusokká. Pedig sohasem festett heroikus tájakat, vadromantikus vidékeket, vízeséses, sziklatömbös, erdőzugásos, patakrohanásos tájékokat.

A mindentfestők közül való ő is, mégis a tájkép volt az igazi birodalma. Festett históriai képet is, figurális kompozíciót, aktokat, arcképet, genreképet, virágképeket is, de nagystílűsége legbeszédesebben a tájképeiben nyilvánul meg. Tájképeiben a természet merő cselekvés. Mintha az örök keletkezést látta volna a természetben. Figurális képeiben is nagyvonalú a ritmusa, mélységre törekszik a tónusa, szinte szenvedelmes a színjátéka. Aktjaiban „Venus és Tannhäuser", „Psyche és Ámor" képeiben, régi mesterek pátoszával festett arcképeiben is. Akkor is, amikor nem széles ecsettel rakta fel a festékeit, hanem finom átmenetekre, részletező finomságokra törekedett. Egy-egy képben egymás mellett a művészet két energiája, a játékos kedv és a fölös erő. El-eljátszott finomságokkal, amikor egyszerre csak rájuk tör a kolorizmus szenvedelmessége. Néha Corot színezésének bensőségével szólal, majd munkácsyas drámaiságot éreztet súlyos, hatalmas ecsetjárása. Olasz és magyar tájékai, búja zöld mezői, faenzai uccái, vidékeinek őszi pompája, nyári színmelegsége, havas szürke téli képei csupa mozgalmasság. Neki a természet történés volt, élénk vagy tartozkodó történés. Néha szenvedelmes a hullámzása. De sohasem festett heroikus tájakat, csak a természet mozgalmasságától áthatott intím tájékokat. A ter-

mészet drámaiságát festette, sohasem a tájék színpadiasságát. Kolorisztikus rögtönzései szenvedelmesek, de mindig színek harmóniájába kicsengők.

Legmozgalmasabb a festése, mikor fent az égbolton jár, amely az ő képeiben sohasem mosolygón kék, hanem többnyire zaklatottan, feldúltan kaotikus. Mintha bennük a teremtést, a nagy keletkezést jelképezné. A kaoszt, amelyből kialakulnak a formák, a nagy világ- és életornamentumok. A felhőjárásra, fellegek gomolygására, tornyosulására reagált legboldogabban a lelke. Hiszen a mosolygó, kék égbolton nincs cselekvés, már pedig az eseménytelenség nem érdekli. A ritmustalanság, a csend, a béke, a Szinyei-Merse Pál természetharmóniája, „das grosse Schweigen" az ő számára idegen volt. Nem talált bennük lerajzolni, megrajzolni valót. Ő pedig rajzolva kereste a dolgok struktúráját, a mozgások alkotóit és eredőit, a ritmus folyását, a formák határait és mélységeit. Rajzolt az ecsetével, rajzolt a valeurök érvényesítésével, de mindenek fölött megbecsülte a vonalat. A vonala garantálja, őrzi biztonságát, amely munkáiban mindenki számára érthetően megszólal. A vonala kiegyensúlyozza azokat a kisiklásait is, amelyekbe kolorisztikus rögtönzései, színezésének pátosza, ornamentumainak szertelensége néha belevitte.

Stevens, a belga festő, azt hirdette, hogy a művész mint rajzoló jön a világra s mint festő születik. Magyar-Mannheimer, mint festő jeles rajzoló volt s ereiben a kolorista vére folyt. A rajzokban mindig valamelyes bensőség nyilvánul, olyanok mint az ember, aki rajzolja őket. Az ő rajzaiban nem voltak elrajzolások, tollával, ceruzájával festett és modellált.

Szertelenség és rend, szenvedelmesség és föltétlen biztonság, játszi könnyedség és festői áhítat, komolyság és kecsesség fogóznak egymásba az ő festésében. Halála előtt néhány nappal feleségének azt mondta, hogy az éjjel színekkel álmodott „az én szép, régi színeimmel". Ilyen álmodással aludt át a halálba.

Magyar Mannheimer G

306. Magyar-Mannheimer Gusztáv. Carmella.

KM Tan. 1902/3. téli kiáll

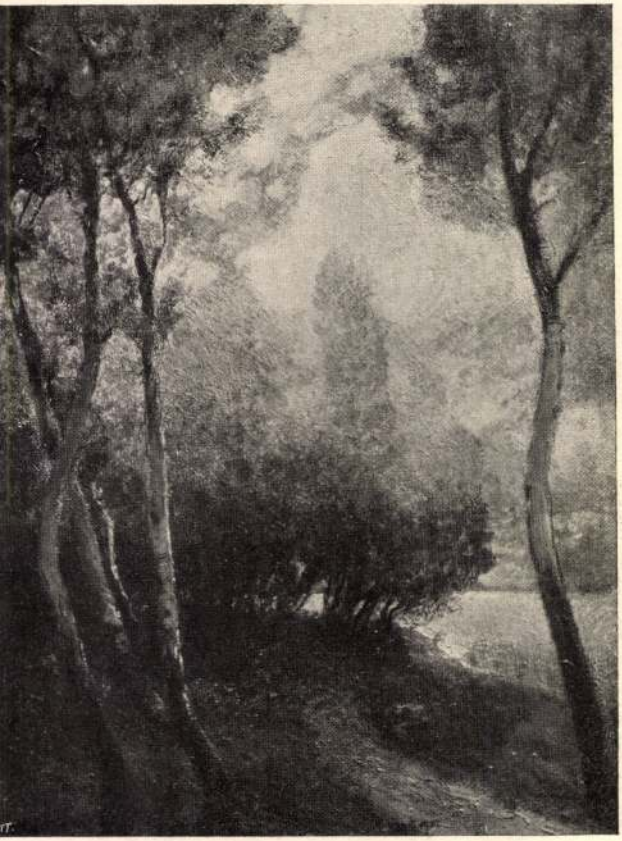

317. Ujváry Ignác: Részlet egy dunai szigetről.

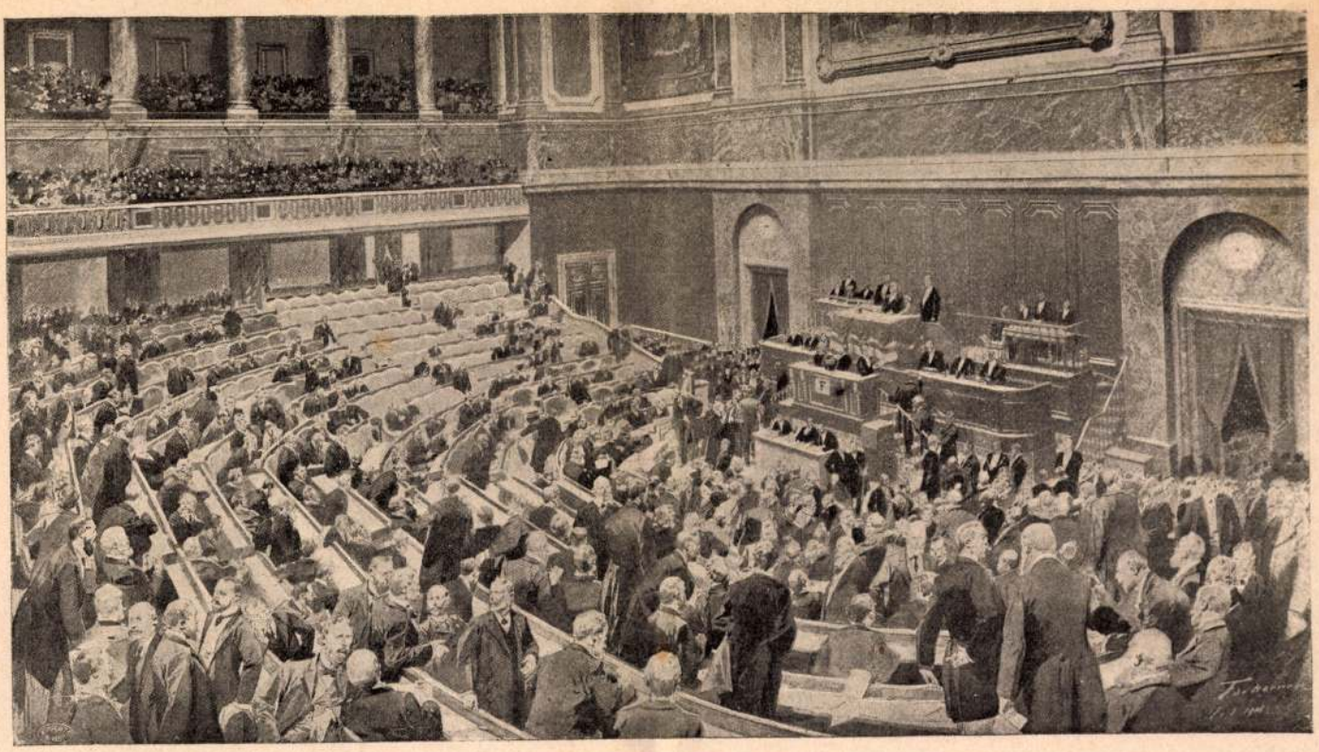

A francia nemzetgyülés uj köztársasági elnököt választ Versailesben, január 17-én

pesti etablissement egész sor dekoratív művet rendelt meg nála. Illusztratív munkálkodása számára teret nyitott neki a legnagyobb hazai díszmű, az „Osztrák-Magyar monarchia írásban és képben". Igy érvényesült a tehetsége, ennyi méltánylásra talált, ily sokoldalúan mutatkozhatott be a közönségnek. Velencében is méltányolták: megszerezték egyik képét az odavaló modern képtár számára. Ennyi kitüntetésben volt része máris, holott még férfikora delét éli.

Minden festői tulajdonsága között a legföltünőbb a dekoratív érzéke, amely régibb képein legkevésbbé fejlett. A későbbi Magyar-Mannheimerhez képest akkor még részleteket halmozott; a hajszálfinoman odapingált apróságokat pikáns rajzzal formálta, de az egész még nem mutatott egységet. Nézzük csak meg, mennyire viszi ezt az előadásbeli pikantériát egy-egy hordó dongáin vagy egy csónak bordázatán vagy egy kőfalon. Összefoglalóbb az előadása később. Megesik, hogy egy viharos ég felhő-kháoszát két-három ecsethúzással teremti a jól preparált vászonra. A campagna cserjése pedig ugyanannyi festékfoltból áll. Legjobb képein a föld is ugyanazt a viharos gomolygást mutatja, mint a felhők kavarodása, mert ugyanazokkal az energikus kézmozdulatokkal készült a kép minden része. Festményeinek egy része (a patetikusabb képek) hasonlít egy email-laphoz, amelynek átlátszó, olvasztott színanyagán átsüt a fém-alap tüze. Talán azért nem vet súlyt a téralakításra, a messzevezető perspektivákra, hogy ez a dekorativ sík-hatás megmaradjon.

Tulajdonképpen ezek az email-fényű festményei leginkább jellemzik őt. Nem közvetlen természeti benyomásokat kapunk, hanem ragyogó festékek versenyét, a zöld, bíbor és lapisz-lazuli, a raffinált lakkok egész sora licitál egymásra, ezeknek átlátszó anyagán átvilágít a vastag fehér alap. Makart használta az ujabbak közt leginkább ezt a fogást. A színek e bujasága még ott sem tompul, ahol a kép motívuma a római campagna száraz, rideg, kiaszott, s végtelenül szomorú siksága. Nem a természet a fő itt, hanem a festőnek előszeretete az izzó színű lakkok iránt. Ezek úgy villognak elé a sötét, zsíros, telt barna festékekből, mint a vasutak zöld és vörös jelzőlámpái az éj sötétjéből. Némelyik képén egy bokor vagy falomb zöldje emlékeztet az exotikus gyíkok pikkelyeinek nyirkos, smaragdos, sugárzásához. Másutt pedig mintha olvasztott rubint vagy türkizt kent volna a vászonra, tekintet nélkül arra, vajjon ott egy posztóruha, vagy gyöp, vagy felhő a motívum. Az efajta szín levén a vezető elem: még a rajz is háttérbe szorul. Nem rajzosan kerülnek egymás mellé és egymásba ezek a színek, hanem ahogy éppen az idegesen munkálkodó kéz tovasiklik. Ha igy szereti e szineket egymásba futtatni, vastagon és hirtelenül, nem csodálkozhatunk azon, hogy előszerettel formálja a legádázabb felhő-kavarodásokat. Itt minden vonás mozog, kanyarodik, fel- s leszökken. A barokk szobrászat leghevesebb temperamentumai jutnak eszünkbe, csakhogy a formák szerepét itt a szín játszsza.

Igy hat ránk képeinek egyik része. A figurális munkák előadása jóval nyugodtabb és óvatosabb. A „Maharádzsa leányán" a mellékholmi, ruházat, háttér még ezt a temperamentumot mutatja. De az arc s aztán a tárlaton látható tanulmányfejek egész sora szelidebb. Velence jut eszünkbe, átlátszó, sokszorosan megismételt lazúrjaival. Meleg galeria-tónus foglalja egységgé egy-egy arc apró részleteit. Inkább a nyugodalom, semmint a hevesség benyomását keltik bennünk ezek a képek.

Végre kiegészitik ezt a sort azok a tájkép-tanulmányok, amelyeken bizonyos kölcsönhatásba helyezkedik a természettel. Néhány kisebb mű ad effajta munkálkodásáról fölvilágositást. Figyelme itt kiterjed a terrénumra, a távolsági hatásokra, a levegőre, a valőrök egyensúlyára is. A rajz itt biztosabb vagy legalább is határozottabb. A szenvedélyesség, amelyet magára ölt amaz előbb emlitett dekorativ képeknél, most a tónu-

sok megfigyelésévé szelidül. A felhő itt is szeretetének tárgya: az mutatja a természetben is a legtöbb barokk formát. A patetikus szavalást folyamatos próza váltja fel, amint az természetes is. Mert a műteremben készült képek festésénél egészen a temperamentumára bízza magát s tízszer is odavetheti a világító színeket az ecset sokféle futamával, míg meglesz az a hatás, amilyent a festő elérni kívánt. De a természet előtt ülve minden erély oda összpontosul, hogy ne akármi, hanem éppen az a meghatározott valami kerüljön éppen arra a helyre, amit s ahol azt a természet mutatja. A virtuóz festő meg-megakad munkájában, amikor a természettel szemtől-szembe látja, hogy ezzel a természettel szemben nem válhatik egykönnyen győzelmes heroszszá, aki büszkén tekinthet körül piedesztálján. Bizony az ilyen izzasztón nehéz tanulmányozási munka levéteti velünk a fejünkről a csillogó sisakot. A temperamentum csak otthon korlátlan uraság, midőn nem áll közvetlen előttünk az elérendő mintakép.

A tárlat természettanulmányai s ama képei, amelyek bizonyos részeikben természettanulmányok, híven tükrözik a temperamentum e lefokozását a nyílt természet előtt. Magyar-Mannheimer Gusztáv figyelemmel és szeretettel mélyed el eleinte a legkisebb részletbe is, későbbi tanulmányai természetesen szélesebbek és egyúttal összefoglalóbbak. Elég, ha például a „Búzaérés"-re (104. szám) utalunk, hogy a megfigyelés példáját lássuk. De nem ez az egyetlen ilyfajta munkája. Mégis rá nézve jellemzőbbnek tartjuk a gazdagszínűeket, az atelierben termett festményeit.

Ez az együttes kiállítás is megerősít minket abban a hitben, hogy érdekes talentummal van dolgunk. Nem mindennapi élvezetet szerezne az írónak, ha újra s újra átvizsgálhatná érdekességeit és elemezhetné azok okait. A mi festőnk — vélekedésünk szerint — korántsem komplikált egyéniség, aki műveiben gondosan elrejti festői jellemvonásait. Fölösleges nála misztikus hangulatokra gondolnunk. Hímezés-hámozás nélkül belegyűri önmagát a futamodó ecsetvonásokba. Szilajan vágja azokat oda, mert érzi, hogy szilajnak látszani az energia jele. Azt hiszem, hogy Magyar-Mannheimer, amidőn műtermében ecsethez nyul, vagy inkább: ecsetet ragad, — körülbelül azt érzi, amit Anthes, midőn a kulisszák mögött fejére teszi Lohengrin ezüstsisakját: victor ingrediens. Képei fölépítésén nem látszik a fáradság nyoma sem. A kép trofeum. S a vászon előtt állva, nem is képzelhető, hogy elmereng vagy elborong: a cselekvés embere. Átható tekintettel, mintha egy vértes-ezred élén vágtatna, néz a győzelem felé: a képnek olyanná muszáj válnia, amilyennek ő épp most akarja. S akarja, hogy hősies, démóni legyen, vulkánok öntsék ki rajtuk tüzüket. Akarja, hogy az emberek megdöbbenjenek. Az az érzés, amelyet e képek, mint lelkiállapot reflexei mutatnak, felette érdekes. Tagadhatatlanul erős páthosz van bennök. A lira halk pengése helyett egy induló érc-hangjait harsogtatja. De megérzik az is, hogy ez a kedv nem állandó, hanem csak bizonyos képek festése közben áll elő. S nem a természet képeinek diktandójára, hanem oly szuggeszció révén, amely a festő lelke mélyéből ered. Ő így akarja, ezt is, tehát végre is hajtja. Transzponálja magát, erőt önt magába, félelmetessé készül alakítani magát. Meg vagyok győződve, hogy ilyenkor erősebbre feszülnek izmai s hevesebben lüktet benne a vér. Képei elmondják, mily erőssé fejlődik e lélektani processzus közepette a rendkívüliség érzete.

Csak a dimenziók változnak. Viszont élénken belejátszik a festés ily processzusába Magyar-Mannheimernél a régi praktikusz. Sok fogást ösmer, mert nemcsak sokféle mester volt a tanítója, hanem maga is gourmetje a régi mestereknek. A pálmáért való hadakozás közben tehát temérdek fegyver esik a keze ügyébe, olyanok is, amelyeket régi mesterektől lehet tanulni. Úgy látszik, hogy kevés festő ösmeri annyira a saját palettáját, mint ő. S erősen tanulmányozva a régieket is, azoknak mesterfogásai sem titok néki. A modern irányok nem sokat zavarhatták, hisz precize megállapította a saját fejlődési pályáját. Olyan elvek, mint amilyen például az en plein-air-festés vagy az impresszionizmus, nem lehettek döntők valakire nézve, aki már felfedezte, hogy mily előadás felel meg neki leginkább. Ő már egyszer rátette kezét ragyogó lakkjaira s azokat nem volt hajlandó feláldozni új levegőfestési kísérleteknek. Mint ahogy gomolygó felhőitől s földjeitől sem tér el, miután megértette, hogy ezek felelnek meg neki leginkább. Hibájául róhatjuk fel, hogy a szín e tékozlása, a hirtelen és gyorsfutamu festés rovására megy a rajznak s a koncepciónak.

Mindenképpen megragadja figyelmünket a magyar festő-gárdának ez az érdekes jelensége. Nem hétköznapi ember. S ez a tulajdonsága sem utolsó rangú.

Lyka Károly.

Asszonyi boldogság

— A feleségével megy karonfogva s még sem átalja, hogy téged alaposan végignézzen!

Domokos Margit szomorúan mosolygott édesanyja heves kifakadására, aztán kissé gúnyosan így szólott.

— Ugyan hagyjad, anyácskám! Az efféle egészen jól megfér a férfiaknál a hitvesi hűséggel.

— Na, én kikérném magamnak!

Egyideig szótlanul haladtak egymás mellett, mindegyik a maga gondolataival tépelődve, aztán Margit csendes, minden felindulástól ment hangon folytatta:

— Látod, anyácskám, valaha én is így gondolkoztam. Semmi sem volt előttem gyűlöletesebb, mint az olyan férfi, aki minden nőt, legyen az úri hölgy vagy cseléd, elegáns vagy lompos, azzal a bizonyos, bámészkodó tekintettel néz meg. De meg kell szoknunk mindent, különösen pedig az apró tűszúrásokat, amelyekkel az élet kedveskedik nekünk . . .

Emlékszem, az első hetekben lehetett azután, hogy Béla eljegyzett, látogatást kellett tennem és egyedül mentem az utcán. Szembe jött velem egy fiatal pár, lejátszódott ugyanez a jelenet, amely téged most annyira indulatba hozott. Szokásom szerint rá sem néztem a férfira, hanem az asszony annál inkább kötötte le a figyelmemet. Végtelenül bájos, édes kis arcocskája volt. S ekkor éreztem, hogy a férfi mint mondani szokás: fixiroz. Nem tudom leírni neked, hogy milyen undort éreztem ebben a pillanatban az iránt a férfiu iránt s megkapott egy gondolat, amely azelőtt sohasem jutott eszembe. Ha Béla egyszer így nézne meg egy nőt az én jelenlétemben, még azt is elfelejteném, hogy valaha szerettem!

Ne értsél félre! Nem volt ebben a gondolatban még csak árnya sem a féltékenységnek! Különben sem vagyok féltékeny

Tusnády (a hajó felé néz): Ismét pihennek a bestiák. Nem sajnálnék ötven drachmát, ha egyszer, csak egyetlenegyszer a kedvem szerint elverhetnék egy ilyen csibészt. (Bánkyhoz.) Hallgatlak.

Bánky: Hát figyelj ide. Hol is kezdjem csak? Igen. Ott kezdem, hogy ismerek egy leányt. Már négy esztendeje, hogy ismerem. Azt akarod tudni, hogy volt-e flörtünk egymással? Természetesen. De én nemcsak flörteltem, én szerelmes is voltam belé, nagyon szerelmes. Házasságra azonban sohasem mertem gondolni, mert tudod, szegény ördög voltam. Olyan szegény ördög, mint például —

Tusnády: Mint például én.

Bánky: Ah, dehogy. Te dolgozol, te pénzt keresel, de én csak lődörögtem. Tudja a csuda, hogy a magunkfajta ember miből él? Azt hiszem, az adósságaink kamatjából. De a leányt azért nagyon szerettem. Tudod, afféle ünnepelt leány volt, a jégen meg a bálon mindig őt nézték, de pénze neki sincs. Azért sokat mulatott és sokan udvaroltak neki, nemcsak én. De az igaz, hogy engem néha nagyon kitüntetett.

Tusnády: Úgy?

Bánky: Másfél év előtt aztán az öreg Prichodát megütötte a guta. Hogy az öreg Prichoda ki volt? A nagybátyám. Különben pedig vaskereskedése volt. Végrendeletet azonban nem hagyott hátra és én ilyenformán kerek egy milliót örököltem.

Tusnády: Ejha.

Bánky: Szó sincs róla, kellemes érzés, ha az ember tegnap még hitelbe vacsorázott és ma egy milliója van. De én főleg „ő" miatta örültem. Biztos voltam abban, hogy most már hozzám jön.

Tusnády: És nem jött?

Bánky: Dehogy nem. Másban volt a hiba. Bennem. Egyszerre csak szkeptikus lettem. Tudja az ördög, hogy honnan jönnek a bolond gondolatok. Igen, a leány most szívesen hozzám jön. De ez csak a pénzemnek szól. Én imádom, ő pedig csak a pénzt nézi bennem. Ez a gondolat aztán lassan egészen összekúszálta a terveimet. Nem tudtam határozni. Mindig a sarkában voltam, de sohasem nyilatkoztam. Ő pedig ugyancsak barátságos volt hozzám. Minden pillantása, minden kézszorítása biztatott. De mennél jobban biztatott, annál jobban kesereded tem el én. Világos, csak a pénzemet akarja. És végül meg is mondottam ezt neki.

Tusnády: Megmondottad neki?

Bánky: Meg. Őrült volam. De hát mit akarsz? Az ilyesmiről nem lehet az ember. Azt mondottam, hogy sohasem lehetünk egymásé, mert az én gondolataim tönkretennék mindkettőnk életét. Azzal búcsúztam el tőle, hogy nem tudok hinni, de ezt a rettenetes lelkiállapotot sem tudom tovább tűrni. Inkább megszököm. Elutaztam.

Tusnády (vállat von): Bolond voltál.

Bánky: Várj csak, még nem vagyok készen. Este odahaza pakkoltam. Egyszerre csak az inasom nagy zavarban jelenti, hogy egy hölgy van odakünn és mindenáron beszélni akar velem. A következő pillanatban a hölgy már benn is volt nálam. Ő volt.

Tusnády: Az a leány?

Bánky: Igen, az a leány. Utánam jött. Ő is lázban beszélt. Azt mondotta, belátja, hogy nem hihetek neki. De a szenvedélye fölébredt. Éveken át magába fojtotta, most, hogy biztos volt a dolgában, a szenvedély úr lett fölötte. Az ő lelke is érzi, hogy a kétely erejét magyarázatok és biztatások tudják legyőzni. De olyan bizonyítékokat ád, amelyben majd hinnem kell. Nem kívánja, hogy feleségül vegyem. Vigyem el magammal így — amint most itt áll. Eljön velem, ahova én viszem. És azzal átkarolt és örjöngve megcsókolta az ajkamat.

(Szünet.)

Tusnády: És te? — —

Bánky (halkan): Egy pillanatig önfeledten a karjaimban tartottam. De — de a következő pillanatban ismét fölébredt bennem a szkepszis. Nem tehetek róla, erősebb volt, mint minden más érzés. Eszembe jutott, hogy mindez komédia is lehet, ő tudja, hogy úgysem fogom a szaván. De még ha szaván is fogom, a gazdag ember szeretője mindig jobban gondoskodott magáról, mint a szegény ember felesége. Hazaküldöttem azzal, hogy másnap magammal viszem. Másnap hajnalban pedig elutaztam.

Tusnády: Elutaztál?

Bánky: Igenis, elutaztam. És azóta cél nélkül kóborlok a világban, azt a csókot pedig nem tudom elfelejteni.

(Szünet.)

Bánky (szünet után): Nos, mit szólsz a történetemhez?

Tusnády (fölemelkedik): Semmit. Gazdag ember vagy, megengedheted magadnak egy sajátságos, szubtilis szenvedély luxusát. Talán igazad van, talán nincs. — nem tudom. Azelőtt talán meg tudtalak volna érteni. De most mezőgazdasági gépeket szállítok, és azok nem tűrik meg a finom hangulatokat. A te ügyedben, édes fiam, nem tudok bíró lenni.

Bánky: Azt akarod ezzel mondani, hogy nincs igazam?

Tusnády: Nem tudom. Neked sok az időd és sok a pénzed, arra is fordíthatod a kettőt, hogy önmagadat gyötörjed. Mi, szegény emberek, nem érünk rá ez effélére és talán ezért nem is értjük meg. Megyek vissza a hajóhoz. Szervusz.

Farkas Pál.

Magyar-Mannheimer Gusztáv képei

Jó alkalom nyílik most a Nemzeti Szalonban Magyar-Mannheimer Gusztáv festészetének megösmerésére. Gyakran láttuk képeit egyenkint vagy párosával a Műcsarnokban, most azonban, hogy mintegy kétszázuk került egymás mellé, bizonyos tekintetben másként hatnak. Egy-egy Mannheimer-féle mű zománc-tüzével szinte kivilággott a rendes kiállítások vegyesen fölhalmozott festményei közül s mi nézők erősen megéreztük ezt a különleges hatást. Most ilyesmiről szó sem lehet. Képzeljük csak el e tömény-kék egek egyikét valamely modern plein-air kép mellett, mily tűz sugárzik belőle! De itt a szomszéd kép s a harmadik, a negyedik is ugyanezt az eget mutatja, a világító alapra ugyanúgy van odavágva az átlátszó kobaltkék, sőt ugyanazzal az ideges kézmozdulattal cikázik végig a vásznon a jól hozzá dörzsölt festék. Ami ott úgy hatott, mintha valamely ritka pillanat hirtelen inspirációja volna, az itt, az ismétlés révén rendszeres eljárásnak, állandó festői fogásnak hat.

Ezzel körülbelül azt mondtuk, hogy e kollektiv kiállítás érdekelheti azokat is, akik Magyar-Mannheimer képeinek jó részét egyenkint már látták itt is, ott is. Mert ezek a művek így egymás mellé akasztva a nézőt is más szempontra helyezik.

Festői tehetsége ismert és becsült: Az állam aranyéremmel honorálta. A Szépművészeti Muzeum megszerezte néhány művét. A Képzőművészeti Társulat 4000 koronás jutalomdíjjal tüntette ki. Néhány buda-

Uj Idők 1906. XII, 5.

Berakodás előtt

Egy igen piszkos görög kikötőváros. Néhány órányira a várostól egy német tudós világhírű romokat ásott ki, maga a hely azonban kétségbeejtően mocskos. A kikötőben egy Lloyd-gőzös horgonyoz, két tucat félmeztelen görög csirkefogó pedig fölöttébb csodás buzgalommal végezi a berakodást. A kikötő egyetlen valamirevaló épülete egy gyanús csapszék, amely azonban a „Hotel" nevet viseli. A „Hotel" elé a tulajdonos egy asztalt állított, az asztal mellett jelenleg Bánky Miklós ül és egy igen különös csirkét próbál elfogyasztani. Lassanként az a meggyőződés vesz rajta erőt, hogy ez a csirke halála pillanatában szomorúan károgott. Elkeseredésében a kikötőt nézi. Most egyszerre figyelmes lesz. A görög csirkefogók között egy magastermetű fiatal úr jár-kel és hangosan rendelkezik. Semmi kétség, ez Tusnády. Bánky ott hagyja a csirkét és a csapat felé indul.

Tusnády (az egyik teherhordóhoz): Hiszel a naupliai csodatévő szűzben?

A teherhordó (mérsékelt meggyőződéssel): Hogyne, uram, — a naupliai csodatévő szűz a legnagyobb szent, — hogyne hinnék benne.

Tusnády: Tehát a naupliai csodatévő szűzre igérem, hogy egy fillér borravalót sem kaptok, ha nem siettek jobban. Lusta banda!

A teherhordó: Igenis, uram. (Éppen olyan lassan végezi tovább a dolgát, mint eddig.)

Bánky: Szervusz, Tusnády. Mi az ördögöt csinálsz itt?

Tusnády (visszafordul, nagyon csodálkozik, de ebben a pillanatban látja, hogy négy ember egy gépet éppen megfordítva akar fölállítani, dühösen): Meg vagytok bolondulva? Mit csináltok azzal a géppel? Hát persze, hogy úgy — na. (Bánkyhoz.) Szervusz, szervusz. Hogy mit csinálok? Berakodom.

Bánky: De hát hogyan kerülsz egyáltalán ide?

Tusnády: A világ legtermészetesebb útján. Ide küldtek.

Bánky: Ide? Ki küldött ide?

Tusnády: Ki? A főnököm!

Bánky: Hát neked főnököd is van?

Tusnády: Tudod, öregem, az embernek előbb vagy utóbb mégis valami mesterség után kell nézni. A sok éjszakai lődörgésbe végül is beleúntam.

Bánky: Ne mondd! Hát neked most mesterséged van? És ugyan micsoda?

Tusnády (naivan): Mezőgazdasági gépeket szállítok a Balkánra. (Ismét gyanakodva nézi a berakodást.)

Bánky: Hm! Mezőgazdasági gépeket. Nagyon érdekes. E szerint te most — hogy is mondják csak — hm — olyan izé vagy?

Tusnády: Olyan vigéc-féle.

Bánky (tiltakozólag): Ah, dehogy. Vigéc — az egészen más. Vigéc. Úriember sohasem lehet vigéc.

Tusnády: Látod, öregem, én pedig mégis ilyesvalami lettem. És éppen azért, ha talán úgy találnád, hogy a tegeződés a jövőben kényelmetlen volna reád nézve, minden ellenérték nélkül lemondok róla. (A hajó felé:) Arra vigyétek, ott még van hely.

Bánky: Szamár vagy, fiam. Csak nem képzeled, hogy . . . ugyan. Bár nekem volna valami rendes foglalkozásom. De folyvást Baedekkerrel kószálni . . . hm!

Tusnády: Hát ne kószálj. Eredj haza.

Bánky (a fejét rázza): Éppen ez a baj. Nem akarok hazamenni. És éppen ezért sorra járom az idegen államokat. Ezt a munkát aztán igen lelkiismeretesen végezem. (Ásít.) Most éppen Görögországnál tartok.

Tusnády: Nem valami nagy meggyőződéssel tartasz Görögországnál.

Bánky: Hiszen ha archeologus volnék. De tudod, folyvást oszlopok, folyvást — az ember végül is megúnja őket.

Tusnády (minden különösebb érdeklődés nélkül): És miért nem akarsz hazamenni?

Bánky (komolyan): Az okom kevésbbé léha, mint amilyen én vagyok.

Tusnády: Ugyan!

Bánky (aki már egy esztendeje nem beszélt ismerőssel és éppen ezért nagyon bizalmas lesz): Igen, igen, akár hiszed, akár nem, nagy és komoly okom van arra, hogy ne menjek haza.

Tusnády (udvariasan): Asszony?

Bánky (a fejét rázza).

Tusnády: Leány?

Bánky (bólint).

Tusnády (a hajó felé): A baloldalra. Hányszor mondtam már, hogy a baloldalra. (Bánkyhoz:) Leány? Akkor miért nem veszed el?

Bánky: Mert nem lehet.

Tusnády: Mást szeret?

Bánky: Azt mondja, hogy engem szeret.

Tusnády: A tényállás kissé homályos.

Bánky: Ugy-e? De, barátom, engem ez az örökös nyikorgás idegessé tesz. Gyere a Hotel elé és igyunk meg együtt egy üveg számoszi bort. A viszontlátás örömére.

Tusnády: Igazán sajnálom, de ha nem állok itt és nem szidom folyvást ezeket a betyárokat, estig sem készülnek el.

Bánky: Hiszen a vendéglőből is ide nézhetsz.

Tusnády: Nézni nem elég. Kiabálni is kell.

Bánky: Hát legfölebb kiereszted a hangodat. (Rosszalva.) Nézd, öregem, már egy esztendeje, hogy nem láttam magyar embert. És úgy vágyódom arra, hogy valakivel egy félóráig kissé kibeszélhessem magamat.

Tusnády (habozva): Egy félóráig? Jó. De egy perccel sem tovább.

Bánky: Nem, nem.

Tusnády (hangosan): Én most odaülök a vendéglő elé, de azért mindent látok. Parsanics Hebdemashüdes, te lusta gazember, az utolsó félórában alig mozgattad a kezeidet. De majd a fizetésnél én fogok nevetni.

Parsanics: Esküszöm, uram — —

Tusnády: Mindent látok. (Bánkyval a vendéglő elé ülnek. Bánky egy üveg szamoszi bort rendel. Kocintanak.)

Bánky (szünet után): Szép dolog lehet, ha valakinek folyvást munkája van.

Tusnády: Szépnek nem valami szép. De az ember jól érezi magát mellette és ez a fődolog.

Bánky (maga elé bámul): Jól érezed magadat? Látod, nekem másfél év óta nem volt pillanatom, hogy azt mondhattam volna, jól érezem magamat.

Tusnády: De hát, mi bajod van tulajdonképpen? Az előbb olyan zavarosan beszéltél, — bocsáss meg, de az amit mondottál, tényleg zavaros volt. Szeretsz egy leányt, ő is szeret — aztán mégsem akarsz találkozni vele. Így mondottad, úgy-e? Lehet, hogy kissé elbutultam, de ezt nem értem.

Bánky: Nem érted? Persze, hogy nem érted. Mintha az olyan egyszerű volna. (Gondolkodik:) Különben, miért ne mondanám el neked a történetét? Nevet úgysem említek. Csak akkor volnék indiszkrét, ha nevet említenék, ugy-e? És te —

Tusnády (közbevág, szárazon): És én úgysem kerülök haza a legközelebbi tíz éven belül. Akár indiszkrét is lehetsz.

Bánky: Nem, nem, arról szó sincs. Nevet nem említek. De a históriát elmondhatom. Aztán majd te mondd meg, hogy igazam volt-e vagy nem?

TÁRLATOK

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV ÉS ANDRÁSSY GÉZA GRÓF AZ ERNST MUZEUMBAN

Az Ernst Muzeum legutóbbi csoportkiállítása egy érdemekben, maradandó alkotásokban gazdag művészi pálya félszázados jubileuma alkalmából állít emléket egy kivételes tehetségű festőművésznek, s egy uj tehetséget is mutat be, aki már szintén a férfi évek derekán lép először a nyilvánosság elé.

Magyar-Mannheimer Gusztáv most töltötte be 70-ik életévét s az a bőséges kollekció, amely öt termet tölt meg az Ernst Muzeumban, ötven év művészi munkásságát öleli fel. Retrospektiv kiállítás ez, amely a rendkivül termékeny művész sokoldalú és mennyiségre is igen tekintélyes művéből ügyesen úgy válogatta össze a darabokat, hogy pályájának minden jelentősebb korszaka, fejlődésének minden fontosabb étapeja és iránya, érdeklődésének minden tárgya képviselve legyen a kiállításon. Csakugyan a művész legrégibb, ma már részben muzealis értékü képeitől mai alkotásáig a legkülönbözőbb fejlődési fokokat s a legváltozatosabb tárgyu vásznakat látjuk itt a csendélettől a tájképen és a figurális tanulmányon át a kompozicióig ugy, hogy a kiállítás alapján teljes képet alkothatunk magunknak Magyar Mannheimer Gusztáv művészetéről.

Legkedvesebb műfaja mégis a tájkép. Itt a legváltozatosabb és leggazdagabb hangszerelésü. Temperamentumos felfogása a pittoreszk tájalaku lapokat, az eredeti megkapó színeket keresi. Mannheimer nagyon sokat utazott. Főleg a vadregényes tájakat kereste fel és mindenfelől hozott magával emlékeket, benyomásokat felfogása, látása erősen romantikus, előadásformája impresszionista. Eleinte a világosabb tónusokat szerette, később azonban színei elmélyültek és sötét, mély tüzü izzást kaptak. De mindig megvolt meleg, lágy bársonyosságuk és bámulatos egységbe fogott harmóniájuk. Ez a fejlődési folyamat nyomon követhető Mannheimer Gusztáv kollekciójában. Megállapitható az is, hogy ez a művész szinte bravuros tökéletességig fokozta mesterségbeli tudását, különösen monumentális felhőin, egy-egy szinte miniatür aprólékossággal megfes-

BORSOS JÓZSEF: GYERMEKEK

Dános Géza gyüjteményéből

BORSOS JÓZSEF: HAZATÉRŐ ARATÓNŐK

Dános Géza gyüjteményéből

Képzőművészet
1929. 19. 4.

tett távlaton látszik meg mennyi finomság, mennyi árnyalat, mennyi kifejező erő és gyöngéd lira lakik ecsetjében. Érdekes megfigyelni azt is, milyen gonddal készíti portrétanulmányait, kevésszámú, de annál érdekesebb, alakos képét és néhány tárgyban és felfogásban romantikus kompozícióját. Grafikai művei is fölényes mesterségbeli tudásról tanuskodnak, csak ez a tudás adhatja meg nekik azt a fölényes és könnyed kecsességet, amely rajzain egyszerre megragadja a szemlélőt.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: BÜNTETÉS

Az Ernst Muzeum Tárlatáról

Andrássy Géza gróf képein meglátszik, hogy a művész a saját kedvtelésére szeretetteljes órák odaadó elmerülésében készítette őket, ha egy-egy szép táj ihlete megfogta, ha költői hangulata az alkotásvágyig erősödött. Ezért ezeken a vásznakon, amelyeknek legnagyobb része szintén tájkép, fő a hangulat, amit a művész igazi őszinte lírával, benső melegséggel, költői hatással tud kifejezni. Nagyon érdeklik a csillámló, nyugtalan vizfelületek fényjátékai, tengeri tájak élénk színei, de a Balaton melankolikus zöldbensugárzó, vagy gyöngédgyöngyfényü atmoszférába burkolt színharmóniái. Máskor zord hegyvidékek sötétebb tónusai fogják meg. Van néhány figurális képe is. De igazi terrénuma a tájkép. Itt nyilatkozik meg a legintenzivebben tehetsége és tudása, amely mindenesetre jelentős és igen tiszteletreméltó. Az első kiállítás bemutatkozója tehát teljes sikerrel járt.

A csoportkiállításon még mindig ott láthatók *Sidló* Ferenc igen szép szoborművei, amelyek már az előző kiállításon is eseményszámba mentek. *Kállay Miklós.*

mel végezte. Saját költségén útakat s útjelzéseket készített, s bizvást mondhatjuk, hogy hazánkban a Magas-Tátra után Biharfüred és Menyháza környéke van legjobban a turisták részére előkészítve. A biharfüredi kirándulásokra írt Kalauza pedig a túrista irodalomnak egyik gyöngye.

A pár évvel ezelőtt elhunyt *dr. Pethő* Gyula főgeologussal együtt éveken át kutatta a Kódru-Móma hegység barlangjait és a geológiai fölvételekben is segédkezett szorgalmas gyűjtéseivel. A múlt évben pedig *Szádeczky* Gyula kolozsvári egyetemi tanárral járt-kelt a nagy Biharban. Ezenkívül kiránduló csoportokat vezetett tavasztól őszig a hegységben s így méltán rászolgált a turista atyamester névre. Kedves útitársa volt nyarankint *dr. Chyzer* Béla fővárosi orvos is, a kinek szivességéből be is mutatunk nehány képet *Czárán* fölfedezéseiből. Az egyik kép a Szamos-bazár bejáratát, a Babilon-kaput ábrázolja, a honnét több mint egy kilométeres barlang vezet ki a Szamos-völgybe. A kép baloldalán a fehér sapkás alakban Czáránt ismerjük fel. Egy másik kép a Porczika nevű jégbarlang halványkék színű, tündéri szép jégoszlopaiból mutat egy részletet. Mindezeket *Czárán* Gyula fedezte föl. Megemlítjük még, hogy a meziádi barlang föltárása után a híres Révi barlang kikutatásához fogott s erről az «Erdély» 1905. évfolyamában több czikket is írt. Legutóljára Vaskóh és Menyháza között fölfedezett egy új barlangot: az Ördög malmát, s 1905 deczember 14-én csikorgó hidegben a híres kalugeri Dagadó forráshoz ment, a melyről kimutatta, hogy vize télen is előtör s így téves az a külföldi irodalomban elterjedt nézet, hogy a Dagadó forrás periodikus. Előtör ez télen-nyáron egyaránt minden félórában, s így valódi intermittáló forrás. A forrástól barátja: *Ballauer* Kristóf menyházai plébános csak nagy rábeszélések árán tudta hazahívni a szívbajos embert, a ki erre rá három hét múlva szívszélhüdésben meg is halt. Most ott nyugszik a menyházai kis temetőben, szemben azzal a szép barlanggal, a hol gyakran gyönyörködött a Kódru-hegység vadregényes ormaiban.

Emlékét a Magyar Turista-Egyesület és a Kárpát-Egylet kezdemenyezésére, tisztelői mellszoborral fogják megörökíteni a Révi barlang előtt. *P. K.* és *Sz. T.*

CZÁRÁN GYULA.

PETŐFI SÁROSPATAKON.

1847 julius 9-ikén nagynevű vendége érkezett Sárospatak városának. A bodrog-olaszii töltés felől jövet egy miskolczi szekér állott meg Palkovich Antal bölcsészettanár lakása előtt. Kiszállt belőle egy karcsú termetű, halvány, komoly arczu fiatal férfi. A fényes czingombú, veres hajtókájú kék dolmány, a nyakkendőtől nem körített kihajtott inggallér, a fekete vitézkötésű szürke nadrág és a gömbölyű tetejű, kemény, fényes fekete selyem, u. n. Egressy-kalap sajátosnak tüntették fel öltözékét.

Petőfi Sándor volt.

Utazóban volt Szatmár-felé, jegyese látogatására s — mint uti leveleiből olvassuk — bejárta akkoriban Borsod-, Gömör-, Nógrád-vármegyék szebb vidékeit. Megszemlélte Nógrádnak a viharos multakat visszavarázsló, a képzeletet foglalkoztató sasfészkeit, felkereste Gömörben Széchy Máriának vadregényes helyen fekvő várát, az általa Aranynyal és Tompával versenyezve megénekelt Murányt, hol nagy boszuságára szolgált, hogy míg ő a csillagos éjszakában a táj szépségein mélázott, addig a vele levő Tompa Mihály az igazak álmát aludta.

Midőn egy pár évvel ezelőtt *Gömörországban* jártam, az odavaló éltesebb református lelkészek nem egy érdekes epizódot elevenítettek fel előttem Tompáról, a többek közt Petőfinek nála történt látogatásáról is. Így, midőn a több napra terjedő kirándulás után a bejei parókiába visszakerülve, éjjeli nyugalomra tértek, az ágyban való beszélgetés közben nézeteltérés támadt a két keménynyakú költő közt. Ennek következtében a hirtelen természetű Petőfi kiugrott az ágyból, egy-kettőre felöltözött s úgy otthagyta Tompát, mint Szent-Pál az oláhokat. Nemsokára kezével-lábával dörömbölni kezdett a közelben levő Szentmiklóssy-kúria kapuján. Az álmukból felriasztott házbeliek álmélkodással bocsátották be az éjféli látogatót, ki nagy indignáczióval mondta, hogy ő többet Tompával nem hál egy fedél alatt.

Ez volt a magyar költő-triász kettejének egymással való utolsó találkozása.

Pár nap múlva Miskolczra is betérve, Vadnayékkal meglátogatta Petőfi a Bükk tövében Diósgyőrnek négy hatalmas tornyú, fényes napokról regélő váromladékát. Beljebb a kéklő hegyek közt a Szinva-patak tündéries szépségű völgyét, a «Magyar Tempé»-t, melyre megjegyezte, hogy ha az angyalokat kiűznék az égből, ide jönnének lakni.

Miskolczról vasárnap korán reggel elindult Sárospatakra. Kellemes volt utaznia a szép Hegyalján; baloldalt a zöldelő erdők és szőlők, jobbról a szőke Bodrog mentén az aranyszinben hullámzó, itt-ott már keresztekkel is ékeskedő búzaföldek közt a felhőtlen, verőfényes, derült nyári időben.

«Hejh, jártam én erre már rosz időben is! — irja Patakról, — Debreczenből utaztam Pestre, 1844-ben februáriusban, kopott ruhában, gyalog, egy pár huszassal és egy kötet verssel . . . Egyes-egyedül mentem itt a Hegyalján, egy lélekkel, egy élő lénynyel sem találkoztam, minden ember födelet keresett, mert iszonyu idő volt. A süvöltő szél havas esőt szórt reám.

Mindezeket, sőt egész életem sanyarúságait végig gondoltam, a mint a Hegyalján jöttem.»

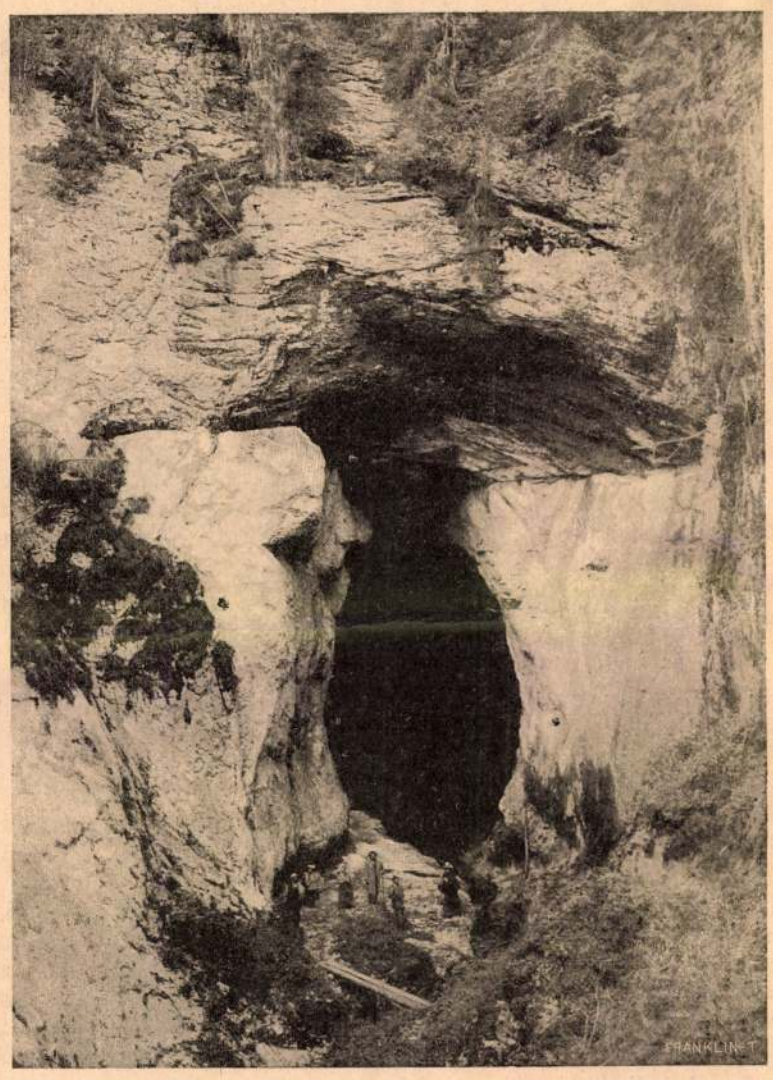

A SZAMOS-BAZÁR BEJÁRATA.

A PORCZIKA JÉGBARLANG GALBINÁBAN.

CZÁRÁN GYULA ÁLTAL FÖLFEDEZETT BARLANGOK A BIHAR-HEGYSÉGBEN. — Dr. Chyzer Béla amateur-fölvételei.

A HÉTRŐL.

Műkereskedelem. A hódító ambicziók forrása régente a cæsárok hatalmi vágya és harczosaik verekedő kedve volt. Háborúskodtak a fejedelmek hatalmi, és a bajnokok hősi dicsőségeért. Tartományokat és rabszolgákat hódítottak. Ma más világ járja. A hódító ambiczió forrása nem a vad és ideális becsvágy, a háborúkat nem a fejedelmek indítják, hanem a kereskedők. Nem a dicsőség, hanem az üzlet kedveért. Nem tartományokat és rabszolgákat hódítanak, hanem piaczokat és vevőket. Transzvált és Oranzsot az angol kereskedők foglaltatták el Roberts lorddal és Kitchener lorddal és a német katonák a német kereskedőkért verekedtek Kelet-Afrikában. A legnagyobb modern hatalom tehát a kereskedelem és igen üdvös dolog az, ha embernek, törekvésnek, intézménynek sikerül szert tenni hatalmas barátokra. Ez a siker a többiek között azt is mutatja, hogy *érdemes* a vele való barátkozásra, mert a hatalmak mindig megválogatják, kivel barátkozzanak és a kereskedelem nem tartozik az önzetlen hatalmak közé. A hasznot keresi mindenben és ha valamit figyelmére méltat, bizonyosan okának kell lennie, hogy hasznot várjon tőle. Ennek a bizonysága volt, negativ irányban, hogy minálunk egesz a legutóbbi időkig nem volt komolyan számba vehető *műkereskedelem:* szeretjük ennek a bizonyságául venni, pozitiv irányban, hogy most már igenis van műkereskedelem. Vagy legalább is hozzáfogott, hogy legyen. Az utóbbi esztendők folyamán több bolt nyílt meg, a melyekben művészetet árulnak a közönségnek, most nyitják meg a legnagyobbat, az Uránia műkereskedését. Mi ezt a föllendülést, ezt az új elevenséget nagy örömmel nézzük, mert annak a jelét látjuk benne, hogy a kereskedelem már érdemesnek tartja nálunk a művészettel való foglalkozást, bizonyára abban a tudatban, hogy kifizeti magát. Egészséges erkölcsi alapja minden üzleti vállalkozásnak csak ez lehet, a minthogy egy kereskedő ideálizmusa nem mehet túl ezen a mottón: jó portékát adni méltányos áron. Ha tehát a műkereskedelemben egy erősebb lendület mutatkozik nálunk, ennek a forrása nem lehet semmiféle fölsegítő törekvés, hanem az igazságnak a megismerése, hogy a magyar közönség ma már igenis hajlandó vásárolni jó művészi produktumokat méltányos áron. És ennek van okunk örvendeni.

*

A legmodernebb forradalom. Perzsia a héten egész váratlanul belépett a modern államok sorába, nemcsak azzal, hogy alkotmányt kapott, hanem a móddal is, a hogy ezt az alkotmányt magának megszerezte. Ennél modernebb alkotmány-revolucziót még nem produkált a történelem, mint volt a teheráni forradalom. Oroszország is most vívta ki — ha ugyan kivívta — az alkotmányt, de ez a küzdelem régimódi volt, eszközeiben a nagy franczia forradalomnál csak annyival modernebb, a mennyivel azóta a csaták öldöklő szerszámai tökéletesedtek. Különben barrikádokat emeltek, csak úgy, mint akkor és folyt a vér patakokban, csak úgy, mint akkor. Teheránban sokkal csöndesebben, összehasonlíthatatlanul modernebb módon és e mellett sokkal eredményesebben szereztek érvényt a nemzet akaratának a perzsa alkotmány-mozgalom vezetői. Összeállt a szörnyű módon összezsugorodott hajdani világbirodalom ezer leggazdagabb, tehát legtöbb adót fizető kereskedője és kijelentették, hogy ha Muzaffer-Eddin ő fölsége nem ád alkotmányt, odább állanak egy országgal, elhurczolkodnak az országából. Akkor aztán lássa a *sah in sah,* a királyok királya, a Nap fia, a Hold unokaöcscse, hogy miből kerül össze a czivillista? Muzaffer-Eddin pedig, a ki Budapestet is ismételten megtisztelte a látogatásával, tapasztalt ember és okos ember. Tapasztalt ember létére tudja, hogy ha egy sah jól akar élni, — már pedig ő szeret jól élni, — az sokba kerül és okos ember létére tudja, hogy ha nincs a ki adót fizessen, hamar ki fog ürülni a perselye. Megadta tehát, a mit kivántak tőle és Perzsia most olyan alkotmányos ország lett, hogy Montenegro se különb. Ennek az egész históriának pedig az a tanulsága, hogy a perzsa kereskedőknek európai kollégáiknál kevesebb az érzékük a különböző Sárkány- és Oroszlánrendek iránt. Különben alkalmasint ezeknek a segedelmével intézte volna el a dicsőséges Muzaffer-Eddin a velük támadt differencziáit.

*

Leleplezések. Rosdesztvenszky admirálist tudvalevőleg azért küldte az orosz czár tavaly egy nagy sereg páncélos hajóval a Sárgatengerre, hogy bánjék el azzal az ármányos Togóval és verje tönkre a mikádó flottáját. A küldetés nem egészen sikerült, sőt egészen nem sikerült. Rosdesztvenszky útjának két nevezetes eseménye volt. Az egyik *Hull*-nál történt, Anglia partjai mellett, a hol az orosz hadihajók összelövöldöztek egy pár angol halászbárkát. A második nevezetes eseménynek a csuzimai szoros volt a szinhelye, a hol viszont Togó hajói lőtték pocsékká az egész orosz flottát. Dicsőséget a jó Rosdesztvenszky fejére egyik csata se hozott. Se a hulli, se a csuzimai. Most azután, hogy a hadifogságból hazatért az érdemes admirális, nekifohászkodott, hogy lemossa magáról a tengerviz iszapját. Úgy mentegetőzik, hogy vádol. Leleplezéseket csinál. A hulli malőrről is, a csuzimai malőrről is. Elmondja és hitet is hajlandó tenni rá, hogy Hullnál, az angol kikötőben japán torpedókra lövöldözött, a japán tengeren ellenben angol hadihajók leselkedtek reá. Rosdesztvenszky tehát ott látta meg a japánt, a hol nem volt, ott ellenben, a hol a japán lesett rá, ő csak az angolt vette észre. Most már nagyon bajos eldönteni, mi volt az orosz admirális baja: a *túlságos éleslátás-e,* vagy a *túlságos rövidlátás?* Mert hogy a japánt ott is meglátta, a hol nem volt japán: ez túlságos éleslátásra vall; viszont meg az, hogy ott, a hol csakugyan lesett rá a japán, nem vette észre, ennek a tulajdonságának épen az ellenkezőjét bizonyítja. Annyi bizonyos, hogy szegény Rosdesztvenszky pórul járt mind a két esetben: Hullnál is, Csuzimánál is, a túlságos éleslátásával is, a túlságos rövidlátásával is. És ezért meddő és fölösleges minden leleplezése. Hatásos csak az lenne, ha azt tudná bebizonyítani, hogy ő verte meg a japánokat és nem a japánok verték el őt. De már egy ilyen *leleplezés* egy muszka admirálisnak is nehéz föladat.

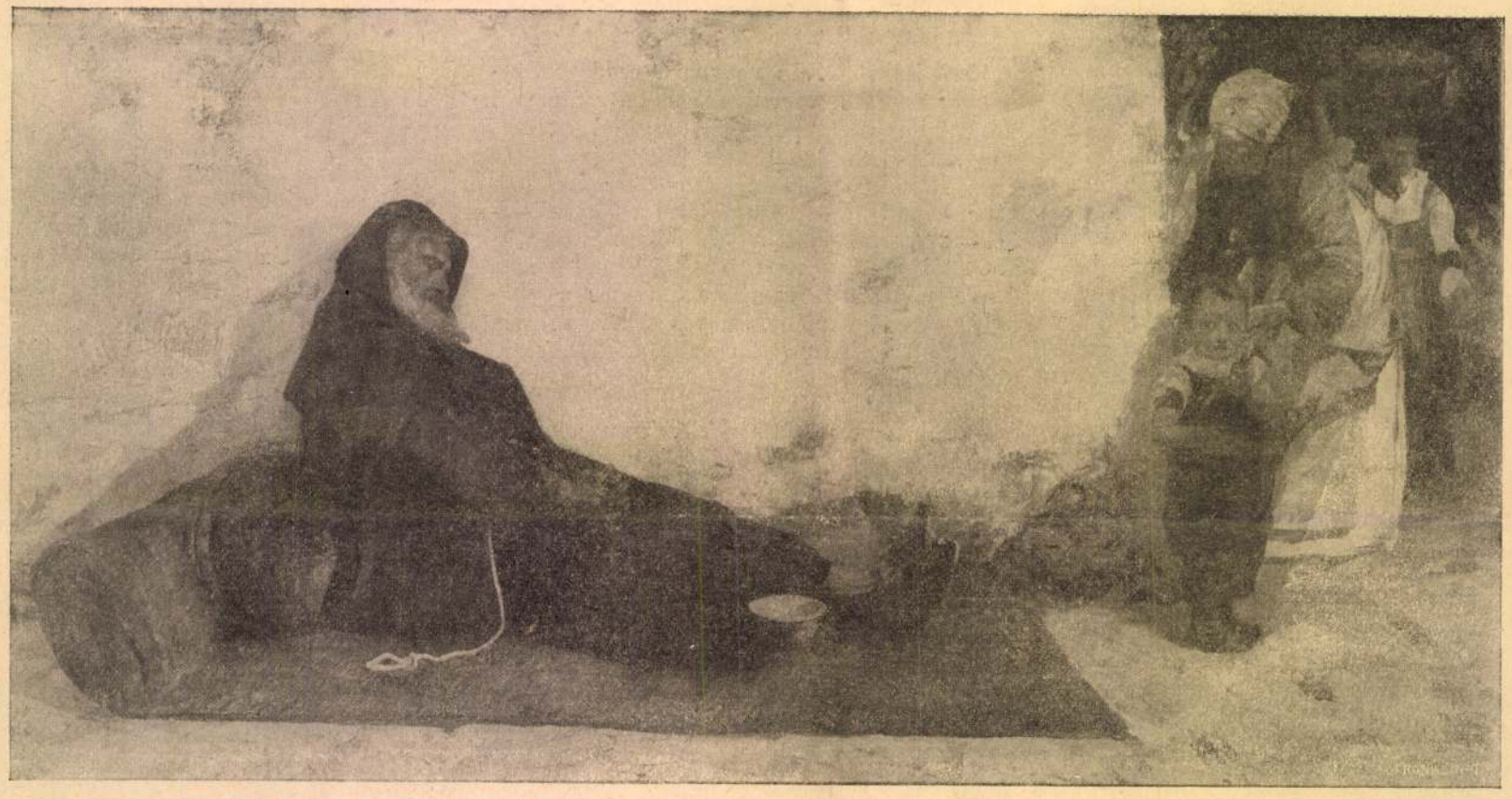

KOLDULÓ BARÁT.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

CZÁRÁN GYULA.

Az aradmegyei kies Menyházán e hó 5-ikén egy ideális természetbarát hunyt el. Halála élénk részvétet keltett az egész országban. Mert mindazok, a kik valaha a Bihar-hegységben jártak és Biharfüreden vagy Menyházán megfordultak, tudják, hogy mit vesztett a turista-ügy *Czárán* Gyulában és sajnálattal adóznak emlékének.

Czárán Gyula az aradmegyei Seprősön 1847-ben született, birtokos örmény családból. Gondos nevelésben részült és Pozsonyban, majd Bécsben jogot hallgatott. Szülei az ügyvédi pályára szánták, azonban a fiatal Czárán nem nagy hajlandóságot érzett erre, mert ideális lelkével a szabad természetért rajongott s elhatározta, hogy ennek szenteli életét. Az aradmegyei Seprőshöz nem messze van már a hegység, s a fiatalember minden szünidejét a Biharban és a Kódru-hegységben töltötte. Mint meglett férfi beiratkozott a selmeczbányai akadémiára, hogy a geologiában is jártasságot szerezzen. Innét visszatérve, véglegesen a természet kutatásának élt. Több vízesés és barlang fölfedezése után első nagyobb turista-műve a Meleg-Szamos forrásvidékének a feltárása volt, a mit az Erdélyi Kárpát-Egyesület megbízásából végzett. Ezt követte a Galbina, a Csodavár és a Székelyó vízesés környékének a feltárása, s mindezeket a munkákat szakértelem-

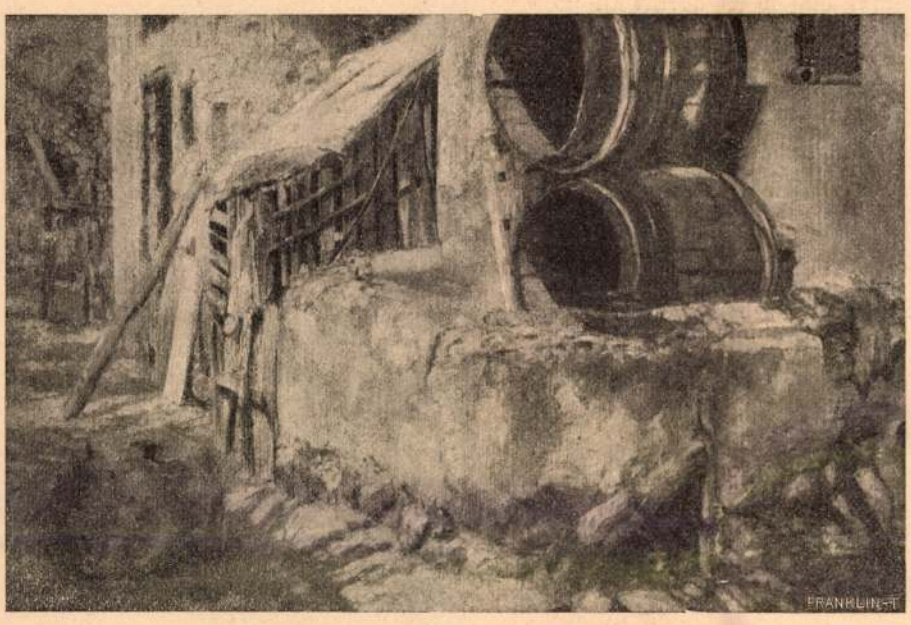

OLASZ UDVAR.

rebbek pályáján, s végül még akkor is a tájra veti a súlyt, a mikor figurális alkotást akar nyújtani. Igen jellemző erre a *Magyarországi Szent Erzsébet* czimű, inkább vázlatnak tetsző képe, a melyben az emberi alakok valósággal beleolvadnak a tájba, csendéleti jelentőségűek, egyénileg nem kiemelkedők s legföljebb mint foltalakzatok jönnek számba. Ép ezért nyilvánvalóan vázlat ez. De az alakoknak egyéni jellemzés és gondos megrajzolás nélküli vázlatos, csak szinre és foltra néző odavetése felötlik egész sor képén, még az egyébként teljes képhatásra szántak némelyikén is. Úgy hogy, bár e gyűjteményben igen sok a vázlat, vázlatnak kell tekintenünk egész sor olyan festményét is, a mely egyes részeiben a teljesség benyomását kelti és komplet kép igényével lép fel.

E nélkül érthetetlen volna, hogy ugyanaz a művész egyszer rendkívül gondos rajzzal áll elénk, másszor meg ugyanafféle feladatban elnagyolással lep meg bennünket. Mert az az elnagyolás nyilvánvalóan nem a tudás, a képesség hiánya, hanem vagy tudatos vázolószándék eredménye, vagy ideges, türelmetlen, gyorsan alkotó művészlélek tulajdonsága. Hisz Magyar-Mannheimer kitűnően, egyes képein szinte aprólékos realizmussal rajzol. Szereti és érti az élő alakot, az emberfejet is. Néhány férfi és női tanulmányfeje, portréja bizonyság erre; valamint alakrajzoló jelességére vallanak allegorikus falképei, aprólékos gondjára pedig miniatürjei, a melyek közül szinerejével, finomságával különösen felötlik a «Szebb a páva, mint a pulyka» czimű zsáner-jelenet.

VIRÁGJÓSLAT.

Hogy ilyen erősen realista hajlandóság, kétségtelen rajzolókészség mellett is annyi a vázlatos részlet még a komplettebb képeken is, annak, a mikor ez a vázlatosság művészi tudatosság által megokolva nincs, magyarázata a művész lelki világa. Magyar-Mannheimer egész művészi alkotómódjából erőteljes, szenvedélyes, sötétkedvű temperamentum árad ki. Egyéni hajlandóság és életkörülmények terelték őt nyilván ebbe a hangulatvilágba, a mely a nyugodt kontemplálást, a természeti képek művészi érlelését és festőecsettel való megábrázolását kétségtelenül megnehezíti, sőt legtöbbször egyenesen ki is zárja. Ez a szenvedélyes, türelmetlen temperamentum a gyorsalkotás forrása, s bár fokozza a mű közvetlenségét, gyakran nyersen és felszinesen hat.

Egy érdekes, forrongó művészlélek pályája ez, a mely váltakozó értékkel osztja képlátomásait, gyakran elejtve a képiességnek egy-egy elemét, de erősen egyéni látásával és ábrázoló módjával, kivált pedig rendkívüli erejű és merészségű szinfantáziájával mindenkor erős hatást gyakorol műveinek szemlélőjére. Hogy ebben a színduskálásban is van ellentmondás, hogy az egyszer teljességgel realisztikus művész máskor teljességgel függetleníti szinfantáziáját a természettől, az nem zavarhat senkit annak élvezetében és megbecsülésében, a mi valóban szép és művészi érzésből eredő. Az, hogy valaki romantikus, hogy a maga érzése szerint stilizálja át a természeti képeket, többé vagy kevésbbé nem lehet gáncs senki ellenében.

Magyar-Mannheimer egy régi és egy új korszak küszöbén állva megmaradt a maga útján. A koráramlatok közül legfeljebb egynek engedett; igyekezett egyben-másban a magyar szellemet is megszólaltatni műveiben.

Nagyjában ez művészi egyéniségének képe. Bizonyos korszerű áramlatok, divatos festőirányok nevében nem szabad követ dobnunk rája. A modern művészi törekvéseknek egyik legnagyobb hibája, hogy dogmatikusakká válnak, s a ki nem az ő útjukon halad, azt legszivesebben kiátkoznák a maguk közösségéből, annak hibáit megnövesztve látják, erényeit pedig hibának tudják be. Ez az igazságtalanságuk, a mely csak ideig-óráig tartó, nem befolyásolhatja a magyar művészettörténet itéletét senkire vonatkozóan sem, a ki érdemeket szerzett rá, hogy a művészettörténet vele foglalkozzék. Magyar-Mannheimer Gusztávot is úgy kell fogadnunk, a hogy adódott: hibáival és erényeivel egyetemben, a melyeknek együtteséből egy mindenképen különös és érdekes egyéniség bontakozik elénk. Annyival is inkább, mert ez az egyéniség még forrongó, az alkotás lázában él s így sem élete munkája, sem művészegyéniségének képe nincs még befejezve.

Lándor Tivadar.

ANA CAPRI-I TÉR HOLDVILÁGNÁL.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV FESTMÉNYEINEK KIÁLLITÁSÁBÓL.

hogy hadi titkainkat kikutassa, fokozatosan kell igyekeznünk, hogy hadereje se legyen nagyobb a mienknél. Hiszen emlékezetünkben van még az az éjjeli látogatás, melyet tavaly tett néhány olasz torpedóhajó Pólában és az a jobb ügyhöz méltó buzgóság, a melylyel mindkét állam diplomatái a béke érdekében letagadták ezt a nem egészen etikettszerű kémlelő látogatást.

A pólai állomáshajó őrtisztje fáradtan, álmosan rótta végig, ki tudja hányadszor, a «Tegethoff» fedélzetét. Közel járt az idő éjfélhez, és ő számította már a perczeket, melyek a leváltástól elválasztják. Egyszerre felhangzik a hajó orrán őrt álló matróz kiáltása; a tiszt felnyitja álmos szemeit, csodálkozva kutatja a kikötő bejáratát, és íme igaza van a matróznak: megjöttek az eskadra torpedó-hajói. Ez egy kicsit furcsa ugyan, mert még csak nagyon rövid ideje, hogy gyakorlatra mentek, aztán szokatlan is, hogy úgy váratlanul, jelentés nélkül toppanjanak be, de hát még sincs másként, megérkeztek.

Intézkedni kell hát, hogy az állomáshajó lámpásai viszonozzák majd a torpedó-naszádok jelzését, mert azok már nagyon közel járnak és minden perczben várható, hogy az árboczaikra húzott színes lámpák játékával üdvözlik a kikötő hajóját. Egy altiszt oda siet a villanyos jelzőkészülékhez, bekapcsolja az áramot és feszült figyelemmel várja, jeleznek-e már az érkező hajók, hogy a villamos billentyűk segítségével megszólaltassa válaszul az őrhajó árboczának sokszínű lámpását. De hiába várja. A torpedónaszád orrán levő világosság közelebb és közelebb jön, egyenest az állomáshajónak tart, de a szokásos jelzésnek se híre se hamva.

«Bizonyosan baj van a lámpákkal — gondolja a tiszt magában. — Majd lesz ezért ne mulass, okvetlenül feljelentem, mert az már mégse járja, hogy csak úgy ellenség módjára, titokban besomfordáljon a kikötőbe. Milyen bajba hozhatja az embert a hanyagságával! Nekem most olybá kellene vennem, mintha ellenség jönne és lövetnem kéne rá: de csak nem lövethetek a tulajdon eskádránkra!»

Ilyenfajta tépelődések közepette egyszerre még nagyobb meglepetés éri az őrtálló tisztet. Az első naszád, a mely eddig, folyton közeledve, a hajónak tartott, elhagyja ezt az irányt és kényelmes nagy ívet írva le, megfordul. A többi torpedó-naszád követi. Néhány percz múlva az utolsó hajó lámpájának mindinkább halványuló fénye mutatja, hogy a naszádok ugyanazon a vonalon távoznak a kikötőből, a melyen bejöttek.

A tiszt néhány pillanatig tanácstalanul áll a fedélzeten, aztán lesiet a parancsnokhoz, hogy jelentést tegyen a történtekről.

Hosszas tanácskozás után abban állapodtak meg, hogy a kikötő tengernagyi hivatalánál másnap be kell jelenteni a torpedó-naszádok szabályellenes viselkedését.

Ez meg is történt. Vizsgálatot indítottak rögtön, hogy vajjon ki lehetett a hibás. De mekkora volt a csodálkozása valamennyiüknek, mikor mindjárt a vizsgálat elején az derült ki, hogy az eskádra összes hajói abban a bizonyos időben messze délen jártak az Adriában! Az állomáshajó őrei pedig mind azt vallották, hogy okvetlenül torpedó-naszádok voltak az éjjeli látogatás szereplői, ők a sötétségben is egész jól látták a hajók körvonalait és tudják, hogy azok nem voltak se halászbárkák, se kereskedő-hajók.

Hát akkor ugyan kik lehettek? Bizony csak nem lehetett másképp, mint hogy a mi kedves szomszédjaink, az olaszok jöttek el egy kis éjjeli kémszemlére.

Igaz, hogy Olaszország szövetségesünk, de azért mégse szokás idegen állam hadikikötőjét, se szó, se beszéd, éjnek idején meglátogatni. Legalább eddig nem volt szokásban. De most az egyszer mégis megtörtént és a mi haditengerészetünk erről az elvitázhatatlan tényről bizonyosan értesítette is a külügyi hivatalt. Legalább erre kell következtetnünk, mert a mi diplomatáink erélyesen és körültekintően intézkedtek ebben a dologban: letagadtak mindent. Igy aztán mégis megvolt a harmónia.

Beszélik különben, hogy a tökéletesebb harmónia kedveért a mi tengerészeink is viszonozták az olaszok látogatását. Egy csendes éjszakán átrándultak a velenczei kikötőbe, és így visszafizették olasz bajtársaiknak a barátságos kölcsönt.

Ez a kis történet azért jutott eszünkbe, mert a tartalék-hajóraj szolgálatba helyezése szintén csak válasz az olaszok hasonló intézkedésére.

A három hajó, mely egy ellentengernagy parancsnoksága alatt gyakorlatra vonul, teljesen azonos typus. Az 1895. és 1896. évben készültek el és főleg a partvédelem czéljaira használhatók. Súlyuk egyenként 5550 tonna és egy-egy hajó gépe 8900 lóerőt képes kifejteni. Átlag 17 tengeri mérföldet tesznek meg óránként, pánczéllemezzel vannak födve és mindenik közülök 29 különböző kaliberű ágyúval van fölszerelve. A magyar-osztrák hadihajók között már a nagy csata-hajók közé tartoznak.

Az egyik közülük, a «Budapest», már nevéért is közelebbről érdekel bennünket, 1896-ban készült és a millenium hatása alatt kapta nevét. A mi fővárosunkról volna elnevezve, de csak «Budapeszt»-nek hívják odalenn Pólában. És ez a név találóbb is, mert magyar szót bizony alig hallani rajta; még a magyar fiúk is németesen ejtik a nevét és nagyot nézne akármelyik tiszt, ha valaki jelentés közben «Budapest»-nek mondaná.

Egyik képünk magyar önkéntesek csoportját mutatja a «Budapest» fedélzetén.

A tartalék-hajóraj másik hajója, talán a paritás kedveért, a «Wien» és e kettőhöz harmadiknak a «Monarch» csatlakozik. *P.*

FIRENZE KÖRNYÉKÉRŐL.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV.

A Nemzeti Szalon legújabb gyűjteményes kiállításában kerekszám kétszáz festmény a magyar képirás egyik külön utakon járó képviselőjének lelkét, művészi arczulatát tárja a nagyközönség elé. Magyar-Mannheimer Gusztáv neve eléggé ismert a nagyközönség előtt s művei kedveltek s eléggé el is terjedtek az aránylag kevésszámú magyar művásárlók körében. Egyik műbirálónk a «fiatalok» közé sorolja őt, a nagyközönség is az új nemzedék képviselőjéül tekinti. De mindez a jelzés csak az időbeli rendre vonatkozóan is alig állhat meg s nem jellemzi Magyar-Mannheimer művészetét, egyéniségét és irányát, a mely egészen magában álló, hibáiban és erényeiben egyaránt szinte az egyoldalúságig egyéni és semmiféle divatos iránynak áramlatába nem tartozik.

Jó negyvenes férfilélekkel Magyar-Mannheimer Gusztáv a legtürelmetlenebb modern áramlatok között is azon az úton jár, a melyen évtizedekkel ezelőtt elindult, s a mely úgy látszik, egyéni hajlamának megfelelő, természetszerűen kiszabott út. És ebben az útjában a művész talált sok minden virágot, szépet és nem szépet is, gyakorta illat nélkül valót — a mi pedig a virág lelke, — de sohasem olyat, a mi nem lenne szinekben pompázó, gazdag árnyalású és a szinek sokaságában szinte duskáló. Igy ismertük Magyar-Mannheimert mindig, mint a szinezés gazdagságának és erőteljességének tipikus képviselőjét és ilyennek mutatja őt be a Szalonban látható gyűjteményes kiállítása is.

A kétszáz kép együtt a művész életének nem egész termése, sőt ennek egy-egy java darabja szinte hiányzik ebből a tárlatból. De azért elegendő ez a gyűjtemény, hogy tájékozódást adjon a művész sokoldalúságáról, kép- és szinlátó, valamint kép- és szinalakító erejéről. Végig járva a termeket, felötlik a képiró műfajok sokfélesége, a melyekben Magyar-Mannheimer dolgozott, még pedig egyaránt sikeresen. A különböző rajzoló és festőtechnikák legtöbbjére egyaránt érdekes példákat találunk a kiállításon, a melyen arczkép, zsáner, táj, történeti és falfestés terén való alkotásai szerepelnek.

De ebben a műfajbeli sokféleségben is kitetszik Magyar-Mannheimer különleges hajlandósága a tájfestés iránt. A táj az uralkodó egész munkásságában, a figurális feladatok egyre gyé-

övéiben volt a legtöbb erő és hangulat. Sokáig kellett várnia, amíg a közönség megértette ezeket a szép alkotásokat. Népszerüsége jóformán most kelt és most kezdték vásárolni műveit. Nem mintha eddig keveset dolgozott volna. Műterme tele van szebbnél szebb képe'kel, amelyek közt nehéz a választás. Éveken át látogatta velük a tárlatokat, de a nagyközönség csak most kezdte megérteni és méltányolni, amióta akkora föltünést keltett *Idyll*-jével, amelyet az *Uj Idők* olvasói is ösmernek. Művészete sokoldalu, mi mégis legjobban a tájképeit szeretjük. Ebben a számunkban mutatóba közlünk festményei közül egynéhányat. Természetes, hogy az egyszínü reprodukció nem adja vissza hiven azt a mély és melankólikus hangulatot, amely oly értékessé teszi a képeket. Aki gyönyörködni akar az eredetiekben, keresse föl a művész műtermét, ott egész galériáját találja az érdekes, hangulatos festményeknek.

—

Jobb idők. Úgy látszik, hogy a buzgó fáradozásnak mégis megterem néha a gyümölcse. Akik kételkedtek abban, hogy a mi közönségünk körében visszhangot kelt a művészet szeretetéről szóló prédikáció, lám csalódtak. Egy idő óta kellemes meglepetésként köszöntött be az érdeklődés minden iránt, ami a művészettel összefüggésben van. Legjobb bizonyíték erre a *Képzőművészeti Társulat* tagjainak rohamos szaporodása. Ez a nagy egyesület, amely eddig is nevezetes befolyást gyakorolt a magyar művészetre, ujabban erősen dolgozik alapjainak megszilárdításán. Elsősorban fokozott buzgalommal gyűjt tagokat, mert minél nagyobb azoknak a száma, annál tevékenyebbé válhat a társulat is Ebben az esztendőben több új tag jelentkezett, mint más időkben három év alatt. Köszönhető ez elsősorban a művészetek iránt mindenfelé felkölt érdeklődésnek, de azután annak a sok kedvezménynek is, amelyet a társulat újabban a tagjainak ad. Egykoron évenkint egy-egy műlapot kaptak a tagok, amely bizony legtöbbnyire igen silány volt. Most azonban két esztendőn át megkapták a nagy Munkácsy-díszművet, a legértékesebb magyar művek egyikét, amelynek bolti ára jóval magasabb a két évi tagsági dijnál. Kapják azonkivül a *Műcsarnok* cimü művészeti lapot, amely csaknem hetenkint jelenik meg igen kiváló szöveggel, *Ambrozovics* Dezső gondos szerkesztésében. Ez a lap nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a művészet iránt ébren tartassék az érdeklődés. A tagok azonkivül állandó jegyet kapnak az összes tárlatokra és részt vesznek értékes műtárgyak kisorsolásában, amelyek összege ebben az évben 8000 frtnál többet tesz ki. Mindez a kedvezmény ingyen jár a tagoknak, tehát többet kapnak évenkint, mint amennyit tagsági dijul befizetnek. A tagsági dij különben is igen csekély, mindössze tíz forint egy évre, tagul bárki jelentkezhetik. Bár a taggyüjtés serényen folyik s az eddigi évek eredményét messze fölmulja, mégsem virágzik a társulat annyira, mint amennyire kellene. Kis német városok hasonló egyesületei 8—10.000 tagot számlálnak, a Magyar Országos Képzőművészeti Társulat pedig még alig érte el a 3000-et. Ezen segíthetne a magyar közönség, ha tömegesen csatlakoznék a társulathoz. Csak így érheti el az nagy céljait, a magyar művészet fölvirágoztatását és a magyar művészek helyzetének javítását. A vidék igen sokat tehetne e részben. A nagyobb városokban könnyü szerrel lehetne száz-száz tagot gyűjteni s ez esetben a társulat kész ott nagyobb műtárlatot is rendezni, amelyen részt venne a magyar művészek színe-java. Ennyi előny bizonyára arra bírja a magyar közönséget, hogy lelkesen csatlakozzék e nagy társulathoz.

—

Házi béke. Bisson vidám bohózatának főpróbáját tartották meg csütörtökön, márc. 9-én a Nemzeti Színházban. A darabban egy féltékeny fiatal menyecske okoz minden galibát, aki folytonos féltékenykedésével és gyanakodásával nemcsak a maguk házi békéjét zavarja meg, hanem még a szülőinél és legjobb barátnéjánál is sikerül perpatvart okozni. Persze, hogy a menyecske utoljára is fölsül az ő gyanusításaival, a férjek ártatlansága kiderül s mindnyájan kibékülnek.

Germaine, a féltékeny menyecske szerepét *Csillag* Teréz nagyon kedvesen játszta, valamint *Náday* is a szerető és ártatlanul meggyanusított férj szerepét.

Vizváry és *Vizváryné* mint az öreg Philemon és Baucis pár remekül alakítottak, különösen *Vizváry*, midőn meggyónja az ő egyetlen kalandját, melyet harminc éves példás házasságuk alatt elkövetett.

Kis szerepében igen kedves volt *Gerő* Lina, a Nemzeti Szinháznak ez a ritkán játszó művésznője s külön meg kell még emlitenünk *Rakosi* Szidi asszonyt, ki az öreg cseléd epizód szerepét igazi művészettel alakította.

A kiállítás is nagyon szép, különösen az első felvonásban a festő lakása igazi festői ízléssel van berendezve. —*a.*

—

A görög rabszolga. Jó és megbízható társas-cég a londoni *Owen Hall és Sidney Jones*. Olyan operettekkel látják el a pajkos muzsa kedvelőit, hogy még az öreg Offenbach is megirigyelné árujokat. A *Gésák* után, mely már a magyar szinpadon is túljár a századik előadáson, következett *A görög rabszolga*, ki bizonyára meg sem áll a századik előadásig. Kedvelik az exotikumot és holmi banális témát, meg fülbemászó gasszenhauerek helyett olyan különös hangulatba ringatják a publikumot, hogy soha sem tudja, tréfás szöveget ír-e Owen Hall, vagy pedig kulturhistóriát? Nagy stilü zeneíró-e Sidney Jones, vagy pedig a legzseniálisabb burleszk az ő adománya? A görög rabszolgában van mind a kettőből és kinek-kinek amilyen az izlése, válogathat belőle. Ennek az operettnek óriási volt a sikere az első előadás alkalmával, de nem csoda, mert úgy játszották és rendezték, hogy mintaszámba mehetett az az előadás. A három primadonna (Hegyi, Küry és Bárdy), meg egy fiatal baritonista (Raskó), csodákat műveltek, nem is említve a komikusokat, kik a jókedvről gondoskodtak. A pompás fordítás *Pásztor* Árpád és *Makai* Emil műve. Az utóbbiról az a gyanunk, hogy versei jobbak Owen Hall úr verseinél.

MINDENFÉLE

—

Ötven év előtt

1849 március 15

A magyar nép 1849 márciusának földerültére már azt hitte, hogy csordultig tele van szenvedéseinek pohara, sőt ki is csordult. Ami csapást, szörnyüséget és borzalmat a szilaj lelemény ki tud eszelni, az mind rázúdult már a nemzetre. Seregei, melyekről azt hitte, hogy mint a fergeteg a port, úgy söprik az ellenséget maguk előtt, megveretve, megalázva, szégyenletes futásban hátrálnak mindenfelé. El lehet képzelni, mit érezhetett a magyar nép, mikor egymásután fülébe jutott a schwechati és kassai gyalázatos futások hire, a moóri vereség, a főváros gyors feladása, a folytonos hátrálás. Nyugatról jött diadalmasan Windisgrätz és Jellasics, északról Schlick, Szenttamás, a szerbek fészke fölszabadult az ostrom alul és a székelyekbe vetett hit is megtört, mert a góbék, kik negyvenezren keltek hadba Agyagfalván, hazafutottak, meghódolt Puchnernek a fejedelmi Kolozsvár és oláh martalócoktól engedte dulatni utcáit, házait a büszke Maros-Vásárhely. Az ország nagy része, a Dunántúl, a Felvidék, a Bacska, Erdély az ellenség kezében volt. Mi volt Magyarország decemberben? Szűk karika Szegedtől Zemplénig. Alig egy tucat megye. A Hajduság, a Kunság, a Jászság, Bihar, Békés, Borsod, Csongrád, Szolnok, Arad egy része és néhány északkeleti megye. A Délvidék és Erdély vértengerbe fuladt, az égő városok és falvak lángja az eget verte és ezrével hevert a legyilkolt magyar lakosság holtteste a földön. Üzött vaddá vált a magyar saját hazájában. Delen a szerb, Erdelyben az oláh gyilkolta le öregeit, asszonyait, gyermekeit.

A sötét, szomoru fellegeken, melyek a magyar ember szemhatárát födték, átcikázott ugyan egy-egy fénysugár: Branyiszkó, Tokaj, Tarcal, azután Kolozsvár visszafoglalása, a háromszékiek dicső önvédelmi harca, a piskihidi fényes győzelem, de mindez gyorsan ellobbant, mert hiszen a főseregfolyton hátrált. Akkor még nem sejtette a magyar nép, hogy a história Görgei fölvidéki visszavonulását a hadtörténet dicső fegyvertényei közé sorozza és a magyar vezér babérai közé tűzi, valamint hogy a magyaroknak a Délvidékről való felvonulása a győzelem magvát rejti magában. Hogy is tudta volna? Az ország meghódított kétharmadában semmit sem lehetett hallani Debrecenről, magyar hadi tettekről. Főbelőtték azt is, akinél a *Közlöny* egyetlen példányát meglelték. Csak az osztrákok vészt károgó, leverő hirdetéseiből elégíthette ki kiváncsiságát a közönség. A magyar kézben levő kis részben is lassu volt a hír lába. Debrecenben is csak napok multán értesültek az eseményekről.

Mikor március hónapja fölvirradt, a kápolnai eseményekről, melyek február utolsó napjaiban történtek, a magyar közönség alig tudott valamit. A magyarok istene azonban úgy akarta, hogy minél jobban közeledett március 15-ike, annál szélesebbé vált egünkön az a világos sáv, mely a derüt jelentette és mely mögött az örök dicsőség és fény forrása rejtezett. Nehézkesen, lassan bár köztu-

domásra jutottak Bem erdélyi diadalai, elterjedt Kápolna híre és a szolnoki fényes győzelem is megdobogtatta a hazafiak szívét.

Március 15-ikének első évfordulóját azon a szigeten, mely a magyar seregek kezében volt, fölbuzduló reménységgel ülte meg a magyarság. Az ünnep nem volt zajos és fényes. A nép mindenütt templomba gyűlt, reménytől eltelve és csalódástól remegve imádkozott. A nagyobb városokban általánosabb szabadság-ünnepet tartottak, gyüjtöttek fegyverre, sebesültek számára, tábori kórházakra és koccintottak a jobb jövendőre. Az ellenség előtt harcoló zászlóaljak tisztjei többnyire lemondtak e nap emlékére néhány napi fizetésükről a sebesültek javára. Ilyen volt a szabadság napjának első fordulója Magyarországban. *K.*

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI

Amatőr-fényképész. Szivesen közöljük az *Uj Idökben* előfizetőink és olvasóinknak olyan amatőr-fénykép felvételeit, melyek szépségükkel és érdekességükkel kitünnek. Arról természetesen nem lehet szó, hogy egyes személyek arcképeit mutassuk be; közlésre csak érdekes vagy festői jelenetek, kiválóan szép tájrészek (alakokkal) s hasonló festői hatusú képek alkalmasak. Ha vannak ilyenfajta fényképfelvételei, szivesen válogatunk belőlük s közreadjuk a javát.

K. L. *Halvan.* Nagycsütörtökön.

Életpályák. A felső kereskedelmi Iskola végbizonyítványával adóhivatalnok, adóvégrehajtó, bankhivatalnok, posta- és távirótiszt, vasuti tiszt lehet, valamint alkalmazást találhat a dohányjövedéki szolgálatnál, a középfoku tisztviselő palyán es a vármegyei közigazgatási szolgálatnál. Ezekre a kérdéseire lehetetlen e szűkre szabott helyen válaszolni. Tessék a középiskolai tanári vizsgálatok szabályzatát megszerezni. Ötven krajcárért megrendelheti a könyvet kiadóhivatalunkban. A tanárok szolgálati ideje harminc év. A rendes tanár évi 1200—1800 forint fizetéséhez, a 200 500 forint lakáspénzen kivül öt száz forintos ötéves pótlék járul. Az igazgató évi fizetése 1600 - 2400, a főigazgatóé 2500—3000 forint.

Szulejka. Kérdésére a jövő héten felelünk.

Hátszeg. Jó magyar kézimunkalap a *Patyolat.* Ára negyedévre 50 kr. Megrendelhető a Patyolat kiadóhivatalában, VIII., Rökk-Szilárd-utca 4. sz.

Elma. Bizony a legjobb irott útmutatás sem ér semmit: festeni csak úgy tanulhat meg, ha szorgalmasan gyakorolja magát a természet hű másolásában, amihez egy jó mester útmutatása is szükséges. Csak egy tanácsot adhatunk önnek, amely minden tehetséges embernél gyümölcsöző: rajzoljon és fessen szorgalmasan természet után. Próbálkozzék meg egyszer egy kisebb csendélettel: állítson össze egy fehér terítőn, fehér háttérrel egy marék virágot, vagy egy csomó zöldséget és iparkodjék azt rajzban, szinben híven utánozni. Ha ez jól megy, ültessen modellt, rajzoljon — mindig természetes nagyságban — kezet, fejet, ruharészeket. Egyeb tanácscsal nem szolgálhatunk: a természet az egyetlen és legjobb mester.

Szecesszió. 1. *Szecesszió* latin szó, annyit jelent, hogy: különválás. Szecesszionistáknak tehát azokat nevezzük, akik különválnak valamely csoporttól vagy testülettől. A művészetben azokat szokás e névvel jelölni, akik az eddig szokásos művészet képviselőitől különválva új utakra térnek s szakítva az eddigi hagyományokkal és felfogással, a maguk eszméi szerint akarnak újfajta művészetet teremteni. 2. A szerkesztői üzenetekre többnyire a szerkesztő válaszol, csak szakkérdésekre válaszolnak e célra fölkért szakemberek.

N. D. *Temesvár.* A beküldött rajzok dilettáns munkák, amelyekből jó utánzási képességet olvasunk ki, anélkül, hogy határozott véleményt mondhatnánk az ön művészi tehetségéről. Erre nézve csak akkor mondhatnók el véleményünket, ha jó ideig szorgalmasan dolgoznék, de kizárólag természet után. Mintát vagy fényképet utánozni hiú foglalkozás, mert annak sem értéke, sem eredménye nem lehet. Ha tehát tisztába akar jönni tehetségével, dolgozzék szorgalmasan, de ne minták, hanem kizárólag természet után. Szíveskedjék pontos címét megirni, hogy visszaküldhessük a rajzkönyvet.

K. J. *Debrecen.* Megkaptuk és a legközelebbi számok egyikében véleményt mondunk róla. Ami azt a panaszt illeti, hogy a verséről mondott birálat nem volt elég kimerítő: kevés szóval is sokat lehet mondani. Aki a verseket rendesen elolvassa és véleményt mond róluk, egy olyan poéta, ki a legőszintébb örömmel üdvözöl minden tehetséget. Tőle csakis igazságos véleményt várhat.

Malice. Ne bántsa a szegény kis bakfiseket, mert ők igazán ártatlanok abban, amivel őket vádolja. Akad ugyan közöttük is, kit az irói ambició sarkal, de a legtöbb hasznavehetetlen kéziratot még sem ők küldik ték be. Az ő ambiciójuk sokkal kisebb dolgokra terjed ki. S ha még úgy is volna, amint ön mondja, ez sem volna olyan nagy hiba. Elolvassuk a kéziratot, ha van benne némi tehetség, buzdítjuk, ha pedig nincs, akkor is őszintén megmondjuk véleményünket. Mivel pedig ily formán elesik a vád alapja, nem közölhetjük a *vádiratot* sem, bár szivesen elismerjük, hogy jól van fogalmazva.

C. József. *Rimaszombat.* Elküldtünk címére egy füzetet, amelyben megtalálja azt, amit kiván. Árát szíveskedjek alkalom adtával beküldeni.

R. K. *London.* A küldeményt megkaptuk, fogadja köszönetünket,

Egy kis baleset. Borsos egy történet, mely nem való a mi olvasóinknak.

M. K. Azt a kérdést intézi hozzánk, hogy mit tartunk egy olyan házasságról, hol a ferfiu tíz évvel fiatalabb a nőnél? Engedje meg, hogy a magunk véleménye helyett elmondjuk Sevigné asszonyét, ki a legszellemesebb asszonyok egyike volt és a szív dolgaiban meglehetősen járatos. Azt mondja egyik levelében, mit D'Aubigny asszonyhoz irt: — Úgy értesülök, hogy a kis Latour vicomte az ő huszonkét esztendőjét fölajánlotta neked, ki már harminckettő vagy. Ne fogadd el, édesem, ezt az ajándékot — kivéve, ha el vagy tökélve, hogy negyven éves korodban, mikor ő alig lesz harminc éves, anyai érzéssel helyettesíted majd a hitvesi szerelmet. Boldogtalan egy házasság már az is, hol a férj legalább négy vagy öt esztendővel nem idősebb a feleségénél, de kész pokol lesz belőle, ha megfordítva áll a dolog. Pedig úgy tudom, hogy nem a poklot, hanem az üdvösséget keresed a házasságban. — Ez a Sevigné asszony véleménye, de azt hisszük, hogy mindazoknak szól, kik ilyen diléma előtt állnak.

Felső-Szeli. Hogyne lehetne, de csak úgy, ha elvégzi a postatiszti tanfolyamot.

Telefonbeli ismerős. 1. Az elsőnek húszezer, a másodiknak tizenhatezer forint. 2. A *Szabolcs házassága* cimü regénykötetben megtalálja jó kivitelben.

N. I. *Szülőházam. Tanitsatok... Komor hegység.* Mondani valója mindig van. Üres szavakat nem penget. Igaz érzés fakad a szivéből, de a formával még mindig küzd. A legszebb gondolat is sokat veszít, ha nincs művészi formába öntve.

—

Tartalom

Szöveg: *Giroflé-Girofla.* Irta Ambrus Zoltán. — *Két sóhaj. Öngyilkosok.* Irta Szabolcska Mihály. — *Téli alkony.* Irta Szikra. — *Parenézis a Délről.* Irta Kőris. — *Hires magyar szépekről.* Irta Vayk. — *Zsadony és Kamasz.* Irta Rákosi Viktor. — *A modern regény hősnői.* Irta Igric. — *Rovatok*: Képeink. — Művészet. — Mindenféle. — A szerkesztő üzenetei.

Képek: Kis mosás. — Capri szigetén. — Erdő szélén. — Vadkan vadászat. — Mannheimer Gusztáv. — A Széll-kormány bemutatója. — Csajthay Ferenc. — Széll Kálmánné.

Keziratokat nem adunk vissza.

Laptulajdonos: **Singer és Wolfner**

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI. ker., Andrássy-út 10. szám.

A női szépség

legfőbb tényezője az üde tiszta arcbőr. Nem csoda, hogy ennek ápolására a hölgyek sok gondot fordítanak. A Dr. Egger-féle *Creme Trilby* (törv. védve) azon ritka szerek közé tartozik, mely hosszu használat után is teljesen ártalmatlan és az utasítás kellő betartása mellett az arcbőr ama arisztokratikus igéző szépségét és tisztaságát fejleszti, melyet annyira csodálunk. Kapható a Nádor-gyógytárban, egy darab ára 50 kr.

A tavaszi napsugarak mintegy elővarázsolják a hölgyeket nem kevéssé boszantó szeplő és arcfoltokat, hogy ettől megszabaduljunk, egy *ártalmatlan*, de biztos hatásu arc-crémre van szükségünk, ilyen a »*Borsody*-féle keserü mandolac-réme.« Bővebbet a hirdetési rovatban.

Selyem-basztruha

8 frt 65 krtól egész 42 frt 75 krig

egy teljes öltözékhez való szövet, **Toussors és Shantungs,** valamint **fekete, fehér és szines Henneberg-selyem 45 krtól 14 frt 65 krig** méterenkint, sima, csikos, kockázott, mintázott és damaszt stb. (mintegy 240 különböző fajta és 2000 különböző szin- és árnyalatban stb.) **Ruhák s bluzokra a gyárból! Privát fogyasztóknak postabér-, vámmentesen s házhoz szállitva**

Minták póstafordultával. Magyar levelezés.

Svájcba kétszeres levélbélyeg ragasztandó.

HENNEBERG G. selyemgyárai Zürichben

(ős. és kir. udvari szállító).

Boross Mihály. 1882-ben megünnepelte írói működésének ötvenedik évfordulóját, azóta Sárbogárdon tartózkodott. A szabadságharc után kezdődött írói működése, dolgozgatott az akkori lapokba, majd a *Vasárnapi Könyvtárba* megírta a *Boldogháza* című regényét, népies irodalmunknak ezt a páratlan gyöngyét. Huszonötezer példányban kelt el ez a könyv s akárhány pap a szószékről olvasott föl belőle a népnek. A Boldogháza nagy sikere után Boross Mihály kizárólag az egyszerű emberek számára írt elbeszéléseket, meséket és regényeket. Munkásságát még az osztrák intéző körök is elismerték és 1859-ben megengedték neki, hogy eltávozhassék Pestről, ahova a szabadságharc után lekötöttek. A magyar irodalom veteránja munkásságát kedden temették el Sárbogárdon.

Hangulatok

Költemények. Írta *Szabolcska* Mihály

Mint kész poéta cseppent bele *Szabolcska* Mihály a magyar irodalomba. Amiért más költőnek sokáig küzdenie kell, az elismerés egyszerre hullott az ölébe. Nagynevű írók és kritikusok ajánlották az olvasóközönségnek első kötetét és a keresztelőn ott volt az esztétikusok egész serege, ki fölhivta a figyelmet költeményeinek szépségére és váratlanul fölbukkanó eredeti tehetségére.

Szabolcska Mihály nem élt vissza a belé helyezett bizalommal. Más fiatal poétát elkapatott volna ez a sok dicséret és nem ismert volna mértéket a produkcióban. Ő azonban megbecsülte múzsáját és csak az igazi ihlet perceiben fogadta látogatását. Amit azóta írt, határozott haladást mutat. Most is a meleg érzés, a közvetlenség és az egyszerűség legszebb és legkiválóbb írói tulajdonsága, de az eszméiben több a tartalom, gondolatai magvasabbak és a forma is mintha kerekebb és tisztább volna.

A *Hangulatok* a fiatal szerzőnek harmadik verses kötete. Úgy ez, mint az első kötet, már második kiadásban lát napvilágot és egyes darabjai olyan népszerűségre tettek szert, hogy csaknem minden művelt olvasó ismeri azokat. Ilyenek: Salzburgi csapszékben, Párisi harangok, Demeter Rózsika, melyek a magyar lira legszebb gyöngyei közül valók. A legujabb kötetében is van egynéhány költemény, mely kiválik ily módon a többi közül és egy sincs olyan, amely kifogás alá esnék.

Hatvannyolc költemény a *Hangulatok* című kötet tartalma. Mindegyikben van tartalom, bensőség és mélység. Mindegyiket jellemzi a keresetlen egyszerüség és a forma tökélye.

Mutatóba közlünk mai számunkban két költeményt az új verses kötetből, mely megjelent *Singer és Wolfner* kiadásában és ára 1 frt.

Bársony Istvántól egy új kötet jelent meg *Singer és Wolfner* kiadásában: *A kaméleon leány és más elbeszélések*. Tizenegy szebbnél szebb elbeszélés van benne. A legelső, melytől a kötet címét kapta, az *Uj Idők*-ben jelent meg. Az érdekes kötetről behatóan is fogunk megemlékezni.

Csuzdi világ. A vidéki élet egynémely fonáksága nak drasztikus, de sikerült rajza az a bohózat, mely *Csuzdi világ* címen most jelent meg könyvalakban. Szinműnek a szinpadon volna az igazi helye, de így is mint olvasmány megteszi kacagtató hatását. Szerzője *Molnár* Gyula, kinek egy népszinműve már pályadijat nyert.

Az apróvad vadászata. Magyarország minden férfias szórakozásnak hálás talaja, de tán egy sincs annyira elterjedve, mint a vadászat szenvedélye. És ez természetes, mert a vadászatban megtalálható csaknem minden férfias passziónak főbb alkotó része. Kiviszi az embert a szabad ég alá, ahol testi erejét, épségét, egészségét edzi; hozzászoktatja erélyhez, bátorsághoz, önállósághoz, ami mind dísze a férfinak; megtelíti a természet szépségei iránt fogékonysággal, szeretettel s ennek kapcsán közelebb viszi mindannak a megértéséhez és tiszteléséhez, ami költői, eszményi. De amennyire kedveli a magyar ember a vadászatot, mégis kevés könyve van, mely jó tanácscsal szolgálna ezen a téren. Még csaknem egészen új nálunk a vadászati irodalom és inkább természeti leirásokra és olyan elbeszélésekre szorítkozik, melyekben a vadászat mint staffázs szerepel. Kapóra jön tehát egy könyv, mely most jelent meg az Athenaeum kiadásában. Bár német ember írta, magyar szakférfiu alkalmazta a mi viszonyainkhoz. Ez a mű *Diezel* híres munkája az apróvad vadászatáról. Magyar viszonyokra alkalmazta *Mika* Károly dr. és az ajánló előszót *Bársony* István írta hozzá. Ez az előszó maga is költemény prózában és a vadászat legnagyobb dicsérete. A vaskos kötet nagy díszszel van kiállítva és kiváló örömére szolgál majd mindenkinek, aki a vadászatot kedveli.

Magyar irónő idegen nyelven. Egyik legkedveltebb irónőnket, *Gyarmathy* Zsigánét most forditják dán nyelvre. Német nyelven már több novellája jelent meg, de most egy egész kötet elbeszélését, *A havasok alján* címűt, éri az a kitüntetés, hogy idegenbe viszik.

Új könyvek

Az *Uj Idők* szerkesztőségéhez a mult hét folyamán a következő új könyvek érkeztek:

Diezel: Az apróvad vadászata. Fordította és a hazai viszonyoknak megfelelően átdolgozta *Mika* Károly. *Bársony* István előszavával. Kiadta az Athenaeum.

Karaszy Ödön: Versek. Megjelent Singer és Wolfnernál.

Strausz Adolf: Románia gazdasági és néprajzi leirása. Megjelent az Iparosok Olvasótára című vállalatban, Wodianer F. és fiai kiadásában.

Magyar Könyvtár: Öt füzet, Arany János, Giacosa, Musset, Kielland és Heltai Gáspár egy-egy műve.

Legujabb törvények és rendeletek: A szeszforgalmi adóról szóló 1898. évi törvénycikk.

Lamperth Géza: Megjöttek a huszárok, vigjáték egy fölvonásban, Singer és Wolfner kiadása.

MŰVÉSZET

Mannheimer Gusztáv

Nagy előkép után mesét lehetne irni az előzött és visszatért piktorról, amikor Mannheimer Gusztáv művészetét vesszük tollhegyre. Ő már egyszer azon a ponton állott, hogy mindenkorra leteszi az ecsetet, mint egykoron Szinnyei-Merse Pál és Madarász Viktor, a tudatlan kritikának e két áldozata. Szinnyei folytatta egy darabig a gazdálkodást a kövérföldü, buzaringató felföldön, Madarász azonban boltot nyitott és kereskedő lett.

Mannheimer nem dicsekedhetvén ősi latifundiumokkal, hasonlóképpen elhatározta, hogy fölcseréli vázlatkönyveit a kékleniás főkönyvekkel. Valamiből csak meg kell élni s miután a képei állandóan hoppon maradtak, kénytelen volt új szakmát választani: fölcsapott műkereskedőnek.

Mindjárt konstatáljuk azt is, hogy új pályája nem termett neki nevezetesebb babérokat. Rövid volt s a nyilvánosság kizárásával folyt le. A Mannheimer-cég messze elmaradt a Sedelmayerek, George Petitek és Schulték világcégei mögött. A főkönyveknek csak az első oldala látott irást, a többin lapszámnál egyebet nem lehetett olvasni. A műkereskedés egészben véve házi jellegüvé törpült, míg végre családi képtárrá vedlett át. Mannheimernek ugyanis annyira megtetszettek a szebb képek, amelyeket Firenzében és környékén összevásárolt, hogy megtartotta magának.

Azonfelül egy tragikus eset jött közbe. Mannheimer műkereskedő urat párbajra provokálta Mannheimer festőművész úr. A viadal végkimerülésre szólt s a műkereskedő élettelenül rogyott le a piktornak egy hatalmas tördöfésétől. Így halálozott el a cég.

A cégváltozásnak nagyon örülünk. Értékes és erős tehetség szabadult föl általa. Mindenkor igen megbecsültük Mannheimer képeit, a többnyire olasz és többnyire szomoru tájképeket, borús éjjel, tovahengergő erős felhőkkel, elperzselt rőt campagnával. Valamennyi magyar festő közül, akik ezeket a szomoru nagy tájakat festeni szerették, az

KÉPEINK

Széll Kálmánné. Amióta férje miniszterelnök lett, még kevesebbet hal-

lani róla, mint azelőtt. Mondják azt is, hogy egy kicsit bús azóta, mert érzi, hogy ezentúl már nem lehet csupán a családjáé, hanem a társadalomnak is lesz rajta követelése. Pedig megvan benne minden kvalifikáció, hogy ennek a sok követelésnek megfeleljen, ő is tudja ezt, de egy kicsit mégis bántja a gondolat, hogy ezentúl kevesebb időt szentelhet majd otthonának. Mit mondjunk róla egyebet? Hogy Vörösmarty leánya, az ország békeszerzőjének hitvese, magasrőptü a lelke, jó családanya és hitves? Mindez benne volt abban a cikkben, mit két hét előtt adott ki róla az *Uj Idők*. Beérjük tehát azzal, hogy bemutatjuk arcképét olvasóinknak. Akad közöttük bizonyára nem egy, ki olvasni tud a vonásokban és élvezettel tanulmányozza majd ezt a finom női arcot, melyben nemének minden finomsága és előkelősége tükrözik.

Csajthay Ferenc.

Van nekem egy különös babonám. Évek óta én irom meg a nevezetes emberek életrajzát, mikor nagybetegek, egy napilap számára. S a tapasztalás arra tanított, hogy valahányszor megirom a biográfiát egészen az utolsó esztendő működéseig, anélkül, hogy teljesen befejezném, jobbra fordul a beteg állapota és elél még sok esztendőn át. Rögeszmévé lett nálam, hogy az én tollam a halál ellenszere. Nevessenek bár ki érte, de én hiszek benne.

Mikor meghallottam, hogy *Csajthay* Ferenc sulyosan megsebesült párbajban, az ösztön rávitt, hogy megirjam életrajzát. S az első sor, amit papirra vetettem, ez volt:

— Szegény asszony, szegény gyermek!

Nem őt sajnáltam abban a pillanatban, hanem a családját. Mert tudtam, hogy abban él. Mint a katona, aki a csatatéren kap sebet és azt kérdezi: Győztünk-e? Csajthay Ferenc is bizonyára vigaszt és erőt talált abban a gondolatban, hogy jó ügyért harcolt s ha megszállotta emberi gyöngeség, ez csak azért lehetett, mivel családjára gondolt.

Az életrajz csaknem készen van asztalfiókomban... Elteszem relikviának. A hitem nem csalt meg, hála Istennek!

Mert amellett, hogy egy kicsit babonás vagyok, a rajongásig szeretem hivatásomat, a hirlapirást és tán még nála is jobban azokat az embereket, kik becsületére válnak. Exponált emberek vagyunk és Csernátonynak igaza volt, mikor egyizben lakoma közben azt a tanácsot adta nekünk:

— Szeressétek egymást, fiuk, mert különben az ördög sem szeret benneteket!

Van valami igazság ebben a tréfában, a magva tán abban rejlik, hogy az igazmondó embereket nem kedveli a nagy tömeg. Pedig ami kenyerünk mégis csak az igazmondás volna. A nagy példaember: Deák Ferenc is arra utalt minket, mikor kijelentette, hogy a hirlapiró számára csak egy törvényt kellene alkotni. Azt, hogy az igazságnál egyebet soha se merjen tolla hegyére venni.

Csajthay Ferencben pedig a konok meggyőződésig érlelődött hivatásának ez az alaptörvénye. Többször hallottam tőle, hogy a jó ujságnak nem szenzáció kell, hanem a megtörtént eseményeknek való és hű leirása. Hogy a jó hirlapiró nem az, ki csak szinesen ir, hanem az, ki objektive fog föl mindent és úgy adja vissza, amint megtörtént. Ebből a fölfogásból és konzekvens keresztülvitelétől nem riasztotta őt vissza semmi körülmény. Baráti érzés, személyes jóindulat, protekció — mitsem használt az ő szemében. Lelke előtt mindig az a cél lebegett, hogy ki legyen derítve az igazság.

Valami kisziváróghatott ebből a fölfogásból a közönség közzé, mert Csernátony mondása ellenére is olyan mély részvétet keltett az ő megsebesülése és vívódása, aminőt hasonló esetekben eddig még nem tapasztaltunk. Az a hely, ahol ő betegen feküdt, búcsujáró helye lett a részvétnek és napról-napra a társadalom minden osztálya tudakolta hogylétét. Nemis beszélek kollégáiról, akik ismerték szivének és lelkének minden vonását és szeretik, megbecsülik, de beszélek a nagyközönségről, mely úgy viselkedett vele szemben, mintha egytől-egyig jó ujságiró kollégákból állna.

Ez a szeretet mentette meg bizonyára Csajthay Ferencet a haláltól, hozzáértve az orvosai tudományát és önfeláldozó ápolását. Áldassék érte a sok és nagy szeretet!

De azért még sem mondok le a babonámról és ha Csajthay Ferenc ismét megjelen majd közöttünk jó egészségben, előveszem a kéziratot, amelyre reszkető kézzel jegyezgettem életét és azt mondom magamnak:

— Ti kusza betük, te fakó papir, engedjétek, hogy megcsókoljalak benneteket. Mert én hiszek babonámban. S mi lenne a hirlapiróból egy kis babona és sok sok hit nélkül?

T. R.

A Széll-kormány bemutatója. A mult héten gazdát cserélt a parlament üléstermének piros miniszterelnöki széke. *Széll* Kalmán az új gazda, akinek installációjára nagy tömegben gyülekeztek a képviselők. Régen volt a tisztelt Ház ennyire népes és az obstrukció viharai óta most fértek meg egymással először a honatyák békében, csöndben. Széll hozta ezt a békességet a nagy köröndös terembe, vele együtt odaköltözött a munkásság és az odaadó buzgalom.

Egy pillanatnyi fényképfölvételünk hű képét adja a nevezetes ülésnek.

IRODALOM

Korhadt fakeresztek. Ez a cime annak a most megjelent könyvnek, mely egyike a legérdekesebb magyar müveknek. *Rákosi* Viktor, a vidám *Sipulusz*, munkája, aki ezúttal nem a humor mosolygó világába viszi olvasóit, hanem a komoly és fenséges regiókba. A szabadságharc eseményeit dolgozza föl megragadó elbeszélésekben, melyekben a históriai elem vonzóan egyesül az iró friss és eredeti leleményével. Ujabb időben, miként a francia irodalom nagy Napoleon dicsőségéhez, úgy fordult ismét a magyar irodalom a szabadságharc fönséges drámája felé. Egymás után jelennek meg a népszerü históriai könyvek, leirások, díszmüvek s ezek közt érdekesség dolgában első helyet foglal el *Rákosi* Viktor *Korhadt fakeresztek* cimü müve. Minden elbeszélés szines, friss, az alakok élnek, az egész kor megelevenedik előttünk és édes-bús érzelmek töltik el olvastára lelkünket. A magyar szabadságharcról Jókai óta — aki régen nem ir már róla — ennél becsesebb novelisztikai munkát nem irtak. Kedves olvasmány a munka mindenki számára, de az ifjuság kezébe is haszonnal adhatjuk, mert ez a könyv a hazaszeretet legalkalmasabb tanitómestere. Megjelent *Singer és Wolfner* kiadásában.

Boross Mihály. Egy kilencvenhárom éves öreg ember halt meg vasárnap délután. A nevére a magyar olvasó közönség még emlékszik, jóllehet a könyves boltok divatos irói sorából már kimaradt

Zsadony és Kamasz

Irta Rákosi Viktor

Mikor Windischgrätz Budapestet elfoglalta, beült az irodába és szervezte Magyarország közigazgatását. Éppen azt a — nem tagadjuk, fontos — ügyet szabályozta, hogy a törvényszéki beadványokra hány krajtorokhoz nagy sebesen hozzáláttak, hisz a sokáig hízlalt disznók már fulladoztak a nagy jóléttől. Az egész város csupa vigasság volt. Fut a német, jön a magyar. Előkerültek a nemzetőrök, akik tavaly Schwechát alatt, Sukoránál, a rácok ellen vitézkedtek s kaszamódra minden görbe dolgukat úgy ki tudták egyenesíteni, hogy a németből, horvátból, rácból hírmondó se maradt.

Vadkan-vadászat Az *Uj Idők* számára rajzolta *Mannheimer* Gusztáv

cáros bélyeg teendő, mikor a Tisza mögül előtört a magyar hadsereg és Szolnoknál az osztrákok orrára koppintott. Ez a kellemetlen körülmény a herceget a polgári közigazgatás hímes mezőiről a háboruzás rögös pályájára szólította — amint tudjuk, csekély sikerrel. Ehhez azonban ezúttal semmi közünk.

A szolnoki vereség az osztrákot annyira megijesztette, hogy hadait még Ceglédről is kivonta. A jó ceglédiek, akiknek az ellenség egész télen a nyakukon ült, ujra szabadon lélegzettek. Az elmaradt disznó-

Csak Dobos János földmérő nem volt megelégedve a ceglédiek vitézi tetteivel.

— Igaz, hogy háromezren mentünk el tavaly Kossuth fölhivására, de nagyrészt haza is jöttünk. Aztán egész télen hasra feküdve heverésztünk.

— Hát akik honvédnek elmentek! — veté közbe valaki.

— Mi az a nyolcvan-száz ember? Adhattunk volna háromszáz honvédet is. Elég erőteljes, fiatal legényt látok itthon, akinek a táborban volna a helye.

— De ha itt ült nyakunkon a német! Nem mozoghattunk.

— Jó. Ezt elfogadom. De akkor mozogjunk most. Most már szabad a nyakunk.

— Hát mozgassa az inzsellér úr. Majd mozog akkor a város.

És Dobos úr elkezdte mozgatni. Összetrombitáltatta a lovas nemzetőrséget. Jól táplált, fényes szőrű, szürke lovakon valami háromszáz legény állt ki a városháza előtti térre és a szomszédos utcákba.

— Fiaim, — szólt Dobos, — ha valaha, úgy most kell megszorítani a németet. Most van itt az ideje, hogy mindenki talpra keljen. Ha mind ellene támadunk, fagyos rögökkel is agyonverjük, még fegyver sem kell hozzá. No, velem jöttök-e?

— Inkább ma, mint holnap. Mert aztán következik a tavaszi munka — felelt egy idősebb gazdálkodó.

— Az ellenség kisöprésénél nincs sürgősebb tavaszi munka, bátyám — felelt Dobos.

— Az is igaz — felelt rá bölcsen a gazda.

Ezután Dobos beosztotta a csapatot, kinevezte az alvezéreket, mindenkinek kötelességévé tette, hogy abrakkal lássa el a lovát és tele tarisznyával önmagát és délután elindultak Alberti-Irsa felé. Legelől lovagolt Dobos a táborkarral.

— Nagy dolog volna fiuk, ha egy császári zászlót elfoglalnánk . . . De még jobban szeretném, ha egy ágyura tehetnénk szert . . .

— A zászlót elhelyeznők a tanácsteremben.

— Az ágyut pedig a városháza udvarán.

— Ünnepeken mindig ennek az ágyunak a lövésével ébresztenők föl a népet . . .

Így tervezgetett a törzskar, míg Pilis tornya föl nem merült a szemhatáron. A dalnokok elnémultak.

— Miért nem nótáztok? kérdé a főparancsnok.

— Hátha ellenség van Pilisen!

— Az igaz.

Ezzel Dobos négy legényt szemelt ki, akiknek legjobb lovuk volt.

— Ti lépést mentek a falu végeig, onnantul pedig vágtatvást a falun keresztül. Ha rátok lőnek, ez azt jelenti, hogy ellenség van a faluban. Akkor a vasút felé kerülve visszajöttök és jelentést tesztek.

Az egyik kiszemelt fiatal legényke ellenvetette:

— Nem jobb volna tán azt a parasztot megkérdezni, aki ott jön a faluból?

— Tedd, amit parancsolok. Én jobban értek hozzá. Ez a stratégia. Tudom én, hogyan szokás háboruskodni.

A kémek elkocogtak, a csapat pedig megállt az akácfák alatt. Dobos egy kis előadást tartott a lovaskatona kötelességeiről. Szerinte a lovasnak csak egy kommandója van: Rajta! A mikor ezt hallja, kihúzza a kardját és beleront az ellenségbe. Ez csak egyszerű. Ezt mindenki megértheti.

— Hátha az ellenség mondja: rajta és ő ront mibelénk? kérdé Kamasz István.

— Akkor behunyod a szemed, két kézre fogod a kardot és vagdalkozol, mint a veszett fene.

Ez is tiszta sor. A csapat a haditudományok titkaiba immár teljesen be volt avatva.

Nemsokára megjöttek a portyázók, jelenteni, hogy ellenségnek Pilisen se híre, se hamva. A csapat tehát nyomult tovább.

Talán már Vecsés alatt lehetett, mikor a síkságon három sorba széledtek és úgy lovagoltak lassan előre. Egyszerre csak egy ágyudörrenés, zúgás hallatszik, a következő percben pedig az ifju Zsadony Pál ezzel a kiáltással: »Végem van!« lovastul összerogy.

És ekkor hirtelen rájött Dobos, hogy a lovaskatona életében többféle kommandószavak is vannak. Elordítja magát:

— Szanaszét, emberek!

Lehet, hogy ő ezt úgy értette, hogy szóródjanak szét az ágyugolyók miatt, a csapat azonban másképp értette és visszafordúlva, megeresztett kantárszárral vágtatott arra, a merről jött. Dobos utánuk.

Egy ember maradt a helyszinén: Kamasz István, Zsadony Pál kenyeres pajtása.

— Csak nem haltál meg Pali? — szólt le a lóról.

— Meg nem haltam, mert élek, de tán nincs lábam.

— Majd megnézem.

Leszáll a lóról, kihuzza a pajtását a ló alul. Hát bizony nem volt semmi baja, de a lova megdöglött, A szügyét marcangolta szét a golyó.

— Tudod mit, pajtás, — szólt Kamasz, — az én lovam elbír kettőnket is, kapaszkodjál mögém és úgy meneküljünk.

— Az bizony jó lesz.

— De nézd-e, kár ezt a szép új nyerget a lovadon hagyni, csatold csak le.

Zsadony lecsatolta.

— Most látom, hogy a lovad frissen van patkolva. Csak nem hagyjuk itt az új patkókat!

Lenyiszálták a ló négy lábát, aztán eképp megterhelve Zsadony fölmászott Kamasz mögé a lóra és így kocogtak visszafelé.

Bajtársaikat persze sehol sem találták meg, csak Pilisen értesültek, hogy Dobos egy részét összeszedte és Ecser felé vitte, hol magyar sereg táboroz.

Alberti-Irsán már azt hallották, hogy a ceglédi lovasnemzetőrök összeütköztek tizezer némettel s hősi harc után, melyben a magyarok fele elesett, kénytelenek voltak meghátrálni.

(Még szép tőlük, hogy nem az ellenség fele esett el!)

Sötét este volt, mire Ceglédre értek. A nyerget és a lólábakat pajtása lován hagyva, Zsadony Pali az apai házhoz sietett. Hosszu zörgetés után csoszogás hallik s kikiált egy hang:

— Ki az? Mit akar?

— Én vagyok, apám, a Pali fia.

— Nem lehet az!

— Miért?

— Mert az én fiam vitézül elesett a vecsési ütközetben.

(Itthon már ütközet lett belőle.)

— Nem estem én el, apám, mert itt vagyok.

— Enyje akasztófára való csavargója! Ha mondom, hogy Zsadony Pál, mint igazi hős, meghalt a hazáért . . . nem futott el gyáván, mint a többi.

Pali vállat vont és ott hagyta a makacs öreget, aki olyan nagyra volt a fia hősi halálával. Ment egyenesen a parókiára, a nagy kéttornyu református templom mellé. Majd a nagytiszteletü úr megmondja, hogy mit tegyen ebben a nehéz helyzetben. Mikor az apja nem akarja neki elhinni, hogy él.

A cseléd éppen vizet vitt haza.

— Ugyan hugám, látom, az iroda ablaka világos. Kérdezd meg a nagytiszteletü urat, hogy sürgős dologban beszélhetnék-e vele?

A cseléd visszajön.

— Azt izeni a nagytiszteletü úr, ha talán haldokló ember dolgában járna, akkor begyühet.

— Éppen abban járok. A'bizony hugám, haldokló ember, vagy tán holt ember dolgában járok.

Ezzel belépett. A nagytiszteletü ur az iróasztalára könyökölve tanult. Föl se nézett.

— No, mi az.

— Nehéz bajban vagyok, uram.

Most fölnézett. Aztán fölugrott. A pápaszemét is letette, hogy jobban lásson.

— Nem tetszik rám ismerni? Én vagyok a Zsadony Pali.

éppen a szép Zigányi lányt hagyta hidegen. Más eszményképe volt, egy délmagyarországi ifju, aki miniszter lett az 1867-ik kiegyezés után — s miután azt hitte, hogy az ifjú nem viszonozza érzelmeit, megmérgezte magát.

Sajátságos, hogy sem Beniczky, sem pedig az az ifju, akit Zigányi Janka szeretett, nem nősült meg soha s hogy Beniczky orgyilkos által mulva szinte tragikusan végezte ki életét.

Orczy Lizi, Sennyey Amália s a negyvenes évek vége felé Kendeffy Katinka — később Andrássy Gyula neje — voltak a pesti társaság legszebb lányai.

Mikor az 1847-iki farsang után Kendeffy Katinka édes anyjával, aki másodszor Traun grofhoz ment nőül — eltávozott a fővárosból, a legelső gavallérok, élükön Festetich Gézával és Marczibányi Lőrinccel, zenével kisérték ki a gőzhajóállomáshoz, mindegyik ifju óriás bokrétát nyujtott át, Petrisevich Horváth lapja pedig szokott bombasztikus stilusában igy

Úgy sír dalod mint a bánat —
Vagy a szív, ha már elfáradt . . .

Ez a vers nagy hírre vergődött, mert némely hazafias vonatkozás miatt a cenzura megtagadta kiadását, amiért is kéziratban forgott közkézen s minden lány és ifju könyv nélkül tudta akkor.

A magyar világban — 1861 — meg később a provizóriumban híres szép lányok voltak *Mocsáry* Kamilla, aki a koronázási táncestélyen először táncolt csárdást a királyné előtt, Kvassay Irén, Engel Ilka, asszonyok közt pedig Zichy Jánosné, *Kray* Mari. Ő tőle vett ezer forinton egy csókot Almássy Pál, a híres gavallér, mikor a főrangu asszonyok 1864. az inséges bazárt rendezték, Csekonics Jánosné védnöksége alatt, aki maga is egyike volt az ország legszebb asszonyainak.

Vay Leonie és Ilka szintén a hatvanas években voltak híres szépségek. Mikor 1865-ben Pesten járt az orániai herceg,

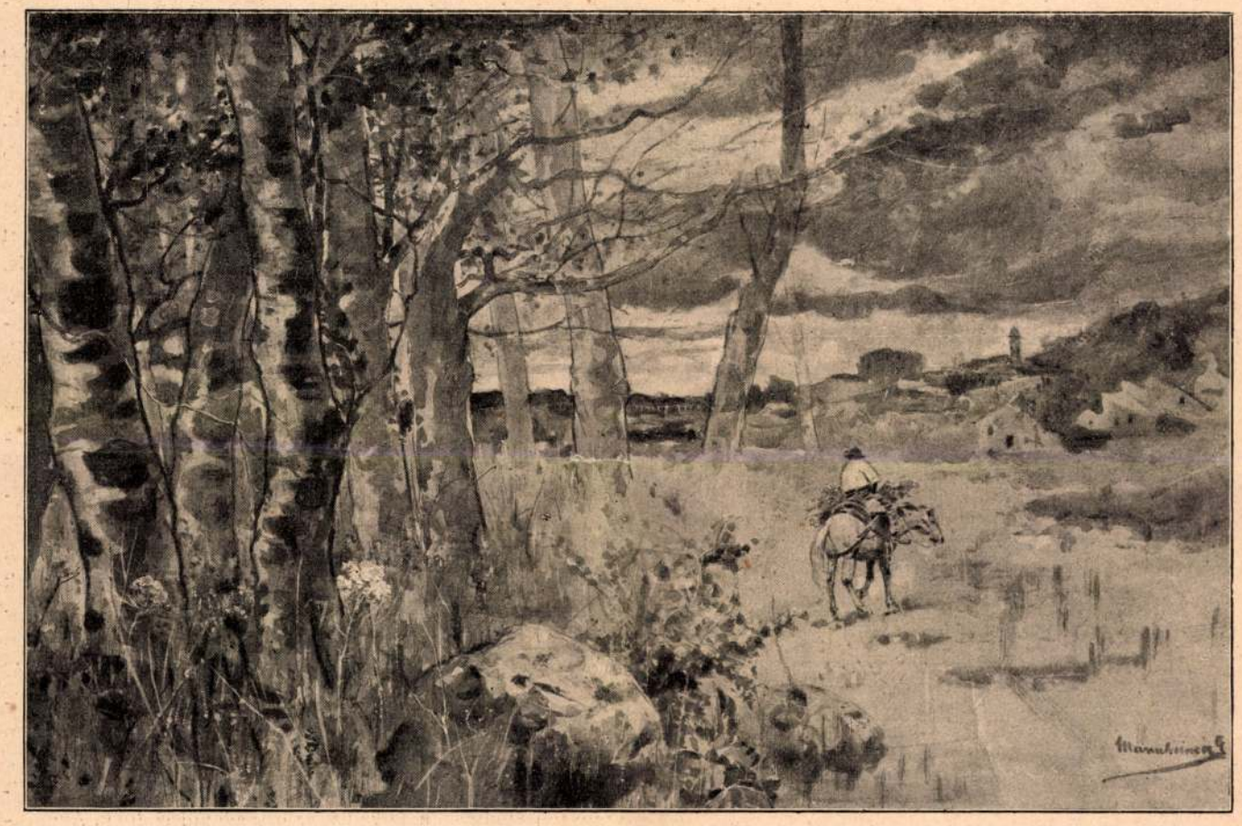

Erdő szélén Az *Uj Idők* számára rajzolta *Mannheimer* Gusztáv

emlékezett erről az elutazásról: — Gróf Traunné s vele a legszebb hölgy, az *erdélyi gyöngyvirág* mult szombati gőzössel Pozsonyba utaztak, mély gvászban hagyva a kis Syrén nagyseregét lovagiasan fiatal hódolóinak.

Az elnyomatas idejében, az ötvenes években is bővelkedett a pesti társaság szép nőkben. Orczy Sarolta, Bajza Lenke, Ráday Biri, Degenfeld Anna mind méltók lettek volna a legkiválóbb művész ecsetére. A két előbbinek csárdástáncáról dythirambokat irtak s még külföldön is hire volt ezeknek a hires magyar beautéknak.

Ugyancsak ekkor nemcsak szépsége, de gyönyörü hangja miatt is egyik dédelgetett kevence volt a szocietásnak Beniczky Lotti. A jótékony hangversenyeken rendesen résztvevő bájos lányt festők lefestettek, poéták megénekelték s egy hangverseny alkalmával a *Megvirrad még valaha* . . . dal eleneklésével annyira föllelkesítette a fiatalságot, hogy lakásáig éljenezve kisérte, Tóth Kálmán pedig, az akkor már nagyhirü ifju poéta, verset irt hozzá, amely igy kezdődött:

hollandia gavallér trónörököse, meglátta a két szép lányt a szinházba Másnap egy-egy pompás csokrot küldetett neki, a nehéz selyemszalagon következő dedikációval: *Admiration á la beauté.* Hajnik Paula, Königsegg Irma, Wass Emma, mind virágai voltak annak a koszorunak, amelynek szépségéhez nem volt akkor fogható Európában.

A hatvanas évek végén a csodásan szép Kende Polin, Karacsay Clemence és Melanie, majd századunk hetedik tizedében Fáy Carola, Teleki Margit és Sarolta, a Loreley haju, oly koran elhunyt Bogdán Margit és annyi szamtalan szép leány, szép asszony, akiknek nevét megőrizte a családi szájhagyomány, följegyzi a kulturhistória, akik a magyar faj szépséget föntartották s örökül hagyják az utódoknak. Mert nem hiába dalolja a magyar ember virágos éjszakákon, rózsás hajnalban, büszke nemzeti önérzettel, hogy:

Kék eres a szőlő level, —
A szép asszony szép lanyt nevel . . .

VAYK

Hires magyar szépekről

A régi világban nem voltak báli tudósítók, nem ösmerték a névsor divatját. Őseink hite szerint a jó bornak nem kell cégér és magától is elment a tizedik vármegyébe a híre egy-egy szép lánynak, menyecskének.

A pozsonyi diéták, a mádi meg a pataki bálok, nyaranta a bárcai fürdő, az ország minden részéből összegyűjtötték az akkori világ szépeit s a családi hagyományok, régi naplók megőrizték a híres szépségek emlékezetét.

Ilyen szép lány, később csodaszép menyecske volt *Hertelendy* Anna, Deák Gáborné, aki nagyanyja volt Deák Ferencnek, a haza bölcsének. Hertelendy Annáról egy szálló ige maradt fönn, mely azt tartja, hogy: Zala bora, Zala rakja, Zala menyecskéje első minőségü az egész országban.

Híres szépség volt a mult század vége felé *Csáky* Walpurga grófnő, Andrássy József gróf felesége. Ez az elragadó szépségü asszony, aki a szó teljes értelmében olyan volt, mint egy madonna, szomoru véget ért. Pozsonyban töltötte a telet, mikor egy alkalommal meghivást kapott egy bécsi udvari bálra. Nagy boszuságára akkor éppen erős náthában szenvedett s az orvos megtiltotta neki a hideg időben való útra indulást. Bajától mindenképpen szabadulni akarván, megfogadta egy látogatójának a tanácsát, aki azt *kommendálta* a grófnénak, hogy olvaszon föl spanyolviaszt egy serpenyőben s szívja föl a gőzét, Andrássyné megtette, elisment a bálba, de a náthát hirtelen megakasztott kura végzetessé vált, mert a belehelt gőz tönkre tette tüdejét s a gyönyörü szép asszony 1797-ben, rohamos tüdősorvadásban meghalt.

Ugyancsak a mult században, de jóval előbb, mint Csáky Walpurga, híres szép leány volt *Reviczky* Judith, aki 1769-ben Beöthy Gábornak lett a felesége. A magyar női szépség mintaképe volt s egy ízben rokonai látogatásán Biharban időzve, megösmerkedett a század vége felé Nagyváradon állomásozó Klein-Neuhold-ezred ezredesével, Hohenlohe herceggel. Az ösmeretségből szerelem lett és második házasságában a szép magyar nő Hohenlohe hercegné lett. Hazájáról azonban új otthonában, a németországi Kupferzellben sem feledkezett meg. Ezt bizonyítja, hogy midőn 1790-ben beállt az úgynevezett ujjáébredés kora, Reviczky Judith egyike volt az első asszonyoknak, aki felöltötte a magyar köntöst s Pozsonyból több mentét, gyöngyös vallat és fökötőt rendelt magának.

Ennek a korszaknak voltak híres szépségei. *Teleki* Mária, Teleki Sámuel erdélyi kancellár leánya és *Wartensleben* Eszter, a Dunántúl pedig *Gaál* Franciska, néhány évvel később Szegedy Róza, a *Himfy dalok* halhatatlan eszményképe.

Legendákat beszéltek Rádayné grófné Prónay Ágnes szépségéről is, akinek a jelen század első tizedében leánya, Ráday Nina grófnő is híres lány volt. Különösen táncát emlegették s mikor Ferencz császár 1814-ben szövetségeseit, I. Sándor orosz cárt és a porosz kiralyt Budára hozta, a tiszteletükre adott udvari bálon *Ráday* Nina mutatta be a magyar táncot, a melyet még abban az időben nem volt szokás eljárni a szalónokban. Az ő emlékkönyvébe írta fegyverneki Vida László, a magyar szinészet nagy patrónusa a következő fellengző poémát:

> Szép 's pirosabb lettél Rós'a mikor leszakasztott
> Angyáli Ninának szép keze, Lilioma —
> Jaj, de mihelyt fölemelt lang bibor szűz ajakához,
> Eltünt szépséged 's szined is egyszeriben . . .

A század legelején ünnepelt szépségek voltak Sturmann Karolina, később Beniczky Pal neje, Beniczky Herminának, a magyar nőnevelés halhatatlan érdemeket szerzett apostolának édesanyja és Prónay Simon báróné. Utóbbi egyike volt a legszebb nőknek, akik valaha magyar földön születtek — hozzá még élete folyása egy teljesen bevégzett regény. Atyja Orczy bárónál volt kasznár, testvére pedig az a Hirgeist Ferenc, aki ifjui lelkesedéssel csatlakozott a magyar jakobinusok ügyéhez. Végzete őt is elérte s midőn az összeesküvést fölfedezték, előbb Budán, majd Kufsteinba került börtönbe.

Míg Hirgeist Ferenc Budán, az úgynevezett gárdaépületben ült, az akkor tizenhárom éves Nina gyakran meglátogatta s a többi fogolynak is vitt gyümölcsöt, virágot. Róla írja Kazinczy Ferenc egyik levelében, hogy: Mindnyájunk védő angyala volt, vigaszt és örömet hozott nekünk.

Mikor aztán Kufsteinba vitték Hirgeist Ferencet, a kis Nina merész lépésre szánta el magát. Audienciára jelentkezett Sándor nádornál, de nem nyert bebocsáttatást. Ekkor könyörögni kezdett Eszterházy Józsefnek, a palatinus kamarásának, akit annyira meghódított szépségével hogy minden udvari formaságok ellenére bevitte a nádorhoz. Hirgeist Nina térdre vetette magát a nádor előtt s könyörgött, adná vissza fivére szabadságát. Sándor főherceget is megindította a lányka könyörgése, de végre is, fölemelve őt, szomoruan jelentette ki.

— Ich kann nichts thun — meine Hände sind gebunden! (Nem tehetek semmit, meg vannak kötve a kezeim.)

Nina erre könyörgött, írna a nádor levelet fivérének, Ferenc császárnak, amit a lovagias palatinus meg is tett, persze eredmény nélkül.

A ritka nemes, önfeláldozó és bátor leánynak országszerte híre futott s az akkori aranyifjuság valósággal búcsut járt Hirgeisték szerény lakásához. Köztük volt Prónay Simon is, Prónay László valóságos belső titkos tanácsos fia, Prónay Piroska és Honoráta bárónők fivére, akik a magyar irodalomban mint a lánglelkü Kármán *Urániá*-jának protektorai tették nevüket halhatatlanná.

Prónay Simon annyira megszerette Hirgeist Ninat, hogy atyja ellenére is nőül vette s ifju nejével hat évig élt titokban Bécsben, majd Nógrádmegyében, mindaddig, míg az öreg excellenciás úr, elismerve menye nagy lelki és szellemi tulajdonait, kibékült vele és megbocsátott fiának.

A magyar főuri társaságnak ragyogó csillagai voltak a két *Walds-tein Wartenberg* grófnő, az egyik Kohárynė, a másik az oly korán elhunyt, lelkes ifju főúr, Károlyi József neje, valamint a bécsi kongresszus idején Orczy Fáni és Teréz bárónők.

A huszas években három *Teleki* grófnő, Ferenc gróf lányai, Erzsébet, Ágnes és Róza voltak hiresek nagy szépségükről, 1830—31 farsangján pedig *Bónis* Jeanette állt abban a hírben, hogy az ország legszebb leánya. A pozsonyi bálok e csodálatosan bájos jelensége ha az utcán végig ment, valóságos búcsujárásban követték az országgyülési ifjak. A koronázásra lejött nemes testőrök legdaliásabb tisztjei ablakai alatt ugratták hófehér ménjeiket és a *koronációs*-bálon úgy megtetszett a Reichstadti hercegnek, hogy reggelig el nem mozdult oldala mellől.

A harmincas években alig volt szebb lány, mint a három *Zerdényi* nővér, Antónia, Jozefa és Viktória. Messze földről eljártak akkor a gavallérok a váradi bálokra az ő kedvükért, sőt elvitték Boka Károlyt, a híres debreceni cignáyt is, ott huzatva ablakaik alatt az akkori édeskés, valcerforma andalgókat.

Tiz év mulva már divatba jött, hogy némely főrangu estélyről hozott tudósítást Petrisevich Horváth Lázárnak, a mágnások által fölkapott *Honderü* cimü lapja. Eleinte ugyan a nők nevének csak kezdőbetüit közölte, de aztán kiirta az egész nevet, sőt még a fényesebb toaletteket is.

A negyvenes évek elején rendkivül szép lányok voltak a *Zigányi*-leányok, egyiket Leiningen gróf, a másikat Rohonczy vette nőül, míg a harmadik, talán a legszebb, öngyilkos módon vetett véget életének. Menyasszonya volt Beniczky Lajosnak, a forradalomban később nagy szerepet játszó *losonci hős*-nek, de noha Beniczkyért minden nő ajongot

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Szerkeszti Herczeg Ferenc

V. évfolyam | 1899. március 12 | 24. szám

GIROFLÉ és GIROFLA

Regény

Irta AMBRUS ZOLTÁN (Folytatás)

De milyen más volt a tekintete! Ha koronkint komolyan, figyelmesen hallgatta, amit egy léha életü, de alapjában szomoru ember beszélt neki, olyan szépen tudott nézni, mint soha, senki más.

S mikor erre a meleg, odaadó tekintetre gondolt, kedve lett volna kiszállni és tüstént visszafordulni.

— Eh, mindegy! Úgy van jól, ahogy van.

A vonat megállott.

— Árokszállás!

*

Mikor benyitott a kancelláriába, Horváth Jóskát nagy dologban találta. A főszolgabiró úr pedagógiával volt elfoglalva.

Leckét adott egy tizenkét esztendős ifjunak, aki mint ő, a Horváth Jóska nevet viselte, s akinek kerek koponyáján és hatalmas vállcsontjain mindjárt az első pillantásra meglátszott, hogy véréből való vér.

Nem mintha Vidovics mindezt most vette volna észre, (mert a fiatal úr feje és vállai láthatatlanok voltak), de nem lehetett kétsége hogy ki a családi kettős másik szereplője, mert a jelenet félreérthetetlen volt.

Az *Uj Idők* számára rajzolta *Mannheimer* Gusztáv

A minta-gimnázium derék, érdemes tanárai bizonyára fejcsóválva nézték volna ezt a jelenetet. Ők, akik a büntetés maximumát akképpen alkalmazzák, hogy nevén szólítják a vétkes ifjut s szemrehányóan integetnek neki a mutató ujjokkal, igen elitélik a Horváth Jóskáéhoz hasonló eljárást, s meg kell vallanunk, hogy ez idő szerint Közép-Európa legtöbb gondolkozója nekik ad igazat.

De Horváth Jóskának a nevelés terén is megvoltak a maga önálló nézetei. Az ujkori eszmék nyomtalanul tüntek el feje fölött, mint bérc fölött a szél; vagy meglehet, el se jutottak hozzá. Az őstatár nevelési módszert ellenben mint kipróbált és századokon át célszerünek bizonyult methódust, igen helyeselte; és megmaradt mellette.

Szóval, a térdei közt tartotta sarjadékát olyképpen, hogy kényelmesen oktathassa a fiu legkevésbbé érzékeny testrészét. A nádpálca szorgalmasan pótolta Pestalozzit; a láthatatlan fej ordított; s Vidovics úgy jelent meg, mint egy mentő angyal.

— Mért bántod szegény Józsi komát? — kérdezte az utóbbi, mikor a váratlanul megszabadult fiatal ember sietett elhagyni a kancelláriát.

— Nem hagyta

békén a szobalányt — felelt az öregebb Jóska elégedetten.

— S a szobalány panaszkodott?

— Van esze, hogy panaszkodjék! De véletlenül rányitottam az úrfira. Azt képzelte, valahol messze járok.

— Nos aztán? Volenti non fit injuria. Ha a leány megbocsátott neki, miért ez a szigoru példa-adás?

— Hja, barátom, a fődolog: a rend. Ennek már így kell lenni. Ha valaki a függetlenségi jelöltre akar szavazni, azt én természetesnek találom. De ha van mód rá, azért mégis csak lecsukatom az illetőt. Mert ez a rend.

— Nem volnék ilyen szigoru a komához. Az apja se volt jobb a Deákné vásznánál.

Ezt nem igen lehetett tagadni. A koma már vagy hat esztendős volt, mikor Horváth Jóska megházasodott. S csak tavaly történt, hogy Joannovics Terka, sürü könyhullajtások között, adoptálta a magától jött emberkét, akiről addig nem is tudott.

— Hja, barátom, nem arról van szó. Én, mint magánember, helyeselhetem a kölyök eljárását; bizony, nem is szeretném, ha valami anyámasszony volna. De más a filozófia és más a kötelesség. Az apai tekintély arra való, hogy gyakoroljuk; ezt már így rendelik az institucziók és a pandekták is, nem tudom, melyik. Pater familias est, quem . . . különben te jobban tudod nálam a római jogot.

— Azt hiszem, egy kicsit szabadon értelmezed Gaiust és Justinianust. Ha jól emlékszem, az institucziók és a pandekták egyátalán nem intézkednek az ilyen esetekről. Nem látták előre, hogy a magyar virtusnak tizenkét esztendő is elég a virágzáshoz. Szeretem a komát. Ezt a fickót ugyan anyától született ember nem fogja az asztal alá inni.

— Remélem. Csakhogy attól tartok, húsz esztendős korában annyira tele lesz mindenféle bölcsészettel, hogy a lehelletétől a hegyi kristály is mindjárt kávéházi tükörré válik. De ma nem akarok búslakodni.

— Máskor se igen érsz rá.

— Mit csináljak, barátom? Olyan gyönge szervezetü vagyok, hogy ha egy-két liternyit búsulok, már megárt az egészségemnek. Azért hát nem is búsulok; nem akarok Karlsbadba kerülni. Aztán meg miért is szomorkodnám, mikor van még egy jó barátom, aki nem felejtkezett meg rólam végképpen, hanem elnéz hozzám, hogy egy-két poharat koccintson velem?! Te, fiu, nem is tudod, milyen nagy jót tettél velem! Áldjon meg érte az Isten, hogy eljöttél!

— Pedig nem hozzád jöttem, hanem az asszonyokhoz.

— No azt meg éppen jól tetted!... Mert ha hozzám jöttél volna, soha se volnánk biztonságban. Míg, ha föláldozod magadat a hazáért, visszaadod a szabadságomat, az életemet, az ifjuságomat!...

— Ejnye, be sokat mondasz! Úgy látszik, nem bájolt el a vendéged. Hát ez az a hires beduin vendégszeretet, mondd?

— Mit akarsz? Mindjárt két hónapja, hogy németül kell ebédelnem, pedig magyarul se szeretek beszélni, amikor eszem. Aztán meg, köztünk szólván, egy kicsit sok is nekem ez a hosszu robot. Tudod, egy idő óta átkozottul gyönge a szervezetem. Mióta ez a Brabanti Elza itt van, félig-meddig özvegységre vagyok kárhoztatva s hidd el, semmi sem árt annyira az egészségemnek, mint az özvegység.

— Nem is Brabantból való, szegény. Hollandia és Brabant, az török, görög, de nem egy ördög.

— Nekem nem imponál a tudományod. A tudomány szép; elérhet vele az ember ezernégyszáz forint évi fizetést s nem tudom mennyi ötödéves pótlékot, de te, aki úgy iszod a pezsgőt, mint a homok a vizet, bizony nem élnél meg a tudományodból. S mondhatom neked, ez a hölgy, aki jobban elüt a mi asszonyainktól, mint a brabanti csirke a derék, tisztes, egyszerü magyar csirkétől: itt, a környéken s talán egész Szilas-Bodrog vármegyében népszerütlenné tette a tudományt ujabb ezer esztendőre. Ha látnád! Elmegy a paraszt-lakodalomba s táncolni akar a vőlegénynyel; az nekigyürkőzik, végig viszi az udvaron, mint egy vedret s ő el van ragadtatva! Szeretne szüretelni, szeretne tollat fosztani s eped egy disznótor után; végre, elcipeljük a tanyai szolgáló gyerekének a keresztelőjére, halálra gyötri a papot, hogy ki festette Kalazanti Szent Józsefet s hazajövet, el van ragadtatva. Meg akarja várni a husvéti öntözést, időközben cigánykereket vettet a fekete és fehér ifjusággal, forintokat osztogat szét köztük s el van ragadtatva! Aztán visszavonul szűzi szentélyébe s ilyeneket ir be az albumába: »A szerelem a szív zenéje«... »A szerelem patak, amelyben az ég tükröződik«... »A szerelem virágtartó« ... »A szerelem lámpás, hajnali csillag, remontoire-óra« ... s az ördög tudja, még mi. Barátom, én nem vagyok próféta s a Jeremiásokkal nem akarok versenyezni, de mondhatom neked, hogy az öreg Rockfeller nem tud annyi csokoládét csinálni, amennyivel ezt a leányt elveszik feleségül.

— Féltékeny vagy rá, mert Terka szíves hozzá. Derék, okos, kedves leány ez; nem közönséges eszü...

— Éppen az a baja, a szerencsétlennek! Van rettenetesebb alak, mint az a lány, akinek az esze nem közönséges?! A lánynak csak annyi esze legyen, hogy értse a módját, miképpen lehet főkötő alá kerülnie. Ha több esze van, az baj. Olyan, mintha az orra nagyobb a rendesnél. Mennyit fog ez beszélni, barátom, ha egyszer a nyakába varrják valami boldogtalan csokoládé-amateurnek! Pedig már a biblia is azt mondja, hogy a hét egyiptomi csapás közt a beszédes asszony volt a legrettenetesebb.

— Látod, ez a pandektákban van.

— Nekem beszélhetsz! Az én házamban annyi most a tudomány, hogy sok is; azt hiszem, már rajtam is kiüt ez a betegség, hiába csufolódol!... Különben soha se tedd magad udvariasságból Terka barátnője iránt!... Párisban vannak emberek, akik még nálad is párisiabbak. A fejemet teszem rá, úgy se sokat ér, hogy titokban azt gondolod, amit én.

— Tudom is én, mit gondolsz.

— Hát majd megmondom. Az asszonyban, bará-

Téli alkony

Irta SZIKRA (Vége.)

És az özvegy szótlanul, panasz nélkül járt-kelt, rendezgetett új otthonában. Alapjában keveset bánta, hogy ezután hol fog lakni, ha már az, akit a világon legjobban szeretett, elköltözött mellőle, nagyon mindegy volt neki, hat szobának az üressége kongott-e lépte alatt, vagy kettő-é.

Estére aztán át volt hordva minden a kis kerti házba. A fiatalok maguk segítettek, sok enyelgés, csókolódzás között a mama ósdi kincseit, a kis varróasztalt, a csináltvirágos aranykosarat, a remekírók elhalványodott diszkötéseit átcipelni.

— Milyen kedves, barátságos kis szoba, nevetett az asszonyka, szinte irígylem! . . . Jó éjszakát édesanyám, álmodjék szépeket, olvassa meg a gerendát az új lakásba. Pali jösz te is?

— S ezzel egymást karon fogva, kisiettek a házból.

A báróné sokáig nézett utánuk. Amint a kis kert hosszu gyepes útján végigmentek, játszi fénybogárként táncolt kezükben a mécses. Nála azonban elfeledték a lámpát meggyujtani, koromsötét volt a kis szobában, de ő nem erre gondolt:

— Fázom, — mondotta az ablaktól visszahuzódva.

Kint mindig kisebb és kisebb lett a lámpás fénye, míg végre egészen elnyelte azt egy nyitott ajtóból kiáradó nagy világosság. Aztán nem látszott semmi. A csillagokat is sötét felhők borították, csak a szél sóhajtott néha az akácfák között és ilyenkor fehér virágeső hullott a kis ház ablakára.

Egyedül! . . .

És ez így lesz ezután mindig, mindig! Mit ér az, hogy a gyermekek alig ötven lépésnyire tőle, itt vannak mellette, mellette igen, de nem *vele*. Más a gondolkozásuk, más a céljuk, más az örömük, bánatük, érdeklődésük, még ha egy házban maradtak volna is, lényegében egyre ment volna. Egy-két árnyalat különbség, ez az egész. Ebben a kis elhagyatott házban szembeötlőbb az árvasága, de odafönt sem lett volna kevésbbé egyedül . . . Oh dehogy, sőt! Ez hát az élet . . .

És még mennyi van hátra, én Istenem! Lehet húsz, lehet harminc esztendő is, minden vágy, minden cél nélkül! Ha legalább volna, akivel a mult emlékeit lehetne fölidézni. De kivel? Az öreg Tömörkényivel? A tiszteletessel? Oh azok csak cimborái voltak Jánossynak, mit értenek azok az *ő* bánatához. S az asszonyok? Egy se volt közöttük, akihez igazán vonzódott volna. Alapjában nagyon jó lelkek, (de ki nem jó alapjában?) de azért egytől-egyig csak olyan szárnynyirbáló, hímpor letörlő asszonyok azok, amilyenekkel a magyar vidéki kis város sivár légkörében olyan gyakorta találkozunk.

Jánossyné az elmult napok alatt tapasztalhatta, hogy akkor volt igazán egyedül, amikor velök kellett lennie . . .

Egyedül! . . . Ejh! ezt is meg kell szokni, mint ezt a nagy csöndességet itt ebben a kis kerti házban. Be csúful sír, rí a szél a fák között, mintha nem is tavasz volna . . . És mi lesz majd télen, mikor a hó befujja a kertet, gondolta a virághullástól fehér útra nézve, talán egészen be is temeti majd ezt a kis házikót . . . És az özvegy úgy érzi, mintha illatos akácvirág helyett már is fagyos kis hópelyhek hullanának, körülötte, fölötte, mindenütt, hogy lassan-lassan betakarják, eltemessék őt magát is —

— Be jó is lenne! — sóhajtja fejét kezére hajtva. — Aztán befordul a szobába, hogy a gyufát és lámpát megkeresse.

— Hová tehették? . . . . — tünődött, ide-oda tapogatva — nem lelem, ej no, Pali azt mondta, hogy csengőt csináltatott a konyhához, merre is van, itt . . . igen itt...

De csak nem jött a hivó szóra senki.

— Biztosan nem jól rakták föl, azért nem szól, — mondá Jánossyné — és lassu tétova lépéssel a ház felé indul.

De már ott nyugodni tértek, legalább a szobákba vezető ajtó kulcscsal volt bezárva, s ezért az özvegy csak a konyha ajtaján zörgetett be.

— Hogy hová tettem a lámpát? — felelt kérdésére egy álmos hang. — Azt hiszem, bent maradt az ifjur szobájában, már oda ma nem lehet bemenni! — hanem tessék ezt a mienket elvinni la, mára ez is jó lesz a méltóságának. S ezzel egy rémségesen kócos kis tömzsi szolgáló, látható rosszkedvvel, nyujtott feléje egy fekete lánggal füstölgő »fotogén« lámpát. Jánossyné meglepetve nézett reá.

— Hozd le, — rendelte a kis ház felé mutatva.

Festette *Mannheimer* Gusztáv

CAPRI SZIGETÉN

— Már hogy én? — pattant föl a kis szolgáló, szemtelenül csodálkozó arccal, de aztán meggondolta a dolgot. — Jól van, hát leviszem, de a méltósága is hagyhatná a szegény népet nyugodni! . . .

Jánossyné szótlanul vette ki kezéből a lámpát és ment vissza a kis házikó felé, nem annyira a kezében tartott fénytől, mint inkább az utra hullott fehér virágoktól vezetve.

— Talán mégsem kellett volna abban megállapodni, hogy ezután közös legyen a cselédségünk, — töprengett. — De mikor az asszonyka olyan kedvesen csicseregte, hogy csak azért ajánlja ezt, »hogy a jó mamának ne legyen velök vesződsége«. . . .

Mégis jobb lett volna a Julis ajánlatát elfogadni. — A Julisét. — Hol van az most? Hiszen másodszor is kiűztem a házból! De Pali akarta így — mondogatja, a kicsi, a gyerek és még most is feledi, hogy mostohafia régen kinőtte már ezeket a jelzőket. Mikor hazajött, rögtön elmondták neki — persze! — hogy anyját ki ápolja s a fiu nagyon megharagudott — nagyon! . . . — És azért mégis szelíden, jó szóval, mert mindig olyan jó is volt hozzám, kérni kezdett, igen, nem durva, indulatos szavakkal, de egyenesen a szívemhez beszélt, amikor bebizonyította, hogy a Julis jelenléte szégyen s hogy a fiatal asszony nem szívhat egy levegőt azzal a . . . és ekkor megfogta mind a két kezemet és százszor is megcsókolta és biztosított, hogy ezentúl ők fognak ápolni, ők fogják kedvem keresni és én hajtottam a szavára, csodálatos, hogy mennyire hasonlít az apjára, mikor mosolyog! — és ajtót mutattam Julisnak. . . . Miért? A multért? — Oh Istenem, — az olyan réges-rég volt, hogy talán már igaz sem volt! . . . . Aztán kinek mi-köze hozzá! Hát akkor miért? . . . Mert úgy illik?! . . .

Ha Olivér tudná, hogy én most itt ülök ebben a rozoga kis házban, egyedül, vajjon mit szólna hozzá? . . Mit mondana ahhoz, hogy az ő bárónéja így el van hagyatva? — De mit is beszélek?! . . . Ugyan már miért volnék elhagyatva! Azért, mert a fiatalok szeretik az életöket a magok kényök-kedvök szerint élni? . . . . nevetséges! — jól teszik! . . . Én is úgy tennék az ő helyökbe — úgy én! . . .

Hanem azért alig várta a reggelt, hogy legalább madárcsicsergést halljon . . . . És ez így ment napról-napra, napról-napra. Csendesen békésen, de milyen egyformán, milyen árvaságban.

A nyáron át még csak elcsoszogott az idő valahogy. Egy-egy szomszéd jött el, vagy a fiatal asszony hozta le a horgolását és ilyenkor a bárónő boldog volt, hogy remek kis főkötők, roppant szövevényes kis ujjasok mintáira tanította őtet.

De az ősz beálltával ennek is vége szakadt. Az asszonyka most már használatba vehette ama főkötőket és ujjasokat, a báróné gyöngélkedni, köhögni kezdett, mint minden évben s ezért ő sem hagyhatta el szobáit.

És lassan-lassan elérkezett a tél is. A kis hideg, fehér hópelyhek elkezdtek szállingózni, hullani, pici fehér csillagokkal hintve tele azt az eget-földet betakaró nagy szürkeséget. És Jánossyné csendes megadással nézte, mint lepik el a kert utait, hogyan tapadnak az ajtóra, ablakra, mintha csak őt akarnak elzárni a külvilágtól . . .

Messziről gyöngén ostorpattogás, csengetyüszó hangzott. Szánkáznak — gondolta az özvegy érdeklődéssel figyelve, aztán kicsinylőleg nézett a frissen esett hóra.

— Az volt a szánút, az, amikor mi esküdtünk — suttogta. — Hogy repültünk! . . . Nem is emlékszem, hogy azóta olyan szánút lett volna, mint az. Nem, nem is volt . . . De ezt a világért sem mondanám Paliéknak, mert nem hinnék el. Egymásra néznének és mosolyognának, aztán mindaketten össze-vissza csókolnák a kezemet, nehogy megharagítsanak, de azért még sem hinnék, amit mondok. De kit is érdekel az én beszédem? Kit?

És ismét föltámadt az egyedüllét érzete, a szivet-lelket fagyasztó érzés, amely annyiszor kínozza a férje halála óta s ami ellen hiába védekezik bölcselkedéssel, jó szivére erőszakolt okoskodással.

— Nem, ezt nem lehet így kibírni, ennek a kihalt csendnek véget kell vetni, különben megőrülök, — zokogja fejét a szék párnáiba rejtve — véget, — de hogyan?

És ime, az ajtó nyikorogva nyilik és Csécse Julis lép be rajta, kezében kosárral, hóna alatt nagy, nagy batyuval. — Meggyujtsam a lámpást? — kérdi egyszerüen, mintha soha sem is ment volna el innen.

— Ugy-e itt maradsz? — kérdi a bárónő felelet helyett, — és mindkét kezével magához vonja a Julis

asszony karját, mintha soha sem akarná többé elereszteni.

Julis pedig nem is felel, csak rábólint a fejével, aztán — éppen mint hajdan, elkezd a szobában járni, rakosgatni, tüzet igazít, vizet forral.

Oh be jó azt hallani, látni! Mintha csak új élet költözött volna vele a házba.

— Miért ne ülnél mellém? — biztatja a báróné és helyet csinál neki a kanapén.

— Csak tessék maradni, — én ide ülök a kis padkára, feleli határozottan és a kályha mellé huzódik.

— Hogy tudtad, hogy ma nincs, aki nekem vacsorát főzzön? — kérdezte a báróné.

— Hallottam, hogy eklézsia-bál lesz és ezért gondoltam, hogy valamennyi cseléd megbolondul — felelte vállat vonva. De különben is eljöttem volna, mert Ő úgy rendelte.

— Ő . . .?

— Igen, a tekintetes úr életében is mindig azt mondta, — az Isten nyugosztalja — hogy »Te benned bízom, tudom, hogy te nem fogod elhagyni, ha mindenki elhagyja is.« Most meg amióta meghalt, nincs olyan éjszaka, hogy ne róla álmodnám . . . A mult éjszaka is eljött, karján a kis Piroskával — és azt parancsolta . . .

— Mit? Mondjad! óh mondjad csak — biztatja a bárónő, mert olyan jól esik, hogy van valaki, akivel meglophatja ezt a csúf, sivár jelent és mind arról beszélhet, ami volt.

Hogy azt a valakit Csécse Julisnak hívják s hogy az volt az, aki miatt első nagy csalódása keserves könyeit sírta, mennyire eltörpül az, azzal a gondolattal szemben, hogy Julis azokat mind-mind ösmerte, akiket ő szeretett. Hogy Csécse Julis egy darab a fiatalságból, a *multból* . . .

— Mondd csak, beszélj csak! — sürgeti és szemei új fényre gyulnak.

Künt hull a hó. Lassan-lassan mindent ellep, beborít hideg, fagyos takaróval, de ott bent, a kicsiny kerti házban, feledik a hidegségét. Vigan pattogó tüz röpke világánál két korán megőszült öreg asszony ül ott együtt és beszélnek, mesélnek egymásnak, hol volt, hol nem voltról, elmult jó időkről.

Parenézis a Délről

Még csak jégvirág sem nyilik az ablakon! Sem fagy, sem hó, sem tél, sem tavasz, semmi, csak üres, tompa szürkeség, illattalan, színtelen, hangtalan. Nagy házkulisszák, acélsínek az utcán, villámosgépek, sárgaképü, feketeruhás emberek . . . Egy óriás nekropoliszszá lett Budapest, amelynek sivár boltíveit pókhálókárpit fedi. Szaladjunk, szaladjunk innen édes kis asszonyom.

Üljön le mellém a nagy bőrös székbe, a hallgató kuckóba, egy városról fogok mesélni. Van egy város . . .

Van egy város, amely fölött azúrszínü ég feszül, arra boldogan kacsintgat a tenger kék szeme. Tele van a város rózsaszínü és verőfényben ragyogó házzal. amiknek tetején szőlőlugas ad árnyékot, azok közül muskátlibokrok dugják ki vérveres virágbokrétájukat. Egyszer hallottam ott egy nótát, mandolin pengése mellett énekelte egy tiszta alto-hang. Így kezdődött:

O bella Napoli
O ciel' beato . . .

Menjünk oda, kis asszonykám, ezt a nótát hallgatni, Mi okosabbak leszünk a többi embernél, nem rójjuk végig a múzeumok mozaikpallóját, nem rohanunk hegyekre, templomokba, megcsillagozott nevezetességek után. Le fogunk ülni a Vomero magaslatán egy kis osteria fonott szalmaszékeire és szürcsölgetvén a hideg gyümölcsízt, szemünk — szegény szemünk, amely elszokott a színektől — végig fog kalandozni a gályás, vitorlás tengeröblön, amelynek szegélyén garmadában piroslik a narancs és az indiai füge. Egy kószáló énekes jön majd arra, barna képe hizelkedve mosolyog ránk, megrezdíti a mandolin húrjait, azok fölsírnak és elzöngik a hosszan elnyuló, viharosan, szeszélyesen nekiinduló nótákat. Tudja mi van azokban a nótákban? Nem csak amit érzésnek hívunk illedelmesen idefönn. hanem dacos, kevély szenvedély és caprice. Az erős férfi kihivó vágya, amelyet esdővé, könyörgővé szelidít a szerelem. Egy kiklopsz, aki a kezében félénken tart egy törékeny rózsát. Az embereknek egy új rendjét fogja ott látni, lávatalajból kinőttet, amelyben mindig ég egy lappangó szikra. Elviszi a dalt a tenger szellője, tova a hegy felé, amelyen magános remeteségben áll a kamaldoli szerzetesek kolostora, nagy oszlopos udvarával, — és le a tengeröbölre, ahol csintalanul ringatózik egy pár száz bárka.

Bárkára szállunk majd. Elevezünk, mihelyt kivillant az első csillag és vijjogva fészkére száll a sirály, a castel Madama barna kopott romjaihoz, amelyek úgy magaslanak ki a tengervizből, mint az ezer évvel megöregedett Ariadne, aki tompán, elfásultan, de rendületlenül várja hűtlen szerelmesét. Míg Ischia fölött lebukik a tengerbe a nap és vérvörösre festi Nápoly ezer ablakát (csupa égő szem), a bárka elkanyarodik a Posilippo aljáig, fölriasztván a víz színe fölé szálló medúzák porcellánkorongját. Ott kitelepedünk a fövenyre és elnézzük az esti játékot, amivel itt a természet álomba ringatja magát. A tenger estende kiveti a partra összes játékszereit: fadarabot, halászparafát, megholt csigát, tintahal-kagylót, tengeri füvet és kerekre gurigált kavicsot. Mindezt szépen kimossa a tenger a partra, mint egy jó gyermek, aki alvás előtt rendbe rakogatja a játékszereit. Leülünk a nagy víz sok bábuja mellé, amik fölött vígan ugrálnak óriás nagyokat kölesszemnyi törpe rákok. Amint leült az esthajnal csöndje a vilagra és mit sem hallani, csak a tenger enyhe zsongását — ez is egyike a nápolyi daloknak — kimászik a kövecsből a botrog, nyolc nagy kaszalábával eloldalog a tengerkivetette giz-gaz közé, majd megriad, lecsücsül, de fejét magasra veti, mint egy ülő kutya. Leszáll egy hópelyhü sirály, tollászik egy csöppség, aztán fölrepül a Posillipo fölé a tanyájára. Nápoly pedig varázslatos fényben ragyog föl: tömény lila gőzéből elévillan a galeria hideg villamfénye, amely mellett égő piros a sok gázláng: egy lobogó gyöngyfüzér, amely sorra szegi a kikötőt, az utcákat, a villák sétányait, a pálmáskert ösvényeit. Égő gyöngyváza a városnak, amelyből ezer húron peng elé a mandolinos nótája . . .

Ne nézzen ki az abiakon, ebbe a csunya budapesti szürkeségbe. Eltacsarja, megkérgesíti a szivünket a képe, kiszabott, kicirkalmozott, mértani világ ez, a villámos gépek, fakóra festett új házak világa. Zárjuk el tőle a szivünket, mely életre, dúsan pompázó természetre szomjazik.

Maradjon itt ebben a nagy karosszékben, nyugton, pihenve. Járassa végig gondolatait ama verőfényes város utcáin és tengerpartján! Szuggeráljunk magunknak ebbe a csöpp szobába egy darabot odalennről. Fürödjünk meg abban a sok színben, nótában, hangulatban. Gondolkozzunk róla szótlanul, csöndben, önfeledten . . .

KÖRIS

tom, a fődolog az, hogy tudja a módját annak, amit tennie kell. Ha másra is van esze, az nagy szerencsétlenség. Tőlem beszélhetsz vele, öreg, a pizai toronyról, a szép Meluzináról, vagy akár Nostradamus jóslatairól, én csak azt mondom neked, hogy nem szeretem azt a dámát, aki okosabb akar lenni, mint Deák Ferenc.

Ha Joannovics Terka tudta volna, mily pontos értesülései voltak nyiltszivü férje meghittjeinek afelől, hogy ő mennyire tudja a módját mindannak, amit tennie kellett: Joannovics Terka egyszerüen meghalt volna szégyenletében.

De Joannovics Terka ezt nem tudta meg soha. S az is bizonyos, hogy e pontos értesülések azt az általános respektust, melynek Joannovics Terka örvendett, nem kisebbítették, sőt ellenkezőleg.

Hetven évvel azután, hogy a türelmes olvasó e regényt letette a kezéből, Joannovics Terka, mint a legboldogabb hitves fog átköltözni egy finomabb világba, sejtelme nélkül annak, hogy férjének cinizmusa mily határtalan volt.

Amiből ismét csak az következik, hogy lelki bajaink nem is volnának se olyan nagyok, se olyan számosak, ha folytonosan nem gondoskodnék róla, hogy legyen mivel szórakoznunk, két házi ellenségünk: a tudatosság és a képzelet.

— Azt magam se értem — szólt Vidovics, — hogy mit akar ezzel a kirándulással? Mit csináljunk áprilisban Szilas-Almáson? Hisz nincs ott most egy patkány se.

— Hát tudom én? Kérdezd meg tőle. Valami okos ember elhitette vele, hogy a wörthi tó Almáshoz képest semmi. Csónakázni akar; már régóta nem csónakázott. Kinézte a naptárból, hogy mikor van holdtölte; holdas éj, víz, csónak, evezősök és friss baritonhangok kellenek neki.

— És Terka? Nem magyarázta meg neki, hogy ezért ugyan nem érdemes Almásra menni?

— Egy ideig rajta volt, hogy megértesse vele, micsoda képtelen gondolat ilyenkor oda baedekerezni, de minél többet beszélt, ez az Őrült Janka annál nagyobb kedvet kapott a vállalkozáshoz. Azt képzeli, hogy valami elhagyatott tündérkertről van szó. Utójára Terkának is eszébe jutott, hogy: igaz, ő sem volt még Almáson áprilisban soha; ej, be furcsa világ lehet ott ilyenkor! Ilyenek az asszonyok, barátom. Igaz, figyelmeztetlek, ne nagyon bízzál a feleségemben. Azt gyanítom, igen szeretne összeboronálni ezzel a sajátságos hajadonnal.

— Álmodozol.

— Te, vigyázz magadra! Ne mondj neki könynyelmüen udvariasságokat. Az én menyecském, amilyen kicsi, olyan ármányos s alig várja, hogy rajta érjen benneteket valami holdfényes ábrándozáson. S akkor aztán jaj neked, mert negyven milliót nem kompromittálhatsz büntetlenül. Hallod-e, ember, helyén legyen az eszed! Még csak éppen az kellene nekem, hogy a barátnőnk mindig itt legyen a szomszédban!

— Ártatlanokat gyanusítasz. Különben ne félj semmit; Szilas-Almás nem az a hely, ahol a regényeket szövik. Emberemlékezet óta nem volt eset rá, hogy ebből a fürdőből egy lányt férjhez vittek volna. De most itt hagylak; megyek köszönni a feleségednek.

— Előbb igyál egy pohár konyakot. Ez az egyetlen igazi öröm, amiben most szegény, elzüllött házamban részed lehet. Te, pajtás, köszönöm, hogy megmentettél ettől a kirándulástól. Nem felejtem el soha ezt a baráti cselekedetet; ha függetlenségi programmal akarnád magad megválasztatni, még akkor sem feljeteném el . . . S aztán, vidd el őket minél hamarább! Áldásom rátok!

*

A szilas-almási tó főerénye az, hogy azon a vidéken terül el, ahol hét napi járóföldre nem hogy forrást, folyót vagy patakot nem, de még csak egy kis mocsarat se látni. Felső-Magyarországon a szilas-almási tó soha se tehetett volna szert valami különösebb nevezetességre, de Szilas vármegyében megbecsülik a vizet, mert kevés van s ami van, az is rossz.

Hogy gyógyító erő dolgában az almási iszapfürdőnek rendkivüli sajátságai volnának, azt még orvosi tekintélyek se állítják, pedig ismeretes, hogy az orvosi tekintélyek e tekintetben éppen nem aggodalmasak. A szilasmegyei lokál-pátriotizmus kitartóan esősiti ugyan, hogy az almási iszap vagy tízféle bajban, de kivált csúzos betegekre kitünő hatásu, de ezt inkább csak az almási fürdőházban szegre akasztott két pár mankó s egyéb, kegyeletesen őrzött diadalmi jelvények, meg a fürdő évkönyvei tanusítják, élő és nem szilasi illetőségü tanuk csak igen-igen elvétve. Ártani nem árt ez a víz se s bizonyára jó hatásu, mert olyan forró, hogy a beteg mindig pompásan érzi magát, ha kijöhet belőle.

(Folyt. köv.)

Két sóhaj

Mért nem száll le néha, néha
Egy angyal a földre?
Minden árva szivet
Beirni egy könyvbe . . .

Hadd irna be engemet is
Az első levélre,
Annak is, annak is
A legelejére.

Mért nem száll le néha, néha
Egy angyal a földre?
Minden csalfa kis lányt
Beirni egy könyvbe . . .

Hadd irná be a rózsám is
Az első levélre,
Annak is, annak is
A legelejére.

Öngyilkosok

Ha önként elhajitja éltét
Egy-egy boldogtalan:
Az orvosoknak a fejével
Ugyancsak dolga van.
Fölmérik pontosan alakját,
Sulyát az agyvelőnek . . .
— Csak a szivével nem törődnek!

Szabolcska Mihály

SCHERZO
MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV OLAJFESTMÉNYE
A TAVASZI TÁRLAT KIS ARANYÉRMÉNEK NYERTESE

méretű képek és szobrok és egyáltalán az olyanok, melyeknél praktikus tekintetek szóba nem jönnek, a muzeumokba és palotákba valók.

S itt ujra vissza kell térnem az árra.

Szorgalmasan kidolgozott kép olcsó nem lehet. De a teljes bevégzettség még nem is követelménye, vagy csak bizonyos határon belül követelménye a művészetnek. Hát inkább ne lépjenek túl ezen a határon, hogy sem csak a műtermeiket gazdagitsák alkotásaikkal a művészek.

Szorgosan törekszem ugyan jelen fejtegetésem folyamán ellenállni annak a minduntalan kisértő vágynak, hogy átlépjem azt a mesgyevonalat, melyen túl az esztétika uradalmába jutnék. De itt mégis meg kell mellékesen jegyeznem, hogy a részletezésnek az a foka, mely már a természet szolgai utánzása volna, nemcsak rovására megy az igazi művészetnek, hanem — meggyőződésem szerint — egyenes negációja a művészetnek. Mi marad akkor magunknak, az illuziónknak?... A természetben van szép, — de az nem művészi szép. A művészi kriteriuma nem a „szép", hanem a művészileg szép: az emberalkotta — nem is alkotta, hanem „teremtette" szép. A szivárvány szép, — a jól megfestett szivárvány művészeti szép. Ki nem tapasztalta, hogy valamely szép épület művészileg megfestve kétszeresen hat szépen: úgy is mint architektura, úgy is mint festmény: az architekturának művészi reprodukciója. Kell-e ennél, a külömbség szembeszöktetésére, jobb példa? Jól tudom, hogy ebben a tekintetben ősidők óta folyton vitatkozik, két pártra oszolva, a művelt világ — bár azt hiszem, inkább egy kis félreértés miatt, — de nem tehetek róla: én a fotografiát, ha szinezett, ha szinezetlen és ha még olyan tökélyre viszik is valaha a szinezést, sohasem fogom művészetnek elismerni épp oly kevéssé, mint, ha egy nagyon tökéletesitett fonograf a szél zúgását, a csermely mormolását adná vissza, bármily dallamos volna is az véletlenül. Több volna benne, mint a mennyi elég, hogy megértsük s igy megfosztana attól az

Művészet 1902

RÉSZES ARATÓK
VASZARY JÁNOS OLAJFESTMÉNYE
A TAVASZI TÁRLAT KIS ARANYÉRMÉNEK NYERTESE

élvezettől, hogy képzeletünk belejátszék a teljes megismerésbe — a minthogy a művész is elvesz valamit a természettől, hogy olyan valamivel pótolja, a mi az övé és mégis a tárgy illuzióját idézi elő. Szóval hiányzik belőle (hogy úgy mondjam) a teremtés átvett tudatának élvezete. Az ember mestert keres a műtárgy mögött!

Sokszor gondoltam arra: nem oszthatnák-e a művészek két részre a működésüket? Más volna a tárgya, a nagysága, a kidolgozása a középmódú egyesek és más a nagy galeriák számára, vagy gazdagok megrendelésére készített képeknek. Az elsők inkább pedagogiai eszköz volnának, melynek célja a művészet iránt való érdekébresztés, izlésfejlesztés stb. Az is feltünt nekem, hogy csak elvétve találkozik egy-egy festőművész, a ki a műterméből egyuttal dilettansok számára is, iskolát csinálna. Pedig ez egyszerre két célt szolgálna. Mennyivel kellemesebb — mert a szakmájába vágó és bizonyos nemes ambicióval összekötött foglalkozás volna ez mégis, mint, például, némely nagy költőé, ki a büróban kénytelen lelkületével semmi összhangban nem álló munkát végezni, vagy akár némely zenésznek a mellékfoglalkozása, a leckeadás.

Utoljára hagytam egy kérdést, mely, fontosságát tekintve, egyátalán nem utolsó. Csak azért tóltam odább, mert a közélet porondján is csak a legújabb időben merült fel. Menynyire elkésve, mutatja az, hogy majdnem új korszakot jelző erővel tört egyszerre elő.

Csodálatos az emberi nem fejlődésének lélektana! Mennyi szakadozottság, mennyi rendszeretlenség, mennyi visszásság! Az égető

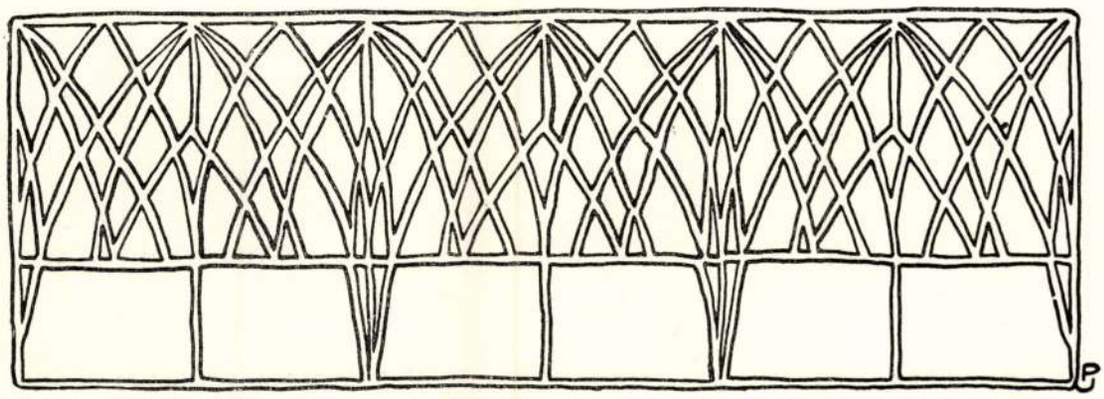

A SUJET DIVATJA

Határozottan meglehet állapítani, hogy a sujet-től elfordult az érdeklődésünk. Mit ábrázol? — ezt a kérdést ma már leginkább csak laikustól lehet hallani. Legtöbben, képekkel foglalkozók, úgy vagyunk, hogy a legkedvesebb képeinknek sem igen tudjuk a sujet-jét elmondani. Csak színekre, formákra emlékezünk, esetleg néhány kontúrban le tudjuk rajzolni a kép kompozicióját, de hogy „mit ábrázol" a kép: az erről való kérdezősködés hamar zavarba hoz. Megszokássá vált, hogy asszociációink a kép festői szándékai szerint csoportosuljanak, az irodalmi értelemben vett témáról, de még a pozitivebb értelmű sujetről is alig tudunk egyet-mást elmondani. „Egy akt meg egy félakt", „felhős táj erős-kék háttérrel", „fej skurzban" — így és ilyenformán beszélünk képekről olyankor is, amikor közelebbről szeretnők megjelölni.

Természetes, hogy az irodalmi tendenciáknak a pikturából történt kiküszöbölése tett bennünket közömbössé a sujet iránt; sokszor túlságosan, pozitiv tudásunk ártalmára is, közömbössé, mert a mai piktura szemlélete és a magunk szubjektiválódott nézőpontjai egészen eltereltek a művészettörténetben helyénvaló és szükséges objektiv asszociációktól. Megállapítható, hogy korunk határozottan sujet-ellenes. Nemcsak a kép címe — amely különben mostanában már szintén a fentebb jellemzett módon szokta megjelölni a képet —, hanem tárgyi adottságai is kevés figyelemben részesülnek, szinte kevesebben, mint amennyiben a szándékok és eredmények mérlegének kérdésében részesülniök kellene.

Mert a kép festője számára még ma sem olyan mellékes a sujet, mint gondolnók, vagy mint sokszor ő maga is gondolja. Pedig a a festőt emlékeztethetné erre a témaszerzésnek már technikai nehézsége is; a modellekkel, a világítás megrögzítésével és egyebekkel való bajok; de a technikaiaknál sokkal fontosabb nehézség is: az, mellyel meg kell küzdenie akkor, amikor az ő egyéni festőszándékait legreprezentálóbban megmutató sujet-kört keresi, amíg — néha szinte öntudatlan küzdelemmel is — eljut addig a pontig, melyen festői szándék, kifejezésmód és sujet teljesen fedik egymást. Ez a találkozás fontos még azoknál a festőknél is, akik hangsúlyozzák a sujet minden szándékosság, csoportosítás nélkül valóságát, véletlenszerűségét, és mellékes voltát, akik csakugyan találomra kimarkolt, véletlenül vászonra szegett „élet-szeleteket" akarnak meg-

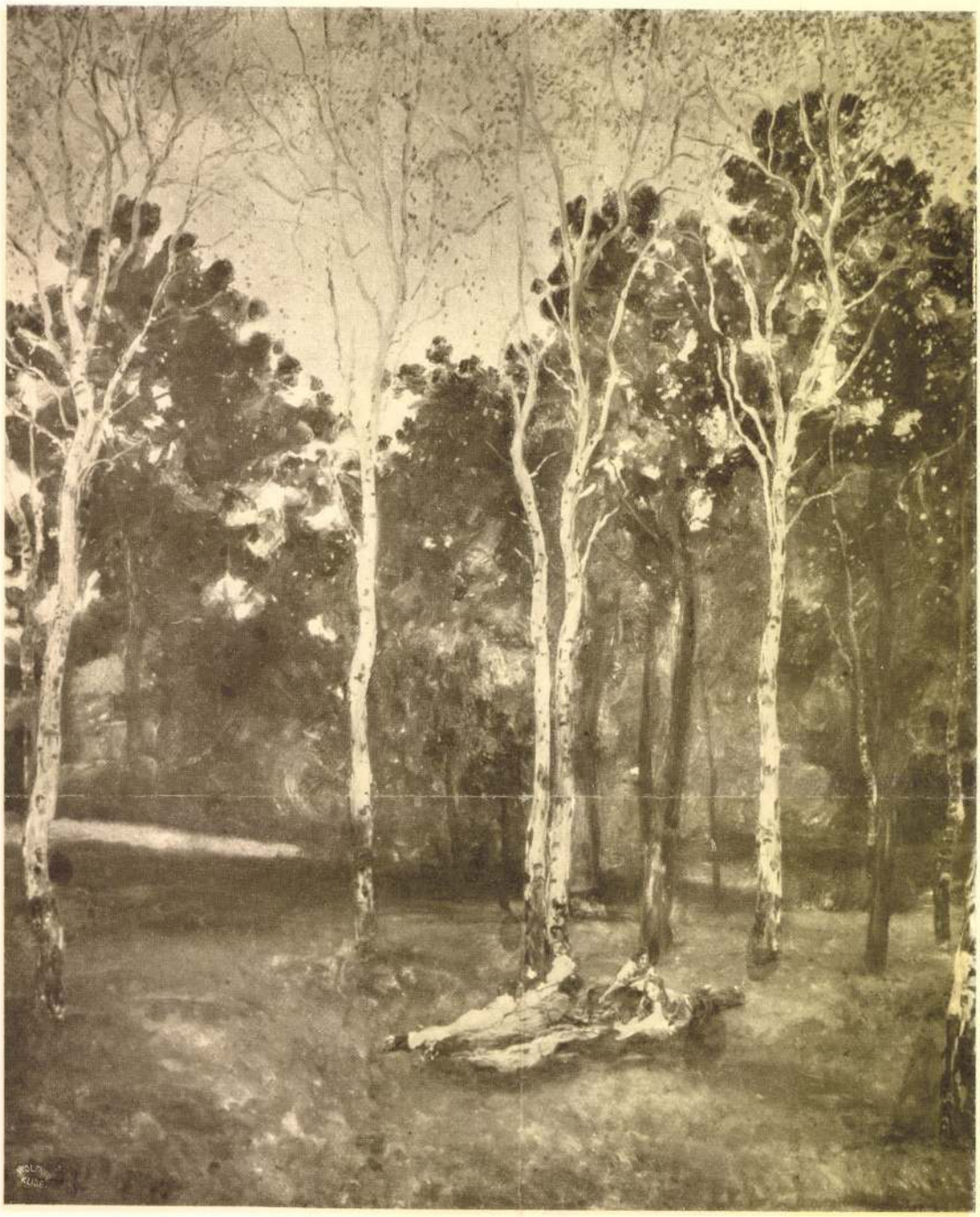

ERDŐ SZÉLE
MAGYAR MANNHEIMER GUSZTÁV FESTMÉNYE
AZ ÁLLAMI NAGY ARANYÉREM NYERTESE

Művészet 1913.
1. szám

MANNHEIMER GUSZTÁV. BUCSÚJÁRÁS CAPRI SZIGETÉN.

Magyar Mannheim G.

ot. Megnehezítette az állat-
gy Nubiában a harczias né-
nem lehet eleven állatokat
esett állat, például a zsiraf,
eken egyáltalán nem lát-
ldről pedig csak nagy költ-
zért is valószinű, hogy oly
igen lesz többé, mint a

VELEG.

a növények fejlődésére az
marion, saját kertjében kisér-
fajta növényeket különböző
ezve el. Három hónap mulva
olt a különbség. A mimosa
rendesen nőtt s mintegy 100
veg alatt alig nőtt valamit s

esztette érzékenységét; zöld
agas lett, de hajtásai sápad-
ltak; piros szinü üveg alatt
mm. magas lett, igen szépen
ge rendkívül nagy lett. Ha-
virágoknál, még a szinekre és
piros szin hat mindig leg-

al valóságos csodát műveltek
. Eddig nem kevesebb, mint
kiterjedésü kopár sivatagot
utak segélyével a Szaharában

l. Amerikai lapok említik a
se Gilbert atchinsoni birónak
ődést tanusított a törvények
szen járatos lett bennük, oly
odájában is használta tudo-
ban vizsgálatot tétetett vele. A
n volt az eszes gyereket bár-
t kénytelenek voltak neki az
adni, bár Kanzas állam tör-
ifjú e jogát csak 21-ik életévé-
korolhatja.

* **A holdban** sikerült végre néhány hegyet eléggé megmérni, az egyik 9150, a másik 10.500 méter magas, tehát jóval magasabb, mint a földi hegyek, mert a Gaurisankar is csak 8840 méternyi.

* **A méh sulya** ritkán éri el a grammnak egy tizedrészét, egy kilogrammra átlag 11,400 méh jut. De ha a mézszedésről megrakodva visszatér, gyakran háromszorta sulyosabb, mint rendesen.

* **A spanyol bikaviadalokban** évente 5000 lovat s mintegy 1200 bikát ölnek meg.

* **A czopf uralma Angliában is nagy.** Pontosan meg van állapítva, hogy a királyné szolgái 8 fürtös parókát viselhetnek, a walesi herczegéi hét fürtüeket, a londoni lordmajor szolgáinak parókáin azonban már csak 6 sor fürt lehet.

* **Sajátságos kiváltság.** Egy Fletcher nevü angol özvegy asszony bolondul a kisdedekért s évek hosszú során át azt a kiváltságot szerezte meg magának, hogy lakóhelyén minden újszülöttet ő visz el a templomba a keresztelésre.

Mannheimer Gusztáv: *Templomból jövet (Capri szigetén).*

SULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

Var. Ujs. 1898. 852

* **Disznó-szerencse** nagyon ismert és elterjedt kifejezés, de kevesen tudják e kifejezés eredetét. Nem a kövér és kényelemszerető állattal áll az összeköttetésben s nem is nálunk termett, mert csaknem egész Európában előfordul s már a rómaiak használták a disznó-alaku perselyeket. Egy német tanár azt állítja, hogy már a khinaiaknál feltalálható bizonyos összeköttetés a disznó és a persely között, más országokban még a nem disznó alakú perselyeket is gyakran nevezik disznóknak (a skótoknál pág, az angoloknál págiron). Igen sok régi népnél a nyári napéjegyenkor disznót áldoztak a napisten tiszteletére, kinek ez kedves állata volt. Ennek a hitregének módosított alakja az, hogy ma az óralánczokon hordanak apró disznókat. Bizonyosan a szerencse fogalma is ezzel függ össze.

* **A fekete rózsa** előállítását felfedezte végre egy Fatisov nevű orosz rózsatermelő Voronevben, a termelés titkát azonban nem árulta el.

* **A khinai főmandarinok** soha sem járnak gyalog saját területükön. Kivételt csak a nankingi volt alkirály tett, ki kertjében naponta 10,000 lépést tett, a miért egész Khinában bolondnak tartották.

ként emelkedett ki a vizből, minden lámpafény nélkül, mint egy darab éjszaka. Sötét, komor volt minden, még az eget is köd borította be; csupán a parton csillogott temérdek apró fénypontocska: a város éjszakai dísze.

S a hajó ment, lassú méltósággal, szinte áhítattal, mintha félne az éjszakától, mely oly titokzatos, oly néma . . . a hajó mélyéből pedig melankólikusan tört elő a dal, a khorus éneke:

«. . . *Remember the Maine!*» . . .

VOLT-E ŐSE?

Hát persze, hogy ez az első kérdés, sőt mondhatnám előkelő kérdés, hogy volt-e valakinek «őse», a ki a mai világban szerepet akar viselni, még szólni is a tanácskozásban? («imo in senatum venire!»)

Mert az a kardot emelő kar ott a czimer felső párkányán, az ad jogot az ország dolgaiba való beleszólásra.

A míg csak kuruczlapok hánytorgatták, — hogy Gajári Ödönnek volt-e őse, nem mondtam rá semmit; azt mondtam rá Pulszky Ferenczczel: «. . . a karaván halad». De most már mameluklapok is élczelnek rá, erre a témára; hát most már csak megszólalok.

Igen is: van Gajárinak őse; az apja a szabadságharcz hadseregének egyik legvitézebb harczosa volt, huszár-kapitány, ki végig harczolta az egész hadjáratot, a legvérengzőbb csatákban csapatja élén vágva az ellenséget; a kit a fővezér egy döntő ütközet után, nagy bravurjaiért, vitézségi érdemrenddel diszített fel.

Az a szabadságharczi érdemrend bizony fölér egy czímerrel, s az a kardot emelő kar bizony ott díszlik fölötte, s az a kard nem is hullott ki a kezéből soha . . . Még *azután* sem.

Mindez majd hosszasabban, adatokkal igazoltan lesz elmondva egy nagyobb műben, mely rövid időn meg fog jelenni. Érdekes történelmi munka, mely igazságot fog deríteni s igazságot fog szolgáltatni. Én irtam hozzá az előszót.

Anyai ágról pedig Gajári Ödön a legelőkelőbb révkomáromi nemesi családok egyikének sarja: anyja Száky-leány volt, a kinek a bátyjával együtt jártam iskolába; még annak az atyját is jól ismertem. Magas, délczeg termetű férfi volt, igazi ősmagyar jellegű arczczal, erős, kifent bajuszszal, sűrű szemöldökkel, apámnak igen jó barátja volt: kálvinista presbyter.

Gajárinak az atyja az abszolutizmus korszakában magyarosította meg a nevét, a mi akkor daczolás számba ment az uralkodó hatalommal szemben. Az ilyent nem jutalmazták akkor nemesi praedicatummal.

De hát én mindezt nem azért mondogatom el mostanság, mintha megbántam volna azt az elvemet, mely szerint «*minden ember annyit ér, a mennyit a saját érdemei kiadnak: az apák érdemei, a czímerek, az ypsilonok jók, jók külső dísznek; de a belső értékhez nem adnak semmit*». Hanem elmondtam azért, hogy ha csak dicső őst kell felmutatni a mai kor eszmezászlósának, — hát az is megvan.

Dr. Jókai Mór.

AZ ÓRIÁSI TÁVCSŐ PÁRISBAN.

A párisi világkiállításra készülő rendkívüli látványosságok között több ízben volt szó egy óriási távcsőről, melynek lencséje 60 méter átmérőjű lesz s ennélfogva oly rendkívüli mértékben nagyít, hogy a holdat már úgy láthatjuk rajta, mintha egy méter távolságra volna. Ezt a hírt azóta megczáfolták, a minthogy ily távcsövet szerkeszteni teljességgel lehetetlen, mivel az ily lencse előállításához 2000 kilométernyi hosszú cső volna szükséges, melynek ezenkivül oly átmérőjünek kellene lennie, mely a legmagasabb hegyek tizszeresével érne fel. Mind e mellett csakugyan lesz á lításon egy óriási távcső, i ket fölül fog mulni s mely csak a laikusokat, de a sza fogja ragadni.

Megbizható tudósítások csőnek átmérője 1¼ méte lesz egy másik lencséje is, képezésére fog szolgálni. M egyenként körülbelől 7 m ára megközelitőleg 600,00 a lencsék készítése s kérd ez sikerülni fog-e. A csöve szuaknak kell lennie s oly sziteni, hogy a csillagok mo sen velük, a mire nagyo gépre van szükség. Még rengeteg csodát nyugodta kezet által egy tükröt forg boltozatnak minden pontj a távcsövön. Ha ez a tükö zog, az égboltozat csillagai mely maga is mozdulatlan nak. A nagy tükörnek te simának kell lennie, mi egyenetlenség is megzav ennek a tükörnek előálli legnagyobb mesterművei l

Az óriási távcső az egés körülbelől 14,000 kilogran állítási költségét másfél m a mellett az a társaság, m vet készítteti, azt hiszi, ho látogatóitól bevett díjakl nemcsak kamata és kezelé meg, hanem még a tőkéne

A LEGMÉLYEI

Nagyon kevés még min bensejéből ismerünk; a le langok, lyukak és bányá maradnak, de kétségteler tizedek alatt a technikai segítette azt a törekvést i bensejét jobban megismer

Régebben jóformán cs jutott el az ember 100 méhébe: a csehországi ban, melyet a XVI. száz mely a jelen század elején hozzáférhetlen lett s a ekkor már a mindeni mely 680 méter mély volt. több mélyebb bányáról ezek mélységének megáll zonytalan. St.-Nothburgba helye állítólag 894 méter órába került, míg innen napfényre felszállíthattak hozzájárulhatott ahhoz, h hatoltak le túlságos mély tólag nagy ügyességet fe kik különösen petroleumk tak 900 méter mélységig l

Ma, midőn a technika a mélyebb bányák épen ne ságok közé. 600 méterne formán minden nagyobb egy pár. Igy a Harz-hegy császár-bánya» 863 méter nyire megváltozott ma r hatja a fentebb említett p tény, hogy ma e mélység le lehet jutni s az érczd 300—400 méternyi gyo szállítani, bár sok a bány

Még mélyebb bányák v területen. Przibram mell bánya mélysége 1000 méte bányáké pedig 130 méter a Flérue mellett levő H ban 1200 méter mélységig 1150 méter mélységben akadtak, hogy a forgalmat azonban új szivattyúgép hozzákezdhettek a munk természetesen már nagy 1150 méter mélységben meleg s hatalmas szellő szükség, hogy ily körülm hassanak, de mivel minde den aknába 8—9 köbcze

297. Magyar Mannheimer Gusztáv: Tannhäuser és Vénus.

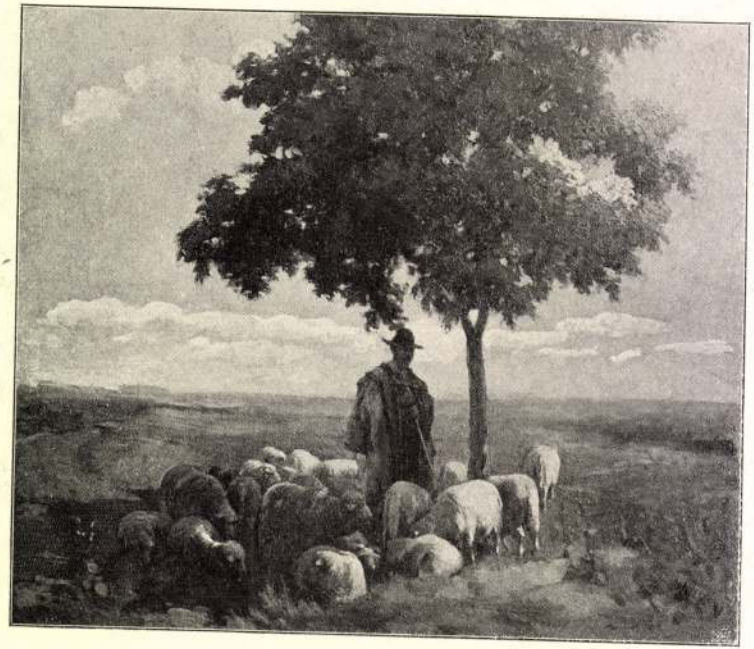

243. Nyilasy Sándor: Akácfa árnyékában.

Magyar Mannheimer Gy

403. Magyar Mannheimer Gusztáv: A Thebeni Sz. Pál.

Műcsarnok 1903. tav.
nemzeti kiáll

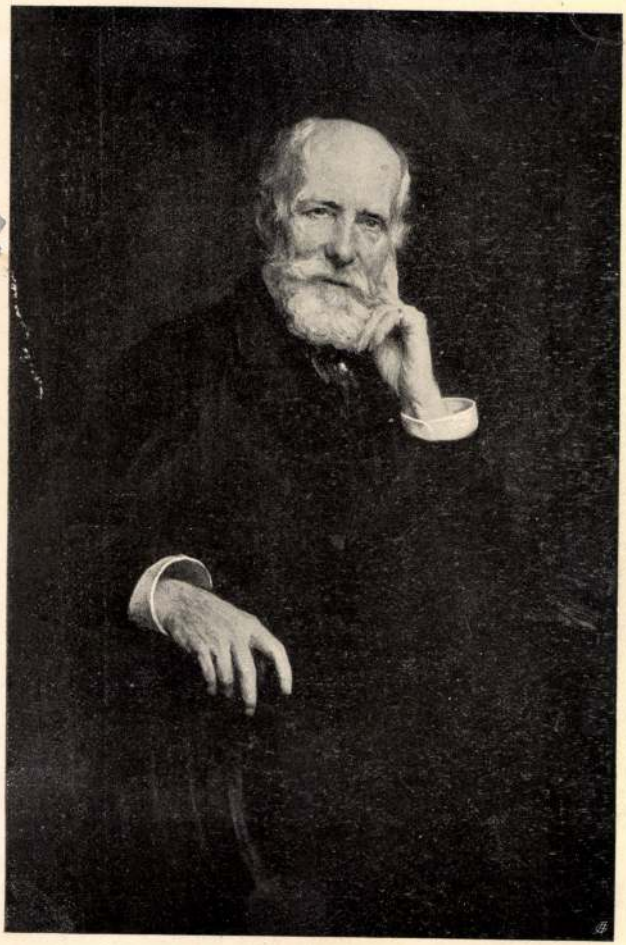

99. Baller Ede: Than Károly arcképe.

Magyar-Mannheimer Gusztáv

*Magyar-Mannheimer Gusztáv 70. születése napjára**

A régi ének... Zsúfolt, szűk sikátor...
Szegény tanító, tudós prédikátor...
Gondtelt anya... lármás testvérsereg...
Mint sok nagyé, forrásod itt eredt.

Mikor születtél, durvakezű osztrák
Bilincsét nyögte gyászos Magyarország...
Igazait egyenlőn áhító,
Most lelt egymásra magyar és zsidó!

S hogy a tavasz jégoszlatón kigyulladt,
S két elnyomottról láncokat lehullat,
Szülőd szemében örömkönny ragyog:
Immár családját ótalmazza jog!

De te kerültél sík, polgári pályát,
Álmodtad tenger büszke ár-apályát,
Mit őseidtől Sors megtagadott,
Epedted az örvénylő Szabadot!

Alig serdülten, égő, kandi szemmel
Birkózni mentél annyi bősz elemmel, —
Tehetséged korbácsa kergetett,
S csak önerőd vértezte melledet!

Eléd meredt az Élet szörnyű harca,
A rossz győzelme, a jók rút kudarca —
Nem volt számodra menedék egyéb,
Csupán, mely mindent nemesít, a Szép!

Képzeletednek ifjú, szűzi vágya
Ide emelt fel egy Tündérvilágba,
Hová nem ér piaci torz tusa,
S virul a báj s az összhang virtusa! —

Kemény ösvény visz hegymászót magasba.
Külső, belső vész százszor megakasztja:
Közöny, lenézés, kétely, csüggedés
A Rontás ördögének könnyű rés!

S te, bárha célod bérctetőre tűzted,
Diadal szárnyán ellenid leküzdted —
Tiéd lett erdő, rét, víz, kert, halom,
Egy mesebeli nagy birodalom!

Ugy jártál ott, mint szeretet királya:
Ecseted volt a fejedelmi pálca,
Fű, fa, virág, lomb meghódolt neked,
Csatlósid: hajnal, alkony, fellegek!

S tekinteted mind szélesebbre tágul:
Gyöngyöt szedtél az élő sokaságbul, —
Gyerek, aggastyán, siheder, paraszt,
A te formádban új gyönyört fakaszt!

S hogy így sem telt be lelked szomjú lángja,
Zarándokútra keltél Kanaánba:
Itália, az örök televény —
Te is újjá születtél melegén!

Sorrentó, Kápri! Ó, mi csodamámor
Buggyant ajkadra kristálypoharából!
S a mű, mit itt alkottál részegen,
Hivás, hogy mind üdvödben részt vegyen!

Hozsanna a világ dicső Urának,
Kinek parancsán menny, föld létre támadt! —
Igy harsonázott színszimfóniád,
Igy szállt egekbe zsoltáros imád!

S kiapadhatlan ihletek varázsa
Unszolt örökké buzgó áldozásra —
Művészetünknek fölkent papjaként —
Két kézzel szórtad a derűt, a fényt!

S most, hogy belépsz a patriárkakorba,
Ünneplünk egy érzésbe összeforrva:
Őrizd soká még szived szent hevét,
S munkáld a magyar zsidó hírnevét!

1929 március 28.

Lenkei Henrik.

* Magyar-Mannheimer jubileuma alkalmából az Ernst-Muzeum bemutatja a nagy művésznek egész fejlődését reprezentáló munkáit és az alkotó erejének pompás teljéről tanuskodó legújabb műveit. A *Mult és Jövő* ezuttal a legméltóbban Lenkei Henrik ódájával köszönti az e hasábokon több ízben méltatott mestert, aki művészetével és hűségével annyi dicsőséget szerzett a zsidóságnak. *(Szerk.)*

Mult és Jövő
1929. XIX. április.

Ezzel nyakába is ugrott anyjának és annak diszkréten rizsporozott arcát kiméletlenül összevissza csókolta.

A maga a szeretet eme kitöréseit röviden türte, aztán odavonta lányát maga mellé a kis ülődivánra, de Bözsi kellemesebbnek találta, hogy a következő percben az anyai térdeken ringatódzon.

— Nézd kis lányom, beszéljünk komolyan. Hiszen én alapjában örvendek, hogy te a hittanban éppen olyan jeles előmenetelt tanusítasz, mint a többi tantárgyakban. De már második éve, hogy minden lehető és lehetetlen alkalommal zsidóskodásaiddal mindenki előtt tüntetsz. Már mást se hallani tőled, mint kóser, selpesach és Chevra Kadisa.

Bözsi széles gesztusra tárta ki kezeit, de aztán megint anyja nyakára kulcsolta azokat.

— Valljuk be őszintén anyukám, hogy ezzel a három kifejezéssel ki is merült minden tudományod saját hited ismeretében. De én ennél sokkal többet tudok belőle. De még mindig nem annyit, mennyit mint önérzetes zsidó még tudni szeretnék. De meg van a tervem hozzá, hogy megszerezzem a hiányzó ismereteket. De a barátnőid és a többi hölgyek, kik mindenhol a zsidó társadalmat képviselik, nemcsak hogy nem ismerik saját hitüket, de más vallásbeliek szokásaiba és tradicióiba is belekontárkodnak, sőt azokat maguknak kisajátítják. Mondd drága anyuskám, mi közötök a Szent Miklós püspökkel kapcsolatos legendához és a vele vonatkozásban álló keresztény ünnephez? Miért nem rendeztek chanukaestét?

— Kedves lányom, én téged megdorgálni jöttem be, de eddig te vitted a szót — szólt leányát magától eltávolítva a kormányfőtanácsosné és méltatlankodva kelt fel helyéről. — Chanuka-ünnepély a Gellértben! Ezt azután jogosan lehetne zsidó tolakodásnak nevezni! Mindennek megvan a maga helye és ideje. A többi hölgyekkel együtt nemcsak támogattuk a zsidó egyetemi ifjúság vagy más testületek ilyen ünnepélyeit, de azokon aktiv részt is vettünk, úgy anyagilag, mint erkölcsileg. De én társadalmi lény vagyok és alkalmazkodom a társadalom felfogásához, amely már régen általánosan bevette ezt poetikus Mikulás-ünnepet, mely nem is annyira vallási ünnep, mint népszokás. Az egészben különben az a lényeges, hogy előteremtsük a szegény gyermekek felruházására szükséges pénzt. Amit nem lehetne összehozni például Hagada-árusításból. Lám még tudok egy héber szót, ha nem is vagyok olyan tudós cionista, mint a kedves lányom. Ez mind azóta van, mióta annyira barátkozol Bruck Magdával, ki egyebekben előttem is igen szimpatikus kis leány, de téged a Király-utca gettószellemével nagyon is hatalmába kerített.

— Nem akarok veled vitatkozni arról, hogy mi a cionizmus és mi a gettószellem, de ne haragudj kedves anyukám: Magda és én nem veszünk részt a Mikulás-estélyen. Manci és bizonyára a többi Mancik is szivesen fellépnek mint Krampusz-görlök. Bennünket a matura előtti bokros teendőkkel exkuzálhatsz a hölgyek előtt. Ha valamit sajnálok, — tette hozzá pajkosan, — akkor az, hogy nem láthatom mikép fogják körülhódolni a gavallérok az én szép mamámat.

— Csacsi vagy kis lányom — szólt a kormányfőtanácsosné, gyengéden meglegyintette a lányka arcát és ezzel távozott.

Bözsi pedig a következő monologgal tért vissza kúpszeletjéhez: „A várt poflevesből 99%-ot sikerült lealkudnom. Az elnyert egy százalék az anyai szeretet számlájára könyvelhető".

Chana Orloff (Paris): Edmund Fleg, a költő

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Félelem

Dr. Fényes Mór: A reakció reakciója

Nem kellett a szellemtörténeti törvényszerűségre, a néplélekben végbemenő hullámzás elméletére gondolnunk, amikor előre láttuk, hogy a hihetetlen mértékben felkorbácsolt fajgyűlölet egyszer csak kilengi magát és helyt enged a kölcsönös megértés szellemének. És csakugyan mintha csömört érezne a komoly irodalom a gyűlölködésben tobzódó, becsületben és vérben gázoló termékektől, felszinre kerülnek a józan kereszténység mélyéből is művek, melyek a zsidóság igazait védik, létjogosultsága mellett sikra szállanak. Travers Herford angol művei mellett, melyek méltó feltünést keltenek az európai könyvpiacon (németre is le vannak fordítva, ezek ismertetését fenntartjuk magunknak), mert egy német lelkésznek, Ed. *Lamparter*-nek „Das Judenthum in seiner kultur- und religiongeschichtlichen Erscheinung" c. munkája (Gotha, Leop. Klotz 1928) lepi meg az olvasóközönséget oly hangokkal a zsidóságról, minőktől már elszokott füle. A zsidóság körüli problema komplexum közepén természetesen a fajiság kérdése áll. Nem zárkózik el az elől a tény elől, hogy az éghajlat és egyéb földrajzi viszonyok bizonyos hajlamokat kiváltanak, bizonyos tulajdonságokat megrögzítenek, de fajiságról mint valami a népek élete fölött lebegő tychéről, végzetről szólani nem csupán természettudományi nonsens, hanem azonkivül kereszténységellenes tan is volna, mert hisz az nem kevesebbet jelentene, mint az egyéni akarat kötöttségét, a lelki életnek vértől való függését, a húsnak, testiségnek uralmát a szellem fölött. Vajjon egyazon fajon belül nem találkozunk-e éppoly divergenciájával akár a szervi, akár pedig a lelki, szellemi, kedélyi tulajdonságoknak, mint fajközi viszonylatban? És ha lehetne sémi fajról szólani a zsidóság sokszoros elkeveredése után és ha lehetne is a népvándorlás hullámaitól elborított germánságban még ősi faji tulajdonságot biztos nyomait kimutatni, vajjon nincsen-e a nyelvnek nagyobb fajalakító hatása, mint a vérnek? (Erre minálunk *Rákosi* Jenő mutatott rá). Már pedig az emancipációs mozgalmak óta a zsidóság ezen új hatás alá került.

Aki a zsidóságnak erkölcsi bizonyítványát akarja elolvasni vagy másoknak felmutatni, annak „A zsidóság kulturmunkája" c. fejezet nyujtja világos és futó áttekintésben mindazt, mit könnyüszerrel emlékezete számára is megjegyezhet. A babiloniai kapcsolattól fogva napjainkig feltárja a zsidóság szolgálatait a világkultura számára. Ennek kapcsán aztán egyes világirodalmi nagyságoknak a zsidóság érdemeit méltató nyilatkozataira tér át. *Herder, Goethe* a bibliai szellem csodálói között elsőkként állanak. Bemutatja nehány zsidónak államférfiúi tevékenységét, így *Simson* Eduardot és *Riesser* Gábor, előbbi a németbirodalmi gyűlés (Paulskirche) elnökét, utóbbi ez az új birodalmi alkotmány előharcosát a frankfurti birodalmi gyűlésen. Zsidó írók sorában elvonulnak előttünk *Buber, Wassermann, Werfel, Weininger* Otto. Ez utóbbi mintegy a maga sorsát jövendölte meg e mondásában: „Az ember csak a vallásosság

Magyar-Mannheimer Gusztáv: A művész felesége

hiányába pusztulhat bele". A mai Goethe-ismertetők legnagyobbjaiban: *Bielschowszkyban* és *Gundolfban* vajjon melyik olvasó sejtené meg a zsidót? A könyv nem mellőzi természetesen a kor egyéb szárnyrakelt jelszavainak birálatát sem a Talmudról, Izraelnek a kereszténységgel szemben való állásfoglalásáról és aki e téren objektiv tájékozódást keres, bizalommal fordulhat e könyvhöz, mely a tudományos anyag teljes birtokában pártállástól menten tisztázza egy megértést szomjuhozó új generáció számára e kérdéseket.

Az első Marcus-gázautomobil (1865)

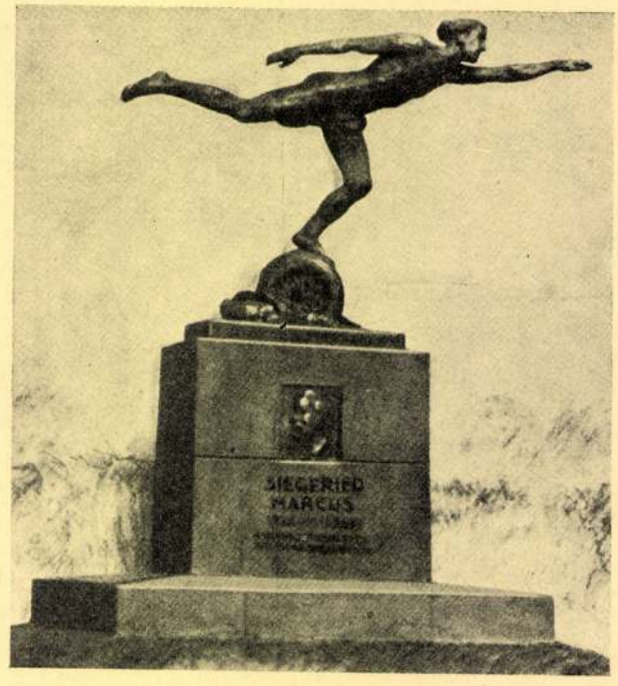

A Siegfried Marcus-emlékmű Bécsben

Az automobil feltalálója

Siegfried Marcus születésének 100-ik évfordulója.

Kevesen tudják ma már — és talán Ford maga sem tudja —, hogy az automobil Siegfried Marcus nevű zsidó találmánya. Egy mecklenburgi zsidó főtanácsosnak a fia volt. Hamburgban tanulta a mechanikát és csakhamar állást kapott a berlini Siemens és Halske cégnél. 1852-ben pedig Bécsbe költözött, ahol Prof. Ludvig kémiai laboratóriumában működött, majd 1860-ban önállósította magát. Sokféle műszer került ki Marcus keze alól, amelyet ma is alkalmaznak a táviratozásnál, rotációs szivattyuknál. Termo-oszlopáért az Akadémia nagy aranyéremmel és 2000 forint díjjal tüntette ki. Egy telegraf apparátusért, melyet 1870-71. háborúban használtak, elismerést kapott Blumenthal generálistól. 1861-ben hozzáfogott a gépkocsi szerkesztéséhez. Első modellje 1864-ben került ki, gázra berendezett gépkocsi volt, újabb tipust szerkesztett 1868-ban, míg végül 1875-ben a rendes benzinautót hozta forgalomba mágnesvillamossági gyujtóval. Márkus 1898-ban halt meg Bécsben és halálának 10. évfordulója alkalmából mozgalmat indítottak, emlékének méltó megörökítésére. Szülőházát emléktáblával akarták megjelölni, de a háztulajdonos antiszemita érzelmeinek engedve, megtagadta az ehhez szükséges beleegyezést. Most végre megkapja Siegfried Marcus a méltó emléket, de még ma sem Mecklenburgban, hanem Bécsben, ahol halálának 30. évfordulójára összegyültek az érdekelt körök és megbizták Seifert professzort egy méltó szobormű alkotásával. A szoborművet a Technische Hochschule közelében állítják föl és az érdekes és artisztikus műemlék valóságos dísze lesz a városnak.

Siegfried Marcus, az automobil feltalálója (1831—1898)

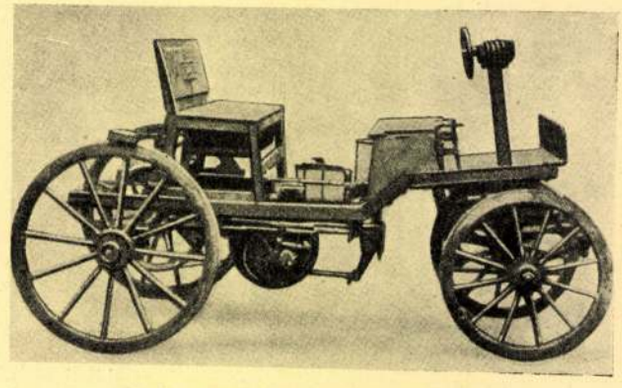

Az első Marcus-benzinautomobil (1875)

Magyar Mannheimer Gusztáv festőművész

Két kiállítás

Magyar Mannheimer és Andrássy Géza gróf az Ernst Múzeumban Heyer Artur a Nemzeti Szalónban

70. születésnapját ünneplő *Magyar Mannheimer* Gusztáv képei töltik meg az *Ernst Múzeum* majdnem valamennyi termét. Közel 60 éves művészi mult termékei ezek, mert hiszen a magyar naturalizmus és impresszionizmus korszakának ez a kiváló festője tízegynéhány éves korában fogadott örök hűséget a művészetnek és ezt a fogadalmát megtartotta sokat há-

Magyarország
1929 II. 24.

17
12

nyatott életének minden idején. A kiállítás katalógusának előszavában pompás kis életrajz számol be *Magyar Nannheimer* Gusztáv 70. évének állomásairól, a 70. év belső tartalma itt van előttünk a falakon. Itt vannak a kezdet emlékei és itt vannak a legújabb, legérettebb művek.

Igazán ritka szép és ritka tartalma ez egy emberi életnek, a lélek legtisztább költészete. Meleghangú lírikus *Magyar Mannheimer Gusztáv.* Lágy ritmusú költeményekhez lehet csak hasonlítani végtelenül finom, miniatürszerű kis tájképeinek sorát.

Az igazi művész aktualitásával élt korában és kapcsolódott kora művészi mozgalmaihoz és művészi stílusához. Ez a kor lezárult, de éppen mert igazán korában élt, elevenen maradt meg művészete. Nem lehet egyenként említeni gyűjteményes kiállításának képeit. Öröm végigmenni a termeken, őszinte boldogság lehet egy élet ilyen eredményeire tekinteni vissza a 70. születésnapon.

Az udvari teremben új festő, *Andrássy* Géza gróf képeit állították ki. Tiszteletreméltó főúri kedvtelésből születtek ezek a képek, amelyek legnagyobbrészt tengerek haragos vagy vidámzöld hullámverését ábrázolják; ennek a főúri kedvtelésnek nemes tradicióí vannak az Andrássy-családban. Ebben a teremben vannak *Sidló* Ferenc szobrai, amelyek már a legutóbbi kiállításon is szerepeltek.

A főpénztárkönyvbe bejegyezte:

192.....

Könyveltetett a folyószámla-könyvben:

192.....

Könyveltetett.....a könyvben:

192.....

Magyar Mannheimer

Munkácsy-céh II. kiállításán az Ernst Múzeumban szerepelt.

Hosszú sorba írhatjuk a neveket: *Magyar Mannheimer, Kernstok, Szüle* Péter, *Vass* Elemér, *Batthyány* Gyula, *Belányi* Viktor, *Kalmár* Ágnes. A fiatalok: *Szőnyi, Bernáth* Aurél, *Aba-Novák, Vaszkó, Péter* Mária, *Pécsi Pilloh, Emőd, Vörös* Géza, *Cserepes* István, *Medveczky, Goebel* Jenő, a *Basilides* fivérek, *Bidi Föglein.* Felvonultak a grafikusok is, *Weil* Erzsébet, *Gedő, Bayer* Ágost, *Vadász* Endre, *Zádor* István. *Halápy* Ede bravuros technikájú kis akvarelljét külön ki kell emelni az *első terem* anyagából.

Mo. 929. X. 20.

Nem ismerek megállást

— mondja Magyar-Mannheimer Gusztáv

Milyen lesz a Mannheimer-kiállitás

Magyar-Mannheimer Gusztáv hosszu hallgatás után ujból jelentkezik: március elején nyilik meg kollekciós kiállitása az Ernst-muzeumban, amelyen kivüle még Csók István, Zádor István és Szentgyörgyi István vesznek részt. Felkerestük a kitünő mestert Aradi-utcai mütermében, hogy megkérdezzük, milyen lesz a kiállitás.

— Hatvannál több festményt állitok ki, több évi munkámnak legjava termését. Azokat a képeket, amelyeket legjobbaknak tartottam, erre a kiállitásra gyüjtöttem össze, amelyre teljes erőmmel és tehetségemmel készülök.

Megtekintettük a kiállitásra készülő képeket és örömmel konstatáltuk, hogy *Magyar-Mannheimer jobb mint valaha volt. Hatvanöt éves* most a mester, müvészete azonban oly frappánsan friss, annnyira fejlődött és ragyogó szinei oly nemesek, mint még sohasem voltak. A kiállitandó képek közt van mindenféle hangulatu és témáju, rendkivüli regisztere van a jeles müvésznek.

Rudnay Gyula „Angyali üdvözlet" cimü képe, amelyet a római muzeum vett meg

— Csodálatos, hogy milyen fiatal, milyen friss és milyen uj — mondottuk Magyar Mannheimernek — minden képe.

— *Én nem ismerek megállást,* mert amelyik müvész nem fejlődik, aki megállt, annak vége. Remélem, konstatálni fogják ezt a fejlődést mostani kiállitásomon is, de a kiállitás után még tovább akarok menni, mert remélhetőleg módomban lesz elutazni, látni, uj impressziókat gyüjteni további munkálkodásomhoz.

Rudnay Gyula „Betyárok" cimü képe, amelyet a velencei városi képtár vett meg

Nem lehet képet eladni

Rosszul megy a képüzlet

A rossz konjunkturát a müvészet is erősen érzi. Sőt talán elsősorban itt érezhető a pénzhiány, mivel a kép és szobor „luxus". Megkérdeztük a legismertebb budapesti műkereskedőt, Solymosi Mártont, aki a következőket mondta:

— A karácsonyi vásár várakozáson alul maradt, pedig nem sokat vártam tőle. A képek legnagyobb része a nyakamon maradt, ugy hogy most kénytelen vagyok őket egész olcsón eladni, ugy, ahogy lehet. Nemcsak én vagyok igy, a müvészek sem tudnak eladni. Rossz, nagyon rossz üzlet most a müvészet.

Solymosi Kossuth Lajos-utcai képszalónja tényleg zsufolásig tele van a megmaradt karácsonyi és ujévi képekkel, bizonyitva, hogy tényleg nem sikerült a karácsonyi vásár.

Pihenjünk egy negyedórát

és mondja el Etel, mi ujság a műtermekben?

— Sok a kép, kevés a vevő. Ez ugyan nem ujság; de baj, nagy baj, főkép nekünk, mert amikor kevés a pénz, a művész urak mingyárt tájképet festenek meg másegyebet, csakhogy ne kelljen modellt tartani. Panaszkodnak, mindig panaszkodnak, de azért mégis vigan és jól élnek. A héten is...

— Na, mi volt a héten?

— A Szüle Péter művész urnál vacsora volt, még pedig disznótoros, amelyen Lázár Béla doktort ünnepelték. Születésnapja volt, nem akarta megmondani, hányadik, de volt ott több tanitványa is, akiket már harminckét év előtt tanitott, azok leleplezték.

— Harminckét év előtt már tanár volt? Ezt nem néztem volna ki Lázár Bélából, hisz olyan fiatalnak látszik...

— El is mondott Lázár tanár ur egy mulatságos esetet. Huszonötéves érettségi találkozó volt, amelyre a volt tanitványok tanáraikat is meghivták. A vacsoránál az egyik volt növendék igy szólt Lázár urhoz: „Mand kérlek, melyik padban ültél te, már nem emlékszem?" Mire Lázár tanár ur, a tanitvány nagy megrökönyödésére, felvilágositotta: „Én a katedrán ültem."

— Látott képeket Szüle Péteréknél?

— De mennyit és milyen jókat! Rólam is festett egy sorozatot, jövő ősszel az Ernszt-muzeumban lesznek kiállitva. De nemcsak ő festett engem, ott volt a műteremben Benedek Péter is...

— A parasztfestő? Akinek tavaly volt kiállitása?

— Az. Feljött a falujából, Uszódról és mivel kálvinista ember, az uszódi tiszteletes Szüle urhoz ajánlotta be. Egy napon beállitott Szüle urhoz, a képeit egy nagy zsákban hozta magával. Azóta Szüleék igy variálják a régi verset: „Benedek, hozza zsákban képeket."

— Merre járt még Etel?

— Fényes urnál is voltam. Most két hétig pihen, de előzőleg sokat festett. Jövő évre még nem állitja ki a képeit, csak két év mulva, de akkor nagy kiállitást rendez. Vaszary mesternél is voltam, ő most Párisban fog kiállitást rendezni, meg talán Svájcban is, hivják oda. Pesten egyenlőre nem állit ki. Perlmutter urnál is voltam Rákospalotán, ő a jövő évi Szinyey-kiállitáson fog egy teremrevaló képpel megjelenni.

— Mi van a Szinyey-Merse társaságban?

— A nagy hét elmult, most csend van. A banketten nagyon szép beszédet mondott Molnár Géza dr. ur, a vacsora után pedig tánc következett, reggelig táncoltak a hölgyek a Fészekben. Nem volt cigány, se jazzband, Kurucz Jancsi ült le a zongorához s nagyszerüen mulattak, remekül zongorázott.

— Mi van az Ernszt-muzeumban, hogy sikerült a Rudnay Pásztor kiállitás?

— Nagyszerüen, két hét óta valóságos népvándorlás van ott, hétköznap is tele van a muzeum látogatókkal, akik elragadtatással nézik Rudnay képeit és Pásztor szobrait. Sajnos csak nézni lehetett, vásárolni csak kevesen tudtak, mert Rudnay képei nagyon drágák. Csók mester is ott volt a kiállitáson, el volt ragadtatva és nagyon szeretett volna megvenni egy képet, dehát — nyolcvan millióba kerül a kép, nem lehetett. Schöpflin Aladár ur is vele volt s azt a tanácsot adta: cseréljenek. Az ötlet Rudnaynak is tetszett s a kiállitás után meglesz a csere, amelyen mindegyik fél csak nyerhet.

— És Pásztor János?

— Öt szobrot adott el, ami nagyon szép eredmény, mert bizony csak nagyon gazdag ember vehet ma márványszobrot. Egyébként Pásztor Jancsi is háziur lett, egyelőre ugyan csak Dömösön, ahol elkészült a műtermes villája. Az a terve, hogy évenként félesztendőt Dömösön tölt el, ott csendben dolgozhatik, senkise zavarja.

PÁSZTOR JÁNOS: FÜRDŐZŐ NŐ

Az Ernszt-muzeum kiállitásán nagy sikert aratott kitünő szobrászművész egyik legszebb műve. (Révész felv.)

Magyar Nemzet 1937. I. 18

— **Kedden délután temetik Magyar-Manheimer Gusztávot.** A magyar festők nesztorát, a 77 éves *Magyar-Manheimer Gusztávot, kedden délután 3 órakor* kísérik utolsó útjára a rákoskeresztúri temetőben. Az agg művész háromhónapi betegség után halt meg szombaton délelőtt a Rókuskórház szanatóriumi osztályán.

Magyar-Mancheimer Gusztáv a müncheni iskolán nevelkedett, de később fölfrissítette művészetét a francia impresszionizmus elevenebb színeivel. Kevesen tudják, hogy ő festette a *Newyork-kávéház mennyezetképeit.* Aggkorában is állandóan dolgozott, műtermében még most is van néhány megkezdett jellegzetes Magyar-Manheimer-kép: szelíd, vidám tájak kevés alakkal. Sírjánál a *Szinyei Merse Társaság* és a *Munkácsy Céh* szónokai búcsúztatják a magyar festészet örök pihenőre térő kiválóságát.

Magyar-Mannheimer Gusztáv

— **Kedden temetik Magyar-Mannheimer Gusztávot.** Szombaton a Rókus-kórházban 77 éves korában meghalt *Magyar-Mannheimer* Gusztáv a kiváló festőművész. *Magyar-Mannheimer* igazi mestere volt a tájképfestészetnek. Romantikus lélek volt, aki a legegyszerűbb tájat, vagy tájrészletet is fokozott regényességgel ruházott fel és örökített meg. Különös kedvtelléssel festette a felhőket, amelyeket »az én felhőimnek« nevezett. Remekül rajzolt és alakos kompozíción nagy szerepet játszott a tökéletes rajz. Nemcsak idehaza tartották mesternek, hiszen múzeumainkban s magángyüjteményeinkben is mindenütt ott látjuk, de külföldön is nagyon megbecsülték. Majdnem valamennyi külföldi múzeum vásárolt tőle hosszú művészpályája során. Csaknem utolsó percéig dolgozott. Temetése kedden délután 3 órakor lesz a rákoskeresztúri izraelita temetőben. A szentegylet által adományozott díszsírhelybe helyezik örök nyugalomra.

Est 1937. I. 19

Magyar Mannheimer Gusztáv

PESTI HIRLAP 937. I. 20

— **Eltemették Magyar-Mannheimer Gusztávot.** Nagy részvét mellett temették el kedden délután *Magyar-Mannheimer Gusztáv* festőművészt a rákoskereszturi zsidó temetőben. Valamennyi művészegyesület, továbbá a pesti izraelita hitközség, valamint a Szentegylet is testületileg vett részt a gyászszertartáson. A koporsót a Munkácsy Mihály-lepel és nagyszámu koszoru boritotta. *Ábrahámsohn Manó* főkántor és az Operaház énekkara gyászdalokat adott elő, majd *Hevesi Simon* vezető főrabbi gyászbeszédében méltatta az elhunyt művész munkásságát. *Jeszenszky Pál* miniszteri tanácsos a Szinyei-Merse-Társaság és a többi képzőművészeti egyesület nevében mondott bucsubeszédet. A pesti izraelita hitközség és Szentegylet nevében dr. *Dési Géza* bucsuzott, mig az elhunyt barátai és tisztelői nevében *Székely Dezső* és a Szépmives Céh megbizásából *Gyenes Lajos* müépitész tartott gyászbeszédet. A művészt a Szentegylet által adományozott diszsirhelyen hantolták el.

Magyar-Mannheimer Gusztáv
70 éves

— **Magyar-Mannheimer Gusztáv ünneplése.** *Magyar-Mannheimer* Gusztáv 70-ik születésnapja megünneplésére a *Szinyei-Merse Társaság* és a *Munkácsy Céh* szombaton este a *Fészek Klubban* ünnepi lakomát rendezett. Az első felköszöntőt *Tihamér* Lajos kultuszminiszteri osztálytanácsos mondotta, aki *Klebelsberg* miniszter nevében is üdvözölte a művészt. Felolvasta a kultuszminiszter üdvözlőlevelét, majd *Jeszenszky* Sándor miniszteri tanácsos állott szólásra, aki a *Szinyei-Merse Társaság* nevében köszöntötte a jubilánst. Dr. *Lázár* Béla a *Munkácsy Céh* megbízásából. *Beczkói Bíró* Henrik pedig a műgyűjtők képviseletében mondott üdvözlőbeszédet. Az üdvözlésekre Magyar-Mannheimer Gusztáv meghatott hangon válaszolt.

Pesti Napló
1929 III. 7

asutak igazgatósága.

Tisztázta: _____

Összeolvasta: _____

Kiadta: _____

Előirat száma: _____

Utóirat száma: _____

Összefüggésben _____ számmal.

Egyuttal elintézett szám: _____

Előterjesztés előtt

Magyar-Mannheimer Gusztáv
festőművész

* **(Magyar Mannheimer Gusztáv ünneplése.)** A *Szinyei-Társaság* és a *Munkácsi-Céh* szombat este ünnepli *Magyar Mannheimer* Gusztávot, aki ez évben töltötte be hetvenedik születésnapját. Ez alkalommal az *Ernst-Múzeum* nagyszabású jubiláris tárlatot rendezett a művész munkáiból. A tárlat, amely iránt a közönség rendkivül nagy érdeklődést tanusított, április 7-én zárul.

Budapesti Hirlap
1929 IV.6

Kiadás után

2. sorsz. Iroda minta. — Pallas nyomda, Budapest.

Magyar-Mannheimer Gusztáv ünnepélye

— **Magyar-Mannheimer Gusztáv ünneplése.** Magyar-Mannheimer Gusztáv 70-ik születésnapja megünneplésére a Szinyei-Merse Társaság és a Munkácsy Céh szombaton este a Fészek Klubban lakomát rendezett. Az első felköszöntőt Tihamér Lajos min. osztálytanácsos mondotta. Felolvasta a kultuszminiszter üdvözl ő levelét, majd Jeszenszky Sándor min. tanácsos a Szinyei-Merse Társaság nevében köszöntötte az ünnepeltet. Dr. Lázár Béla a Munkácsy-Céh megbizásából, Beczkói-Biró Henrik pedig a műgyűjtők képviseletében mondott beszédet. Az üdvözlésekre Magyar-Mannheimer Gusztáv meghatottan válaszolt.

Pesti Hirlap
1929 10. 7

..... osztálynak.

nvasutak igazgatósága.

Tisztázta: .....

Összeolvasta: .....

Kiadta: .....

Előirat száma: .....

Utóirat száma: .....

Összefüggésben ..... számmal.

Egyuttal elintézett szám: .....

Előterjesztés előtt

Magyar-Mannheimer Gusztáv
festőművész

* **Két kiállítás.** Az Ernst Muzeumban a 70-ik születésnapját ünneplő *Magyar-Mannheimer* Gusztáv állitotta ki régebbi és legujabb képeinek legjavát. Egyenletes, becsületes művészi pálya. A szépnek puritán szeretete, valami halk alázatosság, benső leikesség, mesterségbeli tisztaság és őszinteség jellemzi leginkább képeit. Néhány nagyon értékes, szép, muzeális darab, de a többi is, valamennyi tartalmas, szemet simogató és finoman poétikus. A szép kiállitást kiegészíti *Andrássy* Géza gróf képsorozata: müvelt, szorgalmas, müvészi lélek megható álmodozása. *Sidló* Ferenc markáns, ismert szobrait gyönyörüséggel nézi ujra a közönség. *(ni. j.)*

17
12

Magyarság
1929 III. 24

Le a bevételt--- ---
Kifizetendő összeg

ály :

....

A fizetés $\frac{\text{készpénzben}}{\text{cheque kibocsátásával}}$ megtörtént

192 .... cheque száma ....

A főpénztár:

....

30. sorsz. Könyv. minta. — Pallas nyomda, B

Magyar - Mannheimer Gusztáv.

Nemzeti Újság, 1912. jún. 10.

— **A Nemzeti Szalon közgyülése.** Szombaton délután 4 órakor tartotta meg évi rendes közgyülését a *Nemzeti Szalon Müvészeti Egyesület* Erzsébettéri épületének nagytermében *Andrássy* Gyula gróf elnöklete alatt. *Andrássy* Gyula gróf elnöki megnyitója után *Déry* Béla igazgató ismertette a választmány jelentését. Az elmult év müvészeti eseményei közül kiemelte a tiroli müvészek kiállitását és a lengyel reprezentativ kiállitást. Résztvett az egyesület a fiumei, bécsi és legutóbb a velencei és római kiállitások adminisztrativ munkáiban is. Ezután a felügyelő bizottság jelentését olvasták fel, mely után a nagyszámban megjelent müvész és müpártoló tagok az egyesület vezetőségének a felmentvényt megadta. *Déry* Béla igazgató vázolta ezután a Nemzeti Szalon jövőévi programját, melyen *Magyar-Mannheimer Gusztáv* kollektiv kiállitása, *Basch* Gyula és *Vadász* Miklós hagyatéki kiállitása, a francia modern müvészet reprezentánsainak bemutatkozása, a *KUT* Müvészettársaság nagy kiállitása, a *Magyar Akvarell és Pasztellfestők Egyesületének* és a *Kéve* Müvész Egyesület kiállitásai szerepelnek. Meleg ovációkban részesitette a közgyülés ezután *Vészi* Józsefet, a Nemzeti Szalon volt alelnökét ötvenéves irói jubileuma alkalmából, valamint üdvözölték *Gellért* Jenő alelnököt és *Glück* Frigyes alapitó tagot hetvenéves születési évfordulójuk alkalmából. Ezután kiegészitették a választmányt, majd *Andrássy* Gyula gróf elnök zárszavaival ért véget a közgyülés.

Magyar-Mannheimer Gusztáv
festőművész

— **Kiállítás az Ernst-muzeumben.** Az Ernst-muzeum csoportkiállítása, melyen *Magyar-Mannheimer Gusztáv, Borbereki Kovács Zoltán, Harangláb-Nemes József, Kádár Béla, Ruzicskay György, Weil Erzsébet* festők és *Kisfaludi-Strobl Zsigmond* szobrászművész vesznek részt, vasárnap ünnepélyes külsőségek mellett nyílt meg. A kiállítást a kultuszminiszter nevében *Kertész K. Róbert* államtitkár nyitotta meg. Jelen voltak *Petri Pál* államtitkár, *Rónay Zoltán* min. tanácsos, a művészeti osztály uj vezetője, *Petrovics Elek* muzeumi főigazgató, valamint a művészek nagy számmal. A termeket zsufolásig megtöltő közönség nagy érdeklődéssel szemlélte a kiállítást. A vásárlások már megindultak.

Pesti Hirlap
1933 I. 17

Magyar-Mannheimer Gusztáv
festőművész

— **Csoportkiállítás az Ernst-Múzeumban.** Az *Ernst-Múzeum* vasárnap megnyíló csoportkiállításán *Magyar-Mannheimer* Gusztáv, *Kádár* Béla, *Borbereki Kovács* Zoltán, *Ruzicskay* György, *Weil* Erzsébet és *Haranglábi Nemes* József vesznek részt. *Magyar-Mannheimer* Gusztáv melancholikus hangulatú új tájképsorozata az ősz mester régebbi kvalitásait töretlen erővel tükrözi s meggyőző bizonyságát adja a természet szépségeiben elmerülő festői képzelet gazdagságának. *Kádár* Béla dekoratív hatású, álomszerűen elmosódott, finom és pikáns színharmóniákat megzendítő képei viszont — a naturalisztikus előadással éles ellentétben — a valóság átköltött emlék-elemeiből épülnek fel, a legtisztább festőiség tárgyi elvonatkoztatottságával. Legújabb termése arról tanuskodik, hogy a kitünő művész színskálája kibővült s komponáló készsége még inkább lehiggadt. *Barbereki Kovács* Zoltán brutális erejű, sokszor groteszkbe hajló, de még többször a tömör kifejezés biztonságával meglepő, új tárgyiasság szellemében fogant vásznai egy komoly tehetség első eredményeit jelzik. *Ruzicskay* György eszmei telítettségű, expresszív nyugtalanságú, érdekes rajzai, *Weil* Erzsébet grafikái és *Nemes* József pasztell-

Pesti Napló
1933. I. 15.

Magyar - Mannheimer Gusztáv

Festőművész

Három kiállításon vonulnak fel a magyar képzőművészek. Az *Ernst-múzeum* szokásos csoportkiállításának keretében látjuk viszont *Magyar-Mannheimer* Gusztáv örökifjú művészetét. Az ősz festőpoéta lankadatlan hévvel vall szerelmet a természetnek új képein, amelyek méltóak sokszor dicsért régebbi alkotásaihoz. Mellette *Ruzicskay* György rajzos filozófiája tűnik fel, egy sereg gondolat, eszme, morális széljegyzet, amelyet energikus, sokszor nemes indulattól vibráló vonalak rögzítenek papírra. *Kádár* Béla dekoratív tehetsége a friss színek és optimizmus új köntösében jelentkezik a tárlaton, amelynek egyik mélypontja *Borbereki Kovács* Zoltán szociális témákba boruló tudása és komor művészete. *Weil* Erzsébet bravúros rézkarcai és *Haranglábi Nemes* József finom ízlésű pasztelljei egészítik még ki a kiállítást, melynek külön látványossága és eseménye *Rippl-Rónai* József néhány remekműve, az Ernst-múzeum új szerzeményei.

Magyar Hírlap

1933 I. 15

Magyar - Mannheimer Gusztáv
festőművész

Magyar-Mannheimer Gusztáv kiállítása

Egész bizonyosan nagy érdeklődő közönsége lesz a *Fészek-klub* új kiállításának, amelyen ismét a legelsősorban álló nevek egyike: *Magyar—Mannheimer* Gusztáv tölti meg a termet a maga legújabb termésével. A művész azok közül való, akikről nem kell újabb megállapításokat tenni. Művészete és munkássága kiért teljesség s egyéni formájának komoly hitele van nemcsak itthon, hanem mindenütt, ahol szeretik a képeket. Internacionális márka az ő pikturája, annak egyéni hangja, komoly értéke és mindig a nagyközönséget is megragadó tetszetős szépsége. Mostani kiállításán ugyanazokkal a kvalitásokkal felszerelten találkozunk egy új, javarészt olasz származású, tájképsorozatával. Meleg és tüzes színek frissesége, mély egek alatt, felhők színés rajzjátékának gazdag változásával, a természetlátásnak közvetlen igazságával és lirájával. Mindezekben a mesterségnek virtuóz tudása és biztonsága ad egységet és kultúrát. Néhány figurális studium finom szépsége egészíti ki az érdekes kollekciót.

Budai Újság
1930 III. 13

Magyar-Mannheimer Gusztáv

festőművész

— **Magyar-Mannheimer Gusztáv kiállítása.** Ha az ember *Magyar-Mannheimer Gusztávra* gondol, rögtön előtte áll az a vizió, mely ennek a népszerű festőnek nevétől és művészetétől elválaszthatatlan: romantikus olasz tájak kék ciprusokkal, gyöngyházfényű ködökben, festői valóság és festői illuzió színkeveréke a tájképművész palettáján. Most, hogy a *Fészek* kiállítási termében egy sorozatnyi uj Magyar-Mannheimert látunk, nem is ér bennünket egyéb meglepetés annál, hogy ime: az önismétlésben is mennyi változatosságot adhat egy vérbeli művész, mert ezek a valósággal *készen* vászonrapattant, fáradság és problémák nélküli lendületben megfestett olaszországi, hollandiai és hazai tájképek telve vannak a színhatásoknak olyan leleményével és frisseségével, hogy ez bőven elegendő változatlan „magyar- manfrheimerségük" ellensulyozására. Különösen egy constablei üdeségü „idillikus táj", egy éjszakai részlet Capriból és egy rikoshegyi hajnal szivárványos finomságai ragadják el a kiállitás látogatóját. *(f. j.)*

Pesti Hirlap

1930 II. 13

Magyar - Mannheimer
Gusztáv
festőművész

Az Est
1930 II. 7

Illusztrált műteremhírek

Az Est fotoriportja

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV
KIÁLLÍTÁSRA KÉSZÜL

Magyar - Mannheimer Gusztáv
festő művész

— **Magyar Mannheimer Gusztáv kiállítása a Fészekben.** Az ősz mester egész gazdag művészi életének tükre ez a kiállítás. Mintegy kivonata óriási termékenységének. Minden periódusát képviseli egy-egy méltó vászna, naturalista korszakától egészen a költői elragadó fantáziákig. Itt vannak az ő egyéni tájai, amelyeknek minden felhője annyira az övé, annyira magán viseli az ő különös fantáziájának, különös színpoézisének markáns jelét, ecsetjének hámulatosan kultúrált kézvonását és tévedhetetlen műhely-tökéletességét. Felvidító és lélekfrissítő látvány, szép találkozás egy évei szerint agg művésszel, akiben ilyen érzékeny és rugalmasan ifjú termékeny lélek lakozik.

Magyar-Mannheimer

Az Est
1930 II. 13.

Magyar-Mannheimer G

— **Magyar-Mannheimer Gusztáv temetése.** Mély részvéttel, a gyász osztatlan megnyilvánulása mellett temették el kedden délután *Magyar-Mannheimer* Gusztáv festőművészt. A rákoskeresztúri zsidó temető nagy szertartási termét zsúfolásig megtöltötte a gyászoló közönség. A főváros valamennyi művészegyesülete testületileg jelent meg a temetésen és a pesti izr. hitközség, valamint a Szentegylet is ugyancsak testületileg vett részt a gyászszertartáson. A magas katafalkon nyugvó koporsót a Munkácsy Mihály lepel nehéz selyme és rengeteg koszorú borította. A gyászszertartás keretében *Ábrahámson* főkántor az Operaház énekkara élén gyászdalokat adott elő, majd *Hevesi* Simon vezető főrabbi emelkedett, szárnyaló gyászbeszédben méltatta az elhúnyt művész nagy tehetségét és emberi érdemeit. *Jeszenszky* Pál miniszteri tanácsos a Szinyei Merse Társaság és a többi képzőművészeti egyesület nevében mondott megható búcsúbeszédet. A pesti izr. hitközség és Szentegylet nevében dr. *Dési* Géza búcsúzott a halottól, míg az elhúnyt barátai és tisztelői nevében Székely Dezső és a Szépmíves Céh megbízásából *Gyenes* Lajos műépítész tartott gyászbeszédet. A gyászszertartás után az elhúnyt művészt a Szentegylet által adományozott díszsírhelyen hantolták el.

Pesti Napló 1937 január 20.

jlődése. 50 képpel 107 oldal	-.80
72 oldal kötve	1.20
psok és orvostanhallgatóknak	-.70
iadás)	-.40
bb irányai. Kötve	1.20
er	-.50
leti szokásai. 800 oldal	3.50
l kb.100 iratmintával	3.50
s kulturája. 312 oldal kötve	1.60
ás 471 ábrával 398 oldal	2.--
ötve	-.60
ötve	-.60
nete 338 oldal	2.40
	1.50
ó megvilágitásában (Apáthy I., Zsilinszky M., Márki S. és	1.--
abályai 456 oldal	2.--
och kötve	-.80
gtan 136 oldal	-.50
l	2.--
ások 115 oldal	1.--
tragédia kötve	-.70
talizmus szelleme. Kötve	1.20
áboru történetének hiteles ciai adattárai. Világtörténeti t egy-egy kötet ára	1.50

Magyar Mannheimer Gusztáv

1906.

Magyar-Mannheimer Gusztáv. Az Ujság, jan. 21. — Az Ország, Írta F. L., jan. 21. — Magyar Nemzet, (Dr. Lázár Béla) jan. 21. — Magyar Hirlap, jan. 21. — Egyetértés, jan. 21. — Budapesti Hirlap, (Malonyay Dezső) an. 21. — Pester Journal, (D—r) jan. 21. — Magyarország, (B—Gy) jan. 21. — Pesti Napló, (Gerő Ödön) jan. 21. — Polgár, jan. 21. — Pesti Hirlap, (Kézdi)

142

jan. 21. — Budapesti Napló, (Rózsa Miklós) jan. 21. — Népszava, jan. 23. — Magyar Szó, (Lakos Alfréd) jan. 23.

(Művészet 1906 142. l.)

1906

Képkiállitások (Mannheimer, Telepy). Írta Kürthy György, Alkotmány, jan. 27. — Magyarország, (Z—a) jan. 27. — Budapesti Napló, (Rm.) jan. 27. — Ujság, (Y—n) jan. 27.

Bilder (Magyar-Mannheimer, Josef Rippl-Rónai), Írta Max Ruttkay-Rothauser, Pester Lloyd, jan. 31.

Magyar-Mannheimer Gusztáv. Írta Filippo. Magyar Szemle, jan. 25.

Magyar-Mannheimer Gusztáv. Írta Lyka Károly, Uj Idők, jan. 28.

Magyar-Mannheimer Gusztáv. Írta Dr. Bárdos Arthur. Jövendő, jan. 28.

M. N. O.

Temesvár IV. 250.

Magyar-Mannheimer Gusztáv festőművész

Ernst Múzeum

Magyar Mannheimer Gusztáv, aki ennek az új csoportkiállításnak centrumában áll, az élő magyar festőművészet legidősebb mesterei közé számít. Ennek ellenére mai kollekciója nem mult emlékeit szemezi, hanem legújabb termését mutatja be, még pedig megszínesedettebb és felfrissültebb formában. Egyetlen régi képe jelzi a távolságot, amelyet mai színálmaiig megfutott. A játékosan felhős ég és a déli táj színpompás viziói ezek, virtuóz tudás eszközeivel. A megszínesedés útját járja *Kádár* Béla is s egyben absztrakciók világából helyenként visszatér egy összefogó természetlátásban. Igy hatnak érdekességükkel svábhegyi látképe, egy nagyobb kompozíciója és macskás nője. *Borbereki Kovács* Zoltán új fajta verizmusban komponálja meg figuráit, dimenzióknak a monumentális, de gyakran a groteszk határán járó felnagyításával. *Munkás kezek* és *Vontatók* című képei jellemzik ezeket a képességeit. *Haranglábi Nemes* József pasztelljei frissek és kellemesek. Grafikus kiállító:

8 órai Ujság
1933 I. 15

57
13

Magyar-Mannheimer Gusztáv
festőművész

*** Magyar-Mannheimer Gusztáv kiállítása.** E hó 11-én, kedden délután öt órakor nyilik meg *Magyar-Mannheimer* Gusztáv festőművész gyüjteményes kiállítása. A mester figurális képekből álló kollektivját bocsátotta e kiállitásra. Ezenkivül legválogatottabb, eddig még ki nem állitott tájképeivel fog szerepelni, melyek főleg olasz eredetüek. E képek nagyrészben külföldi kiállitásokra készültek. A kiállitást dijmentesen látogathatják a Fészek-klubban e hó 21-éig bezárólag, délután 5—8 óráig, Kertész-utca 36. sz. alatt.

Magyarság
1930 II. 12

Magyar-Mannheimer Gusztáv
festőművész

Magyar-Mannheimer Gusztáv ünneplése

Impozáns külsőségek között, meleg, szeretetteljes hangulatu ünneplésben részesült *Magyar-Mannheimer* Gusztáv születésének hetvenedik, művészi pályájának ötvenedik évfordulóján, amely egybeesett nagy, kollektiv kiállitásával. A nagy művészt elsősorban a kiállitásán érte az ünneplés, mert hiszen ez alkalommal méltatta érdemeit a sajtó, a hivatalos fórum és a mübarátok társadalma, s ez alkalommal érezte a közönség elismerését is. *Magyar-Mannheimer* művészetével elérte a zenitet,, de az ötven esztendő nem kis időtávlatát is meghazudtoló fürgeséggel, friss erővel, mintha uj erőre kapna, ma is bámulatos biztonsággal és lendülettel alkotja költői szépségü szinharmóniáit.

Szombaton este száznál többen gyültek össze a Fészekben a magyar művészi társadalom legjelentékenyebb tagjai, akik között a kultuszkormány képviseletét is ott találtuk, hogy ünnepi alkomán méltassák a magyar művészet kiválóságát. Elsőnek a *kultuszkormány* nevében, majd a *Szinyei-társaság*, ezután a *Munkácsy Céh*, majd a *Képzőművészeti Társulat*, azután a művészkollégák nevében halmozták el az ősz mestert a szeretet minden jelével. Az üdvözlésekre a mester nehány keresetlen szóval felelt, majd fesztelen szórakozással a kora hajnali órákig maradt együtt a társaság.

Est. Kurir
1929 IV 9.

Ma.	
2 nap alatt.	
3 nap alatt.	

.. osztálynak.

utak igazgatósága.

ázta: _____

olvasta: _____

ta: _____

at száma: _____

at száma: _____

függésben _____ számmal.

ttal elintézett szám: _____

Előterjesztés előtt

bekísérte a főkapitányságra, ahol letar

Magyar-Manheimer Gusztáv
festőművész

— Vasárnap zárul az Ernst-muzeum kiállitása. A *Szinyei Társaság* és a *Munkácsy-céh* szombat este ünnepli *Magyar-Manheimer* Gusztávot abból az alkalomból, hogy 70 éves születésnapja alkalmából az Ernst-muzeum nagyszabásu jubiláris tárlatot rendezett a művész munkáiból. Ez a tárlat vasárnap, április 7-én zárul, amely iránt a közönség rendkivül nagy érdeklődést tanusitott, de ezenkivül ugy az állam, mint a város is egy-egy művet vásárolt.

Nemzeti Ujság
1929 IV 6

utalvány.

.....*nak. címe:*.....
(esetleg postatakarékpénztári számlájának száma)

ára által.....

.....*ér*

[redacted]

[redacted] *fizetendő.*

.....*bélyeg*.....*nyugta*.....*bevonandó.*

.....

.....

.....

Ellenjegyzi «.....» főosztály:

.....

	Bevétel	Kiadás
	Pengő	Pengő

dapest.

Magyar-Mannheimer Gusztáv
születésnapja

— **Magyar-Mannheimer Gusztáv ünneplése.** A Szinyei Társaság és a Munkácsy Céh szombaton este ünnepli *Magyar Mannheimer Gusztávot* abból az alkalomból, hogy hetvenéves születésnapjára az Ernst-muzeum nagysikerű jubiláris tárlatot rendezett műveiből a közönség nagy érdeklődése mellett. Ugy az állam, mint a város egy-egy kiváló alkotáerre vonatkozó följelentésüktől tartózkodjanak". A vasárnap, április 7-én, zárják be.

Pesti Hirlap
1929 IV 6

jra be kell mutatni: ..... n .....

Magyar királyi államvas

iktató-szám ..... 19 ...

..... osztály.

beadvány { száma ..... / kelte ..... / beérkezése .....

Tárgy:

..... db melléklet ..... csomag ..... súly

Tis
Öss
Kia
Elői
Utói
Össz
Egyu

Magyar-Mannheim Gusztáv

Művészcsoportok kiállítása a Műcsarnokban

Nyolc különböző művésztársaság, valamint a csoportokon kívül álló, a csoportokhoz nem tartozó művészek és építőművészek látták el anyaggal a Műcsarnok tavaszi kiállítását. Külön termekben szerepel mindegyik társaság. Itt van a Benczur-Társaság, a Céhbeliek, a Cennini-Társaság, a K. U. T., a Kupeczky-Társaság, a Magyar Képzőművészek Egyesülete, a Magyar Képzőművésznők Egyesülete és az U. M. E. Tehát minden irány egy födél alatt, a legkonzervatívabbtól a legmodernebbig.

Az I. teremben a Műcsarnok törzskiállítóit látjuk, a megszokott művészeket, megszokott műveikkel. Csak két név tűnik fel a névsorban, *Magyar-Mannheimer* Gusztáv és *Vidovszky* Béláé. A II. termet a Céhbeliek kellemes gyüjteménye tölti meg, itt *Zádor* István, *Kuffy* Lajos, *Gábor* Móric, *Nagy* Sándor, *Glatz* Oszkár, *Balló* Ede, gróf *Bánffy* Miklós, *Déry* Béla, *Lux* Elek, *Sidló* Ferenc, *Kisfaludi Stróbl* Zsigmond, *Moiret* Ödön, *Petri* Lajos, *Telcs* Ede és *Szentgyörgyi* István egy-egy munkája kelt figyelmet.

A III. terem a Magyar Képzőművészek Egyesülete művészeié, itt *Gaál* Ferenc, *Kemény* Nándor, *Radnay* Miklós, *Burghardt* József, *Soós* Elemérné, *Szamosi Soós* Vilma, *Csillag* István, *Nogrády* László, *Náray* Aurél nevét említhetjük. A IV. terem a KUT szobrászaié. Itt *Medgyessy* Ferenc, *Mészáros* László, *Csorba* Géza, *Bor* Pál művei keltenek figyelmet. A Kupeczky társaság művészei közül az V. teremben *Basilides* Sándor és *Kézdi Kovács* Elemér tünik fel. A VI. terem a Benczur Társaságé s *Lányi* Dezső, *Jeges* Ernő, *Udvary* Pál, *Heintz* Henrik, *Tolnay* Ákos, *Aldor* János László, *Burghardt* Rezső, *Gy. Sándor* József, *Katona* Nándor, *Róna* József, *Margó* Ede és *Knopp* Imre nevét jegyeztük fel. A VII. és VIII. teremben *Zombory* Lajos, *Istókovits* Kálmán, *Brüll* Aladár és *Czencz* János nevére emlékszünk.

A IX. az UME csoportjának terme. Friss, színes, jobbára grafikai hatású művekkel van tele. A KUT tagjai a X. termet töltik meg, s itt találjuk a modern irányok legkomolyabb művelőit, csaknem valamennyit egy-egy értékesebb alkotás képviseli. A XI. és XII. terem rajzok, vízfestmények, s a megszokott műcsarnoki anyag lerakodó helyisége, míg a XIII. teremben hatvanegy művel a Magyar Képzőművésznők Egyesülete vonult fel.

Az építészek során figyelmet kelt *Gyenes* Lajos szép fantáziája az Erzsébet sugárút torkolatáról, továbbá *Jánszky* és *Szivessy* s *Gregersen* egy-egy érdekes terve.

Ét, 1931. II. 22

9.00 Ujsághirek, közmetika.
10.00 Egyházi zene és szentbeszéd az egyetemi templomból. Szentbeszédet mond: dr. Tóth Tihamér cimzetes apát.
11.15 Evangélikus istentisztelet a Deáktéri templomból. — Majd: Az Operaház tagjaiból alakult zenekar hangversenye. Közreműködik: Somló József, az Operaház tagja. Vezényel: Berg Ottó. A hangverseny szünetében: Heti krónika: Felolvassa: Papp Jenő.

Vígszínház

Február 22 Vasárnap	d. u. ½4 órakor Feketeszárú cseresznye (Mérs. helyárak)
Vasárnap	este 8 órakor Szegedy Annie
23 Hétfő	Szegedy Annie
24 Kedd	Szegedy Annie

sorban a Karatia Hungarica (Lenkei Regional, 10.05).

Magyar - Mannheimer

Hiság: 934. V. 13.
N. U 934. V. 13.
M. O. 934. V. 13.
B. H. 934. V. 13.
P. H. 934. V. 13.
m. 934. V. 13.
E. K. 1934. V. 15.

1934 V. 15, KEDD

E. K.

Művészet

A Munkácsy-céh kiállitása

Ötödizben tárja ki kapuit az Ernst-Muzeum, hogy a magyar művészet legnagyobb megmozdulásának, a Munkácsy-céh cim alatt tömörült egységes magyar művészi tábornak helyet adjon. A Munkácsy-céh első nyilvános szereplésétől máig, mikor ötödik reprezentativ kiállitását rendezi, azt a célt szolgálta, hogy a közönséggel olyan gazdasági kapcsolatot teremtsen, amelynek révén a művásárló mindenkori korszerü áron jusson, értékben csak emelkedő, abszolut becsü mütárgyakhoz. A Munkácsy-céh kebelében, irány és felfogás mérlegelése nélkül, tisztán az alkotás művészi fokát itélve meg, minden magyar művész helyet kapott, s igy ez az ötödik kiállitás is valóban képviseli az egyetemes magyar művészetet. Közel háromszáz kép és szobor ment át a zsüri rostáján, az Ernst-Muzeum minden terme megtelt s a rendezés ügyességét dicséri, hogy a kiállitás minden egyes fala az egyenlő kvalitások minden árnyalati fok különbségét hozza a néző elé.

Nehéz feladat volna ilyen tömegalkotás minden darabját kellően méltatni, hiszen még a névsor közlése is hasábokra rugna, de lehetetlen emlités nélkül hagyni néhány olyan művészt, aki nemcsak ennek a kiállitásnak, hanem minden magyar művészi megjelenésnek diszt, nivót ad munkájával. Ilyen művész *Magyar-Mannheimer* Gusztáv. Egy kis kollekciónyi képe van ezen a kiállitáson. Csupa válogatott darab abból a kiüritheteilen művészi tárházból, amit *Magyar-Mannheimer* Gusztáv jelent a magyar glóbuszon. Itt van *Márk* Lajos, a Munkácsy-Céh lelke, életrehivója, s fáradhatatlan gondviselője. Szerényen elhuzódik a végek felé, de minden sorból előtör a Napsütés cimü képe (102). Találkozunk *Kernstok* Károllyal, aki nem szerepel sürün s mindig művészi élmény nyilvánosságra lépése. *Iványi-Grünwald* neve vajjon nem jelent-e már programot? Ezuttal nagyobb számu alkotása kapott helyet. *Kemény* Nándor, aki, mióta felszabadult a formakötöttség gátlásától, szinte fény- és szinözönben fürdeti a nézőt. A nyár vége cimü vászna költői szárnyalásu tájhimnusz.

Vajjon kell-e *Glatz* Oszkár, *Kosztolányi Kann* Gyula, a lendületes *Fried* Pál, *Hermann* Lipót, a három kitünő képpel szereplő *Ferenczy* Valér, *Gimes* Lajos, avagy *Pállya* Celestin neve mellé dicsérőjelzőt tenni? Csak lelkesedéssel nézhetjük *Tornyai* János, *Vass* Elemér, *Diósy* Antal, v. *Bayor* Ágost, *Molnár* C. Pál, *Márkus* Imre, *Gulyás* Ferenc, *Weil* Erzsébet, *Gedő* Lipót, *Pólya* Iván, vitéz *Darvassy* István, *Frank* Frigyes, *B. Gyenes* Lajos, *Lengyel Reinfuss* Ede, *Brenner* Nándor, *Pécsi Pilch* Dezső, *Márffy* Ödön, *Pohárnok* Zoltán, *Ujházy* Ferenc, *Kontaly* Béla, *Diener* Rudolf, ifj. *Csene* Béla, *Farkasházy* Miklós, *Kunwald* Caesar, *Verebély* Renata, *Kern* Andor, *Körmendi Frimm* Ervin, *Körmendi* András, *Erdei* Viktor müveit s külön figyelmet kell forditani *Fejérváry* Erzsi két, fakturában is kiváló festményére és *Körmendi Frimm* Jenő egyszerü eszközökkel megoldott gyermekszobor képére. A szobrászanyagban még *Petri* Lajos, *Sóváry* János, *Lányi* Dezső, *Forgács Hann* Erzsébet és *Szomor* László müveit ragadjuk ki. Külön fejezet *Botfai Hüvös* László szoborgyüjteménye is, amely mint kollektivkiállitás a Munkácsy-céh anyagában méltó módon jellemzi a művészt. *Botfai Hüvös* Lászlót egységesen karakterszobrásznak nevezhetjük, mert formaképzése elsősorban az ábrázolandó téma — legyen az portré vagy absztrakt érzést kifejező figura — karakterét hozza ki. Ebben az irányban azután kötetlen a keze, stilus, előadási forma, plasztikai technika mind alá van rendelve a megoldandó feladatnak. Figyelemreméltó szobrászmunkát látunk *Gáldi Glosz* Gyula *Apokalipszisz* cimü nagy kompoziciójában, amely néhány méretbibától eltekintve, jó igérete a fiatal szobrásznak.

*

A kiállitás minden belépőjegye sorsjegy is, amelynek révén a látogató a legértékesebb müvek tulajdonjogára is pályázik.

és ebben a minőségében különböző *csalásokat követett el.* Még 1930-ban a törvényszék *10 hónapi börtönre ítélte Csonták* Ferencet, aki

a börtönből való szabadulása után megjelent Raffay Sándor evangélikus püspöknél

és támogatását kérte. Elmondta a püspöknek, hogy *Indiába és Kanadába készül, ahol, mint evangélikus lelkész szeretne működni.* Kérvényt nyujtott be a kultuszminisztériumhoz s a kérvényben 50 százalékos utazási kedvezményt kért, hogy Amerikába mehessen, de a segitséget nem kapta meg. *A minisztériumhoz intézett beadványában tanárnak irta magát.* Később utlevelet is váltott s ebben az utlevélben *néhány adatot kijavitott,* igy

nős állapotpt nőtlenre hamisitotta

és az utlevél érvényességének dátumát kijavitotta. A vád szerint az utlevelét azért hamisitottta meg, hogy az okiratot csalásoknál felhasználhassa. Az egyik vád szerint *Amerikában lelkésznek adta ki magát,* elmondta hogy nagyösszegü járandósága van és *egy montreáli embertől 200 dollárt csalt ki.*

Ezekre a vádakra vonatkozóan még a régebbi tárgyaláson, amikor bizonyitáskiegészitést rendeltek el, többek között igy védekezett:

— Én valóban evangélikus lelkész vagyok

és ezt a cimet jogosan viselem. Oklevelem van a waterloói egyetemtől. Bizonyitani tudom, hogy engem lelkésszé kineveztek.

— De ön nem is érettségizett — szólt az elnök. — 1919-ben megbukott a VII. osztályban.

— Én 1919-ben Marosvásárhelyen, amikor a Minoriták szemináriumában voltam, *érettségit tettem.*

Két bécsi nő

— Ön nem azért javitotta ki az utlevélben a nős szócskát nőtlenre, hogy mint nőtlen ember szerepelhessen és *házasságot igérhessen?*

— Nem — hangzott a felelet. — Nem tudom, hogy a feleségem hol tartózkodik és ezért válópert sem tudtam inditani. *Igaz, hogy több leánnyal leveleztem, de csupán szórakozás céljából.* Egyik nőt sem láttam soha. Állitólag

Bécsben Pfeiffer Anninak és Marion de

Magyar-Mannheimer Gusztáv
Istőművész.

Magyar-Mannheimer Gusztáv

hét évtizedes életkorával és éppen félszázados művészi pályájával jubilál. A jubileum formája kiállítás az Ernst-múzeumban, amely egy kivételével az összes termeket megtölti. Jól tudjuk, ha e mindeneken túl nagyon termékeny művész egész oeuvrejét akarnók felsorakoztatni, nagy múzeumépületek is kevésnek bizonyulnának hozzá. Mert ámbár ennek az ötven esztendőnek jelentős részét kétségbeejtő küzdelem, egészen ipari jellegű kenyérmunka foglalta le, mindig akadt ideje, ihlete és kedve új alkotások egész sorára. Most, hogy e jubiláris alkalommal ismét elénk áll, éppen ezért hiába várunk tőle úgynevezett restrospektív kiállítást, amely egész

Magyar Hírlap
1929 III. 24

művészi pályáját összefoglalja. Alig nyolctíz darab szimbolizálja inkább ezt a művészi evolúciót, annak a sokféleségében és változatosságában.

A többi kép utóbbi periódusának friss alkotásait mutatja meg. Mert a hetven esztendős *Magyar-Mannheimer* Gusztáv termelő kedvben, munkaerőben és ötletességben megfeledkezik e nagy dátumokról. Számban és mennyiségben ma talán többet produkál, mint fiatal éveiben. De ennél fontosabb, hogy a kornak és a fáradtságnak kvalitásban sincs nyoma nála. Amint végignézzük e régi állomások jelzéseit és vele szemben azt a csillogó, romantikus személyű színvilágot, amelyet fejlődése végső kiélésekép megteremtett, a régi képek többet beszélnek öregségről, a vele járó aprólékos gondról, nyugalmasságról és talán közömbösségről is, mint mai vásznai.

Magyar-Mannheimer Gusztáv két dolgot egyesített magában s ez ritka találkozás: művész és virtuóz egyszemélyben. A virtuozitásának forrása nyilván ott van ifjú éveinek nagy nyomorúságában. Amikor nyomdában dolgozott, cégtáblát festett, fotografiát retusált s ilyen minőségben az orosz—török háború orosz főhadiszállásáig is eljutott,

mint egy hadifényképész segédje. E piszmogó mesterembermunkában lett teljessé mindaz, ami mesterség. A rajz, amely sohasem téved, az ecset technikájának szemkápráztató bravúrja, a szerkesztés kifogástalan biztonsága. De Magyar-Mannheimer művész is a szó legigazibb értelmében. Álomlátó és költő, muzsikus és lírai poéta a szín erejében, gazdagságában és szépségében. Csodálatos színfantázia, látomásain át fogadja be magába a természetet s amit ad, egyre dúsabb, színesebb, színek tüzében csillogóbb. Nem véletlen az, hogy leggyakrabban az olasz Campagna, az olasz tenger és a magyar Balaton és mindenekfölött a mély horizontú felhős ég ihletik meg. Mert itt van legtöbb lehetősége, hogy színfantáziájának egész bujasága az elhihetőség határain belül élje ki magát. Ha e kitünő művész oeuvrején végigtekintünk, néha szinte úgy érezzük, hogy például felhők változatos mozgalmasságában valóságos versenyre kel a természettel, rajzban, formában és színekben — főleg színekben — és szerelmes áhitattal lát új meg új színéletet az égen úszó párában. S míg fönt mélyen zengő egek és száguldó felhők viszonylatait keresi, alattuk örvendezőn és buján zeng az élet. Mannheimer Gusztávnak minden képe cáfolata a saját nyomorúságokkal teli életrajzának, itt nincs küzdelem, nincs keserűség, csak meleg életöröm és ujjongó életkedv. Ujjongás a napsütés és ujjongás a vihar is. A színei életében örvendező természetnek tájképművésze ő.

Végül pedig sikerének végső titka, hogy tájkép-álmai a maguk szépségével, művészi értékével nemcsak kivételesekhez szólnak. Éppen ezért jubiláris kiállításának most is nemcsak hozzáértőkben és vásárlókban, hanem az egész nagy magyar közönségben lesz emlékezetes sikere.

osztálynak.

ság.

számmal.

Magyar Mannheimer Gusztáv festőművész

Magyar-Mannheimer Gusztáv kiállitása

Magyar-Mannheimer Gusztáv festőművészt ismertetni, méltatni akkor, mikor az ő művészetét ma már minden lexikon, minden művészeti almanach a magyar pantheonba helyezi, ismétlése volna a lezárt értékmérésnek.

Abból a nagy gárdából sarjadt, amelynek minden tagja halhatatlan remekművekkel gazdagitotta az egyetemes művészetet és a hazai határokon tul is hódolatteljes elismerést szerzett a magyar géniusnak. Csaknem két emberöltő eredményekben és kitüntetésekben gazdag művészi munkája áll *Magyar-Mannheimer* mögött s ma, hogy a Fészekben, a művészek klubjában mintegy negyven uj festményéből gyüjteményes kiállitás nyilik meg, mintha uj, friss, lendületes művészi szellem szólna a nézőhöz.

Az utóbbi időben forrott csak ki Magyar-Mannheimerben az az áhitatteljes olasz igézet, amely eddig a világ minden alkotóművészének lelkét megejtette, amikor az olasz föld buja szineit, ragyogó levegőpáráját megpillantotta. Nála ezek az impressziók azt eredményezték, hogy addigi kosmikus tájlátása az elégióból a lirába enyhült, s évek során át zengte a balzsamos illatu olasz táj szouettjeit azzal a hivatott költői lélekkel, amilyen csak kiválasztottaké lehet.

Csodálatosak ezek a tájképek. A horizont átbomlása, a mérhetetlen távolság, a felhők kulisszái, amelyeken át a sejtelmes, balzsamos olasz ég fénye és szine átcsillog, az örökzöld fák formái, s gyantás leheletük érzékeltetése nem egyszerü képalkotó elemek, hanem egy istenadta festőtalentum költői eszközei az örökszép számára.

Merőben felesleges itt Magyar-Mannheimer technikájának legsajátosabb eredetiségéről beszélni. Ez a formanylev kollektiv s ma is az, amikor e szónak formaromboló, művészi forradalom ize van, egyetemes, mert a haladó korszellem nyelve s eredete a tárgyilagos naturalizmus orthodox akademikusságába nyulik vissza.

Est. Kurir
1930 II. 12

A kiállítás anyagában mint egy-egy rejtett kincs vonul meg néhány figurális kép. Magyar-Mannheimer Gusztáv, a rajzbravur utolérhetetlen mestere itt jelentkezik a legmodernebb formában. A szinek formaképző alkalmazása, az anyagszerüség és a szinnaturalizmus igazi avantgárdistája ma, mikkor a fiatalok szertelensége harsogó szóval követeli az elismertetést, szerényen, halkan, csak igy mellékesen elénk tárja a kiforrott erő ujjászületését.

A Fészek *Magyar-Mannheimer* kiállitása nagy müvészi esemény, méltó elindulása a mesternek a velencei nemzetközi kiállitásra, ahová a mostani gyüjteményének egy részét szánta.

Boross Mihály.

*

A kiállitás ma, kedden délután nyilik meg s délutánonkint 6-tól 8-ig dijmentesen látogatható.

Magyar-Mannheimer Gusztáv
Ernst-múzeum

Ernst-múzeum

Hetvenesztendős *Magyar-Mannheimer* Gusztáv képei töltik meg az *Ernst-Múzeum* hat termét. Egy változatos és gazdag művészi pálya félszázadot átfogó, változatos és gazdag eredményei. Kiforrott, kiérett, bevégzett, nemes értékek, amelyek a naturalizmusnak az impresszionizmushoz való átivelését szinte illusztratív módon szemléltetik. Az indulástól a megérkezésig minden jelentős fordulata képviselve van itt az öregségében is friss, fiatalos temperamentumú mester kiegyensúlyozott művészetének. Kevés figurális és sok-sok tájkép, borongó hangulatú olasz és magyar tájmotívum, amelynek szolid, kissé temperált lírájú előadása elmélyült kulturáltságról tanuskodik. Sötét, komor színekben, de elsősorban *színekben* pompáznak ezek a natúra anyagszerűségét soha el nem hanyagoló képek, meggyőző tanuságot téve a *kolorista* művész mellett. A kezdet periódusaiból valók épúgy, mint legújabb alkotásai, amelyeken nyoma sincs a fáradtságnak.

Régebbi vásznai sorából messze kimagasló értéket reprezentál egy muzeális becsű darab: a *Szegény kültelkiek*. A tónusfestésnek ezen a képen megnyilatkozó finomsága, a kompozíciónak egyszerű, természetes zártsága s a vonalvezetésnek tökéletes, kifejező ritmusa *Magyar-Mannhei-*

Pesti Napló
1926 III. 24
17.

mer piktúrájának legfelső határvonalát jelzi. A maga nemében klasszikus alkotás. Újabb dolgai közül viszont talán a 43. számú *Olasz táj* mutatja legjellemzőbben és legharmonikusabban tőretlen kvalitásait, amelyeknek persze egész sereg más dokumentuma is akad a hatalmas kollekcióban.

A nagytermet gróf *Andrássy* Géza festményei töltik meg, hű képet adva arról a bensőséges érdeklődésről, amellyel főúri festőjük a képzőművészet iránt viseltetik. Havas tájak és hullámzó tengerrészletek a kedvenc témái, kissé szentimentális színhangulatok, az odaadó természet- és művészetrajongásnak műkedvelő dokumentumai. Az Andrássy-családban különben nem meglepő ez a művészetekhez való vonzódó, lelkes szeretet, amelynek tradicionális folytatója gróf Andrássy Géza is, akit ezért csak becsülni lehet.

Kiad

A csatolt ügyiratok számai:

Magyar-Mannheimer Gusztáv

5 ◆ MAGYAR–MANNHEIMER GUSZTÁV (1859–1937)

Balaton látképe

45 × 55 cm
Olaj, falemez
J. j. k. l.: Magyar Mannheimer G.
Kikiáltási ár: 60 000 Ft

5

7

8

8 • ÁCS FERENC (187

Napsütötte tópart

62,5 × 75 cm
Olaj, karton
J. b. l.: Ács F.
Kikiáltási ár: 140 000 Ft

9 • IVÁNYI GRÜNWALD BÉLA (1867–1940) ➝

Virágcsendélet

80 × 60 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: 1932 Iványi Grünwald
Kikiáltási ár: 700 000 Ft

MAGYAR-MANNHEIMER Nelly festő

OMIKE 1909-1944

549
563

Magyar-Mannheimer Gusztáv

festőművész

Csoportkiállitás - Ernst-Muzeumban - képével szerepel. Egy ifjuhelkű őrz lirikus költ s zenél a természet szépségeiről s változásairól. Fiatal hévvel vall szerelmet a szép tájaknak, az ég boltozatnak, a felhőknek s agg korának új természét mi sem diaséri jobban, mint az, hogy az ly képek álljuk a versenyt a közéjük kevert régi mesterművekkel.

Az E s t
1933.I.15.

Magyar-Mannheimer Gusztáv festőművész

(*A Reggel tudósítójától.*) Virágvasárnap délelőtt nyitották meg az Ernst-muzeumban *Magyar-Mannheimer Gusztáv, gróf Andrássy Géza* és *Sidló Ferenc kiállitását*, amelyet katlan nagy számban jelent meg

a legelőkelőbb közönség.

A főuri körök élénk érdeklődése természetesen főképen *gróf Andrássy Gézának* szóló husz festményével *most mutatkozott be* először nyilvánosan, *mint festőművész*. Erre is *a jótékony cél érdekében* lehetett rávenni. Most itt függnek köröskörül szinpompás képei. Olyanok ezek a festmények,

mint egy impresszionisztikus ember n jegyzetei.

Ahol mozgalmas életében járt, vászonra vetitette *utiélményeit*. „Sohasem állitottam volna ki — mondja a gróf az érdeklődőknek —, ha nem csábit a jótékony cél. S most már nem is bánom, *legalább láthatom itt ezt a sok szép asszonyt.*" Az előkelő közönség nagy figyelemmel fogadta *Magyar-Mannheimer Gusztáv* és *Sidló Ferenc* kiállitott munkáit is. Magyar-Mannheimer

ötven év termését

állitotta ki *hat teremben*. Kevés figurális és nagyszámu tájképe *a kolorista művész nagyszerü eredményeiről tesznek tanuságot*. Az értékes gyujtemény a mester piktori evolucijának minden fontos állomását megmutatja nekünk és palettájának férfias szinharmóniájával — minden állomásán — elragad. *Sidló finom plasztikái* stilusosan illeszkednek az érdekes kiállitás keretébe. A tárlaton ott láttuk *József* főherceget, gróf *Andrássy Gyulát* és feleségét, gróf *Károlyi Józsefnét*, gróf *Andrássy Sándort*, gróf *Batthyány Gyulánét*, *Apponyi Mária* grófnőt, *Lipthay* bárónét, herceg *descalchi Károlynét*, gróf *Csáky Imré-*

A Reggel 1929 III. 26.

nét, gróf *Hadik-Barkóczy Endrét*, gróf *Andrássy Imrénét* — és másokat. A diplomaták közül az amerikai, olasz és belga követet. A kultuszminiszter helyett *Petri* államtitkár jelent meg, a főváros képviseletében *Liber* tanácsnok. Érdekes, hogy gróf Andrássy Géza jótékonycélu kiállitási anyagából már az első délelőtt három képet adtak el, a „Balaton tükré"-t 1500 pengőért, „Medvecsalád a Spitzbergákon" 600 pengőért és a „Derviskolostor"-t 500 pengőért. A három első vásárló: *Wolfner Gyula*, *Horváth Nándor* és dr. *Horváth Imre*. Amikor eljöttünk, épp jelentkezett a negyedik vevő...

Kiadás

A csatolt ügyiratok számai:

Magyar-Mannheimer Gusztáv

Két „hetvenkedő" művész az Ernst-Muzeumban.

Jókainak azt a klasszikus mondását, hogy: *„Öreg ember, nem vén ember"*, most bátran ráolvashatjuk arra a két hetven éves szereplőre, akiket ezuttal az Ernst-muzeum mutat be.

Mind a kettő művész. *Magyar-Mannheimer Gusztás*, aki vérbeli festő és gróf *Andrássy Géza*, aki elsősorban ugyan életművész, de egészen szenzációsan kiderül róla, hogy mint festő is megállja a helyét.

Magyar-Mannheimer festői pályája nyitott könyv; gróf Andrássy Gézáról pedig csak azt tudtuk, hogy Budapest egyik kitünő sportembere és legnépszerübb gavallérja, akiben páratlan szeretetreméltóság lakozik. Most az életkönyvének egyik titkos fejezete árulja el, hogy az ecsetkezelés élvezetének is hódol. Mert a festés nemcsak fáraszto, lelket gyötrő szellemi munka, hanem élvezet is, kivált azoknak, akiket anyagi jólétük felment az élet gondjaitól.

De még az olyan elismert művész is, mint Magyar-Mannheimer, akinek szemére vetették, hogy 70 éves korában miért fest, azt válaszolta: „Miért ne festenék, mikor az elsősorban élvezet s azután kenyérkereső munka is."

Hozzátehetjük ehez még azt is, hogy sok nagy mester épen a hatvenas évein tul fejlődött arra a művészi fokra, mely igazán naggyá tette. És hogy az *életkort nem szabad összetéveszteni az életerővel*, mert ebben rejlik Jókai mondásának az igazi értelme. Sok fiatal idő előtt elöregszik és sok öreg késő napjaira fiatalodik meg.

Igy állván a dolgok, mindjárt kijelenthetjük a most megnyilt tárlat két 70 éves szereplőjéről, hogy ők igenis „hetvenkednek".

Pesti Hirlap
1929 III. 24

Magyar-Mannheimertől egész sorozatát látjuk legujabb tájképeinek, melyek páratlan tónusbeli finomságuk mellett frissen fölkent festékmasszájukkal egészen üdén hatnak. A felhőzetek monumentális mozgása fokozza ezt a hatást. Ebből a gazdag és jó anyagból nehéz még jobbakat kiválogatni, de mégis kijelöljük a legszebbeket: a „Rákoson", a „Készülő zivatar", az „Olasz táj", a „Quarnero", „Eső után", „Távoli hegyek", „Borus táj", „Zivatar", „Tavasz Tirolban", Tisztul az ég" cimüeket. Érdekessé teszi Magyar-Mannheimer kollekcióját, mely hat termet tölt meg, a retrospektiv anyag is, közöttük a muzeálisan szép „Vizhordó leány", a Newyork-kávéház freskóihoz készült mennyezet-kép vázlatok, a „Fürdőző gyermekek" c. kompoziciója (egy igen szép, friss változattal), a „Tannhäuser és Vénusz", a „Szegény külfelkiek" munkáscsoportja, a „Zászlótartó" s néhány kitünő miniature-finomságu tanulmánya a Capri-szigetről és Voloskából.

Gróf *Andrássy Géza* pikturájának eredete visszanyulik az ősök közé, akik közt Ippolito Andreasi az 1500-as években Mantuában freskókat festett, a nagyapja A. Károly viszont miniatüröket festett, unokafivére A. Tivadar müveit halála után a Mücsarnok mutatta be, — most volt unokaöccsének, gróf Batthyány Gyulának nagysikerü tárlata. Barátai azután rábeszélték, hogy ő is mutatkozzék be, mint „piktor". Igy jutott 30 müve az Ernst-muzeum nagy termébe.

2. sorsz. Iroda minta. — Pallas nyomda, Budapest.

meg ugy számították, hogy a [illegible]
Ercsi községnél, lesz nagyobbarányu a veszély, de ott sem történt semmi baj.

a jeges áradat a gátnál jóval alacsonyabb volt és igy minden rombolás nélkül tovább-rohant.

Auguste MAGYAR-MANNHEIMER:
Peinture décorative. Collection H. Jellinek.

MAI MAGYAR MŰVÉSZET.

*III. MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV.

A Képzőművészeti Társulat téli tárlatán a nagy aranyérmet Magyar-Mannheimer Gusztáv nyerte el egy alakokkal élénkített tájképével. A kép egy nyírfákkal tarkított sötétlő fenyőktől bezárt erdei tisztást ábrázolt, melynek avarán tarka ruhás társaság heverész. Az ősz szelétől kopaszra fosztott nyírfák egy pár sárgálló levele, a halványan kékes ég a vén asszonyok nyarának hangulatát lehelte s a nyírfatörzsek és a feketészöld fenyves háttér ellentéte, a zöld pázsittal váltakozó aszú avar és a heverészők halványan tarka ruhái élénk és kellemes színakkorddá olvadtak rajta.

Eszébe jutott a szemlélőnek Mannheimer egy másik jelentős sikert elért képe, az, mely a velencei modern képtárban 1901. év óta függ a Tavasz, amin már ugyanaz a színpompa, mint e képen. S ha visszaemlékezett aztán azokra a haraggal tornyosuló, felhőkkel ékes festményekre, melyekkel első sikereit aratta és az emberi értelem osztályozó hajlamát követve, a művészt itt vagy ott elhelyezni akarta, még fejtözés után sem igen sikerült az osztályozás, de viszont a gondolatmenet kapcsán arra is rájöhetett, hogy Mannheimer lassú érvényesülésének okát könnyen megtalálhatja ott, hol azt leverni kell: művészetében.

* Modern művészetünkkel foglalkozó sorozatunk cikkeit l. A GYŰJTŐ I. évfolyam 15. l. Lengyel Géza: Csók István; 245. l. Siklóssy László: Modern magyar éremszobrászok.

A Gyűjtő 1913. 1—2. f.

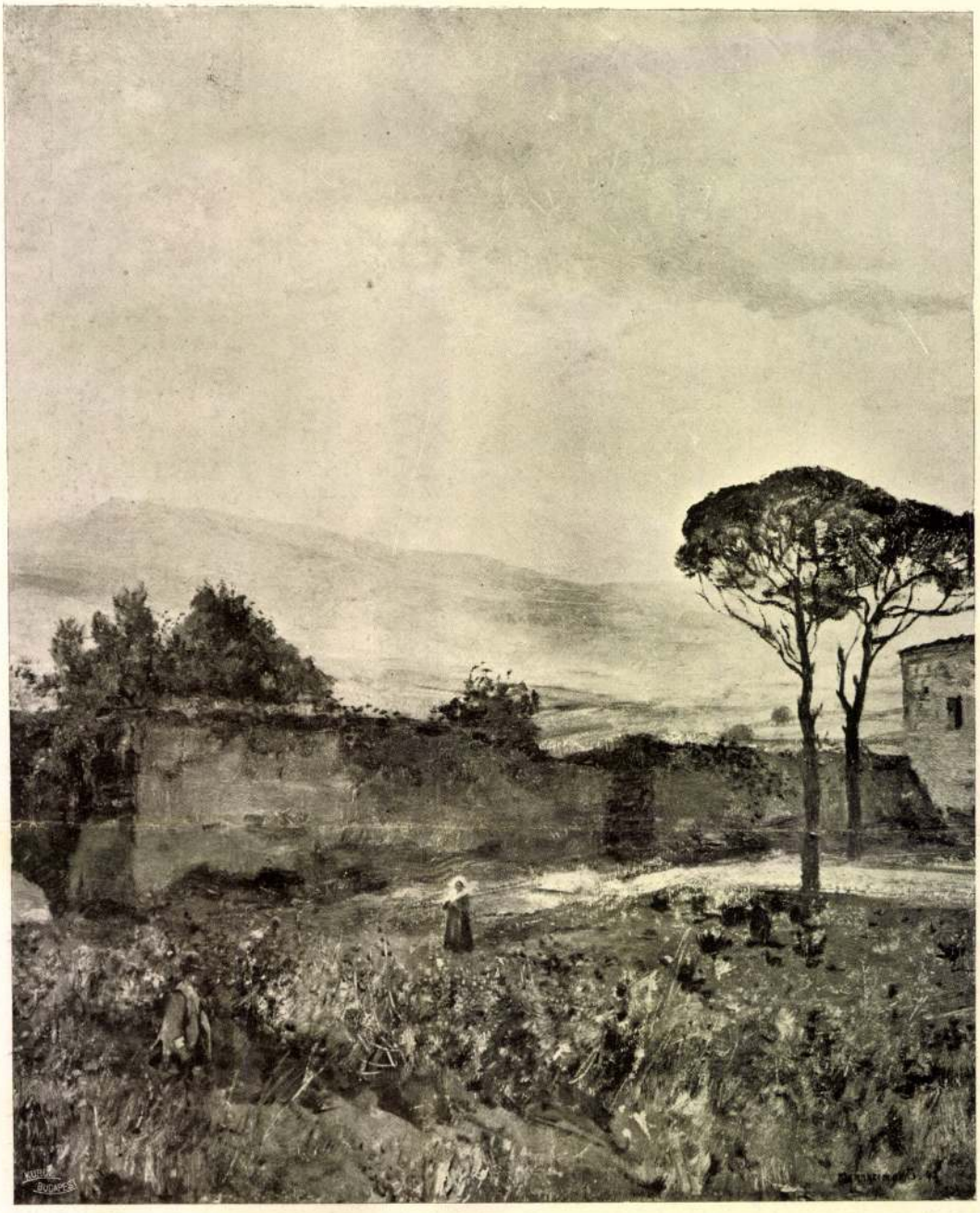

MAGYAR-MANNHEIMER Gusztáv:
Olaszországi táj.

(Túloldalon:)

MAGYAR-MANNHEIMER Gusztáv:
Nyíres.

Partie d'Italie.
Société Hongroise des Beaux-Arts.

(Ci-contre:)

Forêt de bouleaux.
Collection Ladislas de Siklóssy.

Les féries aux bords du Quarnero. Tableau à l'huile, peint par Auguste MAGYAR-MANNHEIMER. Collection L. Landauer.

Nem számíthatjuk sem a német festészetből sarjadt akadémikusok közé, de nem fér meg a franciákon nyugvó modernjeink között sem. Mivel pedig nem sorolható festészetünk két nagy áramlatához, sőt személyes ismerősei tudják, hogy mindkettőnek éles kritikusa, csakis akkor érhette meg a maga teljes boldogulását, midőn az áramlatok, melyek ellen küzdött, gyöngülni kezdtek. Ma már, midőn a németes akadémizmus majdnem teljesen kimult s a franciás impresszionizmus végét járja s az újabb kifejlődések még nagyon is bizonytalanok, elérkezett az idő azoknak az értékeknek megbecsülésére, melyeket az egyik tábor érdeméül sem lehet betudni.

Mannheimer már pályája kezdetén felismerte a németek sablonos élettelenségét, nem elégedett meg az akadémiák szürke tudományával, hanem oda nyúlt vissza, ahonnét azok maguk is kiindultak, az olasz reneszánsz, de különösen a barok-kor szenvedélyének hangulata tájfestéseinek kincseihez. És a maga szemével kezdte vizsgálni és lassan vérévé vált sok olyan elemük, melyet a mai művészet formáinak gazdagitására festésnél használni. Ezeket a tapasztalatait a legeredményesebben a tájképfel lehet érvényesitette. Elfogadta a szigorú megkomponáltságot, a barokkor mozgalmasságát és azt a kissé deklamáló, kissé pathétikus stilust, mely a legkisebb dolognak is meglátja nagy oldalát s ezért a legegyszerűbb téma keretében is panthétikus hangulatot, sivár és jelentéktelen tájaknak ünnepélyességet tud adni.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: Mulatozó gyermekek a Quarneróban.
Szépművészeti Múzeum. — Musée des Beaux-Arts Budapest.

De Mannheimer nemcsak visszafelé tudott tekinteni, hanem önmagába és maga köré is, amit szinskálája és megfigyelésének átköltése egyaránt elárul. Ha felkeressük mütermében, ott apró kis fatáblácskákra festve számos frissebbnél frisebb impressziót talál megörökítve. Esti hangulatokat, ködbe vesző tengert, távolról kékellő hegyeket, azurkék mélységek fölé csapódó ezüstös hullámtarajokat, napnyugta bíborában vagy déli verőfényben fürdő felhőket. Ezek a tanulmányok az impresszionizmus kérlelhetetlen meglátású és válogatást alig ismerő színrealizmusával vannak festve és a modern paletta minden eleven, friss, ríkító színében csillognak. De Mannheimer túl megy rajtuk, mert csak arra szolgálnak neki, hogy lelkében megkomponált témáihoz szerfelett friss és hatásos színakkordokat meritsen belőlük. Ha szabad e hasonlattal élnem, tájképei oly orchestrális müvek, melyek a melódiá-t, a téma felépitését a mult formáiból veszik és csak hangszerelésük teljesen modern. Haragosan tolongó felhők alá, melyek az alattuk elterülő elkomorodott tájjal pathetikus hangulatot adnak, erőssen csillogó virító zöld színfoltok vannak odavetve, olyan ríkító zöld színben, amilyent csak Constable ota ismer a tájfestés. Ha nem zöldek a hangsúlyozó színfoltok, akkor mély tüzü vörösek vagy sárgák, de bármily színüek is, mindig rajtuk csendül ki az egész kompozició akkordja. Ilyenfajta ragyogó, de még ragyogásukban is szordinált színharmóniák és színkontrasztok ilyen összeválogatottságban, íly tarka változatosságban együtt nem igen fordulnak elő a ter-

Szent Mihály. Kálnoky gróf gyűjteményéből.
Saint Michel. Collection Comte Kálnoky.

Szentháromság. Amerikai gyűjteményben.
La Trinité. Collection privée américaine.

mészetben, de Mannheimer sohasem is törekedett puszta realizmusra, mert kedélye, de még inkább értelme is mindig átteremtésre, komponálásra kényszeritette. Nem elégedett meg azzal, amit látott, hanem azt is hozzá költötte mindig, amit érezett és gondolt, impresszióit igy átalakitva az ösztönszerüen művészi elemet gyakran értelmi eredetü dolgokkal is megtoldotta.

Legjobb képeit a tájképfestés körében alkotta és maga is alighanem mindig tudatában volt tehetsége ezen irányának. És mégsem maradt egyoldalú, mert sok figurális dolgot is festett, sőt zsáner-képei is ismertekké váltak. Mind e festményei jól sikerültek, sőt nem egy akad köztük, mely legjobb tájképei mellé helyezhető. Zsáner-képeiben is művészi tudott maradni, mert nem a közönséggel való olcsó kacérkodásra, hanem

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: Scherzo. Collection Baronne Fanny de Hatvany.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV:
Mosónők a római Campagnán.
Könyves Kálmán R.-T. jogosításával.

AUGUSTE MAGYAR-MANNHEIMER:
Laveuses à la Campagna.
Musée des Beaux-Arts, Budapest.

Magyar Mannheimer Gusztáv

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV:
Külteleki lakosok. — Au faubourg.
Könyves Kálmán R.-T. jogosításával.

témáinak festői megoldására törekedett. Festett olajjal, temperafestékkel, akvarellezett, rajzolt, metszett rézbe, karcolt, litografált s ekként kitanualt a festői technikák minden változatát. Művészetének minden mesterségi titkát kifürkészte, amit nemcsak virtuóz technikája árul el, hanem az a sok mindenféle előkészítő munka, melyet legtöbben a gyáros vagy kereskedő munkájára és becsületességére bíznak, de amelyet ő maga szeret elvégezni. Az a gond, amivel vásznait, festődeszkáit maga készíti ki, mindjárt elárulja a művészetének minden csínját-bínját ismerő embert, ki minden esetlegességtől függetleníteni akárja magát.

MAGYAR-MANNHEIMER Gusztáv:
Tájkép. — Paysage.
Könyves Kálmán R.-T. jogosításával.

Mannheimer jelentősége minden ízében tudatos művészeti strukturájában rejlik. Nem tartozik az úttörők, a küzködők közé, de egyik legjelentékenyebbike azoknak, kik szertelenségeket kerülve harmonikus és befejezett egyéniségekké tudtak alakulni, kik nagy küzdelmek idejében is nyugodtan haladtak az egyéniségük szabta korlátokon belül és bízni tudtak abban, hogy érvényesülésüket meg fogja hozni a legigazságosabb bíró: az idő.

FARKAS ZOLTÁN.

Magyar-Mannheimer Gusztáv festő és illusztrátor

Magyar Életrajzi Lexikon

Magyar-Mannheimer Gusztáv (Bp., 1859. febr. 27. -- Bp., 1937. jan. 16.): festő és illusztrátor. Bécsben Makart és Münchenben Wagner tanitványa volt, majd hazatérve a Benczur-mesterisk. tagja lett. Stilusát a romantikus realizmus, a naturalizmus és a Makart-féle akademikus-dekorativizmus ötvözete jellemezte. 1901-ben Esti hangulat c. képével társulati dijat, 1902-ben állami kis arany-, 1912-ben nagy aranyérmet nyert. Tavasz c. képét 1910-ben megvásárolta a velencei Modern Képtár. Többizben szerepelt kollektiv kiállitással a Nemzeti Szalonban, Ernst-Muz.-ban, több képe található az MNG-ben. Számos illusztrációt is készitett (Mikszáth Müveihez, stb.). Önarcképe a Magy. Tört. Képcsarnokban (Bp.-i Tört. Muz.) található. -- Irod. Hermann Lipót: M.M.S. (Magy. Művészet, 1937).

KSné

Magyar Mannheim Gusztáv

MŰVÉSZET

A Mücsarnok kiállítása

Valami bátortalan megindulás látszik a Mücsarnok ma megnyiló kiállításán. Mintha szétfeszednének valami gálló bilincs, amely utjában állt az egységes szellemü magyar müvészi élet kialakulásának: *a Mücsarnok termeiben sok olyan névvel találkozunk, amelyeknek viselői egyébként, mint bizonyos csoportok tagjai, szemben állanak a Mücsarnokkal.*

Csak örömmel üdvözöljük azokat a bátrakat, akik le merték dobni a csoportfegyelem béklyóit, s egyénenkint sorba állanak, hogy az ugynevezett Mücsarnok-problémát, amely az egyetemes magyar képzőmüvészet egységes gazdasági problémája is, ott benn igyekezzenek megoldani.

Most még a müvészi nivó emelése van hátra, s nem kétséges, hogy nem egy olyan pánt pattan szét, amelyet talán csak egyéni hiuság vont egy-egy csoportba tömörült müvésznagyság köré.

A kiállitás egyébként, ha általánosságban tetszetős is, részleteiben kihivja a kritikát. Ekkora tömegü kiállitás, ily sokszámu csoport részvételével összegyüjtött anyag több olyan alkotással bővelkedhetnék, amely megállitja a nézőt. *A Mücsarnok kiállitásain tömegével kellene találkoznunk a legjobb müvészek legjobb alkotásaival.*

Teremszámozás szerint haladva, az I. teremben *Magyar-Mannheimer* Gusztáv három vásznát látjuk. *Az éjszaka Capri szigetén* és a *Régi kastély falai* a nagy müvész természetimádásának klasszikus példái. *Szánthó Mária* két remekszabásu akttal szerepel, *Gyügyei Nagy* Zsigának egy reflexszinekben gazdag félaktja érdemli meg még itt a legnagyobb figyelmet. *Mihalovics* Miklós, *Kárpáthy* Jenő, *Barkász* Lajos, *Vigh* Bertalan, *Benkhardt* Ágost és *Kézdy-Kovács* László eleven szinekben tartott erdőképe emelkednek ki. A második terem a *Céhbeliek* külön kiállitása. Jó, egységes gyüjtemény, amelyet *Zádor* István, *Kunffy* Lajos, *Szlányi* Lajos, *Katό* Kálmán, *Wellmann* Róbert, *Gábor* Móric, *Nagy* Sándor, gróf *Bánffy* Miklós, *Balló* Ede, *Glatz* Oszkár, *Mérő* István, *Déry* Béla, *Nádler* Róbert festők, *Petri* Lajos, *Telcs* Ede, Kisfaludy *Strobl* Zsigmond, *Sidló* Ferenc és *Lux* Elek töltenek meg tartalommal.

A harmadik teremben a Magyar Képzőmüvészek Egyesülete tagjai szerepelnek. Itt *Kemény* Nándornak három bravuros képe, *Turmayer* Sándor, *Radnay* Miklós, vitéz *Darvassy* István, csiki *Gál* János, *Fayl* Frigyes, *Albert* Ferenc, *Neogrády* László, *Englerth* Emil, *Kopeczky* Raoul drámai erősségü erdő-vászna, *Sóváry* János, szilágyi *Nagy* István, *Maugsch* Gyula, szentpáli *Poór* Lili szobormüvei az értékek. A negyedik teremben szobrok kerültek össze — közös hajlékául minden részt vevő csoportnak. *Cser* Károly és *Forgách Hanna* Erzsébet, *Bory* Jenő és *Varga* Oszkárnak egy feltünően jó fiuaktja és a jól induló *Lukács* Irén talán ki is meriti a felemlitésre érdemes alkotásokat. Az ötödik teremben a Kupeczky Társaság kapott helyet. *Basilides* Sándor és *Szokol* Vilibaldon kivül *Kézdi-Kovács* Elemér érdemel figyelmet, akinek *Parasztlakodalom* cimü nagy vászna igen érdekes s a tárlat egyik jelentős müve. A hatodik terem falain a *Benczur Társaság* tagjainak alkotásait látjuk, kétségen kivül a kiállitás egyik legjobb, legtetszetősebb gyüjteménye. *Jeges* Ernő, *Heintz* Henrik, *Udvary* Pál, *Tolnay* Ákos, Gy. *Sándor* József, *Burghardt* Rezső, *Udvary* Géza, *Katona* Nándor, *Áldor* János László munkái és *Gimes* Lajos egy tájképe, de különösen a Kirándulók cimü vászna, *Lányi* Dezső, *Róna* József, *Margó* Ede és *Greff* Lajos szobrászok alkotásai teljessé teszik a kiállitás müvészi nivóját.

A hetedik terem közös tanya. *Németh* Gyula, *Csóka* István, *Kárpáthy* Jenő, halasi *Horváth* István, *Garai* Ákos, *Kiss* Kálmán, *Vigh* Bertalan, *Lám* Ilus, *Éber* Sándor, *Siuda* Nándor emelkedtek ki s külön érték *Szánthó* Mária Erdőben cimü frisslendületü vászna és *Csapó* csendélete. A nyolcadik terem is együttes helye minden kiállitónak. *Brüll* Aladár, *N. Fodor* Olga, *Kövér* Gyula és *Sárdy* Brutus müvei kivánják a megemlitést. A kilencedik teremben az U. M. E. tagjai jutnak szóhoz. *Pécsi Pilch* Dezső, *Emőd* Aurél, *Kádár* Béla, *Frank* Frigyes és *Scheiber* Hugó nevei fedezik a kiállitás müvészi nivóját. A tizedik teremben a K. U. T. kapott helyet, *Márffy* Ödön, *Szőnyi* István, *Barzó* Endre, *Bornemissza* Géza, *Egry* József, *Szobotka* Imre és *Cigány* Dezső karakterizálják a homogenitást. A tizenegyedik teremben a *Cennini* Társaságból *Diósy* Antal, *Hende* Vince freskó-tervei és *Halápy* Ede tanulmányai érdemlik meg a figyelmet. Ebben a teremben még feljegyzésre várnak *Király* Jenő, *Hessky* Iván, *Lühnsdorff* Károly, *Reutter* Ágost és id. *Dörre* Tivadar, *Szalayiné Lobwag* Ernesztin, *Chiovini* Ferenc, *Réthi Zsuzsa*, *Kiss Farkas* Imre festők, *Janszky* Béla és *Szivessy* Tibor, valamint *Gregersen* Hugó épitészek nevei.

A tizenkettedik terem a Képzőmüvészek Egyesületéé. *Viski* János két hatalmas és mozgalmas hortobágyi képe, *Rónay* Kázmér jó téli képe, *Englerth* Emil nemes portréi, *Páldy* Zoltán gondos tanulmánya, *Heyer* Arthur. Zsigmondyné *Jármay* Edith és *Kopeczky* Raoul egy-egy alkotása birnak értékkel. A tizenharmadik terem a Magyar Képzőmüvésznők Egyesületéé. Beck *Schwarz* Elza, *Bruck* Hermin, *Mészárosné Kisfaludy* Mária, *Páris* Erzsi, *Komáromi Katz* Endréné, *Müller* M., *Lovass* Piroska, *Boros* Ilona, *Mezei* Ilus egy-egy munkája és *Porter* Paula erős kvalitásu portréja vonják magukra a figyelmet.

Boross Mihály.

Férfi fehérnemuek

Férfi ing	tökéletes szabású, kitünő fehérneműanyagból P	3.60
Férfi ing	színes mintás raye anyagból, bélelt mellel P	5.50
Férfi ing	kiváló, színes mintás poplinból, bélelt mellel P	6.90
Frakk ing	elsőrangu siffonból, angol pikké mellel P	8.50
Férfi hálóing	erős szálu siffonból, diszpánttal P	3.90
Férfi rövid nadrág	kitünő színes anyagból P	1.40
Férfi nadrág	hosszu, gombos fazon, kitünő grádli anyagból P	3.45
Férfi pyjama öltöny	divatos mintás flanelből P	6.90

Férfizokni

Kitünő minőség	tartós anyagból P	—.35
Műselyemmel átszőve	tartós jó minőség P	—.88
Legfinomabb flór minőség	sok szép divatmintákkal P	1.35
Harisnya (hosszu)	divatmintás kiváló tartós minőség P	1.35

gyönyörű perzsamintákkal P 3.80

Flanel takaró	komplett méretben P	3.90
Rojtozott sezlon átvető	igen szép perzsa mintákkal P	14.80
Fehér és ecrü függöny grenadin	100 cm széles P	1.28
	150 cm. széles P	1.95

Női- és férfi cipők

Különböző fazonu lakkcipők, barna és fekete samette antilop, fekete és barna bőrcipők, francia és trotteur sarokkal, kitünő minőségek a legdivatosabb formákban, minden pár szavatoltan jó minőség, egységár P **12.—**

Cégünk különleges farsangi olcsó árajánlata: fekete atlas pántos és szalon estélyi cipók a legdivatosabb kivitelben P **9.80**

Férficipők: Fekete box fűzős cipő, divatos angol formában, garantált, tartós jó minőség, kézimunka P **14.50**

Calvin-tér 7. Vámház-körut 6. Andrássy-ut 4.

Postai rendeléseket utánvéttel **bérmentve** szállitunk.
Kivánságra mintákat és képes árjegyzéket küldünk.

Magyar-Mannheimer Gusztáv
festőművész

Magyarország
1930.XI.9.

A Munkácsy Céh

Harmadik kiállítását nyitja meg holnap az Ernst Múzeum termeiben a *Munkácsy Céh*, amely azzal a programmal indult, hogy gazdasági segítséget nyujtson a magyar művészeknek és egyúttal biztosítsa a müpártoló közönséget is, hogy csak értékes, komoly művészi nivójú képet vagy szobrot juttat el hozzá e célra alakult és stílusukon kívül álló szervezetén keresztül.

Ezt bizonyítja a holnap megnyíló kiállítás is, amelyben a művészet minden iránya képviselve van általánosan jó nívójú alkotásokkal.

A termek sorrendjében feljegyeztünk néhány nevet, akiknek képei kiemelkednek az anyagból: *Magyar-Mannheimer* Gusztáv, *Zádor* István, *Fényes* Adolf, *Péter* Mária, *Weil* Erzsébet, *Kernstok* Károly, *Glatz* Oszkár, *Ivanyi Grünwald* Béla, *Szőnyi* István, *Hermann* Lipót, *Kosztolányi Kann* Gyula, *Perlmutter* Izsák, *Csók* István, *Rudnay* Gyula, *Gedő* Lipót, *Márk* Lajos, *Lebel* Mária, *Bertalan* Albert, *Vass* Elemér, *Schossberger* Klára, *Faragó* Endre, *Belányi* Viktor, *Margó* Ede, *Feszti* Masa, *Paizs Göbel* Jenő, *Förstner* Dénes, *Pólya* Iván, *Aba-Novák* Vilmos, *Basilides* Barna, *Dabis* Rózsi. (m—i)

Est ✓ 930.XI.7.
U.N. ✓ 930.XI.8.
E.K. ✓ 930.XI.8
S.ó.H.
M.O ✓ 930.XI.7.
B.H.
M.H.
M ✓ 930.XI.7.
N.U ✓ 930.XI.7.
P.H ✓ 930.XI.
P.N.
U ✓ 930.XI.7

Magyar-Mannheimer Gusztáv festőművész.

* **Magyar-Mannheimer ünneplése.** Az Omike műbarátok köre kedden, április hó 2-án este 6 órakor a Pesti Izr. Hitközség dísztermében (VII., Sip utca 12. II. emelet) *Magyar-Mannheimer Gusztáv festőművész* 70-ik születési évfordulója alkalmából Magyar-Mannheimer-estet rendez. Műsor: 1. Elnöki megnyitó: Fónagy Béla elnök. 2. Óda: Lenkei Henrik író. 3. Zongoraszámok: Polonyi Elemér. 4. Magyar-Mannheimer Gusztávról: *Gerő Ödön.* 5. Dalok: Váradi Margit. 6. Zárszó: dr. Hevesi Simon vezető főrabbi.

Pesti Hirlap
1929 III. 31.

Kiadás után

2. sorsz. Iroda minta. — Pallas nyomda, Budapest.

Magyar Hamburger Gusztáv

ÚJSÁG 1931. II. 22.

MŰVÉSZET

Tavaszi tárlat

A *Képzőművészeti Társulat* a fővárossal kötött szerződésének tesz eleget, amikor egyszer egy esztendőben teljesíti a különböző művésztestületeknek és egyesületeknek azt a kívánságát, hogy mindegyik a maga külön termében és saját külön zsűrije alatt állíthasson ki. A holnap megnyíló *Tavaszi Tárlat* ennek a külön zsűrizésnek és külön terméknek egy kétségtelen hasznát bizonyítja. Mégpedig azt, hogy ezzel a szisztémával egy-két művészegyesület kivételével valóban sikerült a magyar képzőművészetnek majdnem teljes seregszemléjét csinálni meg ebből a tárlatból, ami kétségkívül a szokottnál változatosabb és érdekesebb együttes hatást ad.

Az első nagyteremben magának a Képzőművészeti Társulatnak törzs- és társtagjaival és csoporton kívül kiállító művészekkel találkozunk. Itt és két másik kis teremben találkozunk tehát azokkal, akik az egyes csoportokon kívül állnak. Köztük nagyobb sorozattal szerepel *Magyar-Mannheimer Gusztáv*, aki két ismert stílusú olasz tájképén kívül egy érdekes gyártelep színességét mutatja meg. *Karlovszky* ez alkalommal csak egy portrét hozott. *Vidovszky* két szép tájképe, *Kukán* portréja, *Czencz* János színekben lecompított odaliszkja, *Benkhardt* friss parasztfigurája, *Brüll* női studiuma, *Kunwald* és *Boruth* portréi, *Horváth* Béla téli tájképe, *Kövesdy* Géza vidám kompozíciója, *Csóka* csendélete, *Szánthó* Mária tetszetős aktja, *Istokovics* komoly női feje mellett *Fodor* Olga, *Bánovszky*, *Vig*, *Garay*, *Komáromi-Katz*, *Kövér* és *Nagy* Zsiga szerepelnek itt egy-egy jó képpel.

A *Cennini Társaság* Hendo és Diósy freskóin kívül *Diósy* és *Halápy* akvarelljeivel szerepel.

A *Magyar Képzőművésznők Egyesületében* *Beck-Schwarz* Elza és *Tóbis* Ilona komoly tanulmányai mellett, *Schütz* Julia vásári képe, *Mészárosné* és *Dicsőffy* Kató tájképei, *Somogyi* E. Jolán akttanulmánya, *Porter* Paula arcképe, *Páris* Erzsi, *Müller* Méta és *Ágosta* tanulmányai, *Mezei* Ilus temperája említhetők meg.

A közös szoborcsoportban *Csorba* Géza Madách emlékének és *Medgyessy* két szimbolikus figurájának nagy méretei mellett *Vargha* Ferenc aktja, *Vargha* Oszkár, *Cser* fejtanulmányai, *Forgács-Hamm* Erzsébet dekorativ táncosai, *Mészáros* László érdekes aktja, *Vig* Ferenc kis reliefje, *Lukács* Irén jól elgondolt aremása, *Madarassy* Walter érmei, *Martinelli* kisplasztikai figurája egészítik ki az új tavaszi tárlat együttesét.

Gy. T.

A *Céhbeliek* csoportjáé a második nagyterem, amelyet *Zádor* István közvetlen tájképe és két érdekes enterieurja vezet be. *Gábor* Mórie két új portréját erősebb dekorativ törekvés és szélesebb kezelés teszi érdekessé. *Glatz* Oszkár három ismert tudású genrevel, *Szlányi* egy napfényes tájképpel, *Kunffy* világostiszta csendélettel, *Nagy* Sándor fantasztikusan gazdag illuszirációkkal, gróf *Bánffy* Miklós egy texturában sajátos női arcképpel és két színes csendélettel, *Baló* Ede a kormányzó nagy portréjával, *Mérő* amelyhez rosképpel, *Horváth* József jó akvarellel kar hárompott itt helyet; szobrászaik közül pedig *Petri* opp In Lajos két finoman mintázott női feje, *Lux* kat pedi festői hatású mellszobra, *Telts* reliefje mellett Udvary *Sálló* Ferenc két elmélyült portréja. *Szent* Henrik *györgyi* nobilis kompozíciója és *Kisfaludy* tős akt *Ströbl* jellegzetes férfifejei ismert értékek.

i képvi Egy nagy és több kis termet foglal el a idám k *Képzőművészek Egyesületei*. Kiállítói közül és még *Burghardt* József tájképe, *Gaál* Ferenc falusi ja, *Mar* tanulmányai, *Náray* nagy kompozíciója, *Dar* at kiem *vassy* aratói, *Fayl* mélyhorizontú kis tájképe, b úton *Neográdi* László *Gulyás* arcképtanulmányai, vésekne *Boldizsár* malomképe, *Réthy* Zsuzsa karakterzőműv figurája és *Thurmayer* kis képe, *Kopeczky* y hitelű *Raul* nyugodt esti hangulata, *Reuter* Ágost is kom tabáni képe, akvarellistáik közül pedig ödön két *Szablyáné Lóhwag* Ernesztin két miniatürppel, B kezelésű portréja, *Hesky*, *Karinthy* Ada, csendélet *Mátray*, *Oppel* Magda, *Sima* Dezső s a grafirális st kus *Almássy* gróftnő egy-egy lapja jelentenek Egri egy figyelemreméltó látnivalókat. Szobrászaik kökereső zül *Sóváry* akttanulmánya, *Kóbor* gyengéd Mária, leányfeje, *Nagy* István fejtanulmánya, *Poór* és Czig Lili táncosfigurája, *Csillag* reliefje és *Nemes* Elza szob György kis aktja kívánnak külön érdeklődést.

A *Kupeczky*-Társaság legérdekesebb embere *Egyesü Basilides* Sándor, egy jó kompozícióval és egy *Frank* érdekes téli tájképpel. *Szokol* Vilibald porcsendél tréja, *Bauer* Erzsébet fejtanulmánya, *Kézdi* t, Hub Kovács Elemér mozgalmas és derűs parasztvásznait lakodalma, *Sárközy* Elemér, *Emánuel* Béla, rativ megoldásait, Klie y-egy studiumát.

nyugtatni.

Klein azt mondta neki, aludni, mert fél. Me hogy mitől

— A halálról, — felel

Mikor a soros ügyész járt a Klein előtte is említette hal *fogházban leveleket, helyeseb másokat írt, amire ő adott a vallomásokat ő átvette és tóságának.*

A szemesítéskor Klein kije igazat mondott.

álfélelme

van. *Csak mikor Klein mondt séghibát retusírozta el, akkor dologra.*

A védő most kéri, hogy a t

nás, de ez csak

Elnök: Mikor járt be gyakrabban Klein Sándor magukhoz?

Tanu: Amikor Stark szabadságon volt és *amikor Ehrenfeld Magda Szatmárra ment.* Gyakran járt át hozzánk könyvekért, de inkább az édesanyámmal és a férjemmel beszélt, mint velem.

Elnök: Beszélt-e Stark Andorról, hogy meg van-e vele elégedve?

Tanu: Egyízben beszélte, hogy nem szereti Starkot és „link alaknak" nevezte. Nem tetszett neki Stark munkája és azt mondta: alig jött és máris szabadságra megy.

„Mégis csak szereti maga Magdát . . ."

Elnök: Ehrenfeld Magdáról beszélgettek?

Tanu: Igen, beszélgettek arról, hogy Magda szereti őt, de nem akarják hozzánni feleségül. A sógora is kijelentette, hogy kivonja a pénzt az üzletből, ha hozzáadják Magdát Klein Sándorhoz.

— Egy alkalommal, amikor már bezárták az irodát a fatelepen, *láttam, hogy Magda és Klein visszamentek az irodába.* Amikor már későre járt az idő, *láttam, hogy Klein Sándor és Ehrenfeld Magda gyorsan visszamennek a városba.* Augusztus 31-én a Sipos-cukrászdában voltam a férjemmel. Itt találkoztunk Klein Sándorral, aki nagyon lehangolt volt. Ekkor azt hittem, hogy Magda miatt van a lehangoltsága. *A cukrászdából azután Klein*

Klein és a perp

Zimmermann Ignác szerelési vállalkozó tanuvallomása következik. Klein Sándor sógora.

Elnök: Mikor járt az anyakönyvvezetőnél érdeklődni, hogy a házasságkötéshez milyen okmányokra van szükség?

Tanu: 1930 áprilisában voltam fenn az anyakönyvvezető urnál. *El mondtam, hogy teljesen diszkrét az ügy, mert hátha még nem is*

rdélyi és most magát el-
Klein megjegyezte: *„Ez*
baj!"
ra megesketik.

or, a birkózó

nu dr. Szilágyi Jenő
gyvéd.

amán érdeklődött Klein
m, hogy milyen legrövi-
tne a diszpenzációt meg-
neki, hogy három napon
lni, csak az iratok legye-

sportférfiú Nyiregyházán.
kózási tanfolyamot is tar-
Klein Sándor?
tanfolyamot, de nem em-
résztvett volna azon.
i, hogy nem dr. Szilágyi-

Magyar - Mannheimer Gusztáv
festőművész

*** Festői jubileum.** *Magyar-Mannheimer* Gusztávot hetvenedik születésnapja és művészi pályája ötvenedik évfordulója alkalmából, nagysikerű kollektiv kiállitása után, melegen ünnepelték festőtársai, tisztelői és barátai. A művész friss erőben, alkotó ereje teljében hálásan köszönte meg a szép és megható ünnepeltetést.

Magyarság
1929 IV. 9.

Ujra be kell mutatni: ..... n.....

Magyar királyi állar

Iktató-szám..... 19...

.....osztály.

A beadvány { száma.....
kelte .....
beérkezése .....

Tárgy:

.....db melléklet .....csomag .....súly

Magyar Mannheimer Gusztáv
festőművész

Az Est
1929 m. 24

Magyar Mannheimer Gusztáv és gróf Andrássy Géza kiállítása

Aki végigment az Ernst-múzeumban a hetvenéves *Magyar Mannheimer* Gusztáv kiállításán, az nemcsak egy jelentékeny művészi élet fejlődését és virágzását tel ntette meg, hanem a modern magyar festőművészet érdekes hőskorába is kirándult. A művész életének változatos regénye párhuzamosan fut azzal a korszakkal, amely pazar bőségben kezdte teremni a magyar művészeket, akik belekapcsolódtak azokba az áramlatokba, amelyek megteremtették az új művészi korszakot s az új művészi stílust, az impresszionizmust. Magyar Mannheimer Gusztávnak minden képessége megvolt hozzá, hogy ezeknek az izgalmas, szép évtizedeknek kiváló alakja legyen. Mű-

Magyar-Mannheimer

vésznek született s benne volt az akkori idők nagy komolysága, a tanulás szenvedélye. Minden tudást megszerzett az akadémiákon, de semmit nem áldozott fel érte művészi érzésének frisseségéből. Ez a kincse ma öregségében is olyan ép része tehetségének, mint ifjú, kezdő korában. Fejlődésének változatos nagy útja volt, de szeme, szive és keze ma is olyan fiatal, hogy sokan irigyelhetik, akik már unokái lehetnének. Termékeny, mint a természet, amelyhez szívósan s végzetesen hozzátapad és modern, mint a mai nap, melynek sodrában él, mint a mindig aktuális jelennek egyik alkotó része. Kiállitása megható látvány, ahol együtt látjuk első képét — az első sikert — utolsó művével, amely még nedvesen került a festőállványról a kiállítás falára. S a két művet összehasonlítva nyomát sem találjuk kimerültségnek, visszaesésnek. Teljes tisztelettel tekintünk erre a ritka szép tüneményre.

Magyar - Mannheimer Gusztáv
festőművész

Magyar-Mannheimer Gusztáv

Az Ernst-muzumban hat termet tölt meg Magyar-Mannheimer Gusztáv csaknem másfélszáz képe, amely gyüjtemény bármilyen nagy időszakot is fog össze a hetven éves nagy művész munkásságából, még mindig nem fejezi ki egészen azt a kozmikus művészi értéket, amit ez a zseni jelent. Magyar-Mannheimer Gusztáv hetvenedik születése napján nyilik meg a kiállitás, s ebből az ünnepi alkalomból elsősorban üdvözöljük a mestert, aki a betüvetés tudományával együtt kezdte a vonalművészet áldását megismerni, aki tiz más művésznek is elegendő szenvedés, nélkülözés és küzdés után érkezett el a zenitre. Ezer és ezer művész közül ha egy olyan akad, aki nem pusztul el a művészet számára ennyi megpróbáltatás közben: Magyar-Mannheimer kitartott, mert az igazi zseni örök életü.

Magyar-Mannheimer az ábrázoláson kezdte, a tökéletes vonalritmus abszolut természethü tudásával. Már az egészen fiatal Mannheimer-munkákon megjelenik hol egyes szólamokban, hol társhangzásban a szin zenéje, amely a mai Magyar-Mannheimer Gusztáv művészetében a legcsudásabban hangzó szinorchesterré terebélyesedett. Ebben a remek összhangban találjuk a hetvenéves fiatal művészt. Magyar-Mannheimer ma is friss, lendületes, egyenes, bravurosan fiatal.

Olasz tájaiban drámát, lirát, hangulatos elégiát, sőt nem egy képén szerelmes szonettet zenélnek a szinek, megejtő érzékeltetéssel s e szinek mellett a formagazdagság az, ami bámulatba ejti a nézőt.

Ünnepi hangulatban, nagy művészi értékben jelenik meg az Ernst-muzeum kiállitása a közönség előtt.

Esti Kurir
1929 III. 24

Le a bevételt--- ---				
Kifizetendő összeg				

ály:

....

A fizetés készpénzben / cheque kibocsátásával megtörtént

192 .... cheque száma ....

A főpénztár:

....

Magyar-Mannheimer Gusztáv

Magyar-Mannheimer Gusztáv

A hetven esztendős *Magyar-Mannheimer* Gusztáv ötvenéves művészi pályájának adja meg legszebb ünneplését az az összefoglaló kiállítás, amely holnap reggel nyílik meg az *Ernst*-múzeum termeiben. Szeretnék kegyelettel és meghatottsággal beszélni erről a mozgalmasságban és fordulatosságban szinte regényszerűen érdekes pályáról, de a multnak kijáró érzelmességet elfojtja bennünk a hetvenéves művész eleven és tevékeny fiatalsága. Mert, amint itt felsorakoznak előttünk legújabb termésének darabjai — s a kiállítás legnagyobb részét ezek teszik — meg kell feledkeznünk erről a szürke kis öregemberről, aki hetven esztendeje küzködik, álmodik és költ és meg kell feledkeznünk arról, hogy ennek a művészetnek egy ötvenesztendős tegnapja van.

Retrospektiv kiállításról nála különben is aligha lehet szó. Néhány nagy képe jelzi ezen a tárlaton elindulását és egy-egy közbeeső állomását, de régi termésének komoly összegyüjtése szinte lehetetlen. Mert, mikor a siker végre szárnyára vette s elmultak a küzdelmes nyomor évei, a siker kárpótolni akarta nyilván a multért is. A multért, amely ott zajlott le a nyomdai műhely kőrajzolóasztalánál, a fotografus retusirozó táblájánál, alcsó fametszetek illusztráló munkája között s a kávéházi dekoráló falfestőállványain. Mikor végre elindult az elismerés útján, nem állt meg itthoni határokon, hanem elismert név és keresett piktor lett Velencétől Amszterdamig, egész Európában mindenütt és művészetének eredményei szétszórtan találtak megbecsülő vásárlókra az egész világon.

Egy-két nagy vászon jelzi tehát itt az elindulást. Régi iskolák emlékei, aprólékos, szinte miniatürista gond, rajzban és régi színezésekben. Aztán megindul a kibontakozás és a magáraeszmélés útja. Fokozatosan változik meg témavilága is, egyre kevesebb a figurális elem és egyre dúsabb és jelentékenyebb

Orbán Lajos

1929 III 24

17

a tájkép. Mert a tájkép: az ő igazi területe. Itt fantáziája és viziója szabadon szárnyalhat és a maga adományaival ékesítheti fel a természet szürkébb valóságát. Az ő adománya: a szín, amely ragyogó köntösbe öltözteti a mély eget, a tenger s a Balaton vizét, hegyeket, síkokat, fákat, házakat és virágokat. Színes álomvilággá lesz az ő képein a természet száguldó felhőitől a szomorúan szürke parti homokig. Vidám és szép álom ez. Mindig tündöklő és csillogó még akkor is, ha súlyos, sárga felhők fenyegetnek viharral a táj felett. Szinte muzsikál minden fent és lent, mély és tiszta színek költészetében. Ámde e káprázatos színvilág mögött, — ha gondosabban nézzük, bármily lendületes és vehemens is odavetésében, — ott él a rajz abszolút biztonsága, a mesterségbeli tudás kiérett, hibátlan teljessége. Az egykori rajzolóasztal jó emlékei. Komoly és értékes művészet ez, a ma értékelésében és nyilván a holnapéban is. Mindezeken túl pedig gazdag tetszetős szépség. Igy valószínűleg ismét megtörténik, ami eddigi kiállításain, hogy képei hamarosan és teljes számban kelnek el. Vele együtt állítja ki *Andrássy* Géza gróf is képeit. Ezeket legközelebb és külön fogjuk ismertetni.

Gyalog Tamás.

A főpénztár:

V. minta. — Pallas nyomda, B

Magyar-Mannheimer Gusztáv
festőművész

— **Magyar-Mannheimer Gusztáv kiállítása a Fészek-klubban.** A Fészek-klubban állított ki kisebb kollekciót *Magyar-Mannheimer* Gusztáv legujabb műveiből, amelyek közül ezuttal is a tájképek tünnek ki szineiknek gazdag pompájával. Magyar-Mannheimer rajongó szerelmese a szinek csillogó, mélytüzü játékának s valami igazán sajátos kolorithatást tud kihozni képeiből. Tájképein kivül ismertebb figurális kompoziciói szerepelnek még a kollekcióban, amelynek sikere Magyar-Mannheimer fém-jelzett pikturájának ujabb elismerése.

Uj Idők
1930 II. 15

Kiadás után

2. **SORSZ.** Iroda mintа. — Pallas nyomda, Budapest.

Magyar – Mannheimer Gusztáv
festőművész

— **Magyar Mannheimer Gusztáv kiállítása a „Fészek" klubban.** Kedden délután 5 órakor nyilt meg *Magyar Mannheimer Gusztáv* festőművész gyüjteményes kiállitása. A mester figurális képekből álló kollekcióját bocsátotta e kiállitásra. Ezenkivül legválogatottabb, eddig még ki nem állitott tájképeivel szerepel, melyek főleg olasz eredetüek. A kiállitás február 21-éig marad nyitva és megtekinthető naponta délután 5—8-ig.

Pesti Hirlap
1930 II 12

Fészek Club

Jónyi Grünwald Béla
Vass Elemér és
Boldizsár István

} festőművészek kiállítása

1930. I. 21-31.

Magyar-Mannheimer Gusztáv
festőművész

Nemzeti Ujság
1933 I. 15

Csoportkiállitás az Ernst Muzeumban

Fiatalok és klasszikusok együtt szerepelnek az Ernst Muzeum uj csoportkiállitásán. De még a fiatalok is, ahányan vannak, annyiféle stilust képviselnek. A középen talán *Magyar-Mannheimer* Gusztáv áll, aki szinte klasszikus annyiban, hogy művészete megállapodott, sőt kissé talán stereotipizálódott is, de szineinek ma is fiatalos tüze van hangulatos táj-lirájában. *Ruzicskay* György grafikusművész. Művében tulteng a gondolati elem. Asszociativ expresszionizmus ez, amely egy-egy fogalmat ábrázol, a fogalom nyomán agyába tóduló képzetek szilánkjaival. Olyan, mintha valami vad erő először szétrobbantotta volna a társképzeteknek ezt a nyüzsgését és a művész a töredékek szilánkjait azután tömöritette volna mély szimbólumokká. Persze a ma érdekli, hatalmas gépeivel, szilaj száguldásával, égig érő házkolosszusaival s ennek a ziháló és monumentális erőnek árnyékában az ember. Dinamikus szatira, igy lehetne meghatározni ennek a hypermodern Daumiernek uj műfaját. Rokon vele a kiállitáson *Borbereki Kovács* Zoltán, de nála az emberen van a hangsuly. Itt az ember, az emberi erőmegfeszités, vagy annak hordozó része nő meg szertelenre. Ezek a részek ijesztő naturalizmussal merednek ránk, mig a torz fantasztikum világába lendül. Óriási munkáskezek nőnek ki, mint összevissza ágak, elrajzolt testekből. A hajóvontatók arcának plasztikus tulzott valósága szinte démoni hatásu. Egészen más *Kádár* Béla. Kecses, dekorativ, kellemes, sokszor csipkefinom. Mintha figurái szines fátylak transzparensén át lebegnének előttünk. Szineiben valami gyöngéd, mondain szenzualitás csillog. *Weil* Erzsébet rézkarcai tökéletes technikájukkal ragadnak meg. Haranglábi *Nemes* József lágy, meleg tónusu pasztellszineit csenditi rimekbe. A nagyteremben nagy magyar mesterek remekeit állitották ki: Rippl Rónait egész kis kollekcióban. Csak azt nem értjük, mit keres a különben kitünő Hermann Lipót Munkácsy, Mednyánszky, Mányoki és Székely Bertalan társaságában. Ebben a teremben vannak Kisfaludy-Stróbl Zsigmond brilliáns angol szoborportréi is.

(k.)

a mellőzött, önérzetes magyar mesterek közül egyetlenegy sem indult, sőt a legjobb amatőrök, mint *Örvényi, Hajós dr., Jakab, Elekes dr., Reich, Schweiger, Bakonyi, Földes, Krivoss* stb., sem tartották érdemesnek a küzdelmet, hol a felmentettek óriási előnyt élveznek. A tervezett és széltében beharangozott verseny éppen az ellenkezőjét nyujtotta, mint amit a választmányi ülésen bizonyitgatni igyekeztek. A verseny sorsáról különben a mai közgyülésen döntenek végérvényesen.

Soóky László 10½ ponttal nyerte Szeged bajnokságát, Konrád 9, Ritter 8, Kovács és Sandberg 6—6 egységet ért el.

A spanyol megnyitás a legkedveltebb és leggyakoribb a vezérceselen kivül. *Nenarokow* most kiadott müve főleg a legtöbbet használt s a legjobb megnyitásokat elemzi, mig a fölösleges változatokat nélkülözi. Ezért ajánlható mindenkinek. A németnyelvü füzet (főleg elemzésekkel és ábrákkal) 1 pengő 60 fillérért rovatvezetőnk utján megrendelhető.

Rovatvezetőnk f. hó 28. és 29-én elméleti előadást és szimultánt tart a nyiregyházi „Meréuyi Lajos" levente sakkörben.

A hastingsi verseny végeredménye: *Flohr* 7, Pirc 6½, Steiner L. és Sultan Khan 5½, Micheli 4½, Sir Thomas, Alexandar és Miss Menchik 3½, Jackson 3 és Tylor 2½. *Steiner L.*, — a felmentettek legjobbja — nem mutatott oly formát, mely az elzárkózottságát indokolná. A mesterjelöltek versenyén *Reifir*

Magyar Mannheimer Gusztáv,festő

1967-ben a Pécsi Modern Magyar Képtár megszerezte dr. Tompa Kálmán nemzeti érdekű gyüjteményét.A 19.-20.sz. magy.képzőművészetének keresztmetszete.388 mü,180 művés Magyar Mannheimer két művel szerepel. 227.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve,1967.Pécs,1968

Magyar-Mannheimer Gusztáv
életműve

Magyar-Mannheimer Gusztáv világa

Precíz és töretlen beszámolót ad a 74 éves *Magyar-Mannheimer Gusztáv* egy letűnt világról, amely számára egykor, amikor a haja még fekete volt, élmény volt. Szép világ volt, háborítatlan, *Magyar-Mannheimer Gusztáv* egész életén át szebbnél-szebb emlékeket fűzött róla csokorba. Egy ilyen csokrot nyujt át mostani *Ernst*-beli kiállításán is, üde hajtásaival meg nem lankadó nagy tehetségének és elmulhatatlan művészi frisseségének.

*

A Reggel
1933 I. 16

Ruzicskay, Haranglábi Nemes, Weil Erzsébet

Ruzicskay a szó legrosszabb értelmében vett illusztrátor. Rajzai úgy hatnak, mint rendőri riportok. *Haranglábi Nemes* pasztelljei — üresek. *Weil Erzsébet* alapos, de száraz. Tudja a mesterséget, de kevés az, amit nyujtani képes vele. (b. j.)

Kádár Béla bábjátékai

A *Magyar-Mannheimer* repkényes udvarházából ebbe a színes bábjáték-világba vezet az út... Mindössze egy oldalfal választja el ezt a két világot egymástól, az áldott csönd világát attól, ahol minden egymásnak megy és összevissza csörömpöl. A borjú nekimegy az anyjának s valahol egy akt emlőjén dugja ki a fejét, közvetlenül egy nagy szürke macska csodálkozó szemei alatt. *Itt megint kezdődik valami, nem fontos, hogy mi, a vicc az, hogy be sem fejeződik, csak egy másik képen, ahol viszont megint elölről kezdődik.* Szép színesek ezek a képek, nagyon hasonlítanak egymásra, valahogy úgy hatnak, mintha egy szuszra készültek volna, egy ellenállhatatlan akarat hatása alatt. A művész elindult és nem tudott megállni. Gyűrűzött egyik képből a másikba, színből színbe, akár a szivárvány.

Magyar-Mannheimer Gusztáv festőművész.

Budapesti Hirlap
1933. I. 15

Az Ernst-múzeum holnap megnyíló kiállításának egyik fő érdekessége *Magyar-Mannheimer* Gusztáv festményeinek gyűjteménye. Ő nem tartozik a mindig változó mesterek közé, stílusát régen kiérlelte, ahhoz marad hű egész életében. Már régóta a tájkép az igazi világa, ennek bitodalmán belül meséli el színálmait, a növényzetet jelző smaragdzöldjével, a messziségek kékjével, az ég szürke viharfelhőivel és a hagyományos sárgás barnákkal. Egy régebbi figurális képe mutatja, hogy milyen mestere a finom rosettel való rajzolásnak és egy másik olasz városképe pedig, hogy milyen poétája volt régebben az éjjeli hangulatoknak. *Kádár* Béla ultramodern kompozíciói most veszítettek dekoratív egységükből. Most inkább csak a másoktól eltanult modorosságokat találjuk meg bennük, mint a szépen összekomponált, a formákban elpergő színfoltokat. Finom ízlése azonban most sem hagyja őt cserben. *Borbereki-Kovács* Zoltán brutális kifejező ereje merő ellentéte Kádár gyengéd poezisének. A *Vontatók* és az *Emberpár* című festményei fölnagyított méreteivel a munkában elsigázott eleven formákat, arcokat, kezeket megrázó igazságukban mutatják. Szinte a modern flamand festészet egyes képviselőire emlékeztet akaratlanul is szociális tendenciájával ez a megdöbbentő valóságábrázolás. Borbereki egyénisége, mint több vászna jelzi, még nincs kialakulva, a jövő, reméljük, meghozza azt is. *Weil* Erzsébet rézkarcai most nem látományokat írnak le, hanem egy európai utazás emlékeit. Szereti a tömegjeleneteket, amelyeket impresszionista valószerűséggel ábrázol. Mindegyik lap elárulja, hogy a karcolótű legkiválóbb művelői közé tartozik. *Ruzicskay* György rajzai többnyire illusztrációk a mai nagyvárosi ember izgalmaktól üzött, gondoktól terhelt életéből. Nem valószerű képek, hanem quintessenciái az események lelki hatásának. Némelyik lap megrázó hatású. *Haranglábi Nemes* József színes pasztell rajzai közül azok a jobbak, amelyeken a művész az élénk színfoltokat jól összefogja. A fehér passepartoutba való ágyazás sem tesz jót képeinek. A kiállítás szobrásza ismét *Kisfaludi Stróbl* Zsigmond, aki Angliában készült portréinak újabb sorozatával lepi meg a látogatót. Nagyszerű fejek, kiváló szobrok. A magyar művészek mesterművei között ezuttal egy remek Rippl-Rónai sorozat érdemel elsősorban figyelmet.

*

alapján fizetik *az általános forgalmi adót.*

Január 31-én kell az előző havi személypoggyász- és áruforgalom összesített kimutatása alapján *a fuvarozási illetéket* befizetni.

Január 31-éig kell a nyilvános számadásra kötelezett vállalatoknak az alkalmazottak 1932. évi illetményei után *a nyugtabélyeg illetéket* befizetni.

Január 31-éig a segéd nélkül dolgozó iparosok 1932. december 31-én fennállott követeléseik összege után 3 százalék *forgalmi adót befizetni kötelesek*, egyben forgalmi adó fizetési kötelezettség alól a jövőre nézve mentesülnek.

Január 31-éig az értékpapir forgalmi ügyletekkel iparszerűen foglalkozók, ha *az értékpapir forgalmi adót* készpénzben akarják leróni, az illetékes pénzügyigazgatóságtól (Budapesten a m. kir. központi Díj- és Illetékkiszabási Hivataltól), erre engedélyt kell kérniök.

Január 31-éig mindazok, akiknek *általános kereseti és jövedelemadó* alapjuk 10.000 pengőn, valamint *vagyonadó* alapjuk 200.000 pengőn alul van, tehát adójuk az 1933. évre rögzítendő volna, azonban azt magasnak találják, úgy egyidejű vallomás beadása mellett bélyegtelen kér-

Magyar-Mannheimer Gusztáv
festőművész

Művészet

Magyar-Mannheimer Gusztáv

Az Ernst-muzeum uj csoportkiállításának vezető márkája *Magyar-Mannheimer* Gusztáv. Jelentékenyebb számu alkotással lép a nyilvánosság elé s ez a kiállitása mintegy bemutatója annak az anyagnak, amelyet ez a kiváló magyar mester a közeljövőben egy olasz kiállitás számára enged át. Már legutóbb megállapitottuk róla, hogy palettájára uj, világos szinek telepedtek meg, mintha az életlátása derüsebb volna, mintha friss életigenlés zsendítő ereje hajtaná. Müvészi reveláció az uj *Magyar-Mannheimer*, akinek szinalmai, hangulatszimfóniái egyre jobban közelednek az életvalósághoz. A Nyári nap (49. sz.), a Vág völgye (43. sz.), A felhős táj (42. sz.) és az Őszi nap (34. sz.) a hangulatfestés legnemesebb veretü produktumai.

Est. Kurir
1933 I. 17

SZINYEI MERSE PÁL TÁRSASÁG
BUDAPEST, SIDLÓ FERENC FŐTITKÁR, SZÁZADOS UTI MŰVÉSZTELEP

Nagyméltóságu
Méltóságos
Nagyságos

Műemlékek Orsz. Bizottsága

BUDAPEST

IX
István Rákos utcu 10

BUDAPEST

Ballo Éde

Magyar Mannheimer
Gusztáv

Tornyai Imre

Tovább

BUDAPEST
53 JAN. 28-7
5 VIII

MEGHIVÓ

A SZINYEI MERSE PÁL TÁRSASÁG
ÁLTAL
1937. ÉVI FEBRUÁR HÓ 2-ÁN, KEDDEN DÉLUTÁN 6 ÓRAKOR
A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA ÜLÉSTERMÉBEN

SZINYEI MERSE PÁL HALÁLÁNAK TIZENHETEDIK ÉVFORDULÓJÁN

RENDEZENDŐ

EMLÉK-ÜNNEPÉLYRE

ÉRDEKLŐDŐKET SZIVESEN LÁTUNK

16685 Általános Nyomda Rt.

AZ ÜNNEPÉLY RENDJE:

1. ELNÖKI MEGNYITÓ.
2. FŐTITKÁRI JELENTÉS A TÁRSASÁG TIZENHATODIK KÖZGYŰLÉSI ÉVÉRŐL. FELOLVASSA SIDLÓ FERENC RENDES TAG.
3. JELENTÉS A DÍJAKRÓL. FELOLVASSA FARKAS ZOLTÁN RENDES TAG.
4. A SZINYEI-JUTALOM ÉRMEINEK KIOSZTÁSA.
5. EMLÉKEZÉS BALLÓ EDÉRŐL, MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁVRÓL ÉS TORNYAI JÁNOSRÓL. TARTJA LYKA KÁROLY RENDES TAG.
6. „SZINYEI VISZONYA KORTÁRSAIHOZ." FELOLVASSA DR. HOFFMANN EDITH MEGHÍVOTT TAG.

A SZINYEI MERSE PÁL TÁRSASÁG TAGJAI:

Elnök: CSÓK ISTVÁN
Társelnökök: LYKA KÁROLY és PETROVICS ELEK

Főtitkár: SIDLÓ FERENC
Titkár: PÁTZAY PÁL

Pénztáros: ZÁDOR ISTVÁN

TISZTELETI TAGOK:

MÚZEUMBARÁTOK EGYESÜLETE
BERZEVICZY ALBERT v. b. t. t. †
ENSOR JAMES (Ostende)
FREDERIC LEON (Bruxelles)
HUYSMANS CAMILLE (Bruxelles)
LALLÓ EDE †
DÉRY FRIGYES †
CSÓK ISTVÁN
JOHN AUGUSTUS A. R. A. (London)
BÁRÓ KOHNER ADOLF
BÁRÓ LEARMANS EUGEN (Bruxelles)
LYKA KÁROLY
SIR LAVERY JOHN R. S. A., R. A. (London)
MAJOVSZKY PÁL †
MINNE GEORGE (Bruxelles)
JÁNOSHALMI NEMES MARCELL †
JESZENSZKY SÁNDOR
SIR ORPEN WILLIAM K. B. E., R. A. (London) †
PETROVICS ELEK
PRYDE JAMES (London)
ROUSSEAU VICTOR (Bruxelles)
LIPTÓÚJVÁRI STROBL ALAJOS †

KÜLFÖLDI LEVELEZŐ TAGOK:

BAUTIER PIERRE (Bruxelles)
CORNETTE ARTHOUR H. (Antwerpen)
DEVIGNE MARGUERITE (Bruxelles)
HOWARD FRANCIS (London)
KONODY PAUL G. (London) †
KNUTTEL GERHARD (Haag)
LAMBOTTE PAUL (Bruxelles)
FIEZENS GEWAERT HYPPOLYTE (Bruxelles) †
PICCA VITTORIO (Venezia) †
POLDERMAN FABRICE (Bruxelles)
REAU LOUIS (Paris)
DE STEFANI ALESSANDRO (Milano)

A SZINYEI MERSE CSALÁD MEGHÍVOTT TAGJAI:

SZINYEI MERSE RÓZSI
SZINYEI MERSE FÉLIX
SZINYEI MERSE ISTVÁN v. b. t. t.

RENDES TAGOK:

ABA NOVÁK VILMOS
BASCH ANDOR
BECK Ö. FÜLÖP
BERNÁTH AURÉL
CSÁKTORNYAI ZOLTÁN †
CSÁNKY DÉNES
CSÓK ISTVÁN
EGRY JÓZSEF
ERNST LAJOS
FALUS ELEK
FARKAS ZOLTÁN
FÉNYES ADOLF
GERŐ ÖDÖN
GLATZ OSZKÁR
BÁRÓ HATVANY FERENC
HERMAN LIPÓT
HORTHY BÉLA
IVÁNYI-GRÜNWALD BÉLA
JESZENSZKY SÁNDOR
KANDÓ LÁSZLÓ
KEMÉNY SIMON
KERNSTOK KÁROLY
KISFALUDI-STROBL ZSIGMOND
KOSZTA JÓZSEF
LÁZÁR BÉLA
LUX ELEK
LYKA KÁROLY
MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV †
MAJOVSZKY PÁL †
MATTYASOVSZKY-ZSOLNAY LÁSZLÓ †
MEDGYESSY FERENC
MELLER SIMON
MIKOLA ANDRÁS
MOLNÁR GÉZA †
OLTVÁNYI-ÁRTINGER IMRE
PÁSZTOR JÁNOS
PÁTZAY PÁL
PERLMUTTER IZSÁK †
PETROVICS ELEK
PÓLYA TIBOR
RÉTI ISTVÁN
RIPPL-RÓNAI JÓZSEF †
RUDNAY GYULA
SIDLÓ FERENC
STROBENCZ FRIGYES †
SZENTGYÖRGYI ISTVÁN
SZÉP ERNŐ
SZMRECSÁNYI ÖDÖN
SZÓNYI ISTVÁN
SZŰCS PÉTER
THORMA JÁNOS
TORNYAI JÁNOS †
VASZARY JÁNOS
VIDOVSZKY BÉLA
LOVAG YBL ERVIN
ZÁDOR ISTVÁN

MEGHÍVOTT TAGOK:

BÁLINT LAJOS
BARANYAI ZOLTÁN (Genf)
BARTA KÁROLY
BARTÓKY JÓZSEF †
BARDOSSY LÁSZLÓ (Bukarest)
BAUMGARTEN NÁNDOR †
BAYOR GIZI
BECZKÓI BÍRÓ HENRIK
DR. BRÓDY TIBOR
CSÁNYI KÁROLY
DÁNOS GÉZA
DIVALD CORNÉL †
DIVÉKY ADORJÁN (Varsó)
DÖMÖTÖR ISTVÁN
ELEK ARTUR
FEHÉR GÉZA (Sofia)
FELEKY GÉZA †
FÖLDI MIHÁLY
FRUCHTER LAJOS
GENTHON ISTVÁN
GEREVICH TIBOR
HEKLER ANTAL
BR. HERZOG MÓR LIPÓT †
HEVESY ANDOR (Paris)
DR. HOFMANN EDITH
DR. HORVÁTH HENRIK
KÁLLAY MIKLÓS
KÁLMÁN JENŐ
DR. KARCZAG LÁSZLÓ
KÁRPÁTI AURÉL
KORNIS GÉZA
DR. KÖNIG GYÖRGY
DR. KUNCZ ÖDÖN
JAJCZAY JÁNOS
LÁNDOR TIVADAR
LEFFLER BÉLA (Stockholm) †
LEDERER SÁNDOR †
LÉGRÁDY OTTÓ
LENGYEL GÉZA
LÍBER ENDRE †
DR. LIPPAY GYULA
DR. MARIAY ÖDÖN
MAUTHNER ZOLTÁN †
MEDGYESY LÁSZLÓ (Cleveland)
DR. NAGY ÁRPÁD †
DR. NÉMETHY KÁROLY
DR. ORSÓS FERENC
DR. PACHER BÉLA
PRESZLY ELEMÉR
RÁCZ DEZSŐ (London)
RADISICS ELEMÉR (Genf)
RAVASZ LÁSZLÓ
RELLE PÁL
RÉVAI ÖDÖN †
DR. RÓZSAFFY DEZSŐ
DR. SALGÓ ERNŐ
SCHOEN ARNOLD
SARTORY SYLVESTER (Venezia)
SCHÖPFLIN ALADÁR
SONNENBERG MARCELL
SZILÁGYI SÁNDOR
DR. SZLADITS KÁROLY
SZMRECSÁNYI MIKLÓS †
FELVINCZY TAKÁCS ZOLTÁN
TAKÁCS SÁNDOR †
DR. TÓTH ISTVÁN †
TÖRÖK KORNÉL (Bruxelles)
UGRON GÁBOR v. b. t. t.
BÁRÓ VILLANI LAJOS
WEÖRES GYULA (Helsinki)
WOLFNER GYULA

Magyar Mannheimer Gusztáv
festőművész

Magyar Mannheimer Gusztáv és Andrássy Géza grót kiállitása az Ernst-Muzeumban

Heyer Artur képei a Nemzeti Szalonban

Több mint ötven éves müvészi pályájának gazdag müvét állitotta ki *Magyar Mannheimer* Gusztáv festőművész az Ernst Muzeumban. A kiállitásnak jubileumi szint ad, hogy a kiváló művész most ünnepli 70-ik születésnapját. A kiállitás, amely az Ernst Muzeumnak öt termét tölti meg, bizonyos fokig retrospektiv és számos régi reprezentativ alkotását is bemutatja Mannheimernek, de bő bepillantást ad legujabb és legaktuálisabb munkásságába is, amely lankadatlan munkakedvet és bámulatos frisseséget mutat.

Magyar Mannheimer művészetét általában két főtulajdonság jellemzi, az érzelmes, meleg lira és a mesterség bravuros tudása. A kettőnek harmoniájából maradandó hatásu művészet születik, amely ötven év alatt igazodott születik, amely ötven év alatt igazodott ugyan kissé a változó irányokhoz, de állandó alapkarakterét mindig megtartotta. Mannheimer képeinek ez az állandó alapkaraktere valami romantikus impresszionizmus. A tájnak romantikus szépségei érdeklik: különös szeszélyes természeti alakulatok, pittoreszk archaizmus, bizarr megvilágitások s a tájak fölött olykor szinte monumentális egek, viharos és fantasztikus felhőtáncok csaknem heroikus pátosszal felfokozva. De néha ellágyul a lirája, meleg, bársonyos olasz tájak szépsége, halk gyöngyszürke tónusok enyhe harmoniája muzsikál. Néha szinte a klasszikus olasz mesterek tisztaságáig jut el. Vannak igen sikerült figurális képei is nagyon szép és komoly gonddal készült tanulmányok. Az első teremben pedig könnyed, biztos és artisztikus grafikáiból ad érdekes mutatót.

Nemzeti Ujság
1929 III. 24

Kiadás után

2. sorsz. Iroda minta. — Pallas nyomda, Budapest.

Magyar-Mannheimer Ernst festőművész

Magyar-Mannheimer Gusztáv

Munkás életének hetvenedik esztendejében kiállításra gyüjtötte össze müveinek színejavát Magyar-Mannheimer Gusztáv. Az Ernst-muzeum a szinhelye a gazdag kiállitásnak. Nem egy ismert munkájával találkozunk rajta a müvésznek, mert kiállitását visszamutatónak is szánta. Az ifju Mannheimer inkább a rajzos előadásu festésnek volt kedvelője. Dekorativ szándékoknak feljegyzéseit látjuk régi rajzain, faldiszitő törekvéseknek. Mannheimer akkoriban még mestereinek igézetében élt és azt hitte, hogy ő reá is azok a feladatok várnak, mint amazokra.

De nemsokára rájött arra, hogy az emberi alaknál nem kisebb mértékben érdekli a szingomolyagokban széttáruló természet. A természet, abban is Olaszország tájainak, tengerének, egének ábrázolása ébresztette fel Mannheimerben a festőt, vagyis a szinesen érző művészt. Azóta — évtizedek tekintélyes sora óta — találkozunk kiállitásainkon heroikus felhőzetü tájaival, amelyeken a motivum ugyan nem mindig különböztethető meg teljesen, de a részleteket közömbössé teszi a szem számára az egésznek megragadó festőisége.

A rajzoló és a festő voltaképpen sohasem is tudott Mannheimerben egymással teljesen kiegészülni. Rajzos — vagy mondjuk inkább alakos — képei előtt az ember mást érez, mint tájképei előtt. Bizonyos foku szárazságot, ami a részletek kalligrafikus kidolgozásának lehet a következménye és bizonyos modellhez-tapadottságot, ami viszont az előbbivel függhet össze.

Mennyivel felszabaditóbb hatásuak tájai. Azokon szabadon viharzik a művész temperamentuma vagy andalog lágy lirai érzése. Ilyen képei nem hogy szárazon hatnának: de ellenkezőleg, zsendülő nedvektől duzzadók. Ők fogják megőrizni művészük nevét és hirét az utókor számára.

Zs. L. Kun
1929 III. 24

Kiadás előtt

A csatolt ügyiratok számai: .....

Magyar-Mannheimer Gusztáv festőművész

Magyar-Mannheimer Gusztáv és Andrássy Géza gróf festményei

Hetvenedik életévét ünnepli *Magyar-Mannheimer* Gusztáv, a népszerű magyar mester és ebből az alkalomból gyüjteményes kiállítást rendezett az Ernst-Múzeumban. Hosszú évek, sőt évtizedek fejlődésének lehetünk tanui, ha végignézzük festményeit, rajzait. De míg Magyar-Mannheimer mai stílusának tiszta színköltészetéhez eljutott, a rajzkultúrának szigorú iskoláját járta meg. Bécsben és Münchenben tanult, ahol elsajátította a rajzzal és a színnel való formamintázás minden fortélyát. Ugyanakkor, midőn megtanulta az emberi test, az arc legpontosabb megrajzolását, midőn úrrá lett a legmerészebb rövidüléseken, magáévá tette Leibl stílusának szinekkel való formakifejezését is. Nagy hatással voltak reá Makart ragyogó színefffektusai, sőt a bécsi mesternek segédkezett is megbízásainak végrehajtásában. Itt fejlődött ki Magyar-Mannheimernek a dekorativ feladatok iránt való komponáló érzéke, amelynek a leégett szegedi színház és két budapesti kávéház kifestésében vette nagy hasznát.

Azonban vágyai Itália felé vonzották. Az olasz ég alatt kiviruló színharmóniák hatása alatt tájképfestővé lesz. A figurális festést ugyan nem hagyja abba, de most minden alakot, tárgyat lehetőleg szabad környezetben fest. Az ég kékje, a fák zöldje barátságot kötnek az alakok ruháinak színszólamaival. Eleinte a világosabb tónust kedveli és jobban ragaszkodik a természet hívebb másolásához, de később képzelete felszabadul a motivumoktól, palettáján drámai feszültséggel teli és az ékkövek misztikus csillogásával rokon színharmóniákat kever ki. Szinte mellékes lesz neki, hogy mit fest, a képzeletében feltünő látományoknak megfelelően értelmezi a festett tájat. Akár a Campanga vidéke, akár

Budapesti Hírlap
1929 II. 24

a Tirol hegyei, akár a magyar tájék a motivum, mindig ugyanaz a mannheimeri színköltészet, a zöldeknek, kékeknek hatásos keveredése, a felhőkkel terhes égnek és a változatossá formált tájnak megvesztegető együttese. Most már minden forma színfolttá olvad föl, sőt nem egy képén úgy tűnik, mintha az önállóan elképzelt színakkordok keresnének maguknak megfelelő valóságot. Látjuk ezt abból is, hogy egy-egy természetből vett motivumot mint alakít át többszöri megfestés alkalmából az elképzelt színlátományok szerint.

Ilyen tiszta kolorizmussá lett fejlődése végén Magyar-Mannheimernek a szolid formakultúrán és rajztudáson alapuló művészete.

Az Ernst-Múzeum kiállításán mindegyik korszakából láthatunk nem egy jellemző munkáját. Így a müncheni és bécsi mesterek hatásáról beszélnek sötét tónusú tanulmányfejei, *Tannhäuser és Vénus*-kompozíciója, olaszországi naturalizmusának pedig egyik legmegkapóbb bizonyítéka egy ekét ábrázoló kis képe. Fölszabadult színköltészetének legkitünőbb dokumentumai közé tartoznak a *Jesi közelében* című vászna, a 43. számú *Olasz táj* és egy *Nógrádi táj* (47. sz.). A figurális képei közül egy Szent György-tanulmányt és a *Szegény kültelkiek* című naturalisztikus kompozícióját kell kiemelnünk.

Magyar-Mannheimerhez hasonlóan szintén a szinekkel való kifejezés jellemzi *Andrássy* Géza gróf festészetét. De míg Mannheimert hosszas gyakorlat, fejlődés vitte oda, addig Andrássy grófot az a körülmény, hogy nem tanult rendszeresen, hanem csak a vele született festői ösztön, színérzék üzte, amely könnyebben éli ki magát a tájképfestészet szabad színfoltjaiban, mint a figurális témák formalabirintusában. Különösen a tenger és a hegyvidék érdekli, de minden motivumot érdekesen, festőin értelmez. Többet ad a természet egyszerű másolásánál, határozottan piktori élményeket fejez ki. Ha egy-egy hibátlanul megoldott, nagylendületű — különösen adriai, vagy balatoni — tájképe előtt állunk, méltán sajnálkozunk, hogy az előkelő főúr csak félvállról vette tehetségét. Pedig Andrássy Géza gróf jeles tájképfestőnk lehetett volna.

A két gyüjteményt *Sidló* Ferencnek a multkori kiállításról ismert kollekciója egészíti ki.

YBL. ERVIN.

A fő

Könyvel

192

Könyve

192

192

Nyság 1937 I. 19

Magyar Mann Heimer Gusztáv

— **Magyar-Mannheimer Gusztáv temetése.** A hetvenhét éves kitünő művészt kedden délután három órakor viszik örök nyugvóhelyére, a rákoskereszturi temetőben. Háromhavi betegeskedés után végzett legyöngült szervezetével a kór. A Rókus-kórház szanatóriumi osztályán hunyta be szemét szombaton délelőtt. A magyar művészetet mély gyászba boritotta eltávozása. Magyar-Mannheimer modern művészetünknek kimagasló alakja volt. Késő korában jutott el fejlődésének legfelső fokára. Rajzos elfogultságából szabadulva, akkor lett a levegő szinhangulatainak nagy eredetiségü tolmácsolójává. Emberi mivoltával is eredeti jelenség volt. Gyorsan járó esze és fulánkos nyelve félelmessé tette a művészasztal körül. Elmés mondásainak se szeri, se száma, mint ahogy mulatságos anekdota is temérdek füződik alakjához. Elmés és ötletes ember volt, jó és nem nagyon kiméletes emberismerő. Münchenben tanulta a festés művészetét Löfftz tanár osztályán és az anekdoták hosszu sora ott kezdődött személye körül. A nehány évvel ezelőtt elhunyt Lovis *Corinth*, a háboru utáni Németország legünnepeltebb festője, mulatságos dolgokat irt róla emlékezéseiben. 1881 februáriusában történt, hogy a művésznövendékek egy nagy maskarás mulatságán tüz támadt s a tüznek több fiatal művésznövendék lett az áldozata. Másnap a müncheni „*Vaterland*"-ban véres támadás jelent meg a Münchenben tanuló művészifjuság ellen. A klerikális ujság a katasztrófát az ég büntetésének minősitette a művészsüvölvények sok istenkáromlásáért. Óriási felháborodást keltett a fiatalok között a hirlapi támadás. Összegyültek egy kávéházban és elhatározták, hogy megverik Sigl dr.-t, a „*Vaterland*" szerkesztőjét. Sorshuzással döntötték el, hogy ki legyen az, aki délutáni feketéje közben kérdőre vonja és helybenhagyja Siglt. A fekete halálfejes cédulát Mannheimer Gusztáv huzta ki. Boldogan lobogtatta a papirost, csakhogy táncra nem kerekedett örömében. Igen ám, de a fiatal magyar nagyon kicsi legény volt és nem éppen izmokkal duskálódó. Annyival mulatságosabb volt, hogy megkötötte magát és valósággal rossznéven vette, mikor társai érvénytelennek jelentették ki a szavazást. Az ujabb sorshuzás során azután a mészáros módra tagbaszakadt Corinth huzta ki a halálfejes cédulát. Az ujságiróverésből végre sem lett semmi, mert a művészifjak meggondolták a dolgot és mert Corinthnak sem volt kedve hozzá. Csak a kis Mannheimer bakafántoskodott mindvégig. Leszidta társait, gyáváknak nevezte őket. Dühös volt, hogy nem bizták reá a dolgot, mert ő már régen ellátta volna Sigl baját.

Itthon is harcias ember volt Mannheimer — a Magyar nevet a kilencvenes évek elején csapta öröklött nevéhez, amiért nyilvános dicséretet kapott az akkori idők legtekintélyesebb krónikásától, Tóth Bélától, — de inkább csak szóval és maliciával. Verekedő kedvet kevésbé mutatott.

Eltüntével művészeti életünk egy jellemző szinnel lett szegényebb.

megtartja: a száz pengőt is *megtartotta*. Lóversenyezni is szeret. Vasárnap délután kint volt az ügetőversenyen, ahol azonban nem segitett az amerikai éleslátás, mert *huszonhat pengőt veszitett*. Pedig két pesti hölgy is volt a társaságában.

„Ha nem fizet, feljelentem"

Mig Scycowsky a versenypályán volt, egy ur kereste. Nagyon izgatottan érdeklődött Scycowsky iránt és amikor meghallotta a szállodai személyzettől, hogy este elutazik, cédulácskát hagyott hátra ezzel a szöveggel:

„Fizesse meg a száz pengőmet, mert feljelentem!"

Hogy ki volt ez az ur és miért fenyegetődzött feljelentéssel, azt csak Scycowsky ur tudná megmondani, akit bár kerestem, nem volt szerencsém megtalálni. Scycowsky ur pedig itt van Budapesten.

Ennek is érdekes előzményei vannak, még hozzá két év előtti időből. Biarritzban — ahol kereskedőként szerepelt — megismerkedett Scycowsky Sárossy Gizella filmszinésznővel, aki a Fedák-féle Iza néni cimü filmben játszott kisebb szerepet. A müvésznő olvasta Budapesten, hogy Scycowsky itt van, de megdöbbent, amikor látta, hogy az ő biarritzi ismerőse Amerikából elmenekült gangster.

„Esküszöm,

anyja is, sőt utólag ő maga is, Péter pedig majdnem zavarba jött:

— Mondja, kérem, maga Boldizsáréktól ismerte Hubenkát?

Hogy miért jött éppen ez a kérdés az ajkára, azon még évek múlva is sokszor elgondolkozott, mert valójában azt akarta megkérdezni, hogy Boldizsárékhoz jár-e, ismeri-e Sárit, és mi a véleménye róla? Ilyesmi járt az eszében, amit nem kérdezhetett meg, de amiből végre is ez a furcsa sületlenség született. Péter egy pillanatig gondolkozott, aztán, mintha megérezte volna a kérdés lényegét, azt felelte:

— Mostanában nem járok Boldizsárékhoz.

Raabernné hirtelen közbevágott:

— Tart még a béke Boldizsár Sárival? Vagy újra összepereltek azóta?

Lujzi lángvörös lett és zavartan felelte:

— Sári nem volt azóta iskolában. Beteg. De én nem vagyok jóban vele...

— Nem is járnak egymáshoz? — kérdezte a báróné.

— Nem, kérem, — felelte a leánya helyett Siteryné. — Boldizsárék sok dolgon túlteszik magukat... Osztrák tisztek járnak a házukhoz... Meg aztán... különben is ...

— Különben? — A báróné közelebb hajolt Siterynéhez. — Miféle emberek ezek? Az öreg Boldizsárék, úgy emlékezem, nagyon tekintélyes urak voltak...

Siteryné vállat vont:

— Sok mindent beszélnek róluk. Az asszony származása... Én különben nem tudok semmit róluk, csak annyit, hogy a mi társaságunk nem igen érintkezik velük...

Péter jónak látta közbeszólni:

— Nagyon kedves emberek. Én szeretem őket ... Ismerem őket gyerekkorom óta...

— Hogyne! — felelte Siteryné. — Nem is mondtam rájuk semmit, amint hogy nem is tudok...

Lujzi tűkön ült és nagyon szeretett volna valami lesújtót mondani Sárira, de nem mert az édesanyja miatt, aki hirtelen elfordította a társalgást:

— Azt mondják, Vay Miklós lesz a kancellár...

— Ó, igen... Csak őneki sikerülhet, hogy a visszaállított vármegyéknek főispánokat szerezzen...

Egy kis politizálás következett, aztán a báróné felállott:

— Hát én remélem, hogy a tekintetes asszony meggondolja magát és elhozza Lujzikát a tánciskolába... Nagyon kérem, tegye meg... majd meglátja, nem fogja megbánni...

— Mindenesetre megbeszélem az urammal, báróné. Addig is hálásan köszönöm a megtiszteltetést...

A kocsiig kísérték a vendégeket, ott a báróné mégegyszer megcsókolta Lujzit. Péter pedig mégegyszer megszorította a kezét, aztán beszálltak és elrobogtak — a harmadik házig, ahol Parnóczyék laktak. Lujzi hizelegve kapaszkodott az édesanyja nyakába:

— Úgy-e, mama, fogok járni a tánckolonba?

— Fogsz, fiam, fogsz! De azt hiszem, hogy nem a bárónéhoz. Nagy urakkal nem jó egy tálból enni cseresznyét.

— De miért, mamuskám?

— Mert a magot a szemébe köpik az embernek! ... Hanem igaz ni! Miért nem beszéltél te nekem arról egy szót se, hogy a báróné ott volt az intézetben?

Most aztán el kellett mondani mindent elejétől végig. Lujzi, dicséretére legyen mondva, elég őszintén adta elő a Sárival való esetet, amit megtoldott az-

Gyermekarckép. Csók István festménye az Ernst-Múzeumban

zal a fogadkozással, hogy soha, soha többé nem fog vele szóbaállni.

— De hát miért haragusztok ti egymásra tulajdonképpen? — kérdezte Siteryné mosolyogva. — Hiszen csak gondold meg, Lujzi, ezek mind haszontalanságok, amiket elbeszéltél. Semmiségek! Ezekért csak nem lehet ennyire gyűlölködni?

Lujzi egy pillanatig tűnődött, majd azt felelte:

— Nem tudom, mama, de én gyűlölöm ezt a Sárit, mióta az eszemet tudom. Talán azért, mert tudom, hogy ő is gyűlöl engem. Én úgy gyűlölöm, mint a békát!

— A békát nem szokás gyűlölni, legfeljebb utálni. De Sári nem béka és...

— Nem! Sokkal utálatosabb...

— ...És a gyűlölet különben is csúnya dolog. Jó keresztény nem gyűlöl senkit, még az ellenségeit sem...

— A németet sem? — kérdezte Lujzi.

— A haza ellensége, fiam, az egészen más! De Sári nem tartozik azok közé.

— De igen, mama! Azok közé tartozik! Én *tudom*, hogy ő nem törődik a hazával és a testvérének, Jucinak egy német tiszt a vőlegénye. Úgy hívják Ritter von Kageneck...

Este a vacsoránál sok szó esett Raabernékről meg Mikolayékról. Sitery már tudta, hogy Ferenc úr van kiszemelve főispánnak és nagyon mellette volt, hogy Lujzi résztvegyen a tánckolonban, Boris asszony azonban ellene volt a dolognak.

— Én nem engedem a leányomat lenézetni... És... Eredj csak Lujzikám, szólj Marcsának, hogy céklát is adjon a pecsenye mellé... És, — folytatta, mikor Lujzi kiment a szobából, — nem akarom, hogy olyan szekér után fusson, amelyik úgy sem fogja felvenni. Ez a gyerek fülig szerelmes Mikolay Péterbe...

— Ugyan, ne mondd!

— De igen! Lehet, hogy ő maga se tudja, de úgy

van! Mikolayék sohasem fognak beleegyezni, hogy a fiúk egy ilyen szegény köznemes családba házasodjék, Lujzi pedig mély és ábrándos kedély,... okosabb, ha nem találkoznak...

Sitery vállat vont.

— Lehet! — mondta. — Lehet, hogy igazad van! De Mikolayék halálosan meg fognak ránk nehezteln i és azt fogják hinni, hogy az ellenpárthoz tartozunk. Mert ők most a híveiket akarják összegyüjteni. Arra való ez a tánckolon is...

— Nahát, akkor annál inkább! Én nem vagyok a Mikolayék híve és énrám, meg terád, okosabb, ha nem számítanak!

Sitery elképpedt:

— Mióta haragszol úgy rájuk? — kérdezte. — Tegnap még te szónokoltál Mikolay mellett legjobban...

— Én nem haragszom, — mondta az aszony, — de nem látom be, hogy miért kell most éppen Mikolayt kinevezni főispánnak, akiről tudjuk, hogy negyvennyolcban bizony inkább volt ellenünk, mint mellettünk... Én nem felejtettem el, hogy szegény uram a szabadságharcban esett el és ha eddig amellett voltam, hogy nem kell oktalanul hősködni és kockáztatni az exisztenciánkat, most azt mondom: elég volt a megalkuvásból! Éljen Garibaldi!

Sitery nem szólt erre a hazafias felbuzdulásra semmit, de később, hogy egy percre egyedül maradt Lujzival, azt kérdezte tőle:

— Mondd csak, kisleányom! Raabern báróné meg édesanyád titulálták egymást, vagy tegeződtek?

— A báróné tekintetes asszonynak szólította mamát, mama meg őt méltóságos bárónénak. Miért kérdi, Pista apa?

Sitery sóhajtott.

— Nem, semmiért. Csak úgy eszembe jutott! — Aztán azt dünnyögte, de csak úgy magamagának: — Most már értem Garibaldit! Folytatjuk

---

Vizek partján

— *Swinburne* —

Mérhetetlen tenger árja innen indul s fut tova . . .
Csak parányi jelt ha adna habjainak csillogása,
Megtudnók, mit szem nem látott s ész nem ért fel [még soha.
Ott gomolyg a fellegfátyol — tömjénfüst lehetne [másа —
S mögötte a Semmi, a mi álmaink végállomása...
Lám vizek, mik földet érnek s szirtet mosnak ott [Nyugatnak,
Rálelnek a túlsó partra és határok közt maradnak;
Végtelen csak ez az ár itt s partok nélkül terjeng [árván.
Észak felé eltekintve, mozdulatlan vasfalaknak
Látjuk itt a végtelen víz partjainak véghatárán.

Tükrén villog a vitorla s eltűnik. Felette száll
Felsikoltva a sirály s a tenger tükrét szántja mélyen,
Felcsillogva s ki-kihunyva így tűnik és meg nem áll
Életünk tűnő futása; percre perc repül serényen
A kanyargó part felett, majd felragyogva, majd [sötéten,
Mint a kérész, megfürödvén percre tűnő napsugárban.
Némelyik zokogva szól, mint a halálharang síváran,
Másik mosolyogva suttog, áldást hozva röpke [szárnyán...
Honnan jönnek? Hova mennek? Választ várunk [mindahányan
Itt a mérhetetlen tenger partjainak véghatárán.

Angolból fordította: *Zoltán Vilmos.*

Uj képek és szobrok

Ezidén szokatlanul gazdag sorozata nyilt meg az olyan művészeti kiállításoknak, amelyeknek alaphangulata a finom leszürtség, az érett eredmény, az előkelő tónus. Egy olyan nemzedék képviselte ezt, amely még a háború előtt megszerezte a maga stílusát, s nem engedett az utóbbi évtized idegborzongató hatásainak. Ide tartozik az a négy művész is, akik most az Ernst-Múzeum termeit diszítették munkáikkal.

Köztük Csók István sorozata félig-meddig retrospektiv, amennyiben egy pár régibb évjáratú képe vagy ezek replikája is belekerült a gyűjteménybe, ami érdekes egybevetésekre is ad alkalmat. Ilyenkor kiderül, hogy nála a szín virulása, ami azelőtt is jellemezte, épp oly finom ma is, mint egykor, sőt omlósságában, sugallatosságában még fokozódott is. A Báthory Erzsébet kisméretü feje, egy parányi akt elefántcsont-harmóniája, egy kis lugasos kép lapis-lazuli kékje legjobb erejében mutatja a szín mesterét. Tájképeinek gazdag sorozata, köztük például az akaratlyai lősz-partok, üdeség dolgában ritkítja párját. Nagyméretü Zsuzsánna-képén egy bonyolult megvilágítási problémát oldott meg egy nagyon érdekes, kiadatlan mozdulatú női testen, amelyet körülkoszorúzott lombok fonadékával s ez a reflexek gazdag játékát veti reája. Valóban mesteri megoldások mind.

Van a kiállításnak még egy fiatal „öregje", Magyar-Mannheimer Gusztáv. Két teremnyi képe, teljében mutatja a virtuózt, aki a természet fáit, bokrait, mezőjét, felhőjét, egét átírja a maga zománc-szin stílusához. Ha Csók szinei érzékien finomak s nem ösmerik a leszegett határokat, Magyar-Mannheimeréi inkább tüzesek, belülről feszülők, s pozitiv formákba rendezkedők. Mélyrefogott zöld lombjai, tömör, telített atmoszférája hirtelen és csaknem idegesen heves ecsetjárással kerülnek a vászonra. Az ember szinte azt hinné, hogy megfiatalodott.

Zádor István, a harmadik kiállító, mint grafikus és mint festő szerepel. Általános meglepetésre nagyméretü arcképek is láthatók itt tőle, ráadásul egy sor szolnoki táj és interiőrök, amelyek előkelő nyugalma nyilván legjobban esik ecsetje ügyébe. Mint grafikust régóta becsüli a közönség s a két terem, amelyet ceruzarajzai és rézkarcai betöltenek, tévedést nem ismerő készségéről adnak bizonyítványt.

Két tucat szobor emeli a kiállítás értékét. Mert egy oly mestertől erednek, aki szobrászaink elejébe tartozik, Szentgyörgyi Istvántól. Egy emléktábla s egy hősök emléke tanuskodik finom stílusérzékéről. Egész sor képmás pedig arról a delikatesszről, amellyel a leghalkabban, a kifejező eszközök előtérbe tolása nélkül tudja embereit előadni. Nagyon lekötöttek minket aktjai is, karcsú tagjaikon friss természetmegérzést tudott párosítani oly előkelőséggel, amilyent csak ritka alkalommal látunk kiállításaink plasztikáin.

Az új kiállítás néhány darabját reprodukcióban közöljük ebben a számunkban.

Lyka Károly

Uj Idők 1925. XXXI. 10.

Nagy művészi tervekre készül a hetvenötesztendős Magyar Mannheimer Gusztáv

Nyilatkozik a művészetek válságáról az ősz mester

Évtizedek óta a magyar pikturának disze, büszkesége *Magyar Mannheimer* Gusztáv. Megkapta sok év előtt, amikor még nagyobb erkölcsi értéke volt ezeknek a dijaknak, az állami kis aranyérmet, nagy aranyérmet, a Képzőművészeti Társulat nagy díját. Külföldön egyik sikerét a másik után aratta, Olaszországban, Hollandiában, Angliában rendezett kollektiv kiállításokat és vett részt reprezentációs magyar nemzeti tárlatokon. Tanulmányokat irtak művészetéről, fölvették az európai nemzetek művészeit ismertető különböző nyelvű művészeti ismertetésekbe, képeit állami és királyi muzeumok számára vásárolták meg itthon és idegenben — szinte mindent elért, ami kiváltságos nagy művészek életükben elérhetnek. Évtizedes, sikerekben gazdag mult van mögötte és mégis tőretlenül, frissül, tervektől megtermékenyitve, az alkotás lázától fütve dolgozik Magyar Mannheimer, aki *néhány nap mulva életének hetvenötödik évéhez érkezik el.* A háromnegyed század meg se látszik rajta, eleven, mozgékony, dolgos, munkárakész, mint talán ötven esztendő előtt.

Barátai, ismerősei, tisztelői születésnapja alkalmából ünnepelni kivánják a művészt, aki bőségesen megfürödhetett hosszu munkássága ideje alatt a hir, dicsőség, elismerés verőfényében. A baráti ünneplések előtt felkeresték a műtermében. Ez nem egy hetvenötesztendős férfiu munkaterme, hanem az ereje teljében levő művész dolgozószobája. Mindenfelé festőállványok megkezdett és befejezett képekkel. Tájképek Itália napsugaras ege alól, havas látképek Tirol bérces ormairól, aktok az emberhus gyöngyház csillogásával, kompoziciók a mathológia köréből. Az állványok mögött rámákban, üveg alatt a festmények sokasága, készen glédába állitva, mintha készülnének, egy teremtő erő kifogyhatatlan kincsestárának eleven bizonyságára, kiállitásra. A falak mentén vásznak üresen és ceruzával berajzoltan várják, hogy a művészkéz szinekkel ékesitse, fantáziájának kifogyhatatlan szépségeivel telitse meg. Maga a művész palettával a kezében az egyik állvány előtt. Dolgozik, mint mindennap, szakadatlan epekedéssel, olyan szomjusággal, mint az eltikkadt ember hajol a forrás vize felé.

Előbb beszélni sem akar, csak mutatja alkotásának muzeális bőségét. Csak amikor elárulják, hogy tudjuk, születésnapja közeledik, a hetvenötödik évforduló, az öregség nyugalmához, a pihenéshez vezető korszak megnyitója, akkor kezd beszélni magáról, életéről, küzdelmeiről, sikereiről.

Ponyvaregények illusztrátora

— Tulajdonképpen — rajzolódik ki a beszélgetés során élettörténete — *litografus és fotografus voltam.* Ezekkel a mesterségekkel kerestem kenyeremet tizenhat éves koromban. De egyik se elégitett ki. Napi munkám után esténként eljártam az akkori, a régi rajztanodában, hogy rajzolónak képezzem ki magamat. Itt ismerkedtem meg *Vágó* Pállal és az ő révén munkához is jutottam. Az akkoriban igen kelendős ponyvaregényeket illusztráltuk. Szépen gyült a pénz és elhatároztam, hogy elmegyek Bécsbe a festőakadémiába. Be is iratkoztam, azonban az akadémia kötött, régies stilusa nem elégitett ki. Kimaradtam. Otthon dolgoztam, komponáltam és rajzoltam s közben elfogyott a pénzem. Meglehetős pénzbeli zavarokkal küzdöttem, éppen eleget koplaltam is, amikor az egyik bécsi lapban egy hirdetést olvastam, hogy az akkor folyt orosz-török háboru orosz fotografusa a harcterekre elmenni kész segédet keres.

Találkozás Verescsaginnal

— Jelentkeztem bécsi megbizottjánál, Angerer fényképésznél, aki, amikor meglátott, — nyurga, vékonypénzü, rosszul táplált, gyenge kis legényke voltam — nem akart elfogadni. Könyörgésre fogtam a dolgot és szerződtetett. 1877 nyarán voltunk, amikor megérkeztem Bukarestbe. Az oroszokat akkor verték meg Plevnánál. A sebesültek szörnyü serege árasztotta el az akkor egészen kis várost. Csupa vér, szenvedés, fájdalom volt a környék. A sebesülteknek el kellett távozniok, mert II. Sándor cárt várták. Nagy ünnepélyt készitettek elő, hogy lelkesedést öntsenek a még ép seregekbe. Nekem, mint hivatalos hadisegédfényképésznek, mindenütt jelen kellett lennem Láttam fényt, pompát és láttam véres ütközeteket, emberek százainak szörnyü halálát. Rettenetesen megviselt a sok fájdalom. Összetalálkoztam *Verescsaginnal,* a világhirü hadifestővel. Ő is sebesült volt akkor. Az oroszok akkoriban robbantottak fel egy török monitort. A hatás rettenetes volt. Verescsagin látni akart ilyen exploziót és a vizierők egy ujabb támadási akciója alkalmával behajózta magát a támadó vezérhajóra. Az oroszok azonban póruljártak, a török hajók fölkészülten várták. A vezérhajóra kartácstüzet szórtak, alig maradt épen ember a monitoron. Verescsagin a felső combján sebesült meg és szörnyü fájdalmakat állott ki. Hetek mulva állott lábra és csak sántitva tudott járni. Sok évvel később, amikor müveinek a Mücsarnokban való kiállitása alkalmával Budapestre érkezett, elmondtam neki, hogy rég ismerem, láttam sántikálva járni Bukarestben. Nem akarta elhinni, hogy én, a fiatalember, ott lehettem a szörnyü pokolban. Elmondottam azonban akkori megfigyeléseimet, szerepemet és barátságosan magához ölelt.

Az első eladott kép

— A háboru rémségeit nem sokáig birtam, egy szép napon bucsu nélkül megszöktem főnökömtől, még a megtakaritott pénzemet is ott hagytam veszni Szilveszter éjszakáján érkeztem vissza Pestre. Ujra illusztrációkkal kezdtem foglalkozni. Amint egy kis pénzem összegyült, elindultam Münchenbe. Az Akadémián Raab Leonhard acélmetszőnél jelentkeztem fölvételre. Amikor megmutattam rajzaimat, nyersen rámszólt, hogy *nem tudok semmit, de tehetséges vagyok.* Fölvett. Julian *Falattal* és Peter *Heimmel* tanultam együtt. Később *Wagner* Sándorhoz, a magyar származásu mesterhez kerültem. Innen egy öreg koldusról festett képemet haza küldtem a bátyámnak, aki tudtomon kivül benyujtotta a Mücsarnok tárlatára. *A képet elfogadták és a kiállitás megnyitása napján megvette Nemes Alice grófnő, aki maga is festőnő volt. Pulszky* Ferenc is figyelmes lett a képre, magához hivatta fivéremet, megérdeklődte körülményeimet és azután eljárt *Treffort kultuszminiszternél, hogy adjanak ösztöndijat nekem tanulmányaim folytatására.* Meg is kaptam A pénzzel és ajánlólevelekkel Rómába mentem, hol a követségen, a Palazzo Venezzián kaptam műtermet. Nagy élet folyt Rómában, mindenhez volt időm, csak munkához nem. Lementem Capriba és ott kezdtem dolgozni, majd visszamentem Bécsbe.

Mackart segédje

— Mackartnál jelentkeztem. Növendéke kivántam lenni. Amikor végignézte nálam levő rajzaimat és festményeimet, *megkérdezte, akarnék-e segitem neki.* Oda voltam a boldogságtol. Én festettem meg a Kunsthistorische Museum lépcsőházának freskóit. Egy hónapon át dolgoztam reggeltől délig a falfestményeken, délután tanultam. Amikor a hónap végéhez érkeztünk, *Mackart négyszáz forintot nyujtott át.* Majd elájultam a boldogságtól. Ez volt továbbra is a fizetésem, amig el nem készültünk. A hirem villámgyorsan elterjedt. A hires szinházépitő kettős, *Fellner* és *Helmer* megbizott, hogy az általuk épitett *szegedi szinház négy nagy menyezetképét festsem meg.* Sajnos, ez a szinház két évvel később a tűz martaléka lett és freskóim elpusztultak. *Kálnoki* Ágost gróf megbizott, hogy morvaországi, proedlitzi kastélyában készitsek freskókat, a kegyuri templom részére pedig oltárképet. *Hückel* kalapgyáros neutitzensteini kastélya számára rendelt négy nagy vásznat nálam.

— Bőven volt részem pénzben és elismerésben, de én hazavágytam. A magyar kormány bőkezüségéből képeztem valóban ki magam és ugy éreztemő hogy *kötelességem a magyar művészetet szolgálni.* Itthon Benczur mesteriskolájában kaptam műtermet. Rögtön elhalmoztak megrendelésekkel Arcképeket festettem, illusztrációkat készitettem, majd *Hauszmann* Alajos felszólitott, hogy az általa épitett Newyork-palota kávéháza részére kilenc mennyezeti képet fessek. Ezeket Eisenhut Ferenc társaságában meg is festettem. (A képeket az idei nyáron maga az ősz mester restaurálta.) Később, amikor *Ybl* halála után Hauszmannak kellett a királyi palotát befejezni, megbizott, hogy a buffetteremben fessek két képet. Ezt is elkészitettem és amint hallottam, képeim megnyerték őfelsége, Ferenc József tetszését. Egy épitészcég megbizásából a későbbi Bodó-kávéház kilencven mezőnyét ornamentikus és figurális képekkel festettem be.

— *Mindig a dekorativ festőművészet iránt volt vágyakozásom, sajnos nem kaptam elég megbizást és kénytelen voltam kisebb méretü kompozíciókban kiélnem magam.* Nem panaszkodom, mert igy is elhalmozott a siker.

A ma művészeti problémái

— Mit tartok a mostani helyzetről? *Nagy tehetségekben most sem vagyunk szegények,* bár nem mindenki festő, aki festészettel foglalkozik. Tulnagy a termelés festőkből s ennél is nagyobb baj, hogy *egymás után alakulnak meg a különböző festőcsoportok.* A művésztársadalmat megbontja a sok frakció, a közönség érdeklődése elaprózódik, a művészek presztizse elhalványul. Senki nem tudja, merre igazodjon, a disztinkció szinte lehetetlenné válik. Hasonló nagy baj, hogy *nincs komoly mükereskedelem.* Nincsenek menedzserek, akik kellő külföldi összeköttetésekkel rendelkeznének, akik kiállitásokat tudnának rendezni külföldön is müveink munkáiból. Csak képeladó ügynökök

Mit tudnak a kutyák?

A kutyák tanulékonyságáról sokat irtak már, a modern kutyaidomitás azonban uj és uj meglepetésekel szolgál. A kutyák bravuros ugrásai ma már nem keltenek különösebb feltünést, a telefonáló kutya ellenben már az ujdonság erejével hat és még érdekesebb az a produkció, amelynél a kutya egy doboz gyufa szálai közül kikeresi azt a szálat, amelyet néhány percel előbb a gazdája a kezében tartott. A kutyák iskolájáról és produkcióiról közöl nagy fényképes riportot az *Ujság Vasárnapja* uj száma sok más egyéb érdekesség között. Bemutatja a szerencsétlenül járt belga királyt s az uj királyt és királynét. Hatásos kontrasztot ad a Heuriger-ek derüs, romantikus és a frorradalom véres Bécséről. A Körforgás a müvészetben cimü riport bebizonyitja, hogy semmi sem uj a nap alatt, még — a müvészetben sem mert a divatos modern keramika a Krisztus előtti terrakotta szobrocskákkal tart közeli rokonságot. Wallenstein halálának háromszáz esztendős évfordulója alkalmával a nagy hadvezérről is képes riportban számol be az *Ujság Vasárnapja*, amely Egyiptomról, az eszkimók földjéről, *Zsolt* Béla nagysikerü darabjáról, *A párisi vonat*-ról és az *Ujság* pompásan sikerült debreceni kulturestjéről is pompás képeket közöl.

— **Szolgálati jubileum.** Bensőséges ünneplésben részesitette a teleputcai elemi iskola tanitótestülete Rózsa Gézát, az iskola igazgatóját tanitói müködésének huszonötödik évfordulója alkalmából. Az ünneplésben résztvettek az iskola növendékei is sikerült ének-, szavalat- és táncszámokkal. A tantestület nevében Maurer Jánosné tanitónő üdvözölte a jubiláló igazgatót, aki meghatott szavakban köszönte meg az ünneplést. Este ünnepi vacsora volt a jubiláló Rózsa Géza igazgató tiszteletére.

— **Fabinyi miniszter olasz kitüntetése.** Az olasz király Fabinyi Tihamér dr. kereskedelemügyi miniszternek az olasz koronarend nagykeresztjét adományozta. A kitüntetést Suvich Fulvio olasz külügyi államtitkár pénteken személyesen adta át az olasz követségen Fabinyi miniszternek.

— **Autós ünnepet rendez a KMAC a honvédszoboralap javára.** A Királyi Magyar Automobil Club a volt budapesti 1-es honvéd és 1-es népfelkelő gyalogezredek Bajtársi Egyesületének szobor-, özvegy- és árvaalapja javára junius hó 10-én nemzetközi automobilfelvonulással kapcsolatos automobil szépségversenyt rendez a kerepesiuti ügetőverseny-pályán. A versenyen résztvevő automobilok a Margitszigetről kiindulva vonulnak végig a városon az ügetőpályáig. Az autószépségverseny kapcsán több motoros és más sportmutatvány, valamint nagyarányu tárgysorsjáték is lesz az ünnepségen, amelynek bővebb müsorát később közlik. A fővárosi autótulajdonosok körében máris nagy érdeklődést keltett az érdekesnek igérkező és ujszerü ötletekben bővelkedő autós felvonulás, amelyre már eddig is számosan jelentkeztek.

— **De la Roche gróf szélhámosságai.** A büntetőtörvényszék Lányi-tanácsa szombaton folytatta da la Roche Gusztáv Frigyes volt tengerészkapitány, Fülöp Lajos közvetitőirodatulajdonos és Bernárd János csalási bünperét. De la Roche Gusztáv nevét jól ismerik a bíróságok előtt, már többször volt elitélve különböző bűncselekmények miatt. Az ügyészség tizenkétrendbeli csalás, három közokiratthamisitás és kétrendbeli sikkasztásért emelt ellene vádat. Szélhámosságait de la Rochefoucauld Gusztáv Frigyes gróf néven követte el. A törvényszék már tartott ebben az ügyben tárgyalást, de akkor a vádlottak nagyrészt tagadták bünösségüket. Szombaton több tanut hallgatott ki Lányi elnök és azután a tárgyalást március elsejére halasztotta, amikor a perbeszédekre és az itéletre kerül a sor.

— **Kitüntetett borbélyok.** A kereskedelemügyi miniszter Kerschen Mihály, Tiengl Péter és Pavkov Bódog borbély- és fodrászmestereknek sok évtizeden át kifejtett müködésükért a legmagasabb elismerését fejezte ki. Ezeket a kitüntetéseket az Ipartársulat március 11-én délután 6 órakor az ujpesti ipartestület nagytermében tartandó diszközgyülés keretében fogja átadni.

— **Diszmagyar-ruhákkal manipulált.** Ligeti Miklós egyenruhaszabó a valamikor jóhirü Tiller Mór-féle cégnek volt a tulajdonosa. 1925-ben a cég nehéz helyzetbe került, kényszeregyezségi eljárást tettek ellene folyamatba és Ligeti akkor negyven százalékra egyezséget kötött hitelezőivel. Mivel azonban vállalt kötelezettségének nem tudott eleget tenni, az üzletben egymást érték a végrehajtások. Ennek ellenére Ligeti Miklós ujabb üzletágakat honositott meg; néhány év előtt azt hirdette, hogy csekély jutalom ellenében feleslegessé vált diszmagyarok eladására vállalkozik. E felhivásra sorra kapta a megbizást a legelőkelőbb körökből. Tizenegy üzletféltől vett át bizományi eladásra „alig használt" diszmagyart, értékesitette is azokat, de a megbizók panasza szerint a vételárral nem számolt el. A törvényszék nyolchónapi börtönre itélte Ligeti Miklóst. A tábla szombaton háromhónapi fogházra mérsékelte Ligeti büntetését az enyhitő szakasz alkalmazása alapján.

— **A tizennyolcéves magyar állampolgárok jelentkezése.** A belügyminiszternek egy, az 1930. évben kelt rendelete alapján azok a magyar állampolgárok, akik a tizennyolcadik életévüket a folyó évben már betöltötték, vagy be fogják tölteni, vagyis akik 1916. évben születtek, kötelesek magukat február 28-ig bejelenteni. Azok ellen, akik a 19-ik életévükbbe lépésüket február hó végéig be nem jelentik, a kihágási eljárás hivatalból megindul.

Hozzavalo anyagát
eszitek méret szerint
inget, bluzt, pizsamát
ICA ebérnemü, **Erzsébet-körut 29**
Royal Orfeum mellett.

— **Starhemberg herceg nem tett látogatást Steenockerzeelben.** *Bécsből* jelentik: A külföldi sajtóban elterjedt hiresztelésekkel szemben a *Bécsi Távirati Irodát* felhatalmazták annak megállapitására, hogy minden alap nélkül való hir, amely szerint *Starhemberg* herceg *Steenockerzeelben* látogatást tett Zita királynénál, minden alapot nélkülöző koholmány. *Starhemberg* nem hagyta el Ausztria területét.

Akiknek a szivmüködése rendetlen, erőlködés nélkül ugy érhetnek el könnyü székelést, ha naponta, reggel, éhgyomorra megisznak egy kis pohár természetes **„Ferenc József"** keserüvizet.

— **Hirsch Margit előadása.** A Pedagógiai és Gyógypedagógiai Vizsgáló és Nevelési Állomás előadássorozata keretében Hirsch Margit pszichológus tartott előadást, „Nevelési nehézségek inditó okai és korrigáló formái ideges eredetü alvászavarok és félelemérzések néhány esetében" cimen. A nagy számmal megjelent hallgatóság nagy figyelemmel hallgatta a gyakorlati példákkal illusztrált előadást, mely a gyermeki félelemérzések dinamizmusát világitotta meg.

Figyelem! Női- és férfiruháit, valamint felöltőjét hozza az
IDEÁL kelmefestő és vegytisztitóba,
mert szakszerüen **kizárólag SZÁRAZAN tisztit** és **fest** Telefonhivásra **dijmentesen** elhozzuk és visszaszállitjuk.
IDEÁL MOS, FEST, TISZTIT
Gyári központ: Damjanich-u. 38-40
Fióküzletek a város minden részében.
Telefon: 42-4-48, 96-6-28

— **Meghosszabbitották a gazdaadósok bejelentésének határidejét.** A pénzügyminiszter rendeletet adott ki, amelyben a gazdaadósok részéről a 14.000/1933. M. E. számu rendelet értelmében nem közvetlenül a hitelezők kezéhez teljesitendő fizetésekkel kapcsolatos bejelentési kötelezettségre megállapitott határnapot 1934. évi március hó 15. napjáig meghosszabbitotta.

DARMOL
gyermeknek és felnőttnek

— **Bucsinszky kávés rágalmazási pere.** Az egyik hetilapban sorozatos támadások jelentek meg Bucsinszky Lajos kávés ellen. A cikkekben a kávésnak a fővárosi kártyaklubokban viselt szerepével foglalkoztak. A kávés fia Roboz Jenőt, a szerkesztőség egyik tagját, inzultálta, amely után ujabb erélyeshangu cikk jelent meg Bucsinszky Lajos ellen. Bucsinszky Lajos a Klub Élet cimü röpiratban éleshangu cikket irt a hetilapszerkesztő ellen és azzal vádolta meg, hogy Bucsinszky Lajost zsarolta. Roboz Jenő sajtópert inditott a kávés ellen. Szombaton tárgyalta a büntető törvényszék Schadl-tanácsa az ügyet. Bucsinszky Lajos a tárgyaláson kérte a valódiság bizonyitását. A tanuk kihallgatása után a tárgyalást március elsejére napolták el

Betegek! Öregek!
legtökéletesebb elhelyezése **napi 6 P**-ért az **Otthon-szanatóriumban** Gizella ut 36. Tel. 966-43 és 970-13.
Kezelés, ápolás, fütés stb. beleértve.

— **Legujabb könyvek.** Kaphatók az *Ujság* könyvkereskedésében és kikölcsönözhetők az *Ujság* kölcsönkönyvtárában, Erzsébet-körut 43. Margueritte: Holnap asszonya, P 2. Fenyő Miksa: Hitlerizmus, P 2.40. Károlyi Sándor: Láng, P 2.50. Nemirovszky: Kurilof-ügy, P 2. Zsolt: Bellegarde (Párisi vont, füzve P 2, kötve P 3. Márai: Sziget, P 2.40. Dos Passos: 42-ik szélességi fok, P 3.30. Lewis: Babitt leszállitott áron, P 2.80. Az *Ujság* előfizetőinek vidékre az összeg előzetes beküldése után portómentesen küldi a könyvet.

Olaszországban és Csehországban a legjobb fürdő- és üdülőhelyeken, elsőrendü szállodákban és penziókban
üdülhet és gyógyittathatja magát
itteni pengőbefizetés ellenében
Részletes felvilágositással, prospektusokkal, irásbeli ajánlatokkal szolgál az **Ujság Utazási Irodája,** Erzsébet-körut 43. Telefon: 31-6-28 és 41-9-34

PHOENIX.

Elbeszélés. — Irta **Pesti Nagy Lajos.**

A mérnök reszkető lábbal állt az igazgató elé. Fátyolos, meg-megakadó beszéddel bejelentette, hogy hazamegy, mert beteg, nem tud dolgozni. A feje fáj, napok óta nem aludt, még összeadni sem tud, még vonalzóval sem tud egyenes vonalat rajzolni.

Az igazgató csodálkozva hallgatta a mérnököt, aggodalmasan nézte sápadt arczát, szenvedő szemét és csak ennyit mondott:

— Tessék hazamenni.

A mérnök megijedt a saját cselekedetétől, attól, hogy elkéredzkedett a hivatalból, hogy nem tudta folytatni a munkáját. Töprengett:

— Mi ez velem? Mi lesz ebből? Furcsa, hisz én soha beteg nem voltam.

Az estét kávéházban töltötte, később elment egy zenés, tánczos mulatóhelyre. Kissé föléledt, csaknem egészen jól érezte magát és most szinte nevetségesnek találta a hirtelen ijedtségét és azt, hogy már orvoshoz is készült. De a mikor hajnal felé haza érkezett, sajátságos izgalom lepte meg, a mely késő reggelig nem szállt el az idegeiről. Csak délelőtt aludt vagy két órát, azután egész nap újra fájt a feje.

Három nap mulva orvoshoz ment. Az orvos tüzetesen megvizsgálta, betegségét jelentéktelennek mondta, orvosságot nem is írt, csak életrendet szabott meg és biztató szavakkal, megnyugtató mosolylyal elbocsátotta.

Ezt az orvost néhány hét alatt többször meglátogatta, kúrára, gyógyszerekre tértek át, eredménytelenül. Azután más orvosok, professzorok kerültek sorra. Mindegyikhez reménységgel érkezett, néhány látogatás után pedig pusztulásra, halálra szántan távozott. Most már egész lelkét betöltötte a betegsége. Szüntelenül azzal foglalkozott, arról gondolkodott, arról beszélt az ismerőseinek, mindegyiknek tövéről-hegyére elpanaszolta. Nagyon beteg ember az, — mondták róla, ha szóba került. Kár érte, milyen fess ember, — így sajnálkoztak miatta a nők. Mert magas alakjával, halaványarczával és lassú, szándéktalanul is elegáns mozdulataival tetszett a nőknek. De ezzel ő már nem törődött, már csak panaszkodott, a panaszai közvetlenül, mit sem leplezve hangzottak el, de inkább bánatosan és lemondóan, semmint siránkozva. Pedig már elvesztette a hivatalát, felélte és gyógyítkozásaira elhasználta a megspórolt pénzét, a ruháit is elhordta. Utolsó kis pénzén még Bécsbe utazott egy világhírű profeszszorhoz, de az új kúrához bizalma nem volt, meg a pénze sem volt már elég hozzá.

Beteg pesti éjszakázó lett a mérnök. Nagy bottal a kezében, még mindig mutatós angol kabátban, formás kemény kalappal, lakkczipőben lépdelt a körúton és az Andrássy-úton, egyik kávéházból a másikba, leginkább népes, olcsóbb tanyákra, a melyekben már ismerősöket, czimborákat szerzett s velük átbeszélgette az éjszakát. Beszélgetés közben gyötrelmes szüneteket tartott, kínosan simogatta a homlokát, nyomkodta a halántékát és igen sok aszpirint szedett fejfájásának a csillapítására. Néha dominózott, hajnaltájban az e helyeken gyülekező leányokkal diskurált, a kikkel egészen sajátságos módon el tudott beszélgetni, komolyan vette őket és törődött az apró dolgaikkal, Máskor egy bolond emberrel vitatkozott, a ki végtelen dühbe hozta őt, mert azt állította, hogy feltalálta a perpetuum mobilét és a bolondot ennek a lehetetlenségéről hasztalanul igyekezett meggyőzni. Pedig hát ő csak ért az ilyesmihez, elvégre az egy egyszerű fizikai kérdés, ő pedig mérnök, diplomás ember és még vitatkozni mer vele egy ilyen senki.

— Érdekes helyzet, — mondta nevetve a vita egyik tanuja, kövér, nyugodt ember, — mindakettő azt hiszi, hogy a másik bolond és mindakettőnek igaza van.

A mérnök dühösen legyintett, elhallgatott, újabb adag aszpirint vett be. Egy színész rászólt:

— Miért pusztítja magát azzal a méreggel?

— Nem méreg ez, ez az egyetlen boldogságom. E nélkül nem birnék élni. Annyira fáj a fejem.

— A mennyit maga beszed, az már méreg! — mondta a színész határozottan és szinte haragosan. És csaknem felelősségre vonta a következő szavaival:

— Hát miért fáj a maga feje? Járt már orvosnál? Mért nem gyógyíttatja meg magát, mi?

A mérnök fájdalmas gúnynyal mosolygott s a környezete beszédmódján felelt:

— Ha magának annyi koronája lenne, mint a hány orvosnál én már voltam...

A színész a megdöbbenés miatt kómikus pózba vágta magát és részvétteljesen firtatta tovább:

— Magának, kedvesem, valami szanatóriumba kellene mennie. Nem lehet? Nincs pénz?

— Voltam már. Nem is egyszer.

— No és nem használt?

— Nem. Semmit sem használt. Csak a pénzem ment rá.

— Hm, hm... Hát mi ez tulajdonképen? Valami okának csak kell lenni... Vérvizsgálatot vetetett már?

— Minden volt már. Mindent megpróbáltak velem. Nem tud már maga nekem újat mondani.

A színész még feszegette a dolgot, orvost, kúrát, orvosságot ajánlgatott és vígasztalta a mérnököt, hogy el kell a bajnak mulnia.

A mikor a mérnök eltávozott, hogy egy más éjjeli tanyán várja meg a reggelt, a színész még sajnálkozott rajta, de aztán nevettetően utánozta a mérnök lassú, beteges, elegáns mozdulatait, beszédét és arczjátékát. Egy német artistaleány, mivel a jelenlevők mind hangosan, bántóan mulattak a produkczión, rászólt a színészre:

— Maga egy komisz ember! Ha szive volna, nem gúnyolna ki egy ilyen szerencsétlent.

— Az a kenyere, hogy mindenkit kigúnyol, — mondta valaki. Ő a legkiválóbb kómikus, ebben a kávéházban.

Ezen a közbeszóláson maga a színész is jót nevetett és most már a német artistaleányt kezdte utánozni, igen ügyesen, gonoszul.

Másnap az artistaleány, mihelyt megérkezett, elhívta a mérnököt ebből a társaságból.

— Ne üljön olyan közönséges emberekkel. Nem magához valók.

És leültek külön egy kis asztalhoz, beszélgettek, német képeslapokat nézegettek. A mérnököt kínozta a fájdalom, szemei behúzódtak üregeikbe, a czimpáitól leomló barázda megmélyült és megnyúlt, hosszú, vékony ujjaival nagy haját túrta, gyötörte, az arcza sötét és vértelen volt. A leány lopva nézett rá, gépiesen

NÉMET ÉS OROSZ KATONÁK BESZÉLGETNEK A DRÓTAKADÁLYOKNÁL.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV MŰTERMÉBEN.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV MŰTERMÉBŐL.

ELSŐ SIKEREM.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Igen tisztelt Szerkesztő úr!

Ön arra kér, beszélnék el valamit művészi multamból. Legszivesebben az első sikeremre emlékszem. Münchenben történt ...

Hosszas és nehéz küzdelmek után végre a művészi pályára léphettem és lassanként rámmosolygott a szerencse. Első rajzaim, illusztrációim és festményeim mind több elismerést szereztek, pályatársaim körében is jó nevem támadt s végre olyan anyagi helyzetbe jutottam, hogy kimehettem Münchenbe. Dagadó önérzettel és a hazai elismerés öntudatával mentem Raab Lajos Leonhardhoz, a müncheni akadémia aczélmetsző tanárához, magammal vittem itthon sok elismeréssel fogadott rajzaimat és bekopogtam műtermébe.

A mester elővette a rajzokat, egyenként megvizsgálta, szótlanul, szigorú arczczal. Aztán összetette a lapokat, rámnézett és megszólalt:

— Fiatal ember, magának lehet, hogy van tehetsége, de tudni nem tud semmit. Mindent elölről kell kezdenie ...

Úgy álltam ott, mint a kit főbe vágtak. Én nem tudok semmit? Én, a pesti fiatal óriás?

Nagyon el voltam keseredve.

De mindez nem használt. Beállottam a műhelybe, dolgoztam, keserves munkával. Így telt el két év, közben bekerültem az akadémia festőosztályára és egyre-másra nyertem el az akadémiai díjakat.

Egy nap, díjkiosztás napján, a lépcsőn lejövet, szemben találom Raab tanárral magamat. Igen kedves mosolylyal közeledik felém, barátságosan szorongatja a kezemet s megölel.

— Láttam munkáit! Nagyon szépen haladt, nagyszerű tudással dolgozik, — melegen gratulálok.

Ezt a sikeremet sohasem feledem el. Ennek örvendtem életemben a legjobban!

Magyar-Mannheimer Gusztáv.

*

A ki ismeri az örökké vidám, mindig elmésen évődő, csapongóan jó kedélyű embert Magyar-Mannheimerben, az el sem tudja képzelni, milyen végtelen nehéz szomorúság húzódik meg mostanában a Mester szíve mélyén ... Hogy ezt kilessük, az Aradi-utczai műtermében kellene meglepni a művészt, valahogyan elbújva, nagy vásznak mögé, akkor, mikor magában van művészi elmélyedésével ... A mikor idegenül érzi magát nappali tanyáján, művészi alkotásainak templomában, a műtermében. Mert nem ez az igazi műterme. Miként Katona Nándornak a Tátra hófödte bérczei között, Magyar-Mannheimer Gusztávnak Olaszhon azurkék ege alatt, künn a szabadban van a műterme. Csudálatosan erős, diadalmas művészete ott forrott ki, annak a műteremnek ragyogó, napfényes levegőjében, a Dél legélénkebb színben pompázó zöld növényzete között. A háború előtt nem múlt el esztendő a nélkül, hogy Magyar-Mannheimer meg ne tért volna ebbe a műtermébe, melyet buján pirosló rózsák határoltak s ablakszemekül nagy, távoli utak szegélyeztek ... A mester ecsetjén tobzódott a legszebb mennyboltozat alatt lihegő élet, a hervadás szomorú szépsége, a tenger búbánatos, ködfátyolos párája, a megfeszült csend andalító romantikája, hortenziák és magnoliák kábító illatát lehelvén a vászon meséiből ... És most, immár esztendők óta a háború által száműzötten kedves műtermétől, mindezektől meg van fosztva a mester ... A pesti műhely ablakszemein keresztül az Aradi-utczai bérpaloták fölött kesernyésen vigyorog a szürke égalj, a lomha köd s hiába varázsolja ide Itália tüzes napsugarait a legszentebb elképzelés, — azok nem jönnek el ide ...

Mindennek daczára valósággal tékozlóan bánik művészi elgondolásaival ... Csak a szíve kívánkozik elhagyott műterme után, de a munkája él s dús kompozicziók megkezdetten várják a befejezést. Lázas, szívós munka folyik az itthoni atelierben ... Csupa női aktok merészen érzéki elgondolásban. Elevenek, élnek, mozdulataik vonaglanak a vásznon. Csapongó, művészi temperamentum liheg ezeken a képeken. Az alakok rózsaszínű fiatalságában, hol az erotika vadsága tombol, hol a szűzesség tiszta hava csillan fel. Mikor elmélyedünk a fiatalos erővel alkotott művek szemlélésébe, önkéntelenül azt érezzük: ez a kiváltságos művész ecsetjében tartja a bűnt és a szentséget.

Ez a hitünk nyilvánul meg, midőn elvetődik pillantásunk a műterem falaira. Itt egy Capri szigetén festett sötét éjszaka, haragvó kék mennyboltozaton úszkáló bárányfelhőkkel. Régen, évekkel ezelőtt, sötétkék ernyő alatt pislákoló olajmécs mellett festette ezt a mester; azonmód a néma éjszakában egy magános caprii ház udvarában. Mennyi bujaság, mennyi érzékiség fogant meg e képen, a melynek közelében szelid, szent olasz tájak tiszta földszagot terjesztenek a művész alkotásának természetességében. Amott egy tarkáló virágos rét, mellette egy forró levegőjű, zivatart váró nyári délután, majd egy női fejet ábrázoló, csudálatosan finom festményen akad meg a szemünk. Az emlékeinkben élő ismert reprodukcziók nyomán ráismerhetünk Magyar-Mannheimer híres «Hervadás»-ára, meg *Batthyány* Gézáné grófnő tulajdonát képezte s valami aukczió útján visszavásárolta a mester. De itt találhatjuk a «Társulati díj»-jal, a kis állami aranyéremmel és a nagy állami aranyéremmel megkoszorúzott műveinek, nemkülönben azon képeinek vázlatait is, a melyeket az állam megvásárolt a Szépművészeti Múzeum számára.

Majd sorra jönnek a rendkívül finom érzékkel megfestett esőbe borult tengermelletti tájak, melyeken érezni lehet a sós ködöt, a szelid magyar Alföld szűz levegőjű pusztáin pihenő szénaboglyák, melyeknek megfestésében talán a legmagyarabb és így tovább a többi alkotások, melyek külön, külön bizonyságai annak, hogy mennyire szeret sulyos ellentétekkel dolgozni, ez az ösztönében teljesen szabadon csapongó, hatalmas művészlélek ...

Ha nem is a legkedvesebb munkahelye, de művészetének kincsestára itt van ebben a műteremben, mely híven őrzi magyar képzőművészetünk egyik legjelentősebb élő egyéniségének minden emlékét és minden ragyogó valóságát.

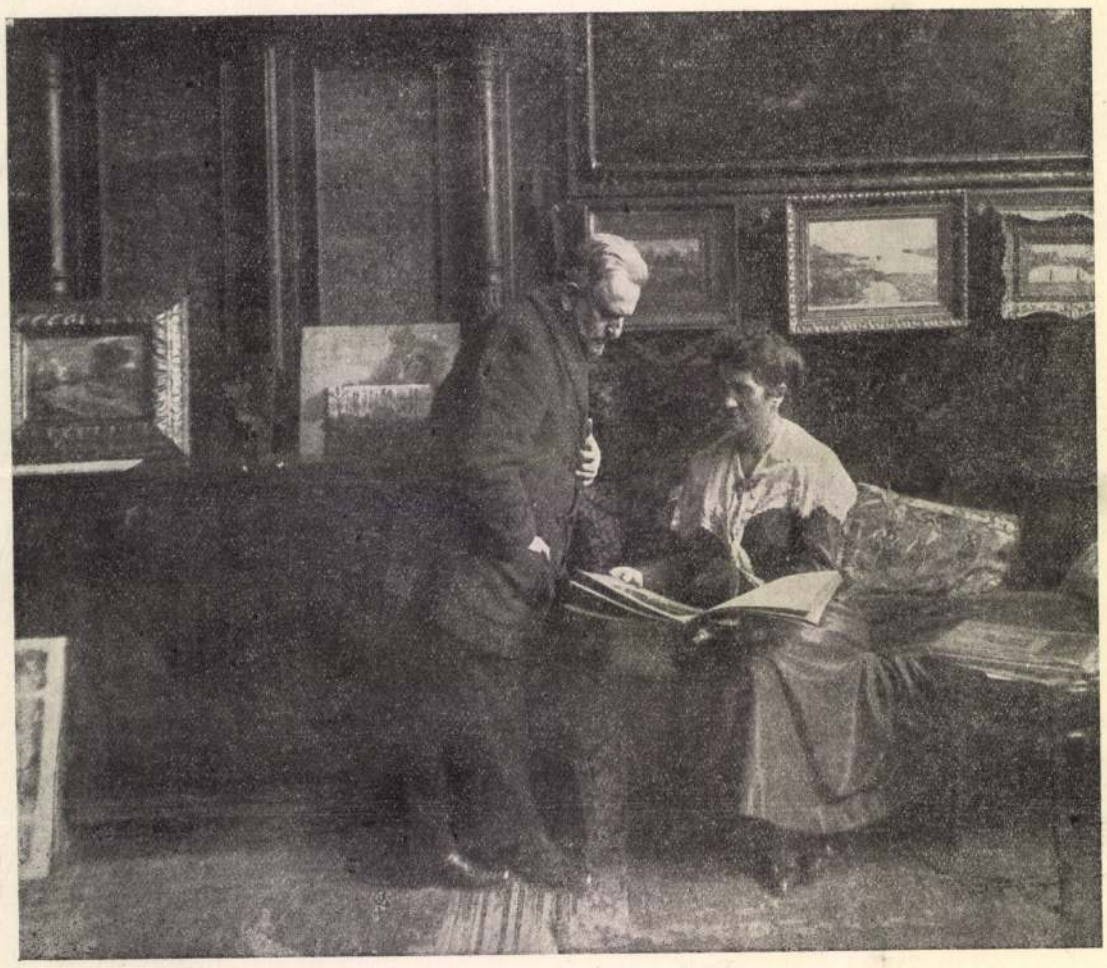

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV NEJÉVEL.

Magyar-Mannheimer Gusztáv ötven éve dolgozik

Irta: SÓS ENDRE

A fiatalság nem kor, hanem állapot. Ezt a tételt talán Magyar-Mannheimer Gusztáv példájával is igazolni lehetne. Hiszen Magyar-Mannheimer Gusztáv, a maga hetven évével fiatalosabb, nemcsak lényében, de pikturájában is, a mai fiatalok legnagyobb részénél. Magyar-Mannheimer Gusztáv, akinek sajátszerü képalkotásait ezer más munka közül is meg lehet ismerni, ma is uj problémákat keres és uj színeket kever palettáján, amelyet egész nap nem tesz le. Egy hosszu pálya csucspontján. Ahol mások már megfáradtak.

Ötven esztendővel ezelőtt állitott ki először Magyar-Mannheimer Gusztáv a régi Mücsarnok Andrássy-uti épületében. Ötven esztendővel ezelőtt. Mennyi minden változott meg azóta! Politikában! Müvészetben! Akkor boldog hétköznapjait élte a megelégedett polgár az 1867 utáni gazdasági fellendülés nyugodt és kissé egyhangu napjaiban; ma pedig a soffőrtipus van kialakulóban. Akkor Munkácsy Mihály dicsőségét ünnepelte Budapest és Páris; ma az expresszionizmus tombol a külföldi kiállitóhelyiségek termeiben.

Erről az ötven esztendőről beszélgettünk el Magyar-Mannheimer Gusztávval.

— Első mestereim Münchenben voltak. Leonhard Raab, Wagner Sándor és Ludwig Löftz. Münchenben sokat tanultam és a müncheni hatásokon kivül talán az olaszországi benyomásaim voltak a legdöntőbbek müvészi felfogásom kialakulására. Trefort Ágost kultuszminiszter vett pártfogásába és állami ösztöndijjal jutottam ki Olaszországba, ahol a követség épületében kaptam mütermet. Sokat időztem Capri szigetén is. Innen van sok caprii képem. Nehéz elfeledni azt a sok élményt, amelyet ez a gyönyörü sziget ajándékoz annak, aki szereti a természetet.

— A természet! Meglátja: az uj müvészet is vissza fog térni a

Az Ujság vasárnapjának 1928/4 Magyar Mannheimer Gusztáv

természethez. A természetet nem lehet megtagadni. A természetet megtagadni annyi, mint megtagadni az embert: önmagunkat, akik részei vagyunk a természetnek. Én azt hiszem: vissza fogunk térni a természethez, vissza fogunk térni az exakt rajzoláshoz és vissza fogunk térni egy uj klasszicizmushoz. A mai kort ugy fogja elkönyvelni a jövő müvészettörténetirója, mint az átmenet korát.

— Első emlitésreméltó alkotásaim: a New York kávéház menynyezete, a királyi vár egynéhány plafonja és a bécsi Kunsthistorisches Museum Makart által tervezett falfestményének a lunettái, Munkácsy freskója alatt.

— Igen sokat állitottam ki mindenfelé a külföldön és sokszor kaptam igen nagy müvészek részéről is megbecsülést. Louis Corinth rólam irt tanulmányát bizonyára ismeri a Kunst und Künstlerben. Mindenfélét dolgoztam: tájképeket, mennyezetképeket, portrékat és igen sok magyar iró könyvét illusztráltam.

Egy nagy mappát vett elő. Régi rajzokat a régi jó időkből. Amikor még Bródy Sándor Ezüstkecskéjéhez csinált rajzokat. Szeretettel mutogatta a régi képeket, amik a mult idők emlékeit hozták vissza.

— Most a római kiállitáson fogok szerepelni tizennégy képpel.

Aztán másra terelődött a szó. Azt kérdeztem Magyar-Mannheimer Gusztávtól: megelégedett-e?

— Nem panaszkodhatom semmire sem, hiszen igazán elértem mindazt, amit egy művész elérhet. Legfeljebb fáj az, hogy az utolsó időben az állam megkülönböztetést csinál a müvészek között. Az egyik részt elhalmozza megrendelésekkel, a másik részt pedig egészen mellőzi.

vezték ki és ebben a minőségben vonult nyugalomba. Fiatal biró korában szélesköru szakirodalmi tevékenységet fejtett ki, munkatársa volt a „Jogi Szemle“ és a „Büntetőjog“ cimü szaklapoknak. Számos társadalmi és kulturális egyesület életében vett tevékenyen részt.

Madarassy Gábor *(gojzesti és mezőmadarasi)*, volt főispán, országgyülési képviselő. Született Budapesten, 1888-ban. Középiskoláit Budapesten végezte, majd a budapesti tudományegyetem jogi fakultásán folytatott tanulmányokat és itt oklevelet nyert. Tanulmányainak befejezése után huzamosabb időn át Európa különböző országaiban tartózkodott, tanulmányainak kiegészitése céljából. Hivatali müködését a magy. kir. pénzügyminisztériumban kezdte meg, ahol csakhamar miniszteri titkár lett és ezen minőségben Popovics és Wekerle pénzügyminiszterek mellett, mint személyi titkár is müködött. 1922-ben az állami szolgálatból kilépett és a Felvidéki Menekültek Egyesületének elnökévé választották. A menekült egyetemi hallgatók anyagi és erkölcsi ügyeinek érdekében sokat fáradozott. 1925-ben Csongrád vármegye főispánjává nevezték ki, 1926-ban Kiskundorozsma polgársága képviselőjéül küldte a parlamentbe. Mint a m. kir. 1. honvédhuszárezred tartalékos főhadnagya, a háboru alatt parancsőrtiszti szolgálatot teljesitett. Polgári és katonai kiváló szolgálatainak elismeréséül több kitüntetésben részesült. Politikai és társadalmi életben élénk tevékenységet fejtett ki. Meghalt Budapesten 1929-ben. Özvegye Bujanovics Eszter, Sáros vármegye utolsó magyar főispánjának leánya.

Madarász István dr. *(felsőpulyai)*, kir. közjegyző, felsőházi tag. Született Tamásiban, 1862-ben. Középiskoláit Pécsen, egyetemi tanulmányait Budapesten végezte, ahol jogi doktorátust nyert. Ügyvédi oklevelének megszerzése után önálló irodát nyitott. 1903 óta már mint közjegyző müködik Pécsen. 1905-ben a pécsi Közjegyzői Kamara elnökévé választották. A pécsi társadalmi és kulturális életben előkelő szerepet tölt be. Baranya vármegye és Pécs sz. kir. város törvényhatóságának hosszu idő óta tagja. A felsőházba a közjegyzői kamarák választották be.

Magasházy Béla dr., ny. vármegyei főlevéltárnok. Született Pápán, 1861-ben. Középiskoláit Kaposváron és Szombathelyen végezte, a budapesti tudományegyetemen középiskolai tanári oklevelet nyert. Tanulmányainak befejezése után Szombathelyen és Keszthelyen volt tanár. 1902-ben Borsod vármegye meghivására vármegyei szolgálatba lépett és mint főlevéltáros állott a megye szolgálatában 1929-ben történt nyugalombavonulásáig. 1917 óta a miskolci állami elemi iskolák gondnoksági elnöke. Tagja a Lévay Tudományos és Irodalmi Egyesületnek. Vezető szerepet visz több kulturális és társadalmi egyesületben. Érdemes tevékenységet fejtett ki az iskolák fejlesztése és a népoktatás érdekében.

Magassy Dénes dr. *(magasi)*, h. áll. titkár. Németujváron született, 1879-ben. Középiskoláit Szombathelyen végezte és a budapesti tudományegyetemen folytatott jogi tanulmányokat. Összes vizsgáit és szigorlatait kitünő eredménnyel tette le. 1901-ben doktorrá avatták és 1903-ban kapta meg ügyvédi oklevelét. A következő évben a büntető törvényszékhez aljegyzővé nevezték ki, ahol Zsitvay Leó oldalán teljesitett szolgálatot. 1906-ban berendelték az igazságügyminisztériumba. 1920 óta a börtönügyi osztály főnöke. A börtönügyi igazgatás egyik legnagyobb szakembere, nemzetközi tapasztalatait a magyar fegyintézetekben a kor szellemének megfelelően hasznositotta. A hartai közvetitő intézetnek országos büntető intézetté való átalakitása mezőgazdasági munkára alkalmas elitéltek büntetéselnek kitöltésére, a szabadban folyó rabmunkáltatás szabályozása, a börtönügyi muzeum átszervezése, a gyüjtőfogházbeli elkülönitett tüdőbetegosztály felállitása, legujabban pedig a megrögzött büntettesek elhelyezésére szolgáló szigoritott dologházak és a váci uj rabkórház létesitése nevéhez füződik. Fogházőri és fegyőri tanfolyamokat létesitett az őrszemélyzet müveltségi fokának emelése céljából. A börtönügyi Tauffer-könyvtár megalapitása egyik legfőbb érdeme. A letartóztatási intézetek egészségügyi berendezései, példás rendje és tisztasága rendkivüli hozzáértését és körültekintő fáradozását bizonyitják.

Magdics István, pápai prelátus, székesfehérvári egyházmegyei főtanfelügyelő. Született Ráckevén, 1850-ben. Középiskolai, majd szemináriumi tanulmányait Budapesten végezte. 1873-ban pappá szentelték. Papi pályafutását mint káplán kezdte meg Budakeszin, majd Törökbálinton, később Dunapentelén müködött. 1876-ban Székesfehérvárott püspöki szertartó és szentszéki jegyző lett, 1884-től mint szentszéki tanácsos és zsinati vizsgáló müködött. 1892-ben esperesplébánossá nevezték ki Etyekre, 1902-ben megkapta a kanonoki cimet. 1914-ben Prohászka Ottokár megyés püspök berendelte

maga mellé Székefehérvárra kanonoknak. Később főesperes, majd 1920-ban címzetes prépost, 1924-ben pápai prelátus lett. A székesfehérvári egyházmegye főtanfelügyelője, az egyházmegyei rk. tanitóegyesület elnöke és a székesfehérvári cisztercita gimnázium püspöki biztosa. Lelkészi és kulturmunkásságán kivül irodalmi téren is tevékenykedett. Nevezetesebb munkái: „Diplomatarium Ráczkeviense" (1888), „Primitia" (beszédek), stb. Fejérmegye törvényhatósági bizottságának tagja, a Muzeum Egyesület igazgatósági tagja, több városi és megyei kulturintézmény elnöke és bizottsági tagja. Háborus érdemeiért a II. o. Vöröskereszt érdemrenddel tüntették ki.

Magoss György ifj. dr., a Debreceni Városi Takarék- és Hitelintézet vezérigazgatója. Született Debrecenben, 1889-ben. Középiskoláit Debrecenben végezte, érettségi vizsgát tett Berlinben 1907-ben. Jogi tanulmányait a kolozsvári egyetemen végezte, ahol doktori oklevelet szerzett. Egyetemi tanulmányaiból egy évet a párisi Sorbonne-on hallgatott és egy évig hallgatója volt a londoni Pittsmann Commercial School-nak. Tanulmányainak befejezése után Debrecenben mint ügyvédjelölt működött. A világháboru kitörésekor hadbavonult és a mozgósitástól 1917 decemberig a cs. és kir. 6. lovastüzérosztálynál teljesített katonai szolgálatot. Mint tart. főhadnagy szerelt le. Háborus kitüntetései: Signum Laudis a kardokkal, Károly-csapatkereszt, sebesülési érem. 1920-tól 1925-ig az OMKE titkára volt, 1926-tól 1928-ig a Magyar Országos Központi Takarékpénztár debreceni fiókját vezette. 1928 juniusban a Városi Takarék- és Hitelintézet vezérigazgatójává választották. Ezt a pozicióját tölti be jelenleg is. A helyi összes társadalmi, jótékonysági és kulturális mozgalmakban tevékeny résztvesz. Az 1920—25 közti időben mint belső munkatárs szerkesztette az OMKE lapját.

Magyar István dr., koronaügyész, kuriai biró. Született Eperjesen, 1864-ben. Középiskoláit Kisszebenben és Eperjesen végezte, majd ugyanott jogakadémiai tanulmányokat folytatott és 1890-ben jogtudori, 1894-ben ügyvédi diplomát nyert. Három évig folytatott ügyvédi gyakorlatot, majd a kecskeméti jogakadémián a jogbölcselet, az anyagi és alaki büntetőjog r. tanára lett. Kozma Sándor, az akkori budapesti főügyész felszólitására az ügyészség szolgálatába lépett és két évtizeden át előbb Kecskeméten, majd Budapesten működött mint ügyész. 1907-ben a budapesti főügyészség h. főügyésze, 1914-ben pedig kuriai biró lett. 1930 őszig a Kuria II. büntetőtanácsának elnöke volt, amikor is a Kormányzó koronaügyésszé nevezte ki. Élénk részt vesz társadalmi, hitéleti és hazafias mozgalmakban. A budai Ferences-barátok rendházának hosszu idő óta apostoli szindikusa. Megszervezte a budai katolikus egyházközséget. Mint szónok egyike a legkiválóbbaknak. Beszédeit mély vallásosság, izzó hazaszeretet és leszürt bölcseség, magával ragadó temperamentum jellemzik. Ifjabb éveiben mint hirlapiró is munkálkodott. Igen értékes és jelentős szép irodalmi és szakirodalmi működést folytat. Egyideig tagja volt a törvényelőkészitő bizottságnak. Gyakorló jogászok számára két kézikönyvet irt.

Magyar-Mannheimer Gusztáv, festőművész. Született Budapesten, 1859-ben. Reáliskolai tanuló korában ponyvaregényekhez fametszeteket készitett és ezzel tartotta fenn magát. Rajzból a reáliskolában megbukott. A Minta-Rajziskola esti tanfolyamán Székely Bertalan és Gregus János voltak első mesterei. Később egy fényképész műtermében volt retusőr, ahol Zichy Mihály ismerte fel tehetségét és vette pártfogásába. Ekkor a wieni Akadémiára iratkozott be, azonban az iskolai fegyelmet nem birta, felcsapott illusztrátornak és mint fotográfus az orosz-török háboruban vett részt, ahonnan hazatérve, lapoknak és a Révai könyvkiadó cégnek dolgozott. Nemsokára Münchenbe utazott és Raab Leonhardt acélmetszőnél talált alkalmazást. Egy év mulva beiratkozott az Akadémiára, hol Makkart vette maga mellé. Makkart dekorativ irányzatával azonban nem tudott egyetérteni és rövidesen Olaszországba ment. Hazatérve, a Newyork- és a Bodó-kávéházak müvészi kifestésével foglalkozott és végül 1901-ben a velencei nemzetközi tárlaton „Tavasz" c. képével óriási sikert aratott. Pályája ezután már a siker jegyében folytatódott. Bár nyugtalan egyénisége lehetetlenné tette az egyirányu fejlődést, meleg és őszinte lirája, pompás szinei, virtuóz szerkesztése, a változó technika dacára is állandóan a figyelem középpontjában tartották képeit. Főbb müvei: Erdő szélén (Nemzeti Muzeum tulajdona), Cherso, Processzió Capri szigetén. Portréi közül: Sarah Bernhard és gróf Andrássy Gyula arcképei, stb. Képei közül nagyon sok került ki Amerikába és művészete csaknem minden európai muzeumban képviselve van. Ugy külföldön, mint itthon számos kitüntetést nyert. Ötvenéves művészi jubileumán az összes művészi irányok képviseletei együttesen ünnepelték és a Kormányzó eredményes működésének kitüntetéséül legfelsőbb elismerésben részesitette. Több tudományos és kulturális egyesület vezető tagja.

Magyar-Mannheimer Gusztáv
festőművés.

Pesti Hirlap
1933 I. 15

Régi és uj piktura.

Kiállitás az Ernst-muzeumban.

A régiség fogalma annyira nyujtható, mint egy elnyütt gumiszalag. Régiségek a kőkorszakbeli emlékek, az ó-görög szobrok, a középkori műtárgyak.

A pikturában mégis mások a határok. Ma például régi pikturának mondják *Magyar-Mannheimer* dolgait és uj pikturának *Kádár Béla*, vagy éppen *Borbereki* műveit.

Ezekkel a nevekkel kezdődik ugyanis az Ernst-Muzeum uj csoportkiállitása.

Magyar-Mannheimer Gusztáv pár éve túljár a hetvenen, de ha *„öreg ember nem vén ember"*, akkor illik ez sok idősebb művészre is, mert az alkotókedvük frissen maradt s illik ez ő reá is. Magyar-Mannheimer művészetének forrása az angol Constable tárgykörében fakadt s lelkének duzzadt lirikus tartalmánál fogva szinte kiapadhatatlan. Bár az ő festészetét az ujitók a régiek közé sorozzák, ma még egy csöppet sem elavult, mert a naturalista pikturának a természet az alapja. A természet pedig örök, vagy legalább is addig tart, amig földi bolygónk. Az érdemes mester mostani kollekciójában néhány régebbi szép vászna („Holdvilágos éjszaka Anacaprin", „Fürdőző gyermekek") s vagy két tucat ujabb műve tölt meg egy termet. Az ujabbak között szép felhős tájak, a meleg tónusban tartott „Régi park", a komor szürkében festett „Zivatar" s a poétikus „Római táj", flamand-, belga-, tiroli táj, vágvölgyi részlet, a legszebbek.

Két nagyon érdekes fiatalt mutat be a tárlat. Az egyik *Kádár Béla*, aki majdnem huszéves vajudás után az ő gyönyörködtető álomvilágába érkezett el. A természet nála fantasztikus elmosódásokba olvad át. A test formái, a rajz vonalai átformálódnak, összefonódnak. Igy születnek szépséges női aktjai, melyeken semmi sem igaz, mégis elhihetők, szépek és finomak. Igy születnek nála állatok, melyek testében nincs csont, átlátszóan légiesek, mozgásukban imbolygók, mégis állatok. Kádár Béla az ultrafinomságoknak olyan nagymestere, mint harminc évvel előbb az osztrák *Klimmt* mester. Tulajdonképpen egy *nőiesen lágy* érzésü álmodozó.

Vele szemben áll egy *brutálisan erőszakos* álmodozó: *Borbereki Kovács Zoltán*. A fiatal mester tulzotan nagy munkásalakjaival, szinte vadul őszinte karakter-fejeivel, a szinek és formák fokozott hangsulyozásával, ugy harsog vásznain, mint egy tragikai hős. *„Munkás kezek"* cimü vásznán öreg munkáspárt látunk, a férfit ijesztően nagy durva kezeivel, hátulról ráhajlik a felesége, annak is éppoly vaskos a két hatalmas, kidolgozott kezefeje. A „Vontatók" cimü vásznon erős munkástipusokat mutat be. „Robogó vonat" c. nagy vásznán a mozdonyok füstproblémája izgatja, önarcképét pedig ugy festi, hogy szemüvegében kettős tájkép tükröződik. Parasztnői fejeit is ugy festi, hogy megtorpan bennünk a női szépség iránt táplált illuziónk. „Bükki hegyek" cimü tájképét három dimenzióra osztja szét, nehogy eszünkbe jusson azt normális szemszögből nézni.

A csoport többi szereplője közül ismerős név *Weil Erzsébet*, a kitünő grafikus-tehetség. Ezuttal nagyobb külföldi utján készült lapjai, főleg a tengeri hajók harmadik osztályának zsufolt tömegeit ábrázoló csoportjai a legartisztikusabbak. Igen szép rézkarcai az „Anya gyermekével", a „Muszkavárás", a „Néger teherhordó nő". Ujabb izmos rajzolótehetség *Ruzicskay György*, aki reális igazságu, erőteljes tanulmányfejei mellett, egy sereg szellemeskedő impressziót állitott ki, de ezek „lelki benyomások", melyeket a mindennapi életből ragad ki. Ilyen a „Szenzáció", a „Vasuti katasztrófa", a „Hangverseny", a „Fogják meg", — humorosan mozgalmas dolgok. S még egy sorozat rajz a „Szerelemkereső" cimü művének mélyebb lélektanulmányaiból.

Grafikus kollekciót látunk *Haranglábi Nemes Józseftől* is, szines pasztellfoltokban festett képeket, főleg francia földről. Müvészetében a rajz egészen alárendelt s a mester rövid, szaggatott szinfoltokban fejezi ki mondanivalóját. Könnyü, rövidlélegzetü jazzmuzsika, szinekben tolmácsolva.

A muzeum nagy termében ott látjuk még *Kisfaludi Strobl Zsigmond* kitünő szoborműveit és a régi magyar nagymesterek műveiből összeállitott kollekciót. Köztük ujabb darabok: *Mányoki Ádám* „Sobiecki hercegnő" cimü festménye (1713-ból), *Feszty Árpád* nagyobb tanulmánya a „Magyarok bejövetele" cimü körképéhez, *Iványi-Grünwald Béla* „Naplemente" cimü vászna, a korán elhunyt *Tóth Laci* rokokó-genreképe, az „Incselkedés" (1891-ből) s *Rippl-Rónai* néhány finom pasztell-feje.

(Kézdi.)

erős a mi jogcímünk arra, hogy Erdélyt visszakövetel-
teljük.

Ismeretes, hogy az Erdélyre törő Románia a világháboruban sulyos vereséget szenvedett, mire az antant-hatalmaktól önként elválva, 1918-ban, Bukarestben békét kötött a központi hatalmakkal. Románia tehát nem a saját diadala, hanem kizárólag az antant-hatalmak végső győzelme révén jutott hozzá az ezeréves Magyarország szerves alkotó részéhez: Erdélyhez s ezenkivül a Királyhágón-innen mindazon Erdéllyel határos területekhez, amelyeken a román elem egyáltalán előfordul. Ugyhogy Trianon révén a magyar királyság területén élő románság majdnem kivétel nélkül az uj román állam: Nagy-Románia uralma alá került.

E hatalmas terület odaitélésénél felhozott főindok a *nemzetiségi elv volt*, amely a trianoni békediktátum szerzői szerint megkövetelte, hogy a románság összessége román állami uralom alá kerüljön. Csakhogy a nemzetiségi államalkotó elv ilyetén érvényesitése román részről egyet jelentett a nemzetiségi elvnek sulyos sérelmével a magyarságot illetőleg, hiszen ennek soraiból közel kétmillió egyént kapcsolt le ezeréves nemzeti államából és helyezett idegen faji uralom alá. És ugyancsak sulyos sérelmet jelentett ez az uralomváltozás a majdnem 600.000 főnyi német anyanyelvüre nézve is, akiknek faji fennmaradását veszélyezteti a türelmetlen román uralom, holott a magyar állam védelme alatt századokon át békésen élve, a szellemi és gazdasági kultura magas fokára emelkedtek. Ez a megoldás tehát tulajdonképen élet-halálra szóló faji harcot maga után vonó helycserét jelent csupán, de nem a nemzetiségi elvnek *igazságos* érvényesülését. Romániával szemben a magyar nemzet etnikai alapon és ép oly joggal követelheti most, hogy a közel kétmilliónyi magyar a magyar királyság fenhatósága alá visszahelyeztessék.

De a feltétlen többség elvének alapján sem illette meg jogosan Romániát a Magyarország ezeréves testéből minden népszavazás nélkül, önkényesen átcsatolt hatalmas terület, mert itt a román fajnak csak igen gyönge (53.8%) és hozzá még hanyatló irányzatu, pusztán *nyers számszerü többsége* volt, szemben a lakosságnak majdnem felét kitevő, erőteljesen fejlődő egyéb fajokkal, amelyek köztudomá-

— **Gyomor- és hasbántalmak,** izgékonyság, migrén, kimerültség, szédülés, szivszorulás, rémes álmok, ijedtség, általános rosszullét, csökkent munkaképesség sok esetben megszünnek azáltal, hogy a beteg naponként reggel éhgyomorra megiszik egy pohár természetes **„Ferenc József"** keserüvizet. Az emésztőszervek bántalmainak szakorvosai általánosan dicsérik a **Ferenc József** vizet, mert ez a gyomor és a belek müködését előmozditja, az epekiválasztást fokozza, az anyagcserét megélénkiti és a vért felfrissiti. A **Ferenc József** keserüviz gyógyszertárakban, drogériákban és füszerüzletekben kapható.

hogy a magyar-német gazdasági viszonyt fejlessze, elősegítse a német tőkének és német iparnak Magyarországon való terjeszkedését és kiépítse a Balkán felé irányuló tranzito-forgalmat. A bankot *Szász* Dezső vezérigazgató reorganizálta, aki ma is az intézet élén áll. A bank érdekközösségében van a Zentralbank der Deutschen Sparkassa in Wien, Österreichische Industrie- und Handelsbank Wien, Zentralbank der Deutschen Sparkassa in der Csehszlovakischen Republik Prag, Landwirtschaftliche Zentral Darlehenskasse für Deutschland (Raiffeisenbank). Ezek a pénzintézetek a bank útján tartják fenn az összeköttetést Magyarországgal és több magyarországi iparvállalattal. Az igazgatóság elnöke báró *Feilitzsch* Berthold, az intézet ügyvezető igazgatói dr. *Lónyai* Zsigmond és *Pazár* András.

Magyar-Olasz Bank r. t. *(Budapest, V. Nádor ucca 16/18.)* Alakult 1920-ban a Magyar Orsz. Bank és a Magyar Fakereskedők Hitelintézete fuziójából, a Banca Commerciale Italiana (Milano) részvételével. Átvette a Magyar Agrár- és Járadékbank r. t. banküzleteit és érdekeltségeit. Alaptőkéje 350,000.000 korona, 1,750.000 darab 200 koronás részvény. Felemelték 1920 júl.-ban 300,000.000 koronáról olykép, hogy a Magyar Agrár- és Járadékbank részvényeseit önkéntes részvénycserére szólították fel. Az alapításnál az 1,500.000 darab részvényből 720.000 darabot a Magyar Fakereskedők Hitelintézete részvényeinek (1 darabért 2 MOB részvényt), 210.000 darabot pedig a Magyar Orsz. Bank részvényeinek (25 darabért 42 MOB részvényt) kicserélésére fordítottak. 570.000 darabot olasz csoport vett át 100% felárral. Osztalék 1920-ban 15 korona (7½%). Szavazat 10 részvény. Szelvényelevülés 6 év. Részvényeit jegyzik a budapesti és bécsi tőzsdén. Igazgatóság: *Castiglioni* Camillo (elnök, Bécs), Toeplitz Giuseppe grande ufficiale, a Banca Comm. Italiana admin. delégueje, dr. báró Madarassy-Beck Gyula (alelnökök), Adler Róbert, a Soc. Ital. di Credito Comm. igazgatója, herceg Borromeo Giberti, gróf Dentice di Frasso Alfréd, Egyedi Lajos nagybirtokos, dr. Éber Antal udv. tan. (vezérigazgató), Fuchs Leó, a Gianzana Mino Banca Comm. It. igazgatója, Gualino Ricardo ügyvéd, nagyiparos (Trieste), dr. Halmi Miklós vezérigazgató-helyettes, dr. Matlekovits Sándor v. b. t. t., gróf San Martino di Valperga Enrico szenátor (Milano), Neumann Gábor, dr. Nagy Ferenc v. b. t. t., nyug. államtitkár, Stein Ármin, báró Szterényi József v. b. t. t., volt kereskedelmi miniszter.

Alapításai, részesedései és érdekeltségei Budapesten: Adria konzervgyár r. t., Általános vas- és szerszámkereskedelmi r. t., Balatontavi gőzhajózási r. t., Baróti szeszfinomító, konyak- és likőrgyár r. t., Bibó Kálmán gabonakereskedelmi r. t., Britannia-szálló r. t., Corvin filmgyár és filmkereskedelmi r. t., Damase Hobé és tsa nagy szeszárupár. r. t., Déli Vasút idegenforgalmi és kereskedelmi r. t., Diana kereskedelmi r. t., Éber Ernő, Toepler Ottó és tsai iparfejlesztő vállalat, Haltenyésztő r. t., Hazai fatermelő r. t., Herkulesművek r t., Hirsch Mihály út- és vasútépítési váll. és aszfaltgyár r. t., Hungária kendergyár r. t., Juta- és kenderipar r. t., Kálnói magyar chamottegyár r. t., Kisbirtokosok biztosító intézete r. t., Klein J. D. szállítmányozási r. t., Klotild első magyar vegyipar r. t., Kunz textilkereskedelmi r. t., Magyar belhajózási r. t., Magyar kender- és lenipar r. t., M. O. B. és »Futura« autószindikátusa, Meta fémipari r. t., Nautika motor- és hajóépítő r. t., Nemzetközi vas- és fémkereskedelmi r. t., Rothmüller S. Fém- és bádogárugyár r. t., Schlick-Nicholson gép-, vagón- és hajógyár r. t., Stadler Mihály sodronyszövet r. t., Szegedvárosi nyomda és könyvkiadó r. t.

Magyarország, délután 4 órakor Budapesten megjelenő politikai napilap. Csaknem három évtizeddel ezelőtt — 1893 karácsony havának huszadik napján este a következő nap dátumával új hírlap mutatkozott be a magyar ujságolvasóknak. Az Országos Függetlenségi és 48-as Párt Ugron Gábor vezetése alatt álló szárnya alapította: Holló Lajos, Bartha Miklós, Szederkényi Nándor és társai. A »Magyarország« címet írták homlokára s programját így tárták a nyilvánosság elé: »Itt vagyunk azzal az elhatározással, hogy a »Magyarország« által szolgáljuk a magyarok hazáját. Istenben bízva, igazságunkban nem kételkedve, eltökélt szándékkal indultunk meg ezen az úton, amelynek irányát a hazafiság mérföldjelzői szabják meg. Egy megtévesztett nemzetet visszaadni önmagának: ez a mi célunk!«

Magyar-Mannheimer Gusztáv rajza.

képfestéssel foglalkoztam. Makart akkor népszerűsége tetőpontján állott s minden művészifjút a mester szférájába vonzott a becsvágy. Néhány tanulmánnyal és kompozicióval útnak eredtem ismét Bécsbe, egyenesen Makarthoz. A szófukar mester megnézte munkáimat és kritika helyett a következő kérdést intézte hozzám:

— Segítene ön nekem az udvari múzeum számára rendelt képek festésénél?

Ez az ajánlat felemelő módon hatott rám, készséggel elfogadtam. Egy esztendeig dolgoztam Makart mellett s onnan a magyar kormány stipendiumával Rómába kerültem. Itália ege, levegője, flórája és káprázatos fényhatásai végkép rabul ejtettek. Úgy érzem, hogy a művészetem ott elhatározó lendületet kapott s kereső, nyugtalan lelkem nyugvópontra jutott. Megtaláltam a teremtés anyagát és megtaláltam önmagamat.

Ime ezek pályafutásom főbb állomásai, ridegen egymásután sorakoztatva, de mögöttük egy küzdelmes élet: a járatlan utakat kereső művész élete lappang.

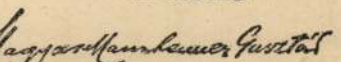

Magyar-Mannheimer Gusztáv az újabb idők egyik legjelesebb magyar festőművésze. Római tartózkodása után hazatérve, hosszabb ideig Benczúr mesteriskolájának volt tagja és már ez időben kiállított képei élénk feltűnést keltettek. Izzó színek, romantikus hangulatok teszik jellegzetessé alkotásait, amelyekben nagyon erős az epikai elem. Hazai és külföldi kiállításokon gyakran szerepel meleg bensőséggel festett tájképeivel, arcképeivel és miniatűrökkel. Megnyert majdnem minden magyar díjat, kezdve az állami nagy aranyérmen. Mint illusztrátor is kiváló.

Magyar Mezőgazdák Állatértékesítő r.-t. *(Budapest, V. Vilmos császár út 65.).* Alakult 1918-ban. Alaptőkéje 4,000.000 korona. Célja mindennemű élőállatok vásárlása és vámkülföldre való exportálása. Tenyészállatoknak importálása.

Magyar-Német Bank r. t. *(Budapest, Rákóczi út 18.).* 1921-ben alakult az azóta megszünt Indusztria Bankból 35 millió alaptőkével. Az volt a célja,

ban, hiszek Magyarország feltámadásában. Ámen!« Többen megzenésítették ezt a szöveget, így *Dohnányi* Ernő, *Szabados* Béla.

Magyar Írók Szövetsége. Alakult 1919-ben, célja a keresztény írók és ujságírók szervezetbe tömörítése. Elnöke *Milotay* István dr., igazgatója *Hegedüs* Gyula.

Magyar Kender és Lenipar r. t. *(Budapest, V. Falk Miksa u. 26.)* Elnök: *Fuchs* Leó, vezérigazgató: *Fayer* Sándor, műszaki vezérigazgató: *Szász* Ernő, igazgató: *Menczer* Rezső. Érdekközösségében: *Hungária* Kendergyár r. t. Ujverbász és *Pankotai* Mezőgazdasági és Ipari r. t. E konszernhez tartozó vállalatok a következő gyárakkal rendelkeznek: 1. *Ujszegedi Gyár*, amely 45 kat. hold területet foglal el és békében nagy mennyiségben exportált kendert Németországba, Franciaországba, Angliába, készgyártmányaival pedig a Balkánt, főleg Romániát és Bulgáriát látta el. 2. *Hungária Kendergyár r. t.*, telepe Ujverbászon van és ugyancsak nagy mennyiségben exportált a felsorolt államokba. Villanytelepe világítja Kulát és Óverbászt. E két gyár együttesen 1700 munkást foglalkoztat. 3. A vállalat legújabb telepe az *erzsébetfalvai*, mely 1000 munkással évente hat millió jutazsákot gyárt. 4. A *Pankotai Mezőgazdasági és Ipari r. t.*, mint az aradmegyei Sulkovszky herceg jogutódja, 34.000 kat. holdon felerészben erdőgazdaság, felerészben pedig kendert és lent termel.

Magyar Kupa, a világhíres *English Cup* mintájára alakított örökös futballvándordíj. Először 1909-ben írták ki. Valamennyi csapat játszhat érte s kiesési rendszer mellett bonyolítják le. A kupadöntők napján más futballmérkőzést tilos rendezni. A magyar kupa ezüstserleg, melynek azonban még csak a tervezete készült el. Az utolsó év kupagyőztese az *FTC*, amely a döntőben 1:0-ra verte az *UTE*-t.

Magyar Kurir, könyomatos, amely a katolikus egyházi ügyeken kívül felöleli az összes keresztény felekezetek és a keresztény politikai pártok eseményeit. Kiadója és szerkesztője *Malcsiner* Emil.

Magyar Külügyi Társaság, l. *Népszövetségi Ligák Uniója.*

Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank. A régi Pestnek már akkor jóhírű és előkelő, a Jókai regényeiben is szereplő *C. I. Malvieux* bankházából alakult ki. Ezt a bankházat *Malvieux* Kristóf Keresztély 1830-ban alapította és így az előidőket is számba véve, a Leszámitoló Bank már csaknem 100 éves multra tekinthet vissza. A Leszámitoló Bank mint részvénytársaság 1869-ben alakult meg 525.000 forint alaptőkével. Fokozatos fejlődése során a bank csakhamar résztvett állampénzügyi műveletekben és az ország legfontosabb terméke, a gabona, értékesítése felé irányította figyelmét. Megalakította nagyszabású áruosztályát, átvette a budapesti közraktárakat, ilyen raktárakat létesített Baracsban és Fiumében, a külkereskedelmi forgalom emelésére pedig megalapította a Magyar Forgalmi Bank részvénytársaságot.

A jelzálog- és a községi kölcsönüzlet felvétele, budapesti és vidéki fiókhálózatának kifejlesztése, ipari vállalatok alapítása jelzik azt a szervezetet, amelyet a bank az ország közgazdaságának szolgálatába állított.

Pénzintézeti érdekeltségei kiterjednek a Magyar Kereskedelmi Hitelbankra, az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztárral való érdekközösségére, a Magyar Általános Ingatlanbankra, a vidéki affiliált intézetek egész sorára; a megszállott területen levő fiókjait is sikerült oly intézetekké átalakítani, amelyekben a Leszámitolóbank érdekeltsége továbbra is fenmarad. Erős érdekeltsége van a cukoriparban a Délmagyarországi Cukoripar r. t., a Felsőmagyarországi Cukoripar r. t. és a Fehérmegyei Cukorgyár r. t. révén; a szeszipariban a Bóni Gyártelep és Mezőgazdasági r. t. és a Krausz-Moskovits egyesült ipartelepek r. t. révén; a vas és fémiparban a Magyar Általános Hitelbankkal együtt a két Ganzgyárban van érdekeltsége, felemlítjük itt továbbá a Roessemann és Kühnemann r. t.-ot, a Budafoki Zománcedény, Sajtoló- és Fémárugyár Herz és Fia r. t.-ot; a faipar terén a Zenta-Roskányi Egyesült Iparvállalatot, a malomipar terén a Gizella Gőzmalom r. t.-ot számos alvállalatával együtt. Egyéb vállalatai közül felemlítjük még a következőket: Dunántúli Sertéshízlaló, Húsipari és Mezőgazdasági r. t. Győrött, Schuler József Első Magyar Acél-frótoll-, Tollszár- és Indigómásolópapirgyár r. t., Müller Vegyészeti Gyár, Malomsoky József asztalosárugyár r. t.

Magyar Lovaregyiet, exkluzív társadalmi egyesülés, amely azt a szerepet tölti be nálunk, mint Angliában a *Jockey Club* (l. o.). Célja a hazai tenyészet- és lótenyésztés előmozdítása és tökéletesítése. A bolsevizmus alatt feldulták Aréna úti pályáját s azóta alagi birtokán rendezi versenyeit évente 40—45 napon sok milliós büdsével. Elnöke *Csekonics* Gyula gróf, az igazgatóság tagjai *(stewardok)* kívüle *Batthyány* Gábor gróf, *Festetics* György gróf és *Odescalchi* Béla herceg. Tiszteletbeli elnöke *Batthyány* Elemér gróf. Vezértitkára *Benson* Vilmos. *(Helyisége: IV. Semmelweis ucca 17.)*

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV.
(Önéletrajz.)

Ezernyolcszázötvenkilencben születtem Pesten. Családom körében a művészetek kultusza nem múló szeszély, hanem élettartalom volt. Már a mult század közepén a pesti zenekedvelők vérségi elődeim házában találkoztak. Nem meglepő tehát, ha én is örököltem némi zenei hajlandóságot. Hét esztendős koromban már gyermekkórust dirigáltam, pedig a hangjegyeket nem ismertem. Gyula öcsém állhatatosabb maradt a zenéhez és megbecsült, hírneves zenésszé vált a külföldön, míg az én művészi hajlandóságom a pikturához kanyarodott.

Magyar-Mannheimer Gusztáv.

Korán kezdtem a rajzolgatást és tizenhat éves koromban már komolyan foglalkoztam a litográfiával. Tehetségemet Zichy Mihály fedezte fel s el is vitt volna Párizsba magával, ha megélhetési gondjaim a magyar fővároshoz nem láncolnak. Bucsánszkynak rajzolgattam. Tatár Péter tündérhistóriáit illusztrálgattam s az így keresett pénzzel iratkoztam be a Mintarajziskolába.

Első külföldi stációm Bécs volt, ahol fölvétettem magam az Akadémiába, mely akkor még Eisenmenger és Grippenkerl befolyása alatt állott. Ám csakhamar észrevettem, hogy itt olyan világ vesz körül, amely nem alkalmas művészi egyéniségem kibontakozásához. Az anyagi gondok, pályám elején, hű kisérőim voltak s így az is érthető, hogy az akadémiából egy gépgyárba mentem rajzolónak. 1877-ben egy hirdetést olvastam egyik újságban, hogy: Angerer, a világhirü fotografus, ügyes segédet keres. S mikor megtudtam, hogy az állást Bukarestben kell betölteni, azonnal jelentkeztem felvételre. Akkor vívták az oroszok a törökök háborút és az én alkalmaztatásom az orosz főhadiszállás fotográfusa melló szólott. Sok érdekes és szinte szenzációs élményem volt Romániában. Ezek az élmények később nagyszerű indításokat adtak művészetemnek. Ám a sok borzalom, szenvedés és viszontagság annyira megviselt, hogy ezt az állásomat is minden előzetes bejelentés nélkül otthagytam. A honvágy is üzött. Elcsigázva és fáradtan, fülemben még a romániai szenvedők hörgésével, léptem a hazai rögre, s egy dermesztő, hideg szilveszteri éjszakán ismét betoppantam a szülői házba. Idehaza megpihenvén, csakhamar Münchenbe mentem és ott Raab Leonhard, a hires acélmetsző, iskolájába kerültem. Nemsokára azután Wágner Sándor tanítványai közé tartoztam s az Akadémia kiállításán csakhamar megnyertem az első érmet.

Dolgoztam Löftz kitünő iskolájában is, amig a gondok és megélhetési körülmények ismét tovább nem üztek. Nehéz szívvel váltam meg az Isar-parti Athenétől, mert a kenyérkérdés megint arra kényszerített, hogy Budapestre visszatérjek. Itt illusztrálással és aro-

Az Est Hárman Könyve 1923.

1963 FEB 15

UJ ÉLET

1021

Magyar-Mannheimer Gusztávról beszél leánya

A kis Gusztáv hétesztendős korában gyermekkórust dirigált. Apja, a hittantanár, aki kis nebulókat tanított a héber nyelvre, megjósolta:

— Zeneszerző, dirigens lesz Gusztimból.

A jóslat nem vált be. Nem ő, hanem Gyula öccse, Brahms tanítványa lett híres zeneszerző külföldön, ahol nagy sikerrel mutatták be az operáját.

És Guszti?

Leánya, Nelly, aki maga is sok sikert elért festőművésznő, így emlékezik apjára:

— Tizenhat éves korában komolyan foglalkozott litográfiával. Zichy Mihály vette észre tehetségét. Párizsba is el akarta vinni magával. Ő azonban nem mehetett... Segítenie kellett családját: tíz gyerek volt még otthon... Minden álma München volt. Végül is sikerült eljutnia.

Az Érmellék úti lakásban, amelyet bátran nevezhetünk Magyar-Mannheimer múzeumnak, a művész lánya megmutatja apja Münchenben festett képeit.

Azután első budapesti sikere kerül szóba.

— Akkor ő Münchenben Löftz világhírű iskolájában dolgozott. Egy napon Gyula öccse táviratát kézbesítették ki neki. A sürgönyben az állt, hogy a műcsarnoki kiállításon a „Hervadás" című képe díjat nyert és egy műértő megvásárolta. Apám nevetve mondta müncheni barátjának:

— „Jó hecc. Ugratni akarnak a sürgönnyel. Nem is küldtem képet a kiállításra."

Valóban nem ő küldte, hanem az öccse, Gyula. És a hír igaz volt. Azután jött a többi nagy siker. Külföldi kiállítások... Olaszország... „Nyári nap" című képét az olasz király vette meg. Első díj a pittsburgi kiállításon. Kép a firenzei Uffiziben. Időt szakít magának arra is, hogy tanítson, neveljen. A zsidó iskolában is tanít rajzolni, festeni. Boldog, ha fiatal tehetséget fedez fel.

Egy rajzra leszünk figyelmesek. Két Magyar-Mannheimer festmény között van ez a berámázott rajz a falon. Heller Andor rajzolta.

— A fiatal grafikus apám tanítványa volt. Ő biztatta, segítette Hellert, aki nagy tehetség volt. Sikerei tetőpontján munkaszolgálatra hívták be és azután elpusztították szegényt a fasiszták.

Újra az apa híres képei kerülnek szóba.

— A vallásos nevelés művészetére is kihatott. Mózes élete nagyon érdekelte. Erről egyik legjobb műve tanúskodik: „A fáraó lánya megtalálja a kisded Mózest a Nílusban." Tájképeiről tanulmányokat írtak. Szerette a szegény embereket. Sok képet festett a szegényekről. A „Kültelkiek", a „Favágók", a „Csirkefogók"... A „Csirkefogók" kedves kültelki srácait végtelen szeretettel festette meg. Már nagy neve volt, amikor Bécsbe ment. Akkor ragyogott legfényesebben Makart csillaga. A nagy mesterrel együtt vállalta az udvari múzeum által megrendelt képek festését. Egy évig dolgoztak együtt.

Az apa fedezte fel lánya festőtehetségét is.

Magyar-Mannheimer Nelly visszaemlékezik:

— Tizenkét esztendős voltam. Esteledett. Apám hazajött és látta, hogy elmélyülten festek, észreveszi, hogy félhomály van a szobában. Felgyújtotta a villanyt és megnézte a képet. Nagyon megdicsért. Tizenhét éves koromban már kiállítottam. Azután genfi, bécsi és müncheni kiállításokra kerültek képeim. Münchenben készült el egyik legkedvesebb tájképem. Amikor hazahoztam, apámnak nem nagyon tetszett. Ez elszomorított és a kép testvéreim előszobájába került. Pár hónappal később apám meglátta ott a képet és idegesen kérdezte: „Hogy lehet ilyen remek festményt a sötét előszobában tartani? A múltkor nem is néztem meg alaposabban." A második kritika volt találóbb, mert a kép díjat nyert a legközelebbi kiállításon.

A nagy művész lánya igyekezett Magyar-Mannheimer Gusztáv 1937-ben bekövetkezett halála után apja emlékét kegyelettel ápolni. Az akkoriban megrendezett emlékkiállítás azonban idő előtt zárult. Zsidótörvények, háborús légkör...

— Szeretném — mondja —, ha a közeljövőben létrejönne egy második, apám emlékéhez méltó kiállítás.

Még egy-egy búcsúpillantás a képekre... Valamennyi hirdeti: a színezésnek nagy virtuóza volt. A legvadabb zöldek, a legélénkebb kékek, barnák, sárgák simulnak össze vásznain szép harmóniába. Dúskált a színakkordokban. Minden képe hirdeti, hogy az életet nagy sokoldalúságában erőteljesen átérző, ihletett művész volt.

Palásti László

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296 188-307

Új ÉLET

körében?

gjai nyilatkoznak ől

ge az egyik legnagyobb templom, a Central zsinagóga istentiszteletén vett részt.

— A Central zsinagógában — idézi fel az angol istentisztelet hangulatát Seifert alelnök — bár az úgynevezett modern zsidóság temploma, a szertartásvezetés hajszálnyira egyezik a mi Dohány utcai templomunkéval, sőt még az egyes imák dallamai is azonosak.

— *Mi tette a legmélyebb benyomást a magyar zsidóság angliai küldöttségének tagjaira?* — kérdezzük.

magyar zsidóság küldöttségének tagjai között kialakult. Minden intézmény megtekintésekor, valamennyi egyesület fogadásán *éreztük, hogy barátok közt járunk.* Ebben a meghitt, baráti légkörben beszélgetést folytattunk számos zsidóságunkat érintő kérdésről, köztük a magyar zsidóság Nyugat-Németországgal szemben fennálló kártérítési igényének jogosságáról is. Az angliai zsidóság vezetőinek javaslatára ebben a kérdésben a *Board of Deputies* külügyi bizottsága előtt külön indítványt tettem, hogy az angol zsidóság támogassa erkölcsileg a magyar zsidóság jogos és méltányos igényét. Ezt *az indítványt egyhangúan elfogadták.*

Három vallási irányzat templomaiban

A magyar küldöttség egyházi tagja, *dr. Benoschofsky Imre* országos főrabbihelyettes, az angliai zsidóság vallási irányzatairól, templomairól, szertartásairól, valláskulturális intézményeiről tájékoztatta a magyar zsidóságot.

— A tekintélyes számú angliai zsidóság — mondotta — három vallásos irányzatot követ. *Legtöbben ortodoxnak vallják magukat, voltaképpen azonban ennek az irányzatnak a követői állanak legközelebb vallási magatartásukban a mi neológ zsidóságunkhoz.* Templomaik berendezése azonban nem elékeztet a Dohány utcai, de még a Rumbach utcai zsinagógára sem. A tóraolvasói emelvény, az Al memor, a templom közepén van s a szefard-templomokhoz hasonlóan két oldalt a templom hosszában helyezték el a padokat. A szószéket a közönséggel szemben, a frigyszekrény előtt állították fel, a kántoremelvény hiányzik. A kántor a tóraolvasóasztalnál vezeti az istentiszteletet. Orgona nincs, helyette sok a közének s a közönség együtt énekel a kántorral.

A reformirányzat templomaiban bug az orgona s az imádság nyelve héber, mint nálunk. Az istentisztelet azonban lényegesen rövidebb és kántor nincs, a rabbi vezeti az istentiszteletet s fent a kórusban az énekkar szólistája pótolja a kántort az istentisztelet egy-egy részén.

A harmadik, *az úgynevezett liberális irányzat* templomaiban angolul imádkoznak, nők, férfiak együtt, fedetlen fővel. Ennek az irányzatnak *Claude Montefiore* volt az alapítója, leghatásosabb prédikátora pedig a

aludt. Lew rabbi be is jelentette a szószékről, hogy a hideg és sötétség miatt a prédikáció elmarad, csak azért lépett a szószékre, hogy ezt bejelentse és üdvözölje a messziről jött vendéget. Ebben a pillanatban kigyúltak a lámpák s a kis templomban felcsendült egy régi zsoltár..

— Élmény-anyagomat jelentősen gazdagította látogatásaink sorozata a *Communal Centralban*, a *Hillel Hauseban*, a *Carmel College*-ben s végül a *Bodleiana*-könyvtárban. A Communal Central épületében *dr. van der Zyl*, a Central-templom vezetőrabbija a klubterembe kalauzolt, ahol a körzethez tartozó zsidóság kulturális, társadalmi élete folyik. Minden este

Israel M. Sieff, Lady Rea fogadásai a magyar zsidóság

Az *Új Élet* legutóbbi számában közölt tudósítást, amely a magyar zsidóság delegációjának angliai látogatásáról szólt, kiegészítjük azzal, hogy *Israel M. Sieff*, az angol zsidóság egyik vezéralakja, ebéden látta vendégül a magyar zsidóság delegációját. *Dr. Sigfrid Roth*, a Zsidó Világkongresszus Európai Tagozatának igazgatója, vacsorára hívta meg a küldötteket. *Lady Reading* nagyszabású vacsorát

A magyar zsidóság küldö a bécsi és a brüssze

Az *Új Élet* legutóbbi számában beszámoltunk a magyar zsidóság

Pest. Hirlap 1937 I. 19

Magyar Mannheimer Gusztáv

— **Magyar-Mannheimer Gusztáv meghalt.** Sulyos vesztesége van a magyar képzőművészetnek: három hónapi betegség után 77 éves korában meghalt festőművészeink nesztora, *Magyar-Mannheimer Gusztáv.* Magyar-Mannheimer egyike volt azoknak a festőinknek, akiket a magyar képzőművészet történelme egykor legjelentékenyebb és legérdekesebb impresszionistáink közé fog sorozni. Ő is, mint kortársai, Münchenben kezdte meg művészi tanulmányait, ezek a hatások azonban alig hagytak nyomot egyéniségében, sokkal inkább Bécsben eltöltött ideje, ahol a mult század hires festője, *Makart* mellett dolgozott. Makart hatásai mutatkoznak Magyar-Mannheimernek azokban a nagyszabásu mennyezetfestményeiben, amelyekkel a millenium évében épült Newyork-kávéházat diszitette. Később ő sem maradhatott érzéketlen a francia impresszionizmus mindent elöntő áramlatával szemben, de a Makart-iskola szinpompáját sohasem vetette le. Mint olasz tájak festője, olyan egyéni szin és hangulatlirát ömlesztett át minden alkotásába, amely az első pillantásra elárulja Magyar-Mannheimer kezét. Ez az egyéniség az utolsó évtizedek annyi irány- és izlésváltozása ellenére is változatlanul megmaradt művészetében, de egyénisége sohasem dermedt modorossággá. Magyar-Mannheimer Gusztáv, aki egészen a legutóbbi időkig lelkesedéssel és szorgalommal dolgozott, a megszokott stilus keretein belül is mindig tudott valami ujat mondani, szines, romantikus tájképein. Influenzában betegedett meg mintegy három hónappal ezelőtt a művész, akit a Rókus-kórházban igen gondos ápolásban részesitettek. Már-már bizonyos volt, hogy az agg mester gyógyultan hagyhatja el a kórházat, amikor szombaton állapota hirtelen válságosra fordult. A késő éjszakai órákban terjedt el halálának hire a fővárosban, mindenütt nagy részvétet keltve, mert Magyar-Mannheimer Gusztáv, a kiváló festő, egyik legnépszerübb tagja volt a művésztársadalomnak, amely sajátos humoráért különösen szivébe zárta az öregurat. Temetése, a magyar képzőművészet társadalmának részvétele mellett, *kedden délután három órakor* lesz a rákoskereszturi temetőben.

(Felvételünk a Képes Pesti Hirlapban.)

A sötét Ős-Afrika rajzai az Üllői úton

Frobenius gyüjteménye az Iparművészeti Múzeumban

(Saját tudósítónktól.) Még egész sereg rajz a földön hever, még a falakon nincs szám a kifeszített képek mellett, még a nagy munkaasztalon ott vár korrigálásra a készülő magyar katalógus kefelevonata, még »az anyag« össze-vissza rendben várja a szakavatott kezet, amely elrendezi, hogy péntek reggelre készen álljon Leo *Frobenius*, frankfurti egyetemi tanár világhírű Afrika-kiállítása: *de már így is teljes a kép, így is kirajzolódik előttünk egy más világrész érdekes és gondolatokat keltő művészete.*

A sötét Afrika küldte el hozzánk Frobenius sok bátor és eredményes expedíciója útján világosságát: *a művészetet*, a rajz, a festészet, a felületdekorálásának művészetét.

Livingstone tériteni ment a mult század derekán Afrikába és mikor évekig nem érkezett róla hír, a Newyork Herald szerkesztője utána küldte minden idők egyik legnagyobb ujságíróját: *Stanleyt*, hogy keresse meg és írjon útjáról riportot. Stanley elment, keresztül tört az ismeretlen Afrikán, addig fehér ember nem járta földeket, folyókat, hegyeket, tavakat kutatott át és végre megtalálta Livingstonet, amint egy benszülött falu kis háza előtt a padkán ült. Odament hozzá és megszólította:

— Ön Mr. Livingstone?

— Yes! — felelte a szófukar lelkész.

— Eljöttem önért... Hogy visszavigyem a civilizációba.

— Köszönöm, én jól érzem magam itt is, *ne mentsen meg, ez a civilizáció jó nekem.*

És Stanley Livingstone nélkül tért vissza a fehérek világába.

Ez a történet jutott eszünkbe, amikor végignéztük az afrikai ősember rajzait és képeit, amelyekkel barlangjait ékesítette, mert a rajzolás, a festés, a művészet vágy lobogott fel benne. Minek civilizálni (tönkretenni) azt a népet, amely ilyen művészetet teremt és gyakorol. Az ősidőkben és *úgy mondják, ma is.*

Ezekben a szimplának látszó rajzokban és ábrázolatokban mennyi technikai készség, mennyi tudás, milyen éles megfigyelés, a mozgás ritmusának milyen mesteri megjelenítése nyilvánul meg. Állatok, tájak, vadászatok, szertartások és ünnepi felvonulások. — a régi és a mai földműves és állattenyésztő nép világa.

Milyen egyszerű, *milyen ravaszan, utólérhetetlenül egyszerű.* A civilizáció fehér festészetének évszázadok kellettek, míg az impresszionizmus után következő festők odáig jutottak el, ahol az afrikai (és délfrancia és északspanyol) barlangrajzok festői és karcolói már évezredek előtt voltak.

Nem volt senki, aki végigkalauzoljon bennünket a készülő kiállításon, de szakszerű magyarázat helyett maguk a művek magyaráztak és töltöttek el csodálattal.

Megszólal a vadon... Afrika beszél! — mondja a mozireklám és kapunk Hagenbecknél felvett képeket, messziről folyton nyugtalanító dobverést, afrikai giccseket. *Micsoda más hangok, amelyeket itt hallunk a Frobenius-kiállításon, amikor az igazi vadon szólal meg és Afrika művészete beszél.*

Futó struccsapat. Milyen bámulatos egyszerűséggel oldja meg a tömegmozgást, testeket alig látni, csak kiemelkedő nyakak jelentik a mozgó tömeget. *Vagy futó emberi alakok!* Tökéletesebb rajzot elképzelni se lehet. A végsőkig leegyszerűsített vonalak és izmok, a lendületnek olyan bravúrja, hogy a rugalmas testnek fejre nincs is szüksége, magában a mozgásban teljes és tökéletes. Nincs az az olimpiai bajnok, aki felülmúlná. És a csónakot vivők csoportjai és az állatrajzok, a szertartás és vadászjelenetek. Órákat lehetne eltölteni ezen a gazdag és tanulságos »*primitív*« kiállításon.

Nem az európaisított és Amerikába oltott dzsezz, nem a rabszolgákból és fehérekből kitenyésztett »Colored gentleman« Afrika, nem a mozivásznak ordító és hörgő filmje, hanem — úgy érezzük — ez a kiállítás.

Kezdjük érteni Mr. David Livingstonet. *(p. d.)*

— **Pál Alfréd meghalt.** E hó 8-án hosszú szenvedés után elhúnyt dr. *Pál* Alfréd. Az elhúnyt 1900—1910-ig Mármaros vármegye ökörmezői járásának főszolgabírója volt, aki különösen utak, iskolák, óvodák szervezése és a róm. kat. templomok építése körül szerzett a ma megszállott határmenti járásban érdemeket. Az 1910. évi általános választásokon *képviselővé választották* s ez időtől kezdve élénk részt vett a parlamenti életben. Gróf *Tisza* Istvánnak közvetlen környezetéhez tartozott, 1913-ban a képviselőház jegyzőjévé választották, 1915-ben pedig a Műegyetem magántanárává habilitálták. 1916-ban a harctéren teljesített kormánybiztosi szolgálatot, majd önként hadiszolgálatra jelentkezett s 1918 őszéig szolgált a harcvonalban, ahol is számos katonai kitüntetést kapott. A kommün alatt 5 hétig mint tűsz a gyüjtőfogházba volt bezárva. A kommün bukása után visszavonult a politikai élettől és ügyvédi irodát nyitott.

A középiskolai reform és az egyéniség

Középiskolai reform:

Csak megfelelő egyéniségű diákot engednek érettségiről egyetemre

(Saját tudósítónktól.) Hóman Bálint kultuszminiszter négy új kultúrreformjából kétségkívül a középiskolai reform érdekli és érinti legközvetlenebbül a nagyközönséget. A középiskolát az elmult 10—15 év folyamán *többször megreformálták* a különböző kultuszminiszterek. Új középiskolai ágakat teremtettek, különféle sorsdöntő vizsgákat léptettek életbe a középiskola kapujában az első osztály előtt. Volt egyidőben szó a negyedik osztály végén a »kisérettségiről« és *most az új középiskolai reform, az érettségi jelentőségét és sorsdöntő szerepét fokozza.* A szülők és a diákság körében érthető az izgalom minden egyes középiskolai reformterv megszületésekor.

Hóman Bálint kultuszminiszter a középiskolai reformnak az érettségire vonatkozó részéről a következőket mondotta:

— Bármely tanulmányi ágazatból szerzett középiskolai érettségi bizonyítvány egyetemi és más főiskolai tanulmányokra is képesít, *ha ezt a képesítő hatályt a vizsgálóbizottság az érettségi vizsgán tanusított, valamint a tanuló középiskolai tanulmányai folyamán elért tanulmányi eredményének, erkölcsi magaviseletének és egyéniségének gondos mérlegelése alapján külön megállapította.* Aki az érettségi bizonyítványt megszerezte, de annak főiskolai tanulmányokra képesítő hatályát nem nyerte el, *ennek megszerzése céljából a vizsgát az esztendő elteltével egy izben megismételheti.*

A középiskolai reformtervben és *Hóman* kultuszminiszter nyilatkozatában az »*egyéniség*« szóra figyelt fel mindenki. Felvetődött az a kérdés, *mennyire lezárt az egyéniség 18 éves korban és a 18 éves tanuló egyéniségéből meg lehet-e kétséget kizáróan állapitani az illetőnek főiskolai tanulmányokra való alkalmasságát, vagy sem.* Ezekre a kérdésekre kértünk feleletet szakemberektől, pedagógusoktól, pszichológusoktól és szülőktől, akik ebben a kérdésben bizonyos módon szintén szakembernek számítanak.

Ranschburg egyetemi tanár véleménye

Dr. Ranschburg Pál egyetemi tanár szerint 18 éves korban az egyéniség még nem záródott le.

— *Az idegrendszer, illetve az agykéreg nagyon fontos részei* — mondotta Ranschburg professzor — *20—22 éves korig fejlődnek.* Hogy ez a fejlődési, vagy ha tetszik, érési folyamat *mikor fejeződik be, az egyénenként változik. A 18 éves ifjú nem befejezetten érett.* Amikor ezt az érettséget a főiskolai tanulmányokkal kapcsolatban vizsgáljuk, akkor *kultúregyéniséget* kell számításba venni. *A kultúregyéniség megérése, kikristályosodása talán még jobban kitolódik.*

— Ha a tanuló magasabb tanulmányokra való képességét nem csak az egyéniségéből, hanem az értelmi és erkölcsi történetéből ítélik meg, tehát abból, hogy a középiskola nyolc éve alatt hogyan tanult, milyen képességűnek mutatkozott és milyen volt a magaviselete, *akkor az újítást helyeselni is lehet.* Arra gondolok például, hogy ha a tanuló az érettségi vizsgán rosszul van diszponálva és »pechje« van, *de viszont a nyolc osztály folyamán értelmesnek és szorgalmasnak mutatkozott, akkor nem kell, sőt nem szabad lehetetlenné tenni számára a továbbtanulást.*

Egy régi pedagógus felfogása

Megkérdeztünk **egy ismert régi pedagógust,** aki először kikötötte, hogy névvel nem akar szerepelni, azután a következőket mondotta:

— Félek, hogy az új reform nagyon sok visszaélésre fog alkalmat adni és valóságos *kultúrvisszaesést fog előidézni. Nem is tudom elképzelni, hogy a vizsgálóbizottság milyen alapon fogja erkölcsi és egyéniségi szempontokból eldönteni, hogy valaki mehet-e az egyetemre,* vagy sem. Az ilyen ítélet különben sem lehet objektív. Félek, hogy *a mindenkori napi politika szempontjai fognak érvényesülni és különböző politikai irányok hangulatával történik majd egy ilyen »egyéniségmegítélés«.* A mai időkben nem egészen alaptalan ha attól tartunk, hogy itt az egyéniségvizsgálatnál nemcsak a diák esetleg eltitkolható politikai állásfoglalását, hanem szociális helyzetét és más tényezőket is szem előtt fognak tartani.

Dr. Máday István egyetemi magántanár a következőket mondotta:

— A középiskolai törvényjavaslat teljes szövegét nem ismerem, erről nem is nyilatkozom, csupán arra a kérdésre válaszolok, lehetséges-e 18 éves korban eldönteni, hogy valaki alkalmas-e valamilyen főiskolai tanulmányra. Annak eldöntését, hogy valamely ifjú főiskolába iratkozhatik-e be, vagy sem, *nem biznám középiskolai tanárokra, akik elsősorban mindig a saját tárgyukban elért eredményt tekintik és mindenekfölött az elméleti tudást becsülik.* Jobb az amerikai rendszer. Ott a főiskolán felvételi vizsgálatot tartanak. Természetesen a felvételi vizsga ne legyen ismerethalmaz-kimutatás, hanem valóságos képesség- és alkalmasság-vizsgálat. *Minthogy nálunk csak kevés hozzáértő pszichológus van, ilyen vizsgálatokat csak fokozatosan lehetne bevezetni.* Fontos azonban, hogy szabaddá tegyük az utat az egyszer megválasztott pálya megváltoztatása felé. Igen sokan csalódnak választott hivatásukban és később mennek más pályára. Az ilyen későn érők sokszor igen jelentős eredményt tudnak új pályájukon felmutatni. Ami az egyéniség kifejlődését illeti, arra csak azt felelhetem, hogy *a leányok 18 év körül valóban kiforrnak, míg a férfiak még 20 éven felül is igen sokat fejlődnek és változnak.* A jellem megszilárdulása a lehető legkülönbözőbb életkorban szokott bekövetkezni. Az emberek erkölcsi szempontból nem mondhatók kiforrottnak 18 éves korukban. *Az erkölcsi szempontból való jellemvizsgálat különben még gyermekcipőben jár.* Erkölcs és egyéniség alapján egyszóval igen nehéz életbevágó fontosságú döntést hozni.

Szakemberek:

Az egyéniség tizennyolcéves korban nem lehet teljesen kifejlődött

Dr. Fodor Henrikné, a Szülők Szövetségének választmányi tagja, aki mint pedagógus és mint »*gyakorló szülő*« két felnőtt gyermek anyja, szakembernek számít, a következőket mondotta:

— *A vizsgákat elvből ellenzem,* mert a vizsgával kapcsolatos félelem és izgalom sohasem adhat teljesen tiszta képet egy gyermek tudásáról, értelmességéről és általában egyéniségéről. A gyermeknek kétségkívül van egyénisége, de ez állandóan változik. *Lezárt egyéniségről 18—20 éves korban nem nagyon lehet beszélni.*

Tari Verona kecskeméti leány, aki fejszével szétverte barátja, Kovács István fejét. A leány a gyilkosság után öngyilkos akart lenni, de megmentették és letartóztatták. Képünk Tari Veronát és Kovács Istvánt ábrázolja.

Gyomor- és bélzavaroknál, étvágytalanságnál, szorulásnál, föltúvódásnál, gyomorégésnél, felböfögésnél, szédülésnél, homlokfájásnál, hánvingernél 1—2 pohár természetes **Ferenc József** keserűvíz alaposan kitisztítja az emésztőutakat.

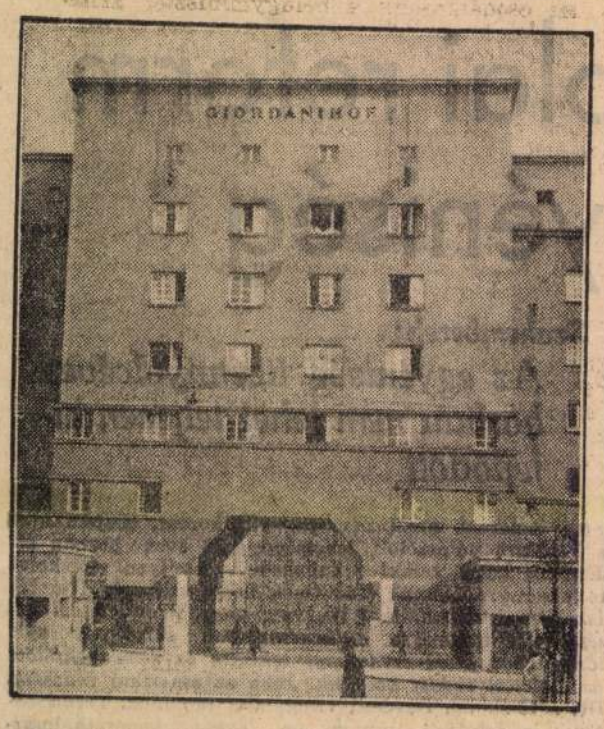

Átkeresztelik a bécsi községi házakat. Az olasz szocialista Matteottiról elnevezett »Matteotti-udvar«-t Giglio Giordani fasiszta vezető tiszteletére Giordani udvarrá keresztelik át

Sándor magyarpárti szenátor visszautasította az EMKE ellen emelt vádakat

Bukarest, március 8.

Sándor József magyarpárti szenátor, az erdélyi magyar párt alelnöke csütörtökön válaszolt a szenátusban *Oprean* görögkeleti pap-szenátor szerdai magyarellenes beszédére, amelyben különösen a Sándor József elnöklete alatt álló Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesületet támadta. Valaszában Sándor József elmondotta, hogy az EMKE huszonöt évvel a Román Irodalmi és Közművelődési Egyesület, az »Astra« után jött létre és éppen az »Astra« alapszabályait és célkitűzéseit tartotta szem előtt. Az *EMKE nemzeti gyülölködés nélkül dolgozik s a magyarok pénzéből, nem pedig az államkincstárból tartja fenn magát*, templomokat, iskolákat, óvodákat, népkönyvtárakat, szövetkezeteket létesít a magyarok számára. Hogy az EMKE sohasem volt soviniszta magyar alakulat, — ahogyan azt Oprean kijelentette — bizonyítja az a tény, hogy amikor még Erdély Magyarországhoz tartozott, kiadványaira vonatkozólag cserepéldányviszonyban állott az Astrá-val — mégpedig éppen akkor, amikor Goga Octavian volt az Astra főtitkára — és hogy a magyar parlamentben és főrendiházban soha a román képviselők közül senki egy szóval sem panaszkodott a román lelkek emez állítólagos »akasztófája« ellen. A híres memorandumban sem volt szó az EMKE-ről. Sándor József végül Opreannak azzal a kijelentésével foglalkozott, hogy a magyarság ázsiai nép és felvetette a kérdést, vajjon a románok s az összes európai népek nem szintén Ázsiából származnak-e.

Egy héttel elhalasztották a döntést a tűzoltófőparancsnok fegyelmi ügyében

(Saját tudósítónktól.) Megírtuk, hogy *Teasdale* Ottó tűzoltófőparancsnok ellen fegyelmi eljárás indult egy autóvásárlással kapcsolatban. Ugyancsak fegyelmit indítottak ezen ügy miatt *Szilvay* Kornél tűzoltótiszt ellen is.

Huszár Aladár főpolgármesternek az a felfogása, hogy *minden fegyelmi kérdést a lehető legrövidebb idő alatt el kell intézni és ezért a közigazgatási bizottság fegyelmi tanácsát csütörtök délutánra összehívta.*

Maga a főpolgármester elnökölt és a tárgyaláson résztvettek *Csilléry* András és *Csilléry* Béla, dr. *Dési* Géza, *Hann* Arnold és *Nagy* Zsigmond. A tűzoltófőparancsnok és a tűzoltótiszt fegyelmi ügyét dr. *Szily* László, a fegyelmi ügyek referense adta elő. A tiszti ügyészség részéről jelen volt *Ölveczky* Rezső alügyész.

A fegyelmi választmány délután 5 órától fél kilencig tanácskozott. *Szily* László hosszasan referálta az autóvásárlás ügyét, azután *Teasdale* és *Szilvay* ügyvédei adták elő felük védekezését.

A fegyelmi választmány határozatra vonult vissza és *9 óra előtt néhány perccel kihirdették a döntést.* A fegyelmi választmány úgy találta, hogy *bizonyos kérdéseket még tisztázni kell és ezért az iratokat visszaadta a fegyelmi biztosnak.* Tovább folynak a kihallgatások és a vitás kérdésekre a vizsgálatot néhány napon belül befejezik. *A fegyelmi választmány a jövő héten összeül és ekkor már mérlegelni tudja a most felvetett, még tisztázatlan kérdéseket is.*

Jövő héten feltétlenül ítéletet hirdetnek a tűzoltótisztek fegyelmi ügyében.

Az illatok ideálja

amely mint gyengéd kisugárzás árad ki a nőből és egész lényét oly kellemessé teszi, a

Lady" Eau de Cologne
Chat Noir

Lesz-e háború? — erre a kérdésre felel interjújában Sándor jugoszláv király

Belgrád, március 8.

Knickerbocker, a világhírű amerikai ujságíró középeurópai interjúsorozata keretében megszólaltatta *Sándor* jugoszláv királyt is. Az ujságíró első kérdése így hangzott: *Lesz-e háború Európában?*

Sándor király

— Háború, — válaszolta a király. — *A Balkánon nem lesz háború.* Évtizedekig úgy szerepelt a Balkán az európai közvéleményben, mint tűzfészek, pedig sohasem volt az, amíg a nagyhatalmak békén hagyták. S ma még kevésbé tekinthető tűzfészeknek. Mi rendbehoztuk dolgainkat a Balkánon és merem állítani, hogy a Balkánállamok közötti viszony ma szabályozottabb, mint a kontinensen bárhol. Tagadhatatlan azonban, hogy *vannak bizonyos külső befolyások, amelyek állandóan nyugtalanságot igyekeznek szítani a Balkánon* és útjában állanak a kölcsönös megértésnek. Küzdenünk kell az idegen befolyások ellen.

Knickerbocker a király nyilatkozatához magyarázatképpen hozzáfűzi, hogy burkolt célzások vannak a nyilatkozatban *Mussolinire* vonatkozóan és ezt olvasta ki az ujságíró a király következő kijelentéséből is:

— *Bizonyos államférfiak állandóan azzal kísérleteznek, hogy más országok között közvetítsenek*, s ürügyül a béke jogcímét használják fel. A valóságban ezek az államférfiak *csak a saját javukat keresik.* Az egyetlen út két állam között a *közvetlen eszmecsere*, közvetítők nélkül.

A király végül *a revízió ellen* nyilatkozott és a kisantant-külügyminiszterek már ismert álláspontjára helyezkedve azt állította, hogy *éppen a békeszerződések revíziója vezetne háborúra.*

„Kétségbeejtő a mai magyar festők helyzete" — mondja a 75 éves Magyar-Mannheimer Gusztáv

(Saját tudósítónktól.) Hetvenötéves lett a napokban *Magyar-Mannheimer* Gusztáv, a kiváló festőművész. Ez a hetvenötödik születésnap nála még egy másik jubileumot is jelent: *hatvan év óta fest.* Tizenötéves volt, amikor megfestette első kísérleteit. Most hetvenötödik születése napján, hatvan évi fáradhatatlan alkotás után ott áll műtermében, mely zsúfolva van új képekkel. Folyton dolgozik ez a hetvenötéves, fiataloserejü művész. Kis alakjából, fehér kecskeszakállas, feketeszemü alakjából energia és munkakedv sugárzik. A műteremben, a falak mellett, a fiókokban mindenütt képek: egy kiapadhatatlan alkotóerő gazdag termése. Mikor beléptünk a műterembe, *Magyar-Mannheimer* éppen egy finom, poétikus tájképen dolgozott.

Magyar-Mannheimer

— Kiállításra készülök, — mondja a művész. — Érdekes dolgot szeretnék csinálni. Be akarok mutatni egy nagyobb kollekciót: *a befejezett képek mellett a képekhez készült tanulmányokat, vázlatokat is.* Valami intím vallomásfélének tervezem ezt a kiállítást, *meg akarom mutatni, hogyan keletkezik egy képem.* Ezt még sohasem tettem. Sohasem mutattam be a tanulmányaimat, mint ahogy az író se igen szokta nyilvánosságra hozni a jegyzeteit. Azt hiszem, érdekes lesz egyszer egy ilyen kísérlet. Most főleg figurális dolgok érdekelnek, de nem hanyagolom el a tájképet sem. Amint kitavaszodik, kezdek kijárni a szabadba. Megfigyelő utakra járok. Útközben készitem ezeket a jegyzetszerű kis tanulmányokat.

— Ma is a színek problémái foglalkoztatnak, úgy, mint hatvan évvel ezelőtt. *Ha éjszaka álmomból felébrednék, színkompozíciókat, színhatásokat látok. Általában én színekben gondolkodom* és színekben látom a világot.

Küzdelmes gyermekkoráról és ifjúságáról beszél most a művész. Tizenöt-tizenhatéves korában, amikor első képeit kezdte festeni, fényképész volt. Mellékfoglalkozásként füzetes ponyvaregényeket illusztrált.

— Tizenhatéves voltam, amikor *Borsos* fotóüzletében megjelent gróf *Zichy* Mihály és meglátta egy kis festményemet. Beszélgetni kezdett velem, majd levelet írt szüleimnek és megkérte őket, hogy *engedjenek ki Párizsba.* Kiszámította, hogy mennyi pénzre volna szükségem egy évig Párizsban, megélhetéssel, műteremmel, modellköltséggel együtt. *3400 frank kellett volna az első évben.* Nekünk nem volt ennyi pénzünk. Még sokkal kevesebb sem volt. *Nem mentem ki Párizsba.* Később Bécsbe kerültem és ott az Akadémián tanultam egy ideig. Nagyon nyomorogtam és végül egy ujsághirdetésre elmentem Bukarestbe. Akkor volt az orosz-török háború: Bukarestben volt az orosz főhadiszállás. A Duschek-féle fényképészeti műteremben retusáltam katonai felvételeket. *Ezenkivül orosz tisztek amuletjeit aranyozgattam, ha elkoptak. Az üzletben a cárevics, a későbbi III. Sándor cár bearanyoztatta velem az amuletjét. Öt aranyat fizetett...* Később nagynehezen hazakerültem onnan. Pesten *Székely* Bertalan lett a mesterem, majd Münchenben tanultam Leonhard *Raabnál.*

A magyar festő mai nehéz helyzete kerül most szóba.

— *Sohasem éltek ilyen válságos időket a magyar művészek, mint most. A magyar festő helyzete katasztrofális.* A gazdasági válság ijesztő következményekkel jár a festőkre. Ehez járul a nagy festő-túltermelés. *A mai csonka és szegény Magyarország nem tud ötször annyi festőt eltartani, mint amennyi Nagy-Magyarországon dolgozott.* Mert ma körülbelül ötször annyi a rendszeresen dolgozó magyar festők száma, mint a háború előtt. Nagyon sokan mennek erre a pályára olyanok, akik nem odavalók. Nagy baj az is, hogy a magyar festők számos *frakcióra szakadtak*, úgyhogy nem tudnak egységesen fellépni, ha a közös festőérdekek védelméről van szó.

— Sokat ártanak a festőknek az egyre gyakrabban ismétlődő aukciók is. *Mit jelent az aukció? Azt, hogy egyszer már eladott és megvett festmények kerülnek újból piacra. A festőnek most a saját képe csinál konkurrenciát, az, melyet már régen megfestett és eladott.* A sok aukció a legszomorúbb kortünet, mely sok tekintetben okoz kárt. Az emberek rászoknak arra, hogy aukciókon vásároljanak és ezért gyakran inkább vesznek az árverésen kisebb értékű munkát, mint a művész műtermében jelentékenyebb alkotásokat. Legutóbb egy nagy magángyüjtemény aukciója során azt lehetett tapasztalni, hogy *nagy külföldi mesterek kevéssé jelentékeny, kisebb munkái nagyobb sikert arattak, mint a magyar festők legsikerültebb képei*, melyek ugyanazon az árverésen kerültek kalapács alá. Az állami múzeumok is inkább ezeket a külföldi képeket vették, pedig egy-egy nem túlságosan jelentékeny külföldi kép áráért négy egészen kiváló magyar képet vehettek volna.

— Hogy mindezen hogyan lehetne segíteni, erre bajos választ adni. Egyelőre csak a mai helyzetet konstatálhatjuk. Azt, hogy *régen beérkezett magyar mesterek nagy tömege nem tud megélni és a legsúlyosabb gondokkal küzd. Sokan már évek óta nem engedhetik meg maguknak, hogy évenként néhány hétre elutazhassanak új benyomásokat és témákat gyüjteni, ami egy festő számára olyan nélkülözhetetlenül fontos.*

— Mindezek a problémák — mondja végül *Magyar-Mannheimer* — addig izgatnak engem, amíg oda nem állok az állványom elé. Attól a pillanattól kezdve csak a színek problémái élnek a számomra.

(B.)

Védelmet a kontárok ellen!

Hamisítások és mázolmányok — A közönség becsapása Magyar műkereskedők és ügynökök garázdálkodása belés külföldön — Zugfestők eldorádója és nyomorgó magyar művészek — Kérjük a képek kötelező márkázásának törvényhozási úton való elrendelését, művészkamara felállítását és a művészkatasztert — Mit mond Aba-Novák Vilmos, Bornemisza Géza, Glatz Oszkár, Magyar-Mannheimer Gusztáv, Réti István, Szőnyi István, Patkó Károly, Vaszary János?

»Veszélyben a kultúra, az európai szellem! Az érett művek helyébe a sietve összecsapott művek lépnek«.

Paul Valéry.

Szabad-e árvíz esetén a csupasz életen kívül egyéb értéket is megmenteni? Szabad-e par excellence mezőgazdasági államban védelmet kérni a művészek számára? Igaz-e, hogy a környező államokkal szemben kultúrfölényben vagyunk és hogy a Balkán szélén mi lennénk az első fénycsóva, melynek világánál Európa arculatát látni meg?

Ha ez igaz, akkor baj van, kérem!

Baj van egyik nagy szellemi vagyonunkkal, a külföldi megállapítás szerint is legelsőrangú magyar művészettel! Azzal a művészettel, mely szintén segítette eloszlatni azt a buta hiedelmet, hogy itt lóbőr alatt puhítják a húst és gatyás csikosok száguldanak a körúton. Baj van a magyar művészettel, mert mindeddig röstellette feltárni sebeit és amikor minden társadalmi osztály már régen hangosan jajveszékelte materiális bajait, a művészek még javában l'art pour l'art esztétikáztak és nem szaladgáltak miniszterükhöz, hogy mi lészen a székfoglaló igéretekkel? És nem állítottak sorompóba elsőrangú szónokokat, mint az ipar-, kereskedelem-, ügyvéd- és orvostársadalom! És ha például az ügyvéd nem röstelli a zugírászok kérvény- és folyamodványkeresetét a maga számára követelni, vajjon szabad-e a magyar művészeknek tovább is tétlenül szemlélni a zugfestők kártevő garázdálkodását, akik nemcsak elvonják a vásárlóközönséget a komoly művészektől, hanem a művészet fogalmát a kolduló ügynökök és tömegtermelő mesterlegények alantas színvonalára süllyesztik! Hol vannak és milyen törvények védenek meg bennünket? Milyen paragrafus mondja ki, hogy a csordaízlésre bazirozott mázolmányt *»művészi alkotás«*-nak eladni éppen olyan csalás, mint a margarinnal készült beiglit vajassüteménynek, vagy a macskabőrt nyestszőrmének? Hol kezdődik és hol végződik a kereskedelem szabadsága és szabad-e annak örve alatt szemetet eladni a jóhiszemű közönségnek, amely képekkel szeretné díszíteni a lakását és nagyrészt tájékozatlan? Elég-e az, ha kiállítási csarnokokba utasítjuk a hozzáértő invenceket, de a közönség többi részét, orvosokat, ügyvédeket és a tisztviselő társadalmat, — mely sokféle megnyomorítása ellenére még ma is kultúrigényekkel él, — kiszolgáltatjuk az előkelő műkereskedő-cím mögé bújt szegénylegényeknek?

Körsétát tettem azzal az iszonyú problémával, hogy *mi lesz* a művészekkel, akik a nemzeti termelés mérlegébe kenyérmagvak hijján csak keretbe foglalt álmokat és tépelődő agyvelőt tudnak dobni?! Mi lesz azokkal, akiket sorsuk azzal a terheltséggel vert meg, hogy alkotásra szólította őket, de nem állástalan diplomások, sem kvietált sport-héroszok, tehát a társadalom alig fog azzal törődni, hogy állásba juttassa őket?

Most átadom a szót a magyar »Avant Garde« nyolc európai hírű tagjának, akikhez a következő kérdésekkel fordultam: Hogyan lehetne átmenteni a jövő számára azt az értéket, amit úgy a modern, mint konzervatív relációkban a magyar művészek jelentenek? Mit lehetne tenni annak megakadályozására, hogy a magyar műkereskedelem egyik része üzletekben, ügynökök útján, vidéki és külföldi kiállítások rendezésével, félrevezető reklámmal, óriási forgalmat bonyolíthasson le addig, amíg a művészfronton sorjában hülnek ki a műtermek és mind nyomasztóbb lesz a nyomor? Nem kellene-e megcsinálni a művészkatasztert, a festő-kamarát és mint első segítséget: *törvényhozásilag elrendelni a forgalomba kerülő képek kötelező márkázását*, megakadályozandó, hogy a tetszetős mázolmányok *mint művészi alkotások* kerüljenek forgalomba? Nem kétségtelen-e, hogy a művészek eme önvédelmi harca — minden gazdasági eredményen túl emelné a közvetítő kereskedelem útján forgalomba kerülő képek *színvonalát*, hiszen egyrészt a kommerszcélok felé sandító tényleges festők is kénytelenek lennének számolni a márkázással, másrészt a természetszerűleg *sohasem márkázható* zugfestőgyártmányok nem juthatnának vevőhöz?

Aba-Novák Vilmos:

— Mint a Szolnoki Művésztelep és a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete tagja már ajánlottam a márkázást, de mivel igen sokan műkereskedőkkel még fennálló szerződésekre hivatkoznak, a dolog 1934-re halasztódott. Úgy állapodtunk meg, hogy az idén feltétlenül megcsináljuk! A nyomor, mint közös nevező alkalmas platformnak látszik most az egyöntetű eljárásra, a márkázást tehát meg kell csinálni! És azt is meg kell csinálni, hogy elsősorban a küzületek tudjanak különbséget tenni a jó és hitvány között. Itt vannak a »Tirolyi-Hergottsmacherek« borzalmas szobrai templomainkban, hát nincs nekünk elég tehetséges szobrászunk, akiket ezeknek kicserélésével hosszú időre el lehetne látni munkával? Még agrár-termékekért is szívesen vállalnák! És közbevetőleg felteszem a kérdést: *mi van a gróf Károlyi Mihály-féle vagyonnal?* Kik kapnak ebből? A Főiskola sem látott belőle, hát hova lett? Külföldi utazásaimmal kapcsolatban nem egyszer találkoztam pesti képügynökökkel, akik *a pesti zugfestők legundorítóbb szemetét mint a magyar reprezentatív művészet legjobb alkotásait árulták!* Mikor erre illetékesek figyelmét felhívtam, azt mondták: *»Ja, ezek valutát hoznak be!«* Hát ez a kereskedelem szabadsága?

Bornemisza Géza:

— Bár e kérdés egy szövevényes komplexumot ölel fel, haladéktalanul hozzá kell nyúlni! A művészet nem sokadrangú kérdés és nem luxus, hanem hatalmas kulturális tényezője a nemzetnek, különösen nekünk magyaroknak, akik éppen a művészet terén vagyunk abban a kellemes helyzetben, hogy Európa bármely nemzetével sikerrel vehetjük fel a versenyt. Ebből a szemszögből tekintve nem közömbös dolog, hogy az az elsőrangú művészgeneráció, mellyel ma még rendelkezünk, örökre elpusztul-e, idegei felörlődnek-e a részvétlenség, nyomor, uzsorások és álhozzáértőkkel vívott harcokban, vagy nem? A művészekre türhetetlen anyagi nehézségek szakadtak, sügős, energikus segítségre van szükség! Más osztályok egzisztálásának elviselhetővé tételére legalább kísérleteket látunk, de a művészek érdekében nem történik semmi! Módot kell találni arra, hogy a nagyközönségnek művészi célra még rendelkezésre álló fillérei az igazi művészekhez jussanak és ebből a szempontból helyeslem a márkázást, hiszen érdekeink megvédésére szükség van! A műkereskedelem elárasztja a közönséget ízlésrontó hitvány tömegáruval, különösen a vidéket. Átmenetileg kimondanám, hogy a műkereskedelem ellenőrzés alá kerüljön! Szigorú büntetést kapjon az, aki *mázolmányt mint művészi alkotást ad el!* A művészi képeket sorszámmal és bélyegzővel kellene ellátni! ezt egy olyan művészekből álló bizottság végezné, kiknek szereplése minden kétséget kizárólag tiszta! Hála Istennek, vannak ilyenek! A rossz képeket pokoli adóval kellene sújtani, művészi jóléti-alap javára. Hasonló intézkedésekkel szabályoznám az aukciók képárait is. A márkázással el lehetne érni, hogy az *álművészek, kik magukat kifejezetten üzleti spekulációra eladják, kapzsiságukat és tehetségüket más téren legyenek kénytelenek kamatoztatni.* Törvénnyel, kormányrendelettel kell megzabolázni a művészet kizsarolását! Szükségünk van végül a sajtó jóindulatú támogatására és valamilyen formában állami vagy társadalmi úton megszervezett szélesebb körű sürgős segitő akcióra!

Glatz Oszkár:

— Átmenteni az értékeket! Törvényes védelmet keresni és találni a zugfestők és csalók ellen! Tehát a márkázást sürgős és feltétlenül szükséges feladatnak tartom. És kivihetőnek, hiszen külön márkáznának a konzervatívok, külön a modernek. Így mellőzések és veszekedések nem lennének, csak jó dolgok kerülnének a piacra, sőt a műkereskedők csak jót kínálhatnának a közönségnek, mely rövid időn belül csak a márkázott műveket vásárolná és nem tömné tele lakását szemetekkel! Mert a hozzánemértés a baj főoka! Igenis, így a festő a közönséget is védelembe venné a becsapások ellen! Eddig óriási volt az indolencia a festők részéről, legelemibbb életbevágó érdekeikkel szemben is, most végre mozduljon meg minden, tessék csinálni valamit, amíg nem késő! A *sajtó segítségét is meg kell szerezni, nélküle nem mehetünk semmire!* A kötelezettségnélküli **műteremlátogatás népszerűsítése is nevelő hatással** lenne a publikumra, legyen ez újra divat, mint régen! *És márkázni!* A műkereskedelem révén piacra kerülő képek *90%-a tetszetős, minden értéket nélkülöző mázolmány!* Ezt a közönség nem tudja, vagy csak későn tudja meg. Bocsánat a triviális kifejezésért, de disznóság ami ma a műkereskedelemben történik! Vissza kell állítani a céhrendszert! Nem véletlen, hogy minden relációban visszatérést látunk a céhrendszer tudástvédő becsületes intézménye felé. Festőkamarát és művészkatasztert kérünk!

Magyar-Mannheimer Gusztáv:

— A márkázást megcsinálni — véghatását sejtve — komoly missziónak látszik. Nálam is *jártak műkereskedők, akik tömegárut akartak festetni velem, uzsora áron.* Multkoriban pedig egy jónevű festőnk nevével ékeskedő képet kellett agnoszkálnom. *Szörnyen gyenge munka volt!* A közönség, sajnos, nem tud disztingválni. Az ágensek és műkereskedők ellen kellene eljárni! Voltam igen előkelő emberek lakásában, igen gazdag embereknél, szörnyűséges dolgokat láttam a falakon! *A leggyatrább giccseket!* Skandalum, hogyan küszködnek a legjobb művészek is. A főiskola is csak önti erre a nehéz pályára az ifjúságot, akik aztán kénytelenek pár garasért árulni dolgaikat. Én sohasem lennék hajlandó áronaluli eladásokkal megkárositani valamikori vevőimet, akik rendes áron vásároltak tőlem. Az aukciókat is feltétlenül meg kellene rendszabályozni. Ha a márkázás kivitele nehéz is, mégis meg kell csinálni. A legkomolyabb művészekkel. Fatalista vagyok, de most, hogy legalább megkezdődött a művészek megmozdulása, javulást remélek.

Réti István, a Képzőművészeti Főiskola rektora:

— A legokosabb lenne becsukni ezeket a boltokat! *Izlésrazziákat* kellene rendezni! Ezeknek a képeknek festői *nem tudnak*, de *nem is akarnak* jobbat produkálni. Ezek nem lecsúszott festők, hanem *álfestők*, akik elvonják azon érdemesek elől a kenyeret, akik valóban kultúrmunkát végeznek. Hála Isten, vannak jó műkereskedőink is, (*Tamás, Fränkl*, stb.) akik legalább *jó festőkkel tartanak fenn összeköttetést*, de a többi üzletekben gyalázatos dolgokat kínálnak a közönségnek. Nehéz így kapásból véleményt mondani a márkázásról! Előfordulhat, hogy egy konzervatív ember rossz véleményt mondana egy modern képről és viszont. Festőkamara felállítását tartanám szükségesnek. Ezért kellene harcolni! Ezen belül valahogyan meg lehetne oldani a legnehezebb kérdéseket. Ma szörnyű, *hallatlanul ízlésrontó szemeteket árulnak a műkereskedők* és akik ezeket veszik, a komoly művészet számára elvesznek, mert azt hiszik, *hogy művészi képet vettek olcsó áron.* Ha nem kapnának ilyen mázolmányokat, vennének jobb dolgokat, mert képre minden kultúrembernek szüksége van. Mindnyájan tudjuk, hogy bajok vannak! Az iskoláknál kell elkezdeni a felvilágosítás munkáját! Az irodalomtörténet analógiájára kellene tanítani a művészettörténelmet, nevekkel! Nálunk is javára változott a tanterv. Úgy a tanár-, mint művészképzés sokkal jobb! De ennek gyümölcse majd csak később érik meg. Nagyon helyes dolog az iskolákat kiállításokra vinni!

Szőnyi István:

— A közönséget nem nevelték eddig ebben az irányban, azért nem tud különbséget tenni a jó és *a gyatra vásári áru között.* Hogy egy kínálkozó példát említhessek, kb. 150 drb lemezem van, ezek közül alig 20 van forgalomban, pedig 5—10 pengős árakon, tehát a kevés pénzűek számára is megközelítők lennének, mégse fogynak. Mert a közönség legnagyobb részét hozzászoktatták a rosszhoz. Baj, hogy mert a festőművészi rang nincs diplomához kötve, bárki megtorlás nélkül hangoskodhatja magáról, hogy festőművész. Ki fog védelmet nyújtani nekünk? Ausztriában Dollfussék megcsinálták a Művészkamarát, nem tudom, hogyan szuperál? Nálunk rengeteg az anomália. Elsőrangú érdemeket szerzett művészeink vannak, de ha jön faluról egy parasztgyerek néhány képpel, rögtön rászáll az üzleti spekuláció és nagy reklámmal favorizálja, mint kuriózumot! Egyik püspökünk egy olyan embernek adott ajánlóleveleket, akiről eddig még soha nem hallottunk, még Petrovics sem tudott róla. Vele szemben ugyanabban a városban él egy nagyon tehetséges művész, akit a részvétlenség és közöny meg fog ölni. *Ez nem kapott volna a püspök úrtól ajánlóleveleket!* A márkázás nehéz probléma! Nem igen lehet határt vonni. De tessék megcsinálni a művészkatasztert! *Legfeljebb 100 elsőrangú, támogatásra érdemes művésznek kellene havi 200 pengős támogatást adni, ez nem olyan nagy összeg, már sokkal többet elherdáltak, minden haszon nélkül.* Baj van nálunk a kultúrával! Egy Cholnoky egyszer nyilvános ülésen disznó, gazembernek nevezte Rippl-Rónait, halála után. Éber Antal pedig azt mondta a parlamentben, hogy a művészetet nem érdemes támogatni, az nem rentábilis üzlet. Ezzel szemben Olaszország a művészetnek köszönheti óriási idegenforgalmát. De mit mutassunk mi? Talán azt az 56 Petrovácz-féle templomot? Akik nálunk tény-

VERSEK

Irta: BAKÓ JÓZSEF

Tojásszívás

Porosan és gőgösen ebédelek
Egy utmelletti fa alatt.
Az étkem langyos tyúktojás.
Imádságom bus vándor sóhaj,
Mert négy fillér a tojás ára
Nekem mégis csak kettő jutott
Nézegetem, simitgatom fehér falát
A szárnyasok szent otthonának.
Ugy szeretném visszarejteni
És dajkálni még rongyos zsebembe,
Hogy testem és a nap melege
Fakadásig hadd dédelgesse.
S a pihék között kalapos ujjaim
Hadd járnának, mint aranyerdőn
S ha rámcsipegnének: visszacsipegnék
Gügyögőn és testvérkedőn...
De az éhségem már oly kegyetlen
Várni nem, csak motyogni tudok:
Most jöjjetek e csodás percben
Bőségesek és prédikálók
És irigyeljétek az arcomat,
Mikor egy kilyukasztott tojásból,
Bicskával tört kicsi kapun
Belémfut a jóllakottak boldogsága.

— — — — — — — — — — —

S hálából aztán az üres tojáson
Átkémlelek, mint egy távcsövön,
Mintha keresném az Étkek adóját
Hogy elsuttoghassam:
Köszönöm! köszönöm!!

Bakonyban

Zsivány és remete barlangok mellett
Egy bakonyi istállóban hálok.
Köröttem nyolcvan borju almodik,
Én meg gerendákat számlálok.
Negyvenöt-gerendás hatalmas terem.
Ily hálója még a pápának sincsen.
Fölöttem fecskék köröznek légyért.
Csicsergésükben, mint szenteltvizben
Hajnali fürdést rögtönöz lelkem.
Mintha boldogságomat pecsételnék meg
Fal-verejték csöppen a homlokomra.
Nem mérgelődöm. A szomszédborju
Fehér farkával letörölöm mosolyogva.
Közben az öreg pásztor is belépked,
Véle bozontos éber kutyája.
Szimatol, morog, vakkant rá párat,
Érzem: betolakodtam a birtokára.
A pásztor feddőn rája kiáltoz,
Hangja bugott, mint egy nyers tülök
S a hódolatos hirtelen csöndért
Szememből egy büszke könny pörög.
Hálakönny ez a megértésért:
Istállóból indultam el s ideértem,
Mint egy földkörüli utazó. —
Hátradülök s a párás nehéz szagon
Ringatózom, mint győzelmes, hazatért hajó.

leg művészi dolgokat tudnának produkálni, nem kapnak rendelést, vagy csak akkor, ha egy bizonyos klikk azt megengedi.

Patkó Károly:

— Míg a külföldi műkereskedelem igen nagy mértékben tényleg a kultúra ügyét szolgálja, a miénk kevés kivétellel *értékdevalváló, ízléstrontó munkát végez.* Egy külföldi műkereskedőhöz bejutni dicsőség egy festőnek, *nálunk lecsúszást jelent és szégyen.* Meg kell csinálni a művészkatasztert és azon belül a piacra kerülő képek szigorú ellenőrzését! Réti rektornak igaza van! Az új generációnak alaposabb művészettörténeti oktatást kell kapni. Mióta tanár vagyok magam is és kiállításokra viszem a felsőbb osztályokat, örömmel tapasztalom, hogy milyen nagy érdeklődést tanusítanak a modern művek iránt! A műkereskedők külföldön is óriási károkat csinálnak. Hollandiában és másutt rendeztek kiállításokat a *legborzalmasabb gicsekből* és ezt *magyar művészi kiállításnak reklámozták!*

Vaszary János:

— Ezt a súlyos problémát feltétlenül *törvényhozási* úton kell és lehet csak megoldani! Feltétlenül bízom abban, hogy *Hóman Bálint kultuszminiszter tenni is fog valamit.* Vészes állapotok vannak és óriási a gazdasági depresszió! Nem lehet csak kisgazdaérdekeket nézni! Minden más kategóriát segítenek átlábolni, *csak a művészek érdekében nem történik semmi!* Organizálni kell! Ezt a kérdést nem szabad elaludni hagyni, nem szabad elhanyagolni! Sajnos, hogy ilyen dolgokkal kell bibelődni, *de nagy feladatokat ma úgysem adnak nekünk.* Ebben a kérdésben közös nevezőre kell jutnunk a konzervatívokkal és együttesen eljárnunk *sorsdöntő* ügyünkben. Fel kell hívni illetékesek figyelmét *a műkereskedelem értékromboló, devalváló működésére.* Műkereskedelem kell, de másmilyen. Hiszen a művészet és kereskedelem egymást kizáró dolgok, alig van művész, aki egyben jó kereskedő is lenne és ezzel élnek vissza! És a kereskedelem szabadsága jelszavával! Iskolában kellene tanítani, nevelni különbségfelismerésre a következő generációt, hogy jobb ítélőképességgel és komoly művészettörténeti tudással kerüljön ki az életbe. És itt vannak az aukciók! 30—40 kép kerül eladásra egy-egy művésztől, ezt is meg kellene szüntetni!

Hogyan is mondta Vaszary János? *»Feltétlenül bízom abban, hogy Hóman Bálint kultuszminiszter tenni is fog valamit!«*

Mindnyájan bízunk ebben!

Tihanyi János Lajos

A BIRKÓZÓNŐ

Kis történet

Irta: **SZOMORY DEZSŐ**

Egy alacsony termetű, tömzsi nő lépett be a szobámba. Egy igazi tagbaszakadt nő. Egy olyan keményvágású, izmos nő mintha ércből volna öntve. Soha ilyen keményvágású izmos nőt nem láttam ércből öntve, legszebb álmaimban. Soha ilyenről nem olvastam se regényben, se novellában. Soha ilyet a színpadon nem láttam. Soha ilyet nem rajzolt senki, még Doré sem az ő képgalériájában.

Egy szál vékony tavaszi kabát volt rajta ehez a tíz fok hideghez az időjárásban. Egész lelki világa s testtartása, dacolni látszott a pólusok időjárásával. Egész testtartása a vékony szövet alatt, kidolgozott s edzett izmainak dicsőségét mutatta s magas fölényét az évszakok irányában. Volt benne valami kihívó is, valami embertől s dolgoktól független, valami fenyegető is, valami szokatlanul fenyegető, ami megvallom, rögtön érdekelt. Soha semmi annyira nem érdekel, mint ami fenyegető van egy nőben. Azonfelül volt benne valami furcsa dolog, amit mélyebb búvárlat s elemzés nélkül is érezni lehetett: ellentmondást nem tűrő szellemiségének úgyszólván fizikai kihangsúlyozottsága. Rögtön láttam, ezzel a nővel jó lesz nem tréfálni. Igaz, hogy nem is voltam tréfáló kedvemben. Mégis vigyáztam, hogy nagyon jól viseljem magam. Hogy csak élvezzem, elvontan, *abundantia amoris,* ezeket a női kiválóságokat. Mint egy katona, mint egy Hannibál, úgy jött ez a tömzsi. Mint egy igazi katona női ruhában. Mint egy torreador pelerinában, a kis gömbölyű borzas fejével. A kis borzas fejével valami külön erővel. Valami külön butasággal. Valami külön butaság koronájával. Legalább ez volt az impresszióm. Kis borzas fejének valami kemény butaságával.

Már az előszobában volt egy kis vitája, hallottam, a szobaleányommal, a szakácsnémmal, az inasommal, a sofőrömmel s a titkárommal, akik mind együttvéve s szolidárisan, ismervén azt a szigorú óhajomat, hogy vendégektől, látogatóktól, költőktől, fényképészektől, torreadoroktól, vándoroktól s izmos nőktől meg leszek kímélve, mint egy vasfal álltak elébe mind! Mint egy pelyhet fújta el mind s főkép a férfiakat lapítva a falnak, a sofőrt és a titkárt, — egyszerűen belépett. Mint egy katona, mint egy kis tömzsi Hannibál, belépett.

— Kedves barátom, — mondta, — jó napot!

— Jó napot! — hebegtem.

— A külföldi városokból érkezem, — folytatta, — mindenfelől a külföldi városokból, ahol szép sikereim voltak. De mivel magyar vagyok, szívem haza vonzott. Most végre itthon vagyok s itthon fogok bemutatkzni, elsőbben is a budai közönségnek. Elsőbben is az óbudai közönségnek. Nem kertelek sokat, mert szeretem az egyenes beszédet. Nő vagyok, de a lelkem férfias. Szíves pártfogását jöttem kikérni fellépésem javára, — így mondta egyéni fogalmazásával, igen erélyesen.

S az arcomba meredt két női szem tüzével.

— Amit csak tehetek asszonyom, mindent megteszek! — hebegtem megadással.

— Ezt vártam is öntől, kedves barátom, — felelte. — Ma este debütálok, a Polgári Körben, itt a szomszédban, a másik uccán. Egy ugrás magától. Ma este birkózom először ez ősi Óbudán! — így mondta.

— Oh! tehát birkózónő! — mondtam boldogan, hogy nem a *Kaméliás hölgy*-et játssza a Kisfaudy-színházban. — Birkózónő! — ismételtem elragadtatással.

— Az, — felelte — birkózónő! — felelte, — föl-aprítva a szót s kihangsúlyozva minden tagjára. Kihangsúlyozva valami fenyegető megjelenítésre. — Lehetnék más? — kérdezte s kinyujtott elém egy olyan combot a szoknyája alól, hogy puszta látására éreztem, ez vasból van! A két karját is behajlítva, az izmok gombócait mutatta rajtuk kinizsiszerű marconasággal. Meg is fordult s perdült egyet önöntengelye körül kis tömzsi alakja modeláltságával, hogy hátulról is lássam. Oh hátulról is, úgy megvolt mintázva s domborítva, mintha egyenest egy vasöntödéből érkezett volna, pokoli nő! Imádandó nő! Még ezelőtt tíz évvel, rögtön birkóztam volna vele. Most csak bámultam s búsultam az idők múlásán ősz fejem fölött.

— Először is egy nővel fogok birkózni, — magyarázta. — Előételnek először egy nővel, aki itt a legerősebb nő Óbudán, — magyarázta. — Aztán egy férfival. Aztán az összes férfiakkal a többi fogásnak. Az összes polgárokkal a Polgári Körben. Aki csak akar, akinek csak kedve van megpróbálni velem. Tehát eljön estére? — kérdezte tüzes szemekkel. — Fog is írni rólam, részletesen, az összes ujságokba? — kérdezte még lobogóbb tekintettel.

— Magától értetődik! Az összes ujságokba! Nagyon részletesen! — mondtam.

S már kísértem az ajtó felé, ahogy ment tagbaszakadtan, kedvesen is abban a *stramm* állatiasságában, abban az akrobata butaságában, amelyen, nem tudom micsoda fény derengett át, micsoda derű, titok, költészet! nem tudom...

— Nézze csak, — szólt a küszöbön egy árnyalattal lágyabb hangján, — hogy mindent tudjon, nézze csak! Mert maga úgy látom egy kedves ember, aki érdemes a bizalomra... aki pártolja az embert. Méltányos nő vagyok, volt valaki, akit nagyon szerettem, de ez elment, vége. Van tőle egy kisleányom, kétéves! szőke! akit imádok. Érte dolgozom.

Azzal mégegyszer nézett, olyan elferdült szájjal hirtelen, hogy azt hittem mingyárt sír! S azzal ment is már, majdnem összetörve, torreador! Hannibál! Egy pillanatra a falnak dőlt, mintha egész vasalkatát, az egész érccöntvényt, puhára olvasztotta volna egy mult szerelem s egy szőke gyermek, aki ebből a szerelemből lett...

Este, a Polgári Körben, polgártársaim kitüntető barátsággal fogadtak s rögtön leültettek az első sorba, az emelvény elé. A ritka esemény hangulata borult a teremre s a villanykörtékre a teremben. Mindenki örült, aki itt volt, hogy óbudai lehetett. Valaki elzongorázott egy érzelmes dalt a ferencjózsefi korszakból s aztán, rögtön, egy hátsó ajtó s egy kis színes függöny mögül, belépett látomásszerűen, mint akik tévedtek az uszodában, a két birkózó nő. Az elsőben rögtön felismertem özvegy Spangauernét a Kolosy téri Babylonból, ahol a fabódék és pagodák között, egy jelentősebb csőszkunyhóban, hurkák és kolbászok füzérei s koszorúi alatt, sűrűn pofozta el magától testi formáit kedvelő henteslegényeket, mészárosifjakat s egyéb amatőröket, olyan vad erejű volt. Ez jött, özvegy Spangauerné, mint egy Semiramis, kövéren mint egy hordó, a fehér húsa csillogásával s valami réveteg mosolyával, mintha álmodná az egészet. De mögötte, rögtön, majdnem meztelen, az érccöntvény tündökölt valami vörösbarna cserebogársággal, inaknak s izmoknak olyan farkasbőrre cserzett, szívetszorongató megpattanásával, hogy mindenki ámult, bámult, odavolt! Az egész polgárság odavolt.

— Elébb kezet fognak szorítani, — súgta valaki sportférfiúi szakértelemmel, holott alig tudott beszélni.

Hát nagy tévedés! Mert se szó, se beszéd, de kézszorítás, — a kis tömzsi hirtelen, minden hókusz-pókusz nélkül egyszerűen megragadta özvegy Spangauernét s úgy magához szorította puha összefüggéseiben, hogy egész testi alkata felismerhetetlenné vált. Másrészt özvegy Spangauerné nem lévén elkészülve erre a kivégzésre, inkább ösztönös, mint tudományos birkózással, a kis tömzsi hajának esett s úgy cibálta s tépte ki gyökerestül, azzal a kétségbeeséssel s meggyőződésével, amellyel érezte, hogy utolsó órája ütött! A másik még jobban szorította, gyúrta s lapította igen fölényesen s látszólag inkább a hordó súlyával, mint erejével küzdött, hogy levágja a deszkára, mint egy rongyot. De akkor, hirtelen, a hátsó ajtó mögül, a függöny mögül, éktelen gyermekrívás hangzott, egy kirobbanó sikoly egy gyermektorokból:

— Mama!

Abban a pillanatban a csatának vége volt. A kis tömzsi rögtön, mint egy jaguár egy víziló hasáról, lepattant özvegy Spangauerné zsír- és hájbirodalmáról s szaladt s eltünt a függöny mögött.

— A kisleánya! — mondta valaki.

— Milyen jó anya! — mondta másvalaki.

— Tíz perc szünet! — kiáltott a kör elnöke s odajött hozzám barátsággal.

Két kiállítás

Magyar Mannheimer Gusztáv

Magyar Mannheimer és Andrássy Géza gróf az Ernst Múzeumban
Heyer Artúr a Nemzeti Szalonban

A 70. születésnapját ünneplő *Magyar Mannheimer* Gusztáv képei töltik meg az Ernst Múzeum majdnem valamennyi termét. Közel 60 éves művészi múlt termékei ezek, mert hiszen a magyar naturalizmus és impresszionizmus korszakának ez a kiváló festője tízegynéhány éves korában fogadott örök hűséget a művészetnek, és ezt a fogadalmát megtartotta sokat hányatott életének minden idejében. A kiállítás katalógusának előszavában pompás kis életrajz számol be Magyar Mannheimer Gusztáv hetven évének állomásairól, a hetven év belső tartalma itt van előttünk a falakon. Itt vannak a kezdet emlékei, és itt vannak a legújabb, legérettebb művek. Igazán ritka szép és ritka tartalma ez egy emberi életnek, a lélek legtisztább költészete. Meleghangú lírikus Magyar Mannheimer Gusztáv. Lágy ritmusú költeményekhez lehet csak hasonlítani végtelenül finom, miniatűrszerű kis tájképeinek sorát.

Az igazi művész aktualitásával élt korában és kapcsolódott kora művészi mozgalmaihoz és művészi stílusához. Ez a kor lezárult, de éppen mert igazán korában élt, elevenen maradt még művészete. Nem lehet egyenként említeni gyűjteményes kiállításának képeit. Öröm végigmenni a termeken, őszinte boldogság lehet egy élet ilyen eredményeire tekinteni vissza a 70. születésnapon.

Az udvari teremben új festő, *Andrássy* Géza gróf képeit állították ki. Tiszteletre méltó főúri kedvtelésből születtek ezek a képek, amelyek legnagyobbrészt tengerek haragos vagy vidámzöld hullámverését ábrázolják: ennek a főúri kedvtelésnek nemes tradíciói vannak az Andrássy családban. Ebben a teremben vannak *Sidló* Ferenc szobrai, amelyek már a legutóbbi kiállításon is szerepeltek.

Heyer Artúr macskái

A Nemzeti Szalonban a francia kiállítás anyagát csomagolják és a falakon – mind az öt teremben – Heyer Artúr képei lógnak. Angóramacskák, fiatal macskák és öreg macskák, angórák az 1880-as évekből és angórák 1928-ból. Az első dátum még megbocsátható, de hogy közel félszázad alatt semmit nem változtak ezek a macskák, az egy kicsit megdöbbentő. Mert bizony a festőművészet azóta rendkívül sokat fejlődött, és ma egész sereg nagyon tehetséges fiatal művészünk van, akik élő művészetet csinálnak és akik nem tudnak a közönség elé kerülni, mert kevés a kiállítóhely Budapesten. Megint nem értjük a Nemzeti Szalon vezetőit, nem tudjuk, miért kellett ekkorát zökkenni a francia kiállítás után? Mert műkereskedésre is szükség van. De nem a Szalon öt termében.

Magyarország, 1929. március 24.

Mihalyfi Ernő Művével, barátsággal
Bp. Corvina 1977.

Lakásberendezési kiállítás az Iparművészeti Társulat helyiségeiben

Az Iparművészeti Társulat Andrássy úti kiállítótermeiben érdekes lakásművészeti kiállítás nyílt meg vasárnap. A kiállítás határozott célja: *megteremteni a modern magyar bútort,* amely megfelel a mai polgári igényeknek, olcsó, praktikus, szép, nem régi stílusok utánzata, hanem korunk szellemét fejezi ki, mint ahogy tökéletesen azt fejezi ki a modern német, holland vagy francia bútor új stílusa, amely a modern építészet döntő sikerei után megszületett. A modern művészi mozgalmak hatása alatt ezekben az országokban kifejlődött új lakásművészeti stílust nálunk legföljebb folyóiratok reprodukcióiból ismeri a nagyközönség és fogalma sincs például arról, hogy néhány fiatal iparművészünk milyen kiváló tehetséggel folytat ezen a téren nálunk is úttörő munkát. Sajnos, ezek közül a legkiválóbbak erről a kiállításról is elmaradtak, s éppen ezért a kitűzött célt ez a kiállítás sem éri el, de a szándék minden elismerést megérdemel. Hiszen hosszú idő óta ez az első iparművészeti kiállítás, amely friss vérkeringést akar vinni a háború óta fáradt tespedésben élő magyar iparművészetbe, és hosszú évek óta ez az első bútorkiállítás, ahol a magyar bútoripar híres technikai fejlettségéhez méltó feladatok megoldását láthatjuk.

A magyar műasztalosok világhírűek. S ezek az asztalosok közel másfél évtizede arra voltak kárhoztatva, hogy a konjunkturális időkben divatba jött, gazdagon, sőt hadigazdagon faragott álbarokk stílus szörnyű kinövéseiben versenyezzenek. Az Iparcsarnok állandó kiállításain olyan burjánzó faszobrász-munkákat láttunk sokszor, amelyek között egészen elveszett a bútor eredeti formája, és minden jobb ízlésű ember riadtan menekült volna abból a lakásból, ahová azt beállítják.

És ez ugyanakkor történt, amikor külföldön nemcsak fejlett kultúrája, hanem hatalmas irodalma volt már a modern bútornak, amely alkalmas arra, hogy szolgálja a XX. századbeli ember modern életét. Németországban külön kötetek jelennek meg, amelyek a modern szék formáját tárgyalják (ami egyébként egyik legnehezebb problémája a bútortervezésnek).

Egyszóval minden elismerés megilleti az Iparművészeti Társulat igazgatóját azért, hogy megkezdte a bútorokról az angyalkák, oroszlánok és más oda nem való dolgok lefaragását. Az első kísérlet nem sikerült teljesen, de ez nem csoda, ha tudjuk, hogy mennyi nehézséggel kellett megküzdenie. (Csak egyet említünk: alig akadt asztalos, aki a modernebb – ó, egyáltalán nem túl modern – tervek nyomán elkészítse a bútorokat, míg azután az IOKSZ vállalkozott rá.) Hét szobát mutatnak be a kiállításon, közülük kettő-három közel jár a kitűzött célhoz, a modern magyar bútorstílus kialakításához. Egyes részleteiben különösen *Fábry* Pál hálószobája és *Kaesz* Gyula úriszobája sikerült. De egy-egy jó gondolat a többinél is akad. Sajnáljuk azonban, hogy

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV

Festészete csupa ellentétesség és mégis minden ízében jellemzetes sajátosság. Szinte elkábít a sokféleségével és mégis mindig individuális. A sokféleségében nemcsak nagy tudás nyilvánul, hanem a sokat tudóknak az a különös kedve is, hogy meglepjenek, megdöbbentsenek. Demonstrálni akarják azt, hogy minden téren megállják a helyüket. Mintha azt a legénykedő önérzetet akarnák megszólaltatni, amelyet a népdal úgy fejez ki, hogy: vagyok olyan legény, mint te, vágok olyan rendet, mint te. Majd minden képük ilyen büszke és büszkélkedő rendvágás. Nemcsak művészetet akarnak kifejezni, hanem főképen tudást akarnak demonstrálni. És ettől a folytonos demonstrálástól, az önérzetüknek ettől a szakadatlan megszólaltatásától abba a sajátságos helyzetbe jutnak, hogy a művészet a tudásukat szolgálja, nem pedig a tudásuk a művészetet. Ami néha-néha az abszolut virtuozitás útjaira tereli őket. Ámbátor javarészüknek annyira művészi az egyénisége, hogy még akkor is, amikor semmi egyébre nem gondolnak, csak a tudásuk, a mindent tudásuk, a mindent jobban tudásuk érvényesítésére: a képeik erős egyéni művészetnek kifejezései.

Magyar-Mannheimer Gusztáv közéjük tartozik. És közöttük az elsők között áll. Azok, akik róla véleményt formálnak, ezt a formálást bizonyára úgy kezdik, hogy: Mannheimer mindent tud. Ezt a főimpressziót kelti a művészete. És meg vagyok róla győződve, hogy ő maga teljesen meg van elégedve ezzel az eredményével. A tudásával akar hatni, a sokféleségével akar győzni. Tudja, hogy mindakettőben teljesen érthetőn megszólal az egyénisége. Amely nemcsak a kifejezés sajátosságában nyilvánul meg, hanem a fölfogás különösségében is. Különös világfölfogásban. A természetben cselekvő heroizmust lát. Azt vallja, hogy mindenben, ami van, érvényesül valahogy a természetnek ez a heroikus volta. Mannheimer nem úgy tesz, mint azok a romantikusan heroikus festők, akik kikeresték, kiválogatták és összerakták a természetben található patétikus elemeket és megszerkesztették belőlük a természet heroizmusát. Ő mindenben megérzi a nagy pátoszt és nagy tudatosságában: öntudatlanul, akaratlanul, magától értetődőn patétikus. Ez a minden ízében tudatos festő nagyszerűn naivvá lesz a világról való fölfogásának hatása alatt. És ez a naivitása érleli festésében a nagystílűségét. Mert a festése nagystílű. Az a kicsinyes önérzet-demonstráció, amely százféle képének megfestésére nógatja, nem rontja le nagystí-

Művészet 1904.

lűségét. Mennyi ellentétesség, milyen komplikáltság ennek a festőnek művészi egyénisége! S ettől a benne eluralkodó ellentétességtől ízig-vérig komoly egyénisége szinte ugyanolyan pikantériával hat, akár valami szenvelgő dekadens.

Világfölfogás a festészetben!... Vajjon mit szólanak hozzá azok, akik a l'art pour l'art jelszónak fanatikus félreértői és ezért indulatosan követelőző hangoztatói? Azok, akik ebben a jelszóban többet látnak, mint amennyi benne van s akik ezért természetellenes értelmetlenséggé sülyesztik. Akik nem tudják, hogy ez a jelszó a művészetnek csak a határait állapítja meg, de nem épít köréje kinai falat. Csak azt akarja, hogy a festés kifejezése ne legyen más, mint festői, hogy a téma ne nyomorítsa meg a kifejezést, hogy a témának, a hangulatnak, a világról való fölfogásnak ne áldoztassék föl semmi a festői előadás — pikturaiságából. Csak ezt akarhatta, ezt pedig kellett akarnia, amikor szükség volt rá, hogy a festészet, amely elbeszéléssé, leírássá, okoskodássá lett s amelyben mindenféle szempont dominált, csak éppen a festés szempontja nem: megmentessék önmagának. Elmulaszthatatlan szükség volt a határrendezésre, de botorságot mívelnek azok, akik a határrendezést a régi kinai módszer, a mindent távoltartó, mindentől elidegenítő és elszigetelő falépítő módszer szerint akarják végezni. A festés nem szigetelhető el az emberiség intellektuális tevékenységétől, a festés az intellektuális munkásság része, a festésnek része van abban a kifejezésben, amely megszólaltatja a gondolkozást. A l'art pour l'art jelszó szükségesség volt. Tisztított, rendezett, zavart oszlatott. De semmi szükség sincs a benne hirdetett ige fanatikus ortodoxjaira, akik, mint minden más ortodoxia is, vakon hisznek és azután semmit sem látnak.

MAGYAR-MANNHEIMER VÁZLATKÖNYVÉBŐL

Ezt a fejtegetést ismétlem és variálom, valahányszor alkalmam nyílik reája. Mert magam is a l'art pour l'art fanatikusai közé tartoztam, és máig is azok közé tartozom, akik a művészetnek egyebet, mint művészi kifejezést, nem koncedálnak, de azok közé is, akik a művésznek emberi jussát, fölfogáshoz, hangulathoz, érdeklődéshez való jussát elismerik. Ennek a jussnak esnek neki annak a híres jelszónak ortodoxjai, amely a görög esztétika föltámasztóinak, a német esztétika törvényalkotóinak és a renaissance bölcsészetének tanításain fejlődött, hogy kialakuljon, amikor a művészet korrupcióján érzett kétségbeesésben a művészet megmentését áhítottuk. A l'art pour l'art a művészet megmentése volt; ortodox magyarázata ellenben a művészetet a csőd elé viszi, mert az emberi kultura-közösségből való kiküszöbölését jelenti.

Ezelőtt az ortodoxia előtt, amelynek az úgynevezett legmodernebbek a legkonokabb hívei, bizonyára istenkáromlás-számba megy az olyan piktura, amelyben nemcsak artisztika, hanem világfölfogás is nyilvánul. Amilyen például Magyar-Mannheimer Gusztávé. Mannheimernek a világ nem csak színkép, hanem hangulat és értelem is. Nem igen tudok hamarjában valakit is festőink között, akinek a festészete olyan tökéletesen megfelelne annak a definiciónak, hogy a műalkotás a művész temperamentumán keresztül nézett darab világ, mint Mannheimer festése. — Bármit is ábrázol, mindenben megnyilvánítja az ő sajátos látását, különös fölfogását. A közönségesség is patétikusan szólal meg a képeiben. Azok, akik a fogalmakat filologus észjárással értékelik, éppen ezért nem tűrnék el, hogy Magyar-Mannheimerről az mondassék, hogy a festészetében naturalizmus is érvényesül. A pátosza révén inkább romantikusnak mondanák. Ez a pátosza pedig

nem teatrális, nem szenvelgett, eljátszott, hanem a sajátos látásnak és fölfogásnak őszinte kifejezése. Minden, amit lát, már is nagystílűen mutatkozik neki, de ő nem juttatja rögtön kifejezésre, hanem előbb átutalja az emlékezetének. Emlékezve fest. Azzal az emlékezéssel, amelylyel a tudós a tudományát őrzi és az intuicióját táplálja. A festés nagymesterei egytől-egyig így festettek. „Megtanulták" a világot. Megtanulták a formákat, a színhatásokat, az árnyékok és színek egymásra ható kölcsönösségét. És aztán erőssé nevelt intuiciójukkal meglátták azt, amit kieszeltek. Magyar-Mannheimer is megtanulja a tájékot, a tájék részleteit, a természet ezer objektumát. S mint modern ember, akinek tágabb már tudása köre, megtanulja a fényhatást s a foltok nagyszerű játékát.

E tanulmánya alapján kialakul a tudása. Mindent úgy lát, hogy emlékszik mindenre, amit látott. És ezért azt is megtestesítve látja, ami sohasem került a szeme elé. Megkonstruálja a tudott részletekből és megtestesíti az emlékezése és képzelete kegyelméből. Emlékezése és képzelete pedig azt az ő sajátos fölfogását szolgálja. A képei tehát komplikált intellektuális munka eredményei. Lát és földolgoz, azután emlékszik és átdolgoz. Lát ezer elemet, földogozza őket pozitív tudássá, azután megkonstruálja a képet az emlékeiből, vagy az emlékeiben gyökerező fantáziájával; megeleveníti, megtestesíti, nagystílűvé formálja a maga sajátos fölfogásával s aztán ezt a testté vált természetet, ezt az alakot, pozitív formát öltött képet — lefesti. Szakasztott úgy, mint a csakis lefestők. Látja a színek, a felületek, a foltok, az árnyékok játékát, látja a vibráló fénynek formát és színt alakító hatását. Látja a mélységeket és a színértékkülönbségeket, a távlat kialakulását és a levegőnek térformálását.

De látja mindezt a maga sajátos fölfogásával, amely a természetnek mindeme nyilvánulásaiban nagystílűséget sejt. Pátoszt érez a természetnek mindeme tüneményében és pátoszt szólaltat meg, amikor megfesti őket. Ezért lesz a képein néha nehézzé, nyomasztóvá az, amit a csakis konstatálók vagy a csakis festőin látók lengének, könnyűnek látnak. Ezért lesz a képeiben akcióval teljessé az, ami a természetben csak pittoreszk. Ezért lesz a képeiben néha monumentálissá a jelentéktelen részlet. Így lesznek az idilljei drámai hatású, nagypátoszú festményekké, így lesznek „paysage intime"-jei a nagy romantika megszólalásává, noha végig a leglelkiismeretesebb naturálizmus érvényesül bennük.

Megírtam róla, hogy a természetet tragikus hősnek tartja. Hősnek, aki csupa heroikus erő, akinek a megszólalása: villám és égzengés és földindulás és vulkánok tűzforradalma, s akinek bármennyire szertelen is az ereje, el kell tűrnie azt, hogy az emberi békés munka uralkodjon rajta s akinek bele kell nyugodnia abba, hogy a mosolygós verőfény és játszi tavaszi kedvesség is érvényesülhessen benne. Mint ennek a nagyszerű tragikus hősnek tragikus bűnei, olyanok a Magyar-Mannheimer képein tornyosuló fellegzet, a lázongó fény, a hatalmas erőt és az életnek békessége alá való lenyűgözést éreztető sok-sok természeti jelenség. Voltak olyanok, akik ezen a képen mosolyogtak. Nem értették meg. Hogy is lehet a természet tragikus hős? Hogyan is lehetnek neki bűnei? És ugyanazok a jóságos mosolygók magától értetődőnek tartják azt, hogy például a természet jóságos anya, hogy szelíd bölcs, hogy nyugovóra tér, hogy az áldását szórja. Magától értetődőnek tartják ezeket, mert már százszor hallották s mert ennek folytán már megtanulták őket. Hiszen a metaforikus látást is iskolában tanuljuk. Bevágjuk, mint valami leckét és rendesen csakis a bevágott leckét tudjuk. Azt, hogy például az ibolya szerény, iskolában tanultuk, tehát természetes dolognak tartjuk, de az új hasonlatot, az új metaforát nem fogadjuk el, nem értjük meg, mert még nincs benne a tankönyvünkben. Ezt pedig kénytelen voltam e helyütt konstatálni, mert Magyar-Mannheimer Gusztáv sajátságos természet-fölfogását most is úgy akarom jellemezni, hogy a természet benne tragikus, nagyszerű drámai hős, s mert nem lehetetlen, hogy azok a mosolygók, akik automatikusan lenyelnek mindent, amit számukra már konvencióvá megrágtak, a természetnek tragikus hősként való feltüntetését most is értelmetlenségnek fogják tartani. Én azonban megértem, és kiérzem

TÁJKÉP
MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV FESTMÉNYE

ezt Magyar-Mannheimer Gusztáv tájképei javarészéből.

Attól, hogy a természetet ilyeténképen dramatikusan jeleníti meg s hogy indulatok, erőöntudat és lázongó harag megszólaltatójává avatja: Mannheimer pátosza néha szertelenné lesz. Ettől a szertelenségtől pedig megzavarodnak festésében a színértékek, aránytalanok lesznek a mélységek, ónossá lesz a levegő, kemények lesznek az alakok. Hanem ezekben a szertelen képeiben még kábítóbban nyilvánul Mannheimer erős kolorizmusa, színeinek bujasága, tarkasága, mélysége. Szürke felhők tornyosulásában valóságos színszimfonia szólal meg. Ilyenkor az uralkodó szürkeség szolgálatába szegődteti valamennyi színt. Beleszeg a szürke-barna kavarodásba néhány éles rikoltó piros folt, meg-megszakítja néhány kék felületcafat, viola árnyalat, zöld és ezüst és sárga ecsetnyom. És mindmegannyi egymásnak tör, és indulatos harcot vív egymással és szenvedelmes elevenséget ad a szürkeségnek.

A kolorizmus különben is a java tehetsége. A színekben való öröm szinte ugyanúgy uralkodik a képein, mint a fölfogásának nagystílűsége. Ezzel a kedvével is a pátoszt szolgálja. Színei sajátságosan mélységesek, nem annyira ragyogók mint komor sürűséget, töménységet éreztetők. Nehezek és mégis nyugtalanok. Nagy súlylyal rontanak egymásnak. Egymással küzdenek, nem csak úgy pihennek egymás mellett. Mintha azért rakták volna őket nagy, bátor ecsetvonással egymás mellé, hogy egymást izgassák s az egymás uralmát a maguk érvényesülése kedvéért zavarják. És ez az izgalmas, nyugtalan színezés csupa nagyvonalúság. Nehéz, mélységes színekből hatalmas ecsetvonásokkal nyugtalan, vaskos, darabos felületeket, egymást fokozó kábító színfoltokat rak vásznára Mannheimer, vagy pedig pepecselő finomsággal plasztikus ábrákká

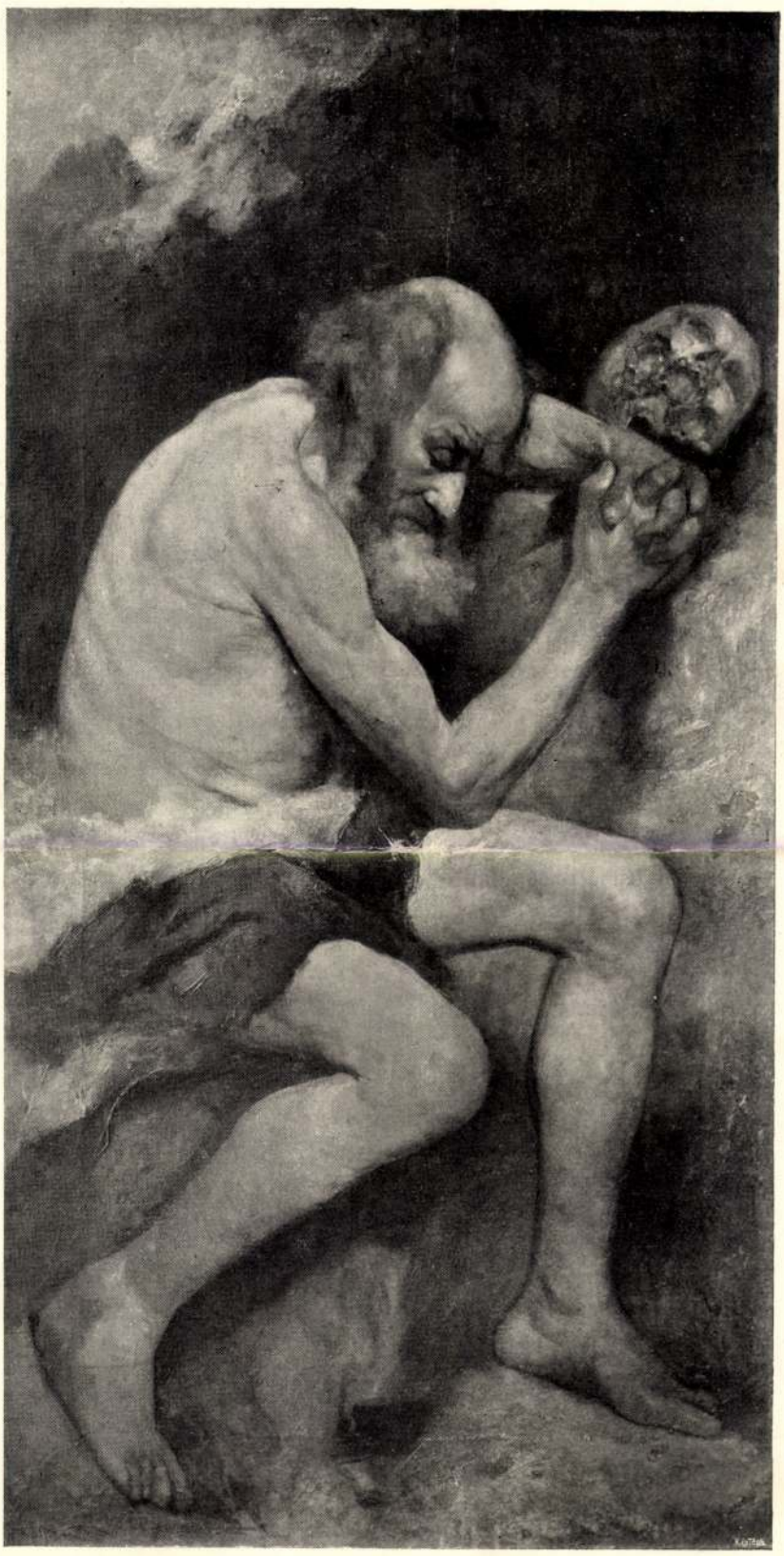

SZENT JEROMOS
MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV FESTMÉNYE

formálja azokat a nehéz, mély színeket, azt az ónos, tömény festéket. És finom aprólékoskodásában és energikus színszimfoniáiban egyaránt szólal meg a nagy pátosz. Amely, mint mondám, egyéniségének, sajátos világfelfogásának, a nagyszerűségben való örömének megnyilvánulása.

Sokfélekép fest és a festése mégis mindig egyforma. Mikor a galériatónussal kacérkodik, mikor lenge idillt lehel váznára, mikor ezüsttónusba fürészti nyugodalmas tájékait, mikor vibráló verőfényt csal olasz romantikájába, amikor kemény, nehéz, darabos, tömény festéssel szólaltatja meg a tragikus természet nagy pátoszát, mikor hangulatot fest puszta formafölvételnek szánt studiumaiban, amikor aprólékosságban tetszeleg magának és hajszálművészetté finomítja nehéz nagyvonalúságát: ez a nagyon sokféle festése, — amely, különben jobbára szerepjátszásban való remeklést, a mindenfélét tudással kacérkodó büszkeséget jelent — mindig egyformán sajátosan patétikus, mindig felfogásbeli és kifejezésbeli nagystílűséget fejez ki és mindig plasztikusságra törekszik. Mindig a rajzolás uralkodik benne és mindig a kifejezés határozottsága, majdnem kemény határozottsága, szigorú meghatároltság, az egymás mellett levőségeknek pontos, energikus különválasztása jellemzi festményeit.

Mindenben valami magában is értékes, magában is megálló individuálitást lát s ebben a sok értékes, egyéni becsű részletben a nagy természet energiájának, tragikumának, szenvedelmének, indulatosságának hordozóját és mindmegannyi részesét látja. Mindegyik részlet, minden folt, minden árnyék, minden szín, minden vonal annak a nagy kórusnak egy-egy tagja, amely a természet nagyszerűségét hirdeti. Hol magasztos himnuszban, hol megrendítő elégiában, hol szelíd idillben, hol hangulatos leírásában, hol mosolygó tréfában. A sokféleség megkapó, néha szinte szédítő routint, a tudás páratlan ügyességet nevelt beléje. A képei javarészét nézvén, elsőnek ez a routin ötlik szemünkbe. Azt érezzük, hogy Magyar-Mannheimer a festése fölött áll s hogy bár e festésben mindenütt erős individuálitás nyilvánul: a festés nem izgatja, nem kap bele a lelkületébe, nem fárasztja az idegeit, nem zavarja az érzését, gondolkozását, hanem csak munkában való kedvének szerez gyönyörűséget. Fest, mert örül neki, hogy tanuságot tehet a tudásáról. Ez a tanuságtétel inspirálja. Ez a gyönyörűsége, ez a különös elégtételérzése beszédesen nyilvánul minden képében, minden vonásában. És ez a gyönyörűsége szinte alkotórésze az ő sajátságos, értékes, rajongástól, lelkesedéstől ment, hatalmasan tudatos és csakis a világfölfogása korlátlan uralma folytán naiv egyéniségének.

GERŐ ÖDÖN

VIRÁGJÓSLAT
MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV FESTMÉNYE

AZ EMLÉKSZOBROK ELHELYEZÉSÉRŐL

Valahányszor városi köztéren emelendő újabb szoborműről van szó, a kérdések elseje, hová, a város melyik terére állíttassék fel? Csak a szándék fogamzott meg, nincsen még halovány fogalmunk a szoborról s már élénk az eszmecsere a felállítás helyét illetőleg.

S csodálatos: mentől tovább foglalkozunk a szobor-elhelyezés kérdésével, mentől behatóbban vizsgáljuk a városi terek alakjait, kiképeztetésük egyéb körülményeit, annál inkább szaporodnak a kételyek az iránt: hogy jól fog-e ott hatni a szobor, lesz-e megfelelő környezete, avagy a tér melyik pontjára állíttassék fel.

Igen gyakoriak az esetek, hogy az alapos vizsgálat egészen negativ eredményre viszen s hogy éppen nem, vagy csak alig vagyunk képesek föllelni a városban oly teret, a hova a szobrot, művészi hatásának kellő érvényesítésével s jól elhelyezzük; bár a szóban forgó terek egytől-egyig üresek, azokat szobor még nem ékesíti.

S rendesen azok a terek esnek ki legelőször a kombinációból, a melyeket az újabb időkben létesítettek, nagy forgalmi utak keresztező pontjain, kiterjedt térfelülettel és határolásaik pontos kicirkalmazásával. Ezeken nem találunk alkalmas helyet a szobor felállítására, nem kínálkozik ott sem jó álláspont, sem kellő háttér s minden meggondolásnak az a vége, hogy a szobor rosszul hatna ott.

Mert hiszen így vagyunk a képzőművészet bármely más alkotásával is. A festményt, képet teljesen csak úgy élvezhetjük, ha illő keretben és környezetben, jó megvilágításban szemlélhetjük. A legszebb kép is veszíti hatásának jó részét, ha a beállítás külső tényezői hibásan választvák, míg a kisebb igényű kép, előnyös környezetbe állítva, hatásában gyarapszik.

Képnél, kisebb objektumnál könnyen változtathatunk e külső tényezőkön; más azonban a köztéren felállított szobormű. Itt utólagosan mit sem tehetünk a felállítás körülményeit illetőleg. A mely térre, amely környe-

TANNHÄUSER
MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV FESTMÉNYE

zetbe azt egyszer beállítottuk, az ott megmásíthatlan marad.

Nyilvánvaló, hogy valamely szobor felállításának külső körülményeit előzetesen kell szemügyre venni, azokat előre kell megbirálgatni és mérlegelni. E miatt sokszor nagy út az, amelyet egy szobor felállítása határozatának fogantatásától — a tényleges megvalósulásáig meg kell tennünk.

Van már erre számos példánk Budapesten is. Így vajudott pl. éveken keresztül gróf Andrássy Gyula lovasszobra elhelyezésének kérdése. Legelőször az Andrássy-útnak városligeti torkolatát szemelték ki: — erről le kellett mondani, mert a tért a milleniumi emlékmű számára foglalták le. — Ekkor az Andrássy-úton végigsétáltatták a szobrot és a Körönd, az Oktogon-tér, az Operaház homlokzatának előtere, a Váci-körút bekezdése vétettek kombinációba. A Nyugati pályaudvar előtti tért is emlegették. Egyike sem felelt meg, vagy látszott megfelelni. Végül az Országház tájára esett a választás.

A főbejárata elé állítni nem lehetett, az kitűnt az oda helyezett próbafelállításból; más próbamintát tettek a déli keskeny homlokzat elé a Dunaparton. A kritika kifogásolta e helyet is, de nem volt már más választás, oda helyezik a szobrot, egy mindenfelé s mindenfelől nyitott, tág szabad térre, a hol, Budáról szemlélve, a hatalmas szobor törpévé fog zsugorodni, művészi hatásának nem nagy előnyére.

Mekkora fejtöréssel járhatott a király által adományozott tíz kisebb szobor számára kikeresni a felállítás helyét! Egyszerre tíznek, mikor egy számára alig kínálkozott tér? S nem is ítélhető szerencsésnek, hogy a Kö-

A RÓMAI CAMPAGNA
MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV FESTMÉNYE

röndre négyet is gyömöszöltek, és a Kígyó-térre kettőt kivánnak helyezni. A Kossuth emlékét megörökítő ércszobor számára a mérnöki hivatal tavaly vagy 18 elhelyező alternatívával állt elő. Előterjesztésében csaknem összes szabad tereinkről megemlékezett, de eredménytelenül. Mert, hogy elhatározták oda helyezni az Országház elé — azzal a kérdést még nem oldották meg. S nem is mutatott még eddig senki a szobor felállításának pontos helyére, az Országház-tér ama pontját meg nem jelölték, ahol jól és előnyösen lesz felállítható.

Még csak az Erzsébet királyné emlékszobra ügyét említem föl. Felállítása helyéül ugyan a Szt. György-teret jelölték ki, két pályázatban versenyeztek művészeink az elkészíthetés pálmájáért — de a felállítás helyét illetőleg — elhatározás elé az ügyet nem vihették. Nem jutott dülőre a kérdés, vajjon a téren belül, avagy annak szélére, a bástyafal elé állítsák az emléket, annyira mostohák a tér kiképzésének helyi körülményei.

Ezek ellenében hozok föl más példát is. A szabadságharc szobrának elhelyezési ügyét. Az általános vélemény és ítélet csakhamar megegyezett abban, hogy e szoborműnek az újonnan létesített Szabadság-téren kell állania.

De nem azért, mert a teret így nevezték el, hanem azért kapta a nevet is, mert a készülő tér láttára mindenki meggyőződött, hogy az a szabadságharc szoborra való tekintettel lőn megalkotva.

Mindenki könnyen tapasztalhatja, hogy ezen tér alakja, kiképzése olyan, a kerületén emelkedett házakkal oly környezet létesül, a mely környezetbe egy magasra törő hatalmas emlékmű — minőnek a szabadságharc szobrát képzeljük — teljesen illő és amelyben jól meg-

felelő keretet nyerne. Ime tehát, e példa annak bizonyítéka, hogy valamely emlékműnek jó felállíthatása céljából a köztérnek már eleve berendezve kell lennie. Szobrot csak oly téren lehet felállítani a művészi hatásának kellő érvényre juttatásával, a mely tér alakjával, kiterjedésének arányaival, körülhatárolásával, szóval egész kiképzésével a szobormű megfelelő keretéül szolgál, megjelenésének művészi hatását fokozza. Azaz: a szobor — a köztérrel (vagyis a szobor környezetével) elválaszthatatlan kapcsolatban áll és a művészi hatás mérlegelése tekintetében vele együttesen és egyetemlegesen esik a szemlélő birálata és megítélése alá.

A szobor felállításának mintegy előfeltétele: a jól megalkotott tér, a megfelelő környezet.

A midőn tehát nyilvános emlékszobroknak köztéren való felállításáról elmélkedünk, elsősorban a városi közterek elrendezésével és kiképzésével kell foglalkoznunk. Mert azok elrendezésében, kiképzésében rejlik a szobor megjelenésére nézve — művészi qualitása mellett — a döntő súly. — Ha lelki szemeink előtt felvonultatjuk az általunk ismert sok városi teret, úgy bizonyára sokkal inkább a régibb terek kapnak meg és kötik le érdeklődésünket, mint az újabbak. Igen sok régi tér van emlékezetünkbe vésve, amelynek szépségét csodáltuk, művészi hatásában gyönyörködtünk, ahol élvezettel hatott ránk szobornak és térnek együttes és összhangzatos varázsa. Ellenben mily sok az oly új tér, mely közönbösen hagy, üres és érdektelen!

De mennyire lebilincseli valónkat, és emlékezetünkbe véső dik valamely szép városi tér, például idézem a Szt.-Márk terét Velencében.

Képén is megörülünk szépségének, míg az, ki a valóságban élvezte, örökké emlékezik rája és elmereng gondolataiban e páratlan tér gyönyörűségein. Mi minden is egyesült a világ ez egyetlen pontján, hogy felejthetetlenné váljék a szemlélő előtt! Mélységes tenger; örök kék ég, történeti emlékek szólnak szivünkhöz, s velök a ragyogóan színes és változatos épületcsoportok, a fehér márványból való kőhomlokzatok, emlékművek — és különösen be- illetve felállításuk módja megragadja érzékeinket. Áhítatos bámulatra késztet az épületek egybecsoportosításával, mellérendelésével, a tér elrendezésében megnyilatkozó művészi tökély, az egész látóképnek művészi beállítása! S a tér sem nem szabályos, sem nem szigorúan szimmetrikus, de alaprajzi kiterjedése az azt körülövező paloták magassági arányaihoz van mérve — a határoló falsíkok terjedelmével arányos összhangba olvasztva. Velencének ünnepi díszterme az, oly módon s értelemben, a hogy az ókorban a görögöknél az agorák, a rómaiaknál a fórumok valának. Emezek is rendes gyűlőhelyét képezik a sokaságnak, ahol ünnepélyek, gyűlések tartattak, az állami törvények kihirdettek, emellett ékesítették emlékművekkel, szobrokkal, díszkutakkal, oltárokkal stb. Még pedig akként, hogy a tér egész felületében szabadon hagyatott, s csak a tér kerületén állították föl az ékesítő objektumokat, ahol a közeli háttér számukra a művészi hatást biztosította.

Követendő mintákul is szolgáltak a fórumok s későbbi városi terek megalkotásánál. Igy a renaissance-korban hozzájuk hasonlóan igyekeztek kiképezni a tereket, különösen Olaszországban, de Európa más vidékein is.

Az ekkép alkotott városi terek annál nagyobb művészi hatással ékeskednek, minél inkább érvényesülhetett létrejöttüknél az alkotó művész egyéni képessége, teremtő szelleme és fantaziája, ami kiviláglik azon tereknél, ahol a tért körülvevő középületekkel együtt egyazon építőművész rendezte el a teret is.

Minő megragadó emlékszerűséggel hat a szerény dimenziójú Capitolium-tér Rómában! Michelangelo műve. Térbeli összhang, méltóságos nyugalom, fenséges emlékszerűség jellemzői e gyönyörű térnek. Itt mutatta meg Michelangelo, miként állítandó be ily emlékszerű térbe a szobor, hogy művészi benyomása lehetőleg fokoztassék. Marcus Aurelius lovasszobrának felállítása a tér közepén alacsony talapzaton, a mélyebbre lebocsájtott térfelületen, örökké irányadó például fog szolgálni, mint kell köztéren felállítani egy szobrot.

De Róma még több ily nagyszerű térelrendezéssel tűnik ki.

A Szt. Péter templomának óriási előtere, Bernini oszlopcsarnokával a térelrendezésnek

egyik gyönyörű mintaképe. Ékesíti a tér közepén elhelyezett nagy obeliszk, két hatalmas szökőkúttal kisérve s számos kisebb emlék az előlépcsőzeten és a templom hatalmas homlokzata előtt.

A Piazza del Popolo gyönyörű kapu-tér, mely Vignola s a vele működött több építészek együttes műve, sajátos jellemző alkotásával és szituációjával szinte egyetlen, páratlan a maga nemében.

Az imént említett városterek különbözők ugyan külső megjelenésükben, de ha az elrendezés alapelveit kutatjuk, bizonyos egyöntetűségre fogunk akadni. E terek mindegyikénél az, aki a fő útirányban közeledik, szigorú tengelyrendszerben látja a tér fő- és keresztirányát, a jobbról és balról határoló falfelületek homorúan képezvék ki s a tér záró falára, mint főobjektumra vezetnek; épp úgy a tér nivója is, mely közepének lesülyesztésével szintén homorúvá válik. A tér határolását három oldalról zárt architektura végzi. Összefoglalva: a térelrendezés a határozott tengely-vonatkozásában a monumentális rendet, a falfölületeknek egymáshoz és a térfelület terjedelméhez mért arányosságában az összhangzatosságot, a három oldalról való teljes és hézagtalan körülzárolásban a befejezettségét tükrözteti vissza.

A térmegalkotás e tényezői tehát épp azon módon szerepelnek az emlékszerűség főjellegzői és attributumai gyanánt, a hogy őket valamely középület architekturájában érvényesítjük. Azaz: művészi, szép és monumentális terek kiképzésénél a kompozició ugyanazon elvei és tételei mértékadók, mint az építőművészetben általában.

Beigazolják és megerősítik ezt különösen a Franciaországban meghonosult térmegoldások, ahol az ugynevezett cour d'honneur motivumnak általános használatára és alkalmazására vezettek.

A cour d'honneur-rel az épületet emelő építőművész a város úthálózati felosztásától függetlenítette magát. Ezzel még erőteljesebben és határozottabban jut kifejezésre az, hogy a térelrendezés művészi föladat.

Párisban a Tuilleriák palotája, a Palais de Justice, majd minden egyéb középület s igen sok magánpalota is a cour d'honneur hatásos motivumának alkalmazásával épült föl. Számos uralkodói székpalota Európa más városaiban is előszeretettel alkalmazza e motivumot: a verseilles-i, a schönbrunni kastélyok, a Residenz Stuttgartban, Würzburgban, Koblenzben, Braunschweigban stb. jó példát szolgáltatnak erre.

Különösen a fejlett renaissance, a barokk-építészet korában látjuk ezt elterjedni.

Az újabb időkben Sempernek sikerült e motivumot nagyszabású téralkotásra kihasználnia, midőn az osztrák fővárosban a Burg és múzeumok építkezésével valósággal fórumot létesíthetett. Kétségtelen, hogy az ily módon teljesen zárt terek a különféle emlékszobrok felállításához a legjobb, a legszerencsésebb színteret adják.

Ezzel nem akarom mondani, hogy más tér e célra nem jó. — A középkorból fenmaradt számos szép tér mutatja, hogy nem föltétlen kellék a tér elrendezésében a szigorú szabályosság, vagy amire utaltam: az architektonikus kompozició. Helyébe léphet a festői elrendezés is, a szobor felállítására és a szép hatásának elérésére nézve teljes egyenlő joggal és eredménynyel.

De a térnek festői elrendezésénél itt is azt látjuk, hogy a tér körülhatárolása lehetőleg teljesen zárt s a tömegek arányosak s hogy a térfelület és a határoló falsíkok között bizonyos térharmonia nélkülözhetetlen, hogy a tér mindenképp szép, művészi benyomást kelthessen.

Azért maradt ránk a középkorból oly sok szép, bár szabálytalan tér, mivel az akkori közéletet még élénken áthatotta a művészi érzék. Szinte öntudatlanul követték a régi hagyományokat, jártak a szép példák nyomdokain s ezzel eltalálták a helyeset, a jót, a szépet a művészetben, a kézműiparban, a városi terek elrendezésében, tehát a városépítő művészetben is. Amióta azonban a mult század második felében különösen a városok oly rohamosan növekedtek, mint soha azelőtt, azok területeinek felosztásában jóformán csakis a gyors értékesítés, az üzleti, a gyakorlati szempontok váltak vezetőkké s nem a művésziek.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV VÁZLATKÖNYVÉBŐL

S bár mindenki elismerni kénytelen, hogy bámulatraméltó az, ami a városépitésben műszaki tekintetben, a közegészségi viszonyok fejlesztése érdekében létrejött, viszont konstatálhatjuk, hogy ez idő alatt művészi szempontból csak balsikerekről lehet szólani.

A művészet nem honosult meg a modern városépitésben. S azért az újabbkori városi terek főleg művészietlenek, hatástalanok, érdeknélküliek. A sablonos eljárás teremtette őket, nem az egyén művészi alkotásai ezek, hanem a hivatalos eljárás, bizottságok létesítményei.

Műalkotás pedig ez úton soha nem állhat elő.

Erre élő példával szolgálhat az az eljárás, amelylyel nálunk az Újépület telkének a felosztása elkészült, a Szabadság-tér megalkottatott.

Csaknem teljes évtizeden át folytak a hivatalos tervezések eredménytelenül; mert a végre megállapitott felosztási tervben a térkiképző művészetnek nyomait sem lehetett fölfedezni.

Ekkor egy névtelenül becsempészett s itt közölt tervrajzom szorította le a napirendről a már minden hatósági fórumtól helybenhagyott tervet. E tervemben a tér architektonikus kiképzésére fektettem a súlyt, miért is árkádokkal zártam azt körül s szigorú szimmetrikus szabályosságra törekedtem, amint azt a fönt említett római tereknél találhattuk. Lényegesnek tartottam a térfelület felosztását is s e miatt fölvettem tervembe az utak, a parkok kiképzését is.

A hatóság csak morális kényszer alatt fogadta el e tervet, amiért megrovási kalandban is részesitette szerzőjét. De eliminált a tervemből mindent, amivel a tér művészi hatását öregbitni céloztam.

Elhagyta a záró arkádokat, el a tér felosztását, különösen a félkörű záródásban a háromszögű parkrészeket és a tér egyenes része közepén a fasorokat. Eltolta a Zoltán-utca tengelyét és keresztülverette a Széchenyi-utca éjszaki határvonalát, amelyekkel a térharmoniát alaposan megrontotta.

Még jobban rontott rajta, hogy a tér nivóját nem képezte ki homorúan, hanem hordatott oda dombot mesterségesen, amelylyel a házak homlokzatai alól elvette azok alapzatát.

A tervemből kipusztitott parkrészeket és középső fasort csakhamar utólagosan kellett beékelni, mikor a térelrendezési munkálatok már készen voltak.

A hatóság részéről a tervemen ejtett átalakitások dacára is, a Szabadság-tért ma mindenki Budapest legszebb terének ismeri el. Nem vonja senki kétségbe alkalmas voltát a szabadságharc-szobor felállitására, sőt mindjobban be fog bizonyosodni, hogy oda könnyen több szobor s emlékmű is állitható. — Ezzel a természetben, a valóságban szolgáltattam bizonyitékot, hogy városi teret épitő

művésznek kell megalkotnia, mert más úton művészi alkotás nem létesülhet.

S áll továbbá az is, hogy szobrot csak oly köztéren lehet elhelyezni, amely e célra előre van berendezve. A mely térnél nem törődtek létesítésekor azzal a körülménynyel, hogy oda szobor is legyen helyezhető, oly térnél utólagosan hiába fogunk okoskodni, oda szobrot beékelni hiábavaló kisérlet, a művészet azzal nem nyer. S főkép azokon a tereken nem lehet személyt ábrázoló szobrokat feléállitani, amelyek mint forgalmi terek, több fő útirány keresztezésénél képződtek.

A szoborelhelyezés témáját ezzel még távolról sem meritettem ki. Más alkalommal fogok a szobor felállításának részletes körülményeiről szólani.

PALÓCZI ANTAL

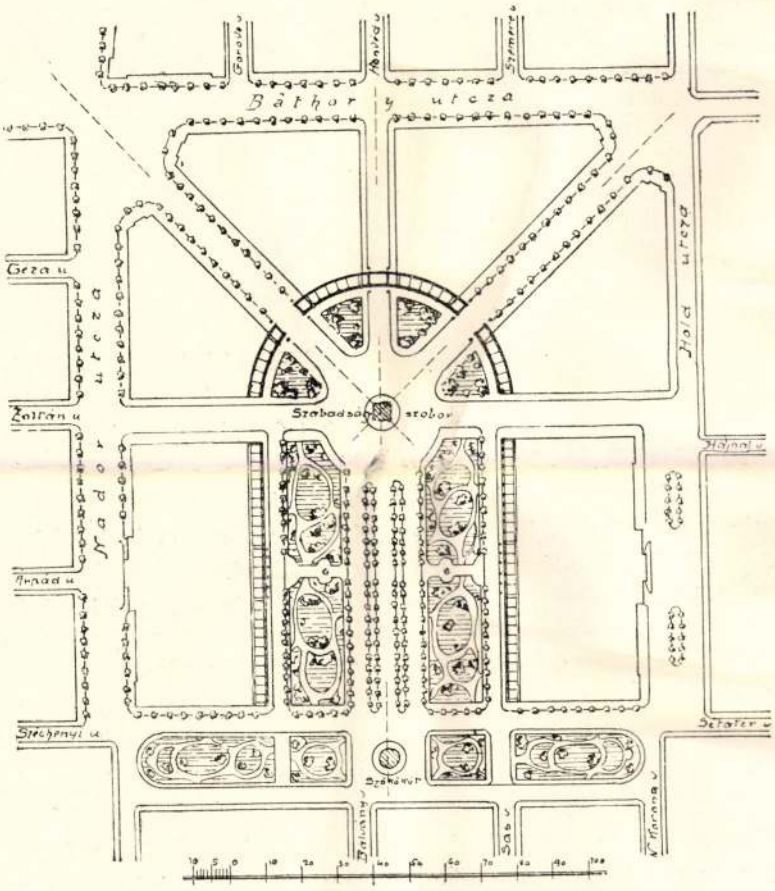

A SZABADSÁGSZOBOR ELHELYEZÉSE
PALÓCZI ANTAL TERVE

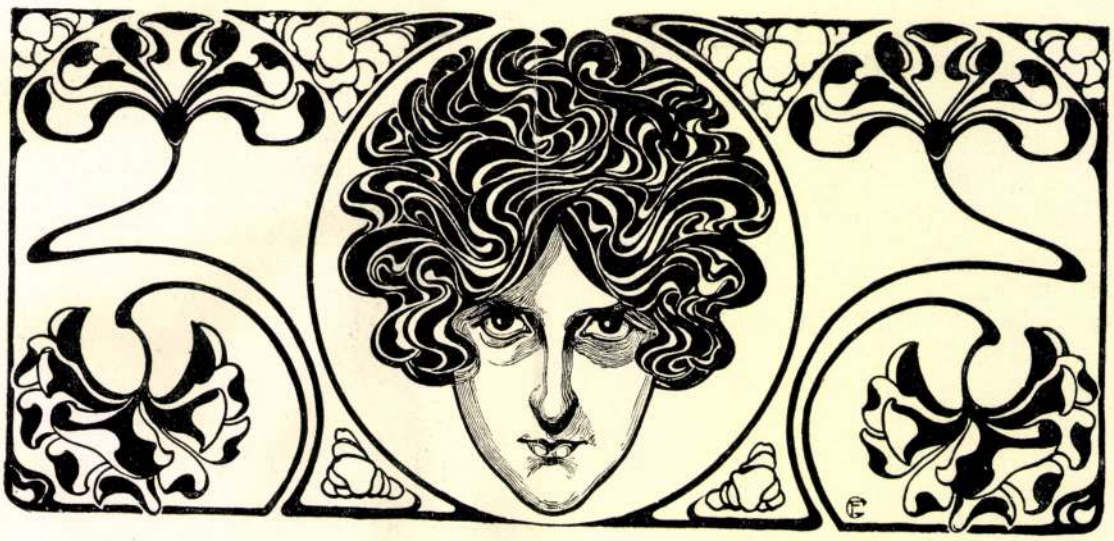

LENBACH

Azon a másik planétán, mely a napkeleti bölcsek lélekvándorlási elmélete szerint a földről elszálló lelkünknek legközelebbi állomása lészen, ugyancsak szűkiben lehetnek a nagy szellemeknek!

Egyre-másra dőlnek ki mellőlünk a szellem óriásai, azok a gigászok, akik elméjük és szivük harmonikus, de nem egyszer vérharmatos munkájával, az idő és tér korlátain túlcsapongó lelkük alkotásaival, vakmerően szárnyaló rohamban viszik előre az emberiséget a megtisztulás és a tökéletesedés útján.

Szinte csak tegnap történt, hogy Verescsagin fölött összecsaptak a Sárga-Tenger hullámai, még tán be se gyepesedett a sír, amely Dvorzsák-nak, a nagy cseh muzsikusnak porhüvelyét takarja, még rezegteti lelkünket annak a kegyeletes gyászpompának a zord fönsége, amelylyel koszorús költőkirályunkat, Jókait elkisértük utolsó diadalútjára és íme, már is egy újabb nagy veszteség sujtó keze nehezedett vállainkra, Lenbach-nak, a modern arcképfestés mesterének halálával.

Teljes világéletében császárokat, királyokat és fejedelmeket, írókat, művészeket és tudósokat festvén, maga is fejedelemmé lett a maga birodalmában és versenyen kívül szinte szuverén jogon uralkodott azok fölött, akiknek hivatásuk az emberi lélek titkait fürkészni ecsetjükkel.

Lenbach ezt a hivatását a legteljesebb mértékben betöltötte. Lélekbuvár s a nagy és érdekes egyéniségek hivatott ábrázolója volt első sorban. Lélekbuvár, aki a szem varázstükréből csodálatos biztossággal olvasta ki a lelkek esszenciális és jellemző sajátosságait, az elmék kohójában forrongó eszméket s a szivekben rejtőző érzéseket és hangulatokat, lélekbuvár, aki szavak helyett a vonalak és színek nyelvén örökítette meg a mult század második felében szerepelt kimagasló alakok egész sorozatának érdekes belső világát, esoterikus arculatát.

Szinte bámulatos intuicióval tudta megsejteni és két szem szótalan pillantásából megszerkeszteni a legkomplettebb lelkek és egyéniségek pontos anatomiai képét s éppen ez az amiben tán páratlanul áll összes arcképfestő-kortársai között. Boszorkányos ügyességgel tudta egy-egy merészen és szellemesen

AZ UJ ARANYÉRMESEK.

I.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV.

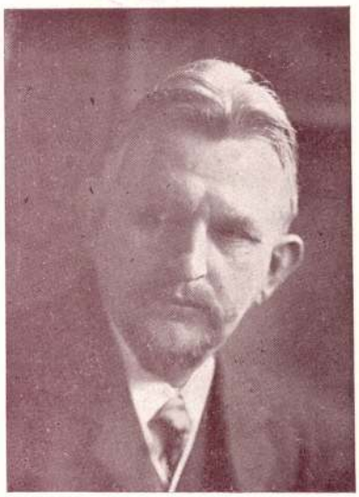

Vannak emberek, akiket nem lehet agyonütni s épp igy vannak művészeti jelenségek is, amelyekre százszor kimondják a halálos itéletet s ennek dacára százegyedikszer is elnémitják azt, aki fölöttük pálcát tör. Rácáfolnak arra, aki őket megcáfolja, mert gyökerük ott van, ahonnan emberi erő nem tudja kitépni, az emberi természetben. — Ilyen hatalmas, a támadást örökösen provokáló, hibáit meztelenül feltárva szuverén tudattal visszamosolygó művészet a Makarté, a hetvenes évek arisztokratikus császárvárosának könnyüvérü és amellett átkozottul előkelő, káprázatos művészete.

Makartról azt mondjuk, hogy üres, hogy szemfényvesztő, olcsó hatásokra dolgozó divatember és amellett lelkünk legmélyén ott ül az állandó, kiolthatatlan szimpátia, mely képeinek láttára ép oly erős lökést ad a léleknek, mint egy sokszorosan kárhoztatott rossz asszony ellenállhatatlan szépsége.

Gyermekkoromban emlékszem néhány Makarthatásra. Pillanatnyi élmények voltak, időben elenyészően csekélyek másokhoz képest, amik később, rendszeres tanulmányaim folyamán igénybe vettek s mégis érzem, hogy rövidségük dacára is alapvető szerepük volt, mindig elevenek maradtak, mint az embert készületlenül találó, elemi erővel fellobbanó tüneményes jelenségek emlékei.

Magyar-Mannheimer Gusztáv életrajzát olvasva, meg kell állnunk a Makart névnél. A császárváros modern művészi életének atyamestere tartotta a fáklyát, melynek fényénél a fiatal magyar festő rátalált a saját egyéniségére. Nem lett utánzó. Annyira nem, hogy külsőségei alapján talán sohase jutna eszünkbe Makart befolyására gondolni. Legértékesebb, legegyénibb művésztulajdonságaiban azonban kétségtelenül megállapitható a rokonság.

Mannheimer is a lendületes hangsulyok, az elegáns előadás, a csillogó szinek embere. Ő is az élet örömeinek teljességét kiélvezni akarók művésze. A természet jelenségei közül a derültekből és szeszélyesekből merit inspirációt. Szereti a mozgást, a meglepő festői ritmusokat. A szemnek fejjel nekiszaladó, hirtelen mozdulatu karcsu női test, a hullámoktól körülcsókolt kacér szépség a merész rálátással festett abbaziai partok alatt, az örvényes vizfelület és a plasztikusan tapadó nedves uszóruha Mannheimer legkedvesebb és legtipikusabb motivumai. Szereti őket bravurosan, keresett lineáris és kolorisztikus hangsulyokkal megoldani s képeibe ezzel is bizonyos égyéni ritmust visz.

A festői temperamentum heves és szellemes kilengésein kivül még egy másik pontban is tartja művészünk a rokonságot az osztrák nagymester szellemével. A különös stilusérzékben látom ezt a szoros összeköttetést.

Mannheimer a barokk-művészet dekadens szépségeinek egyik legszellemesebb interpretátora. A felhőpuhaságu szétfoszló formákkal ép oly biztos izléssel bánik, mint a melegfényü, aranybajátszó bőrfelület rozsdabarna patinájával. Sok életrevaló gondolat sugárzik ki ezekből a motivumokból és igazán sajnálnivaló, hogy a festőnek nem volt elég alkalma monumentális formába önteni őket.

Korunk művészetében nagy mérkőzés folyik a kifelétörekvő kutató és a retrospektiv irányu művészet között. Mindkettőnek megvan a maga jogosultsága. Az előbbi kétségtelenül nagyobb és felelősségteljesebb feladatot vállal. Járatlan utakra merészkedik s ezért nem is csuda, ha sokszor el-eltéved jobbra-balra. Elnézőknek kell lennünk e kitérésekért, mint minden kutatónál, kisérletezőnél. A másik, a kitaposott ösvényt kereső, kényelmesebb helyzetbe jut a forma megválasztása szempontjából. Csakhogy a forma szerencsés meglátása még csak féleredmény. A külsőségeken át be kell hatolni a dolgok szellemébe, genezisébe, meg kell találni benne a maradandó értéküt, hogy azáltal érthető lehessen a kortársak előtt is.

Mannheimer stilusérzéke meg tudott birkózni e feladattal s tudása lehetővé tette, hogy művészi élményeit világos és meggyőző formában adja elő. Az idei aranyérem nem a tehetség egyes szerencsés megnyilatkozását, hanem évek hosszu sorának energikus és következetes munkásságát jutalmazza.

F. T. Z.

Felv. Takács Zoltán

Uj Művészet 1913. I. 3. n.

összedől s mégis, nemcsak hogy életben maradt, hanem oly otthont alapitott, olyat, amely csaknem egymagában elég a jövő fejlődés biztositására. S életben maradását minek köszönhette? Egyszerüen annak, hogy számotvetett olyan erőkkel, amilyeneket mások nem tudtak, vagy nem akartak fölismerni. Programmjának legfőbb pontja lett, szóhoz juttatni minden uj tehetséget s minden uj irányt, amely a művészetben gyarapodást, erőkihasználást jelent. A Művészház nyitotta meg az érvényesülés kapuját nemcsak fiatal művészeink nagy része, hanem több hivatott külföldi festő előtt is, akik nálunk olyan megértésre találtak, amilyenben még otthon sem volt részük. Tudott találni ezenkivül a Művészház egy másik nagy erőforrást is. Betudta bizonyitani, hogy nálunk Magyarországon nemcsak azok termettek kulturára, akik itt a fővárosban minden lében kanalak szeretnek lenni, hanem azok is, akiket a sors arra itélt, hogy Kolozsvárott, Szatmáron vagy Ungváron legyenek egy magasabbrendü magyar kultura uttörői, harcosai, előőrsei. Eddig fölényesen mosolyogtak „a jó vidék" rovására központositott kulturánk kitartott kisajátitói, de ezt a mosolyt holnap már szigorrá fogja torzitani az elszalasztott kitünő konjunkturák miatti önvád keserüsége. Mert a Művészház nemcsak vidéki kiállitást rendezett, (ezt megtették mások is, akik uj piacot kerestek a maguk művészi portékájuknak), de ahol megfordult, szervező munkát is végzett; megvetette a központ és a vidék művészeti együttműködésének alapját. Ha következetesen fog haladni ezen az uton (és okunk van hinni, hogy nem is akar és nem is lesz kénytelen letérni), ha sikerül kiterjeszteni működési körét a vidék főbb pontjaira, életrekeltve ott állandó szervezeteket, oly munkát fog végezni, amelyik méltó párja lesz nagyapáink első alapvető lépésének, a Pesti Műegylet megalapitásának.

Felvinczi Takács Zoltán.

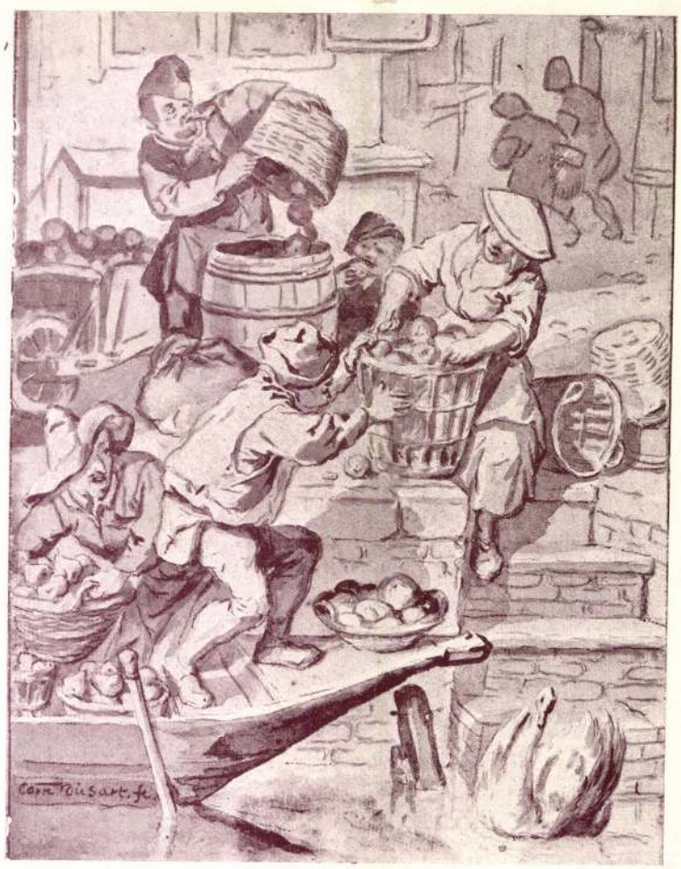

Dusart C.: A gyümölcskereskedők. A Szépművészeti Muzeum uj képe.

C. Dusart: Marchands de fruits. Les nouveaux tableaux du Musée des Beaux-Arts.

szerezni. Szellemi életünk vezető emberei, kiknek nagy része magányosan birtokolt egy-egy kisebb területet, féltve őrizte a maga jussát. Rejtegetett, titkolózott; elmarta azt, aki a közelébe bátorkodott. Mert ugy érezte, hogy kevés a fóka, de még jobb is volt, ha nem engedett bepillantást a konyhájába.

Tudjuk jól, hiszen ezerszer meg ezerszer hallottuk, hogy művészeti életünkben milyen elkeseredett és sokszor ugyancsak piszkos eszközökkel vivott harc dult a kenyérért. S bizony ez a küzdelem nem volt az az életet adó háboru, amelyre bevezető soraimban céloztam. A felszinre jutott kisajátitók küzdelme volt ez a feltörekvők ellen. Része annak a szellemi téren folytatott általános kenyérharcnak, amely részben változott szerepekkel ma is pusztit

Művészharcaink elfajulásának sok oka volt. Ezuttal azonban csak egyre akarok rámutatni, arra, amelyet egyáltalában nem szoktak emlegetni: az általános érdeklődés, az ellenőrzés hiányára.

Nálunk elenyészően csekély azoknak a száma, akiknél egyáltalában valamelyes művészeti igényekről beszélhetünk. A nagy többségnek tehát egészen mindegy, van-e Magyarországon művészet, vagy nincs, s ha igen, kik és hogyan tudnak vele boldogulni, érvényesülni. Hányan vannak, akiknek a festésről még mindig csak annyi fogalmuk van, hogy képet kétféleképen lehet festeni: simán és darabosan! Az előbbi módon festett képek a jól kidolgozottak, az utóbbiak szeccessziósak. Képzeljük már most el azt a végtelen távolságot, amit az igy gondolkozó laikusnak a magasabbrendü művészeti problemák megértéséig be kell futni.

Pedig hányan és hányan vannak, akik mégis szivesen közelednének a művészethez, illetőleg szivesen vezettetnék magukat, ha volna, aki törődnék velük. De ezzel szemben ugyan ki gondol arra, hogy vajjon Zomborban, vagy Mármarosszigeten akad-e néhány ember, aki szeretne tudni valamit az impresszionizmus és naturalizmus közti különbségről? Bizony alig akad olyan ember, mert ha valahol, hát nálunk megérlelődött az a tudat, hogy ami a fővároson kivül van, az egy másodrendü, fejlődésre képtelen valami, minden jogcim nélkül arra, hogy vele törődjenek s legfeljebb csak arra jó, hogy alkalomadtán kihasználtassék a parlamenti felfogás mintájára, amely szerint a vidék egyszer számit, amikor le kell szavaztatni.

Végzetes félreismerése a helyzetnek. Igaz, hogy vidéki városaink, mintegy négy-öt kivétellel, a kulturátlanság elkeseritő képét mutatják, de a jó szándék hiányát nem. Az idősebb nemzedéket magam sem tartom már reformálhatónak, de az ifjabbnál más törekvéseket látok. Aki végig csinált már életében egy vidéki kiállitást, vagy egyéb kulturvállalkozást, az tapasztalhatta, hogy ott igenis van publikum, amely teljes érdeklődéssel és lelkesedéssel fogad mindent, ami őt halálos elhagyatottságából kiemeli. Ha olyan emberekre van szükségünk, akiket még nem rontott meg a cinizmus, azok közt kell keresnünk őket, akik nem látják a kulturpanamákat arasznyi közelségből, kik a művészetben nem az előrejutás profanizálható eszközét, hanem a nemesebb fajtáju élvezeti cikket keresik. És ez a nálunk még ismeretlen embertipus fölnevelhető a vidéken. Többet mondok. A vidéki közönség uj generációjától várom a legmodernebb eszmék fentartás nélküli felkarolását. S ami fő, az őszinte és érdeknélküli állásfoglalást az általános érdekü művészeti kérdésekben.

Nézzük csak, milyen tiszta művészetet produkálnak a kisebb német városok. Mindenik egy-egy kis állam, amelyik lelkes kulturharcot folytat a másikkal és összességük az a nagy fórum, amelyikre nyugodtan hivatkozhat minden, ami jó, abban a tudatban, hogy itt, vagy ott, — de biztosan érvényesül.

Nálunk, sajnos, ez a fórum hiányzik s ezért állott elő az ismert példátlanul egészségtelen verseny az állam, a Képzőművészeti Társulat és a főváros körül. Az általános érdeklődésnek, mint praktikus segéderőnek és ellenőrző fórumnak hiányából ered az, hogy a Képzőművészeti Társulat kiállitásairól az egyik párt egyszerüen kitudhatja a másikat, mintha a művészet az ő kiváltságos tulajdona volna.

Világos tehát, hogy művészetünknek a legteljesebb decentralizáció tenné a legjobb szolgálatot. Decentralizáció minden szempontból. Az izoláltan dolgozó művész, vagy művészcsoport hamarabb megtalálja egyéniségét, illetőleg fejlődésének speciális feltételeit. Példa rá Nagybánya. Az érvényesülés utjának elágaztatása teremti meg azt az egészséges helyzetet, amelyre a művészetnek a szabad verseny és az akadálytalan fejlődés szempontjából szüksége van.

Művészetünket belső és külső ellenségek pusztitják s ezek ellen fel kell szabaditani minden szunnyadó energiát. Meg kell teremteni azt a hadi állapotot, amelyben minden artisztikus törekvés szabadon fejtheti ki erejét a másik ellen. De legyen szabad rámutatnom arra, mi inditott e néhány gondolat leirására.

Mikor a művészház megalakult, azt hiszem, sokan örültünk annak, hogy a magyar művészet s különösen az ifjabb művésznemzedék előtt az érvényesülés uj tere nyilt meg. Ugy éreztem, hogy végre bekövetkezik az a szerencsés állapot, amelynek előidézésére a régi és igazán nem rossz politikai mondás tanit: ha nincs ellenzék, csinálni kell.

A fiatal egyesületnek óriási megpróbáltatásokon kellett átesni A látszat sokszor azt mondta, hogy

UJ ERŐFORRÁSOK.

A természet kétféle háborut ismer: vérest és vér nélkülit. Az előbbi egyérterlmü a pusztulással, az utóbbi a gyarapodással. Amit az egyik ledönt, a másik fölépiti.

Ahol a háborunak ez a második fajtája hiányzik, hiányzik a haladás, hiányzik maga az élet.

Kétségtelen az is, hogy egy háboru diagrammja se mutat oly nagy kilengéseket, mint azé, amelyben a legmozgékonyabb haderő, az emberi értelem, küzd a gondolat legkönnyebben forgatható és legmesszebb hordó fegyvereivel.

Boldog az a társadalom, amelyik jól felszerelt hadakat küldhet e mérkőzésre. Boldog ország, amelyet ilyen polgárháboru dul. Ez a küzdés ad alkalmat az egyéni energia kifejtésére. Az ellentétek kihivó módon hatnak egymásra, mint ahogy két összeütköző felhő váltja ki egymásból a villámszikrát.

Egészséges művészi életet meg épen nem tudok elképzelni e nagy mérkőzés nélkül. Ha valahol, hát itt örök törvény, hogy küzdés nélkül egyáltalában nincs erő. A művészetben a béke elképzelhetetlen. Ott csak emelkedés, vagy sülyedés lehetséges; a stagnálás ismeretlen fogalom.

A magyar művészet most emelkedő, sőt gyorsan emelkedő mozgásban van s az átmeneti korok változatos és tanulságos képét mutatja Kiállításainkon ugyanegy időben a legkülönbözőbb jelenségekkel találkozhatunk, Madarász apó romantikájától kezdve a legmodernebbek matematikai jellegü elvonatkozásáig. Ez az egymásmellettiség, azt hiszem, a jövőben állandó marad. Nem tudom elképzelni, hogy a jövő művészete, amely mindig heterogén, retrospektiv anyagra fog visszatekinteni, valahogy oly egységes lehessen, mint volt a renaissance, barokk, rokoko, vagy a klasszikus művészet. És nem is kell, nem is szabad, hogy olyan legyen. A haladás szellemének az egyéni erők felszabaditása, a lehető legnagyobb decentralizáció felel meg. Az emberiségben végtelen sok intellektuális energia szunnyad s a megnyilatkozás megannyi formájára vár. Egységesitésük pusztitásukat jelentené.

Egyszerü állitások, amelyek igazán nem szorulnak bizonyitásra s mégis azt látjuk, hogy ahányszor az élet igazolja őket, mindannyiszor nagy az uj események keltette elégületlenség, a visszahatás. Ha egy modern törekvésü művészcsoport elszakad egy nagyobb egyesülettől, hogy uj hitvallásának érvényt szerezzen, sőt még akkor is, ha a művészet uj hajlékot talál ott, ahol azelőtt nem volt ami befogadja, elkerülhetetlen az ellenséges indulat kitörése az érdekükben sértettek részéről.

Nem is lehet másként. Akik a szellemi életben valamilyen irányt vallottak, szükségképen hiszik, hogy csak az ő utjukon lehet célhoz jutni. A művészet temperamentum kérdése. A művészi hitvallás nem történik szabad akaratból, hanem az egyéni hajlandóság kényszeritő hatása alatt. Elképzelhetetlen ennélfogva, hogy az igaz művész ne legyen pártember. Ha nem az, akkor nem is képviselheti lelke egész melegével a maga igazát. A másik pártember az ignoráns laikus, aki nem tudja jogosultnak tartani azt, amihez nem ért. Tulajdonképen legnagyobb részük semmihez sem ért, de hozzászokott, — helyesebben hozzászoktatták — a látásnak valamilyen módjához s ennek következtében mindent elvet, ami neki szokatlan.

A kettővel, vagyis a jogosult és jogosulatlan pártállást foglalóval szemben áll a hozzáértő; a nem alkotó, de tapasztalatánál és tehetségénél fogva tiszta látásu, helyesen mérlegelő ember. Ez hivatott elsősorban arra, hogy az ellentétes művészi nézetek nagy harcának eredményét gyümölcsöztesse. Ennek kötelessége gondoskodni arról, hogy megérdemelt elismeréshez jusson mindaz, ami kvalitásánál fogva művészi értékü. Neki kell gondoskodni mindenek előtt arról, hogy a művészet valóban az egész társadalom közös kincse legyen s ne találjon rá a hasonlat a véka alá rejtett gyertyáról.S ez az utóbbi posztulátum éppen az, amit nálunk nem lehet eléggé hangsulyozni.

Mert nekünk még mindig nincs elég érzékünk a nyilvánosság iránt. Mi még mindig passziv, konzervativ természetü keletiek vagyunk, kik lenézéssel vegyes bizalmatlansággal fogadunk minden szokatlant. Mi még mindig érthetetlen mosolygással mutatkozunk be uj ismerőseinknek, hogy lehetőleg távol tarthassuk őket magunktól. Bennünk még mindig az alföldi paraszt gőgje él, azé a parasztéé, ki naphosszat áll a tükörsima rónaság közepén, anélkül, hogy egy hangra, vagy egy mozdulatra érdemesitene bármit is. Bizony ez a flegma ront meg bennünk most is minden nemesebb anyagot.

S kivüle természetesen a mi nagy nyomoruságunk. Mikor az ország feltámadásakor nemzeti kulturánk csenevész hajtásainak ápolására került a sor, nem voltak hozzáértő embereink. Akiben tehetség — vagy annak látszata — volt, alkalmazásra talált mindenütt. Mindent kellett csinálnia, de semmit sem lehetett jól. Társadalmi berendezkedésünk s szegénységünk tiltakozott minden alaposabb szellemi befektetés ellen, amire egy nagyobbszabásu szakembernek szüksége lett volna.

A nyomoruság kifejlesztette az egoizmust. Aki valaminek birtokába jutott, igyekezett arra patentet

AZ ERNST-MÚZEUM KIÁLLITÁSAI

CIV.

CSOPORTKIÁLLITÁS

Andrássy Géza gróf és Magyar-Mannheimer Gusztáv festők és Sidló Ferenc szobrász

A KIÁLLITÁST RENDEZTÉK:

ERNST LAJOS ÉS LÁZÁR BÉLA

AZ ERNST-MÚZEUM KIADÁSA
BUDAPEST, 1929 MÁRCIUS HÓ

Légrády Testvérek nyomdai műintézete, Budapest. (Igazgató: Kertész Árpád.)

Magyar-Mannheimer Gusztáv.

Hetven éves lett hát Magyar-Mannheimer? A kéneső természetü kis ember egész élete csupa izgalom, művészetét is ez az izgalom ihlette. Talán ha életének változatos folyamatába bele tudunk látni, oda férkőzünk művészete titkaihoz. Ez talán megmagyarázza, hogy minden külső változatosság ellenére, művészete olyan egységes. Mert változatos élményeiből táplálkozik. Mert amit látott, érzett, amit átszenvedett, a sok mellőztetés és az elismertetés, amelyet kiverekedett, a siker, amelyhez oly nehezen jutott, ami epés szatirikussá tette, de folytonos munkára is ösztönözte, mind együtt adják meg talán a kulcsot művészetéhez.

Szegény hitoktató volt az apja s már az elemi iskolában maga kereste meg a kenyerét, rajzolgatással, amit apja nagy örömmel látott és buzditotta, noha a reáliskolában éppen a rajzból bukott el, pedig már akkor illusztrálással foglalkozott, többet, mint az iskolai tantárgyakkal. A Bucsánszky-féle kiadóvállalat, mely a ponyva számára Tatár Péter elbeszéléseit adta ki, kezdte foglalkoztatni, fametszeteket rajzolt, egyenesen fára. Azután a Czettel és Deutsch litográfiai intézetnek dolgozott, egy Elischer nevü litografus mellett kőre rajzolt, miközben a mintarajziskolának, mely akkor még a Rombach-utcában volt, esti tanfolyamát is látogatta, ahol Székely Bertalan és Greguss János tanárok korrigáltak. Tizenhárom éves volt, mikor egy trafiknak cégtáblát festett

Kápolnásnyéken; rajzolt mindent, ami elébe akadt; bejárta a nyomortanyákat és mécses világitása mellett, a helyszinen rajzolgatta a sok furcsa, elesett embert; nagy mappával a hóna alatt járt-kelt a városban, a kis nyápic kisfiu, hogy mindent, ami szeme ügyébe akadt, futtában mappájába rögzithessen. Hogy tanulhasson, beállott Borsos és Varságh fotografus műhelyébe, hogy ott retusirozzon. Jelen volt, mikor a Párisból hazaérkezett nagy mester, Zichy Mihály tanitványa, Mary kiséretében meglátogatta egykori bécsi kollégáját, Borsost, hogy lefotografáltassa magát, melyet azután Borsos az üveglapon kiszinezett. Egy ilyen példány látható az Ernst-Múzeumban. Zichynek feltünt a kis retusirozó legény, hiszen egykor ő is ezzel kereste meg a kenyerét Szentpétervárt, mielőtt Théophile Gautier felfedezte. Megnézte a rajzait és azonnal irt az apjának, hogy szivesen magával viszi Párisba, egy évig tanitja, de azalatt egyebet nem szabad csinálnia, mint amit ő kiván, az ő elvei alapján kell tanulmányait folytatnia s garantálja, hogy egy év után már meg fogja keresni a kenyerét. Egy évig Párisban? ... Istenem, ez álomnak szép lenne, de apja, a szegény tanitó, nem vállalhatta s a kis fotografus legény ott rekedt a műhelyben, mig végre annyit össze tudott kuporgatni, amivel Bécsbe mehetett az akadémiára.

Bécsben nem tetszett neki a metódus, a száraz rajz, a szabályos komponálás, de dolgozott tovább, nappal az iskolában, éjjel az elvállalt illusztrálásokon s valahogy csak megélt, sőt összeszedett egy kis pénzt is, amit azonban egy lengyel kollégája ravaszul kicsalt tőle és ő hetekig pénz nélkül maradt, koplalt, alig telt egy pohár kávéra. Ekkor egy ujsághirdetésben olvassa, hogy az

orosz-török háboruban dolgozó fotografus retusört keres. Jelentkezett az Angerer és Goeschl cégnél, ahol a fiatal legénykét nagyon kételkedve fogadták, mig be nem bizonyitotta, hogy nemcsak rajzolni tud, de retusirozni is. Előleget kapott és hazautazott egy dunai hajón, hol apjának nem tetszett a dolog, nem akarta, hogy az orosz főhadiszállásra menjen, de őt igérete kötötte és elutazott Bukarestbe, ahol egy Dusek nevü fotografushoz került. Itt sok munkája akadt, mellékesen is keresett, mert az orosz főtiszteknek, kiket fotografáltak, amuletteket kolorirozott vagy aranyozott, de a helyzetével nem volt megelégedve, nyomorult szállását egy tüdővészes társával kellett megosztania s elfogta a honvágy. Nem akarták engedni, a neki járó pénzt veszni engedte és delizsánszon haza indult a 27 fokos hidegben, Predeálon át, Brassóba, azután vasuton Pestre, az uton majd megvette az Isten hidege.

Itthon ismét illusztrálásból tartotta fenn magát, dolgozott az Ország Világnak, azután a Révai cégnek, s ujra takarékoskodni kezdett, hogy Münchenbe juthasson.

Ott előbb Raab Leonhard acélmetszőhöz került, aki nagyon ridegen fogadta. Odahaza csodagyereknek tartották, Raab szemébe vágta, hogy nem tud semmit. Ez nagyon kiábránditotta, de nem keseritette el, annál szorgalmasabban dolgozott s Raab kezdett vele megelégedni, — még most is hálásan emlékszik erről a mesteréről, akinél biztos rajztudásának alapjait vetette meg, aki mellett kezdte felfogni az igazi rajz titkait, ugy hogy egy év után felkerül az Akadémiára, Wagner Sándor mellé. Mily boldogság! Festő lesz tehát, teljesen művészetének élhet. Másfél év mulva egy akadémiai kiálli-

táson mutatkozott be. A lépcsőn lejövet, szembentalálkozik régi mesterével, Raab-bal.

— Na igazán gratulálok, kapott is valamit, aminek örülni fog.

Megkapta az akadémiai legnagyobb kitüntetést, aminőt csak Gyárfás kapott meg előtte. Ez volt élete első boldog napja!

A második, mikor bátyja egy hazaküldött tanulmányfejét tudta nélkül beküldte a Műcsarnokba. Nemcsak elfogadták, de meg is vették, még pedig kolléga: Nemes Elza grófnő. Alig hitt a szemének, mikor elolvasta bátyja levelét.

Nem sokkal utóbb megbetegedett, felvétette magát a deák-kórházba, ami nehezen ment, mert szimulánsnak nézték, aki csak iskolakerülés miatt akar a kórházban pihenni. Mert sokáig volt távol, tanára Wagner Sándor megharagudott rá, de megbékélt, mikor meglátta, olyan sovány és leromlott volt. Ajánlotta is ösztöndijra és az akkori kultuszminiszteri tanácsos, Hegedüs Kandid, a meleg ajánlásra 800 frt ösztöndijat utaltatott ki neki Trefort miniszternél. Ezzel a pénzzel olyan helyzetbe került, hogy teljesen a művészetnek élhetett. Felvették a Löfftz-iskolába, ez volt akkor az Akadémia elit-osztálya, mint egykor a Pilotyé. Ott is maradt mindaddig, amig a 800 forintból tartott.

Azután hazajött. Itt ujra illusztrálással kereste meg a szűkös mindennapi kenyerét. Mikszáthot illusztrálta a Révai-cégnek. Arcképeket festett, ha akadt. De nem igen akadt. Felment Bécsbe szerencsét próbálni és Makartnál jelentkezett, aki ekkor a Muzeum lunettejein dolgozott. Segédmunkásnak ajánlkozott. Magával vitte tanulmányait egy nagy tekercsben. Mikor azokat

Makart meglátta, azonnal felfogadta; ott dolgozott tágas műtermében, Makart vázlatai alapján s egymásután festette előbb Riberát modelljével, azután a többit, Tiziant, Dürert, Valesquest, — sorban egymásután. Mikor Makart meglátta az első képet, a rajzzal meg volt elégedve, de egyszerre csak kapja az ecsetet és kezd a képen végigszáguldozni, szélesen, dekorative s igy tett a többivel is, néhány perc alatt átfestette a részletezőn megfestett képet, át a maga modorába, ördögi ügyességgel. Itt, Makart mellett nagyon érdekes társaságba került. A Kärntner-Strassen volt egy kávéház, odajártak a hires bécsi festők, épitészek, kritikusok, a Café Scheidl-ba, hangos szócsatákat vivtak, művészetről és csakis művészetről volt ott szó és ő ugy érezte, mintha egy uj és ismeretlen világ nyilott volna meg előtte. Kapott ott munkát is, a szegedi szinház számára, a Hellmer és Fellner épitész cégnek egy mennyezetfestményt csinált mellékesen, szabad órájában, hat hét alatt. A szinház később leégett és vele odaveszett mennyezetképe is. Azonban ugy érezte, hogy a Makart-féle dekorativ-festészet nem az ő világa. Olaszországba vágyott és ujra az államhoz folyamodott segitségért. Meg is kapta az ösztöndijat és ezzel Rómába ment, ahol a Palazzo Veneziaban műteremhez is jutott. Rómából Nápolyba, onnét Capriba, onnét Anacapriba ment, a Villa Paradisoban lakott, ott érezte magát elemében, szorgalmasan dolgozott egy délamerikai spanyol festő barátjával, egész nap a szabadban, viaskodva a moszkitókkal, itt készültek a *Pergola*, az *Eke* c. képei, rendkivüli odaadással festve, képek, melyek a kollégák körében ott általános elismerést szereztek neki. Romako — a hires bécsi festő — el volt ragadtatva tőlük. Nápolyba

visszajövet, festette a *Holdvilágos nápolyitér*-t, amit a római kollégák oly nagyra becsültek.

Mikor hazajött — a nyomor fogadta. Ösztöndíjat nem lehetett minduntalan kapni, műveit pedig itthon lebecsülték. Ujra illusztrálásokból élt. Azután megkapta a Newyork kávéház kifestését, melyet Eisenhut társaságában végzett. A Bodó-kávéháznak 90 mezőnyét diszitette, részben figurális képekkel, részben ornamensekkel, — ezek ma már szinte teljesen elpusztultak, a hiányos gondozás folytán, a rossz lemosás és átfestés megölte őket. Ezen munkáit Benczur mesteriskolájának egy műtermében csinálhatta, de már ekkor művészi fiziognomiája sokkal készebb volt, semhogy Benczur közelléte hathatott volna reá. Csakhogy idehaza nem tudott érvényesülni. Irigység, ellenszenv, kislelküség, vagy mi okból? A milléniumi kiállitáson mellőzik, a párisi 1900-iki világkiállitáson bronzéremre ajánlották, — pedig ekkor már nem egy remekművét megcsinálta, többek között azt is, mely egy évvel később, az 1901-iki velencei nemzetközi kiállitáson nagy sikert aratott, megvették a velencei modern galériának, amelynek ez a *Tavasz* c. képe most is a galéria ékköve.

Ez a sok mellőzés elkeseritette. Megnősült és am pénzt kapott, abból régi képeket vett és műkereskedőnek csapott fel. Hagyta, hogy palettáján megszáradjanak a festékek. Ekkor érte a velencei siker. Ez ujra visszaadta a művészetnek s a Muzeum is kezdett tőle vásárolni. Most már talán husznál is több képe van a Szépművészeti Muzeumban. 1903-ban Bécsben volt nagy sikere. A müncheni kiállitásokon is feltünt: *Seine technische Gewandheit verblüfft*, — irták ott róla. Lassanként idehaza is az első sorba került. Az aranyérmek is fel-

keresték. Kollektiv kiállításain bámulatos sokoldalúságát ösmerték és csudálták meg. Ma — hetven éves korában — az a legmeglepőbb, minő fiatalos könnyedséggel dolgozik, mintha csak minden nap ujra kezdené a harcot a szinért, művészi álmai kialakitásáért.

Ez a kiállitása összefoglaló jellegü. Itt a multjának emlékei mellett művészete mai kiérlelődöttsége mutatkozik teljességében. Bárhogy változtatta is technikáját, — a miniatürszerü részletezéstől a széles, szintē vadul száguldó ecsetkezelésig, — egyazon veres fonál huzódik végig egész élete alkotásán. Élete örökös mozgalmasságának kivetitése ez művészete változatosságában. Derü és szenvedés, titkos bánat és néma öröm, — csupa változatos érzés — ott lappanganak titokzatos szineiben, finom formáiban és tónusainak misztikumában. Képzeletét élményei ihlették. A magábamenekülés és a felhők közötti száguldás, az elfojtott panasz és az olasz tenger vagy a magyar Balaton vize, mind érzéseinek tükörképei. Van egy kedvenc motivuma: Faenza kőkeritése, melyen virágok hajlanak át, — hogy kacag és zenél azokon a képeken a sok szin, pedig hányszor festette meg s mind más és más. Megüt egy billentyüt és melódiák szállnak a magasba. Szállnak, szállnak, örökös árnyalatváltozatokban, mindig mást hall ki, mindig másnak érzi. Az élet telerakta keserüséggel, a művészet egyre ujjá szülte és az uj és uj futamok, az édes *bel canto*, mely lelkében dalol, fiatalos hévvel, megnemesiti képzeletvilágát, melybe az élet árnyai elől menekül. Itt kitárja előttünk titkos világát, rajzain át finom tanulmányokat, melyekből kivirulnak, a megmunkálás kéjes fáradtsága közepett, az ujabb alkotások, a palettája magával ragadja, a szinek ujabb melódiákat

zengenek s mi itt — akárcsak a Scala-ban ülnénk — mintha egyre az olasz áriák epedő dallamait hallanók feltrillázni képei közepett.

Igen, Magyar-Mannheimer — kinek bátyja is neves zeneszerző volt egy darabig, mig a napi élet robotja el nem sodorta pályájáról — telivér zenész — festményeiben. Jól vagy rosszul menjen sorsa, ajkán dal fakad, csakhogy ez a lira a szineiből száll felénk. Minden művészet végső fokán zene. Ezt érezzük nála. Csakhogy ő nem filozófiai szisztémákat fest, nem „abszolut pikturát", ahol a formák elsikkadnak és felbomlanak és összeomlanak ; nem, Magyar-Mannheimer abszolut pikturája élményeiben, élményei a látottakban, a látottak az öntudat alatt rejtőző és egyre változó érzésekben gyökereznek és szinváltozatait ilykép — élete magyarázza. *Magyarázza?* Vajjon? Hányan szenvedtünk annyit mint ő. Hányunk sorsa volt még viszontagságosabb. Élményekben is vannak nálánál gazdagabbak. S mégis, — ki lett olyan szinvirtuoz, olyan szinmelódiagazdag, olyan kolorista-büvész, mint ő? *A művészetet, sajnos nem lehet megmagyarázni.* Vannak összefüggések, melyeket sejtünk. De a titkot se a kor, se a faj, se a stilus, se az életmód, de semmi meg nem magyarázza.

Van. Tavasszal a fák rügyeznek. Mert rügyezniök *kell.*

Magyar-Mannheimer művészetének életével való egységéből csak azt tudtuk meg, hogy képzelete milyen, hogy miből táplálkozik, hová ereszti le gyökereit, hogy művészetének fája mily televény talajba, változatos élményeibe van elültetve. De hogy *miként* sarjadzott elő az öntudat alól, hogy változatai *mint* kapcsolódtak élményei forgatagába, abban világosan látni nem lehet. Csak egy bizonyos. Fognak még lelkében virágok nyilani . . .

Dr. Lázár Béla.

ELSŐ TEREM.

Magyar-Mannheimer rajzai.

1. Tanulmány a Newyork kávéház mennyezetképéhez. Magántulajdon.
2. Lünettek . . . . . 100.—
3. Tanulmányok . . . . . 120.—
4. Tanulmányok . . . . . 200.—
5. Capri-ház udvarán . . . . . 200.—
6. Falfestményterv . . . . . 350.—
7. Tanulmányok . . . . . 150.—
8. Plakátterv . . . . . 150.—
9. Öreg ember . . . . . 150.—
10. Rajz. Magántulajdon.
11. Falfestményterv . . . . . 350.—

Festmények.

12. Üvegházak. Magántulajdon.
13. Virágos rét . . . . . 300.—
14. Holdkelte . . . . . 350.—
15. Akácfák. Magántulajdon.
16. Falu . . . . . 500.—
17. Bolgártelep. Magántulajdon.
18. Körmöcbánya. Magántulajdon.
19. Romai Campagne . . . . . 300.—
20. Velencei tó . . . . . 250.—
21. Quarnero . . . . . 300.—
22. Voloskai kikötő. Magántulajdon.
23. Villa Umberto (Róma). Magántulajdon.
24. Naplemente . . . . . 350.—
25. Pulyka. Magántulajdon.

26. Borus táj . . . . . 400.—
27. Nyári nap. Magántulajdon.
28. Régi Budapest. Magántulajdon.
29. Madonna. Magántulajdon.
30. Velencei tó mellett . . . . . 300.—

Rajzok.

31. Falfestményterv . . . . . 350.—
32. Tanulmányok . . . . . 100.—
33. Akttanulmány . . . . . 500.—
34. Vázlat . . . . . 300.—
35. Buona notte . . . . . 350.—
36. Tanulmányok . . . . . 120.—
37. Csók. Magántulajdon.
38. Tanulmány . . . . . 150.—

MÁSODIK TEREM.

39. Zivatar előtt . . . . . 2000.—
40. Büntetés. Magántulajdon.
41. Kora reggel . . . . . 1200.—
42. Siófoki ház. Magántulajdon.
43. Olasz táj . . . . . 2800.—
44. Padua mellett. Magántulajdon.
45. Zászlótartó. Magántulajdon.
46. Felsőolaszországban . . . . . 300.—
47. Nógrádi táj . . . . . 1600.—
48. Quarnero . . . . . 300.—
49. Szt. György. Magántulajdon.
50. Tiroli táj . . . . . 1500.—
51. Tél . . . . . 2500.—
52. Faenzai ut . . . . . 1500.—
53. Vizhordó lány. Magántulajdon.
54. Faenzai kertfal . . . . . 1300.—
55. Toscana . . . . . 1800.—
56. Déltiroli táj . . . . . 1200.—
57. Eső után . . . . . 1000.—
58. Processio Capri-szigetén. Magántulajdon.
59. Házak a tó mellett . . . . . 1200.—
60. Fiatal asszony. Magántulajdon.

HARMADIK TEREM.

61. Kora tavasz. Magántulajdon.
62. Toscanában . . . . . 350.—
63. Koldusbarát . . . . . 800.—
64. Idyll. Magántulajdon.
65. Tenger mellett . . . . . 350.—
66. Késő nyár . . . . . 300.—
67. Felsőolaszországi ut . . . . . 1800.—
68. Tannhäuser és Venus. Magántulajdon.
69. Szép Olaszországban . . . . . 1000.—
70. Falucska téli holdnál . . . . . 1500.—
71. Eső után . . . . . 1000.—
72. Quarnero . . . . . 1000.—
73. Rákoson . . . . . 1200.—
74. Nógrádi táj . . . . . 800.—
75. Tanulmány Danaë c. képhez . . . . . 2500.—
76. Készülő zivatar . . . . . 1500.—
77. Kisutca Körmöcbányán. Magántulajdon.
78. Tér Anacapriban. Magántulajdon.
79. Eke. Magántulajdon.
80. Fürdőző gyermekek . . . . . 2800.—
81. Nepomuki Szt. János-szobor. Magántulajdon.
82. Tirolban . . . . . 700.—

NEGYEDIK TEREM.

83. Tiroli hegyek . . . . . 2200.—
84. Vakáció. Magántulajdon.
85. Borus táj . . . . . 1500.—
86. Jesi közelében . . . . . 3000.—
87. Klasszikus földön. Magántulajdon.
88. Erdő széle . . . . . 2800.—
89. Félhold . . . . . 200.—
90. Gyártelep . . . . . 1000.—
91. Bolgárkertészet ősszel . . . . . 1000.—
92. Öreg ember. Magántulajdon.
93. Esteledik . . . . . 300.—
94. Bassanoi táj . . . . . 1200.—
95. Szent Erzsébet . . . . . 8000.—
96. Gyártelep Budapest szélén . . . . . 400.—
97. Nehéz felhők . . . . . 1300.—
98. Szegény kültelkiek . . . . . 4500.—

ÖTÖDIK TEREM.

99. Tér Faenzában . . . . . 1200.—
100. Tore Annunciataban . . . . . 1800.—
101. Római ásatásoknál . . . . . 400.—
102. Tanulmányfej. A Szépművészeti Muzeumé.
103. Nógrádi táj . . . . . 1200.—
104. Tirol . . . . . 1300.—
105. Tavasz Tirolban . . . . . 1600.—
106. Volosca késő ősszel . . . . . 1000.—
107. Anyám. Magántulajdon.
108. Quarnero . . . . . 1200.—
109. Felsőolaszországi táj . . . . . 350.—
110. Kertfalak . . . . . 1200.—
111. Tiroli falu . . . . . 500.—
112. Tiroli falu széle . . . . . 1400.—
113. Vicenza közelében . . . . . 1200.—
114. Volosca. Magántulajdon.
115. Zivatar . . . . . 1200.—

HATODIK TEREM.

116. Eső . . . . . 600.—
117. Arbe közelében . . . . . 1500.—
118. Ősszel . . . . . 350.—
119. Tanulmány . . . . . 800.—
120. Ősszel a Lidón . . . . . 350.—
121. Svábhegyen késő ősszel . . . . . 1400.—
122. Jókai-utcában. Magántulajdon.
123. Körmöcbányán . . . . . 3000.—
124. Ámor incselkedik. . . . . 1800.—
125. Halászfalucska . . . . . 250.—
126. Balaton mellett . . . . . 1000.—
127. Velencei tó mellett . . . . . 200.—
128. A Duna-ág mellett . . . . . 1000.—
129. Ősszel . . . . . 1000.—
130. Köd . . . . . 800.—
131. Olasz falucska . . . . . 1200.—
132. Tisztul az ég . . . . . 800.—
133. Virágos rét . . . . . 1000.—
134. Utca . . . . . 600.—
135. Parkfal . . . . . 800.—
136. A régi Epreskert . . . . . 400.—
137. Hangulat. Magántulajdon.
138. Olasz falu . . . . . 1200.—

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Öreg ember.

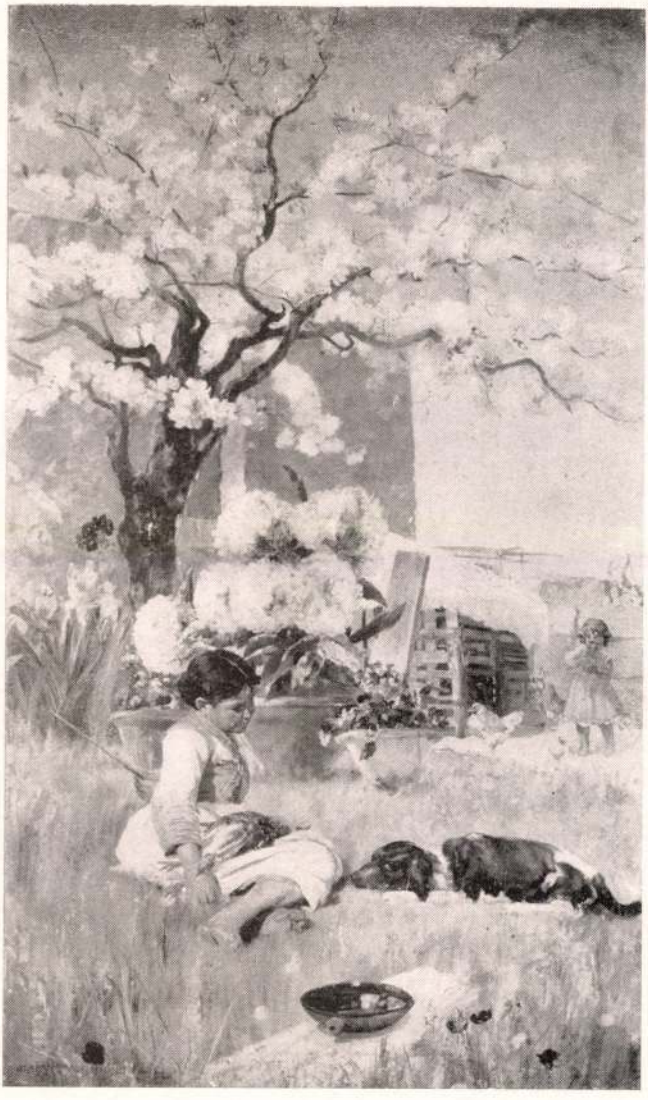

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Büntetés.

Magyar Mannheim

Gustav

Gyüjtés kiáll.

1929. aláre

Ernst Museum

Magyar Mannheimer Gusztáv

gyüjteményes

kiállitása

BUDAPEST, 1906.
A NEMZETI SZALON
KIADÁSA

Magyar Mannheimer Gusztáv

Magyar Mannheimer Gusztáv

gyüjteményes

kiállitása

BUDAPEST, 1906.
A NEMZETI SZALON
KIADÁSA

A NEMZETI SZALON

TISZTIKARA

GRÓF ANDRÁSSY GYULA, V. B. T. T.,
elnök.

VÉSZI JÓZSEF, MIN. TAN., FERENCZY KÁROLY,
alelnökök.

ERNSZT LAJOS, KÉZDI-KOVÁCS LÁSZLÓ,
ügyvezető-igazgató. művészeti igazgató.

BRUCK MIKSA, TÖLGYESSY ARTHUR,
BADITZ OTTÓ, KERNSTOCK KÁROLY,
KAMMERER ERNŐ, MIN. TAN.,
igazg. tagok.

DÉRY BÉLA,
titkár.

WEISER KÁLMÁN,
pénztáros.

DR. KÉPESSY JÓZSEF, RUBOVICS MÁRK,
ügyész. műtáros.

A NEMZETI SZALON

EZIDEI MŰVÉSZZSŰRIJE

BRUCK MIKSA, KATONA NÁNDOR,
EDVI-ILLÉS ALADÁR, MARGITAY TIHAMÉR,
GLATZ OSZKÁR, SZENES FÜLÖP,
ZEMPLÉNYI TIVADAR,
festők.

LIGETI MIKLÓS, STROBL ALAJOS, TÓTH ISTVÁN,
szobrászok.

BOBULA JÁNOS, KAUSER JÓZSEF, VIDOR EMIL,
építészek.

MODERN MAGYAR MŰVÉSZEK.

VI.*

MAGYAR MANNHEIMER GUSZTÁV.

A Nemzeti Szalonban egymásután bemutatásra kerülő modern művészek között kétségkívül a legérdekesebb művészi egyéniségek egyike Magyar Mannheimer Gusztáv. Mindent megakar festeni és mindent meg tud festeni s mindenik művében egy igazi festő-zseni rapszodikus megnyilatkozását fedezhetjük fel. Magyar Mannheimer Gusztáv a mai mindent elérni akaró korszaknak typikus művészeti jelensége. Mint kolorista föltétlenül igen nagy művészi nagyság s ezen művészeti tulajdonsága különösen mostan szembeötlő, a midőn művei először vannak gyüjteményesen kiállítva.

Mannheimer 1859-ben született Budapesten. Mint fényképész és litografus kezdi meg művészi pályáját és eleinte csupán a mintarajziskola esteli tanfolyamát látogatja abból a célból, hogy a művészet titkaiba pillanthasson. Majd tudásvágya Münchenbe készteti, ahol Radl acélmetsző, Wagner Sándor és Löfftz tanárokkal képezteti magát. A Mün-

* A Nemzeti Szalonban a modern magyar művészek közül gyüjteményes kiállítás keretében bemutattattak a következők: Ferenczy Károly, Strobentz Frigyes, Szinyei Merse Pál, Olgyay Ferenc és Fényes Adolf.

chenben gyümölcsözőleg eltöltött három esztendő után Bécsbe kerül Makarthoz, akinél másfél évig dolgozik, azután pedig Rómába, onnan pedig újból Münchenbe megy újabb két esztendőre, míg a kilencvenes években végkép Budapesten telepedik le.

Magyar Mannheimer Gusztáv művészi fejlődése Olaszországban kezdődik. Itt alkotja első komolyabb műveit, melyeket gondos rajz és finom kidolgozás jellemez. Amikor Olaszországot járta, Róma, Nápoly és Capri festői vidéke annyira lebilincselték, hogy észre se vette Olaszországban a régi mestereket s reá úgyszólván nem is léteztek a klasszikusok. Csak azt festette akkor, amit a nagy természetben látott és tapasztalt és pedig fotografikus hűséggel. Olaszországból visszatérve Münchenbe, lassan megismeri a régi mesterek szingazdagságát, a melyet már Makart oldalán sajátított el, de még mindig nem birta eléggé érvényesíteni a művészetének sajátságát képező szingazdagságot. Ekkor hazatért hazájába s a sors különös szeszélye úgy akarta, hogy régi képeket kezdett vásárolni, melyeket a 90-es évek elején waggonszámra hoztak Olaszországból és itthon potom árakért adogatták el a legszebb dolgokat is. Ez körülbelül 10 év előtt lehetett.

Ezen időtől kezdve, ha munkáit gondosan megfigyeljük, tapasztaljuk, hogy mennyire hatottak reá a régi mesterek sötét, de szines képei.

Ujra kezdi festeni a Délolaszországban látott vidékeket, de nem úgy, mint azelőtt, amikor azt hitte, hogy Olaszországban csak az azurkék eget lehet látni és festeni, hanem képeit a velencei nagy mesterek, egy Giorgione, Tizian vagy Tintoretto buja szineinek hatása alatt adja vissza nagyszerű technikai előadás és monumentális felfogásban. Arcképein és tanulmányfejein is tapasztalhatjuk, hogy menynyire hatottak művészetére a régi nagy mesterek képei.

E most bemutatott modern művészünk egyébként a miniatürfestésben is virtuóz s ezeket époly szélesen festi, mint bármely nagyméretű vásznát. Rajzain, melyek az «Osztrák-magyar monarcha irásban és képben» cimű nagy munkához és Mikszáth Kálmán műveihez készültek, egy mindenhez értő, nagyerejű művész munkásságát láthatjuk. Épen ilyenek a dekorativ dolgokhoz készített tanulmányai is, melyeket a New-York és Ferenc József-kávéház falfestményei számára készített.

A Nemzeti Szalonban, helyszüke miatt, műveinek csak egy része volt ezúttal kiállít-

ható, de már így is teljes képet nyer a látogató Magyar Mannheimer Gusztáv kiforrott művészetéről. A közelmultban Velencében rendezett nemzetközi kiállításon is méltányolták nagy művészetét és megszerezték egyik nagyobb művét az ottani Múzeum részére. Ha viszonyai a kiállítás után úgy alakulnak, hogy minden idejét művészetének szentelheti, úgy még sok elismerést és babért fog szerezni nemcsak idehaza, de a külföldön is a magyar képzőművészetnek.

Budapest, 1906 január 20.

Ernszt Lajos,
a Nemzeti Szalon igazgatója.

I.

1. SZÉNRAJZ A NEW-YORK PALOTA KÁVÉHÁZÁNAK MENNYEZETÉHEZ.
   Ára 500 kor.
2. SZÉNRAJZ A JELLINEK-PALOTÁBAN LÉVŐ DISZTEREM MENNYEZETÉHEZ.
   Ára 100 kor.
3. REPÜLŐ AMORETTEK. Ceruzarajz.
   Ára 80 kor.
4. REPÜLŐ AMORETTEK. Ceruzarajz.
   Ára 50 kor.
5. REPÜLŐ AMORETTEK. Ceruzarajz.
   Ára 60 kor.
6. A PÁSZTOR IMÁJA. Tusrajz.
   Ára 120 kor.
7. LEGYEZŐ TERVEZET. Tollrajz.
   Ára 60 kor.
8. FALKÉP MEDAILLON TERVEZET. Gouache.
   Ára 200 kor.
9. ORNAMENTÁLIS TOLLRAJZ.
   Ára 70 kor.
10. ÜLŐ NŐALAK A MŰVÉSZ VÁZLATKÖNYVÉBŐL.
    Ára 100 kor.
11. PLAKÁT. Olajvázlat.
    Az Orsz. Magy. Képzőművészeti Társulat tulajdona.
12. DEKORATIV MEZŐNYNEK KÉSZÜLT VÁZLAT. Szinezett szénrajz.
    Ára 80 kor.
13. CIMLAP TERVEZET. Vízfestmény.
    Ára 400 kor.

14. TÁJKÉP. Tollrajz.
Ára 50 kor.

15. FALKÉP MEDAILLON TERVEZETEK. Gouache.
Ára 200 kor.

16. OLASZ MOSÓNŐ. Tusrajz.
Ára 240 kor.

17. A KÉPZŐMŰVÉSZETEK EMBLÉMÁJA. Szines rajz.
Ára 60 kor.

18. CIMLAP TERVEZET. Ceruzarajz.
Ára 60 kor.

19. KÖNYVDÍSZ. Tollrajz.
Ára 60 kor.

20. FEJLÉC. Ceruzarajz.
Ára 50 kor.

21. TANULMÁNY a «Buona notte» cimű olajfestményhez. Ceruzarajz.
Ára 200 kor.

22. VADDISZNÓVADÁSZAT. Tusrajz.
Ára 160 kor.

23. TOLLRAJZOK A MŰVÉSZ VÁZLAT-KÖNYVÉBŐL.
Ára 100 kor.

24. MENNYEZETKÉP OLAJVÁZLATA.
Ára 600 kor.

25. FALKÉP MEDAILLON TERVEZETEK. Gouache.
Ára 200 kor.

26. NŐI AKT. Tollrajz.
A Szépművészeti Muzeum kézirajz kabinetjének tul.

27. ÁSVÁNYVIZ PLAKÁTTERVEZET. Szinezett rajz.
Ára 240 kor.

28. SZÉNRAJZ Bródy Sándor «Ezüst kecske» című regényéhez.

Taussig Hugó úr tulajdona.

29. FALKÉP MEDAILLON TERVEZETEK. Gouache.

Ára 200 kor.

30. KUGLIZÓ PARASZTOK. Tollrajz.

A Szépművészeti Muzeum kézirajz gyüjteményéből.

31. SZENT JÁNOS ÁRNYÉKÁBAN. Tusrajz.

Ára 120 kor.

32. ARAD A MAROS TÚLPARTJÁRÓL. Tusrajz.

Ára 200 kor.

33. NÁPOLYI PULYKAPÁSZTORLÁNY. Ceruzarajz.

Ára 160 kor.

34. TANULMÁNY a «Léda» olajfestményhez. Ceruzarajz.

Ára 60 kor.

II.

35. ALFÖLDI TÁJKÉP. Olajfestmény.
Ára 1700 kor.

36. VÁZLAT a budai királyi palota buffet-termének falfestményéhez. Olajfestm.
Ára 800 kor.

37. VIHAR. Olajfestmény.
Ára 2000 kor.

38. VÁZLAT a budai királyi palota buffet-termének falfestményéhez. Olajfestm.
Magántulajdon.

39. UTCA KÖRMÖCBÁNYÁN. Olajf.
Ára 2000 kor.

40. SCHERZO. Olajfestmény.
Ára 3400 kor.

41. MAGYARORSZÁGI SZENT ERZSÉBET. Olajfestmény.
Eladó.

42. TANNHÄUSER. Olajfestmény.
Eladó.

43. RŐTSZAKÁLLÚ. Olajfestmény.
Eladó.

44. FALUSI ÚT. Olajfestmény.
Ára 300 kor.

45. PULYKATANULMÁNY. Olajf.
Ára 300 kor.

46. TEHÉNPÁSZTOR. Olajfestmény.
Magántulajdon.

47. HÁZAK ANA CAPRIN. Olajfestmény.
Magántulajdon.

48. CAPRILEI SZIKLÁS ÚT. (Capri szigetén.) Olajfestmény.
Ára 800 kor.

49. AZ EKE. Olajfestmény.
Magántulajdon.

50. KORA TAVASZ. Olajfestmény.
Magántulajdon.

51. A DADA. Olajfestmény.
Ára 2400 kor.

52. SZEBB A PÁVA, MINT A PULYKA. Olajfestmény.
Magántulajdon.

53. KIS FEHÉRTEMPLOM CAPRI SZIGETÉN. Olajfestmény.
Ára 600 kor.

54. KLASSZIKUS FÖLDÖN. Olajfestmény.
Magántulajdon.

55. AGG SZERZETES. Olajfestmény.
A Szépművészeti Muzeum tulajdona.

56. ARCKÉP TANULMÁNY. Olajfestmény.
Ára 560 kor.

57. SZENTHÁROMSÁG. Olajfestmény.
Ára 700 kor.

58. ÚT ANA CAPRI FELÉ. Olajfestmény.
Nem eladó.

59. REGGEL A BALATONON. Olajfestm.
A Szépművészeti Muzeum tulajdona.

60. HYMNUSZ A TAVASZHOZ. Olajfestm.
Ára 2000 kor.

61. SZENT GYÖRGY. Olajfestmény.
Magántulajdon.

62. FELHŐK ÉS A MEZŐ. Olajfestm.
Nem eladó.

63. NYIRES. Olajfestmény.
Ára 240 kor.

64. JESI KÖRNYÉKE. Olajfestmény.
Ára 2000 kor.

65. KILÁTÁS AZ ERDŐBŐL. Olajfestmény.
Ára 240 kor.

66. A MAHARAZSA LEÁNYA. Olajfestm.
Magántulajdon.

67. LEÁNYFEJ TANULMÁNY. Olajfestmény.
Ára 600 kor.

68. MOSÓNŐK A RÓMAI CAMPAGNÁBAN. Olajfestmény.
A Szépművészeti Múzeum tulajdona.

69. GYERMEKFEJ. Olajfestmény.
Ára 600 kor.

70. ZIVATAR UTÁN. Olajfestmény.
A Szépművészeti Múzeum tulajdona.

71. A MŰVÉSZ ANYJA. Olajfestmény.
Magántulajdon.

72. FLORENZ KÖRNYÉKÉRŐL. Olajfestm.
Magántulajdon.

73. HERVADÁS. Olajfestmény.
Magántulajdon.

74. CSEVEGÉS HOLDFÉNYNÉL. Olajfestm.
Ő felsége a Király tulajdona.

75. CAPRILE. (Capri szigetén.) Olajfestmény.
Ára 500 kor.

75a. TANULMÁNY. Olajfestmény.
Ára 250 kor.

76. VILLÁMLÁS. Olajfestmény.
Ára 1000 kor.

77. NŐI TANULMÁNY. Olajfestmény,
Ára 1600 kor.

78. LILIOMOK ÉS BAZSARÓZSÁK. Olajf.
Magántulajdon.

79. KÜLTELKI SZEGÉNYEK. Olajfestmény.
Magántulajdon.

80. TÁJKÉPVÁZLAT. Olajfestmény.
Ára 500 kor.

81. FÉRFITANULMÁNY. Olajfestmény.
Ára 1600 kor.

82. MÓZES KITEVÉSE. Olajfestmény.
Magántulajdon.

83. A REGÉLŐ. Olajvázlat.
Ára 400 kor.

84. TÁJKÉP. Olajfestmény.
Magántulajdon.

85. SZEBB A PÁVA, MINT A PULYKA. Olajfestmény.
Magántulajdon.

86. ANA CAPRII TÉR. Olajfestmény.
A Szépművészeti Múzeum tulajdona.

III.

87. MENNYEZETFESTMÉNY-RÉSZLET. Olajvázlat.
Magántulajdon.

88. TAVASZI ÉBREDÉS. Olajfestmény.
Magántulajdon.

89. FALDEKORÁCIÓ-TERVEZET. Olajvázl.
Ára 500 kor.

90. SZINHÁZMENNYEZETI FESTMÉNY RÉSZLETE. Olajfestmény.
Magántulajdon.

91. MUZSIKÁLÓ AMORETTEK. Olajf.
Ára 300 kor.

92. ZIVATAR A MEZŐN. Olajfestmény.
Magántulajdon.

93. PULYKÁK. Olajfestmény.
Nem eladó.

94. HÁZ A PATAK PARTJÁN. Olajf.
Magántulajdon.

95. IDYLL. Olajfestmény.
Magántulajdon.

96. INCSELKEDÉS. Olajfestmény.
Magántulajdon.

97. UDVARRÉSZLET ANA CAPRIN. Olajf.
Nem eladó.

98. EKE A RÉTEN. Olajfestmény.
Magántulajdon.

99. VIRÁGZÓ ALMAFA. Olajfestmény.
Ára 240 kor.

100. SZIKLÁK A QUARNERÓN. Olajf.
Ára 240 kor.

101. VIRÁGZÓ ÁKÁCOS. Olajfestmény.
Ára 240 kor.

102. DÁNOSI GAZDASÁG UDVARA HÓBAN. Olajfestmény.
Ára 600 kor.

103. TENGER ÉS FELHŐK. Olajfestmény.
Ára 600 kor.

104. BUZAÉRÉS. Olajfestmény.
A KÖNYVES KÁLMÁN tulajdona.

105. AZ ORSZÁGÚT LOVRANO FELÉ. Olajf.
Ára 400 kor.

106. ZIVATAR A BALATONON. Olajf.
Eladó.

107. ÜVEGHÁZAK. Olajfestmény.
Ára 260 kor.

108. DEKORATIV KÉP VÁZLATA. Olajf.
Ára 480 kor.

109. DÁNOSI GAZDASÁGI UDVAR. Olajf.
Nem eladó.

110. KILÁTÁS AZ ABLAKOMBÓL. Olajf.
Ára 500 kor.

111. MENNYEZETKÉP OLAJVÁZLATA.
Ára 440 kor.

112. DEKORATIV KÉP VÁZLATA. Olajf.
Ára 300 kor.

113. TANYARÉSZLET. Olajfestmény.
Nem eladó.

114. TANULMÁNYOK KÖRMÖCBÁNYÁRÓL. Olajfestmény.
Ára 700 kor.

115. KAZLAK. Olajfestmény.
Ára 240 kor.

116. LEÁNYFEJ. Olajfestmény.
Magántulajdon.

117. RÉTEN JÁTSZÓ GYERMEKEK. Olajf.
Magántulajdon.

118. PARKRÉSZLET SZOBORRAL. Olajf.
Ára 260 kor.

119. TAVASZ. Olajfestmény.
Magántulajdon.

120. A FORRÁS NIMFÁJA. Olajfestmény.
Magántulajdon.

121. KILÁTÁS A QUARNERORA. (Icici.) Olajfestmény.
Ára 200 kor.

122. OLASZ VIZHORDÓLEÁNY PULYKÁKKAL. Olajfestmény.
Magántulajdon.

123. TISZAVIDÉKI TÁJ. Olajfestmény.
Ára 360 kor.

124. ERDŐTANULMÁNY. Olajfestmény.
Ára 200 kor.

125. A VOLT KMETTY-UTCA HÓBAN. Olajfestmény.
Ára 320 kor.

126. A RÉT. Olajfestmény.
Ára 400 kor.

127. SZÉNABOGLYA A RÉTEN. Olajf.
Ára 240 kor.

128. KERT A RÓMAI CAMPAGNÁBAN. Olajfestmény.
A Képzőművészeti Társulat tulajdona.

129. DÁNOSI UDVAR HÓBAN. Olajf.
A «Művészet» tulajdona.

130. HOLDKELTE. Olajfestmény.
Nem eladó.

131. A BALATON KENESE FELÉ. Olajf.
Nem eladó.

132. ESTI PIR. Olajfestmény.
Ára 300 kor.

133. PÁSZTORIDYLL. Olajfestmény.
A Szépművészeti Múzeum tulajdona.

134. CHIOSOTTÁK. Olajfestm.
Magántulajdon.

135. UTCA VOLOSCÁN. Olajfestm.
Magántulajdon.

136. ŐSZI SZINEK. Olajfestm.
Ára 240 kor.

137. VIRÁGZÓ OLEANDEREK VOLOSCÁN. Olajfestmény.
Magántulajdon.

138. ERDŐRÉSZLET OLASZFÖLDÖN. Olajf.
Ára 800 kor.

139. NYÁRI NAP. Olajfestmény.
Ára 800 kor.

140. ESTELEDIK A TANYÁN. Olajf.
Ára 2800 kor.

141. ŐSZI HANGULAT. Olajfestmény.
Eladó.

142. ICICI. Olajfestmény.
Magántulajdon.

143. SIÓFOKI HÁZAK. Olajfestmény.
Ára 280 kor.

144. HOLDSÜTÉS A BALATONON. Olajf.
Ára 240 kor.

145. KÖRMÖCBÁNYA A TORONYNYAL. Olajfestmény.
Nem eladó.

146. A NEW-YORK-KÁVÉHÁZ MENNYEZETÉHEZ KÉSZITETT VÁZLAT.
Ára 300 kor.

147. HORTENSIÁK. Olajfestmény.
Ára 2000 kor.

148. NYÁR. Olajfestmény.
Magántulajdon.

149. KÖZELEDŐ ZIVATAR. Olajfestmény.
Ára 2000 kor.

150. VÁGVÖLGYI RÉSZLET. Olajfestmény.
A Képzőművészeti Társulat tulajdona.

151. A NEW-YORK KÁVÉHÁZ MENNYEZETÉHEZ KÉSZITETT VÁZLAT.
Ára 300 kor.

152. NOTTURNO. Olajfestmény.
Ára 1600 kor.

153. SUB RAPPORTE. Olajfestmény.
Ára 1000 kor.

154. MEDAILLON KÉPVÁZLAT. Olajf.
Magántulajdon.

155. TAVASZ OLASZORSZÁGBAN. Olajf.
Magántulajdon.

156. MEDAILLON KÉPVÁZLAT. Olajf.
Magántulajdon.

IV.

157. FANTASZTIKUS FELHŐK. Olajfestm.
Ára 800 kor.

158a. PÁSZTOR AZ ERDŐBEN. Olajf.
Magántulajdon.

158b. RÉGI KASTÉLY FALA. Olajfestmény.
Magántulajdon.

159a. CAPRII UDVAR BELSEJE. Olajfestm.
Magántulajdon.

159b. HALÁSZTELEP. Olajfestmény.
Magántulajdon.

160. ÚT A TEMETŐHÖZ FELSŐOLASZORSZÁGBAN. Olajfestmény.
Ő Felsége tulajdona.

161. VIRÁGJÓSLAT. Olajfestmény.
Magántulajdon.

162. A BÜNTETÉS. Olajfestmény.
Magántulajdon.

163. KOLDUS BARÁT. Olajfestmény.
Magántulajdon.

164. SZIKLÁK KÖZÖTT. Olajfestmény.
Magántulajdon.

165. FIATAL ANYA. Olajfestmény.
Magántulajdon.

166. HÁBORGÓ TENGER. Olajfestmény.
A Szépművészeti Múzeum tulajdona.

167. VIZHORDÓ NŐ CAPRIN. Olajfestm.
Ára 1600 kor.

168. PERGOLA. Olajfestmény.
Magántulajdon.

169. PARKRÉSZLET TÉLEN. Olajfestmény
Ára 600 kor.

170. GYÁRTELEP. Olajfestmény.
Magántulajdon.

171. LÉPCSŐ EGY OLASZ HÁZHOZ. Olajf.
Ára 600 kor.

172. BAZSARÓZSAK. Olajfestmény.
Eladó.

173. LEÁNY LIBÁKKAL. Olajfestmény.
Magántulajdon.

174. VÁZLAT. Olajfestmény.
Ára 700 kor.

175. GYEREKEK TEMETŐJE CAPRIN. Olajfestmény.
Magántulajdon.

V.

176. SZÉNRAJZ. Vázlat.

177. PLAKÁTTERV. Szénrajz.
A Képzőművészeti Társulat tulajdona.

178. BÁLI MEGHIVÓ. Szénrajz.
Eladó.

179. CIMLAP-TERVEZET. Tusrajz.
Eladó.

180. JÓSZÍV-ÜNNEPÉLY PLAKÁTJA.

181. CSENDÉLET. Olajfestmény.
Magántulajdon.

182. SZÉNRAJZ. Vázlat.

183. HOLDAS ÉJ A TENGEREN. Olajfestm.
Ára 200 kor.

184. NAGY ZIVATAR A BALATONON. Olajfestmény.
Nem eladó.

185. TEMETŐ FALAK CAPRIN. Olajfestm.
Ára 200 kor.

186. JEGENYEFÁK. Olajfestmény.
Nem eladó.

187. HANGULATTANULMÁNY. Olajfestm.
Ára 200 kor.

188. BALATONMELLÉK. Olajfestmény.
Ára 200 kor.

189. BOLGÁRTELEP A RÁKOSON. Olajf.
Ára 200 kor.

190. SZINTANULMÁNY. Olajfestmény.
Nem eladó.

191. PLAKÁT.

A Képzőművészeti Társulat tulajdona.

192. ÉRVÁGÁS. Olajfestmény.

Nem eladó.

193. SZÉNRAJZ. Vázlat.

194. FENSÍK. Olajfestmény.

Ára 240 kor.

195. ESTI HANGULAT. Olajfestmény.

Ára 160 kor.

196. JÉGVERMEK. Olajfestmény.

Ára 160 kor.

197. BOLGÁROK TELEPE. Olajfestmény.

Ára 160 kor.

198. ESTI HANGULAT. Olajfestmény.

Nem eladó.

199. SIÓFOKI UDVAR BELSEJE. Olajfestm.

Nem eladó.

200. SZÉNRAJZ. Vázlat.

A

NEMZETI SZALON

(művészeti egyesület)

tagja lehet bárki évi 12 kor. tagdíjért.

A tagok díjtalanul látogathatják a Nemzeti Szalon kiállításait, a tagsági jegyen kívül évenként 10 darab szabadjegyet kapnak és részt vesznek az egyesület sorsjátékában.

A termekben elhelyezett butorok és egyéb dísztárgyak Schmidt Miksa műbútor gyárában készültek.

*

A termekben levő szönyegek Szántó Mór üzletéből valók.

Ő CSÁSZ. ÉS KIR. FENSÉGE KLOTILD
FŐHERCZEGNŐ UDVARI SZÁLLITÓJA.

PICK ADOLF

BUDAPEST

IV. KER., EGYETEM-UTCZA 11.

RAKTÁR RÉGISÉGEK, BÚTOR ÉS MŰTÁRGYAKBÓL.

EGÉSZ GYÜJTEMÉNYEK
VÉTELE ÉS ELADÁSA

Nezsideri papirgyártó-
részvénytársaság

Péterfalvai papirgyára

(Erdélyben).

Főraktár:

Budapest, V. Aulich-u. 5.

Készít mindennemű és kitünő minőségű irópapirt, fogalmazó-, nyomtatvány-, ujság és szines papirokat úgy ivekben, mint tekercsekben.

Különlegesség: Transsylvania - levélpapiros.

Ára 30 fillér.

STEPHANEUM NYOMDA R. T.
BUDAPESTEN

Magyar-Mannheimer Gusztáv
Istőművész

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV

Az Est
1929 IV. 7

— *Az Est tudósítójától* —

Ötven évvel ezelőtt állította ki első képét egy budapesti kiállítás keretében *Magyar-Mannheimer* Gusztáv. Ez a kép: egy öreg ember képe, ötven év után most ismét megjelent a közönség előtt, a művész kollektív és retrospektív kiállítása alkalmával. *Magyar-Mannheimer* nem rendez jubileumot, banketteket, művészi pályájának beteljesedett ötven éve alkalmából. *Úgy jubilál, hogy kiállította új és régi képeit* s megmutatta gazdag fejlődésének keresztmetszetét. Szinte meglepődik a fehérhajú, fehér szakállú, csillogó fekete szemű, energikus mozgású művész, amikor jubiláris interjút kérünk tőle. Aztán mosolyogva, vidáman beszél az indulásáról.

hatott. Ezzel érkeztem Budapestre.

— Tizenöt-tizenhat éves koromban *füzetes ponyvaregényeket illusztráltam*, hogy pénzt kereshessek. Mikor már elég pénzem volt, tizenhét éves koromban Bécsbe mentem az akadémiára. Rövid bécsi tartózkodás után

egy lengyel barátom megszökött minden pénzemmel.

Egy fillér nélkül álltam az idegen városban. Egy kávémérésben ültem és hirtelen megláttam a földön egy hatost. Egy megtermett munkás is meglátta, fel akarta venni, de én összeszedtem minden bátorságomat és rátettem lábamat a pénzre.

Órákon át ültünk egymással szembe, reszketve a hatosért.

— A munkás végül odajött és odasúgta: »*Osztozzunk!*« *Nem osztoztam, elmenekültem a hatossal.*

— *Egy ujsághirdetés mentett meg.* Az orosz-török háború folyt akkor, Bukarestben volt az orosz főhadiszállás. A főhadiszállás fényképésze retusőrt keresett. Előleget kaptam s hosszas viszontagság után megérkeztem Bukarestbe. Orosz katonák, cserkészek, dóni kozákok tömege nyüzsgött akkor a városban.

— A *Duschek*-féle fényképészeti studióban *katonai felvételeket kellett retusálnom.* A plevnai csata előtt az oroszok győzelemre számítottak. *Szerették volna a vezető török tiszteket foglyul ejteni* s nekem kellett a török tisztekről készült rajzokat sokszorosítani. *A rajzokat szétosztották az orosz katonák között, hogy*

a csata után felismerjék a szökni akaró török tiszteket.

De a plevnai csata egy kissé másképp végződött, mint ahogy az oroszok szerették volna.

— Orosz tábornokok, vezérkari tisztek jöttek be a műhelybe. Máriás amuletteket viseltek és ha megkoptak az amulettek, nekem kellett bearanyoznom, vagy újra átfestenem őket. Egy ízben

bejött az üzletbe a cárevics, a későbbi Sándor cár.

— *Kezembe adta az amulettjét, bearanyoztam. Öt arannyal fizetett, épúgy, mint Skobelev generális* ... És láttam bevonulni a városba *II. Sándor* cárt *Carmen Sylva* oldalán és láttam a kozákhadosztályok napokig tartó színes vonulását ...

a harctérre rendeltek ki,

de apám könyörgésére ekkor lemondtam állásomról. Delizsanszon jöttem haza Magyarországra az erdélyi havasokon át. *A 27 fokos hidegben felöltöben dideregtem,* mert a télikabátomat ellopták. *Éjjeli menedékhelyeken háltam* oláh pásztorok társaságában.

Mikor *Magyar-Mannheimer* visszatért Pestre, beiratkozott a Képzőművészeti Iskolába. *Székely* Bertalan volt a mestere egy ideig. Később *Münchenbe* ment. Leonhard *Raab*, a híres acélmetsző tanította.

— Tőle tanultam meg látni — mondja a művész. — Örökké hálás leszek ennek a német mesternek. Később *Wagner* Sándor, a magyar származású művész tanított. Megtudtam, hogy úgy nyilatkozott rólam kollégáinak:

»Tanul nálam egy magyar fiatalember, aki úgy fest, mint a régi mesterek.«

— Egy tanulmányomat elküldtem Pestre a bátyámnak ajándékba. Néhány nap mulva sürgönyt kaptam tőle, amelyben értesített, hogy képemet beküldte az akkori kiállítás zsűrijének. *A képet kiállították s az első nap megvette Nemes Elizgrófnő.* Nem akartam elhinni, azt hittem, rossz tréfa az egész. Egy öreg ember képe volt, első kiállított képem. Most ötven év után újból kiállítottam.

Így indult. Későbbi sikereiről gazdag, sokrétű munkásságáról már nem szívesen beszélt.

Inkább beszél a terveiről

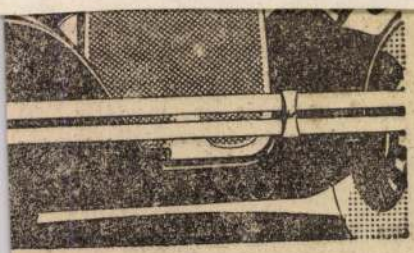

technikailag tökéletes kocsi. A
fáradhatatlan munkásságának az
égsem olyan drága, hogy ne
indenki magának.
i a legnagyobb gyártási teljesi-
Ennek a hathengeres kocsinak
lkut a minőség és az ár között.
pített kocsi, amely szélsebesen
és engedelmes kocsi, amely
olgálatára áll. Tegyen evvel az
y kérdésére tájékoztatjuk Önt

URING • COUPÉ
SEDAN NÉGY AJTÓS • LUXUS COUPÉ

elmi rt., Budapest, IV., Váci ucca 3.
sítve: Motors Detroit, Michigan U. S. A.

Magyar Mannheimer
Welly

Magyar Művészet
1927. 113

2061-909-~~806~~ 207

840. Keretek.

1 darab oldalt és elől völgyelt diófakeret, keleléssel és belől aranyozott keskeny léczczel.

Méretei 36:50 cm.

Becsértéke.....8 K

Magyar Mannheimer

Nelly

Magyar Studio

1920 dec. – 1921 jan. Érdek.

Genfi táj, olajf.

Versois Környéke, olajf.

Alkonyat, olajf.

158. Kovács Mihály.
Sz. Tisza-Abád-Szalókon 1818
3-án.

158. ~~[illegible]~~ Toldi Ferencz.

Vállon alól ig látható, szemb
és leberetvált álla körül, szakálla b
hajtott; nyakkendője kék; kivágott m
~~visel.~~

Vászon, méretei 50: 40.5 c
Tárkányi Béla hagyománya I

Ia melybe mellrüt szúrt,

Jelzése alól jobbra: K.M. 18

904:V.3.

Magyar Mannheimer
Nelly

U. 4285

Alsóladomér h. n. IX. 172.

Magyar Mannheimer Nelly

festőművermő III. 5-én elhunyt

Magyar Nemzet, 1967. III. 9. 6. o

Magyar Mannheimer Nelly

kiállított festménye:

Táj vízeséssel, olaj, 27 x 16 cm.

Ravaszi tárlat. A Szücsernek kiállítása 1957. Kat. szerk.: Kiadiginé Kirigi Irén. Bp. 1957. 19 l.

11. l.

Magyar Mannheimer Nelly

Táj vízeséssel, olaj, 27 x 16 cm

Budapest Műcsarnok kiállítása 1957
Kat. nem. kisdéjíné, Kisimi szén.

11.

MDK

Magyar-Mannheimer Nelli

Abbázia.
Ammerseei táj.
Zivataros táj.
Hangulat.

Az Ernst-Múzeum Kiáll.CVI. A Munkácsy-céh
II.Reprezentativ Kiáll.Bpest.1929.Okt.hó
Kat. 9, 10.1.

Magyar Mannheimer Nelly MDK

Táj vizeséssel, olf.

Mücsarnok 1957 Tavaszi tárlat

Magyar Mannheimer Nelly.

a Nemzeti Szalonban vasárnap megnyíló csoportkiállításon tájképei szerepelnek.
(említve.)

Nemzeti Ujság, 1927. jan. 30.

Magyar Mannheimer Nelly

Munkácsy-cel II. kiállításán az Ernst Múzeumban képei szerepelnek.

NM. 929. X. 20.

Magyar Mannheimer Nelly, festő MDK

1967. márc. 5-én meghalt.

Temetése a rákoskeresztúri temetőben.

—: Halálozás 11.

NÉPSZABADSÁG, Bu. 1967. márc. 9.

Magyar-Mannheimer Nelly

Szerepelt az "Alkotó Művésznők" kiállitásán.

Est, 1931.Jun.7.

Magyar Mannheimer Velly.

A Nemzeti Szalon 54. csoportkiállításán tájképei szerepelnek.
(említve.)

Magyarság, 1927. jan. 30.

Magyar-Mannheimer Nelly.

A Nemzeti Szalon 54-ik csaportkiállításán szerepel: „Buchsi részlet", - „Arbe", - „Genfi részlet" c. művei.
(emlitve.)

Pesti Hirlap, 1927. jan. 30.

Magyar - Mannheimer Nelly.

a Nemzeti Szalon vasárnap megnyíló csoportkiállításán tájképei szerepelnek. (emlitve.)

Pesti Napló, 1927. jan. 30.

Magyar Mannheimer Nelly.

festőművész.

A Nemzeti Szalonban vasárnap megnyíló csoportkiállításon műveivel részt vesz.

Nemzeti Ujság, 1927. jan. 28.

Magyar-Mannheimer Nelly.
festőművész

A Nemzeti Szalon 54. csoportkiállításán
műveivel szerepel.

Magyarság, 1924. febr. 1.

Magyar Mannheimer Nelly.

1927-ben a Nemzeti Szalon kiállitotta müveit.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Magyar-Mannheimer Nelly festőművésznő

Művei a Nemzeti Szalon LIV. csoportkiállitasan.
A kiáll.-ás 1927. jan. 30.-án nyilt meg.

Magyar Művészet, 1927. 2. sz. 113. l.

MDK

Magyar Mannheimer Nelly

Borongva, c. képe. Repr.

Mult és Jövő, 1921.Jan.-Febr. 44.lap

MDK

Magyar Mannheimer Nelly, festö

Táj vizeséssel. Olaj.

Mücsarnok.-Tavaszi Tárlat.1957. Kat. 11.1.

MDK

Magyar Mannheimer Nelly: Virágok, olf.
Tenger, olf.

OMIKE Téli kiáll. A Budai Izr. Nőegylet helyiségeiben 1944. febr. 21-márc. 19.

MDK

Magyar-Mannheimer Nelly festő

Magyar Müvészet, 1927. 113. l.

MDK

Magyar Mannheimer Nelly, festöm.

Tájkép. Olf.

Nemz. Szalon.- A Munkácsy Céh.VIII. repr. kiáll.-a
1935.márc.30.-ápr.14. Kat.

Magyar Mannheimer Nelly .

festőművész nekrológja. - Szocialista Művészetért, 1967.ápr.

Az 1967.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliogr.fiája /Művtört.Ért.197o.l.sz.68-1o7.l./

1o5. l.

Magyar Mannheimer Nelly festő

Ujság 1927.I.30. /Hat festő a Nemzeti Szalonban/

1.

Magyar Maris

Eredeti neve Könágó Mária. A Kalocsa melletti Negyvenszálláson született. Dédanyja, Répási Pöre és „írásos asszony" volt. Fiatalon tiltottak a sok „vika-firkától", míg titokban ki nem pingálta Tóth Ignácné kemencéjét. Édesapja, Könágó Károly ettől kezdve megengedte, hogy kímessen, pingáljon.

Losonci Miklós: Magyar Maris, a negyvenszállási pingálóasszony; Mügyűjtő, 1973/2-sz. 41-l.

2

Magyar Maris

Egyik fő mottínuma a nefelejcs. Kalocsai népviseletben bejárta a világot, Negyvenszállásról eljutott Moszkvába, Helsinkibe, Párizsba, Torontóba, San Pavlóba, Montréalba, ahol a hétszínen kimzett, pingált.

Losonci Miklós: Magyar Maris, a negyvenszállási pingálóasszony; Műgyűjtő, 1973/2. sz. 41. l.

3.

Magyar Maris

Máig megvan a leányhárésre készített ruha, ma is rendelnek belőle egyedi darabokat. Az „írásra" Kalocsa híres népművésze, Király Ilus tanította. Magyar pingálta a kalocsai vasvitállomás összes ajtaját 1950 körül, ezeken is a szív, a tulipán és a nefelejcs dominálnak.

Losonci Miklós: Magyar Maris, a negyvenszállási pingálóasszony; Mágyújtó, 1973/2. sz. 41. l.

ERNST-MUZEUM

A MAGYAR TÖRTÉNET, IRODALOM, MŰVÉSZET, SZINÉSZET ÉS ZENE EMLÉKEINEK GYŰJTEMÉNYE.

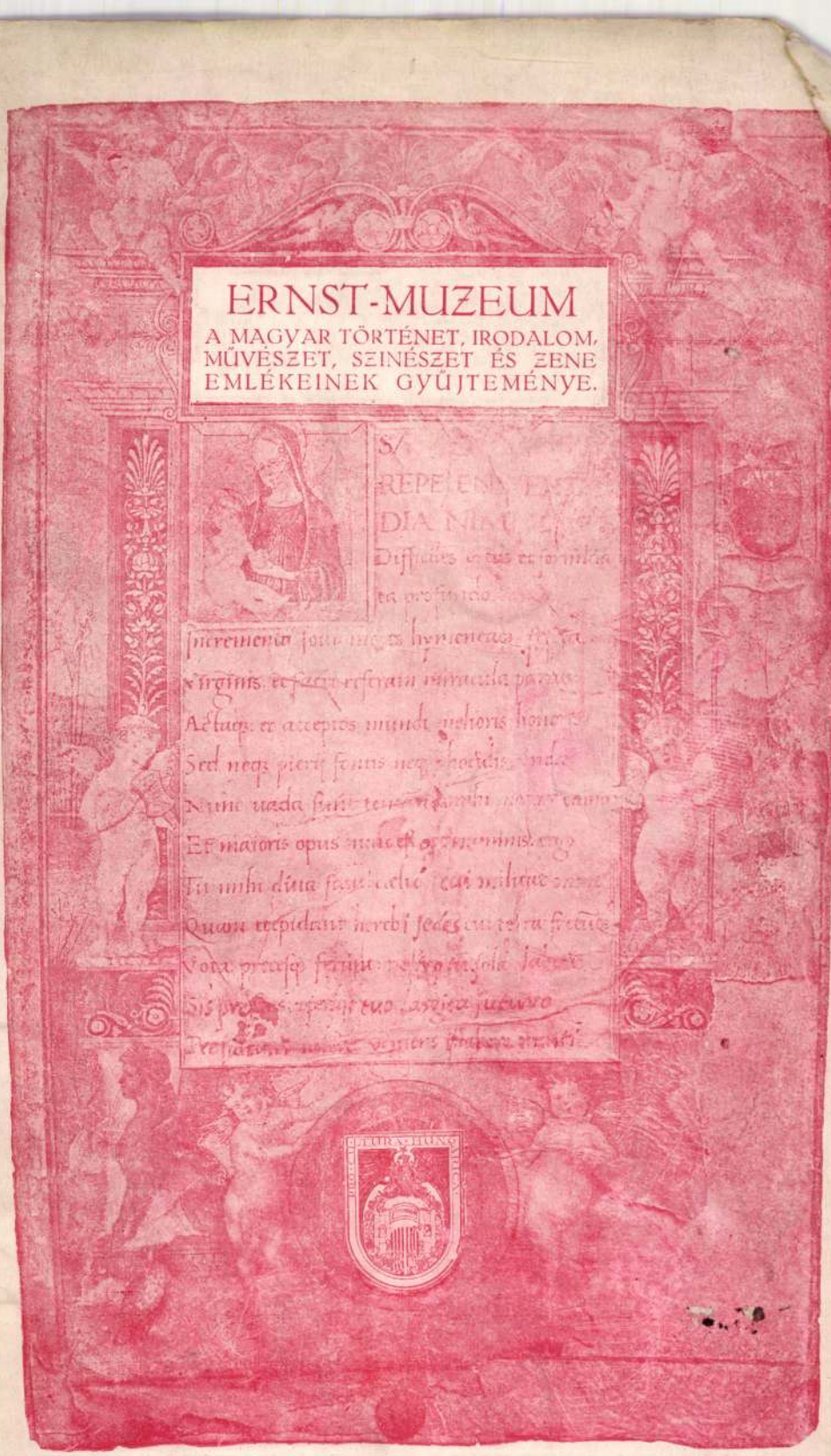

XII.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV KIÁLLITÁSA

AZ ERNST-MUZEUM KIÁLLITÁSAI

XII.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV KIÁLLITÁSA

RENDEZTE:

ERNST LAJOS DR. LÁZÁR BÉLA

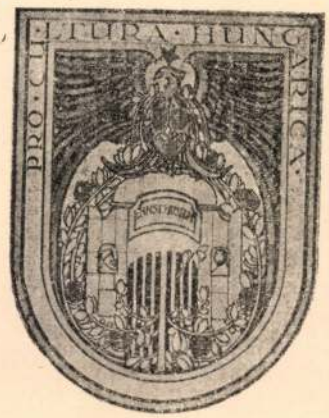

BUDAPEST, 1913
AZ ERNST-MUZEUM KIADÁSA

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV

Az ezermester ujra megjelent. Még pedig eddig nem látott gazdagságban és sokféleségben. Hoz egy sor eddig rejtegetett kincset, művészete sugalmazóit, melyeket műterme titkos fiókjaiban tartogatott, apró, deszkára festett természettanulmányokat, melyekben a delikát szinharmoniák igaz diadalt ülnek. Az egyiken finom, nem kicsinyes, sőt ellenkezőleg, széles ecsetkezeléssel visszaadott megfigyelésben ábrázolja egy-egy atmoszférikus csodájában a természetet. Máskor lágy, puha, ezüstös tónusok, vagy meleg, aranysárga nap, amott a holdfény hideg, éles ellentétei sorakoznak egymás mellé. Se szeri, se száma ilyfajta studiumainak. Utban, kertjében, a mezőn, az utcán, vándorlás közben és pihenőben, régi Jókai-uti kertjében, a tenger partján vagy magányos udvarokon az ő természetsóvár festő-szeme mindenütt magába szivta, mint egy folyton munkában lévő szivattyu, a szinek és vonalak, a felhők és fák, a háztetők és templomtornyok, a rétek és illatok, a gyermekaktok és a női fejek, szóval az egész természet formakincsét — most delikát tónusokban, egyszerü előadásban, majd részletezőn vagy sommázóan, igen erős változatokban.

Ezt az eddig rejtegetett nagy anyagot most kiteritette a közönség elé.

Hadd ismerjék meg őt egész változatosságában. Amint sötét szinekben borongó, tragikus érzésekig emelkedő tájszimfóniákat ad, melyekben pathos szólal meg, sötét tüzek égnek és fátyol alá boritott viharos szinek emésztik önmagukat. Ilyenkor zománcos szinek villognak, mély sonorikus hangokon. Töménykék egein ideges remegéssel cikkáznak változatos formáju felhők, odakent festékből szabadon alakitva őket. De ugyanugy bánik el a földdel, melyet izzószinü zöld, kék, bibor lakkokból alakit, — temperamentuma elragadja, az anyagszerüségre akár fittyet hány. De látjuk őt máskép is, — amint szinte hajszálecsettel fest, miniatürszerü apró kis képeket, gondosan kikeresve minden szintörést, minden anyagsajátosságot, a végletekig üzött pontossággal. Igy csak a fotografus lencse tud látni, — mondogatták a kishitüek, kiket ez a bűvészi ügyesség megdöbbentett.

A szubjektivitás e gazdagsága után az objektivitás ilyen kegyetlen szigorusága? Mi itt a megoldás?

Mi most a megoldást hozzuk, a megoldás pedig ez a sok, eddig rejtegetett vázlat, telve a titkaiban meglesett természettel. Itt minden ecsetvonás szimbolum, melynek jelbeszédét csak ő értette, az odavetett szinfoltot csak ki kellett épitenie, mert vázlatán már minden elem adva volt, képzeletében csak teljessé kellett tennie, mert lelkében látta alakjait, látta szinben, fényben, valeurben s a sommázó jelbeszédből kiolvasta a képet, minuciózus részleteivel együtt s a nagy vászonra játszva

vihette át, teljes szinpompájában, váltakozó, gazdag, sokoldalu technikával, melyek megfeleltek vizióinak. Igy csak a természeten uralkodni képes művész dolgozhatik. Egyetlen segitsége — a képzelete, melyet érzése táplál. Az érzést pedig a tragikus pathos és a delikát finomságok egyként ihletik.

Nem kapunk most tehát egy uj Magyar-Mannheimert, de egy teljeset, miáltal a róla kialakult képzetünk elmélyül, szint nyer sokoldalu megismerésben s gazdagszik: az ezermester bűvészügyességének ez a kiállitás lesz igazán ékesen szóló bizonyságtétele.

Dr. LÁZÁR BÉLA.

ELSŐ TEREM.

1. ALLEGORIA. Vízfestmény ..... 600.—
2. NŐI FEJ. Olajfestmény ..... 500.—
3. SZEBB A PÁVA, MINT A PULYKA. Löwenstein Arnold úr tulajdona.
4. CICÁK. Tanulmány ..... 400.—
5. RAJZ. ..... 200.—
6. MENYEZETKÉP VÁZLATA ..... 500.—
7. DEKORATIÓ VÁZLATA. Vágó László úr tulajdona.
8. MENYEZETKÉP VÁZLATA..... 500.—
9. ÜLŐ LÁNY. Rajz ..... 300.—
10. ÉNEKLŐ NŐ. Rajz..... 200.—
11. MEDAILLONOK. Vízfestmény ..... 500.—
12. Rajz. Vörös kréta ..... 400.—
13. BŰNHŐDÉS. Rajz ..... 300.—
14. DEKORATIV KÉP VÁZLATA ..... 400.—
15. HORTENZIÁK. Magántulajdon.
16. CIGÁNYOK. Tollrajz ..... 300.—
17. CIGÁNYGYEREKEK. Tollrajz..... 250.—
18. PLAKÁTTERVEZET ..... 300.—
19. JÁTSZÓGYEREKEK. Tollrajz ..... 250.—

20. MEDAILLONOK. Vízfestmény ..... 500.—
21. MEDAILLONOK. Vízfestmény ..... 500.—
22. NŐI AKT ..... 500.—
23. DEKORATIV RAJZ ..... 200.—
24. ANYA ÉS GYERMEKE ..... 250.—
25. AKT. Tanulmány ..... 300.—
26. ÁJTATOSSÁG ..... 250.—
27. EZÜST KECSKE. A Szépművészeti Muzeum tulajdona.
28. INCSELKEDÉS ..... 500.—
29. BALATONVIDÉKI MENYECSKE .... 250.—
30. AKT. Tanulmányok ..... 350.—
31. A MUZSA. Rajz ..... 500.—
32. SANTUZZA. Rajz ..... 500.—
33. TOLLRAJZ TANULMÁNYOK ..... 300.—

Magyar-Mannheimer : Cormella

Magyar-Mannheimer : Öböl.

MÁSODIK TEREM.

34. HOLDVILÁGOS ÉJJEL. Ő felsége tulajdona.
35. TANNHÄUSER ÉS VENUS ..... 6000.—
36. VILLÁMLÁS ..... 2000.—
37. ERDŐTISZTÁS. A Szépművészeti Muzeum tulajdona.
38. HERVADÁS. Özv. gróf Batthyány Géza urnő tulajdona.
39. ALFÖLDI TÁJ. Dr. Majoszky Pál úr tulajdona.
40. SABIN NŐK ELRABLÁSA. Vázlat ... 1200.—
41. ANYÁM ARCKÉPE. Nem eladó.
42. ZIVATAR UTÁN..... 3000.—
43. SZÖKŐKUT. A római Villa Umbertóban 800.—
44. OLASZ TÁJ. Róma környéke ..... 4000.—
45. VIHAR..... 800.—
46. NŐI FEJ. Tanulmány ..... 600.—
47. ATYÁM ARCKÉPE. Nem eladó.
48. KÖRMÖCI UTCA ..... 4000.—
49. HOLDVILÁGITÁS CAPRI SZIGETÉN 2500.—
50. NYÁR. Csajthay Ferenc úr tulajdona.

51. NŐI TANULMÁNY. Magántulajdon.
52. KLASSZIKUS FÖLDÖN ..... 4000.—
53. FÉRFI TANULMÁNY ..... 2500.—
54. VÁZLAT A KIRÁLYI PALOTA SZÁMÁRA KÉSZÜLT FESTMÉNYHEZ. Poór Ferenc dr. úr tulajdona.
55. LIBAPÁSZTORNŐ ..... 2400.—
56. FIRENZEI BENYOMÁS. Gróf Andrássy Gyula úr tulajdona.
57. AMORETT ..... 2500.—

HARMADIK TEREM.

58. INCSELKEDÉS. Magántulajdon.
59. KERTBEN ..... 600.—
60. PESZTONKA. Magántulajdon.
61. PILLANTÁS A TENGERRE ..... 1000.—
92. ELHAVAZOTT UTCA. Eladó.
62. PÁSZTOR AZ ERDŐBEN. Magántulajdon.
63. ESŐ ..... 400.—
64. KIKÖTŐ VOLOSCÁBAN ..... 800.—
65. TÉL. Városliget ..... 1000.—
66. CSIRKEFOGÓK ..... 600.—
67. ÖKRÖS SZEKÉR ..... 1400.—
68. KANPULYKA. Eladó.
69. NEPOMUKI SZENT JÁNOS ..... 1000.—
70. A RÉGI KMETTY-UTCA ..... 700.—
71. A RÉGI KIGYÓ-TÉR ..... 1000.—
72. ABBAZIA ESŐBEN ..... 1200.—
73. GYERMEKEK AZ ADRIÁBAN. Magántulajdon.
74. NYÁRI MULATSÁG ..... 500.—
75. TEMETŐI-UT. Ő felsége tulajdona.

76. IDILLIKUS HÁZ VOLOSCÁBAN. Áldor Frigyes úr tulajdona.
77. UDVARRÉSZLET ..... 500.—
78. A RÉGI DUNARAKPART ..... 1500.—
79. KLASSZIKUS FÖLDÖN. Magántulajdon.
80. VELENCEI RÉSZLET ..... 600.—
81. VOLOSCAI KIKÖTŐ ..... 1000.—
82. FÜRDŐZŐ GYERMEKEK AZ ADRIÁBAN ..... 1200.—
83. NYÁRI MULATSÁG ..... 1200.—
84. HAJÓK A VOLOSCAI KIKÖTŐBEN . 1200.—
85. GAZDASÁGI UDVAR ..... 1200.—
86. BOLGÁR KERTÉSZ-TANYA ..... 800.—
87. PULYKAPÁSZTORNŐ ..... 1200.—
88. LUBICKOLÓ LÁNYKA ..... 900.—
89. OLASZ PARKVIDÉK ..... 1000.—
90. NŐI AKT ..... 800.—
91. SIÓFOKI UDVAR ..... 900.—

NEGYEDIK TEREM.

93. PULYKA ..... Kladó
94. PERGOLA ..... Kladó
95. NYIRES .....
96. KORA TAVASZ ..... 1200.—
97. SZAMÁR ..... 1400.—
98. NYÁR ..... 4500.—
99. PARKRÉSZLET ..... 900.—
100. TÁJKÉP. Tanulmány ..... 400.—
101. TISZAVIDÉKI TÁJ ..... 700.—
102. SZÁNTÓFÖLD ..... 800.—
103. ESŐ A TENGEREN ..... 700.—
104. IDOMITÁS ..... 600.—
105. RÓMAI BENYOMÁS ..... 600.—
106. TENGER ..... 900.—
107. TAVASZ A RIVIERÁN. Landesman József úr tulajdona.
108. BUDAPEST KÖRNYÉKE ..... 600.—
109. TÉL A KERTÜNKBEN ..... 1000.—
110. MOCSARAS TÁJ ..... 600.—
111. SCHERZO ..... 400.—
112. REGGELI SZÜRKÜLET ..... 800.—

113. VIRÁGZÓ GYÜMÖLCSFÁK ..... 800.—
114. TAVASZ ..... 2000.—
115. ZORD TÉLI DÉLUTÁN ..... 400.—
116. TANULMÁNY A MAHARADZSA LÁNYA C. KÉPHEZ ..... 500.—
117. HULLÁMOK ..... 600.—
118. VIHAROS TÁJ ..... 1400.—
119. PARKRÉSZLET ..... 900.—
120. FELVONULÓ ZIVATAR ..... 2000.—
121. KERTRÉSZLET ..... 1000.—
122. OLASZ GYÁRVÁROSKA ..... 2500.—
123. A BANYA ..... 2500.—
124. MULATOZÓ GYEREKEK. A Szépművészeti Muzeum tulajdona.
125. CIGÁNYMENYECSKE ..... 3000.—
126. TÉL ..... 3000.—
127. SZINVIZIÓ ..... 3300.—

ÖTÖDIK TEREM.

128. PARASZTUDVAR..... 400.—
129. DOMBOS VIDÉK ..... 300.—
130. HULLÁMOK KÖZÖTT. Magántulajdon.
131. KÖRMÖCBÁNYAI TORONY ..... 800.—
132. ZIVATAR A BALATONON ..... 700.—
133. JÓKAI-UTCAI LEÁNYÁRVAHÁZ .... 600.—
134. ARKÁDIÁBAN. Vázlat. Magántulajdon.
135. HOLDKELTE ..... 600.—
136. TAVASZ. Róth Miksa úr tulajdona.
137. A VIA APPIÁN..... 1000.—
138. KÖRMÖCBÁNYA ..... 300.—
139. PERGOLA-HAJÓ. (Az 1888-ban rendezett Jósziv-ünnepélyhez készült tervezet.) Magántulajdon.
140. A RÉTEN ..... 700.—

HATODIK TEREM.

141. FORRÓ NYÁRI EST. Pollák Illés dr. úr tulajdona.
142. VÁGVÖLGYI TÁJ ..... 1700.—
143. VILLA UMBERTÓI RÉSZLET ..... 600.—
144. KÖZELGŐ VIHAR A PUSZTÁN. Rákosi Jenő úr tulajdona.
145. NYIRES ..... 800.—
146. VIHAR ..... 1200.—
147. BÓRA ..... 800.—
148. TÉLI TÁJ. Fellner Henrik úr tulajdona.
149. SZÉNAKAZLAK ..... 1000.—

Magyar-Mannheimer: Tájkép.

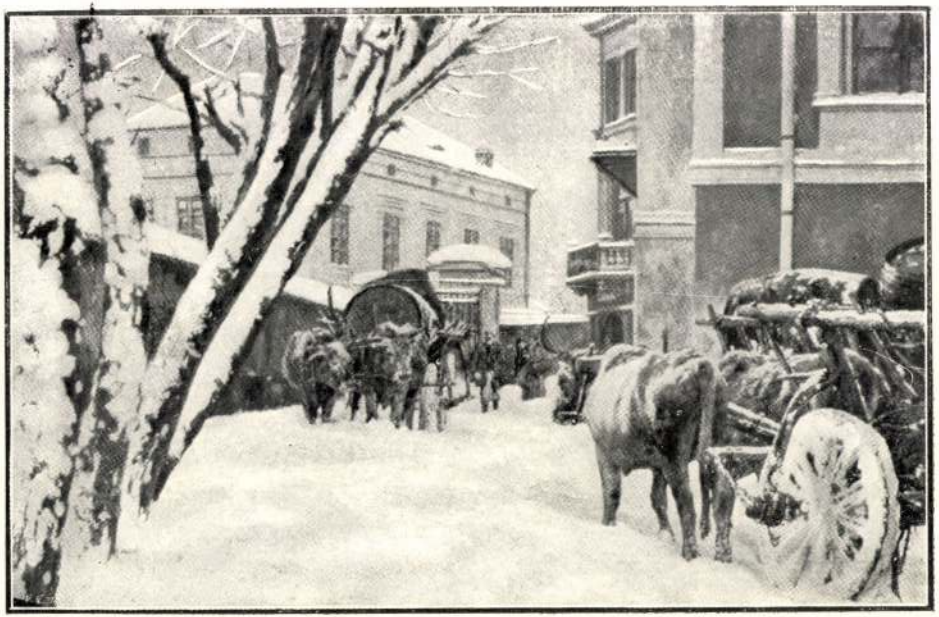

Magyar-Mannheimer : Elhavazott utca.

HETEDIK TEREM.

150. GYEREKEK. Tollrajz	300.—
151. TANULMÁNY AZ EZÜST KECSKÉHEZ	250.—
152. SZÉLMALOM	300.—
153. GYERMEKEK	250.—
154. SZÉNÁSSZEKÉR ÉS FALUSI KUT ...	250.—
155. SZEGÉNY NÉPEK	200.—
156. AKT TANULMÁNYOK	150.—
157. IO	250.—
158. AKTRAJZOK. Tollrajz	300.—
159. PLAKÁTTERVEZET	200.—
160. DEKORATIV-KÉPEK TERVEI	250.—
161. EGY MENYEZETKÉP TERVE	900.—
162. KOMPOZICIÓ	250.—
163. JUHOK.....	250.—
164. BAROMFI	250.—
165. VIZSLÁK	250.—

HALLBAN.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV:

Szent Erzsébet szökése Eisenachba.... 6000.—

MESTER JENŐ:

Férfi akt. Bronz ..... 1200.—

Női akt. Bronz kivitelben ..... 1200.—

LIGETI MIKLÓS:

Forradalom. Bronz ..... 1500.—

Szent István. Márvány ..... 1200.—

Faun és Vénusz. Bronz ..... 400.—

Ártatlanság. Szinezett márvány ..... 1500.—

Fiu akt. Márvány ..... 2000.—

RÓNA JÓZSEF:

Vénus ..... 1500.—

Faunok ..... 1200.—

LIPÓTH FERENC:

Krisztus temetése. Szines cement .. Magántulajd.

Női fej ..... 100.—

Ugyanaz (kicsi) ..... Magántulajd.

Gyermek virágok közt (nagy) ..... 250.—

Ugyanaz (kicsi) ..... 50.—

Herakles ..... Magántulajd.

BATÓ VIOLA KÖNYVKÖTÉSEI:

1. Maroquinbőrkötés, kéziaranyozással, magántu'ajd. utánarendelésnél ..... 30.—
2. Bőrapplikációs kötés, magántulajd. utánarendelésnél ..... 25.—
3. Intarziakötés, magántul. utánarendelésnél 25.—
4. Aranyozott pergamentkötés alakrajzzal, magántulajd. utánarendelésnél ..... 30.—
5. Kézimárványozásu ezüstözött kötés, magántulajd. utánarendelésnél ..... 25.—
6. Gyikbőrkötés ..... 20.—
7. Intarziakötés ..... 20.—
8. Vaknyomásos disznóbőrkötés ..... 25.—
9. Aranyozott ekrazébőrkötés ..... 30.—
10. Batikolt bőrkötés ..... 23.—
11. Papirkötés ..... 4.—

(Az árakban a könyvek ára nincs beértve, csak a kötéseké.)

AZ ERNST MUZEUM EDDIG A KÖVETKEZŐ KIÁLLITÁSOKAT RENDEZTE:

1. SZINYEI MERSE PÁL gyüjteményes kiállitását.

2. KERNSTOK KÁROLYNAK a debreceni megyei székház számára készült üvegfestményeinek kiállitását.

3. ZULOAGA ÉS BRANGWYN gyüjteményes kiállitását.

4. FÉNYES ADOLF ujabb festményeinek és rajzainak kiállitását.

5. VADÁSZ MIKLÓS rajzainak gyüjteményes kiállitását.

6. FRANCIA IMPRESSZIONISTÁK és HERMAN LIPÓT gyüjteményes kiállitását.

7. IVÁNYI-GRÜNWALD BÉLA festményeinek és Dr. SONNENFELD ZSIGMOND gyüjteményének bemutatását.

8. FERENCZY KÁROLY ujabb festményeinek és rajzainak kiállitását.

9. LIGETI MIKLÓS szoborművésznek gyüjteményes kiállitását.

10. A MAGYAR BIEDERMEIER-KORI művészet. (Barabás, Borsos, Brocki, Györgyi, Weber).

11. A XIX. század nagy francia mestereinek kiállitását.

AZ ERNST-MUZEUMBAN A KÖVETKEZŐ FELOLVASÁSOKAT TARTOTTÁK:

1. lovag Dr. YBL ERVIN: Zuloaga művészete.

2. KŐRÖSI ALBIN: a spanyol aranykor művelődése.

3. OLGYAI VIKTOR: Brangwyn és a rézkarc.

4. Dr. FELEKY GÉZA: Fényes Adolf művészete.

5. Dr. LÁZÁR BÉLA tárlatvezetést rendezett, a csendélet művészetéről tartva előadást.

6. SZÁSZ ZOLTÁN: A női szépség és az elegáncia.

7. SZÉP ERNŐ: Költemények.

8. KEMÉNY SIMON: Novellák.

9. NAGY ENDRE: A modern művészetről.

10. BÁRDOS ARTHUR: Az impressionismusról.

11. VITÉZ MIKLÓS: Iványi-Grünwald Béla művészete.

12. SCHILLER OTTÓ: A modern festészet problémái.

13. Dr. FIEBER HENRIK: A szines szobrászatról.

14—16. Dr. LÁZÁR BÉLA három előadást tartott a biedermeier művészetről.

17. SOMOGYI MÓR zongoraművész bemutatta a magyar biedermeier-zeneszerzőket.

18. MEIER-GRAEFE: Hans von Marées-ről.

19. PROF. Dr. BIERMANN: El Greco-ról adott elő.

20. Dr. LÁZÁR BÉLA, 22., 42., 43. (Ingres, Delacroix, Chasseriau).

21. Lovag YBL ERVIN: A fejlődés a művészetben.

22. Dr. FARKAS ZOLTÁN: Maryon művészete.

ELŐADÁSAINK:

Magyar-Mannheimer kiállítása alatt a következő előadásokat tartjuk:

November 2-án: Dr. Lázár Béla: Báró Eötvös József és a magyar művészet.

November 16-án: Szép Ernő: Felolvasás.

IRODALOM.

Dr. LÁZÁR BÉLA. Tizenhárom magyar festő. Budapest. Singer és Wolfner. Kapható a pénztárnál.

GERŐ ÖDÖN, Mannheimer művészete. Művészet IV. évfolyam.

A MULT ÉS JELEN (szerk. Dr. Patai J.) novemberi száma Magyar-Mannheimer művészetének van szentelve.

JEGYZETEK.

PICK ADOLF

BUDAPEST, IV. KERÜLET, EGYETEM-UTCA 3. SZÁM

Ő CS. ÉS K. FENS. KLOTILD FŐHERCEGNŐ UDV. SZÁLLITÓJA

RAKTÁR RÉGISÉGEK
BUTOR- ÉS MŰTÁRGYAKBÓL
EGÉSZ GYÜJTEMÉNYEK
VÉTELE ÉS ELADÁSA

LAGER VON ANTIQUITÄTEN
MÖBEL- U. KUNSTGEGENSTÄNDE
ANKAUF UND VERKAUF
COMPLETTER SAMMLUNGEN

TELEFONSZÁM 107—60.

AZ ERNST-MUZEUM

idei (1913—1914) programmján szerepelnek a XIX. század francia mestereit bemutató, a mostani Magyar-Mannheimer Gusztáv-kiállításon kivül

---

= Csoport-kiállitás =

(Ferenczy, Fényes, Iványi-Grünwald, Herman, Ligeti, Szinyei Merse Pál, Vadász Miklós stb.)

Br. Hatvany Ferenc, =

= Perlmutter Izsák, =

Gróf Batthyány Gyula = és Beck Ö. Fülöp. =

MUNKÁCSY MIHÁLY

== MŰVÉSZETÉT ==

felölelő kiállitás első sorozata (az ECCE HOMO-val) zárja be a sort.

Kiállitásaink és felolvasásaink látogatására jogositó évi

== bérletjegyek ==

(ára 8 korona) a pénztárnál kaphatók. A bérletjegyek szives megujitását kérjük.

LÉGRÁDY TESTVÉREK BUDAPEST